

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

ALTUN YARUK SUDUR VI. KİTAP

ÖZLEM AYAZLI
06725302

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. MEHMET ÖLMEZ

İSTANBUL
2009

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

ALTUN YARUK SUDUR VI. KİTAP

ÖZLEM AYAZLI
06725302

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:
Tezin Savunulduğu Tarih:

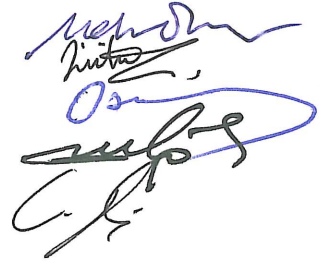
Tez Oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Unvan Adı Soyadı

İmza

Tez danışmanı
Jüri üyeleri

: Prof. Dr. Mehmet Ölmez
: Prof. Dr. Zühal Ölmez
Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya
Prof. Dr. Ahmet Taşağıl
Prof. Dr. Claus Schönig

İSTANBUL
EYLÜL, 2009

ÖZ

ALTUN YARUK SUDUR VI. KİTAP

Özlem Ayazlı

Eylül, 2009

Doktora tezi olarak hazırladığımız bu çalışmada, Budist Uygur edebiyatına ait bir metin olan Altun Yaruk Sudur'un VI. kitabı (12. bölümü) ele alınmıştır. 6. kitaba ait tek bir bölümün olması bu bölüm üzerine çalışmayı tercih etmemize neden olmuştur, böylece çalışmada bütünlüğü sağlayabilme amaçlanmıştır. Sanskritçesi, *Suvarṇaprabhāsa-sūtra* olan *Altun Yaruk Sudur*, Budist Uygur nesri içerisindeki en hacimli kitaplardan biridir. Sanskritçeden önce Çinceye (8. yüzyılda), sonra da Çince'den Uygurcaya Şiṅko Şāli Tutuṅ tarafından çevrilen bu eser, Sūtraların en önemlisidir. Bu tez çalışması; esas olarak giriş, fragmanlar, metin-çeviri, açıklama ve dizin olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde *Altun Yaruk Sudur* üzerine yapılan çalışmalar, 12. bölümün içeriği, çalışmada izlenen yöntem hakkında bilgiler yer alır. Bu bölümde, metinde karşımıza çıkan terimleri doğru anlayabilmek adına terimler üzerine de kısaca bilgi bulmak da mümkündür. Daha sonra Berlin fragmanlarının harf ve yazıçevrimi yapılır. Bu bölümde Berlin (U ve Mainz) fragmanlarının metnimizi oluştururken esas aldığımız Petersburg yazmasından farkları dipnotla gösterilir. Üçüncü bölümde metin ve çeviri kısmı yer alır. Metin bölümü, toplam 1331 satırdan oluşmaktadır ve içerik olarak Mahāyāna Budizminin özünü yansıtmaktadır. Metin içerisinde geçen kelimeler, çeviride ikilemenin altına konulan küçük bir iki (2) işareti ile gösterilmiştir. Böylece metinde geçen ikilemeler de tespit edilmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümdeyse Çince metin ile Uygurca metnin karşılaştırıldığı Açıklamalar bölümü yer alır. Burada Çince'den Uygurcaya çevrilirken çevirmen tarafından eklenmiş Uygurca ifadeler olduğunu görmekteyiz. Bu da Uygurca nüshanın çevirmen tarafından yapılan eklemeler dolayısıyla Çincesine göre daha ayrıntılı göstermektedir. Bu bölümde ayrıca Uygurca metinlerde çok sık geçmeyen nadiren görülen kelimelere, ikilemelere de yer verilir. Çalışma, dizinle son bulur. Dizin bölümü kendi içerisinde; Açıklamalar, İkilemeler, Uygurca-Çince, Çince-Uygurca olmak üzere dört bölüme ayrılır.

Anahtar Kelimeler: Eski Uygurca, Altun Yaruk Sudur, Budizm, Çince, Dört Mahārāja

ABSTRACT

THE SŪTRA OF GOLDEN LIGHT VI. BOOK

Özlem Ayazlı
September, 2009

In this doctorate thesis, we dealt with *Altun Yaruk*'s sixth book's twelfth part. I chose this part, because there is only one part belonging to the sixth book. By this way, I aspired to bring forth a collectivity. *Altun Yaruk Sudur*, *Suvarṇaprabhāsa-sūtra* in Sanskrit, is one of the most voluminous books in Budist Uighur Prose Litterature. In addition, this book is the most important Sūtra which was firstly translated from Sanskrit to Chinese and then Chinese to Uigur by Şiṅko Şäli Tutuṅ. This text is belonging to Budist Uighur Literature. This thesis fundamentally consists of five parts: Introduction, fragments, text-translation, explanations and index. In introduction, we worked through studies on *Altun Yaruk Sudur*, the content of twelfth part, the method of this thesis. In this part, it is possible to find short information about terms and this information provide to understand the text accurately. Henceforward, we made the transliteration and transcription of Berlin fragments. Besides, in this part, the differences between Berlin (U and Mainz) fragments and Petersburg fragments are shown with footnotes. When I form the text, I based on Petersburg manuscript. The third part is constituted text and translation. The text part formed 1331 lines and reflects the essential of Mahāyāna Buddhist Thinking. The handiadyoin which take part in text are shown with (₂) and this sign are replaced under the handiadyoin. By this way, the handiadyoins which take part in text are ascertained. The fourth part also comprises explanations. In this part, Chinese text and Uighur text are compared. In the text, I noticed some expressions which are added by translator. These are added during the translation of text from Chinese to Uighur. This shows that the Uighur edition of text is more detailed from Chinese one. In this part, there are some words and the handiadyoins which are rarely found in Uighur texts. Thesis come to end with an index. The index is comprise of four parts: Comments, Handiadyoins, Uighur-Chinese and Chinese-Uighur indexes.

Keywords: Old Uighur, The Sūtra of Golden Light, Buddhism, Chinese, Four Mahārāja

ÖNSÖZ

Altun Yaruk Sudur VI. Kitap, başlığını taşıyan bu çalışmada Uygurca Altun Yaruk Sudur'un 12. bölümü (*Tört m(a)haraaça t(ä)ñrilär yertinçüg küzätmäk atl(ı)g* “dört mahārāja Tanrıların yeryüzünü koruması”) ele alınmıştır. *Altun Yaruk Sudur*'a ait genel bilgilerin verildiği Giriş bölümüyle başlayan çalışma, fragmanlar bölümüyle devam eder ve Berlin (U ve Mainz) fragmanlarının metnimizi oluştururken esas aldığımız Petersburg yazmasından farkları dipnotla gösterilir. Hemen ardından çalışmamızın üçüncü kısmını oluşturan metin ve çeviri bölümüne geçilir. Bizim için açıklanmaya muhtaç kelime veya kelime gruplarına (ikilemeler, Tanrı adları, çok sık geçmeyen nadir görülen kelimeler) açıklamalar kısmı adını verdiğimiz dördüncü bölümde yer alır. Beşinci bölüm ise Dizin'dir. İki yönlü hazırlanmış (Uygurca-Çince ve Çince Uygurca) dizinle çalışmamız son bulur.

Çalışmam sırasında tezimi başından sonuna engin bilgisiyle yöneten, bana bu konuyu öneren, gerek akademik hayatım boyunca gerekse tezim esnasında birçok kaynağa ulaşmamda yardımcı olan, danışmanım Prof. Dr. Mehmet Ölmez'e en içten teşekkürlerimi sunmayı bir borç biliyorum. Ayrıca düzelti ve önerileriyle tezime katkıda bulunan jüri üyeleri Prof. Dr. Zühal Ölmez, Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya'ya; değerli görüş ve önerileri için Prof. Dr. Peter Zieme'ye, Dr. Simone-Christiane Raschmann'a, Almanya'da tezime sağladığı çalışma ortamı için Prof. Dr. Claus Schönig'e, Çince düzeltiler için Zemire Ahmet'e ve her tür desteği için eşime, aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İstanbul; Eylül, 2009

Özlem Ayazlı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
TEZ ONAY SAYFASI	
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Budist Uygur Edebiyatı	2
1.1.1. Mahāyāna Sūtralar	3
1.2. Altun Yaruk Sudur Üzeine Yapılmış Çalışmalar	7
1.3. Yöntem	13
1.3.1. Berlin Fragmanları	13
1.3.2. Metin	15
1.3.3. Metnin İçeriği	15
1.3.4. Çeviri	17
1.3.5. Dizinler Üzerine	17
1.4. Altun Yaruk'a Ait Düzeltilmiş Okuyuşlar	22
1.5. Altun Yaruk'a Ait Farklı Okuyuşlar	22
1.6. Petersburg Yazması İle R-M Yayını Arasındaki Farklar	26
2. BERLİN FRAGMANLARI	28
2.1. Berlin Fragmanlarının Listesi	28
2.2. Berlin Fragmanlarının Harf ve Yazıçevrimi	30
3. METİN VE ÇEVİRİ	151
4. AÇIKLAMALAR	230
5. DİZİN	273
5.1. Açıklamalar Dizini	273
5.2. İkillemeler Dizini	276
5.3. Uygurca-Çince Dizin	283
5.4. Çince-Uygurca Dizin	458
6. SONUÇ	501
KAYNAKÇA	503
EKLER	511
Ek 1. Berlin Fragmanları	511

Ek 2. Tıpkı Basımlar	612
Ek 2a Radloff-Malov Yayınının Fotokopisi	612
Ek 2b Çince Metnin Fotokopisi	667
Ek 2c Nobel Çevirisi	673
ÖZGEÇMİŞ	689

KISALTMALAR VE DİĞER İŞARETLER

AoF	: Altorientalische Forschungen
bk.	: bakınız
bs.	: baskı
c	: cilt
CAJ	: Central Asiatic Journal
Çin.	: Çince
DLT	: Divanü Lûgat-it.-Türk
DTS	: Drevnetyurkskiy Slovar'
ET	: Eski Türkçe
G	: Giles
JTS	: Journal of Turkish Studies
KB	: Kutadgu Bilig
krş.	: karşılaştırınız
MIK	: Museum für Indische Kunst
Moğ.	: Moğolca
NF	: Nehcü'l-Feradis
OLZ	: Orientalistische Literaturzeitung
RM	: Radloff-Malov
s.	: sayı
Skr.	: Sanskritçe
Soğd.	: Soğdca
T.	: Türkçe
TDA	: Türk Dilleri Araştırmaları
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKAE	: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TTK	: Türk Tarih Kurumu
U	: Berlin fragmanları
UAJb	: Ural-Altaische Jahrbücher
UAJb NF	: Ural-Altaische Jahrbücher, Neue Folges
UJb	: Ungarische Jahrbücher
Uyg.	: Uygurca
VOHD:	: Verzeichnis Der Orientalischen Handschriften in Deutschland
ZDMG	: Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft
< >	: eksik kısımları gösterir
{ }	: fazla kısımları gösterir
[]	: düşmüş kısımların onarımını gösterir

1. GİRİŞ

Sanskritçesi, *Suvarṇaprabhāsa-sūtra* olan *Altun Yaruk Sudur*, Budist Uygur nesri içerisindeki en hacimli kitaplardan biridir. 10 kitap (Uyg. *tegziñç*) 31 bölümden (Uyg. *bölük*) oluşan eserin aslı Sanskritçedir. Sanskritçeden önce Çinceye (8. yüzyılda), sonra da Çince'den Uygurcaya Şiñko Şäli Tutuñ (Zieme, 1976a, 767-775) tarafından çevrilen bu eser, Sūtraların en önemlisidir. Saadet Çağatay, *Suvarṇaprabhāsa*'nın, Uygurcasının ilk sayfada yazıldığı üzere *altun öñlüg yaruq yaltrıqlıg kopta kötrülmiş nom eligi atlıg nom*, kısacası *Altun Yaruk* “altın ışık” olduğunu ifade eder (Çağatay, 1945, 1). Uygurca adı kısaca *Altun Yaruk* olarak bilinen eser, ünlü Rus Türkologu Sergey Malov tarafından 1910 yılında Çin'in Gansu (甘肃) bölgesinde, Suzhou (肃州) şehri yakınındaki Wenshugou 文殊沟 adlı küçük bir köyün yakınında, Budistlere ait bir tapınakta bulunmuştur.

Bulunduğu tarihten günümüze değin *Altun Yaruk*'la ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. AY'den ilk söz eden ve ilk parçaları yayımlayan araştırmacı Müller olmuştur (Berlin fragmanlarına dayanan yayın için bak. *Uigurica* I: 10-35). Hemen ardından Radloff-Malov tarafından yayınlanan ve Gansu'da bulunan bütünlüklü yazmanın matbaa baskısını içeren 4 ciltlik çalışma gelmektedir (I-II 1913, III-IV 1914, 1915, 1917). Bunları Saadet Çağatay, Willi Bang (1930, 193-210)¹, Wilhelm Radloff² (1930, 225-252), Şinasi Tekin (1961, 187-192)³, Annemarie von Gabain

¹ Çalışmada *Altun Yaruk*'un 133.12-141.14 satırları ele alınmıştır. Metnin yazıçevrimine, Almancaya çevrisine ve açıklamalara yer verilmiştir.

² Söz konusu çalışma Radloff tarafından yapılan metin çevirisidir. Ölümünden önce metnin çevirisine girişen Radloff bunu tamamlayıp bastıramazsa da bu iş Malov tarafından 1930 yılında tamamlanmıştır (Ölmez, 1991, 8). Radloff'un yapmış olduğu bu Almanca çeviride 12. bölüm yukarıda da belirtildiği üzere 225-252 sayfalar arasına denk gelmektedir. Bölüm başlığı şu şekildedir: *Buch VI. Zwölftes Kapitel: das Behüten der Welt durch die vier Mahārāja-Götter ist die Fortsetzung des vorigen Kapitels*. 12. bölümle ilgili fotokopiyi temin etmemizi sağlayan sayın Simone Raschmann'a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

³ *Altun Yaruk*'un 40.14-47.12. satırları arasında kalan kısımların yazıçevrimini verir.

(2000, 242-250)⁴, Peter Zieme (1977, 149-156)⁵, Reşit R. Arat (1987, 410-418)⁶, Kōgi Kudara-Röhrborn (1982, 336-343)⁷, Maue-Sertkaya⁸ (1986, 76-99), Gerhard Ehlers (1987)⁹ tarafından yapılan yayınlar takip eder. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bk. (Ölmez, 1991, 8-11).

1.1. Budist Uygur Edebiyatı

744 ve 840 yılları arasında Moğolistan'da yaşamış ve Dokuz Oğuz adı verilen dokuz boydan oluşmuş olan Uygur Bozkır Kağanlığı 840 yılında Kırgızların saldırıları sonucunda dağılmış ve Uygurlar çeşitli yönle göç etmiştir (Mackerras, 2002, 425-449). Gittikleri bölgelerde, bugünkü Turfan ve çevresinde hanlık kuran Uygurlar toplumsal etkileşimler sonucunda zamanla Hristiyanlığı, Budizmi ve Maniheizmi benimsemiştir.

Uygurların benimsediği bu dinler onların edebiyatına da yansımış ve Budist, Maniheizt ve çok az sayıda da Hristiyan Uygurlara ait eserler ortaya konmuştur. Uygur edebiyatının en hacimli eserleri Budist Uygurlar tarafından ortaya konmuştur.

Budist Uygur edebiyatı Çince, Soğdça, Toharca, Tibetçe gibi dillerden Uygurcaya çevrilmiş olan Budist eserlere dayanır. Daha önce Budist edebiyat üzerine yapılan çalışmalar doğrultusunda (Ölmez, Mehmet, 1997, 225-226), bu gruba giren türleri şöyle aktarabiliriz:

- Anlatılar, Masallar
- Sūtralar
- Abhidharma metinleri
- Vinayalar

⁴ Çalışmanın ilk baskısı Almanca olup 1974 yılında yayınlanmıştır. Daha sonra da TDK tarafından yayımlanmıştır. Biz de çalışmamızda bu yayını kullandık. Gabain'in bu çalışması Aç Bars öyküsünün yazıçevrimi ve sözlüğünü içine almaktadır.

⁵ Altun Yaruk'a ait Berlin'deki birkaç fragmanı içermektedir.

⁶ Aç Bars öyküsü üzerine yapılmış ilk yayındır. RM yayımında 607.8-616.10 satırları arasını kapsar.

⁷ RM yayımında eksik olan 132-133. sayfalar arasında olması gereken III. kitabın 3. varağı, VIII. kitabın 30 varağının yayımını içerir.

⁸ Leningrad ve Berlin yazmalarındaki, ilaçlar ve büyüye dair bir bölümün harfçevrimli ve yazı çevrimli yayımını içerir.

⁹ Gerhard Ehlers'in kataloğu 170 sayfa + 40 listeden oluşmaktadır. Altun Yaruk için hazırlanmış bu katalog toplam 269 Mainz fragmanını kapsamaktadır. Çalışmanın sonunda da katalogların listesi ve fragman örnekleri yer almaktadır. Söz konusu eserle ilgili tanıtmaya bk. (Stachowski, 1991, 240-241).

- Tövbe metinleri
- Büyü metinleri
- Budist Eski Uygur Şiiri
- Çeşitli metinler

Sūtralar, Vinayalar, Abhidharmalar yani budizmi öğreten ve “üç sepet” adı altında toplanan bu kutsal kitaplar üzerine Şinasi Tekin’in de çalışması söz konusudur (Tekin, Şinasi, 1965, 26-68).

Budist Uygur edebiyatı üzerine yararlanabileceğimiz çalışmaların başında Arat’ın *Eski Türk Şiiri* çalışması, Zieme’nin Eski Türk Şiiri üzerine yaptığı çalışma (Zieme, 1991) ve Talat Tekin’in İslam Öncesi Türk Şiiri Üzerine yaptığı çalışması (Tekin, Talat, 1986) yer almaktadır. Bu çalışmalarda Uygurcaya çevrilmiş şiirler üzerine bilgi bulmak mümkündür. Ayrıca Osman Fikri Sertkaya’nın da Eski Türk Şiirinin kaynakları üzerine bilgi verdiği ayrıntılı makalesine (Sertkaya, 1986, 43-80) konuyla ilgili olarak bakılabilir. Budist edebiyata ilişkin anmamız gereken ve yukarıda da alıntı yaptığımız diğer bir çalışma ise 1997’de yayımlanan Mehmet Ölmez’in makalesidir (Ölmez, Mehmet, 1997, 225-256).

Budist Uygur Edebiyata ilişkin diğer çalışma ise Johan Elverskog’a aittir. Elverskog, çalışmasında Sūtra, Vinaya, Avadānalara değinir ve bunlar üzerine yapılmış çalışmaların, neredeyse tam bir bibliyografyasını aktarır (Elverskog, 1997).

1.1.1. Mahāyāna Sūtralar

Uygurcanın en hacimli metinlerinden birini oluşturan *Altun Yaruk*, Mahāyāna budizmine ait bir sutra kitabıdır. Budanın vaazlarını içeren bu belgeler, Budizmin eski çağlarında kaydedilmiş daha sonra ise yazıya dökülmüştür (Garma C. C. Chang, 1983).

İki bin beş yüz yıldan beri varlığını sürdüren Budizm, bu uzun süre içinde az çok değişmiş, yeni biçimlere bürünmüştür (Conze, 2004, 7). Budizm tarihi kendi içerisinde dört döneme ayrılır. İlk dönemi Hinayāna “küçük araç” olan, ikinci

dönemi Mahāyāna, üçüncü dönemi Zen¹⁰, bu üç dönemin sonundaysa İS 1000 yıllarına ulaşmış olunur ve günümüze kadar gelecek olan bin yıllık dördüncü dönem başlamış olur. AY'nin de içerisine dahil olduğu Mahāyāna, Budizmin “Büyük Aracı, Salı” anlamına gelmektedir. Acı çeken bütün duyarlı varlıklardan acıyı dağıtmak uğruna kendisini aydınlanmaya ulaşmaya adanmış bu büyük aracın müridi, Mahāyāna'nın ruhani kahramanı Bodhisattva'dır. Bodhisattva'nın sahip olduğu “akıl” ve “merhamet” eşit ve dengelidir (Garma, 1983, 478). Budanın ölümünden sonra Budizmin geliştiği iki belli başlı okuldan biri olan Mahāyāna Budizmin'de bodhisattva ideali savunulur. Bodhisattva, aydınlanmaya erişmiş ancak Buda olmayı erteleyerek dünya üzerindeki tüm duyarlı canlılar Budalığa erişmedikçe samsara'dan (doğum-ölüm döngüsünden) ayrılmayı reddeden, yardıma muhtaç olanların yardımına koşan kişidir ve en büyük erdemi “merhamet”tir. Budalığa erişmeye arzu duyan, kendisini fedakar işlere ve aydınlanmaya ulaşmasını sağlayacak eylemlere adanmıştır.

Budalığın sonsuzluğu ve mükemmelliği konusu Mahāyāna Budizmi'nin temel görüşlerini oluşturduğu söylenebilir. Budalığın sonsuzluğunu niteleyen “yüce akıl” ve “yüce merhamet” gibi olumlu terimlerin yanı sıra olumsuz terimler de söz konusudur. Bunlar, Budanın sonsuzluğunun “ifade edilemez” ve “düşünülemez” olduğudur. Metnimizde bu durum şu Uyurca ifadelerle aktarılmıştır: *sakınu sözläyü yetinçsiz* = 不可思議

Mahāyāna Budizmine ait yukarıda da örneğini verdiğimiz gibi bazı belirleyici kavramlar vardır. Metnin çevirisi sırasında bu tür terimleri oturtmakta ve terimlerin metinle olan bağlantısını kurmakta zorlandık, karşılaştığımız bu problem bizi öncelikle metnin temel noktalarını oluşturacak bu kavramları açıklama yoluna götürdü. Bu terimler şöyledir:

beş aẓun: saṃsāra içerisinde varlığın beş şekli (seviyesi). Genellikle altıdır¹¹. Tanrı, asura, insan, hayvan, aç ruh (preta) ve cehennem zebanisi. Saṃsāra'daki varlıklar yaptıklarına göre bu doğum-ölüm döngüsü içerisinde dönerler (Chang, 1983, 492).

¹⁰ Bu dönemdeki ermişin adı *siddha*'dır. *Siddha* evrenle öyle bir uyum içerisine girmiştir ki evreni yöneten güçleri hem kendi içinde hem de dışında kullanabilme yeteneğini elde etmiş, olağanüstü güçlere sahip olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bk. (Conze, 2004, 8).

¹¹ Altı varlık olup *beş aẓun* denmesinin nedeni genellikle Tanrı ve *asur*ların birlikte gruplandırılmasıdır.

beş aẓun tınl(ı)ğlarnıñ umuğı ınağı bolğaylar “beş varlık şeklindeki canlıların umudu olacaklar” (778-779. satır).

tört maharaaça täñri: “dört mahārāja Tanrı” 四天王 *si tian wang* (G 10291 11208 12493), “Realm of Desire” olarak adlandırılan göğün en alttaki dört yönünün hükümdarı. Adları şu şekildedir: *Vaiśravaṇa* (kuzeyde), *Dhṛtarāṣṭra* (doğuda), *Virūḍhaka* (güneyde), ve *Virūpākṣa* (batıda) (Chang, 1983, 489).

takı ymä sizlär tört m(a)haraaçlar inçä biliñlär “Dahası sizler dört Mahārājalar şöylece biliniz” (150-151. satır).

kalpa: Hinduizm’e göre *kalpa*, Brahma için bir gündür ve 1,000 *yuga*’dan oluşur. (1 *yuga* = 4,320,000 yıl). Budizmde *kalpa* genel olarak dünyanın ya da evrenin oluşumu, yeniden yaratılması arasında geçen zamanın uzunluğunu, dünyanın oluşum sürecini, varlığı, yokluğu ifade eder. Budizmde *kalpa*’nın ölçümüyle ilgili farklı yorumlar vardır. Genelde uzun bir zaman dilimini ifade eder. Küçük, orta, büyük ve sayılamayan *kalpa*’lar da vardır (Chang, 1983, 477).

kalp üđlärtä üç asankelar içindä burhan kutıña katıglanıp ... “Kalpa süresinde üç Asaṃkhyeya içinde Buda kutsallığına (ulaşmaya) çalışıp” (130-131. satır)

tört törlüg terin kuvragı: “dört tür topluluk” (rahip, rahibe, mümin, mümine)

tört törlüg terin kuvragı açınсар аyasar küyü küzätü berip “dört tür topluluğa özenle saygı gösterse₂ gözetip ...” (AYS 71-72. satır).

m(ä)n mäniñ küväñç köñül “benlik ve kibir düşüncesi”

Budizm’de “üç kötülük” söz konusudur. Buda bu üç kötülüğü bildirerek “kurtuluş”un yolunu göstermiştir. Bu üç kötülük, şu şekildedir: Can yakmak, benlik yanılgısı ve ölüm. *m(ä)n mäniñ küväñç* , “benlik yanılgısını” ifade etmektedir. İnsanın bencilliği, kendisini apayrı ve değişik bir kişilik olarak görmesi ve yalnız kendisini düşünmesi sıkıntılarının ve acının kaynağıdır. Bir kişinin sıkıntılarının, acılarından kurtulup “benliğin yok olduğu” bilincine, yani *nirvāna*’ya ulaşması gerekir (Conze, 2004, 3).

m(ä)n mäniṅ küvāṅ köṇülin ketārip süzök kertgünṅ köṇülin asıp üṣṭāp
“benlik duygusunu, kibir düşüncelerini bir tarafa bırakıp temiz inançlı₂
düşüncelerini artırıp” (285-287. satır)

üç ärdini: “üç mücevher” 三寶 *san bao*, Skr. *triratna*

1. Buddha: Aydınlanmış en mükemmel varlık
2. Dharma: Buddha tarafından bildirilen öğretisi
3. Saṃgha: Rahip ve rahibeler veya gerçek Dharma takipçileri cemaati.
(Garma, 1983, 488).

üç ärdinikā tapıṅguluḱ ağır ayaḱ kılḱuluḱ äd tavar tiläyür m(ä)n “üç
mücevhere hizmet etmek ve saygı₂ göstermek için mal-mülk₂ istiyorum”
(939-941. satır).

üç üd: “üç zaman” 三世 *san shi*, geçmiş, şimdiki, gelecek zaman (Garma, 1983, 488).

üç üdki burhanlarınṅ ädgü tetyük köni nomlug şazınıḱ küyü küzätü tutmuş
bolgay sizlär “üç dönemdeki budaların iyi yani doğru öğretisini₂ gözetip₂
tutmuş olacaksınız” (26-28. satır).

on buyan ädgü kılınṅ: 十善業 *shi shan ye* on kötü eylemden kaçınma, on çeşit sevaba
ulaştıran davranış (on kötü eylem: 1. öldürme, 2. çalma, 3. zina yapma, 4. yatma
(tembellik), 5. kaba söz, 6. nifak, ara açılmalarına sebebiyet verecek sözler, 7. boş
gevezelik, 8. açgözlülük, 9. kötü-niyet, 10. yanlış bir görüşe tutunmak (bağlanmak)
(Garma, 1983, 494).

on buyan ädgü kılınṅ yolınta yorıḱalı udaçı bolurlar “on çeşit sevaba
ulaştıran davranışta bulunur” (AYS 188-190. satır).

milyar dünya (evren):

a. Buddhist kozmoloji içerisinde sayısız sistemlerden biri milyar ve güneşle ilgili
sistemdir. Her dünyanın güneşi ve ayı vardır. Okyanusun sekiz ortak merkezli dairesi
ve dört kıta tarafından dağların sekiz ortak merkezli çemberi dağıtılmıştır. Dünya 1.
dhyāna göğüne kadar uzanır (Garma, 1983, 496).

yüz miñ tümän kolti nayut sanınça burhanlarğa barçağa ağır ayağ kılmiş bolur “yüz bin tümen (100.000) x (10.000) = (1 milyar) koñı, nayuta₂ sayısınca Budaların tamamına saygı göstermiş olur” (AYS 338-341. satır)

b. Bin dünya ise bin dünya evrenini oluşturur ve 2. dhyāna’ya kadar uzanır. Bin dünya da milyon dünyayı (evreni) oluşturur, milyon dünya da 3. dhyāna’ya kadar uzanır. Bin dünya ile milyon dünyanın oluşturduğu milyar evren de 4. dhyāna’ya yani göğün en yükseğine uzanır.

üç miñ uluğ miñ yertinçütä yadılıp... “üç bin ulu bin yeryüzüne yayılıp...” (513-514. satır)

1.2. Altun Yaruk Sudur Üzerine Yapılmış Çalışmalar

1991 öncesinde Altun Yaruk üzerine yapılan çalışmalar hakkında bk. (Ölmez, 1991, 8-11). Mehmet Ölmez’in çalışmasının giriş kısmında 1991’e kadar yapılmış çalışmalar hakkında bilgi bulmak mümkündür. Bu yüzden biz burada, 1991 sonrası yapılan çalışmalar hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

Kaynaklar üzerine bilgi vermeden önce özellikle üzerinde durmak istediğimiz bir nokta da 2006 yılında S. Raschmann ve A. Semet tarafından Altun Yaruk üzerine yapılmış Çince ve Yeni Uygurca yayınlardan oluşan açıklamalı bibliyografik kaynakçadır (Raschmann, Semet, 2006, 233-240). Raschmann ve Semet, Altun Yaruk’la ilgili Uygurca ya da Çince bir kitap içerisinde yer alan çalışmaları da tespit etmişlerdir. Altun Yaruk üzerine yapılmış pek çok yayını bulabildiğimiz bu bibliyografik kaynakça, içerisinden özellikle VI. kitaba ait göremediğimiz Çin’de yapılmış 1991 sonrasına ait birkaç Çince yayın söz konusudur. Bu makale aracılığıyla edindiğimiz bu bilgileri de çalışmamızın bütünlük göstermesi açısından burada zikredeceğiz.

1. Ayup, Tursun, Muhämmätrehim Sayit, *Qadimki Uyğur Til – Yeziqidiki Altun Yaruq*, Huihu wen jing guang ming jing. Ürümçi, Şıncan Halk Neşriyatı, 2001, 596 sayfa. 2001 yılında Berlin’de yapılan yukarıda zikrettiğimiz çalışma dışında Şıncan’da yapılan bir çalışma da söz konusudur. Mukaddime / önsöz bölümünün hemen ardından Altun Yaruk’un bütün bölümlerinin Uygurcasını, denk geldiği satırı, tercümesini ve Çincesini içeren bir tablo aktarılır ve Yeni Uygur alfabesi de bir tablo halinde gösterilir. Altun Yaruk’un Eski Uygurcası Latin harfleriyle verilirken metnin

Yeni Uygurca çevirisi ise aynı sayfada Arap harfleriyle birlikte yer alır. Çalışmanın transkripsiyon kısmında sonlara doğru eksik kısımlar olduğu görülmektedir. Alfabetik sözlükten hemen sonra da açıklama (izahat) bölümü gelir ve çalışma Altun Yaruk'un el yazmasından ve Radloff-Malov yayınından alınan tıpkıbasımlarla son bulur.

2. Geng, Shimin, Huihuwen jinguangming zuishengwangjing dijiujuan changzhe liushuipin yanjiu, [Eine Untersuchung zum *Suvarṇaprabhāsottamarājasūtra* in Altuigurisch, IX. Buch, Kapitel "Jalavāhana, der Sohn Gildemeisters"]. *Zhongguo minzu guwenzi yanjiu*, 2. Beijing, 1993, 37-54

Altun Yaruk'un 9. kitabına ait bir bölüm olan "Jalavāhana, der Sohn Gildemeisters" üzerine yapılmış bir incelemedir. (Raschmann, Semet, 2006, 236).

3. Geng, Shimin, *Dunhuang tujue huihuwenshudaolun* [Einführung in die altuigurische Literatur aus Dunhuang]. Taipei 1994.

1994 yılında yapılmış olan bu çalışmada, "Altun Yaruk'un Eski Uygurca Edebiyatına kısa bir giriş" bölümü (s. 128-130) söz konusudur (Raschmann, Semet, 2006, 236).

4. Geng, Shimin, *Wei wuer gudai wenxian yanjiu* [Untersuchungen zur alttürkischen Literatur], Beijing 2003: 322-336.

Söz konusu çalışma, Geng Shimin tarafından yapılmış olan bir çalışmanın yeni bir yayınıdır (Geng, 1986, 95-101'den aktaran Raschmann, Semet 235). Çince Yijing versiyonunun Eski Türkçe örneklerle açıklandığı bu çalışma, aynı zamanda 12. bölümün Çince (Taisho 665) yayımını, Eski Türkçe metnin (Suv 405-414) transkripsiyon ve açıklamalarını içerir. 322.-336. sayfalar arasını kapsar (Raschmann, Semet, 2006, 235-236).

337.-350. sayfalar arasında Altun Yaruk'un 25. bölümünün (Suv 598-606) Çince açıklaması, transkripsiyonu, notlarla birlikte verilir.

5. Wilkens, Jens, *Die drei Körper des Buddha (trikāya)*, Berliner TurfanTexte XXI, Jens Wilkens, Brepols, Berlin 2001, 320 sayfa + IX tablo.

Altun Yarok Sudur'un ikinci kitabının ilk bölümünü çalışmıştır. Sanskritçesinin *Trikāya* olduğunu belirten J. Wilkens'in *Die drei Körper des Buddha* olarak çevirdiği bu bölümün Uygurcası *Kertüdin kelmişlärniñ üç ätözin adırtlamak atlıg üçünç bölök ikinti tägzinç* (Hakikatten gelmişlerin üç vücudunu ayırt etmek adlı üçüncü bölüm ikinci kitap) şeklindedir. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır: Giriş, Metin, Metin Üzerine Açıklamalar, Uygurca Dizin, Kısaltma ve Bibliyografya, Fragmanların Listesi. Budist öğretinin kapsamı içerisine giren Budanın üç ayrı vücutta belirmesini

konu alan eser, yaklaşık kırk sayfadan oluşan uzun bir giriş kısmı ile başlar ve *Altun Yaruk*'un bu bölümü üzerine bilgi verir hemen ardından yukarıda belirttiğimiz diğer bölümler gelir.

6. Kaya, Ceval, *Uygurca Altun Yaruk, Giriş, Metin, Dizin*, Ankara 1994, 911 sayfa.

RM yayımının yazıçevrimi ve dizinini içeren bu çalışma Altun Yaruk üzerine 1991 sonrası yapılmış ilk çalışmadır. Eserin giriş kısmında Altun Yaruk'un, konusuna, çevirmenin adına, bölümlerine, nüshalarına, Altun Yaruk üzerine yapılan çalışmalara, diğer dillerdeki paralelliklerine, metoduna, transkripsiyon sistemine dair bilgiler bulmak mümkündür. Hemen ardından ikinci bölüme yani metin bölümüne geçilir ve 10 kitabın, 31 bölümün yazıçevrimine yer verilir. Mainz nüshasının Radloff-Malov yayınından ayrılan yönleri metin bölümünde dipnotla gösterilir. Üçüncü bölümde ise metnin alfabetik dizinine yer verilir. Bunun dışında çekim ekleri dizini, sıklık dizini ve sondan dizin yer alır.

7. Mori, Masao, *Historical Studies of The Ancient Turkic Peoples III* (Eski Türk Araştırmalarının Tarihsel Çalışması), Tokyo 1997.

Japonca olarak hazırlanmış bu çalışmanın 7. bölümü "A Note on the Uighur Version of the Suvarṇaprabhāsa Sūtra" (546-576 arası) Altun Yaruk Sudur'a aittir.

8. Raschmann, Simone-Christiane, "Someketus von der goldenen Trommel", *Indica et Tibetica* 30, Bauddhavidyāsudhākaraḥ, Studies in Honour of Heinz Bechert On the Occasion of His 65th Birthday, Ed. Petra Kieffer-Pülz and Jens-Uwe Hartmann, Swisttal-Odendorf, 1997: 538-542.

S. Raschmann tarafından hazırlanmış bu makale, Altun Yaruk'un 2. kitabının 4. bölümü (*tüldä altun küvrüg körüp kşanti kılmak törtünç bölök*) ile ilgilidir.

9. Raschmann, Simone-Christiane, "Aus den Vorarbeiten F. W. K. Müllers zum Altun Yaruk Sudur", *Bahşı Ögdisi: 60. Doğum Yılı Dolayısıyla, Klaus Röhrborn Armağanı, Festschrift für Klaus Röhrborn anlässlich seines 60. Geburtstags*, ed. Jens Peter Laut, Mehmet Ölmez. Freiburg / İstanbul, 1998: 295-304.

Friedrich W. K. Müller tarafından Eski Uygurca 104 fragmanın fotoğrafı ve el yazısıyla yazılmış transkripsiyonu söz konusudur. Bu makalede, Altun Yaruk'a *U 9038 (T III M 56.12) numaralı fragmanın ön ve arka yüzlerinin Müller tarafından el yazısıyla yazılmış olan transkripsiyonu aktarılmış ve Simone Raschmann tarafından

söz konusu fragmanın transkripsiyonu üzerinde düzeltmeler yapılarak çevirisi hazırlanmıştır.

10. Raschmann, Simone-Christiane, “Bruchstück eines Kommentars zur Beschreibung der zehn *bhūmis*”, *Türk Dilleri Araştırmaları c. 10, Festschrift für György Kara anlässlich seines 65. Geburtstages am 23. Juni 2000 in Berlin*. Berlin / İstanbul 2000: 17-24.

Altun Yaruk'ta 10 *bhūmis*'in geçtiği (Suv 318.2-17) bölüm aktarılır ve 8. 9. ve 10. *bhūmis*'in (*acalā, sādhumatī, dharmamegha*) adlarının yer aldığı U 5376 (T I 615) numaralı fragmanın transkripsiyonu ve çevirisi aktarılır

11. Raschmann, Simone-Christiane, *Alttürkische Handschriften Teil 5, Berliner Fragmente Des Goldglanz-Sūtras, Teil 1: Vorworte und Erstes Bis Drittes Buch*, Band XIII, 13, Stuttgart 2000. 260 sayfa + 89 tablo.

Altun Yaruk'un birinci, ikinci ve üçüncü kitabının katalog çalışmasıdır. Çalışmanın giriş kısmında; kataloğun kapsamı, kullanılan malzemelerin kaynağı hakkında bilgi bulabiliriz. S. Raschmann'ın 1'den 70'e kadar el yazmalarına numara verip (B 1, B 2 şeklinde) her yazma hakkında yazmanın sayfa yapısından satır sayısına değin ayrıntılı bilgi verdiğini görmekteyiz. Giriş kısmının hemen ardından teknik bir önsöz yazılır ve 1'den 197'e kadar toplam 228 fragmana numara verilir. Bu 197 fragman, tek tek ayrıntılı bir biçimde tıpkı el yazması metinde olduğu gibi en ince ayrıntısına (sayfa yapısı, ön ve arka yüzünde kaç satır olduğu vs.) varana kadar tanıtılır. Kısaltma ve kaynakça kısmında hemen sonra ise dört ayrı biçimde katalog hazırlanır.

- a. 1'den 197'ye kadar fragmanlara verilen numara esas alınarak katalog düzenlenmiştir. Örneğin;

Katalog numarası	Berlin fragmanı	Bulundukları yer	El yazması
006	U 3387	T III Xanthippe	B 6

(Glass: T III x 512)

- b. Berlin fragmanları esas alınarak en küçük sayılı fragmandan başlayarak yani küçükten büyüğe doğru sıralanmıştır. Örneğin;

Berlin fragmanı	Bulundukları yer	Katalog numarası
U 3387	T III Xanthippe	006

- c. Bu bölümdeki katalog sisteminde Fragmandaki bulgu (numara) esas alınarak bir sıralama yapılır.

Bulundukları yer	Berlin fragmanı	Katalog numarası
T III Xanthippe	U 3387	006

d. A. von Gabain tarafından verilen numaralar esas alınarak yapılan katalog

	<i>El yazması</i>	<i>Berlin fragmanı</i>	<i>Katalog numarası</i>
1010 / 24	B 1	U 598	095

Çalışma, Berlin ve Mainz fragmanlarından alınmış fotoğraf örnekleri Almanya'daki Doğu el yazmaları için hazırlanmış katalog listesi ile son bulur.

12. Raschmann, Simone-Christiane, *Alttürkische Handschriften Teil 6, Berliner Fragmente Des Goldglanz-Sūtras, Teil 2: Viertes und Fünftes Buch*, Band XIII, 14, Stuttgart 2002. 218 sayfa + 50 tablo.

S. Raschmann tarafından hazırlanmış bir başka katalog da 2002 yılına aittir. Altun Yaruk'un dördüncü ve beşinci kitabına ait fragmanları içermektedir. 2000 yılında yayınladığı çalışmasının devamı olan bu katalog, 198 katalog numarasıyla başlar ve 400 ile son bulur. Kataloğu oluşturan teknik hususiyetler hakkında bilgi veren S. Raschmann, fragmanların her birini tek tek ayrıntılı bir biçimde (sayfa yapısı, ön ve arka yüzünde kaç satır olduğu vs.) ele almıştır.

13. Raschmann, Simone-Christiane, *Alttürkische Handschriften Teil 7, Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras Teil 3. Sechstes bis zehntes Buch Kolophone, Kommentare Und Versifizierungen Gesamtkonkordanzen*, VOHD XIII, 15, Beschrieben von Simone-Christiane Raschmann. Stuttgart, 2005.

Altun Yaruk'un altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve onuncu kitapların fragmanlarını içeren bu katalog, bizim bölümümüzü de (6. kitap 12. bölüm) içinde barındırmaktadır. Kitabın giriş kısmında Altun Yaruk'a ait on kitabın otuz bir bölümün fragmanlarının listesi yer alır. Buna göre altıncı kitabın 56 fragmanının ve 40 varağının olduğu belirtilir (Raschmann, 2005, 12). 401 katalog numarasıyla başlayan çalışma 763'le son bulur. Fragmanların her birini tek tek ayrıntılı bir biçimde ele alan Raschmann, kataloğun sonunda Altun Yaruk'un 10 kitabının ayrıntılı bir listesini (katalog numarası, demirbaş kaydı, bulunduğu yer olmak üzere) verir.

14. Raschmann, Simone-Christiane, Ablet Semet, "Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum *Altun Yaruk Sudur*", *UAJb* N. F. 20, 2006: 233-240.

S. Raschmann ve A. Semet tarafından hazırlanmış bu bibliyografik çalışmada, *Altun Yaruk Sudur* üzerine yapılmış Yeni Uygurca ve Çince'den seçilmiş kaynakların

açıklamalı tanıtımının yer aldığını görmekteyiz. Altun Yaruk üzerine çalışılmış toplam 32 eserin tam künyesi ve tanıtımı yer almaktadır.

15. Raschmann, Simone-Christiane, Ablet Semet, “Neues zur alttürkischen „Geschichte von der hungrigen Tigerin“, *Aspects of Research into Central Asian Buddhism*, In memoriam Kōgi Kudara. Berlin, 2008: 237-275

S. Raschmann ve A. Semet 2008’de yayımladıkları bu çalışmada AY’un X. kitabında (=26. bölüm) yer alan Aç Bars hikayesinden önceki metinde yer alması gereken, ancak bugün kayıp olan kısmına ait fragmanları (Mainz ve Berlin) Çince metne göre sıralayıp, yazı çevirimi ve harf çevrimini yayınlamışlardır. Metnin Vyāghrī-Jātaka’ya ait olduğunu belirtirler. Çalışmada 26. bölüm ve bu hikayeye değinen kaynaklar (Çinli hacılar Faxian ve Xuanzang’ın eserleri) gözden geçirilir. Diyebiliriz ki Raschmann ve Semet yaptıkları çalışmasıyla yaklaşık 90 satır olması gereken bu kayıp olan bölümü neredeyse tamamlamışlardır. Söz konusu çalışmada toplam 58 satır yer almaktadır. Bu kısımlar Taisho metninde 450c20 ile 451a24 arasında yer almaktadır.

16. Skjærvø, Prods Oktor, *The Most Excellent Shine of Gold, King of Kings of Sutras, The Khotanese Suvarṇabhāṣottamasūtra Volume I, The Khotanese Text With English Translation and the Complete Sanskrit Text*. Ed. Şinasi Tekin, Gönül A. Tekin, Harvard University 2004. 381 sayfa + 8 kaynakça.

İki ciltten oluşan bu çalışmanın I. cildinde *Suvarṇabhāṣottamasūtra*’nın tarihi, Sanskritçe versiyonu, Orta Asya’daki Sanskritçe fragmanların tablosu, Tibetçe ve Çince versiyonu hakkında bilgi verilir. LXXIII’e kadar süren bu genel bilgilerin hemen ardından 371 sayfalık Hotan metni ve Sanskritçe metin gelir. Ek kısmı ise Sanskritçe fragmanlarla biter.

Skjærvø, Prods Oktor, *The Most Excellent Shine of Gold, King of Kings of Sutras, The Khotanese Suvarṇabhāṣottamasūtra Volume II, Manuscript, Commentary, Glossary, Indexes*, Harvard 2004. 421 sayfa + kaynakça.

Yukarıda bahsettiğimiz çalışmanın ikinci cildi olan bu eser, el yazması, açıklama, sözlük ve indeksten oluşmaktadır.

17. Zieme, Peter, *Altun Yaruk Sudur, Vorworte und das erste Buch*, Berliner Turfantexte XVIII, Brepols, Turnhout 1996, 230 sayfa + LXXXVIII tablo.

Peter Zieme, giriş kısmında Altun Yaruk’un ele aldığı I. kitabın içeriğine değinir, Çince denkliği ile karşılaştırarak Eski Uyğurca metnin Çinceден ayrılan farklı

yönleri hakkında bilgi verir. Berlin ve Petersburg fragmanlarının katoloğunu aktarır. Berlin fragmanlarının transliterasyonunu yaptıktan sonra ise metnin transkripsiyonuna Almanca çevirisine yer verir. Metnin tespit edilen Çince denklilikleri de metnin transkripsiyonunun hemen yanında verilir. Metne ilişkin açıklamaları da dipnotta görmekteyiz. Çalışma terminolojik olarak hazırlanmış bir dizin (buda adları, bodhisatva adları, mistik varlıklar, kişi adları, yer adları, zamanla ilgili kavramlar, çiçek adları, hayvan adları, ibadete ilişkin kelimeler, diğer objeler, renk adları, dogmatik ve diğer terimler) ve LXXXVIII oluşan listeyle son bulur.

1.3. Yöntem

1. 3.1. Berlin Fragmanları

Berlin fragmanları koleksiyonundaki fragmanlar *U* ve *Mainz* olmak ayrı ayrı işaretlerle gösterilmiştir. 6. kitabın 12. bölümüne ait 56 tane fragmanın, 50 tanesi *u* fragmanı ve 6 tanesi ise *Mainz* fragmanıdır. Bu fragmanlardan 5 *u* fragmanın orijinalinin savaşta yok olduğu düşünülmektedir. Söz konusu fragmanlar için bk. Fragmanlar bölümü.

Fragmanlar kısmında Simone Raschmann tarafından hazırlanmış (Raschmann, 2005, 374-376) olan 6. kitaba ait fragmanların listesi aktarılmıştır. Her fragmanın başında katalog numarası, fragmanın bulunduğu yer ve Altun Yaruk'ta denk geldiği satır aralıkları verilmiştir. Fragmanların Petersburg yazmasından ayrılan yönleri metin kısmında dipnotla gösterilmiştir.

Metinle fragmanlar arasında görülen tespit ettiğimiz farkları şu şekilde sınıflandırabiliriz:

a. Metin ile fragmanlar arasındaki bazı harfsel farklar: 25. satır *küzätü*, Mainz 518 ön /1/ *küzätü*; 25. satır *tuşsar*, Mainz 518 ön /1/ *tutsar*; 25. satır *üdkı*, Mainz 518 ön /1/ *üdkı*; 33. satır *küzätü*, Mainz 518 arka /1/ *küzätü*; 34. satır *kägän*, Mainz 518 arka /2/ *kegän*; 38. satır *näçätä*, Mainz 518 arka /5/ *näçädä*; 47. satır *kađgu*, u 1554 ön /2/ *kadgu*; 66. satır *üdü*, u 1554 ön /4/ *üdü*; 67. satır *birtin*, u 1554 ön /7/ *birdin*; 54-55. satır *çökıtip*, u 700 ön /5/ *çökiip*; 61. satır *üdlärtä*, u 706 ön /3/ *üdlärtä*; 62. satır *ellärdä*, u 706 ön /3-4/ *ellärtä*; 90. satır *añ*, u 706 arka /2/ *atı*; 94. satır *eyin*, u 706 arka /6/ *ey(i)n*; 96. satır *tıñladaçı*, u 3071 ön /1/ *tıñlataçı*, 98. satır *yavlakın*, u 706

arka /12/ *y(a)vl(a)kın*; 105. satır *arġatġalı*, u 707 arka /4/ *artatġalı*; 131. satır *iġindä*, u 688 ön /2/ *iġintä*; 138. satır *yaġa*, u 688 ön /10/ *yada*; 147. satır *küzätü*, u 714 arka /1/ *küzätü*; 148. satır *yaġ*, RM *yat* / *y't*, 714 arka /1/ *yaġ*; 157. satır *kazġanmıġ*, u 701 arka /9/ *kazġanmıġ*; 483. satır *anavaġapte*, u 580 arka /12/ *anupuġapte* vb.

Göröldüğü üzere bu farklar, daha çok metinde *d* ile yazılmış bir kelimenin fragmanda *t* ile yazılması ya da tam tersi metinde *t* ile yazılmış bir kelimenin fragmanda *d* ile yazılması ŗelindedir.

b. Metin ile fragmanlar arasında eklerde görölen deġişiklikler: 25. satır *šazınıġ*, Mainz 518 ön /3/ *šazının*; 37. satır *m(a)haraaġlara*, Mainz 518 arka /4/ *m(a)har(a)aġlar*, 29. satır *t(ä)ġrilär*, Mainz 518 ön /5/ *t(ä)ġri*, 88. satır *yalaġuġġa*, u 700 arka /10/ *yal(a)ġ[uk]*; 127. satır *m(a)haraaġ*, u 1517 ön /11/ *mahar(a)aġlara*; 149. satır *elig*, u 714 arka /2/ *eligläriġ*; 161. satır *adınıġ* u 1555 ön /8/ *adınlarınġ*; 458. satır *biz*, u 580 ön /13/ *bizni*; 477. satır *t(ä)ġri kızınıġ*, u 580 arka /5/ *t(ä)ġriniġ*; 482. satır *ġariniġ*, u 580 arka /10/ *ġarini anası*; 1039. satır *kişiniġ*, u 3023 ön /1/ *kişilär* ; 1053. satır *kizläġülük*, Mainz 230 ön /4/ *kizläġü*)

c. Metinde olup fragmanda olmayan kelimeler: 31. satır *ök*, Mainz 518 ön /6/; 38. satır *anı üġün sizlär* Mainz 518 arka /3/; 101. satır *kertġünġ*, u 3071 ön /4/; 125. satır *anġa* u 701 ön /10/; 158. satır *utlısın* u 701 arka /10/; 463. satır *yänä* u 580 ön /17/; 901. satır *bo darniġ* Mainz 75 ön /5/

d. Metne fragmanlardan eklenmiš kelimeler, ibareler: 31. satır <ürüg uzatı> Mainz 518 ön /6/; 128. satır <inġä tep>, u 701 ön /12/; 128. satır <yarlıkadı tört maharaaġlara> u 1517 ön /9-10/; 128. satır <äşidiġ sizlär> u 1555 arka /6/'ya göre; <säkiz tümän tört miġ uluġ el ulušlar ärür> 701 arka /2/; 170. satır *ötrü* u 688 arka /17/, 212. satır <yalınıġızlar kutuġuz>, u 2027 arka /2-3/; 458. satır <nomġıġ ötünüp nomlaguluk oronka aġtınmıšta> <ol elig han> u 580 ön /11/; 514. satır <tözü>, 610 ön /6/; 538. satır *ok*, u 610 arka /4/; 555. satır *uzatı*, u 712 arka /1/; 753. satır <törlüg>, u 617 arka /2/; 812. satır <ukzunlar> u 614 arka /8-9/; 901. satır <temin>, Mainz 75 ön /5/

e. Fragmanlara göre metinden tamamlanmıš eksik yerler: 834. satır *išläsärlär* sözcüğü u 1638 arka /3/'e göre; 835. satır *küyü küzätü* söz grubu u 1638 arka /4/'e göre; 835. satır *adasın* sözcüğü u 1638 arka /4/'e göre; 880. satır *ol tüġmiš* u 1559 ön /4/; 902. satır *ärür yükünür m(ä)n üġ* Mainz 75 ön /6/

1.3.2. Metin

Altun Yaruk Sudur'un VI. kitabının 12. bölümünün metni Petersburg yazmasına dayanılarak oluşturulmuştur. Radloff-Malov yayınının Petersburg yazmasından ayrılan yanları dipnotla gösterilmiştir. 404a-458 arasını kapsayan VI. kitabın her bir satırına kendi içerisinde birden başlayarak numara verdik ve metnimiz toplam 1331 satır oldu. Radloff-Malov yayınının 127(440a), 128(440b), 129(440c) ve 130(440ç). sayıları da metnimize kapsamı içerine girmektedir.

Çalışmamızın metin bölümünde altı çizili olan kelimeler, Petersburg ve RM. yayımında kırmızı ile yazılmış kutsal kelimeleri ifade etmektedir. Örneğin; 1171. satır bo nom ärdinig, 1273. satır burhan vb.

Metin kısmında görülen parantez içerisinde yer alan {oku:} ifadesi ise esas alınması gereken okuyuşu ifade etmektedir. Petersburg yazmasına dayanan bu okuyuşlar, gerek o bölüme ait fragmanlar esas alınarak gerekse yayınlanmış metinlerden yola çıkılarak düzeltilmiştir. {oku:} ile yapılan düzetiler şu şekildedir:

162. satır *irigiñä* {oku: *ärkiñä*} U 1555ön/9 numaralı Berlin fragmanı esas alınmıştır.

342. satır *ağmağ tägrilmäklig* {oku: *tägşilmäklig*}, bk. Açıklamalar, 342. satır.

427. satır *ilinmäklig* (oku: *elänmäklig*)

575. satır *ş{a}mnu* (oku: *ş(i)mnu*). bk. Açıklamalar, 575. satır

970. satır *y(a)run* {oku : *y(a)ruk*} bk. 247. dipnot

1.3.3. Metnin İçeriği

Çalıştığımız bu bölümün Uygurcası şu şekildedir: *Tört m(a)haraaça t(ä)ñrilär yertinçüg küzätmäk atl(ı)g iki y(e)g(i)rminç bölök* (dört mahārāja Tanrıların yeryüzünü koruması¹² adlı 12. bölüm).

Bu bölümde anlatılanları kısaca şöyle özetleyebiliriz: Aydınlanmaya eren dört Mahārāja Tanrılar, *samsara* içerisindeki canlıları bu döngü içerisinde çıkarmaya

¹² Saadet Çağatay tarafından yapılan çeviri ise “dört mahārāja tarafından dünyanın muhafazası” şeklindedir (Çağatay, 1945, 8). Bu bölüm başlığı için yapılmış bir başka çeviri ise şöyledir: “Yeryüzünün, dört gök hükümdarı tarafından korunması” (Tekin, Şinasi, 1956, 302).

çalışırlar. Dört Mahārājaların bunu yapabilmesi için de sahip olması gereken şey, üç *ārdini* (Skr. *triratna*) adı verilen öğreti mücevherini gerçekleştirmektir. Bu öğreti mücevheri aracılığıyla işledikleri sevaplarla açlık, kıtlık vb. gibi felaketlerin önüne geçebilir, böylelikle üç dönemdeki Budaların doğru öğretilerine ulaşabilirler. Bir tür pendname kitabı olan bu Budist metinde, Budanın dört Mahārāja Tanrılara seslenişi ve öğütlerini görmekteyiz. Buda kutsallığına ulaşmanın kolay bir şey olmadığını anlatan Buda, açgözlülük etmeyip, içlerinde fesatlık gibi duyguları barındırmadıkları sürece hükümdarların huzura ve sevaba ulaşabileceklerini salık verir. Tabii bu uyum ve huzur doğaya da yansıyacaktır. Toprak daha verimli hale gelecek, sıcaklık ve soğukluk doğru bir uyum içerisinde olacak, güneşin, ayın ve yıldızların seyri değişmeyecektir. Öğreti mücevherini öğretmek isteyen hükümdarın yapması gereken ilk şey ise suya girip vücudunu temizlemek, giyilmemiş beyaz elbiseler giyip vücudunu türlü türlü süslemek ve eline tütsü, çiçekler alıp bir milyar süresince *koṭi, nayuta* sayısınca yaya yürümektir. Böylelikle Budaların tamamına saygı göstermiş olacaktır. Kat ettiği yol kadar doğum ve ölüm eziyetinden kurtulmuş olacak hükümdar, buda kutsallığına giden yola girmeye cehennem, açlık ruhu, hayvan gibi üç kötü yoldaki eziyetlerden kurtulmaya başlayacaktır.

Budalığa giden yolda hükümdarın yapması gereken şeylerden bir diğeri de tütsü yakmak ve bu tütsünün ilahi gölgesiğinin gökyüzüne yayılmasını sağlamaktır. Böylece tütsünün dumanı bütün tanrıların sarayına yayılacak, altın ışıklar saçılacaktır. Artık vaizin (hükümdarın) *Mahabodi* ağacının altına oturup aydınlanma zamanı gelecek, canlıları *samsara* adı verilen bu döngünün dışına çekmeye başlayacaktır. Bu öğretiyi Mahārāja Tanrılardan öğrenmek isteyen canlıların da yapması gereken şey vücudunu ve düşüncesini temizleyip tütsü yakmak olacaktır. Hiç kesilmeyen tütsünün dumanını gören Mahārāja Tanrılar tılsımı gerçekleştirecek kişiye yapması gerekenleri vaaz etmeye başlayacaktır. Tılsımı tutacak kişiler Mahārāja'yı görmek istediklerinde beyaz ayın 8. veya 15. gününde bir pamuk kumaş alıp Budayı, kut Tanrısını, Mahārājaları ve dört topluluğu resmedeceklerdir. Elinde tütsüsüyle kesintisiz hizmet eden, tılsımı tutan canlıyı Mahārāja *maṇḍala*'dan çıkarmaya başlayacaktır.

1.3.4. Çeviri

1331 satırdan oluşan metnimizin çevirisinde her bir satırın çevirisi metinden kopmadan, metne bağlı kalınarak yapılmaya çalışılmıştır. Uygurcada geçen ikilemeler, çeviride kelimenin altına konulan küçük ₂ işareti ile gösterilmiştir. Sözelimi; *ençgü māñi* “huzur₂”, *el uluş* “ülke₂”.

1.3.5. Dizinler Üzerine

A. İkilemeler Dizini

Metnimizde geçen ikilemelerin yer aldığı alfabetik bir dizin hazırlanmıştır.

B. Açıklamalar Dizini

Açıklamalar bölümünde açıklaması verilen kelimelerin alfabetik bir dizini hazırlanmıştır.

C. Uygurca-Çince Dizin

Metnimizin Çince denkliği Taisho’da 427b.17-432c.10 arasını kapsamaktadır. Nobel tarafından hazırlanmış olan Çincenin Almanca çevirisi ise Nobel’de 189-218. sayfalar arasına denk gelmektedir (Nobel, 1958, 189-218). Uygurca-Çince dizin alfabetik olarak oluşturulmuştur. Kelimeler, anlamı verildikten sonra aldığı eklere göre de alfabetik olarak dizilmiştir. Metinde alıntı olan sözcüklerin (Soğdça, Sanskritçe, Çince) kökeni belirtilmiştir. Sanskritçe ve Çince kelimeler, Klaus Röhrborn’un çalışmaları esas alınarak transkripsiyonlanmıştır. Sanskritçeler için bk. (Röhrborn, 1988, 232-243); Çince için bk. (Röhrborn, 1985, 85-97).

Uygurca kelimelerin tespit edilebilen Çince denklikleri verilmiştir. Kelimenin her satırdaki Çince karşılığı aynı pinyinle yazılmış olsa bile teker teker gösterilmiştir. (Sözelimi **bo** bu 此 *ci*, 是 *shi* ; b. 此 *ci* 0017, 0021, 是 *shi* 0024, 0032, 此 *ci* 0041, 0050).

Çinceden Uygurcaya çevrilen Altun Yaruk’un Çince metinden farklı olan bazı yanları vardır. Bu farklılıklar daha çok Çince olmayıp Uygurcada olan kelime grupları, ibareler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla Uygurca çevirmen tarafından yapılmış bazı eklemeler olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Metni Çince

versiyonu ile karşılaştırırken Nobel'in çalışmasından da yararlanılmıştır (Nobel, 1958). Bu karşılaştırma sonucunda karşımıza çıkan metinler arası farkları şu şekilde sıralayabiliriz¹³:

a. Uygurca metin ile Çince metin arasında yer alan çelişkili ifadeler söz konusudur.

(121-125, 409.12-16) *yağısın yavlağın k(ä)ntün yavaldurğay biz ol el uluş içintä ikiläyü tağı süü çäriğ adası üzäki qorqınç ayınç bultukmağay t(ä)ñrim tep ötündilär.*
令彼怨敵自然降伏。尚不敢來至其國界。豈復得有兵戈相罰

Nobel'de "... dass jene Feinde ganz von selbst zu Fall kommen und es ist nicht mehr wagen, in sein Landesgebiet zu kommen; wie sollte es dann überhaupt noch möglich sein, dass sie es mit Soldaten und Waffen" e denk gelir (Nobel, 1958, 191).

Buna göre Uygurca *qorqınç ayınç bultukmağay* "... korku ortaya çıkmayacak" karşılığında Çince metinde 不敢 *bu gan* (G 3595 5841), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c26) yer almaktadır; bu Çince ibare ise tam olarak "cesaretsiz, cesaret edemez" anlamındadır. Dolayısıyla Uygurcasıdan çevirdiğimizde "korku ortaya çıkmayacak ya da diğer bir söyleyişle cesur olacak" anlamı ile Çincedeki "cesaretsiz" anlamı bizce bir çelişkidir.

(1135, 450.7) *közünjüznüñ etigi* "gözünüzün süsü" 目淨脩廣 *mu jing xiu guang*

Uygurca *közünjüznüñ etigi* tamlaması birebir "gözünüzün süsü" anlamına gelmektedir. Çince denkliğine baktığımızda köz için 目 *mu* "göz" kullanılırken *etig* kelimesine 淨脩廣 *jing xiu guang*'ın denk geldiğini görmekteyiz. 淨脩廣 *jing xiu guang* "rein und langgestreckt / temiz ve geniş, uzun çekik" anlamındadır (Nobel, 1958, 215). Dolayısıyla Uygurca *etig* "süs" kelimesi Çince ile birebir örtüşmez. Çincesinde Budanın gözünün tasvir edildiğini görmekteyiz.

(1141, 450.13) *sav* "söz" sözcüğü Çince metinde görülmemektedir. Onun yerine Eski Uygurca *suv* sözcüğüne karşılık gelen 水 *shui* geçmektedir. Uygurca metinde ya bir istinsah ya da bir çeviri hatası olmalıdır.

¹³ Burada sözü edilen örnekler açıklamalar kısmında da değinilmiştir; ama burada anlatmak istediğimiz şeyleri daha net verebilmek ve sınıflandırma yapabilmek adına açıklamalar bölümündeki örneklerden yararlanılmıştır.

b. Uygurca metin ile Çince arasındaki ufak farklar, çevrilmeyen bazı kelimeler söz konusudur.

(139-140, 410.8-9) *anın birök kayu el<i>glär hanlar* “eğer o bazı hükümdarlar” ibaresi Çince metinde tam olarak bu şekilde değildir. “Wenn ein Menschenkönig / Şayet insanların hükümdarı” (Nobel, 1958, 191) 若有人王 *ruo you ren wang* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a02). Dolayısıyla burada Uygurca metnin Çince den ayrıldığını görmekteyiz.

(165, 411.1) *ulatı irig yavğan iş küdökläriğ kılmasarlar* cümlesinin Çincesi yoktur.

(167-168, 411.14-15) *örü ulug kudu kiçig* “yukarı(daki) büyük aşağıdaki küçük”, ibaresi için Çince metinde yalnızca *örü kudu* “aşağı(daki) yukarı(daki)” 上下 *shang xia* (G 9729 4230), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a11) vardır.

(168-169, 411.15-16) *sütli yağlı tæg* “süt ve yağ gibi” ibaresinin Çincesi denklığı 猶如乳水 *you ru ru shui* (G 13405 5668 5697 10128), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a12) biçimindedir.

Uygurcasını “süt ve yağ gibi” olarak çevirebileceğimiz ibarenin Çince denklığı ise “süt ve su gibi” anlamındadır. Çince metinde *süt* için 乳 *ru* “süt” sözcüğü kullanılırken *yağ* yerine 水 *shui* “su” sözcüğü kullanılmıştır. Nobel’in çevirisi de bu tespitimizi doğrulamaktadır. Wasser und Milch / su ve süt (Nobel, 1958, 192).

(209-210, 413.9-10) *köñüllüg idişläri* ibaresinin Çincesi yoktur. Yalnızca *köñül* 心 *xin* (G 4562), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a22) kelimesi vardır.

(661, 433.9) *tınl(ı)ğlar kuvrağı* için Çince metinde yalnızca *tınl(ı)ğ* 人 *ren* (G 5624) sözcüğü vardır.

(906-907, 440ç.5-6) *iş küdökläriğ bütürtäçi* ifadesinin yalnızca *bütür-* eylemi 成就 *cheng jiu* Çince de yer alır; *iş küdök* yer almaz.

(922, 440ç.20) *miñ säkiz kıta sözlä-* “bin sekiz kez söylemek”

Bu ibarenin Çince metindeki karşılığına baktığımızda *miñ säkiz* yerine *miñ* sayısını görmekteyiz. *miñ säkiz kıta sözlä-* 誦千遍 *song qian bian* (G 10456 1725 9183)

şeklindedir. Bu anlamda çevirinin Berlin fragmanı ile örtüştüğünü görmekteyiz; çünkü Berlin fragmanında da (u 1559 arka 7’de) *säkiz* rakamı yoktur.

(1137, 450.9) *karlıg tag* “karlı dağ”, birebir çevirdiğimiz zaman “karlı dağ” anlamına gelen ibarenin Çince dengine baktığımızda “karlı (yeşim taşı gibi) taş” anlamındaki 珂雪 *ke xue* sözünü görmekteyiz.

(1182, 452.9) *üç miñ* için Çince’de yalnızca *miñ* sayısının karşılığı olan 千 *qian* vardır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432a27).

c. Uygurcada ekleme olan Çince de olmayan ibareler de söz konusudur.

(147, 410.16) *oduğ saķ* “uyanık, dikkatli” ikilemesinin Çince metinde karşılığı yoktur. Çince metinde Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a09’da olması beklenirdi.

(148, 410.17) *amırtgur-* “sakinleştirmek”, Çince metinde *amırtgur-* “sakinleştirmek” kelimesi yer almamaktadır. Uygurcaya *yat yağı adasın amırtgurup* olarak çevrilmiş olan metnin Çince denkliği ve Nobel’in çevirisi şu şekildedir: “... sogar seine Feinde alle zur Umkehr zwingen und zerstreuen / hatta düşmanını geri çekmek dağıtmak için” (Nobel, 1958, 191), 乃至怨賊悉令退散 *nai zhi yuan zen xi ling tui san* (Taisho , Cilt 16, Nr. 665, 428a04). *amırtgur-* kelimesi yerine 退 *tui* “to go back, to withdraw from / geri çekme, geri dönme” anlamındaki kelime vardır.

(162, 411.9) Çince metinde ise *adınlar ärkiñä* karşılığında herhangi bir şey yoktur. Uygurca metinde bu kısım eklemidir.

(185-186, 412.9-10) *çaç ķaş keñ uçuz bolur* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur. *uçuz bolur* yerine Çince *盈 ying* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a16) “to fill, to be full/dolu olmak” vardır. Ayrıca bk. Nobel “reicher Fülle sein” (Nobel, 1958, 192).

(263, 415.16) *täriñtä täriñ* ibaresinin Çince karşılığı yoktur.

(359-360-361, 419.22-420.1-2) *ögrünçlüg mä<η>ilig açoķ adırtlıg y(a)rlıķamış y(a)rlıgı tıdıǵsız t(ä)ñrikä yalañuķķa taplaǵuluk’* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur.

(361-362, 420.2-3) *ärdinilig oronta tuǵdaçı tuǵmış oron’*un Çince metinde karşılığı yoktur.

(391-392) *bo üç yavlaq yol*’un Çince metinde karşılığı yoktur.

(452-453, 424.3-4) *kim biz kamağun ol yalañuqlar hanı birlä olorup nom tıñlağulux* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur.

(465, 424.16) *kuşatre bolup täğzinü tur-* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur.

(841, 440a-8) *kimlär olarnıñ uğurınta şurate üdkä tägi* ibaresi Uygurcada eklemedir, katmadır. Şayet Çince metinde yer alsaydı Taisho 430c 02-03’e denk gelmesi gerekirdi.

(1004-1005, 444.12-13) *uz bädizçig arıg baçañıp beş törlüg* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 431b15), (Nobel, 1958, 213). Bu kısım Uygurcada eklemedir, katmadır.

(1068-1069, 447.7-8) *k(a)ltı t(ä)ñrim antağ uğurı yıkı bolup , bo küntä yorıyur ,* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 431c14), (Nobel, 1958, 214).

(1147-1148-1149, 450.19-20-21) *’äñräkläri , tözü turur eñiglig , kop b(ä)lgükä ägsüksüz* ibaresi Uygurcada eklemedir, katmadır. Çince metinde karşılığı yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432a15-16).

d. Çince versiyonun bazı bölümlerinin Uygurcaya çevrilmediği durumlar da söz konusudur.

→ Çince 428a.20 (9-16) yer alan 無量百千諸藥叉眾 *wu liang bai qian zhu yao cha zhong*, “die unermesslich (vielen) Hunderttausende von Yakşa-Mengen/sayılamayacak kadar yüz bin(lerce) Yakşa topluluğu” (Nobel, 1958, 192), Uygurcada yoktur.

→ Çince 428 a25 (3-10) yer alan, Uygurca 220-221. satırlara denk gelmesi gereken Sanskritçe 釋迦牟尼 *śakyamuñi* , 正等覺 *samyaksamboddhi* ve *asaṃkhyaya* 百千俱胝那庾多 *bai qian ju zhi na yu duo* kelimeleri Uygurca metinde yoktur.

→ Uygurcada 238. satırdan sonra gelmesi beklenirken görülmeyen Çince 428 a29 及宮宅神常受安樂功德難思是諸國土所有人民亦受種種五欲之樂一切惡事皆令消殄 *ji gong zhai shen chang shou an le gong de nan si shi zhu guo tu suo you ren*

neng yi shou zhong zhong wu yu zhi le yi qie wu shi jie ling xiao tian Uygurcada yoktur.

D. Çince-Uygurca Dizin

Çince-Uygurca dizin de tıpkı Uygurca-Çince dizin gibi alfabetik olarak pinyinlere göre düzenlenmiştir. Pinyinin denk geldiği Uygurca kelime ya da kelimeler verilmiş hemen altında da bu pinyinle ilgili olan alt başlıklar verilmiştir.

Örneğin; **zu** 足 *adak*; **zu xia** 足下 *adak uulı*, **zu bu** 足步 *adakları irklä-*

1.4. Altun Yaruk’a Ait Düzeltilmiş Okuyuşlar

Üzerinde çalıştığımız Altun Yaruk’un 12. bölümünün (404a-458) bilindiği üzere Ceval Kaya tarafından yazıçevrimi yapılmıştı (Kaya, 1994). Biz, burada sözcükler üzerine yaptığımız Ceval Kaya okuyuşundan ayrılan okuyuş ve düzeltmeleri aktarıyoruz.

1.	(412.8) <i>ilçürgülük</i>	→	<i>elçingülük</i>
	bk. Açıklamalar 184. satır		
2.	(416.1) <i>tasaŋ</i>	→	<i>taşaŋ</i>
	bk. Açıklamalar 270. satır		
3.	(419.5) <i>tägrilmäklig</i>	→	<i>tägşilmäklig</i>
	bk. Açıklamalar, <i>agmak tägşilmäklig</i> 342. satır		
4.	(442.23) <i>y(a)rup</i>	→	<i>y(a)ruk</i>
	bk. 247. dipnot		

1.5. Altun Yaruk’a Ait Farklı Okuyuşlar

Bu bölümde metnimizin SuvKaya’dan ayrılan okuyuşları aktarılmıştır:

<i>açuk</i>	→	<i>açok</i>
<i>adruk</i>	→	<i>adrok</i>
<i>artuk</i>	→	<i>artok</i>
<i>artuk</i>	→	<i>artokrak</i>
<i>asankı</i>	→	<i>asanke</i>

<i>asurı</i>	→	<i>asure</i>
<i>bir-</i>	→	<i>ber-</i>
<i>biş</i>	→	<i>beş</i>
<i>bişer</i>	→	<i>beşär</i>
<i>bölük</i>	→	<i>bölök</i>
<i>buşı</i>	→	<i>buşi</i>
<i>bölüklüg</i>	→	<i>bölöklüg</i>
<i>çakır</i>	→	<i>çak(i)r</i>
<i>çakıravart</i>	→	<i>çak(i)ravart</i>
<i>çanarşabı</i>	→	<i>çanarşabe</i>
<i>çıntamanı</i>	→	<i>çıntamani</i>
<i>darmaçakır</i>	→	<i>darmaçak(i)r</i>
<i>dıntar</i>	→	<i>denđar</i>
<i>daranı</i>	→	<i>d(a)rni</i>
<i>ädkär-</i>	→	<i>ädgär-</i>
<i>äñ mintın</i>	→	<i>äñ mintin</i>
<i>esil- kuvra-</i>	→	<i>esil- kora-</i>
<i>gandarvı</i>	→	<i>gandarve</i>
<i>garudı</i>	→	<i>garuđe</i>
<i>ırşı</i>	→	<i>erşi</i>
<i>ırşısız</i>	→	<i>erşisiz</i>
<i>idär-</i>	→	<i>edär-</i>
<i>idiz</i>	→	<i>ediz</i>
<i>ilig</i>	→	<i>elig</i>
<i>il</i>	→	<i>el</i>
<i>ilin-</i>	→	<i>elän-</i>
<i>ilinmäklig</i>	→	<i>elänmäklig</i>
<i>inç</i>	→	<i>enç</i>
<i>inçkü</i>	→	<i>ençgü</i>
<i>inçkülüg</i>	→	<i>ençgülüg</i>
<i>irinç</i>	→	<i>erinç</i>
<i>irkek</i>	→	<i>erkäk</i>
<i>it-</i>	→	<i>et-</i>
<i>itig</i>	→	<i>etig</i>

<i>itin-</i>	→	<i>etin-</i>
<i>itiglig</i>	→	<i>etiglig</i>
<i>iyin</i>	→	<i>eyin</i>
<i>kan</i>	→	<i>han</i>
<i>katun</i>	→	<i>hatun</i>
<i>körkit-</i>	→	<i>körgit</i> ¹⁴
<i>ködüg</i>	→	<i>küdök</i>
<i>kögen</i>	→	<i>kökän</i>
<i>kuşatrı</i>	→	<i>kuşatre</i>
<i>kürlüg</i>	→	<i>körlüg</i>
<i>kürsüz</i>	→	<i>körsüz</i>
<i>lınhua</i>	→	<i>lenhua</i>
<i>mahabrahmı</i>	→	<i>m(a)habrahmi</i>
<i>mahabodı</i>	→	<i>m(a)habodi</i>
<i>mahamandarık</i>	→	<i>m(a)hamandarık</i>
<i>maharañç</i>	→	<i>m(a)haraaç</i>
<i>mahişvarı</i>	→	<i>maheşvare</i>
<i>mahoragı</i>	→	<i>mahorage</i>
<i>mandarık</i>	→	<i>mandarık</i>
<i>manıbadırı</i>	→	<i>manibadare</i>
<i>nırvan</i>	→	<i>nirvan</i>
<i>nırvanlıg</i>	→	<i>nirva(a)nlıg</i>
<i>nızvanılıg</i>	→	<i>nizvanılıg</i>
<i>olur-</i>	→	<i>olor-</i>
<i>ögüz</i>	→	<i>ügüz</i>
<i>sañçanaçavı</i>	→	<i>sañçanaçaye</i>
<i>sarasvatı</i>	→	<i>sarasvate</i>
<i>sumır</i>	→	<i>sumer</i>
<i>suvlarta</i>	→	<i>savlarta</i>
<i>şakımunı</i>	→	<i>şakimuni</i>
<i>şastır</i>	→	<i>şastir</i>

¹⁴ Sözcüğün ikinci hecesindeki ekin *k*'li mi yoksa *g*'li mi olduğu konusu açıklığa kavuşturulmamıştır; biz de var olan okuyuşu izleyip *körgit-* okuyoruz. (Wilkins, 2007, 380b). Ayrıca Marcel Erdal için de *k*'li mi *g*'li olduğu açık olmayan bu sözcük için bk. *körKit-* (Erdal, 1991, 778).

<i>şasın</i>	→	<i>şazın</i>
<i>şuradı</i>	→	<i>şurate</i>
<i>taluy</i>	→	<i>taloy</i>
<i>ti-</i>	→	<i>te-</i>
<i>tigit</i>	→	<i>tegit</i>
<i>timin</i>	→	<i>temin</i>
<i>tirin</i>	→	<i>terin</i>
<i>tit-</i>	→	<i>tet-</i>
<i>tod tolvı</i>	→	<i>tut tulvı</i>
<i>toprak</i>	→	<i>tuprak</i>
<i>törü</i>	→	<i>törö</i>
<i>törölüg</i>	→	<i>törölüg</i>
<i>tümäk</i>	→	<i>tümäg</i>
<i>upası</i>	→	<i>upase</i>
<i>vaçırapanı</i>	→	<i>v(a)çırapanı</i>
<i>vaçırasan</i>	→	<i>v(a)çırazan</i>
<i>vasundarı</i>	→	<i>vasundare</i>
<i>vayşıravanı</i>	→	<i>vaişıravane</i>
<i>yiil</i>	→	<i>yeel</i>
<i>yig</i>	→	<i>yeg</i>
<i>yiged-</i>	→	<i>yegäd-</i>
<i>yigedinçlig</i>	→	<i>yegädinçlig</i>
<i>yigirmi</i>	→	<i>y(e)g(i)rmi</i>
<i>yigirmiñ</i>	→	<i>y(e)g(i)rminç</i>
<i>yilim</i>	→	<i>yelim</i>
<i>yilü kögän</i>	→	<i>yelü kökän</i>
<i>yimiş</i>	→	<i>yemiş</i>
<i>yinik</i>	→	<i>yenig</i>
<i>yir</i>	→	<i>yer</i>
<i>yirçi</i>	→	<i>yerçi</i>
<i>yirtinçü</i>	→	<i>yertinçü</i>
<i>yirtinçülüg</i>	→	<i>yertinçülüg</i>
<i>yiti</i>	→	<i>yeti</i>
<i>yitinçsiz</i>	→	<i>yetinçsiz</i>

<i>yivek</i>	→	<i>yeväg</i>
<i>yivig</i>	→	<i>yevig</i>
<i>yivät-</i>	→	<i>yevät-</i>
<i>yüksäk</i>	→	<i>yügsäk</i> ¹⁵

1.6. Petersburg Yazması ile RM Yayını Arasındaki Farklar

Çalışmada ele aldığımız bölümün matbu RM nüshası ile Petersburg yazmasının aslından alınan fotokopi arasında bazı ufak tefek farklılıklar söz konusudur. Bu çalışmada Petersburg yazmasından alınan fotokopi esas alınmış ve RM yayınının yazmadan farklı olan yanları dipnotla gösterilmiştir.

	Petersburg yazması	RM
30. satır	<i>asurelar</i>	<i>'rs'rl'r / ärsärlär</i>
122. satır	<i>yavaldurğay</i>	<i>y'v'ltwrq'y / yavalturgay</i>
125. satır	<i>tep</i>	<i>t'k / täg</i>
148. satır	<i>yaṭ</i>	<i>y't / yat</i>
173. satır	<i>asra / 'sr'</i>	<i>asra / ''sr'</i>
184. satır	<i>elṭingülük</i>	<i>'yltyrkwlwk / eltirgülük</i>
206. satır	<i>uṣaṭı</i>	<i>'ws'ty / uzatı</i>
294. satır	<i>ikinṭikä</i>	<i>'kynty k' / ikintikä</i>
314. satır	<i>kirip</i>	<i>pyryp / berip</i>
321. satır	<i>eṭip</i>	<i>'ytyp / etip</i>
474. satır	<i>vahṣiklarnıṭ</i>	<i>v'kṣ'k l'r nyny / vahṣaklarnıṭ</i>
476. satır	<i>sarasvaṭe</i>	<i>s'r'sv'ty / sarasvate</i>
484. satır	<i>hanınıṭ</i>	<i>qny nyny / h(a)nınıṭ</i>
569. satır	<i>yeväṭip</i>	<i>yyv'typ / yevätip</i>
643. satır	<i>ok</i>	<i>'wm / om</i>
658. satır	<i>k(ä)rgäk</i>	<i>k'rk'k / kärgäk</i>
658. satır	<i>mäṇisindin</i>	<i>m'nkysyntyn / mäṇisintin</i>
664. satır	<i>ınṭın</i>	<i>'yntyn / ıntın</i>
711. satır	<i>k(ä)ntüläri</i>	<i>kntw l'r / k(ä)ntüläri</i>
765. satır	<i>ok</i>	<i>nwm / nom</i>

¹⁵ *yügsäk* kelimesi de tıpkı *ägsük* kelimesi gibi *gs* ünsüz çiftiyle okunmalıdır. *s*'nin etkisiyle daha sonra *g* ötümsüzleşerek *k* olmuştur.

832. satır	<i>ärđinig</i>	<i>'rdynyk / ärdinig</i>
947. satır	<i>tözün</i>	<i>twyyt</i>
951. satır	<i>tav(a)rı</i>	<i>t'vrry</i>
954. satır	<i>ötüngäy</i>	<i>'wytwnk'y / ötüngäy</i>
967. satır	<i>küzätip</i>	<i>kwys'dyp / küzädip</i>
974. satır	<i>uđuğ</i>	<i>'wdwq / udug</i>
979. satır	<i>övkälängü</i>	<i>'wyvk'lnkw</i>
986. satır	<i>savlarta</i>	<i>swvl'rt' / suvlarta</i>
993. satır	<i>tutup</i>	<i>twtwp / tutup</i>
1006. satır	<i>katıp</i>	<i>q'typ / katıp</i>
1010. satır	<i>öñdün</i>	<i>'wynkdyn / öñdin</i>
1062. satır	<i>ey(i)n</i>	<i>'yyyn / eyin</i>
1084. satır	<i>bütürgäylär</i>	<i>pwytwrk'yl'r / bütürgäylär</i>

2. BERLIN FRAGMANLARI

2.1. Berlin Fragmanlarının Listesi¹⁶

Katalog numarası	Demirbaş kaydı	Bulunduğu yer
401	U 2279 b	(Glas: T I α 504)
≠ 122	Mainz 303	T II M 2 (Glas: T II M 2 / 501)
≠ 123	Mainz 518	T II M 2 (Glas: T II M 2 / 500)
402	U 1554	T I D Glas: T I D -126
403	U 3289	T III M 206 (?) (Glas: T III M 208.51)
404	U 700 + U 706 + 707	T I α 2, Glas: T I 2 E T I (Glas: TM 272-1) T I D / TM 270 c R
≠ 124	Mainz 540	T II yoğam Murtuq, Glas: T II 837
405	U 917	T II M, Glas: T II M 529
406	U 3071	T II Y 9, Glas: T II y 9.500
407	U 714 + U 701 + U 688	(Glas: T.M. 272.12) T I α 1(Glas: T I α 1 E) (Glas: T.M. 272.7)
408	U 1517 + U 1555	T I D T I D, Glas: T I D - 127
409	U 907c	T II Xanthippe
410	U 2027	o. F.
411	* U 9077	T III 56.4
412	U 3325	T III M 249.503
413	*U 9078	T III TV 56.4
414	*U 9079	T III T. V. 56 Foto: T III T.V.56.3
415	U 2342	T I D, Glas: T I D 537

¹⁶ Söz konusu tablo Simone Raschmann'ın şu çalışmasından alınmıştır (Raschmann, 2005, 374-376).

416	*U 9080	T III TV 56.1
417	U 2010	[] ? 273
418	U 580	T III T V 56 Foto: T III TV 56 h
419	U 610 + U 680	Glas: T III 56.12
420	U 712 + U 704 + U 716	T I D 2 / TM 270a T I α 9 T I D
421	U 2383	T I μ , Glas: T I μ 507
422	U 618	[T III] T. V. 86 Glas: T III T. V. 86 ^a
423	U 617	T III T. V. 86 Foto: T III T.V. 86 xx
424	U 614	T III T. V. 86 Foto: T III T.V. 86 ^x
425	U 1638	Glas: T II D 519
426	*U 9176	T III T. V. 86- δ
427	U 1537 + U 1559	T I D T I D (Glas: T I D 131)
$\neq 5 + \neq 21$	Mainz 75	T III TV. 86, Glas: T III TV. 86e
428	U 1561 + U 1587	T I D, Glas: T I D 134 T I D, Glas: T I D 684
429	U 2280 + U 3023 + 2618	T I α Glas: T I α 505 Glas: T II T 671 Glas: T II 1017
430	U 729 + U 1599	T I D T I D, Glas: T II 674
431 $\neq 22$	Mainz 230 + U 671 + U 647	T III TV 86, Glas: T III TV 86f Glas: T I D 627 T III B. T.V. 51, Glas: T III B TV 51-17
432	U 675	Glas: T III 56-98
433	U 2677 + Mainz 285	T II M, Glas: T II M 511 T II M 2, T II M 2 12/826
434	U 3036	T II Xanthippe
435	U 1844	Glas: T II T 577
436	U 1898	T III 56

2.2. Berlin Fragmanlarının Harf ve Yazıçevrimi

(Katalog: VOHD 13, 15 no:401, Glas: T I α 504)

U 2279 ön-b (404a.1-9)

- (1) [namo buddaya namodarmaya] namosaŋ[ɣaya]
//// ////////////// n'mw s'nk///
- (2) [altun önlüg y(a)ruk yaltrıqlıg kopda] kötrülmiş n[o]m
///// ////////////// // kwytrwlmyş n/m
- (3) [eligi atl(ı)g nom bitigdä] tört m(a)haraaç
///// // // ////////////// twyrt mq'r''ç
- (4) [t(ä)ŋrilär yertinçüg küzätmäk at]l(ı)g i[ki y(e)]g(i)rmin[ç]
///// // ////////////// //lq 'y// /krmyn/

(Katalog: VOHD 13, 10, no: ≠ 122, T II M 2 (Glas: T II M 2 / 501)

Mainz 303 ön (404a.14-19)

- (1) nom üzä yertinçütä¹⁷ uluğ asıg tusu kıl[m[ak]
nwm 'wyz 'yyrtyñcw t' 'wlwq ''syq twsw q̄ylm// ///
- (2) üdün tınl(ı)ğlarğa asıqlıg ädgü saķınç
'wydwn tynlq l'rq̄'' ''syq lyq 'dkw s'q̄ynç ///
- (3) Q' bir yaŋlıg ençgü mäŋi berd[äçi ädgü]
q̄' pyr ⊕ y'nklyq 'ynçkw m'nky pyrd/// ///
- (4) ögli köŋültin turmış köni

¹⁷ yertinçütä: +tä yerine +kä okunabilir; krş. Mainz 303 ön yüz 2. satır ädgü yazımı

'wykly kwnkwl ② tyn twrmyş kwyny ///

- (5) LYQ küsüşünjüzlär küçintä ötgürü
lyq kwyswş wnkwz l'r kwyç ynt' 'wytkwrw ///

- (6) yertinçüg küzätçi bolğuluk
yyrtynçwk kwyz 'dçy pwlq̄w lwq̄ ///

Mainz 303 arka (404a.20-405.4)

altınç ülüş

'ltynç 'wylwş

- (1) uluğ tü[şk]ä utlıka tägmiş ärür sizl[är]
'wlwq twy// 'wtly q̄' t'kmyş 'rwr syz l//
- (2) ken käl[igm]ä üdlärdä kayu eliglär [hanlar bo nom]
kyn k'l/// 'wyd l'rd' q'yw 'ylyk l'r ///// // ///
- (3) ärdinig bilip uķup ayaduķta
'rdynyk ② pylyp 'wq̄wp 'y'dwq̄ t'
- (4) ötrü ol eliglärig hanlarıg [sizlär küyü küzätü]
'wytrw 'wl ② 'ylyk l'ryk q'nl'ryq ///// //// //////////
- (5) tutup ençgölüg mänilig kılmaķ bo iş [uğrayu sizlärkä]
twtwp 'ynçkwłwk m'nky lyk q̄ylm'q̄ pw 'yş ////////// //
- (6) tägimlig [iş t]etir inçip sizlär k(ä)ntü
t'kym lyk /// /ytyr 'ynçyp syz l'r kntw

(Katalog: VOHD 13, 10, no: ≠ 123, T II M 2 (Glas: T II M 2/500)

Mainz 518 ön (405.5-13)

- (1) ıñız[lar birlä] birök bo nom ärdinig küyü küzätü tutsar
ynkyz /// ///// p///k pw nwm 'rdynyk kwyw kywz' dw twts'r
- (2) sizl[är] ötrü [ü]ç [ü]dki burhanlarnıñ ädg[ü]
syz l// 'wytrw ///ç ///dky pwrq'nl'r nynyk 'dk/
- (3) tetyük köni [no]mluğ şazının küyü küz[ät]ü
tytywkw ① kwyyny //m lwq ş'z yn yn kwyw kwyz//w
- (4) tutmış bolğay sizlär ,
twtmış ① pwlq'y syz l'r ,,
- (5) kaçan t(ä)ñri kuv[ra]ğınğa qatılıp asurelar birlä süñüş[gä]li
q'ç'n tnkry q'wv//q ynk' q'tylyp ''swr' l'r pyrl' swynkwş //ly
- (6) uğrasar ürüg uzatı sizlär utdaçı yegädtäçi bolğay sizlär ,
'wqr's'r 'wyrwk 'uz 'ty syz l'r 'wtd'çy yyk'dt'çy pwlq'y syz l'r ,,

Mainz 518 arka (405.13-21)

- (1) bo ok nom [ä]rdinig küyü küzätü tutmış buyan ädgü kılınç
pw 'wq nwm /rdynyk kwyw kwyz'dw twtmış pwy'n 'dkw qylynç
- (2) küçintä [a]ç kız ig kegän yağı yavlaq adasın
kwyç ynt' //ç qyz 'yk kyk'n y'qy y'vl'q ''d' syn
- (3) [barçanı] tarqaru ketärü uğay sizlär ;
///// ① t'rq'rw kyt'rw 'wq'y syz l'r ,, ,,

- (4) kamağ tö[rt] m(a)haraçlar[a] ; näçä
q'm'q tw/// mq'r'ç l'r/ ,, , n'ç'
- (5) dä b[irök çamb]udivip yertinçütäki toyın şamnanç upase
d' p//// ////ndyvyp yyrtynçw t'ky twyyn ş'mn'nç 'wp'sy
- (6) u[pasanç tört] törlüg terin kuvrağnıñ
'//////// //// twyrlwk tyryn q'wvr'q nynk

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 402, T I D Glas: T I D-126)

U 1554 ön (406.4-19)

- (1) [kınıg katıg kö]ñülin küyü [küzä]tüt tutup korkınç
//// //// //kwlyn kwyw ////dw twtwp q'wrq'ynç
- (2) busuş kadgu adala[rın] tarqar[ı]p keärip
pwsuş q'dq'w ''d' l'/// t'rq'r/p kyd'ryp
- (3) ençgü mäñi berinlär tep tutuzu y(a)rılıka-
'ynçkw m'nky pyrynl'r typ twtwz w yrlyq'
- (4) dı , ol üdün tört m(a)haraç t(ä)ñrilär
dy ,, 'wl 'wydwn twyrt mq'r'ç tnkry l'r
- (5) t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhannıñ bo y(a)rılığın
tnkry tnkry sy pwrq'n nynk pw yrlyq yn
- (6) äşidip , ötrü t(ä)rkin tavrati olor[mış]
'şydyp ,, 'wytrw trkyn t'vr'ty 'wlwr///
- (7) [or]onlarıntın örü turup birdin

/// l'ryntyn ⑨ 'wyrw twrwp pyrdyn

(8) [sınar oŋ 'ä]ŋ{n}inlärintäki

////// /// ⑨ /nknyn l'rynt'ky y

(9) [tonların] açınıp , oŋ

//////// ⑨ ''çynyp ,, 'wnk

(10) [tizlärin çökitip ayaların] kavşurup

//////// ////////////// q'vşwrwp

(11) [ağır ayamağın t(ä)ŋri t(ä)ŋrisi bur]hanğa

//// ////////////// // //q'n q'

(12) [inçä tep ötüntilär atı] kötrülmiş

//// /// ////////////// /// kwytrwlmyş

(13) [ayağğa tägimlig t(ä)ŋrim bir]ök [bo] altun

//////// ////////////// // //wk // ''ltwn

(14) [öŋlög y(a)ruk yaltrıklığ ıopta] kötrül[miş]

//////// /// ////////////// // kwtrwl///

U 1554 arka (407.14-408.5)

a[ltnç]

''////

(1) özin yaşın [üstä]p ulug ço[ğğa]

'wyz yn y's yn //p 'wlwq çw///

(2) yalınğa täg[ürgäy] biz , atı köt[rül]miş

y'lyn q̇' t'k///// pyz ,, ''ty kwynt///mys

(3) ayaġka ṫagimlig t(ä)ñrim , birök ol

''y'q q̇' t'kymlyk tnkrym ,, pyrwk 'wl

(4) [el]iglar hanlar bo nom ärdinig boşğuntaç[1]

///ykl'r q̇'n l'r pw nwm 'rdynyk pwşqwnt'ç/

(5) t[ut]daçı tört m(a)har(a)aç törlüg terin

t//d'çy twyrt mq'r'ç twyrlwk tyryn

(6) kuvragı ayayu ağırlayu küyü küzätü

qwvr'q yq ''y'yw ''qyr l'yw kwyw kwyz'dw

(7) tut[u]p k(a)ltı ögi kañı k(ä)ntü [o]glın

twt/p q̇lty 'wyky ® q'nky kntw //qlyn

(8) kızın ogşayur[ça a]mrayur[ça]

qyz yn'wqş'ywr ® //mr'ywr//

(9) nä k(ä)rgäkin [ägsü]ksüz [tüzü tükäti]

n' krk'kyn ///kswz ® //// //

(10) bersärlär [ötrü biz kamagun ol elig]

pyrs'r l'r ///// /// //

(11) hanıg [küyü küzätü tutup kamag yalañuk]

q̇'n yq ///// //

(12) ka barça[ka bir yañlıg ayatğay ağırlatğay]

q̇' p'rç'// /// //

(13) *biz anı* [atı kötrülmüş ayağka]

pyz 'ny /// ////////////// //

(14) [tägiml]ig t(ä)ñrim biz kamağ

//////yk // /// //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 403, T III M 206 (?) Glas: T III M 508.51)

U 3289 ön¹⁸ (406.5-7)

(2) [köñülin küyü küzätü beri]p qor-

///// // // // // // // //p qwr

(3) [kınç busuş kadgu adaların tarkarıp] k[etär]ip ençgü

/// // // // // // // // // // // // // //k///yp 'ynçkw

U 3289 arka (406.9-13)

(1) [tört m(a)haraaş t(ä)ñrilär] t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan-

//// // // // // // // // // // // // // //tnkry tnkry sy /////

(2) [nıñ bo y(a)rılığın äşidip ötrü] t(ä)rkın tavrıtı

/// // // // // // // // // // // // // //trkyn t'vr'ty

(3) [olormış oronlarıntın örü turup bi]rdin

//////// // // // // // // // // // // // // //rdyn

(4) [sınar oñ 'äñ{n}inlärindäki tonların a]çınıp

///// // // // // // // // // // // // // // //çynyp

¹⁸ Üçüncü satırın sonundaki „, görülmele birlikte öncesi kayıptır.

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 404 T I α 2, Glas: T I 2 E)

U 700 ön¹⁹ (406.10-407.16)

(1) [ötrü t(ä)rkin] t(a)vrat[ı o]lormış

///// //// tvr't/ //lwrmyş

(2) [oronlarıntın örü tur]up bir

//// ////////////// //// //wp pyr

(3) [ti]n sɨŋ[a]r oŋ '[äŋnin]/ärintäki

//n synk/r 'wnk /////l'rynt'ky

(4) tonların açınıp [o]ŋ tizlärin

tw'n l'ryn ''çynyp ///k tyz l'ryn

(5) çökiüp ayaların kavşurup

çwykydyp ''y ' l'ryn q'vşwrwp

(6) ağır ayamağın t(ä)ŋri t(ä)ŋrisi bur-

''qyr ''y'm'q yn tnkry tnkry sy pwr

(7) hanğa inçä tep ötünti-

q'n q'' 'ynç' typ 'wytwny

(8) [lä]r [at]ı kötrülmüş ayağğa

//r ///y kwyttrwlmış ''y'q q''

(9) [tägimlig t(ä)ŋri]m birök bo altun

//////// //m pyr wk pw ''ltwn

(10) [öŋlüg yar]uk y[altrıklıg kop]da

¹⁹ Fragmanın 11. satırında silik birer ikişer harf söz konusudur (bk. Raschmann, 2005, 24.)

//////// //wq y//////// // d'

(11) [kötrülmiş n]om [eligi atl(ı)g nom]

//////// //wm // // // //

U 700 arka (407.17-409.1)

yüz bir säkiz on

ywz pyr s'kyz 'wn

(1) eliglär [hanla]r bo [nom ärdinig]

'ylyk l'r //r pw // //

(2) boşgun[taçı tutdaçı tört tör]-

pwşqwn/// // // //

(3) lüg terin [kuvrag]ın [ayay]u [agır]

lwk tyryn //yn //w //

(4) layu küyü [kü]zätü [t]utup k(a)ltı

l'yw kwyw //z'dw /wtwp qlty

(5) ögi kaŋ[ı] k(ä)ntü oğlın kızın

'wyky q'n// kntw 'wqlyn qyz yn

(6) ogşayurça amrayurça , nä

'wqş'ywr ç' 'mr'ywr ç' ,, n'

(7) k(ä)rgäkin ägsüksüz tüzü tükäti

krk'kyn 'kswkswz twyzw twyk'dy

(8) bersärlär , ötrü biz kam[a]gun

pyrs'r l'r ,, 'wytrw pyz q'm/qwn

(9) ol elig *han* [ıg küyü küzätü tutup]
'wl 'ylyk *q'n* // // // // //

(10) [kamag] yal(a)ñ[ukka]
// // y'ln // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 404 T I, Glas: TM 272-1)

U 706 ön (406.19-407.8)

(1) [köt]rülmiş *nom* [eligi atl(ı)g nom]
///rwlmys nwm // // // //

(2) ärdinig ken käligmä
nwm 'rdynyk kyn ® k'lykm'

(3) üdlärtä kayu kayu el-
'wyd l'r t' ® q'yw q'yw 'yl

(4) lärtä uluşlarta käntlärtä
l'r t' 'wlwş l'rt' k'nt l'rt'

(5) suzaklarta taglarta arıg
sws'q l'rt' t'q l'rt' 'ryq

(6) larta , öñlärtä kürtük-
l'rt' ,, 'wynkl'rt' kwyrwkw

(7) lärtä kay[u]ta ärsär tä[gmi]ş
l'rt' q'y/t' 'rs'r t'///ş

(8) yadılmış or[onlarta] , birök ol

y'dylmyş 'wr//////// , pyrwk 'wl

- (9) yer orondakı eliglär hanlar

yyr 'wrwn d'qy 'ylyk l'r q'n l'r

- (10) bo nom ärdinig süzök kertgünç

pw nwm 'rdynyk swyzwk kyrtkwnç

- (11) köñülin äşidsär tınlasar , ög-

kwnkwl yn 'şyds'r tynkl's'r , 'wyk

- (12) [s]är k[ü]läsär , tapınsar udunsar , ay[a]

/r ///l's'r , t'pyns'r 'wdwns'r , 'y/

- (13) [sar a]gırlasarlär , yänä ymä

/// ///qyrl's'r l'r , y'n' ym'

- (14) [bo nom] ärdininiç

// /// 'r/// ///

U 706 arka (408.3-13)

- (1) [bir yanlıg ayat]gay agırl[atgay]

/// /// ///q'y 'qyrl///

- (2) [biz] anı üçün atı kö-

/// 'ny 'wy ② çwn 'ty kwy

- (3) trülmiş ayagka tä[g]imlig t(ä)ğrim ,

trwlmyş 'y'q q' t'/ymlyk tnkrym ,

- (4) biz kamag tört m(a)haraaçlar öz

pyz q'm'q twyrt mq'r'ç l'r 'wyz

- (5) [öz] kuvragımız birlä közünmüz

//// q'wvr'q ymyz pyrl' kwyz wnm'z

- (6) [ät'öz]in bo nom ärdini ey(i)n

//// yn pw nwm 'rdyny 'yyn

- (7) yedärü yorıp [kü]yü küzätü

yyd'rw ywryp ///yw kwyz'dw

- (8) tutgalı , yänä [y]mä bo nom

tw tq'ly ,, y'n' /m' pw nwm

- (9) ärdinig tınladaçı tutdaçı

'rdynyk tynkl'd'çy twtd'çy

- (10) eligläрниң hanlarnıң

'ylyk l'r nynyk q'n l'r nynyk

- (11) adasın tudasın tarkarq[al]ı

'd' syn twd' syn t'rq'r/y

- (12) yagısın yavlakın ketä[rgäli]

y'qysyn y'vl'q yn kyt'////

- (13) odug s[ak] bolgay biz birö[k]

/wdwq s// pwlq'y pyz pyrw/

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 404, T I D/TM 270 c R)

U 707 ön (407.8-15)

(1) [tutdaç] törlüg ter[in] kuvrag-

//////// twyrlwk tyr// q̇wvr'q

(2) [ı]g açınsar ayasar , küyü küz-

/g 'çyns'r 'y's'r ,, kwyw kwyz

(3) [ätü] berip , adaların ämgäk-

/// pyryp ,, 'd'l'ryn 'mk'k

(4) [lär]in tarkarsar ketärsärlär bo

///yn t'rq'rs'r kyt'rs'r l'r pw

(5) tıltagtın ötgürü biz kamag

tylt'q tyn 'wytkwrw pyz q̇'m'q

(6) tört m(a)haraaçlar , ötrü [ol]

twyrt mq'r'nç l'r ,, 'wytrw ///

(7) eliglärig hanlarıg bodunı

'ylykl'ryk q'n l'ryq pwdwny

(8) karası birlä busuşsuz kadgu-

q̇'r'sy pyrl' pwsuş swz q̇'dq̇w

(9) [suz] enç mänjilig kılgay biz ,

/// 'ynç m'nky lyk q̇ylq'y pyz ,,

(10) [özi]n yaşın üstäp u[lug]

////n y's yn 'wyst'p 'w///

(11) [çogka ya]lınka

//// //lyn q'

(12) [] / []

U 707 arka (408.15-409.1)

(1) [ä]rd[in]ig [süzök] ke[rt]g[ünç köñülin]

/rd//yk /// // ky//k/// //////////

(2) [ä]şidür tıñlayur ärkän , ol [el-]

/şydwr tynkl'ywr 'rk'n ,, 'wl ///

(3) igl[ä]rniñ hanlarnıñ [eliñä]

ykl/r nynk q'n l'r nynk //////////

(4) uluşıña yaguk yagısı y[(a)vlakı]

'wlwş ynq' y'qwq y'qysy y/////

(5) ol elig uluşug artatgalı

'wl 'ylyk 'wlwş wq ''rt'tq'ly

(6) [bu]zgalı sakınçın süüläg[äli]

//zq''ly s'qynçyn sww l'k///

(7) [u]grasarlar , inçip bo nom

//qr's'r l'r ,, 'ynçyp pw nwm

(8) ärdininiñ çoğınta yalının[ta]

'rdyny nynk çwq ynt' y'lynyn//

(9) ol süülägäli ugramış e[lig]

'wl sww l'k'ly 'wqr'myš 'y///

(10) [yag]ının elintä ul[uşinta]

///y nynk 'ylynt' 'wl/////

(11) [ärüş] üküş yavız [irü b(ä)lgülär]

//// 'wykwş y'vyz /// /////

(12) [b(ä)lgürtüp] ig [k]eg[än]

//////// /yk /yk//

Katalog: VOHD 13, 15 no: 404

U 700 (T I α 2) + U 706 (T I) + U 707 (T I D/TM 270 c R)

Ön yüz (Suv 406.10-407.16)

(1) [ötrü t(ä)rkin] t(a)vrat[ı o]lormış

U 700/ön /1/

///// tvr't/ //lwrmys

(2) [oronlartın örü tur]up bir

U 700/ön/2/

//// ////////////// //wp pyr

(3) [ti]n sıŋ[a]r oŋ '[ä]nin]lärintäki

U 700/ön/3/

//n synk/r 'wnk //l'rynt'ky

(4) tonların açınıp [o]ŋ tizlärin

U 700/ön/4/

tw n l'ryn ''çynyp ///k tyz l'ryn

(5) çökiüp ayaların kavşurup

U 700/ön/5/

çwykydyp ''y ' l'ryn q'vşwrwp

(6) ağır ayamağın t(ä)ŋri t(ä)ŋrisi bur-

U 700/ön/6/

''qyr ''y'm'q yn tnkry tnkry sy pwr

- (7) hanğa inçä tep ötünti- U 700/ön/7/
q'n q' 'ynç' typ 'wytwny
- (8) [lä]r [at]ı kötrülmiş ayağka U 700/ön/8/
//r //y kwytrwlmyş ''y'q q'
- (9) [tägimlig t(ä)ñri]m birök bo altun U 700/ön/9/
//////// //m pyr wk pw ''ltwn
- (10) [öñlög yar]uq y[altrıklığ qop]da U 700/ön/10/
//////// //wq y//////// // d'
- (11) [köt]rülmiş nom [eligi atl(ı)g nom] U 706/ön/1/+U 700/ön/11/
///rwlmyş nwm ///// ///// ///
- (12) ärdinig ken käligmä U 706/ön/2/
nwm 'rdynyk kyn © k'lykm'
- (13) üdlärtä kayu kayu el- U 706/ön/3/
'wyd l'r t' © q' yw q' yw 'yl
- (14) lärtä uluşlarta käntlärtä U 706/ön/4/
l'r t' 'wlwş l'rt' k'nt l'rt'
- (15) suzaklarta taglarta arıg U 706/ön/5/
sws'q l'rt' t'q l'rt' ''ryq
- (16) larta , öñlärtä kürtük- U 706/ön/6/
l'rt' ,, 'wynkl'rt' kwyrtwk
- (17) lärtä kay[u]ta ärsär tä[gmi]ş U 706/ön/7/
l'rt' q'y/t' 'rs'r t'///ş

- (18) yadılmış or[onlarta] , birök ol U 706/ön/8/
y'dylmyş 'wr///// ,, pyrwk 'wl
- (19) yer orondakı eliglär hanlar U 706/ön/9/
yyr 'wrwn d'qy 'ylyk l'r q'n l'r
- (20) bo nom ärdinig süzök kertgünç U 706/ön/10/
pw nwm 'rdynyk swyzwk kyrtkwnc
- (21) köñülin äşidsär tıñlasar , ög- U 706/ön/11/
kwnkwł yn 'şyds'r tynkl's'r ,, 'wyk
- (22) [s]är k[ü]läsär , tapınsar udunsar , ay[a] U 706/ön/12/
/r ///l's'r ,, t'pyns'r 'wdwns'r ,, ''y/
- (23) [sar a]ğırlasarlär , yänä ymä U 706/ön/13/
/// ///qyrl's'r l'r ,, y'n' ym'
- (24) [bo nom] ärdininiñ U 706/ön/14/
// /// 'r/// ///
- (25) [tutdaçı] törlüg ter[in] kuvrag- U 707/ön/1/
//////// twyrlwk tyr// qwvr'q
- (26) [ı]g açınsar ayasar , küyü küz- U 707/ön/2/
/g ''çyns'r ''y's'r ,, kwyw kwyz
- (27) [ätü] berip , adaların ämgäk- U 707/ön/3/
/// pyryp ,, ''d'l'ryn 'mk'k
- (28) [lär]in tarkarsar ketärsärlär bo U 707/ön/4/
///yn t'rq'rs'r kyt'rs'r l'r pw

- (29) tıltagtın ötgürü biz kamag **U 707/ön/5/**
tylt'q tyn 'wytkwrw pyz q̣'m'q
- (30) tört m(a)haraaçlar , ötrü [ol] **U 707/ön/6/**
twyrt mq'r'nç l'r ,, 'wytrw ///
- (31) eliglärig hanlarıg bodunı **U 707/ön/7/**
'ylykl'ryk q'n l'ryq pwdwny
- (32) karası birlä busuşsuz kadgu- **U 707/ön/8/**
q̣'r'sy pyrl' pwsuş swz q̣'dq̣w
- (33) [suz] enç mänılg kılgay biz , **U 707/ön/9/**
/// 'ynç m'nky lyk q̣ylq'y pyz ,,
- (34) [özi]n yaşın üstäp u[lug] **U 707/ön/10/**
////n y's yn 'wyst'p 'w///
- (35) [çogka ya]lnka **U 707/ön/11/**
//// //lyn q̣'
- (36) [] / [] **U 707/ön/12/**

Arka yüz (Suv 407.17-409.1)

yüz bir säkiz on
ywz pyr s'kyz 'wn

- (1) eligläär [hanla]r bo [nom ärdinig] **U 700/arka/1/**
'ylyk l'r ////r pw /// //
- (2) boşgun[taçı tutdaçı tört tör-] **U 700/arka/2/**

pwşqwn//// // // // //

- (3) lüg terin [kuvrag]ın [ayay]u [agır] **U 700/arka/3/**
lwk tyryn // // // // yn // // // w // // //
- (4) layu küyü [kü]zätü [t]utup k(a)ltı **U 700/arka/4/**
l'yw kwyw ///z'dw /wtwp qlty
- (5) ögi kaŋ[ı] k(ä)ntü oğlın kızın **U 700/arka/5/**
'wyky q̣'n// kntw 'wqlyn qyz yn
- (6) ogşayurça amrayurça , nä **U 700/arka/6/**
'wqş'ywr ç' 'mr'ywr ç' ,, n'
- (7) k(ä)rgäkin ägsüksüz tüzü tükäti **U 700/arka/7/**
krk'kyn 'kswkszw twyzw twyk'dy
- (8) bersärlär , ötrü biz kam[a]gun **U 700/arka/8/**
pyrs'r l'r ,, 'wytrw pyz q̣'m/qwn
- (9) ol elig han [ıg küyü küzätü tutup] **U 700/arka/9/**
'wl 'ylyk q̣'n // // // // // // //
- (10) [kamag] yal(a)ŋ[ukka] **U 700/arka/10/**
//// y'ln////
- (11) [bir yaŋlīg ayat]gay ağır[ı]atgay] **U 706/arka/1/**
/// // // // // // q'y ''qyrl////
- (12) [biz] anı üçün atı kö- **U 706/arka/2/**
/// ''ny 'wy ② çwn ''ty kwy

- (13) trülmiş ayagka tä[g]imlig t(ä)ñrim , **U 706/arka/3/**
trwlmyş ''y'q q' t'/ymlyk tnkrym ,,
- (14) biz kamag tört m(a)haraaçlar öz **U 706/arka/4/**
pyz q'm'q twyrt mq'r''ç l'r 'wyz
- (15) [öz] kuvragımız birlä közünmüz **U 706/arka/5/**
//// q'wvr'q ymyz pyrl' kwyz wnm'z
- (16) [ät'öz]in bo nom ärdini ey(i)n **U 706/arka/6/**
///// yn pw nwm 'rdyny 'yyn
- (17) yedärü yorıp [kü]yü küzätü **U 706/arka/7/**
yyd'rw ywryp ///yw kwyz'dw
- (18) tutgalı , yänä [y]mä bo nom **U 706/arka/8/**
tw tq'ly ,, y'n' /m' pw nwm
- (19) ärdinig tıñladaçı tutdaçı **U 706/arka/9/**
'rdynyk tynkl'd'çy twtd'çy
- (20) eliglärnin hanlarnın **U 706/arka/10/**
'ylyk l'r nynyk q'n l'r nynyk
- (21) adasın tudasın tarkarq[al]ı **U 706/arka/11/**
'd' syn twd' syn t'r q'r//y
- (22) yagısın yavlakın ketä[rgäli] **U 706/arka/12/**
y'qysyn y'vl' q' yn kyt'/////
- (23) odug s[ak] bolgay biz birö[k] **U 706/arka/13/**

/wdwq s// pwlq'y pyz pyrw/

- (24) [ä]rd[in]ig [süzök] ke[rt]g[ünç köñülin] **U 707/arka/1/**
/rd//yk //// // ky//k// //
- (25) [ä]şidür tınlayur ärkän , ol [el]- **U 707/arka/2/**
/şydwr tynkl'ywr 'rk'n ,, 'wl ///
- (26) igl[ä]rniñ hanlarnıñ [eliñä] **U 707/arka/3/**
ykl/r nynk q'n l'r nynk //
- (27) uluşıña yaguk yagısı y[(a)vlakı] **U 707/arka/4/**
'wlwş ynq' y'qwq y'qysy y////
- (28) ol elig uluşug artatgalı **U 707/arka/5/**
'wl 'ylyk 'wlwş wq ''rt'tq'ly
- (29) [bu]zgalı sakınçın süüläg[äli] **U 707/arka/6/**
//zq''ly s'qynçyn sww l'k//
- (30) [u]grasarlar , inçip bo nom **U 707/arka/7/**
//qr's'r l'r ,, 'ynçyp pw nwm
- (31) ärdininiñ çoğınta yalının[ta] **U 707/arka/8/**
'rdyny nynk çwq ynt' y'lynyn//
- (32) ol süülägäli ugramış e[lig] **U 707/arka/9/**
'wl sww l'k'ly 'wqr'myš 'y///
- (33) [yag]ınıñ elintä ul[uşınta] **U 707/arka/10/**
///y nynk 'ylynt' 'wl/////
- (34) [ärüş] üküş yavız [irü b(ä)lgülär] **U 707/arka/11/**

//// 'wykwş y'vyz //// /////

(35) [b(ä)lgürtüp] ig [k]eg[än]

U 707/arka/12/

//////// /yk /yk/

(Katalog: VOHD 13, 10 no: ≠ 124, T II yoğam Murtuq, Glas: T II 837)

Mainz 540 ön (407.9-16)

(1) adaların ämgäklärin tarqarsar ketärsär

'd' l'ryn 'mk'k l'ryn t'rq'rs'r kyt'rs'r

(2) [lär bo tıtağtın] ötgürü biz kamağ tört m(a)haraaçlar

/// // ////////// 'wytkwrw pyz q'm'q twyrt mq'r''ç l'r

(3) [ötrü ol] eliglärig hanlarığ bodunı k(a)rasi

///// /// © 'ylyk l'ryk q'n l'ryq pwdwn y q'r'sy

(4) [birlä] busuşsuz kadğusuz enç mänjilig

///// © pwsuş swz q'dqw swz 'ynç m'nkylyk

(5) [kılğay biz] , özin yaşın üştäp uluğ çoğka

///// /// ,, 'wyzyn y'syn 'wyz t'p 'wlwq çwq q'

(6) [yalınka t]ägürgäy b[iz]²⁰ ; atı kötrülmiş

//////// /'kwrk'y p// ,, ,, ''ty kwytrwlmyş

Mainz 540 arka

(1) [tägi]m[l]ig t(ä)nr[i]m , birök ol eliglär hanlar bo

////m/yk tnkr/m ,, pyrwk 'wl 'ylyk l'r q'n l'r pw

²⁰ b[iz]: Çok az da olsa i ve z'ye ait kısımlar var.

- (2) [nom ärdinig] boşgundaçı ; tutdaçı tört törlüg
 /// ////////// pwşqwnd'çy ,, ,, twtd'çy twyrt twyrlwk
- (3) [terin] kuvrağı ayayu ağırlayu küyü küzäü
 // /// © qwvr'q yq ''y'yw ''qyr l'yw kwyw kwyz'dw
- (4) tutup k(a)ltı ögi kañı k(ä)ntü oğulın kızın
 twtwp q̇lty 'wyky q̇'nky kntw 'wqwl yn q̇yz yn
- (5) [oğşayurça amrayu]rça nä k(ä)rgäkin
 ////////// //rç' n' krk'k yn
- (6) [ägsüksüz tözü tükäti ber]särlär ; ötrü biz kamağun
 ////////// //s'r l'r ,, ,, 'wytrw pyz q̇'m'q wn

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 405, T II M, Glas: T II M 529)
U 917 ön (408.2-9)

- (1) [t]utup , kamağ [yalañukka barçaka bir yañlıg ayatgay]
 /wtwp ,, q̇'m'q ////////// // // // //
- (2) [ağırlat]gay biz ,
 //////////q'y pyz ,,
- (3) [anı üçün atı kötrülmiş aya]gka tägimlig
 /// // // //q q̇' t'kymlyk
- (4) [t(ä)ñrim biz kamağ tört m(a)haraaçlar] öz öz kuvragı[mız]
 // // // // // // // // 'wyz 'wyz q̇wvr'q y//
- (5) [birlä közünmäz ät'özin bo nom ärd]ini eyin yedä[rü]

//// ////////////// // // //yny 'yyyn yyd'//

- (6) [yorıp küyü küzätü tutgalı] , yänä [ymä]

//// // ////////////// // // //y'n' //

U 917 arka (408.10-18)

- (1) [tutdaç]ı eliglär[niñ hanlarnıñ]

//////y'ylyk l'r // //////////////

- (2) [adasın tudasın tarkargalı yagı]sın y(a)vlakın

//////// ////////////// //syn yvl'q yn

- (3) [ketärgäli odug sak bolgay biz] birök

//////// // // ////////////// // pyrwk

- (4) [kayu eliglär hanlar bo nom] ärdinig süzök

/// ////////////// // // // 'rdynyk swyz wk

- (5) [kertgünç köñülin äşidür tıñlayur är]kän , ol

//////// ////////////// ////////////// //k'n ,, 'wl

- (6) [eliglärniñ hanlarnıñ eliñä uluşıña yagu]k yag[ısı]

//////// ////////////// ////////////// //q' y'q'//

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 406, T II Y 9, Glas: T II y 9.500)

U 3071 ön (408.9-18)

- (1) [tutgalı] ymä bo nom ärdinig tıñlataçı tutdaçı eli[glärniñ]

//////// ym' pw nwm 'rdynyk tynkl'd'çı twtd'çı 'yly////////

- (2) [han]larnın adasın [tudasın] tarkar[galı ya]gıs[ın yavlakın]

/// l'r nynyk ''d'syn ////////////// t'rq'r//// //qys// //////////

- (3) ketärgäli odug sak bolgay biz , birök [kayu elig-]
kyt'rk'ly 'wdwq s'ǵ'pwlǵ'y pyz ,, pyrwk //// ////
- (4) lär hanlar bo nom ärdinig süzök köñü[lin äşidür]
l'r q'n l'r ® pw nwm 'rdynyk swyz wk kwynkw/// ////
- (5) tıñlayur ärkän , ol eliglär hanlarnıñ el[iñä uluş-]
tynkl'ywr 'rk'n ,, 'wl 'ylyk l'r nynyk q'n l'r nynyk 'yl//// ////
- (6) ıña yaguk yagısı y(a)vlakı ol elig uluş[ug]
ynk' y'qwǵ yvl'ǵy 'wl 'ylyk 'wlwş//

U 3071 arka (408.19-409.4)

[altınç ü]lüş yeti
//////// //lwş yyty

- (1) buzgalı sakınçın süülägäli ugrasarlar , inç[ip bo nom ärdini-]
pwz q'ly s'qynçyn sww l'k'ly 'wqr's'r l'r ,, 'ynç// // // ////
- (2) niñ çoğınta yalınınta , ol süülägäli ug[ramış elig]
nynyk çwqynt' y'lynynt' ,, 'wl swwl'k'ly 'wq//// ////
- (3) yagınıñ elintä uluşınta ärüş ük[üş yavız irü]
y'qy nynyk ® 'ylynt ' 'wlwş ynt' 'rwş 'wyk// //// //
- (4) b(ä)lgülär b(ä)lgürtüp ig kegän adası [üküş bol-]
plkw l'r ® plkwrtwp 'yk kyk'n ''d'sy //// //
- (5) magay birök yänä ärdinig tutdaçı elig[lär hanlar]
m'q'y pyrwk y'n' 'rdynyk twtd'çy 'ylyk /// ////
- (6) [tö]rt törlüg süülüg kuvragın etinip time[nip]
///rt twyrlwk sww lwk qwvr'qyn 'ytynyp tym'///

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 407, Glas: T. M. 272.12)

U 714 ön (409.3-6)

- (1) hanlar tört törlüg süülüg

q'n l'r twyrt twyrlwk sww lwk

- (2) kuvragın e[ti]n]ip tūmānip , ol
qwvr'q yn 'y///yp twym'nyp ,, 'wl

- (3) [yag]ılagalı ugrad[aç]ı ellig
///y l'q'ly 'wqr'd//y 'yl lyk

- (4) [yagının] eliḡä uluṣıḡa
//////// 'ylynk ' 'wlwṣynk'

U 714 arka (410.16-19)

yüz iki säkiz on
yww 'yky s'kyz 'wn

- (1) küzätü tutup , yaṭ yagı adasın
kwyz 'dw twtwp ,, y'd y'qy ''d'syn

- (2) amırtgurup , adın eliglärig
'myrtqwrwp ,, ''dyn 'ylyk l'ryk

- (3) hanlarıḡ ymä , bir ikinti[ṣk]ä
q'n l'ryq ym' ,, pyr 'ykynty//'

- (4) [erṣisiz karṣıs]ız kılḡ[alı]
//////// //yz qylq//

(Katalog: VOHD 13, 15 no:407, T I α 1, Glas: I 1 E)

U 701 ön (409.9-19)

- (1) [içgäk]l[iḡ] öz öz kuv[ra]ḡlarımız

//////l// 'wyz 'wyz qvw//q l'rymyz

(2) b[i]rlä közünmâz ât'özin

p/rl' kwyz wnm'z 't'wz yn

(3) ol elig hannıñ süüsiñä

'wl 'ylyk q'n nynk sww synk'

(4) çäriñä art basut bolup ,

ç'ryk ynk' ''rt p'swt pwlwp ,,

(5) [yagı]s[ın] [y(a)vla]kın k(ä)ntü[n] yavaltur-

////s// ////qyn kntw/ y'v'ltwr

(6) [gay biz ol el uluş] içintä

/// /// /// /// ///// 'yçynt'

(7) [ikiläyü takı süü çä]rig

//////// /// /// //ryk

(8) [a]dası üz[ä]ki [korkınç] ayınç

//d'sy 'wyz/ky ////////// 'yynç

(9) bultukmagay t(ä)ñrim tep ötünti

pwltwq̄m'q'y tñkrym typ /wytwnty

(10) lâr ; ötrü tükäl bilgä

l'r ,, ,, 'wytrw twyk'l pylk'

(11) t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan yänä tört

tñkry tñkry sy pwrq'n y'n' twyrt

(12) [m(a)]har[a]ç t(ä)ñrilärkä inçä tep

/q'r/ç tñkry l'rk' 'ynç' typ

(13) [yarlıka]d[ı ä]şidiñ sizlär tört

////////d/ /şydyn/ syz l'r twyrt

(14) [m(a)haraaçlara] kim [ön]rä

//////// //// kym ///kr'

(15) [är]tm[iş yüz mi]ñ [kolti]

//tm// /// /nk /////

U 701 arka (410.20-411.9)

(1) m(a)h[araaçlar inçä bilirlär]

mq///// /// ///// ///// ///

(2) k(a)ltı bo ç(a)mbudivip yerti[nçüdä]

q̇lty pw çmpwdyvyp yyrt////////

(3) säkiz tümän tört miñ ulug

s'kyz twym'n twyrt mynk 'wlwq

(4) el uluşlar ärür säkiz tümän

'yl 'wlwş l'r 'rwr s'kyz twym'n

(5) tört miñ ök ulug eliglär

twyrt mynk 'wk 'wlwq ylyk l'r

(6) hanlar [tetir] kim ol [eliglär]

q'n l'r ///// kym /wl ///// ///

(7) hanlar [öz öz k(ä)ntü]

q'n l'r //// //// //

- (8) el ul[uşlarında ärk]
'yl 'wl// // // //
- (9) tartıp [mäñi mäñiläp ilki]-
t'rtyp // // // //
- (10) däki kıl[m]m[ı]ş kazganmış buyan
d'ky q̇y/m/ş q'zq'nmyş pwy'n
- (11) ädgü kılınç tüşin aşayurlar ,
'dkw qylynç twyşyn ''ş'ywr l'r ,,
- (12) birök ol kamag eliglär hanlar
pyrwk 'wl q'm'q 'ylyk l'r q̇'n l'r
- (13) öz öz elläriñä k(ä)ntü k(ä)ntü
'wyz 'wyz 'yl l'rynk' kntw kntw
- (14) mäñiläriñä [kanımlıg bolup]
m'nky l'ryn/' // // //
- (15) [a]d[ınnıñ] eliy[ä adınlar irigiñä]
/'d// // 'yl yn// // // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 407, Glas: T.M. 272.7)

U 688 ön (409.20-410.10)

- (1) [] / []
- (2) [san]ınça kalp ü[d]l[ärtä üç asanke]-
//ynç' k'lp 'wy/ l// // //

- (3) *lar içintä burhan kutıŋ[a]*
l'r 'yçynt' pwrq'n qwtynk/
- (4) *katıgıanıp tüü tüpi yokaru*
q'tyql'nyp tww twypy ywq'rw
- (5) *turgu täg açığ tarka ämgäklä[r]*
twrqw t'k''çyq t'rq' 'mk'k l'/
- (6) *ämgänip ol ämgäkimniŋ kü[çintä]*
'mk'nyp 'wl 'mk'kym nynk kw/////
- (7) *temin ök [bo] alp bulğu/[uk] [üz]-*
tymyn 'wk // © 'lp pwlqwl// ////
- (8) *äliksiz üs[tünki] yeg kön[i tüz]*
'lyksyz 'wys///// © yyk kwyn/ ////
- (9) *tuymak bu[rhan] kutın bulup tü[käl]*
twym'q pw//// qwtyn pwlwp twy///
- (10) *bilgä biligkä täg[i]p ötrü*
pylk' pylyk k' t'k/p 'wytrw
- (11) *[bo] ıdok nom ärdinig açā yada*
// 'ydwq nwm 'rdynyk ''ç' y'd'
- (12) *[okı]tu nomlatım , anın birök*
////tw nwm l'tym ,, 'nyn pyrwk
- (13) *[kayu eliglä]r hanlar bo nom ärdinig*

//// //r q'n l'r pw nwm 'rdynyk

(14) [boşgun]sarlar tuts[arlar ayasalar]

/////s'r l'r twts/////

U 688 arka (411.10-20)

(1) [adınlar ärkinä suklan]m[a]s[ar]

//// //m/s//

(2) [t(ä)r]s y(a)vlak ayıg sakınç

//s yvl'q 'yyq s'qynç

(3) sakınmasar , süñüş atış bamak

s'qynm's'r ,, swynkwş 'dyş p'm'q

(4) bāklāmāk ulatı irig yavgan

p'kl'm'k 'wl'ty 'yryk y'vq'n

(5) [iş] küdöklärig kılmasarlar ,

/// kwydwk l'ryk qylm's'r l'r ,,

(6) [ötr]ü kamag imärigmä bodun

////w q'm'q 'ym'rykm' pwdwn

(7) [kara] enç m[äñilig] örü

//// 'ynç m'nkylyk 'wyrw'

(8) [u]lug kodı kiç[ig] [t]üz baz kılı

//lwq qwdy kyç// /wyz p'z qylty

(9) [ya]glı sütli tæg [e]rşisiz karşı-

//qly swytly t'k /rşy syz q'rşy

(10) [sı]z bolup , ötrü bir ikintiş-

//z pwlwp ,, 'wytrw pyr 'ykyntyş

(11) [kä] ayaş[da]çı amraştaçı , ö[grünç]

// 'yaş//çy 'mr'şt'çy ,, 'wy/////

(12) [sävinç üz]ä ilinçü mänı kıltaçı [ädgü]

///// ////' 'ylynçw m'nky qylt'çy ///

(13) [sa]kın[çlıg y(a)r]lkançuçı bilig[lig]

//kyn//// //lyk'nçwçy pylyk//

(14) [asra köñül]lüg buyan

//// //lwk pwy'n

Katalog: VOHD 13, 15 no: 407

U 714 (Glas: T.M. 272.12) + U 701 (T I α 1) + U 688 (Glas: T.M. 272.7)

Ön yüz (Suv 409.3-410.10)

(1) hanlar tört törlüg süülüg

U 714/ön/1/

q'n l'r twyrt twyrlwk sww lwk

(2) kuvragın e[tin]ip tümänip , ol

U 714/ön/2/

qwvr'q yn 'y///yp twym'nyp ,, 'wl

(3) [yag]ılagalı ugrad[aç]ı ellig

U 714/ön/3/

///y l'q'ly 'wqr'd//y 'yl lyk

(4) [yagının] eliñä uluşıña

U 714/ön/4/

//////// 'ylynk' 'wlwşynk'

(İki satır eksik)

- (7) [içgäk]l[ig] öz öz kuv[ra]glarımız **U 701/ön/1/**
/////l// 'wyz 'wyz qwv//q l'rymyz
- (8) b[i]rlä közünmâz ât'özin **U 701/ön/2/**
p/rl' kwyz wnm'z 't'wz yn
- (9) ol elig hannıñ süüsiñä **U 701/ön/3/**
'wl 'ylyk q'n nynk sww synk'
- (10) çäriğiñä art basut bolup , **U 701/ön/4/**
ç'ryk ynk' 'rt p'swt pwlwp ,,
- (11) [yagı]s[ın] [y(a)vla]kın k(ä)ntü[n] yavaltur- **U 701/ön/5/**
////s// ////qyn kntw/ y'v'ltwr
- (12) [gay biz ol el uluş] içintä **U 701/ön/6/**
/// /// /// /// ///// 'yçynt'
- (13) [ikiläyü takı süü çä]rig **U 701/ön/7/**
//////// /// /// //ryk
- (14) [a]dası üz[ä]ki [korkınç] ayınç **U 701/ön/8/**
//d'sy 'wyz/ky ////////// 'yynç
- (15) bultukmagay t(ä)ñrim tep ötünti **U 701/ön/9/**
pwlwq̄m'q'y tñkrym typ /wytwnty
- (16) lär ; ötrü tükäl bilgä **U 701/ön/10/**
l'r ,, ,, 'wytrw twyk'l pylk'
- (17) t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan yänä tört **U 701/ön/11/**

tnkry tnkry sy pwrq'n y'n' twyrt

- (18) [m(a)]har[a]ç t(ä)ñrilärkä inça tep **U 701/ön/12/**
/q'r/ç tnkry l'rk' 'ynç' typ

- (19) [yarlıka]d[ı ä]şidiñ sizlär tört **U 701/ön/13/**
////////d/ /şydyn/ syz l'r twyrt

- (20) [m(a)haraaçlara] kim [ön]rä **U 701/ön/14/**
//////// //// kym ///kr'

- (21) [är]tm[iş yüz mi]ñ [kolti] **U 688/ön/1/ + U 701/ön/15/**
//tm// /// //nk ////

- (22) [san]ınça kalp ü[d]l[ärtä üç asanke]- **U 688/ön/2/**
///ynç' k'lp 'wy/ l//// /// //////////

- (23) lar içintä burhan kutıñ[a] **U 688/ön/3/**
l'r 'yçynt' pwrq'n qwtynk/

- (24) katıglanıp tüü tüpi yokaru **U 688/ön/4/**
q'tyql'nyp tww twypy ywq'rw

- (25) turgu täg açığ tarka ämgäklä[r] **U 688/ön/5/**
twrqw t'k''çyq t'rq' 'mk'k l'/

- (26) ämgänip ol ämgäkimniñ kü[çintä] **U 688/ön/6/**
'mk'nyp 'wl 'mk'kym nynk kw////

- (27) temin ök [bo] alp bulğul[uk] [üz]- **U 688/ön/7/**
tymyn 'wk // ® 'lp pwlqwl// ////

- (28) äliksiz üs[tünki] yeg kön[i tüz] **U 688/ön/8/**
 'lyksyz 'wys///// © yyk kwyn/ ////
- (29) tuymak bu[rhan] kutın bulup tü[käl] **U 688/ön/9/**
 twym'q̄ pw//// q̄wtyn pwlwp twy///
- (30) bilgä biligkâ tæg[i]p ötrü **U 688/ön/10/**
 pylk' pylyk k' t'k/p 'wytrw
- (31) [bo] ıdok nom ärdinig aç̄a yada **U 688/ön/11/**
 // 'ydwq̄ nwm 'rdynyk ''ç' y'd'
- (32) [okı]tu nomlatım , anın birök **U 688/ön/12/**
 ////tw nwm l'tym ,, 'nyn pyrwk
- (33) [kayu eliglä]r hanlar bo nom ärdinig **U 688/ön/13/**
 //// //r q'n l'r pw nwm 'rdynyk
- (34) [boşgun]sarlar tuts[arlar ayaslar] **U 688/ön/14/**
 /////s'r l'r twts/////
- Arka Yüz (410.16-411.21)**
- (1) küzätü tutup , yağ yagı adasın **U 714/arka/1/**
 kwyz 'dw twtwp ,, y'd y'qy ''d'syn
- (2) amırtgurup , adın eliglärig **U 714/arka/2/**
 'myrtqwrwp ,, ''dyn 'ylyk l'ryk
- (3) hanlarig ymä , bir ikinti[şk]ä **U 714/arka/3/**
 q'n l'ryq ym' ,, pyr 'ykynty//'
- (4) [erşisiz karşı]ız kılğ[alı] **U 714/arka/4/**

//////// //yz qylq//

(1 satır eksik)

(6) *m(a)h*[araaçlar inçä bilinlär]

U 701/arka/1/

mq//// // // // // //

(7) *k(a)ltı bo ç(a)mbudivip yerti*[nçüdä]

U 701/arka/2/

q̇lty pw çmpwdyvyp yyrt////

(8) *säkiz tümän tört miñ ulug*

U 701/arka/3/

s'kyz twym'n twyrt mynk 'wlwq

(9) *el uluşlar ärür säkiz tümän*

U 701/arka/4/

'yl 'wlwş l'r 'rwr s'kyz twym'n

(10) *tört miñ ök ulug eliglär*

U 701/arka/5/

twyrt mynk 'wk 'wlwq ylyk l'r

(11) *hanlar [tetir] kim ol [eliglär]*

U 701/arka/6/

q'n l'r //// *kym /wl* //// //

(12) *hanlar [öz öz k(ä)ntü]*

U 701/arka/7/

q'n l'r /// /// //

(13) *el ul*[uşlarınta ärk]

U 701/arka/8/

'yl 'wl/// // /// //

(14) *tartıp [mäñi mäñiläp ilki]-*

U 701/arka/9/

t'rtyp //// // /// //

(15) *däki kı[l]m[ı]ş kazganmış buyan*

U 701/arka/10/

d'ky q̇y/m/ş q'zq'nmyş pwy'n

- (16) ädgü kılınç tüşin aşayurlar , **U 701/arka/11/**
'dkw qylynç twyšsyn 'ş'ywr l'r ,,
- (17) birök ol kamag eliglär hanlar **U 701/arka/12/**
pyrwk 'wl q'm'q 'ylyk l'r q'n l'r
- (18) öz öz elläriñä k(ä)ntü k(ä)ntü **U 701/arka/13/**
'wyz 'wyz 'yl l'rynk' kntw kntw
- (19) mäñiläriñä [kanımlıg bolup] **U 701/arka/14/**
m'nky l'ryn/' ////////// //
- (20) [a]d[ınnıñ] eliñ[ä adınlar irigiñä] **U 701/arka/15/**
/'d// //// 'yl yn// ////////// //
- (21) [adınlar ärkiñä suklan]m[a]s[ar] **U 688/arka/1/**
///// /// ////////// //m/s//
- (22) [t(ä)r]s y(a)vlak ayıg sakınç **U 688/arka/2/**
//s yvl'q 'yyq s'qynç
- (23) sakınmasar , süñüş atış bamak **U 688/arka/3/**
s'qynm's'r ,, swynkwş 'dyş p'm'q
- (24) bāklāmāk ulatı irig yavgan **U 688/arka/4/**
p'kl'm'k 'wl'ty 'yryk y'vq'n
- (25) [ış] küdökläriñ kılmasarlar , **U 688/arka/5/**
/// kwıdık l'ryk qylm's'r l'r ,,
- (26) [ötr]ü kamag imäriñmä bodun **U 688/arka/6/**
/////w q'm'q 'ym'rykm' pıdwn

- (27) [kara] enç *m[änilig] örü* U 688/arka/7/
 //// 'ynç *m'nkylyk 'wyrw'*
- (28) [u]lug kodı kiç[ig] [t]üz *baz kılı* U 688/arka/8/
 //lwq *çwdy kyç*// /wyz *p'z çylty*
- (29) [ya]ğlı sütli tæg [e]rşisiz karşı- U 688/arka/9/
 //qlý *swytly t'k /rşy syz ç'rşy*
- (30) [sı]z bolup , ötrü bir ikintiş- U 688/arka/10/
 //z *pwlwp ,, 'wytrw pyr 'ykyntyş*
- (31) [kä] ayaş[da]çı *amraştaçı* , ö[grünç] U 688/arka/11/
 // ''yaş//çy 'mr'ş't'çy ,, 'wy/////
- (32) [sävinç üz]ä ilinçü mänj kıltaçı [ädgü] U 688/arka/12/
 ///// ////' 'ylynçw m'nky *çylt'çy* ///
- (33) [sa]kın[çlıg y(a)r]l_ıkançuçı bilig[lig] U 688/arka/13/
 //kyn///// //lyk'nçwçy *pylyk*///
- (34) [asra köñül]lüg *buyan* U 688/arka/14/
 //// //lwk *pwy'n*

Katalog: VOHD 13, 15 no: 408, T I D
U 1517 ön (409.10-410.9)

- (1) [kuvragları]*m[ı]z [birlä]*
 ///// //// *m/z* /////
- (2) [közünmäz ät] *özin*

//////// // 'wyz yn

- (3) [ol elig hannı] süüsiñä

/// //// ////////// swwsyn k'

- (4) [çäriñä art basut bolu]p yagısın

//////// //// //// ////p y'qysyn

- (5) [y(a)vlakın k(ä)ntün yavalturgay] biz , ol el

//////// //// ////////////// pyz ,, 'wl 'yl

- (6) [uluş içintä ikiläyü takı sü]ü çärig

//// ////////////// //// //w ç'ryk

- (7) [adası üzäki korkınç ayınç] bultukmagay

//// ////////////// ////////////// pwlwq̄m'q'y

- (8) [t(ä)ñrim tep ötündilär anta ö]trü tükäl

//////// /// ////////////// //// ///trw twyk'l

- (9) [bilgä t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan yä]nä tört

//// //// ////////////// ////////////// //n' twyrt

- (10) [m(a)haraaç t(ä)ñrilärkä inçä tep] yarlıkadı

//////// ////////////// //// /// y'rlyq̄'dy

- (11) [tört m(a)ha]r(a)açlara²¹ ,

//// //// r''çl'r' ,,

- (12) [kim m(ä)n öñrä ärtmiş yüz] miñ

/// // ////////////// ////////////// /// mynk

²¹ Tamamlama için krş. 405.18, 412.17

(13) [] / []

U 1517 arka (410.18-411.6)

(1) 'q / []

(2) siz kılga[lı ugaylar takı]

syz qylq'// // // // //

(3) ymä sizlä[r tört m(a)haraaç]

ym' syz l'// // // //

(4) lar [i]nçä [bilinlär k(a)ltı bo ç(a)mbudivip]

l'r //nç' // // // //

(5) yertinçüdä [säkiz tümän tört]

yyrtyñçw d' // // // //

(6) ulug el²²

'wlwq 'yl

(7) miñ ök ul[ug eliglär hanlar tetir]

mynk 'wk 'l// // // //

(8) kim ol e[liglär hanlar öz öz k(ä)ntü el]

kym 'wl 'y// // // //

(9) uluşlarınt[a ärk tartıp mäñi mäñiläp]

'wlwş l'r ynt/ // // // //

(10) ilkidäki [kılmış kazganmış buyan ädgü]

²² Bu fragmana göre bir harf daha var; fakat okunmuyor. Leningrad nüshasından farklı olarak burada *ulug el* ve şu an için okunmayan birkaç kelime daha olmalı.

'ylkyd'ky ///// ////////////// // // //

(11) kılınç tü[şin utlısın aşayurlar]

qylynç twy/// ////////////// //

(12) birök [o]l [eliglär hanlar]

pyrwk //l ///// // // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 408, T I D, Glas: T I D-127)

U 1555 ön (409.13-410.9)

(1) [uluş] içi[ntä ikiläyü taķı süü çärig]

//// /yçy/// ////////////// // // //

(2) adası üz<ä>ki [korkınç ayınç bultukmagay]

''d'sy 'wyz ky ////////////// //

(3) t(ä)ñrim tep ö[tüntilär anta ötrü tükäl]

tnkrym typ 'w//////////////// // // //

(4) bilgä t(ä)ñ[r]i [t(ä)ñrisi burhan yänä tört]

pylk' tn//y ////////////// // // //

(5) m(a)haraaç t(ä)ñ[ri]l[ärkä]

mq'r''ç tnk// l'rk'

(6) , aşidiñ sizlär

„ 'şydyнк syz l'r

(7) kim m(ä)n [ö]ñrä ärtmiş yüz m[iñ]

kym mn ///kr' 'rtmyş ywz m///

- (8) *k(o)lti* nayut sanınça *k(a)lp* üdlärdä
klty n'ywt s'nynç' *klp* 'wyt l'rd'
- (9) [üç] asankelar içintä burhan kutın
 /// 's'nqy l'r 'yçynt' pwrq'n qwtyn
- (10) [ka]tığlanıp tüü tüpi yokaru turgu
 //tyql'nyp tww twypy ywq'rw twrqw w
- (11) [täg yüräk yarılınçığ a]çıg tarka ämgäklär ämgänip , ol
 /// ///// //çyq t'rq' 'mk'k l'r 'mk'nyp ,, 'wl
- (12) [ämgäki]mniñ küçintä temin ök bo alp
 /////m nynk kwyçynt' tymyn 'wk pw 'lp
- (13) [bulgu]luk üzäliksiz üstünki yeg
 ///lwq'wyz 'lyksyz 'wysdwnky yyk
- (14) [köni tüz tuymak bu]rhan kutın bulup
 //// /// ///// //rq'n qwtyn pwlwp
- (15) [tükäl bilgä biligkä tägip] öt[rü] bo
 ///// ///// ///// // /////'wyt// pw
- (16) [ıdok nom ärdinig açā yada] ukıtu
 ///// /// ///// /// /// 'wqytw
- (17) [] 'r []

U 1555 arka (410.22-411.6)

- (1) [] / []
- (2) [miñ ök ulug eliglär han]lar tetir ,

//// /// ///// /// //l'r tytyr ,,

- (3) [kim ol eliglär hanlar öz öz] k(ä)ntü öz el

/// /// ////////// ////////// /// /// kntw 'wyz 'yl

- (4) [uluşlarında ärk tartıp mänî] mänîläp

//// ////////////// /// ////////// /// m'nkyl'p

- (5) [ilkidäki kılmış kazga]nm[ış] buyan ädgü

//////// ////////////// ///nm// pwy'n 'dkw

- (6) [kılınç tüşin utlıs]ın aşayur]lar ;

//// ////////////// ///yn ''ş'/// l'r ,, ,,

- (7) [birök] ol eliglär hanlar ö[z ö]z ellär-

//////// 'wl 'ylyk l'r q'n l'r 'w// ///z 'yl l'r

- (8) inä k(ä)ntü k(ä)ntü mänîläriñä kanıml[ı]g

ynk' kntw kntw m'nky l'rynk q'nym/l/q

- (9) bolup adınların elinä adın/[ar]

pwlwp ''dyn l'r nynk 'yl ynk' ''dyn l//

- (10) ärkinä azlanmasar suklanmasar t(ä)rs [yavlak]

'rkynk' ''z l'nm's'r swq'l'nm's'r trs //////////

- (11) ayıg sakınç sakınmasar süñüş [atış]

''yyq s'qynç s'qynm's'r swynkwş ////

- (12) bamak bāklāmāktā ulatı irig y(a)vga[n iş]

p'm'q p'k l'm'k t' 'wl'ty 'yryk yvq'// ///

(13) küdöklärig kılmasarlar ötrü imärig-
kwydwk qyym's'r l'r '//trw 'ym'ryk

(14) mä kamağ b[odun kara enç mänilig]
m' //m'q pwdwn q'r' 'ynç m'nkylyk

(15) örü ulu[g kudı kiçig tüz baz kılı]
'wyrw 'wlw/ //// ///// //// /// /////

(16) [sü]tli ya[glı täg erşisiz karşısız]
///tly y'/// /// //////////

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 408)

U 1517 (T I D) + U 1555 (T I D)

Ön yüz (Suv 409.9-410.9)

(1) [kuvragları]m[ı]z [birlä] **U 1517/ön/1/**
//////// m/z //

(2) [közünmäz ät] özin **U 1517/ön/2/**
//////// // 'wyz yn

(3) [ol elig hannı] süüsiñä **U 1517/ön/3/**
/// ///// swwsyn k'

(4) [çäriñä art basut bolu]p yagısın **U 1517/ön/4/**
//////// /// ///// ///p y'qysyn

(5) [y(a)vlakın k(ä)ntün yavalturgay] biz , ol el **U 1517/ön/5/**
//////// ///// pyz ,, 'wl 'yl

(6) [ulu]ş içi[ntä ikiläyü takı sü]ü çärig **U 1555/ön/1/ + U 1517/ön/6/**

///ş /yçy/// ////////// //w ç'ryk

- (7) [adası üzäki korkınç ayınç] bultukmagay **U 1517/ön/7/**

//////// ////////// ////////// pwltwq̄m'q'y

- (8) [t(ä)ñrim tep ötündilär anta ö]trü tükäl **U 1517/ön/8/**

//////// // ////////// ////////// //trw twyk'l

- (9) [bilgä t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan yä]nä tört **U 1517/ön/9/**

//// // ////////// ////////// //n' twyrt

- (10) [m(a)haraaç t(ä)ñrilärkä inçä tep] yarlıkadı **U 1517/ön/10/**

//////// ////////// ////////// // y'rlyq̄'dy

- (11) [tört m(a)ha]r(a)açlara²³, **U 1517/ön/11/**

//// // r'çl'r' „

- (12) kim m(ä)n [ön]rä ärtmiş yüz min **U 1555/ön/7/ + U 1517/ön/12/**

kym mn ///kr' 'rtmyş ywz mynk

- (13) k(o)lti nayut sanınça k(a)lp üdlärdä **U 1555/ön/8/ + 1517/ön/13/**

klty n'ywt s'nynç' klp 'wyt l'rd'

- (14) [üç] asankelar içintä burhan kutın **U 1555/ön/9/**

//// 's'nqy l'r 'yçynt' pwrq'n q̄wtyn

- (15) [ka]tığlanıp tüü tüpi yokaru turgu **U 1555/ön/10/**

//tyql'nyp tww twypy ywq̄'rw twrqw w

- (16) [täğ yüräk yarılınçığ a]çığ tarka ämgäklär ämgänip , ol **U 1555/ön/11/**

/// ////////// ////////// //çyq t'rq̄' 'mk'k l'r 'mk'nyp „ 'wl

²³ Tamamlama için krş. 405.18, 412.17

- (17) [ämğäki]mniñ küçintä temin ök bo alp U 1555/ön/12/
 /////m nynk kwyçynt' tymyn 'wk pw 'lp
- (18) [bulgu]luk üzäliksiz üstünki yeg U 1555/ön/13/
 ////lwq'wyz 'lyksyz 'wysdwnky yyk
- (19) [köni tüz tuymak bu]rhan kutın bulup U 1555/ön/14/
 //// //// ///// //rq'n qwtyn pwlwp
- (20) [tükäl bilgä biligkä tägip] öt[rü] bo U 1555/ön/15/
 ///// ///// //// // ////'wyt// pw
- (21) [ıdok nom ärdinig açä yada] okıtu U 1555/ön/16/
 //// /// ////////// //// //// 'wqytw
- (22) [] 'r [] U 1555/ön/17/

Arka yüz (410.18-411.6)

- (1) 'q / [] U 1517/arka/1/
- (2) sız kılga[lı ugaylar takı] U 1517/arka/2/
 syz qylq'// ////////// ////
- (3) ymä siz/ä[r tört m(a)haraaç] U 1517/arka/3/
 ym' syz l'// //// //////////
- (4) lar [i]nçä [bilinglär k(a)ltı bo ç(a)mbudivip] U 1517/arka/4/
 l'r //nç' ////////// //// // //////////
- (5) yertinçüdä [säkiz tümän tört] U 1517/arka/5/
 yyrtynçw d' //// //////////

- (6) ulug el / [] **U 1517/arka/6/ + U 1555/arka/1/**
- (7) [miñ ök ulug eliglär han]lar tetir , **U 1555/arka/2/**
 /// /// /// /// ///l'r tytyr ,,
- (8) [kim ol eliglär hanlar öz öz] k(ä)ntü öz el **U 1555/arka/3/**
 /// /// /// /// /// /// kntw 'wyz 'yl
- (9) [uluşlarında ärk tartıp mänji] mäniläp **U 1555/arka/4/**
 /// /// /// /// /// m'nkyl'p
- (10) [ilkidäki kılмыш kazga]nm[ış] buyan ädgü **U 1555/arka/5/**
 /// /// /// ///nm// pwy'n 'dkw
- (11) [kılınç tüşin utlıs]ın aşayur]lar ; **U 1555/arka/6/**
 /// /// ///yn 'ş'/// l'r ,, ,,
- (12) birök [o]l eliglär hanlar ö[z ö]z ellär- **U 1517/arka/12 + U 1555/arka/7/**
 pyrwk //l 'ylyk l'r q'n l'r 'w// ///z 'yl l'r
- (13) inä k(ä)ntü k(ä)ntü mäniläriñä kanım[lı]g **U 1555/arka/8/**
 ynk' kntw kntw m'nky l'rynk q'nym//q
- (14) bolup adınların elinä adın/[ar] **U 1555/arka/9/**
 pwlwp ''dyn l'r nynk 'yl ynk' ''dyn l//
- (15) ärkinä azlanmasar suklanmasar t(ä)rs [yavlak] **U 1555/arka/10/**
 'rkynk' ''z l'nm's'r swǵl'nm's'r trs /////
- (16) ayıg sakınç sakınmasar süñüş [atış] **U 1555/arka/11/**
 ''yyq s'ǵynç s'ǵynm's'r swynkwş /////

- (17) bamak bāklāmāktā ulatı irig y(a)vga[n iş] U 1555/arka/12/
p'm'q̇ p'k l'm'k t' 'wl'ty 'yryk yvq' / ///
- (18) küdöklärig kılmasarlar ötrü imärig- U 1555/arka/13/
kwydwk q̇ylm's'r l'r' //trw 'ym'ryk
- (19) mä kamağ b[odun kara enç mäjilig] U 1555/arka/14/
m' //m'q pwdwn q'r' 'ynç m'nkylyk
- (20) örü ulu[g kudı kiçig tüz baz kılı] U 1555/arka/15/
'wyrw 'wlw/ //// ///// //// /// /////
- (21) [sü]tli ya[glı täg erşisiz karşıız] U 1555/arka/16/
///tly y'/// /// //////////

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 409, T II Xanthippe)

U 907 c-ön (409.13-19)

- (1) ...] // [...
- (2) ...] // [...]
- (3) ...] [...
- (4) ...t(ä)nr]isi burhan [yänä tört m(a)haraaç t(ä)nrilärkä]
///ysy pwrq'n /// //////////
- (5) [in]çä tep y(a)rlı[kadı]
///ç' typ yrly///
- (6) ...] lara k[im] m(ä)n
l'r' k// mn

U 907 c- arka (409.20-410.5)

- (1) ... san]ınça k(a)lp ü[dlärtä üç asankelär içindä burhan]
...//ynç' klp 'w//////// /// ////////// //////////
- (2) kutıña katı[glanıp tüü tüpi yokaru turgu]
q̇wtynk' q̇'ty//////// /// //////////
- (3) açığ tarka [ämğäklär ämgänip ol]
' 'çyq t'rq̇' /// /// //////////
- (4) [ämğä]kimniñ [küçindä temn ök bo alp bulguluk]
////kym nynk ////////// /// /// // //////////
- (5) [üz]älik[siz üstünki yeg köni tüz tuymak]
////'lyks// ////////// /// //////////
- (6) ...]' [...]

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 410, o. F.)

U 2027 ön (411.21-412.10)

- (1) buyan ädgü kıl[ınçk]a ey(i)n bol [urlar] bo ok
pwy'n 'dkw q̇yl////' 'yyn pwl//// pw ///
- (2) [av]ant tıltag üzä ötrü ç(a)mbudiv(i)p yertinçü-
//'nt tylt'q 'wyz' 'wytrw çmpwdyvp yyrtynçw
- (3) [dä] ençgü äsängü mäñi ögrünçü üküş tälim
// 'ynçgw 's'nkw m'nky 'wykrwnçw 'wykwş t'lym
- (4) [bodun kara] köp kalın bolur yagız [y]er tupu-
//// /// kwyp q̇'lyn pwlwr y'qyz /yr twpw
- (5) [rakı ädädür] isig tumlug uluşı t[äñsiz]

//// // /ysyk twmlwq 'wlvşy t/////

- (6) [tört üdlär] kolusı şaşmaz kün ay [gar]hlar

//// // q'wlv sy ş'şm'z kwyn ''y ///hl'r

- (7) [yultuzlar yor]ıgı tığşıl[mäz yeel]

//////// // ② yq y t'kşyl/// //

- (8) [yagmur üdin]çä bolur [üdsüz]

//// // ② ç' pwlwr /////

- (9) [kolusuz ada tudalar ö]zin [ök tarıkar öz]

//// // // ② //z yn /// // //

- (10) [eltingülük äd tavar är]d[i]ni yinç[ü çäç kaç]

//////// // // //d/ny yynç/ /// //

- (11) [keñ uçuz bolur yalañuk/]lar [köñüli]

/// // // // // l'r /////

U 2027 arka (413.10-21)

al[tınç] ül[üş]

''l/// 'wyl//

- (1) bolup m[untag]ı töröçä äv[ri]lsärlär , ötrü

pwlwp m/////y twyrwç' 'v//ls'r l'r ,, 'wytrw

- (2) sizlärniñ t(ä)ñridäm çoğıñızlar yal[ın]ıñ[ız]

syz l'r nynk tnkryd'm çwqynkyz l'r y'l//yn///

- (3) lar kutunuz küçüñüzlär , asılıp üstä[lip]

l'r qwtwnkwz l'r kwyçwnkwz l'r ,, 'sy/// 'wyst'///

- (4) çoqlug [ya]lınlg [to]lu tükäl bol[ga]y s[izlär]
çwqlwq //lyn lyq //lw twyk'l pwl//y s/////
- (5) anı[n inçä] *bilm*[iş] k(ä)rgäk , k[a]yu [eliglär han-]
'ny/ //// *pylm*// krk'k ,, q/yw ////////// ///
- (6) lar b[o no]m ärdinig süzök [kertgünç köñülin]
l'r p/ //m 'rdynyk swyz wk ////////// //
- (7) [äşidtäç]i tı[η]lada[çı] bolsar
////////y ty//l'd'// //
- (8) [ötrü ol] eliglär [hanlar baş-]
///// /// 'ylyk l'r © ////////// ///
- (9) [dınkita] baş[dın]kı yeg tapıg]
//////// p'ş//ky /// //
- (10) [udug] üzä ma[ηa tapıg udug]
///// /wyz' m'/// ///// //
- (11) [agır] *ayag* kıl[mış bolğaylar birök maña]
////////'y'q qyl/// ////////// //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 411, T III 56.4)

***U 9077 ön (414.10-415.8)²⁴**

- (2) [] / nynk hatun

²⁴ Söz konusu fragmanın orijinalinin savaşta yok olduğu düşünülmektedir. F. W. K. Müller'den kalan bir fotoğraf ve fotoğrafın elyazması transkripsiyonu bulunmaktadır. (Raschmann, 2005, katalog no: 411)

(23) []/ e[lin]mäki ärksinmäki

***U 9077 arka (415.12-416.12)**

(1) [a]dası busuş []

(22) ol elig [] suv []

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 412, Glas: T III M 249.503)

U 3325 ön (415.19-416.3)

(1) [k(ä)r]gäk , kaçan birök [bo nom ärdinig äşidgäli tınla-]

//k'k ,, q'ç'n pyrwk // /// //////////

(2) [galı sa]kınsar , [ötrü 'äñ aşnu ol elig han]

//// //qyys'r ,, // /// // /// // ///

(3) [k(ä)ntü] özi s[ävär taplayur közünügli açok]

//// 'wyz y s/// //////////

(4) [taşañ oronta yıd]lıg yı[parlıg suv saçıp]

//// // /// lyq yy/// // ///

(5) [törlüg äsrinü körklä h]ua ç[äçäklär]

//// // /// /w' ç/// ///

U 3325 arka (416.7-13)

(1) [kuşatre]l[ar asıp öñi öñi ärdinilär]

//////// // /// // ///

(2) [toogl]ar tik[ip satıgsız ädgü yıd yıparlar]

////'r tyk// // /// ///

(3) [köyürü]p , be[ş törlüg tüzülmüş yinçgä]

//////p ,, py/ // /// ///

(4) [oyunlar eti]ştürüp ; [ol elig han suvka kirip]

//////// //şdwrrwp ,, ,, ' // // // // //

(5) [ät'özi]ñä yıd yıpa[r türtüp]

////////nk' yyd yyp' // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 413, T III TV 56.4)

***U 9078 ön (416.13-417.15)²⁵**

(1) ätözinä yıd yıpar türtüp

(24) [yer]t[inçü] küzädäçilärä [bo nom är]dinig

***U 9078 arka (417.15-418.18)**

altınç ülüş yeti p(a)t(a)r

(1) kılsar : bo ağır ayag yenig tetir

(24) hanın [munçul]ayu yañlıg ağır []

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 414, T III T. V. 56 Foto: T III T.V.56.3)

***U 9079 ön (418.23-420.1)**

(1) [] mañmıışça

(23) [tä]ñrikä

***U 9079 arka (420.5-421.3)**

(1) -nwnk bahşı

(2) yanmaksız []

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 415, T I D, Glas: T I D 537)

²⁵ Söz konusu fragmanın orijinalinin savaşta yok olduğu düşünülmektedir. F. W. K. Müller'den kalan bir fotoğraf ve bunun elyazması transkripsiyonu bulunmaktadır. (Raschmann, 2005, katalog no: 413)

U 2342 ön (421.2-6)

- (1) [ü]zäliksiz üstünki yeg köni [tüz tuymak]
///z 'lyksyz 'wyz twnky yyk kwyny /// //
- (2) [burhan kutı]ña [y]anmaqsız ävri[mäksi]z
///// //k' /'nm'q'syz 'vryl/////z
- (3) [bolğay m(ä)n bo oq tıl]tağtın san[sız üküş]
///// // // //t'qtyn s'n/// //
- (4) [bodis(a)t(a)vlar birlä oğ]ad[madın şaşmadın]
//////// // //d////////

U 2342 arka (421.13-16)

- (1) ...] / [...
- (2) [ho]rmuzta t(ä)ñ[ri]l[är oronıta tugguluk]
//rmwz t' tnk//\\ // //
- (3) [buyan ä]d[gü] kılınçığ kılur [m(ä)n kazganur m(ä)n]
//// /d// qylynç yq qylwr // //
- (4) [ü]lgüsüz sansız tınl(ı)glarıg sansar [ämğäkintin]
//lkswsz s'nsyz tynlq l'ryq s'ns'r //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 416, T III TV 56.1)

***U 9080 ön (421.8-422.9)**

- (1) []y m(ä)n
- (23) [] / kılınmış

***U 9080 arka (422.12-423.14)**

(1) ayamış açın[mış]

(2) ävrilip b[o]

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 417, [] ? 273)

U 2010 ön (423.10-15)

(1) lär , atı kötr[ülmiş ayagka tägim-]

l'r ,, 'ty kwytr///// ////////// //

(2) lig t(ä)ñrim [birök eliglär han-]

lyk tnkrym ///// ////////// //

(3) lar k(a)ltı t[(ä)]ñ[rim siz yarlıkaguçı bo]

l'r q̇lty tn/// /// ////////////////// //

(4) törüçä ävr[ilip bo törülärig]

twyrwç' 'vr/// // //////////////////

(5) kılıp , bo *nom* [ärdinig äşidsärlär]

q̇ylyp ,, pw nwm ////////// //

(6) yänä bo [nom ärdinig boşguntacı]

y'n' pw /// ////////// //

U 2010 arka (424.19-425.1)

(1) [ol tütsüglüg kuşatretın a]/tun öñlüg

/// ////////// //ltwn 'wynklwk

(2) [y(a)ruklar ünüp ordomu]znı karşımız-

//// /// ///// //////////////z ny q'rşymyz

- (3) [nı yarutgay yaşutgay] 'än mıntın

// ////////// // 'nk myntyn

- (4) [äzrua t(ä)ŋri ordosiŋa t]ägi *kayu*

////// ////////////// /'ky q' yw

- (5) [ärklig küçlög baş baş]tın t(ä)ñri-

//////// //tynk tnkry

- (6) [lärniŋ luularniŋ tiʃi] erkäk

//////// ////////////// // 'yrk'k

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 418, T III T V 56 Foto: T III TV 56 h)

U 580 ön (423.21-424.18)

- (1) [sakınsarlar in]çip ol

//////// /// ///çyp 'wl

- (2) [nomçı olorgulu]k aşan tüpiñä

////// //q' 'z'n twypynk'

- (3) [yaguk yıd/lıg yıparlıg suv saçıp

////// ///lyq yyp'r lyq swv s'çyp

- (4) [töö tör]lög äsrinü *hua* çäçäklär

/// ////lwkw 'srynkwx qw ' ç'ç'k l'r

- (5) [saçı]_p kim biz kamagun ol yalañuk-

////p kym pyz q'm'qwn 'wl y'l'nlkwǵ

- (6) [lar] hanı birlä olurup nom tınlaguluk
 /// q'ny pyrl' 'wlwrwp nwm tynkl'qwlwǵ
- (7) tört öñi örgünlär kılzun
 twyrt 'wynky 'wyrkwn l'r qylz wn
- (8) ol elig hannıñ nä buyan ädgü
 'wl 'ylyk q'n nynk n' pwy'n 'dkw
- (9) kılınçı ärsär anı barça biziñä
 ǵylynçy 'rs'r ''ny p'rç' pyz ynk'
- (10) ävirzün , näçädä birök ol elig
 'vyrz wn ,, n'ç'd' pyrwk 'wl 'ylyk
- (11) han nomçıǵ ötünüp nomlaguluk oronka
 q'n nwmçyq 'wytwnwp nwml'qwlwq 'wrwnǵ'
- (12) agtınmıŝta ötrü ol elig han
 ''ǵtynmyŝ t' 'wytrw 'wl 'ylyk q'n
- (13) bizni üçün tütsüg urup ol nom
 pyz ny 'wyçwn twytswk 'wrwp 'wl nwm
- (14) ärdinikä nomladaçı nomçıka ağır ayag
 'rdyny k' nwm l'd'çy nwm çy ǵ' ''qyr ''y'q
- (15) kılzun , ol urmıŝ tütsügnüñ
 ǵylz wn ,, 'wl 'wrmyŝ twytswk nwnk
- (16) tütüni turum ara kök kalık içintä

twytwny twrwm 'r' kwyk q'lyq 'yçynt'

- (17) yadılıp bizniñ yänä orđomuzka karşımızka
y'dylp pyz nynk y'n' 'wrtw mwz q' q'rşy myz q'

- (18) tägip t(ä)ñridäm kuşatre bolup tägzinü
t'kyp tnkryd'm kwş'try pwlwp t'kzynw

- (19) turgay ötrü biz ol [kuşatır] körüp
twrq'y 'wytrw pyz 'wl // kwyrrwp

- (20) tütsüg yıdın tuytukumuz[da] , ol
twytswk yydyn twytwkwmwz // ,, 'wl

U 580 arka (425.1-20)

- (1) nıñ tişi [erkäk kut]
nynk tyşy // //
- (2) vahşiklarınñ ordo [karşıları]
v'kş'k l'r nynk 'wrđw // // /
- (3) ärsär inçä k(a)ltı äzrua [t(ä)ñriniñ]
'rs'r 'ynç' qlty 'z rw' // //
- (4) hormuzta t(ä)ñriniñ saras[vate]
qwrmwz t' tnkry nynk s'r's///
- (5) t(ä)ñriniñ şirikene kut t(ä)ñri[siniñ]
tnkry nynk şyrykyny qwt tnkry //
- (6) vasundare yer t(ä)ñri hatunınıñ
v'swnd'ry yyr tnkry q'twny nynk

- (7) sançanaçaye uruñutnuñ kamag säkiz
s'nç'n'ç'yy ② 'wrwnkwt nwnk q'm'q s'kyz
- (8) otuz bag t(ä)ñrilärniñ maheneşvare
'wtwz p'q tnkry l'r nynk m'kyn'şv'ry
- (9) t(ä)ñriniñ v(a)ç(i)rapani toñanıñ
tnkry nynk vçr'p'ny twnk' nynk
- (10) manibad(a)re uruñutnuñ , karini anası
m'nyp'dry 'wrwnkwt nwnk ,, q'ryny ''n'sy
- (11) niñ beş yüz kuvraglarınıñ
nynk pyş ywz qwvr'q l'ry nynk
- (12) anupuñapñe luu kanınıñ taloy ügüz
'nwpwd'pdy lww k'ny nynk t'lwy 'wykwz
- (13) ärkliginiñ bolarnıñ näçä oron-
'rklyky nynk pwl'r nynk n'ç' 'wrwn
- (14) ları ordoları ärsär , ol tütsüg
l'ry 'wrđw l'ry 'rs'r ,, 'wl twytswk
- (15) barçaka täğip , biziñçiläyü ök
p'rç' q' t'kyp ,, pyz ynk çyl'yw 'wk
- (16) tütsüglüg kuşatreler b(ä)lgürüp , ol
twytswk lwk ② kwş'try l'r plkwrrp ,, 'wl
- (17) kuşatreleriñ körüp tütsüg yıdın

kwş'try l'ryq kwyrwp twytswk yydyn

- (18) tuydukларınта , ötrü ol kuşatre-
twytwq̇ l'rynt' ,, 'wytrw 'wl kwş'try

- (19) lardın [a]ltun önlüg y(a)ruklar
l'rdyn //ltwn 'wynklwk yrwq̇ l'r

- (20) ünmişi[n] k[ö]rgäylär , una bo
'wynmyşy/ k//rk'y l'r ,, 'wn' pw

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 419, Glas: T III 56.12)

U 610 ön (426.15-427.1)

- (1) [bo nom ärdini]kă nom/[ataçı nomçı]
// /// //////////k' nwml//////// //

- (2) [tapıg uduğ kılsar ötrü] ağır ayag kılsar
///// ///// ////////// q ''qyr ''y'q q̇yls'r

- (3) [ötrü ol ağır] ayag kılmişdaki
///// /// ////////// ''y'q̇ q̇ylmyş d'q̇y

- (4) urmiş tütsügnüñ tütünü bir kşan
/wrmyş twytswk nwnk twytwny pyr kş'n

- (5) üđ içintä üç miñ ul[ug miñ]
/wyt 'yçynt' 'wyç mynk 'wl/// //

- (6) yertinçüdä tözü yadılıp [näçä]
yyrtynçw d' twyz w y'dylyp //

- (7) t(ä)ñrilärniñ luularniñ [yäklär]
tnkry l'r nynk lww l'r nynk /////
- (8) niñ gañdarvelarniñ [asur]e[lar-]
nynk k'nt'rvy l'r nynk ////y///
- (9) niñ garuñelarniñ [kinarelarniñ]
nynk k'rwty l'r nynk //////////////
- (10) mahoragelarniñ or[dolar]ı karşı
m'qwryky l'r nynk 'wr////y /////

U 610 arka (427.18-428.6)

- (1) [turgaylar] ol ka[mag burhanlar bo]
//////// 'wl q'/// ////////// //
- (2) [b(ä)lgü]lärig körüp , ötrü [bügü]
//// l'ryk kwyrwp ,, 'wytrw ////
- (3) [biligl]äri üzä bilip , t(ä)ñrid[äm] k[özläri]
////////'ry 'wyz ' pylp ,, tnkryd// k////////
- (4) üzä irakdın ok körü y(a)rılıkap
'wyz ' 'yr'q dyn 'wq kwyrw yrlyq'p
- (5) [inç]ip öñin öñin k(ä)ntü k(ä)ntü
////yp 'wynkyn 'wynkyn kntw kntw
- (6) [oñaru ävri]lmiş ıdok tillig ärdini-
//////// //lmyş 'ydwq tyl lyk'rdyny

- (7) [läri üzä] bir ünin bo nom ärdinig
 /// /// pyr 'wynyn pw nwm 'rdynyk
- (8) [no]mla[daçı nomç]ıg ögä alkayu inçä
 //ml'/// ///yq 'wyk' 'lq'yw 'ynç'
- (9) [tep y(a)rıkagay]lar ädgü ädgü ulug
 /// /// l'r 'dkw 'dkw 'wlwq
- (10) [äränlärniñ] tözüniyä
 /// twyz wnyy'

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 419, T III 56.12)

U 680 ön (426.19-22)

- (1) [üd içintä üç miñ u]lug m[i]ŋ
 /// /// /// /// //lwq m/nk
- (2) [ulug miñ yertinçüdä yadılıp] näçä
 /// /// /// n'ç'
- (3) [t(ä)ŋrilärniñ luularniñ] yäklär
 /// /// /// y'k l'r
- (4) [niñ gandarvelarnıñ a]surelar
 /// /// /swry l'r

U 680 arka (428.1-3)

- (1) in[çip öŋin öŋin k(ä)ntü k(ä)ntü]
 'yn/// /// ///
- (2) oŋaru äv[rilmiş idok tillig] [ärdini]-

'wnk'rw 'v///// ///// ///// /////

- (3) lări üzä [bir ünin bo nom ärdinig]

l'ry 'wyz ' /// ///// // /// /////

- (4) nomladaçı no[mçıg ögä]

nwml'd'çy nw//// /////

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 419)

U 610 (Glas: T III 56.12) + U 680 (T III 56.12)

Ön yüz (Suv 426.15-427.1)

- (1) [bo nom ärdini]kä nom/[ataçı nomçı]

U 610/ön/1/

// /// /////k' nwml///// /////

- (2) [tapıg uduğ kılsar ötrü] ağır ayag kılsar

U 610/ön/2/

///// ///// ///// ///// q ''qyr ''y'q qyls'r

- (3) [ötrü ol ağır] ayag kılınırdaki

U 610/ön/3/

///// /// ///// ''y'q qylmyş d'qy

- (4) urmuş tütsügnüñ tütünü bir kşan

U 610/ön/4/

/wrmyş twytswk nwnk twytwny pyr kş'n

- (5) üđ içintä üç miñ ulug miñ

U 610/ön/5/ + 680/ön/1/

/wyt 'yçynt' 'wyç mynk 'w/wq mynk

- (6) yertinçüdä tözü yadılıp [näçä]

U 610/ön/6/

yyrtynçw d' twyz w y'dylyp /////

- (7) t(ä)ñrilärniñ luularniñ [yäklär]

U 610/ön/7/

tnkry l'r nyny lww l'r nyny /////

- (8) niŋ gandarvelarñiŋ asurelar- **U 610/ön/8/ + U 680/ön/4**
 nynk k'nt'rvy l'r nynk ''swry l'r
- (9) niŋ garuḍelarniŋ [kinarelarniŋ] **U 610/ön/9/**
 nynk k'rwty l'r nynk //////////////
- (10) mahoragelarniŋ or[dolar]ı karşı] **U 610/ön/10/**
 m'qwryky l'r nynk 'wr////y ////

Arka yüz (427.18-428.6)

- (1) [turgaylar] ol ka[mag burhanlar bo] **U 610/arka/1/**
 ////////// 'wl q'/// ////////// //
- (2) [b(ä)lgü]lärig körüp , ötrü [bügü] **U 610/arka/2/**
 //// l'ryk kwyrwp ,, 'wytrw ////
- (3) [biligl]äri üzä bilip , t(ä)ñrid[äm] k[özläri] **U 610/arka/3/**
 //////////'ry 'wyz ' pylp ,, tñkryd// k////////
- (4) üzä ırakdın ok körü y(a)rılıkap **U 610/arka/4/**
 'wyz ' 'yr'q dyn 'wq kwyrw yrlyq'p
- (5) inçip öñin öñin k(ä)ntü k(ä)ntü **U 610/arka/5/ + U 680/arka/1/**
 'ynçyp 'wynkyn 'wynkyn kntw kntw
- (6) [oñaru ävri]lmiş ıdok tillig ärdini- **U 610/arka/6/**
 ////////// //lmyş 'ydwq tyl lyk'rdyny
- (7) [läri üzä] bir ünin bo nom ärdinig **U 610/arka/7/**
 //// //// pyr 'wynyn pw nwm 'rdynyk

(8) *nomladaçı no[mç]ıg ögä alkayu inçä* **U 610/arka/8/ + U 680/arka/4/**
nwml'd'çy nw//yq 'wyk' ''lq' yw 'ynç'

(9) *[tep y(a)rılıkagay]lar ädgü ädgü ulug* **U 610/arka/9/**
/// ////////// l'r 'dkw 'dkw 'wlvq

(10) *[äränlärniñ] tözüniyä* **U 610/arka/10/**
//////// twyz wnyy'

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 420, T I D 2 / TM 270a)

U 712 ön (427.4-8)

(1) *içintä tolu tüü törlüg*
'yçynt' twlw tww twyrlwk

(2) *adrok adrok tütsüglüg*
''drwq ''drwq twytswklwk

(3) *kuşatrear b(ä)lgürüp , ol kuşatre-*
kwş'try l'r plkwrrwp ,, 'wl kwş'try

(4) *lartın ymä ök altun öñ*
l'r tyn ym' 'wk ''ltwn 'wynk

(5) *[lüg y(a)ruklar] [ü]nüp ol o[l]*
/// ////////// //ynwp 'wl 'w/

(6) *[] // []*

U 712 arka (428.16-20)

yüz säkiz säkiz on
ywz s'kyz s'kyz 'wn

- (1) uzatı okıma**kt**ın okı**tm**ak
'wz 'ty 'wqym'q tyn 'wq̇ytm'q̇
- (2) tın turmış buyan ädgü kılınç-
tyn twrmış pwy'n 'dkw q̇ylynç
- (3) larıg , nä üçün tep tesär ,
l'ryq ,, n' 'wyçwn typ tys'r ,,
- (4) ulug äränlärneñ tözüniyä
'wlwq 'r'n l'r nynk twyz wny y'
- (5) b[ir]ök kim kayu [tınl(ı)glar]
b//wk kym q'yw //////////
- (6) bo n[om] ärdi[nig]
pw n// 'rdy///

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 420, T I α 9)

U 704 ön (427.10-428.2)

- (1) / []
- (2) basa bo ok tüt[süg]l[üg bo kuşatre]-
p's' pw 'wq twyt//Λ// // //////////
- (3) lar ontın sınar yertinçütä
l'r 'wntyn synk'r yyrtynçw t'
- (4) ülgüsüz sansız gañ ügüztäki
'wylkwswz s'n syz k'nk 'wykwz t'ky

- (5) kum sanınça burhanlar ulu-
q̇wm s'nynç' ⑨ pwrq'n l'r 'wlw
- (6) şınta keñürü yadılıp , ol
şynt' kynkwrw ⑨ y'dylyp ,, 'wl
- (7) kamag burhanlar üzäsintä
q'm'q pwrq'n l'r 'wyz ' synt'
- (8) *tägzinü* turup , altun öñlüg
t'kz ynw twrwp ,, 'ltwn 'wynk/wk
- (9) [y(a)ruk]/ar [ünüp y(a)rutu yaltr]-
////l'r ///// ///// /////
- (10) [ıt]u turgay[lar ol kamag burhan]-
//w twrq'y /// /// ///// /////
- (11) lar *bo* b(ä)lgü[lärig körüp ötrü]
l'r pw plkw///// ///// /////
- (12) *bügü* bil[i]gl[äri] üzä bili[p]
pwykw pyl/k l/// 'wyz ' pyly/
- (13) [t(ä)ñr]*idäm* közläri üzä , iraktın
////yd'm kwyz l'ry 'wyz ' ,, 'yr'q̇ tyn
- (14) *körü* y(a)rılıkap inçip öñin
kwyrw yrlyq'p 'ynçyp 'wynkyn
- (15) *öñin* [k(ä)nt]ü *k(ä)ntü* oñaru ävri-
/wynkyn ///w kntw 'wnk'rw 'vry

(16) [lm]i[ş ıdok t]illig ärdinilä[ri]

//y/ // // // /yl lyk 'rdynyl'//

U 704 arka (428.23-429.13)

(1) [yeg köni tüz tuy]mak b[u]rhan kutıŋa

/// // // // //m'q p/rq'n qwtynk'

(2) agınçsız ävrilinçsiz bolurlar ,

'qynçsyz 'vrylynçsyz pwlwr l'r ,,

(3) anın amtı s(ä)n tözünlär ogli-

'nyn 'mtı sn twyz wn l'r 'wqlı

(4) ya , ken käligmä üdlärdä

y' ,, kyn k'lykm' ® 'wyd l'r d'

(5) katıgılanmaklıg küçün üz-

q'tyql'nm'q lyq ® kwyçwnk 'wyz

(6) ä asankelar içintäki alp kıl-

' 's'nky l'r 'yçynt'ky 'lp qyl

(7) guluk işlärig tüzü tükäl kıl[ıp]

q'wıwq 'yş l'ryk twyz wtwyk'l q'yl//

(8) [iki törlüg yeväk]lärig

/// // // // //l'ryg

(9) [ägsüksüz yevätip ka]m[a]g tözü[nlär]

//////// //m/q twyzw////

- (10) [käzigintin ärti]p üç ug[uş]
 ////////// //p 'wyç 'wq//
- (11) y[erti]nçüdin ü[nü]p alkuda
 y////nçw dyn '/y//p ''lqw d'
- (12) baştınkı yeg bolup , sögüt
 p'ştyñqy yyk pwlwp ,, swykw
- (13) lăr eligi m(a)habodi sögüt
 l'r 'ylyky mq' pwydy swykw
- (14) tüpintä v (a)ži[rl]ı[g] v(a)ç(i)raza
 twypynt' vž y//y/ vçyr'z 'n
- (15) [örg]ün üzäsin[tä b(ä)k b]agdaş[ınu]
 ////wn 'wyz 'syn// // 'kd'ş///

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 420, T I D)

U 716 ön (428.11-15)

- (1) [y]ügmä[kig] sinđi[rtin bo nom]
 /wykm'/// synty//// // ///
- (2) [är]dinig [ä]şidtäçi[lăr ymä]
 //dynyk /şydt'çy /// ///
- (3) [yet]inçsiz tutunçsuz u[lug törlüg]
 ///ynçsyztwtwnçswz '//// //
- (4) buyan ädg[ü] kılın[ç]-
 pwy'n 'dk/ qylyn/

(5) larıg bulurlar [kazganurlar]

l'ryq pwlwr l'r //////////

(6) [tak]ı nă ayı[tmış k(ä)rgäk]

///y n' 'yy////

(7) bitim[äk]tin [oqımaqtın]

pytym//tyn //////////

U 716 arka (430.2-7)

(1) [ü]zäl[iks]iz [noş tatıg-]

///z'l///yz ///

(2) [l]ıg yagm[ur] yagı[tıp]

//q y'qm// y'gy//

(3) [ülgüsüz] sansız y[ü]z miŋ

//////// s'nsyz y/z mynk

(4) [tümän kolti nayut sanınç]a tınl(ı)glar[n]ıŋ

////// ////' tynlq l'r /ynk

(5) [nizvanil]ig kadguların [tarkarıp uçsuz]

////////yq q'dqw l'ryn //////////

(6) kadıgsız ulug [ämgäklig]

çydyqsyz 'wlvq

(7) [t]aloy ü[güz]t[i]n

/lwy 'wy///t/n

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 420)

U 712 (T I D 2 / TM 270a) + U 704 (T I α 9) + U 716 (T I D)

Ön yüz (427.10-428.16)

(1)	içintä tolu tüü törlüg
'yçynt' twlw tww twyrlwk	U 712/ön/1/
(2)	adrok adrok tütsüglüg
''drwq̇ ''drwq̇ twytswklwk	U 712/ön/2/
(3)	kuşatrelar b(ä)lgürüp , ol kuşatre-
kwş'try l'r plkwrwp ,, 'wl kwş'try	U 712/ön/3/
(4)	lartın ymä ök altun öñ
l'r tyn ym' 'wk ''ltwn 'wynk	U 712/ön/4/
(5)	[lüg y(a)ruklar] [ü]nüp ol o[l]
/// ////////////// //ynwp 'wl 'w/	U 712/ön/5/
(6)	[] // []	U 712/ön/6/
(Bir satır eksik)		
(8)	/ []	U 704/ön/1/
(9)	basa bo ok tüt[süg]l[üg bo kuşatre]-
p's' pw 'wq twyt//Λ// // //////////////	U 704/ön/2/
(10)	lar ontın sınar yertinçütä
l'r 'wntyn synk'r yyrtynçw t'	U 704/ön/3/
(11)	ülgüsüz sansız gañ ügüztäki	U 704/ön/4/

'wylkwszw s'n syz k'nk 'wykwz t'ky

- (12) kum sanınça burhanlar ulu- **U 704/ön/5/**
q'wm s'nynç' ② pwrq'n l'r 'wlw
- (13) şınta keñürü yadılıp , ol **U 704/ön/6/**
şynt' kynkwrw ② y'dylyp ,, 'wl
- (14) kamag burhanlar üzäsintä **U 704/ön/7/**
q'm'q pwrq'n l'r 'wyz ' synt'
- (15) tægzinü turup , altun öñlüg **U 704/ön/8/**
t'kz ynw twrwp ,, 'ltwn 'wynk/wk
- (16) [y(a)ruk]/lar [ünüp y(a)rutu yaltr]- **U 704/ön/9/**
////l'r ///// ///// /////
- (17) [ıt]u turgay[lar ol kamag burhan]- **U 704/ön/10/**
//w twrq'y /// /// ///// /////
- (18) lar bo b(ä)lgü[lärig körüp ötrü] **U 704/ön/11/**
l'r pw plkw///// ///// /////
- (19) bügü bil[i]gl[äri] üzä bili[p] **U 704/ön/12/**
pwykw pyl/k l/// 'wyz ' pyly/
- (20) [t(ä)nr]idäm közläri üzä , ıraktın **U 704/ön/13/**
///yd'm kwyz l'ry 'wyz ' ,, 'yr'q tyn
- (21) körü y(a)rılıkap inçip öñin **U 704/ön/14/**
kwyrw yrlyq'p 'ynçyp 'wynkyn

(22) *öŋin* [k(ä)nt]ü *k(ä)ntü* oŋaru ävri- U 704/ön/15/
/wynkyn ///w kntw 'wnk'rw 'vry

(23) [lm]i[ş ıdok t]i^{llig} ärdinilä[ri] U 704/ön/16/
//y/ ///// /yl lyk 'rdynyl'//

(8 satır eksik)

(32) [y]ügmä[kig] sinđi[r^{tin} bo nom] U 716/ön/1/
/wykm'/// synty//// // ///

(33) [är]dinig [ä]şidtäçi[lär ymä] U 716/ön/2/
//dynyk /şydt'çy /// ///

(34) [yet]inçsiz tutunçsuz *u*[lug törlüg] U 716/ön/3/
///ynçsyz twtwnçswz '//// /////

(35) *buyan* ädg[ü] *kılın*[ç]- U 716/ön/4/
pwy'n 'dk/ qylyn/

(36) *larıg* bulurlar [kazganurlar] U 716/ön/5/
l'ryq pwlwr l'r /////

(37) [tak]ı nă ayı[tmış k(ä)rgäk] U 716/ön/6/
///y n' 'yy//// /////

(38) *bitim*[äk]*tin* [okımaqtın] U 716/ön/7/
pytym//tyn /////

Arka yüz (428.16-430.7)

(1) *uzatı* okımaktın okıtmak U 712/arka/1/
'wz 'ty 'wqym'q tyn 'wqytm'q

- (2) tın turmış buyan ädgü kılınç- U 712/arka/2/
tyn twrmysş pwy'n 'dkw qylynç
- (3) larıg , nä üçün tep tesär , U 712/arka/3/
l'ryq ,, n' 'wyçwn typ tys'r ,,
- (4) ulug äränlärniñ tözüniyä U 712/arka/4/
'wlwq 'r'n l'r nyny twyz wny y'
- (5) b[ir]ök kim kayu [tınl(ı)glar] U 712/arka/5/
b//wk kym q'yw //////////
- (6) bo n[om] ärdi[nig] U 712/arka/6/
pw n// 'rdy///
- (İki satır eksik)
- (9) [yeg köni tüz tuy]mak b[u]rhan kutıña U 704/arka/1/
/// ///// //// ///m'q p/rq'n qwtynk'
- (10) agınçsız ävrilinçsiz bolurlar , U 704/arka/2/
'qynçsyz 'vrylynçsyz pwlwr l'r ,,
- (11) anın amtı s(ä)n tözünlär oğlu- U 704/arka/3/
'nyn 'mtı sn twyz wn l'r 'wqlı
- (12) ya , ken käligmä üdlärdä U 704/arka/4/
y' ,, kyn k'lykm' ® 'wyd l'r d'
- (13) katıglanmaklıg küçün üz- U 704/arka/5/
q'tyql'nm'q lyq ® kwyçwnk 'wyz
- (14) ä asankelar içintäki alp kıl- U 704/arka/6/

' ''s'nky l'r 'yçynt'ky 'lp qyl

(15) guluk işlärig tüzü tükäl kıl[ıp] **U 704/arka/7/**

q̄włwq 'yş l'ryk twyz wtwyk'l q̄yl//

(16) [iki törlüg yeväk]lärig **U 704/arka/8/**

//// ////////////// //l'ryg

(17) [ägsüksüz yevätip ka]m[a]g tözü[nlär] **U 704/arka/9/**

//////// ////////////// //m/q̄ twyzw////

(18) [käzigintin ärti]p üç ug[uş] **U 704/arka/10/**

////////// ///p 'wyç 'wq//

(19) y[erti]nçüdin ü[nü]p alkuda **U 704/arka/11/**

y////nçw dyn 'y//p ''lqw d'

(20) baştınkı yeg bolup , sögüt **U 704/arka/12/**

p'stynq̄y yyk pwlwp ,, swykw t

(21) lār eligi m(a)habodi sögüt **U 704/arka/13/**

l'r 'ylyky mq' pwdy swykw t

(22) tüpintä v (a)ž[i]rl]ı[g] v(a)ç(i)razan **U 704/arka/14/**

twypynt' vž y//y/ vçyr'z 'n

(23) [örg]ün üzäsin[tä b(ä)k b]agdaş[ınu] **U 704/arka/15/**

////wn 'wyz 'syn// // 'kd's///

(8 satır eksik)

(32) [ü]zäl[iks]iz [noş tatıg-] **U 716/arka/1/**

///z'l//yz /// //

- (33) [lɪ]g yagm[ur] yagɪ[tɪp] U 716/arka/2/
 //q y'qm// y'gy///
- (34) [ülgüsüz] sansız y[ü]z miŋ U 716/arka/3/
 ////////// s'nsyz y/z mynk
- (35) [tümän kolti nayut sanınç]a tɪnl(ɪ)glar[n]ɪŋ U 716/arka/4/
 ///// ///// /////' tynlq l'r /ynk
- (36) [nizvanil]ig kadguların [tarkarɪp uɟsuz] U 716/arka/5/
 //////////yq q'dqw l'ryn ////////// //
- (37) kɪdɪgsız ulug [ämğäklig] U 716/arka/6/
 çydyqsyz 'wlwq //////////
- (38) [t]aloy ü[güz]t[i]n U 716/arka/7/
 /'lwy 'wy///t/n

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 421, T I μ, Glas: T I μ 507)

U 2383 ön (429.11-17)

- (1) eligi m(a)habo[di sögüt tüpintä v(a)žirlıg v(a)çirazan]
 /ylyky mǣ'pw// ///// ////////// //
- (2) örgün üzäs[intä b(ä)k bagdaşını olorup ş(i)mnu süüsin]
 'wyrkwn 'wyz 's/// // ////////// //
- (3) utup [burhan ɣutın bulup üç tägzinç]
 'wtwp ////////// //
- (4) iki [y(e)g(i)rmi bölöklüg darmaçak(i)r nom tilgänin ävirip üz-]
 'yky ////////// //

(5) älik[siz]

'lyk//

U 2383 arka (429.22-430.6)

altınç tokuz kırk

'ltynç twq̄wz q̄yrq̄

(1) üz[äliksiz y(a)ruk yaşuk nomluğ yula tamturup}

'wyz//////// // // // // // //

(2) üzäl[iksiz noş tatırlıq nomluğ yagmur yagıtıp]

'wyz 'l///// // // // // // //

(3) ülgüsüz [sansız yüz miñ tümän kolti nayut]

'wylkwszw // // // // // //

(4) sanınça tınl(ı)g[larnıñ nizvanılıq kadguların tarkarıp]

s'nynç' tynlq//////// // // // // //

(5) uçsuz kırıqsız [uluğ ämgäklig taloy ügüzdin]

'wçswz q̄ytyq̄syw // // // // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 422, [T III] T. V. 86 Glas: T III T. V. 86^a)

U 618 ön (433.21-434.4)

(1) []/[]

(2) [hanı]g ol bodunug k[arag tetär]

////g 'wl pwdwn wq k//// //

(3) ıdalayur ärmäz biz , bizni[dä adın]

'yd'l'ywr 'rm'z pyz ,, pyz ny // ////

- (4) balık uluş ordo karşı kânt suzakta

p'lyq̃ 'włwş 'wrđw q̃'rşy k'nt swz 'q̃ t'

- (5) äv bark kügçi küzätçi năcă tözün

'v p'rq̃ kwykçy kwyz'dçy n'ç' twyz wn

- (6) yavaş t(ä)ñrilär ärsärlär , olar

y'v'ş tnkry l'r 'rs'r l'r ,, 'wl'r

- (7) barça bizniçiläyü ök tetip

p'rç' pyz ny çyl'yw 'wk tytyp

U 618 arka (435.2-8)

- (1) [] // []

- (2) [ı tarıg tüş] yemiş bolmagay , yat

// //// //// yymyş pwylm'q'y ,, y'd

- (3) [yagı küçä]dgäy , bodun kara ämgäklig

//// ////dk'y ,, pwdwn q̃'r' 'mk'k lyk

- (4) bolgay , öz yerdä suvda ögirmäksiz

pwlq'y ,, 'wyz yyrd' swv d' 'wykyrm'ksyz

- (5) sävinmäksiz bolgay , atı kötrülmiş

s'vynm'ksyz pwlq'y ,, 'ty kwytrwlmyş

- (6) ayagka tägimlig t(ä)ñrim , inçip

'y'q q̃' t'kymlyık tnkrym ,, 'ynçyp

- (7) bo kamag t(ä)ñrilär tözün yavaş
pw q'm'q tnkry l'r twyz wn y'v's

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 423, T III T. V. 86 Foto: T III T.V. 86 xx)

U 617 ön (436.7-14)

- (2) [ası]ğlğın ürüg uzatı [yertinçülüg]
////qlyqyn 'wyrwk 'wz 'ty //////////
- (3) [şa]st(i)rlarğ aydı sözlädi , anç[u]l[a]yu [ok]
//str l'ryq ''ydy swyz l'dy ,, ''nç/l/yw ///
- (4) hormuzta t(ä)ñri ulatı beş törlüg
qwrmwz t' tnkry 'wl'ty pyş twyrlwk
- (5) [bü]gülüg ärdämkä tükäl<l>ig ulug
///kwlwk 'rd'm k' twyk'lyk 'wlvq
- (6) [kü]çlüg aržılar ymä adrok adrok
///çlwkw ''rž y l'r ym' ''drwqj ''drwqj
- (7) [şa]st(i)rlarğ öñi öñi bitiglärğ
//str l'ryq 'wynky 'wynky pytykl'ryk

U 617 arka (437.10-17)

- (2) [ıntın a]žunlug ulug törlüg
///// //žwnlwq 'wlvq yyk twyrlwk
- (3) [yeg ba]ştınkı asıgka tusuka
/// //ştynqjy ''syq qj' twsw qj'

- (4) tǎgirlǎr üçün anın ol şast(i)r[lar]
t'kyr l'r 'wyçwn''nyn 'wl ş'styr ///
- (5) bo nom ärdinikǎ arıtı ogşayu
pw nwm 'rdyny k' ''ryty 'wqş'yw
- (6) tǎginmäz , anı üçün atı kötrülmi[ş]
t'kynm'z ,, ''ny 'wyçwn ''ty kwytrwlmy/
- (7) ayagka tǎgimlig t(ä)ñrim , yal(a)ñukl[ar]
''y'q q' t'kymlyk tnkrym ,, y'lnkwq l//

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 424, T III T. V. 86 Foto: T III T.V. 86^x)

U 614 ön (438.15-22)

- (2) [ažu]n tınl(ı)glarınñ [umugı]
////n tynlyq l'r nynk //// /
- (3) magı bolgaylar , bo muntag [yañlıg]
'yn'q y pwıq'y l'r ,, pw mwnt'q //////////
- (4) ulsuz tüpsüz yeg baştınkı tü[şkä]
'wıswz twypswz yyk p'stynqy tw///
- (5) utlıka tǎgmäk barça ugrayu t(ä)ñrim
'wtly q' t'km'k p'rç' 'wqr'yw tnkrym
- (6) sizin t(ä)ñrili yal(a)ñuklı terin
syzynk tnkry ly y'lnkwq ly tyryn
- (7) kuvragnıñ kamag ädgülärintä alkuda
q'wvr'q nynk q'm'q 'dkw l'rynt' ''lq'w d'

- (8) utmiş yegädmış äzrua t(ä)ñriniñ
'wtmyş yyk'tmyş 'z rw' tnkry nynk

U 614 arka (439.17-440.2)

- (2) [y(a)rlykamakıñızniñ ok äd]güsi tetir , anın
////////// /// //kwsy tytyr ,, ''nyn

- (3) [atı kötr]ülmiş ayagka tägimlig
//// //wlmyş ''y'q q' t'kymlyk

- (4) [t(ä)ñrim] biziñ antag ulug küsüşümüz
///// pyz ynk ''nt'q 'wlwq kwsyş wmwz

- (5) täginür yal(a)ñuklar hanı eliglär
t'kynwr y'lnkwq l'r q'ny 'ylyk l'r

- (6) bäglär barça bo nom ärdinig boşgunzun
p'k l'r p'rç' pw nwm 'rdynyk pwşqwnz wn

- (7) lar , tutzunlar ayazunlar ağırlazun
l'r ,, twtz wn l'r ''y'z wn l'r ''qyrl'z wn

- (8) lar ukzunlar oñarzunlar ,
l'r 'wqz wn l'r 'wnk'rswn l'r ,,

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 425, Glas: T II D 519)

U 1638 ön (439.13-18)

- (1) yertin[çüdäki eliglärkä]
yyrtyn///// //////////

- (2) [hanlarka] ulatı ki[şi yalaŋuk]
 ////////// 'wl'ty ky// //////////
- (3) [kuvragıŋa] elkä [uluşka]
 ////////// 'yl k' //////////
- (4) [asıgl]ıg nomug törüg biltürü ukt[uru]
 /////yq nwmwq twyrwk pyltwrw 'wqt
- (5) [y](a)rlıkamakıŋıznıŋ ok ädgüs[i]
 /rlyq''m'qynkyz nynk 'wq' 'dkws/
- (6) [tetir anın at]ı kötrülmi[ş]
 //// //// //y © kwytrwlmı/

U 1638 arka (440.23-440a.4)

- (2) [tut]sarlar , keŋ[ürü]
 ///s'r l'r ,, kyn///
- (3) [yadıp] işläsär[lär]
 //// 'yşl's'r//
- (4) küyü küzätü tutup *adasın*
 kwyw kwyz 'dw twtwp ''d'syn
- (5) tarkarıp enç mäŋilig
 t'rq''ryp 'ynç m'nkylyk
- (6) birö[k] [a]dın tıltagı
 pyrw/ //dyn tylt'qy

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 426, T III T. V. 86-δ)

***U 9176 ön (440a.7-16)**

(3) ... pr ..yky bo nom ärdini

(9) mäniñ çintamani ärdini atl(ı)g darnim

***U 9176 arka (440b.15-23)**

(3) w kwrw kwrw kwnw s'rv

(9) bir otuz kata sözlöp bir otuz kata

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 427)

U 1537 (T I D) + U 1559 (T I D)

Ön yüz (440b.14-440c.10)

(1) [] [] '' / [] '' kwrw kwrw

U 1537/ön/1/

(2) 'w w' [] srv' k'r'

U 1537/ön/2/

(3) [] ' k'rp' mq' yyk'rp'

U 1537/ön/3/

(4) [] 'ks' r'ksyn []myn

U 1537/ön/4/

(5) [] /// ,, / []

U 1537/ön/5/

(6) [] // // / []

U 1537/ön/6/

(Eksik)

(1) ...] s[öz]l[äp / ...

U 1559/ön/1/

(2) [birär tügzün] mun[ç]ulayu yañın bir otuz

U 1559/ön/2/

//// // mwn/wl'yw y'nkyn pyr 'wtwz

(3) [kata sözlöp] bir otuz tügzün

U 1559/ön/3/

//// // pyr ① 'wtwz twy kz wn

(4) [antada ke]n ol tügmiş yıparnıñ

U 1559/ön/4/

//////// //n 'wl ② twykmyş yyp'r nynk

- (5) aʒunınta bazun ötrü k(a)ra U 1559/ön/5/
''žwnyn t' p'z wn 'wytrw q̄r'
- (6) [küži kız]ıl çintan kapir sagbıç t(a)g(a)r , U 1559/ön/6/
//// / ///yl çynt'n k'p'r s'qpyç tkr ,,
- (7) küži , bolarnı tüz ülüş kılıp U 1559/ön/7/
kwyz y ,, pwl'r ny twyz 'wylwş q̄ylyp
- (8) [tüts]üg kılzun özi [arıg suvka kirip] U 1559/ön/8/
////wk q̄ylz wn 'wyz y ///// ///// /////
- (9) [y]aıı arı[g] ton kädip eligi[ntä] tüt- U 1559/ön/9/
'nky ''ry/ twn k'dyp 'ylyky/// twyt
- (10) [süglük tuta bo t]ütsüğüg urup mini okız- U 1559/ön/10/
//////// //// //ytswkwk 'wrwp myny 'wq̄yz
- (11) [un] ötüntükdä bo [darnıg sözläzün] U 1559/ön/11/
// /wytwntwkd' pw ///// //// /// //
- (12) [ärü]r U 1559/ön/12/
///r

Arka Yüz (440ç.6-441.5)

altın[ç] ülüş [pa]t(a)r
''ltyn/ 'wylwş T //tr

- (1) [täç]ikä , kamagka [enç] mäıı ber[täçi] U 1537/arka/1/

///yk' ,, q'm'q q' /// m'nky pyr///

- (2) [täç]i bolarka yinçürü [töpün] yükün[üp] **U 1537/arka/2/**

/// y pwl'r q' yynçwrw ///// ywkwn//

- (3) [bo çi]ntamani ärdini atl(ı)g özä[n] dar(a)nig **U 1537/arka/3/**

// //nt'm'ny 'rdyny ''tlq 'wyz '/ d'rny/

- (4) [sözläyür] m(ä)n [] **U 1537/arka/4/**

//////// mn //mw r't'' try'y'

- (5) t'tyyd' **U 1537/arka/5/**

- (6) []w ç[] ç[] **U 1537/arka/6/**

(Eksik)

- (1) [] /// [] **U 1559/arka/1/**

- (2) k'r' k'r' kyry kyry **U 1559/arka/2/**

- (3) çwrw çwrw styr't'my ® ''t/²⁶ **U 1559/arka/3/**

- (4) d'tw sv'q' ,, ''mw ® yysyr' **U 1559/arka/4/**

- (5) sv'q' ,, d''' t't'y sv'q' **U 1559/arka/5/**

- (6) p'ry pwr'' k'y ' sv'q' ,, bo dar(a)nig [tutup aşnu] **U 1559/arka/6/**

pw d'rnyq /////

- (7) miñ kata sözläzün antada [ken bir] **U 1559/arka/7/**

mynk q't' swyz l'z wn ''nt'd' ///

²⁶ syt ... (16) mwsyk''tw ''dyty ' n'd' t (Kaya, 1994)

- (8) [ar]ıg [ävdä] ud mayakı üzä yerin [suvap] U 1559/arka/8/
 /// /// ///yq /// 'wd m'y' qy 'wyz' yyryn ////
- (9) kiçig m[an]dal kılzun , [ü]dinçä [aşın] U 1559/arka/9/
 kyçyk m//t'l qylz wn ,, ///dynç' ////
- (10) suvsuşın süzök köñü[lin] tapıg [udug] U 1559/arka/10/
 swvswş yn swyz wk kwnkw/// t'py/ ////
- (11) [kılzun] tütsüg t[ütüni uzatı üzülmäzün] U 1559/arka/11/
 //// /// twytswk t///// /// //
- (12) [ol] d[a]rni [tutdaçı kişi] U 1559/arka/12/
 /// d/rny /// //

(Katalog: VOHD 13, 10, no: ≠ 5 + ≠21, T III TV. 86, Glas: T III TV. 86e)

Mainz 75 ön (440c.18-440ç.6)

- (1) bo [darniğ]
 pw ////
- (2) [yüz säkiz ɣata sözläp] antada [basa]
 /// /// /// /// 'nt'da ///
- (3) [temin ɕintaman]i ärdini atl(ı)ğ darni[ğ]
 //// ///y 'rdyny ''tlq d'rny/
- (4) [sözläzün] , sözlägälir ärkän bo
 /// /// ,, swyz l'k'lyr 'rk'n pw
- (5) [yükün]çüg sözläp temin sözläzün ,
 ////çwk swyz l'p tymyn swyz l'z wn ,,

- (6) [tüg]ünçi bo ärür , yükünür m(ä)n üç ärdini-
 ///wnçy pw 'rwr ,, ywkwnwrnm 'wç 'rdyny
- (7) [lär kutıña] yükünür m(ä)n vaişir(a)vane m(a)haraç-
 /// //// // ywkwnwrnm v'yşyrv'ny mq'r'ç
- (8) [ka] äd tavar üzä tınl(ı)ğların
 // 'd t'v'r 'wyz ' tynlq l'r nyny
- (9) [küşü]şin kanturdaçıkā alku iş
 ////şyn q'ntwrđ'çy q' ''lqw 'yş
- (10) [küđök]lärig bütürdäçikā kamağka
 ////l'ryk pwytwrđ'çy k' q'm'q q'

Mainz 75 arka (441.2-11)

- (1) [kılzun] tüts[üg tütüni uzatı]
 ///// twyts// /////
- (2) [üz]ülmäzün ol darni [tutdaçı kişi]
 /// wlm'z wn 'wl d'rny /////
- (3) [k(ä)n]tü ögin köñülin öñi s[açmadın]
 //tw 'wykyn kwnkwlyn 'wynky s/////
- (4) bo özän darniğ özi aşidip ad[ın]-
 pw 'wyz'n d'rnyq 'wyz y 'şydyp ''d//
- (5) lar aşidmägüçä ünin akuruk(ı)y[a]
 l'r 'şydm'kwç' 'wynyn ''qwrw qy/

(6) sözläzü n, ötrü ol üdün [oğulum]
swyz l'z wn ,, 'wytrw 'wl 'wydwn //

(7) çanarşbe bir yigıt körklä ur[ı]
ç'n'rşpy pyr yykyd kwrkl' 'wr/

(8) ät'özin b(ä)lgürtüp bo darni sözl[ädäçi]
't'wyz yn plkwrwp pw d'rny swyzl //

(9) kişikä kälip , ay tözün tı[nl(ı)g]
kyşy k'lyp ,, 'y twyz wn ty //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 428, T I D, Glas: T I D 134)

U 1561 ön (443.10-443.16)

(1) kö[rsüz äzügsüz] armaksız b[o]/[z]un
kw///// // 'rm'q syz p/l/ wn

(2) tävlüg [körlüg] äzüg armak b[olg]u
t'vlwk // 'z wk 'rm'q p//w

(3) [ärmäz , näçädä] birök bo savlarıg
//// ,, // pyrwk pw s'v l'ryq

(4) ad[in]sıg kılıp [övk]ä köñül turg[u]r-
'd//syq qylyp // 'kwnkwl twrq/r

(5) s[ar] ötrü [ançada] ok bo bütm[iş]
s// 'wytrw // 'wq pw pwytm//

(6) iş[in ıçgınur] ikiläyü takı

'yş// ////////// 'ykyl' yw t' qy

- (7) äd t(a)va[r bolmaz anın]

'd t'v' / // // // //

- (8) bo suv[lar]d[a saklanmış]

pw swv///d/ //////////

U 1561 arka (444.14-444.20)

altınç tokuz y(e)g[irmi]

''ltynç twqwz yk///

- (1) yağı arıg yürüŋ [bözdä otırata]

y'nky ''ryq ywrwnk // // // //

- (2) t[(ä)ŋri]m siziŋ kö[rkünüzni] bädiz-

t///m syz ynk kw//////// p'dyz

- (3) ätzün , soltın yınak ş[iri]kene

'dz wn ,, swl tyn yynk' q'ş///kyny

- (4) [kut] t(ä)ŋri k[atunı öŋ]dün yıŋ[a]k

/// tnkry q///// // // //dwn yynk/q'

- (5) [mäni]ŋ körküm[in kuvr]agım birlä

////k kwyrkw// // // 'qym pyrl'

- (6) tükäl bädiz[ätzün]

twyk'l p'dyz ® // //

- (7) [kaçan] [b]üt<t>ük[dä]

//// /[®] /wyd^wk/

(8) [ötrü] *hu*[a] çäçäkin

///// qw/ ç'ç'kyn

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 428, T I D, Glas: T I D 684)

U 1587 ön (443.20-444.2)

(1) [] / []

(2) [bo ädgü kılınçığ kıl]ıp on

// //// //l^yp 'wn

(3) [karmap(a)t küzätip biziñä] *buyan*

//////// //l^yp 'n

(4) [ävirmiş k(ä)r]gäk bo savıg

//////// //k'k pw s'vyq

(5) [kaçan] biz kamagun

//// pyz q'm'qwn

(6) [ol d(a)rni tutdaçı kişig] küyü küz-

/// //// //l^yp kwyw kwyw

(7) [ädü tutup adasız tudasız] *kılqay*

/// //// //l^yp qylq'y

U 1587 arka (445.2-6)

(1) [] / []

(2) üzä şaşıtma[dın üdinçä ağır]

'wyz ' ş'şytm'/// ////////// //

- (3) ayag kıl[zu]n uçuz yenig köñül]

''y'q qylyl//n ///// ///// //

- (4) tutmadın [agır ulug kertgünç köñül]

twtm'dyn ///// ///// ////////// //

- (5) turgurup m[ini okıyü ötünü bo]

twrqrwrwp m/// ////////// //

- (6) darnig sözlüz[ün]

d'rnyq swyz l'z//

- (7) [darni]s[i bo ärür]

////s/ // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 428)

U 1561 (T I D) + U 1587 (T I D)

Ön yüz (443.10- 444.2)

- (1) kö[rsüz äzügsüz] armaksız b[o]l[z]un

U 1561/ön/1/

kw///// ////////// ''rm'q syz p/l/ wn

- (2) tävlüg [körlüg] äzüg armak b[olg]u

U 1561/ön/2/

t'vllwk ////////// 'z wk ''rm'q p///w

- (3) [ärmäz , näçädä] birök bo savlarıg

U 1561/ön/3/

//// ,, ////////// pyrwk pw s'v l'ryq

- (4) ad[ın]sıg kılıp [övk]ä köñül turg[u]r-

U 1561/ön/4/

''d//syq qylyp //////////' kwnkwl twrqr/r

Arka yüz (444.14-445.6)

altınç tokuz y(e)g[irmi]

’’ltynç twqwz yk///

(1) yaŋı arıg yürüŋ [bözdä otrata] **U 1561/arka/1/**
y’nky ’’ryq ywrwnk /////

(2) t[(ä)ŋri]m siziŋ kö[rkünüzni] bädiz- **U 1561/arka/2/**
t///m syz ynk kw//////// p’dyz

(3) ätzün , soltın yıŋak ş[iri]kene **U 1561/arka/3/**
'dz wn ,, swl tyn yynk'ǵı///kyny

(4) [kut] t(ä)ŋri k[atunı öŋ]dün yıŋ[a]k **U 1561/arka/4/**
/// tnkry q///// dwn yynk/ǵı

(5) [mäni]ŋ körküm[in kuvr]aqım birlä **U 1561/arka/5/**
/////k kwyrkw// ’qym pyrl’

(6) tükäl bädiz[ätzün] **U 1561/arka/6/**
twyk’l p’dyz ⑥

(7) [kaçan] [b]üt<t>ük[dä] **U 1561/arka/7/**
///// ⑥ /wydwwk//

(8) [ötrü] hu[a] çäçäkin **U 1561/arka/8/**
///// qw/ ç’ç’kyn

(Eksik)

(11) üzä şaşıtm[dın üdinçä ağır] **U 1587/arka/2/**
'wyz ’ ş’sytm’///

(12) ayag kıl[zu]n uçuz yenig köñül] U 1587/arka/3/
 ’’y’q q̇yl//n ///// /////

(13) tutmadın [agır ulug kertgünç köñül] U 1587/arka/4/
 twtm’dyn ///// /////

(14) turgurup m[ini okıyu ötünü bo] U 1587/arka/5/
 twṙwrwp m/// ///// //

(15) darnig sözlüz[ün] U 1587/arka/6/
 d’rnyq swyz l’z//

(16) [darni]s[i bo ärür] U 1587/arka/7/
 ////s/ // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 429, T I α Glas: T I α 505)

U 2280 ön (445.22-446.5)

(1) m(ä)n bo d(a)rni sö[zlädäçi kişiniñ bo d(a)rnini söz-]
 mn pw drny swy//////// // // //

(2) läp tapıg udug [agır ayag kılmuşların körü täginsär]
 l’p t’pyq ’wdwq ///// /////

(3) m(ä)n , [ötrü ögrünç sävinç köñülüm turu]
 mn ,, /////

(4) ṫginip [azu kiçig oglank(a)ya körkin]
 t’kynyp ///

(5) [azu] k[ar]ı [avınçğa körkin azu toyın]

//// q̇ly ////////////// // // //

(6) [] // //

U 2280 arka (446.10-16)

alt[ın]ç yeti

’lt//ç yyty

(1) [üzä] ol²⁷

//// ’wl

(2) [ayağ] kılı , [tilim üzä burhanlar atın atayu ol]

//// q̇ylw ,, // // // // // // //

(3) darni [tutdaçı kişiniñ köñülintäki küsämiş]

d’rny ① // // // // // // //

(4) kūsüşin [ayıtp kūsüşin kanturu tägingäy m(ä)n birök]

kwyswşyn ① // // // // // // // //

(5) ol tözünlär [oglı ät’öz kızlägülük törüg kūsäyür]

’wl twyz wn l’r // // // // // // //

(6) ärsär , azu [ärdini yinçü b(ä)lgürtgäli]

’rs’r ,, ’’z w // // // // //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 429, Glas: T II T 671)

U 3023 ön (445.22-446.8)

(1) [birök m(ä)n bo d(a)rni sö]zlädäçi kişilär

²⁷ ol kelimesi fragmanda var; ama metinde yoktur.

////// // // //// ///z l'd'çy kyşy l'r

- (2) [bo d(a)nini sözläp tapıg uduğ a]gır ayag kılını[ş]
// // // // // // // // // // // /'q̣yr /'y'q q̣ylmy/
- (3) [ların körü töginsär m(ä)n ötr]ü ögrün[ç]
// // // // // // // // // // //w /wykrwn/
- (4) [sävinç köñülüm turu täginip a]zu [ki]çig
// // // // // // // // // // //z w //çyk
- (5) [oğlank(a)ya körkin azu karı avı]nçga kö[r]kin
// // // // // // // // // // //nçq' kw//kyn
- (6) [kılı]p [eligimdä] çintamani [ärdini altun kapçuk birlä]
// // // // // // // // // // // // // // // // //

U 3023 arka (446.9-17)

- (1) içintä k[irip ät'özüm üzä ağır]
'yçynt' k//// ////////// //// //
- (2) [ayag t]ilim üzä burhan[lar atın atayu ol]
//// /ylym 'wyz ' pwrq'n/// //// ///// //
- (3) tutdaçı kiş[inin köñülüntäki küsämiş]
twtd'çy kyş//// ////////////////// //
- (4) [küşüşin ayıtıp küşüşün] kanturu tägin[gäy m(ä)n birök]
//////// ////////// /ç'ntwrw t'kyn/// // ////
- (5) [ol tözünlär] oğlu ät'öz kiz[lägülük törüg]
/// ////////// 'wqly 'twyz kyz//////// //
- (6) [küsäyür ärsär azu är]dini yinçü b(ä)lgürtg[äli küsäyür ärsär]
//////// //// //// //dyny yynçw plkwrtk/// ////////// //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 429, Glas: T II 1017)

U 2618 ön (446.1-8)

- (1) d[(a)ran]i ıg [sözläp tapıg udug ağır ayag kılınışların]

d///y yq ////////// // // // // // // //

- (2) [kör]ü täginsär [m(ä)n ötrü ögrünç]

///w't'kyns'r // // // //

- (3) [sävinç] köñülüm turu [täginip azu kiçig]

///// kwnkwł wm twrw ////////// // //

- (4) [oglank(a)ya] körkin [azu karı avınçga körkin]

//////// kwyrkyn /// // // ////////// //

- (5) [azu toyın] dentar kö[rkin kılıp eligimtä çintamani]

/// // // dynt'r kwy/// // // ////////// //

- (6) [ärdini altun k]apçuk birlä

///// // // /'pçwq̄ pyrl'

U 2618 arka (446.9-17)

- (1) [ät'özü]m üzä ağı[r ayag kılı]

////////m 'wyz' ''q̄y/ // // //

- (2) [tilim üzä burhanlar atın] atayu [ol d(a)rni tutdaçı]

/// // // ////////// // // ''t'yw /// // // //

- (3) [kişiniñ köñülin]täki küsä[miş]

//////// // // // t'ky kwys'///

- (4) [küşüşin ayıtıp küşüşin kanturu tägingäy m(ä)n] birök

//////// // pyrwk

- (5) [ol tözünlär oğlu ät'öz kızlägülük törüg] küsâyür [ärsär azu ärdini yinçü]

/// ////////// // kwys'ywr /// // //

- (6) b(ä)lgürtgäli küsâyü]r ärsär [azu kamag]

//////// //r 'rs'r /// //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 429)

U 2280 (T I α) + U 3023 (Glas: T II T 671) + U 2618 (T II 1017)

Ön yüz (445.22-446.8)

- (1) m(ä)n bo d(a)rni sözlädäçi kişilär d[(a)ran]i ıg [söz-]

mn pw drny swyz l'd'çy kyşy l'r d///y yq ///

(U 2280/ön/1/ + U 3023/ön/1/ + U2618/ön/1/)

- (2) läp tapıg udug [agır ayag kılınışların körü täginsär]

(U 2280/ön/2)

l'p t'pyq 'wdwq /// // //

- (3) m(ä)n , [ötrü ögrünç sävinç köñülüm turu]

(U 2280/ön/3)

mn ,, // // //

- (4) t äginip [azu kiçig oglank(a)ya körkin]

(U 2280/ön/4)

t'kynyp /// // //

- (5) [azu] k[ar]ı [avınçğa körkin azu toyın]

(U 2280/ön/5)

/// ä//y // // //

- (6) [kılı]p [eligimdä] çintamani [ärdini altun k]apçuk birlä

///p // çynt'm'ny // // /'pçwä pyrl'

(U 2280/ön/6/ + U 3023/ön/6/ + U2618/ön/6/)

Arka yüz (446.9-17)

alt[ın]ç yeti

’lt//ç yyty

(1) ol [] içintä k[irip ät’özü]m üzä ağı[r]

’wl ’yçynt’ k//// //m ’wyz’ ’’q̄y/

(U 2280/arka/1/ + U 3023/arka/1/ + U2618/arka/1/)

(2) [ayağ] kılı , t]ilim üzä burhan[lar atın] atayu [ol]

//// q̄ylw ,, /ylym ’wyz ’ pwrq’n/// // ’t’yw ///

(U 2280/arka/2/ + U 3023/arka/2/ + U2618/arka/2/)

(3) darni tutdaçı kiş[iniñ köñülin]täki küsä[miş]

d’rny ® twtd’çy kyş/ /// // //t’ky kwys’///

(U 2280/arka/3/ + U 3023/arka/3/ + U2618/arka/3/)

(4) küsüşin [ayıtıp küsüşin] kanturu tägin[gäy m(ä)n birök]

kwyswşyn ® // // q̄ntwrw t’kyn/// // //

(U 2280/arka/4/ + U 3023/arka/4/ + U2618/arka/4/)

(5) ol tözünlär oğlu ät’öz kiz[lägülük törüg] küsäyür

’wl twyz wn l’r ’wq̄ly ’twyz kyz//////// // kwys’ywr

(U 2280/arka/5/ + U 3023/arka/5/ + U2618/arka/5/)

(6) ärsär , azu ärdini yinçü b(ä)lgür[tgäli ärsär]

’rs’r ,, ’z w ’rdyny yynçw plkwr///// //

(U 2280/arka/6/ + U 3023/arka/6/ + U2618/arka/6/)

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 430, T I D)

U 729 ön (446.1-6)

(1) bo da[ranini sözläp tapıg]

pw d'///// /////

- (2) [udug] ağır aya[g kılmış]-

//// 'qyr 'y'/////

- (3) [ların] körü täginsär

//// ⑤ kwyrw t'kyns'r

- (4) [m(ä)n ötrü] ögrünç

// ///// ⑤ 'wykrwnç

- (5) [sävinç köñülü]m t[ur]u täginip

///// /////m ⑤ t/w t'kynyp

- (6) [azu kiçig oğlan]k(ı)ya körkin

//// /////qy ' kwyrkyn

- (7) [azu karı avınçga] kö[rkin]

//// ///// kwy///

U 729 arka (447.4-8)

- (1) [] K / []

- (2) [ag]ılıklar [üzä tolu]

///ylyq l'r ⑤ /////

- (3) [ä]dgü ädräm[lär üzä]

/dkw'dr'm ⑤ ///

- (4) *tükällig* [kılı tägingäy]

twyk'l lyk ⑤ ////

U 1599 arka (447.9-14)

- (1) künli ay[lı yerkä tüşgäy]
kwyn ly ’’y// //// //
- (2) yetinçsiz yetiz [yagız yer täpräp]
yytynçsyz yytyz //// //
- (3) kökkä agtınqay [kim m(ä)n ötünü]
kwyk k’ ’’q̇tynq’y /// //
- (4) täginmiş bo kertü [savım näñ inçip]
t’kynmyş pw kyrtw //// //
- (5) idi adıns[ıg bolu täginmägäy takı]
’ydy ’’dyns// ////
- (6) [ymä] at[ı] köt[rülmiş]
/// ’’t/ kwyt/////

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 430)

U 729 (T I D) + U 1599 (T I D)

Ön yüz (Suv 446.1-11)

- (1) bo da[ranini sözläp tapıg] **U 729/ön/1/**
pw d’/////
- (2) [udug] ağır aya[g kılmiş]- **U 729/ön/2/**
///// ’’qyr ’’y’/
- (3) [ların] körü täginsär **U 729/ön/3/**
///// ® kwyrw t’kyns’r

- (4) [m(ä)n ötrü] ögrünç U 729/ön/4/
 // ///// © 'wykrwnç
- (5) [sävinç köñülü]m t[ur]u täginip U 729/ön/5/
 ///// //////////m © t//w t'kynyp
- (6) [azu kiçig oğlan]k(ı)ya körkin U 729/ön/6/
 //// //// //////////qy ' kwyrkyn
- (7) [azu karı avınçga] kö[rkin] azu U 729/ön/7/ + U 1599/ön/1/
 //// //// ////////// kwy/// ''zw
- (8) [toyın dentar körkin] kılıp , eligim- U 1599/ön/2/
 //// ////////// //qylp ,, 'ylykym
- (9) [dä çintamani ärdini] altun kapçuk U 1599/ön/3/
 // ////////// // ''ltwn q'pçwq
- (10) [birlä tuta mandal] [i]çintä kirip U 1599/ön/4/
 //// //// ////////// //çynt' kyryp
- (11) [ätözüm üzä ağır ayag] kılı U 1599/ön/5/
 ////////// //// //// //qylw w
- (12) [tilim üzä burhan]lar atın U 1599/ön/6/
 //// //// //////////l'r ''dyn

Arka yüz (447.4-14)

- (1) [] K / [] U 729/arka/1/
- (2) [ag]ılıklar [üzä tolu] U 729/arka/2/

///ylyq l'r © //// ///

- (3) [ä]dgü ädräm[lär üzä] **U 729/arka/3/**

/dkw'dr'm © /// //

- (4) tükällig [kılı tägingäy] **U 729/arka/4/**

twyk'l lyk © //// //

- (5) m(ä)n , k(a)ltı [t(ä)ñrim antag] **U 729/arka/5/**

mn „ qıty © // // //

- (6) ugurı yıkı bolup b[o] **U 729/arka/6/**

'wqwry yyqy pwlwp p/

- (7) künli aylı **U 1599/arka/1/ + U 729/arka/7/**

kwyn ly ''yly / [] / D [...

- (8) yetinçsiz yetiz [yagız yer täpräp] **U 1599/arka/2/**

yytynçsyz yytyz //// /// //

- (9) kökkä agtınqay [kim m(ä)n ötünü] **U 1599/arka/3/**

kwyk k' ''qıtyñq'y /// /// //

- (10) täginmiş bo kertü [savım näñ inçip] **U 1599/arka/4/**

t'kynmyş pw kyrtw //// /// //

- (11) idi adıns[ıg bolu täginmägäy takı] **U 1599/arka/5/**

'ydy ''dyns// //// //

- (12) [ymä] at[ı] köt[rülmiş] **U 1599/arka/6/**

/// ''t/ kwyt/////

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 431, VOHD 13, 10 ≠ 22 T III TV 86, Glas: T III TV 86f)

Mainz 230 ön (446.11-19)

(1) [] / []

(2) [] / []

(3) l[ar atın atay]u o[l kişi]

l// //// ////u 'w/ ///

(4) niŋ [kō]ŋ[ü]lintäki küsäm[iş küsüşin]

nynk ///k/l ynt'ky kwys'm// ///////

(5) ayıtıp ƙanturu tägin[gäy m(ä)n]

''yytyp q'ntwrw t'kyn/// //

(6) birök ol tözün[lär]

pyrwk 'wl ② twyz wn///

(7) [o]ğlı ät'öz kizlägü tö[rüg]

//ğly 't 'wyz ② kyzl'kw tw////

(8) [kü]säyür ärsär , azu ärdini yinçü b(ä)l[gürtgäli]

///s'ywr 'rs'r ,, ''zw 'rdyny yynçw bl////////

(9) [kü]säyür] ärsär , azu ƙamağ kişi[kä]

//////// 'rs'r ,, ''zw q'm'q kyşy//

(10) [amrak ayağ]lğ bolğalı küs[äy]ür [ärsär]

//// ////lyq pwlq'ly kwys//wr ////

Mainz 230 arka (447.18-448.2)

(1) [] / []

(2) []y []t

(3) t[özünlär ogl]ı

t//////// //ı

(4) [tözün]lär k[ızı] b[irö]k

///// l'r q// p//k

(5) [bo d(a)rni]g ymä birlä

// ///q ② ym' pyrl'

(6) [tutdaç]ılar sözlätä [çilär]

/////y l'r ② swyzt't'/////

(7) [bo n]om ärdini küçintä

// /wm 'rdyny ② kwyçynt'

(8) [ämgäk]sizin sidi tegmä işig [küðöküg]

////syz yn sydy tykm' 'yşyk //////////

(9) [t(ä)rk] bütürgäylär , m(ä)n amtı t[(ä)ñrim]

/// pwytwrk'y l'r ,, mn 'mtı t////

(10) [alku yo]k [çıg]ay yerinç y(a)rılıg

//// //q'/'y yyrynç yrlyq

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 431, Glas: T I D 627)

U 671 ön (446.22-447.7)

(1) [ö]grünçü kü[säyür ärsär bo küsüşlärin]

///krwnçw kw///// ///// // ///// /////

(2) barça köñ[ü]l ey[in kanturgay m(ä)n]

p'rç' kwnk/l 'yy// ////////// //

(3) takı ymä bolarta [adın nä törlüg]

t'qy ym' pwl'r t'///// // //////////

(4) küsüş sakınçı ärsär [alkunı barça]

kwyswş y s'qynçy 'rs'r//////// /////

(5) kanturgay m(ä)n , inçi[p ärdinilig [agılık]-

q'ntwrq'y mn ,, 'ynçy/ ////////// //////////

(6) lar üzä t[o]lu ädgü äd[rämlär üzä]

l'r 'wyz ' t/lw 'dkw 'd/// /// /////

(7) tükäl kılı täging[äy m(ä)n]

twyk'l qylyw t'kynk// //

U 671 arka (448.6-13)

(1) [anın bo d(a)r]ani nomug

///// // //ny nwmwq

(2) [törüsi birlä açä yada] öt[ün]ü tägindim

//////// ///// /// /// 'wyt//w t'kyndym

- (3) [bo nom ärdinig keñü]rü yađdaçı , m(ä)n
// /// ////////// //rw y'td'çy ,, mn
- (4) [ötünmiş d(a)rni t]utdaçı tözünlär oglan-
//////// // /wtd'çy twyz wn l'r 'wql'n
- (5) [ın bir aźunta eyi]n yeđärü küyü küzätü
// /// ////////// //n yyt'rw kwyw kwyz'dw
- (6) [yorıp tutgay m(ä)n munçul]ayu ök miñ bagl(ı)g
//// ////////// // 'yw 'wk mynk p'qlq
- (7) [yäklär kuvragım ol] ol tözün-
//////// ////////// // 'wl twyz wn

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 431, T III B. T.V. 51, Glas: T III B TV 51-17)

U 647 ön (447.7-13)

- (1) / / / /
- (2) antag ugrı yıkı bo[lup bo küntä]
''nt'q 'wqry yyqy pw/// // //////////
- (3) yonyur künli aylı yer[k]ä t[üşgäy]
ywryywr kwyn ly 'y ly yyr' t////////
- (4) yetinçsiz yeti[z yag]ız yer täprä[p]
yytynç syz yyty/ ///yz yyr t'pr'/
- (5) kökkä agtı[ngay] kim m(ä)n ö[tünü]
kwyk k' ''qty//// kym mn 'w////
- (6) [täginm]iş bo kertü savım näñ [inçip idi]

//////yş pw kyrtw s'vym n'nk //// //

(7) adınsıg bolu täginmägäy , takı

''dynsyq pwlw t'kynm'k'y ,, t'qy

U 647 arka (448.15-20)

(1) [ol tözünlär og]l

/// //// // /// //ly

(2) [nıñ iş]in yuıñın kılı

//// //yn ywmyş yn qylw

(3) [täginip] öñin öñin küyü küzätü

////// /wynkyn 'wynkyn kwyw kwyz'dw

(4) [täging]äylär yüz m[in] turkı yerdä

////// 'y l'r ywz m/// twrqy yyr d'

(5) [y(a)ruk] yaltrık k[özüntürgäy]lär , bo

//// y'ltryq k//////// l'r ,, pw

(6) [mäniñ] ötünmiş ötügüm äzüg igid [bolu]

////// 'wytwnmyş 'wytwkwm 'zwm 'ykyd ////

(7) [tägin]mägüsinä atı kötrülmiş

////m'kwsynk' ''ty kwytrwlmış

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 431)

Mainz 230 (T III TV 86) + U 671 (Glas: T I D 627) + U 647 (T III B. T.V. 51) Ön

Ön yüz (446.11-447.13)

(1) [] / []

Mainz/230/ön/1/

- (2) [] / [] **Mainz/230/ön/2/**
- (3) l[ar atın atay]u o[l kişi] **Mainz/230/ön/3/**
l// //// ////u 'w/ ///
- (4) niŋ [kö]ŋ[ü]lintäki küsäm[iş küsüşin] **Mainz/230/ön/4/**
nynk ///k/l ynt'ky kwys'm// //////////
- (5) ayıtıp kanturu tägin[gäy m(ä)n] **Mainz/230/ön/5/**
'yytyp q'ntwrw t'kyn/// //
- (6) birök ol tözün[lär] **Mainz/230/ön/6/**
pyrwk 'wl © twyz wn///
- (7) [o]ğlı ät'öz kizlägü tö[rüg] **Mainz/230/ön/7/**
//ğly 't 'wyz © kyzl'kw tw////
- (8) [kü]säyür ärsär , azu ärdini yinçü b(ä)l[gürtgäli] **Mainz/230/ön/8/**
///s'ywr 'rs'r ,, ''zw 'rdyny yynçw bl////////
- (9) [küsäyür] ärsär , azu kamag kişi[kä] **Mainz/230/ön/9/**
//////// 'rs'r ,, ''zw q'm'q kyşy//
- (10) [amrağ ayağ]līg bolğalı küs[äy]ür [ärsär] **Mainz/230/ön/10/**
//// //lyq pwlq'ly kwys//wr ////
- (Üç satır eksik)
- (14) [ö]grünçü kü[säyür ärsär bo küsüşlärin] **U 671/ön/1/**
///krwnçw kw///// //// // //////////
- (15) barça köŋ[ü]l ey[in kanturgay m(ä)n] **U 671/ön/2/**
p'rç' kwnk/l 'yy// ////////// //

- (16) takı ymä bolarta [adın nä törlüg] **U 671/ön/3/**
t'q̄y ym' pwl'r t' //// // //
- (17) küsüşi sakınçı ärsär [alkunı barça] **U 671/ön/4/**
kwyswş y s'qynçy 'rs'r // //
- (18) kanturgay m(ä)n , inçi[p ärdinilig [ağılık]- **U 671/ön/5/**
q'ntwrq'y mn ,, 'ynçy/ // //
- (19) lar üzä t[o]lu ädgü äd[rämlär üzä] **U 671/ön/6/**
l'r 'wyz ' t/lw 'dkw 'd/// //
- (20) tükäl kılı täging[äy m(ä)n] **U 671/ön/7/ + U 647/ön/1/**
twyk'l q̄ylw t'kynk// //
- (21) antag ugrı yıkı bo[lup bo küntä] **U 647/ön/2/**
''nt'q 'wqry yyq̄y pw/// //
- (22) yonıyur künli aylı yer[k]ä t[üşgäy] **U 647/ön/3/**
ywryywr kwyn ly 'y ly yyr' t/////
- (23) yetinçsiz yeti[z yag]ız yer täprä[p] **U 647/ön/4/**
yytynç syz yyty/ ///yz yyr t'pr'/
- (24) kökkä agtı[ngay] kim m(ä)n ö[tünü] **U 647/ön/5/**
kwyk k' ''q̄ty/// kym mn 'w/////
- (25) [täginm]iş bo kertü savım näñ [inçip idi] **U 647/ön/6/**
/////yş pw kyrtw s'vym n'nk // //
- (26) adınsıg bolu täginmägäy , takı **U 647/ön/7/**
''dynsyq pwlw t'kynm'k'y ,, t'q̄y

Arka yüz

- (1) []/[] Mainz 230/arka/1/
- (2) []y[]t Mainz 230/arka/2/
- (3) t[özünlär og]ı
t//////// //h Mainz 230/arka/3/
- (4) [tözün]lär k[ızı] b[irö]k
///// l'r q/// p///k Mainz 230/arka/4/
- (5) [bo d(a)rni]g ymä birlä
// ///q ② ym' pyrl' Mainz 230/arka/5/
- (6) [tutdaç]ılar sözlätä [çilär]
/////y l'r ② swyzt' t'///// Mainz 230/arka/6/
- (7) [bo n]om ärdini küçintä
// /wm 'rdyny ② kwyçynt' Mainz 230/arka/7/
- (8) [ämgäk]sizin sidi tegmä işig [küðöküg]
////syz yn sydy tykm' 'yşyk ////////// Mainz 230/arka/8/
- (9) [t(ä)rk] bütürgäylär , m(ä)n amtı t[(ä)rim]
/// pwytwrk'y l'r ,, mn 'mtı t///// Mainz 230/arka/9/
- (10) [alku yo]k [çığ]ay yering y(a)rlıg
///// //ç'///y yyrynç yrlyq Mainz 230/arka/10/
- (Üç satır eksik)
- (14) [anın bo d(a)r]ani nomug
///// // //ny nwmwq U 671/arka/1/

(26) [tägin]mägüsinä atı kötrülmiş

U 647/arka/7/

////m'kwsynk' ''ty kwytrwlmys

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 432, Glas: T III 56-98)

U 675 ön (448.21-22)

(1) [b]olu y(a)rılıkagay ärti

/wlw yrlyq'q'y 'rty

(2) [tep ötünti va]işirvane m(a)h[araaça]

/// ////////// //yšyrv'ny mq/////

U 675 arka (450.3-4)

altınç ülüş iki otuz p[atar]

''ltynç 'wylwş 'yky 'wtwz p///

(1) tep ötüntilär t[(ä)ñrim]

typ 'wytwnty l'r t/////

(2) [sizi]ñ yüzünüz to[lun]

////k ywz wnkwz tw///

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 433, T II M, Glas: T II M 511)

U 2677 ön (449.7-15)

(1) [t]olvı açığ [ämğäklärin tarkarguluk ikinti ärsär bo nom]

/wlvy ''çyq ///// ////////// //

(2) [ä]rdini[kä takı artokrak süzulgülük ärtinü k(ä)rgäklig]

/rdyny y// //// //////////

(3) ötüg [ötündün birök kim kayu tınl(ı)glar]

'wtwk ////////// // // // // //

- (4) bo tör[üçä ävrilip katıglansarlar küsämış küsüşläri]
pw twyr/// // // // // //

- (5) ymä [kangay bo nom ärdini ymä yertinçütä keñürü yadılğay]
ym' // // // // // // // //

- (6) tep [y(a)rılıkadı ötrü antada basa tört m(a)haraaça]
typ // // // // // // //

U 2677 arka (449.16-450.3)

[al]tınç yeti yetmiş

///tynç yyty yytmyş

- (1) t(ä)nr[ilär yumgı olormış oronlarıntın örü turup bir-]
tnkr/ // // // // // // //

- (2) tin [sınar oñ 'äñinlärintäki tonların açınıp k(ä)ntü]
tyn // // // // // // // //

- (3) kântü ı[dok töpüläri üzä t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan adağ-]
kntw 'y/// // // // // // // //

- (4) inta [yinçürü töpün yükünüp oñ tizlärin]
ynt' // // // // // // //

- (5) çökitip [ayaların qavşurup ağır ayamağın t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan]-
yykydyp // // // // // // // //

- (6) ıg bo şlok [takşut üzä ögä inçä tep ötündilär]
yq pw şlwq // // // // // // //

(Katalog VOHD 13, 15 no: 433, VOHD 13, 10, no: ≠ 125, T II M 2, T II M 2 12/826)

Mainz 285 ön (449.7-15)

- (1) [ta]r~~k~~arguluk , ikinti ärsär bo nom
//rq'rqw~~l~~w~~q~~ ,, 'ykynty 'rs'r pw nwm
- (2) [ärdinikä ta~~k~~i artok~~r~~a~~k~~] süzülgülük ärtinü k(ä)rgäklig
//////// // swyz wlkw lwk 'rtynkw krk'k lyk
- (3) [ötüg ötün]tün , birök kim kayu tnl(1)ğlar ,
///// //tw~~n~~k ,, pyrwk kym ~~q~~'yw tynlq l'r ,,
- (4) [bo törüçä] ävrilip katı~~ğ~~lansarlar küsämış küsüşläri
// ////////// 'vrylyp ~~q~~'tyql'ns'r l'r kwys'myš kwyswş l'ry
- (5) [ymä ka~~n~~gay] bo nom ärdini ymä yertinçüdä ke~~n~~jürü yadılgay
/// ////////// pw nwm 'rdyny ym' yyrtynçw d' kynkwrw y'dyl~~q~~'y
- (6) [tep y(a)r~~l~~ıkadı] , ötrü antada basa tört m(a)haraça
/// ////////// ,, 'wytrw ''nt'd' p's' twyrt mq'r'ç'

Mainz 285 arka (449.16-450.3)

- (1) [yu]m~~g~~i olormış oronlarıntın örü turup , bir-
//mky 'wlwrmyş 'wrwnl'ryntyn 'wyrw twrwp ,, pyr
- (2) [tin sına~~r~~ o]η äñinlärintäki tonların açınıp k(ä)ntü
/// ////////// //k 'nkyn l'rynt'ky tw~~n~~ l'ryn ''çynyp kntw
- (3) [k(ä)ntü ıdo~~k~~] töpüläri üzä t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan ada~~k~~-
///// twypw l'ry 'wyz ' tnkry tnkry sy pwrq'n ''d' ~~q~~'

typ ////////// 'wytrw ''nt'd' p's' twyrt mq'r'ç

(U 2677/ön/6/ + Mainz 285/ön/6/)

Arka yüz (449.16-450.3)

[al]tınç yeti yetmiş

///tynç yyty yytmyş

- (1) t(ä)ñr[ilär yu]mğı olormış oronlarıntın örü turup , bir-

tnkr/ /// //mky 'wlwrmyş 'wrwnl'ryntyn 'wyrw twrwp ,, pyr

(U 2677/arka/1/ + Mainz 285/arka/1/)

- (2) tin [sınar o]ñ 'äñinlärintäki tonların açınıp k(ä)ntü

tyn ////////// //k 'nkyn l'rynt'ky twñ l'ryn ''çynyp kntw

(U 2677/arka/2/ + Mainz 285/arka/2/)

- (3) kántü ı[dok] töpüläri üzä t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan adaç-

kntw 'y/// twypw l'ry 'wyz ' tnkry tnkry sy pwrq'n ''d'ç

(U 2677/arka/3/ + Mainz 285/arka/3/)

- (4) inta [yinçü]rü töpün yükünüp oñ tizlärin]

ynt' //////////rw twypwn ywkwnwp 'wnk tyz l'ryn

(U 2677/arka/4/ + Mainz 285/arka/4/)

- (5) çökitip [ayaların ka]vşurup ağır ayamağın t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan-

yykydyp ////////// //vşwrwp ''qyr ''y'm'çyn tnkry tnkrysy pwrq'n

(U 2677/arka/5/ + Mainz 285/arka/5/)

- (6) ıg bo şlok [takşut üzä ögä] inçä tep ötündilär ,

yq pw şlwq ////////// // 'ynç' typ 'wytwnty l'r ,,

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 434, T II Xanthippe)

U 3036 ön (452.13-17)

- (1) [tarkzun] b[ir]gärü bolarnı[ŋ alku ämgäki]
//////// p//k'rw pwl'r ny// ////
- (2) [küntin yıñak otrug]da [yer oron sayu turdaçı]
//////// // d' ///
- (3) [kayu näçä] bar ärsär öñi öñi bağlıg
/// // ⑤ p'r 'r///
- (4) [kişilär uzatı] ög[rünçlüg bolzunlar bo nom]
/// // // ⑤ 'wyk////////

U 3036 arka (452.20-453.4)

- (1) [imärig]m[ä tınl(ı)glar]
////////m/ ////
- (2) [oglanı ig agrıgtın] kutrulup [yagısız yavlaksız]
//////// // // ǵwt////////
- (3) [bolzunlar el uluş]ta [keñürü yadmış üçün]
//////// // // // t'⑤
- (4) [bo nomug enç mäñi]kä [täggäylär ıgsız kämsiz busuşsuz]
// // // // k' ⑤
- (5) [kayu yalañuk] bo nomug süzö[k köñülin äşidip]
/// // pw nwmwq swyz w/
- (6) ağır ayagıg] ti[läsä]r äd t(a)var[ıg]
//// // ty///r 'd tv'r //

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 435, Glas: T II T 577)

U 1844 ön (457.10-15)

(2) asa üs[täyü täginür biz t(ä)ñrim tep]

''s' 'wys//// // // // //

(3) ötünü tägint[ilär biz muntada ulatı]

'wytwnw t'kynt[//// // // // //

(4) ol tört [m(a)haraaça t(ä)ñrilär başın]

'wl twyrt // // // //

(5) ol kamağ [ülgüsüz sansız uluğ]

'wl q'm'q // // // //

U 1844 arka (458.8-15)

(1)] /

(2) [öñlög y(a)ruk yaltrıqlıg] kopda

//// // // // qwpd'

(3) [kötrülmiş nom eligi a]tl(ı)g nom

//// // // // //tlq nwm

(4) [b]itiyü

/ytyyw

(Katalog: VOHD 13, 15 no: 436, T III 56)

U 1898 ön (458.9-15)

(1) y(a)lt[rıqlıg kopda]

ylt//// //

(2) kötrülm[iş nom eligi]

kwytrwlm// /// /////

(3) atl(ı)g nom bit[igdä]

’’tlq nwm pyt///

(4) altınç ülüş

’’ltynç ’wylwş

(5) [] D [] D []

U 1898 arka

(1) ...] / //

(2) şlok

LWYK şlwk

(3) teginmişig < [tä]ginmiş-ig²⁸

t’kynmyş yk

(4) ötrü k(ä)ntü

....]P ’wytrw kntw

(5) adırtlamak

K’RW ’’dyrtl’m’q

(6) birärtä

pyr’r t’

(7) ...] / [] D []

²⁸ [tä]ginmiş-ig iki kez tekrarlanmıştır.

3. METİN VE ÇEVİRİ

VI. TEGZİNÇ

(404a) ¹ (1)	²⁹ [<i>namo buddaya</i>	1. Buda'ya saygı,
2 (2)	<i>namo darmaya</i>	2. öğretiyeye saygı,
3 (3)	<i>namo saṅgaya</i>	3. topluluğa saygı.
4 (4)	<i>altun öhlüg y(a)ruk yaltırlıg</i>	4. Altın renkli, parlak ²
5 (5)	<i>ķopda kötrülmiş nom eligi</i>	5. her (şey)den (çok) yükselmiş, öğreti (<i>Dharma</i>) hükümdarı
6 (6)	<i>atl(i)ğ nom bitigdä</i>	6. adlı öğreti kitabında
7 (7)	<i>tört m(a)haraaça t(ä)ḡrilär</i>	7. "Dört Mahārāja Tanrıların
8 (8)	<i>yertinçüg küzätmäk atl(i)g</i>	8. yeryüzünü koruması" adlı
9 (9)	<i>iki y(e)g(i)rminç bölök</i>	9. 12. bölüm
10 (14)	<i>nom üzä yertinçükä³⁰ uluğ asıg tusu</i> <i>ķılm[aķ] ...</i> nwm 'wyz' yyrtnçwt' 'wlwq ''syq twsw qylm//	14. . . . öğreti ile dünyada yüce fayda ² sağlamak (...)
11 (15)	<i>üdün tınl(i)ğlarķa asıgıg ädgü saķınç ...</i> 'wydwn tynlq l'rq' ''syq lyq 'dkw s'qynç	15. zaman canlılara faydalı, iyi düşünce (...)
12 (16)	<i>KA bir yaḡlıg ençgü māḡi berd[äçi ädgü]</i> q' pyr y'nklyq ® 'ynçkw m'nky pyrd/// ///	16. bunun gibi rahat huzur ² ver[ecek iyi]
13 (17)	<i>ögli köḡültin turmiş köni ...</i> 'wykly kwnkw ® tyn twrmış kwyny	17. düşünceli gönülden çıkmış doğru (...)
14 (18)	<i>LIĠküśüśüḡüzlär küçintä ötgürü ...</i> lyq kwyswş wnkws l'r kwyçynt' 'wytkwrw	18. istekleriniz sayesinde
15 (19)	<i>yertinçüg küzäçi bolguluķ</i> yyrtnçwk kwyz 'dçy pwlqw lwq	19. yeryüzünü koruyacak
16 (20)	<i>uluğ tü[şk]ä utlıķa tägmış ärü[r] sizl[är]</i> 'wlwq twy//'' 'wtly q' t'kmyş 'rw/ syzl//	20. yüce karşılığa ² ulaşmışsınız.
17 (21)	<i>ken käl[igm]ä üdlärdä ķayu eliglär [hanlar</i> <i>bo nom]</i> kyn k'l///' 'wydl'rd' q'yw 'ylyk l'r ///// // ///	21. "İleride, gelecekte [bu öğreti]

²⁹ 1-19 satırlar Mainz 303, ön ve arka yüzlere göredir.

³⁰ SuvKaya (Kaya, 1994) tarafından +dä ile *yertinçüde* biçiminde okunan ek, bizce *kä*'dir (*yertinçükä*). bk. Mainz 303 ön /1/.

18	(22)	<i>ärdinig bilip uķup ayaduķta</i> 'rdynyķ ② pylyp 'wqwp ''y'dwq t'	22. mücevherini anlayıp2 saygı göstermek
19	(23)	<i>ötrü ol elig-</i> 'wytrw 'wl 'ylyk <i>altınç bölök iki,</i> ''ltynç pwylwk 'yky ,,	23. sonra o hükümdar-
(405) 20	(1)	<i>lärig hanlarığ sizlär küyü küzätü</i> ^{427b27} l'ryk q'n l'ryq syz l'r kwyw kwys'tw	1. ları2 sizler(in) koruyup, gözetip
21	(2)	<i>tutup , ençgülüg mänilig kılmaķ bo</i> twtwp ,, 'ynçkw lwk m'nky lyk qylm'q pw	2. huzurlu ve mutlu duruma getirmesi, işte
22	(3)	<i>iş uğrayu sizlärkă tăgimlig iş</i> 'yş 'wqr'yw syz l'r k' t'kym lyk 'yş	3. bu size yakışan davranış-
23	(4)	<i>tetir , inçip sizlär k(ă)ntü k(ă)ntü</i> tytyr ,, 'yncyp syz l'r kntw kntw	4. tır. Böylelikle sizler kendi
24	(5)	<i>ķuvrağınızlar birlă , birök bo nom</i> qwwr'q ynkyz l'r pyrl' ,, pyrwk pw nwm	5. topluluğunuz ile bu öğreti
25	(6)	<i>ärdinig küyü küzätü³¹ tuțsar³² siz-</i> 'rdynyķ kwyw kyws' ② dw twds'r syz	6. mücevherini gözetip, korursanız,
26	(7)	<i>lăr , ötrü üç üdki³³ burhanlar-</i> l'r ,, 'wytrw 'wyc 'wytky pwrq'n l'r	7. sonra üç dönemdeki budala-
27	(8)	<i>nıñ ädgü tetyük köni nomluğ şazın-</i> nynk 'dkw tytywk kwyny nwm lwq ş'syn	8. rın iyi yani doğru
28	(9)	<i>ıg³⁴ küyü küzätü tutmuş bolğay sizlär ,</i> yq kwyw kwys'tw twtmyş pwlq'y syz l'r ,,	9. öğretisini2 gözetip2 tutmuş olacaksınız.
29	(10)	<i>ķaçan t(ă)ñrilăr³⁵ ķuvrağına ķatılıp</i> q'ç'n tnkry l'r qwwr'q ynk' q'dylyp	10. Tanrılar topluluğuna katılıp
30	(11)	<i>asurelar³⁶ birlă süñüşğăli uğrasar</i> 'swry l'r ,, pyrl' swynkwş k'ly 'wqr's'r	11. şeytanlar ile savaşırsanız
31	(12)	<i>sizlăr³⁷ , <ürüg uzatı>³⁸ sizlăr ök³⁹ utdaçı</i> <i>yegăddă-</i> syz l'r ,, 'wyrwk 'wz'ty syz l'r 'wk 'wtd'çy yyk'td'	12. işte o zaman (onları) yenip2 alt edecek-

³¹ *küzätü*, Mainz 518 ön /1/ *küzätü*

³² *tuțsar*, Mainz 518 ön /1/ *tutsar*

³³ *üdki*, Mainz 518 ön /1/ *üdki*

³⁴ *şazınığ*, Mainz 518 ön /3/ *şazının*

³⁵ *t(ă)ñrilăr*, Mainz 518 ön /5/ *t(ă)ñri*

³⁶ *asurelar*, RM 'rs'rl'r

³⁷ *sizlăr*, Mainz 518 ön /6/'da yoktur.

³⁸ *<ürüg uzatı>* Mainz 518 ön /6/

32	(13)	<i>çi bolğay sizlär , bo ok nom ärdinig</i> çy pwlq'y syz l'r ,, pw 'wq nwm 'rdynyk	13. sizin. İşte bu öğreti mücevherini
33	(14)	<i>küyü küzätü⁴⁰ tutmuş buyan ädgü kılınç</i> kwyw kwys'tw twtmyş pwy'n 'dkw qylynç	14. gözetip, koruyarak ² işlediğiniz sevaplar
34	(15)	<i>küçintä aç kız ig kägän⁴¹ yağı</i> kwyç ynt' ''ç qyz 'yk k'k'n y'qy	15. sayesinde açlık, kıtlık ² , hastalık ² düşman ²
35	(16)	<i>yavlağ adasın barçanı tarķaru</i> y'vl'q ''d' syn p'rç' ny t'rq'rw	16. tehlikesinin hepsini uzaklaştırıp
36	(17)	<i>ketärü uğay sizlär , anı üçün</i> kyt'rw 'wq'y syz ① l'r ,, ''ny 'wyçwn	17. yok edebilirsiniz. Onun için
37	(18)	<i>sizlär⁴² , kamağ tört m(a)haraaçlara⁴³,</i> syz l'r q'm'q twyrt mq'r''ç l'r '	18. sizler, ey dört Maharajaların tümü
38	(19)	<i>näçätä⁴⁴ birök çambudivip yertinçütä-</i> n'ç' t' pyrwk ç'mpwdyvyp yyrtynçw t'	19. eğer dünyadaki
39	(20)	<i>ki toyın şamnanç upase upasanç</i> ky twyyn ş'mn'nç 'wp'sy 'wp's'nç	20. rahip, rahibe, mümin, mümine
40	(21)	<i>tört törlüg terin kuvrağnıy</i> twyrt twyrlwk tyryn qwvr'q nynyk	21. dört tür topluluğun ²
41	(22)	<i>bo nom ärdinig boşğunmuşların tutmuş-</i> pw nwm 'rdynyk pwşqwnmyş l'ryn twdmyş	22. bu öğreti mücevherini tahsil etmişleri, yerine getirmiş olanları,
(406)	42	(1) <i>ların bitimişlärin bititmişlärin</i> ^{427c04} l'ryn pytymyş l'ryn pytytmyş l'ryn	1. yazmış, yazdırmış
43	(2)	<i>okımuşların okatmışların nomlamış-</i> 'wqymyş l'ryn 'wqytmyş l'ryn nwm l'myş	2. okumuş, okutmuş vaaz etmiş
44	(3)	<i>ların nomlatmışların körsär sizlär ötrü</i> l'ryn nwml'tmyş l'ryn kwys'r syz l'r 'wtrw	3. vaaz ettirmişleri görürseniz
45	(4)	<i>ançada ok sımtağsız kınığ katığ</i> 'nç'd' 'wq symt'q syz qynyq q'tyq	4. işte ondan sonra gayretli, istekli
46	(5)	<i>köñülin küyü küzätü berip⁴⁵ korķınç</i> kwnkwl yn kwyw kwys'tw pyryp qwrqynç	5. (bir) gönülle gözetip ² korku,
47	(6)	<i>busuş kađgu⁴⁶ adaların tarķarıp keťärip</i> pwsuş q'tqw ''d' l'ryn t'rq'ryp kyd'ryp	6. endişe ² , engellerini yok edip ²

³⁹ ök, Mainz 518 ön /6/'da yoktur.

⁴⁰ küzätü, Mainz 518 arka /1/ küzätü

⁴¹ kägän, Mainz 518 arka /2/ kegän

⁴² anı üçün sizlär, Mainz 518 arka /3/'te yoktur.

⁴³ m(a)haraaçlara, Mainz 518 arka /4/ m(a)har(a)açlar

⁴⁴ näçätä, Mainz 518 arka /5/ näçädä

⁴⁵ berip, u 1554 ön /1/ tutup / twtwp

⁴⁶ kađgu, u 1554 ön /2/ kadgu / q'däw

- 48 (7) *ençgü mäñi beriñlär tep⁴⁷ y(a)rılıqadı* 7. huzur² sağlayın” diye buyurdu.
- ’ynçkw m’nky pyrynk ② l’r typ yrlyq’dy
- 49 (8) *ol üdün⁴⁸ tört m(a)haraaç t(ä)ñrilär* 8. O vakit dört Mähārāja Tanrılar
- ’wl ’wytwñ twyrt mq’r’nç tñkry l’r
- 50 (9) *t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhannıñ bo y(a)rılığın* 9. Tanrı Tanrısı Budanın (Devātideva) bu
- tñkry tñkry sy pwrq’n nynyk pw yrlyq yn buyruğunu
- 51 (10) *äşidip ötrü t(ä)rkin tavrati olor-* 10. işitip sonra çabucak otur-
- ’şydyp ’wytrw trkyn t’vr’ty ’wlwr
- 52 (11) *mış oronlarıntın örü turup birtin⁴⁹* 11. müş oldukları yerlerinden ayağa kalkıp
- myş ’wrwn l’ryntyn ’wyrw twrwp pyr tyn tek
- 53 (12) *sınar oñ ’äñ{n}inlärindäki ton-* 12. tarafta, sağ omzundaki giysi-
- synk’r ’wnk ’’nknyn l’rynd’ky twñ
- 54 (13) *ların açınıp oñ tizlärin çöki-* 13. lerini açıp, sağ dizini çöker-
- l’ryn ’’çynyp ’wnk tyz l’ryn çwyky
- 55 (14) *tip⁵⁰ ayaların kavşurup ağır ayamaq-* 14. tip ayalarını kavuşturup saygıyla
- typ ’y ’ l’ryn q’vşwrwp ’’qyr ’’y’m’q
- 56 (15) *ın t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhanğa* 15. Tanrılar Tanrısı Budaya
- yn tñkry tñkry sy pwrq’n q’
- 57 (16) *inçä tep ötündilär , añ kötrül-* 16. şöyle dedi. “Adı yüceltil-
- ’ynç’ typ ’wytwndy l’r ,, ’’dy kwytrwl
- 58 (17) *miş ayağğa tägimlig t(ä)ñrim* 17. müş (Lokajjeṣṭha) saygı değer efendim,
- myş ’’y’q q’ ® t’kym lyk tñkrym
- 59 (18) *birök bo altun öñlüğ y(a)ruk yaltrık-* 18. eğer bu altın renkli, parlak, parıltılı
- pyr wk pw ’’ltwn ’wynklwk yrwq y’ltryq
- 60 (19) *lıq kopda kötrülmüş nom eligi atl(ı)ğ* 19. her (şey)den yüksek, öğreti hükümdarı
- lyq qwpd’ kwytrwlmyş nwm ’ylyky ’’dlyq (Dharma-rāja) adlı
- 61 (20) *nom ärdiniğ ken käligmä üdlär-* 20. öğreti mücevheri ilerideki, gelecek
- nwm ’rdynyk kyn k’lykm’ ’wyt l’r olan zamanlarda
- 62 (21) *tä⁵¹ kayu kayu ellärdä⁵² uluşıarta* 21. nice nice ülkelerde,
- t’ q’yw q’yw ’yl l’r d’ ’wlwş l’rt’
- 63 (22) *käntlärtä suzıklarta tağlarta* 22. şehirlerde, kasabalarda, dağlarda
- k’nt l’rt’ sws’q l’rt’ t’q l’rt’

⁴⁷ tep, u 1554 ön /3/ tep tutuzı y(a)rılıqadı

⁴⁸ üdün, u 1554 ön /4/ üdün / ’wydwn

⁴⁹ birtin, u 1554 ön /7/ birdin / pyrdyn

⁵⁰ çökitip, u 700 ön /5/ çökiñip / çwykydyp

⁵¹ üdlärtä, u 706 ön /3/ üdlärtä / ’wydl’rt’

⁵² ellärdä, u 706 ön /3-4/ ellärtä / ’yll’rt’

	<i>altınç bölök üç,</i>	
	<i>’ltynç pwlwk ’wyç</i>	
(407) 64 (1)	<i>arığlarta öñlärtä kürtüklärtä</i>	1. ormanlarda, ıssız (yerlerde)
	<i>’ryq l’rt’ ’nkl’rt’ kwyrdwkl’rt’</i>	
65 (2)	<i>ķayuta ärsär tägmiş yadılmış oron-</i>	2. her nerede (olur) ise (olsun) ulaşmış,
	<i>q’yw t’ ’rs’r t’kmyş y’dylmyş ’wrwn</i>	yayılmış (olduğu) yer-
66 (3)	<i>larta birök ol yer orontaki⁵³ elig-^{427c09}</i>	3. lerde işte bir yerdeki hükümdar-
	<i>l’rt’ pyrwk ’wl yyr ’wrwn t’qy ’ylyk</i>	
67 (4)	<i>lär hanlar bo nom ärdinig süzök kertgünç</i>	4. lar bu öğreti mücevherini temiz inançlı
	<i>köñül-</i>	gönül-
	<i>l’r q’n l’r pw nwm ’rdynyk swyzwk kyrtkwnç</i>	
	<i>kwnkwl</i>	
68 (5)	<i>in äšidsär tıñlasar ögsär küläsär ,</i>	5. le dinlese ₂ , övse ₂ ..
	<i>yn ’şyds’r tynkl’s’r ’wyks’r kwyl’s’r ,,</i>	
69 (6)	<i>tapınsar udunsar ayasar ağırlasalar ,</i>	6. hizmet etse ₂ , saygı göstere ₂
	<i>t’pyns’r ’wdwns’r ’y’s’r ’qyrl’s’rl’r ,,</i>	
70 (7)	<i><u>yänä ymä bo nom ärdinig⁵⁴ boşgunda-</u></i>	7. ve ayrıca bu öğreti mücevherini öğrene-
	<i>y’n’ ym’ pw nwm © ’rdynyk pwşqwnd’</i>	
71 (8)	<i>çı tutdaçı tört törlüg terin kuvrağığ</i>	8. cek, tutacak dört tür topluluğa
	<i>çy twtd’çy twyrt twyrlwk tyryn qwvr’q yg</i>	
72 (9)	<i>açınsar ayasar küyü küzätü⁵⁵ berip , ada-</i>	9. özenle saygı gösterse ₂ gözetip,
	<i>’çyns’r ’y’s’r kwyw kwys’tw pyryp ,,’d’</i>	koruyarak ₂ engel-
73 (10)	<i>ların ämgäklärin tarķarsar keķärsärlär⁵⁶</i>	10. lerini, sıkıntılarını giderse ₂
	<i>l’ryn ’mk’k l’ryn t’rq’s’r kyd’s’r l’r</i>	
74 (11)	<i>bo tıltagtın ötgürü biz ķamağ tört</i>	11. bu nedenden ötürü biz bütün dört
	<i>pw tylt’q tyn ’wytkwrw pyz q’m’q twyrt</i>	
75 (12)	<i>m(a)haraaçlar ötrü ol eliglärig hanlarığ</i>	12. Mahārājalar bundan dolayı o
	<i>mq’r’ç l’r ’wytrw ’wl ’ylykl’ryk q’n l’ryq</i>	hükümdarları ₂
76 (13)	<i>bodunı ķarası birlä busuşsuz ķadğu-</i>	13. halkı ₂ ile kaygı-
	<i>pwdwny q’r’sy pyrl’ pwsşş swz q’tqw</i>	
77 (14)	<i>suz⁵⁷ enç mäjilig kılğay biz , özin</i>	14. siz ₂ huzurlu ₂ kılacağız. Ömrünü ₂
	<i>swz ’ynç m’nky lyk qylq’y pyz ,,’wyz yn</i>	

⁵³ orontaki, u 706 ön /9/ orondaki / ’wrwnd’ğy

⁵⁴ ärdinig, u 706 ön /14/ ärdiniñ / ’rdyny nyny

⁵⁵ küzätü, u 707 ön /2-3/ küzätü / kwyz ///

⁵⁶ keķärsärlär, u 707 ön /4/ ketärsärlär / kyt’s’rl’r

⁵⁷ ķadğusuz, Mainz 540 ön /4/ kadğusuz / q’dqwsz

78 (15)	<i>yaşın üştäp⁵⁸ uluğ çoğka yalınka</i>	15. uzatıp büyük derman ₂
	y'ş yn 'wysd'p 'wlwq çwq q' y'lyn q'	
79 (16)	<i>tägürgäy biz , aıtı⁵⁹ kötrülmiş ayağka</i>	16. vereceğiz. Adı yüceltilmiş saygı
	t'kwrk'y pyz ,, ''dy kwytrwlmış ''y'q q'	
80 (17)	<i>tägilig t(ä)ñrim , birök ol elig-</i>	17. değer efendim, eğer o hükümdarlar ₂
	t'kymlyk tnkrym ,, ② pyrwk 'wl 'ylyk	
81 (18)	<i>lär hanlar bo nom ärdinig boşgundaçı</i>	18. bu öğreti mücevherini öğrenecek
	l'r q'n l'r pw nwm 'rdynyk pwşqwnd'çy	
82 (19)	<i>tutdaçı tört⁶⁰ törlüg terin kuvrağ-</i>	19. tutacak dört tür topluluğu ₂
	twtd'çy twyrt twyrlwk tyryn qwvr'q	
83 (20)	<i>ıg ayayu ağırlayu küyü küzätü⁶¹ tuıup</i>	20. saygı göstererek koruyup gözetip
	yq ''y'yw ''qyr l'yw kwyw kwys'tw twtwp	tutarak
84 (21)	<i>k(a)ltı ögi kañı k(ä)ntü oğlın⁶² kızın</i>	21. sanki anne babanın ₂ kendi oğlunu
	qlty 'wyky q'nky kntw 'wqlyn qyz yn	kızını ₂
85 (22)	<i>oğşayurça amrayurça nä k(ä)rgäkin</i>	22. severcesine ₂ ne gerekiyorsa
	'wqş'ywr ç' ''mr'ywr ç' n' krk'kyn	
86 (23)	<i>ägsüksüz tüzü tükäfi bersärlär ,</i>	23. eksiksiz bütünüyle verirlerse
	'kswkszw twyzw twyk'dy pyrs'r l'r ,,	
(408) 87 (1)	<i>ötrü biz kamağun ol elig hanıg^{427c15}</i>	1. (işte) ondan sonra biz o hükümdarı ₂
	'wytrw pyz q'm'q wn 'wl 'ylyk q'n yq	tamamıyla
88 (2)	<i>küyü küzätü tuıup , kamağ yalañukka⁶³</i>	2. koruyup gözetip ₂ bütün insanlığa
	kwyw kwys'tw twtwp ,, q'm'q y'l'nkww q'	
89 (3)	<i>barçağa bir yañlıg ayatğay ağır-</i>	3. hepsine eşit şekilde saygı göste-
	p'rç' q' pyr y'nklyq ''y'tq'y ''qyr	
90 (4)	<i>latğay biz , anı üçün aıtı⁶⁴ kötrül-</i>	4. receğiz. Onun için adı yüceltil-
	l'tq'y pyz ,, ''ny 'wyçwn ''dy kwytrwl	
91 (5)	<i>miş ayağka tägilig t(ä)ñrim biz kamağ</i>	5. miş saygı değer efendim, biz bütün
	myş ''y'q q' t'kymlyk tnkrym pyz q'm'q	
92 (6)	<i>tört m(a)haraaçlar öz öz kuvrağımız</i>	6. dört Mahārājalar kendi topluluğumuz
	twyrt mq'r'ç l'r 'wyz 'wyz qwvr'q ymyz	
93 (7)	<i>birlä köžünmāz āt'özin bo nom</i>	7. ile görünmeyen, gizlenmiş vücudumuzla
	pyrl' kwyswnm'z ② 't 'wz yn pw nwm	bgu öğreti

⁵⁸ *üstäp*, u 707 ön /10/ *üstäp* / 'wyst'p, Mainz 540 ön /5/'e göre de *üştep*

⁵⁹ *aıtı*, u 1554 arka /2/ *atı* / ''ty

⁶⁰ u 1554 arka /5/'te *tört*'ten sonra *m(a)har(a)aç* sözcüğü gelmektedir: *tört m(a)har(a)aç*

⁶¹ *küzätü*, u 1554 arka /6/ *küzätü* / kwyz 'dw

⁶² *oglin*, Mainz 540 arka /4/ *ogulin*

⁶³ *yalañukka*, u 700 arka /10/ *yal(a)ñ[uk]* / y'lnk//

⁶⁴ *aıtı*, u 706 arka /2/ *atı* / ''ty

94	(8)	<i>ärdini eyin⁶⁵ edärü yorıp küyü küzäü⁶⁶</i>	8. mücevherine göre takip edip gözeterek ₂
		'rdyny 'yyyn 'yd'rw ywryp kwyw kwys'dw	
95	(9)	<i>tutğalı ; <u>yänä ymä bo nom ärdiniğ</u></i>	9. yine bu öğreti mücevherini
		tw tq'ly ,, y'n' ym' pw nwm 'rdynyk	
96	(10)	<i>tıyladaçı⁶⁷ tutdaçı eligläriñiğ</i>	10. dinleyecek, (onun gereklerini) yerine
		ty nkl'd'çy twtd'çy 'ylyk l'r nynyk	getirecek hükümdarların ₂
97	(11)	<i>hanlarnıñ adasın tudasın</i>	11. tehlikelerini ₂
		q'n l'r nynyk ''d' syn twd' syn	
98	(12)	<i>tarğargalı , yağısın yavlaķın⁶⁸</i>	12. uzaklaştırmak için düşmanını ₂
		t'rq'rq'ly ,, y'qysyn y'vl'q yn	
99	(13)	<i>ketärgäli oduğ saķ bolğay⁶⁹ biz , birök</i>	13. yok etmek için uyanık ₂ olacağız. Eğer
		kyt'rk'ly 'wdwq s'q pwlq'y pyz ,, pyrwk	
100	(14)	<i>ķayu eligläř hanlar bo nom ärdiniğ</i>	14. herhangi bir hükümdar ₂ bu öğreti
		q'yw 'ylyk l'r q'n l'r pw nwm 'rdynyk	mücevherini
101	(15)	<i>süzök kertgünç⁷⁰ köñülin äşidür tıylayur</i>	15. temiz inançlı ₂ gönülle dinler ₂
		swyswk kyrtkwnç kwnkwl yn 'şydwr tynkl'ywr	
102	(16)	<i>ärkän , ol eligläriñiğ hanlar-</i>	16. iken, o hükümdarla-
		'rk'n ,, 'wl 'ylykl'r nynyk q'n l'r	
103	(17)	<i>nıñ elinä uluşıña yağuk⁷¹</i>	17. rın ülkesine ₂ yakın
		nynyk 'yl ynk' ® 'wlwş y nq' y'qwq	
104	(18)	<i>yağısı yavlaķı⁷² ol elig uluşuğ</i>	18. düşmanı ₂ o ülkeyi ₂
		y'qysy y'vl'q y 'wl 'ylyk 'wlwş wq	
105	(19)	<i>arğatğalı⁷³ buğğalı saķınçın süülägäli</i>	19. tahrip etmek ₂ düşüncesiyle savaşmayı
		'rd'tq'ly pwsq'ly s'qynçyn sww l'k'ly	
106	(20)	<i>uğrasarlar ; <u>inçip bo nom ärdiniñiğ</u></i>	20. planlasa, böylelikle bu öğreti
		'wqr's'r l'r ,, 'ynçyp pw nwm 'rdyny nynyk	mücevherinin
107	(21)	<i>çoğınta yalınınta , ol süülägäli</i>	21. gücüyle savaşmaya
		çwq ynt' y'lyn ynt' ,, 'wl sww l'k'ly	
108	(22)	<i>uğramış elig yağıniğ elintä</i>	22. gelmiş (olan) düşman hükümdarın
		'wqr'myš 'ylyk y'qynynyk 'ylynt'	

⁶⁵ *eyin*, u 706 arka /6/ *ey(i)n* / 'yyin

⁶⁶ *küzäü*, u 706 arka /7/ *küzäü* / kwyz 'dw

⁶⁷ *tıyladaçı*, u 3071 ön /1/ *tıylataçı* / tynkl't'ç

⁶⁸ *yavlaķın*, u 706 arka /12/ *y(a)vl(a)ķın* / yvläğyn

⁶⁹ *bolğay*, u 3071 ön /3/ *pwlğ'y* (*ğ* iki noktalıdır)

⁷⁰ *kertgünç*, u 3071 ön /4/ te kelime yoktur.

⁷¹ *yağuk*, u 3071 ön /6/ *y'qwğ* (*ğ* iki noktalıdır)

⁷² *yavlaķı*, u 3071 arka /6/ *y'vl'ğ y* (*ğ* iki noktalıdır)

⁷³ *arğatğalı*, u 707 arka /4/ *artatğalı* / ''rt'tq'ly

109	(23)	<i>uluşinta ärüş üküş yavız irü b(ä)lgü-</i> <i>'wlwş ynt' 'rwş 'wykwş y'vyz 'yrw plkw</i> <i>altınç tört,</i> <i>''ltyñç twyrt</i>	23. ülkesinde ₂ pek çok ₂ kötü belirti- ₂
(409) 110	(1)	<i>lär b(ä)lgürtüp ig kägän adası üküş</i> ^{427c23} <i>l'r plkwrtwp 'yk k'k'n ''d' sy 'wqwş</i>	1. ler ortaya çıkartıp hastalık ₂ tehlikeleri çok
111	(2)	<i>bolmağay , birök yänä bo nom ärdinig</i> <i>pwl'm'q'y ,, pyrwk y'n' pw nwm 'rdynyk</i>	2. olmayacak. Bundan başka yine bu öğreti mücevherini
112	(3)	<i>tutdaçı eliglär hanlar tört</i> <i>twtd'çy 'ylyk l'r q'n l'r twyrt</i>	3. tutacak hükümdar ₂ dört
113	(4)	<i>törlüg süülüg kuvrağın eñinip tümä-</i> <i>twyrlwk sww lwk qwvr'q yn 'ydynyp twym'</i>	4. tür askeri topluluğu ile hazırlanıp ₂
114	(5)	<i>nip ol yağılağalı uğradaçı el-</i> <i>nyp 'wl y'qy l'q'ly 'wqr'd'çy 'yl</i>	5. o savaşmayı planlayan hükümdar(ın)
115	(6)	<i>lig yağınuñ elinä uluşıñ</i> <i>lyk y'qynyñk 'ylynk' ® 'wlwş ynk'</i>	6. düşmanının ülkesine
116	(7)	<i>bargalı uğrasar , ötrü biz tört</i> <i>p'rq'ly 'wqr's'r ,, 'wytrw pyz twyrt</i>	7. varmaya niyetlense bunun üzerine biz dört
117	(8)	<i>m(a)haraaç t(ä)ñrilär k(ä)ntü yeklig iç-</i> <i>mq'r''ç tñkry l'r kntw yyk lyk 'yç</i>	8. Māhārāja Tanrılar kendi cinli perili ₂
118	(9)	<i>gäklig öz öz kuvrağlarımız birlä</i> <i>k'k lyk 'wyz 'wyz qwvr'q l'rymyz pyrl'</i>	9. topluluğumuzla beraber
119	(10)	<i>közünmäz ät'özin ol elig han-</i> <i>kwyswnm'z 't'wz yn 'wl 'ylyk q'n</i>	10. gizlenmiş bedenle o hükümdarın
120	(11)	<i>nıñ süü<s>ıñä çäriginä art</i> <i>nyñk sww ynk' ç'ryk ynk' ''rt</i>	11. askerine ₂ yardımcı ₂
121	(12)	<i>basut bolup ; yağısın yavlağın</i> <i>p'swt pwlwp ,, y'qysyn y'vl'q yn</i>	12. olup düşmanını ₂
122	(13)	<i>k(ä)ntün yavaldurgay</i> ⁷⁴ <i>biz , ol el uluş</i> <i>kntwn y'v'ldwrq'y pyz 'wl 'yl 'wlwş</i>	13. kendiliğinden sakinleştireceğiz; o ülke
123	(14)	<i>içintä ikiläyü tağı süü çärig ada-</i> <i>'yçynt' 'ykyl'yw t'qy sww ç'ryk ''d'</i>	14. içinde yeniden askeri ₂
124	(15)	<i>sı üzäki kórkinç ayınç bultuğmağay</i> <i>sy 'wyz'ky qwrqynç ''yynç pwltwqm'q'y</i>	15. tehlikeye dayalı korkular ₂ ortaya çıkmayacak
125	(16)	<i>t(ä)ñrim tep</i> ⁷⁵ <i>ötündilär ; anğa</i> ⁷⁶ <i>tnkrym typ 'wtwndy l'r ,, ''nt'</i>	16. efendim”, diye belirttiler. Ondan

⁷⁴ *yavaldurgay*, RM *y'v'ltwrq'y*

⁷⁵ *tep*, RM *t'k*

126 (17)	<i>ötrü tükäl bilgä t(ä)ñri t(ä)ñri-</i>	17. sonra eksiksiz, bilge Tanrılar Tanrı-
127 (18)	<i>si <u>burhan</u> yänä tört m(a)haraaç⁷⁷</i>	18. sı Buda, yine dört Mähārāja
128 (19)	<i>t(ä)ñrilärkä < inçä tep⁷⁸ yarlıkadı tört maharaaçlara⁷⁹ äşidiñ sizlär >⁸⁰, kim m(ä)n öñrä ärtmiş</i>	19. Tanrılara şöyle deyip buyurdu. Ey dört Maharajalar dinleyin. Ben uzun zaman önce
129 (20)	<i>yüz miñ kolti nayut sanınça ywz mynk kwltı n'ywt s'nynç'</i>	20. yüz bin Koṭi, Nayuta sayısınca
130 (21)	<i>kalp üđlärtä üç asankelar k'lp 'wyt l'rt' 'wyç ''s'nqy l'r</i>	21. Kalpa döneminde üç Asaṃkhyeya
131 (22)	<i>içindä⁸¹ <u>burhan</u> kutıña katıglanıp 'yçynd' pwrq'n qwtynk' q'tyql'nyp</i>	22. içinde Buda kutsallığına (ulaşmaya) çalışıp
(410) 132 (1)	<i>tüü tüpi yoķaru turģu täğ yüräk yarılın- tww twypy ywq'rw twrqw t'k ywr'k y'rylyn</i>	1. tüylerim diken diken olurcasına
133 (2)	<i>çığ⁸² açığ tarķa ämgäklär ämgänip^{428a01} çyq ''çyq t'rq' 'mk'k l'r 'mk'nyp</i>	2. yaralayıcı acılara ² , eziyetlere katlanıp
134 (3)	<i>ol ämgäkimniñ küçindä temin ök 'wl 'mk'kym nyny kwycynd' tymyn 'wk</i>	3. bu zahmetim sayesinde, işte o an
135 (4)	<i>bo alp bulģuluk üžäliksiz üstünki pw 'lp pwlqw lwq 'wys'lyksyz 'wysdwnky</i>	4. bu ulaşılması zor olan daha üstü olmayan, (en) üstün
136 (5)	<i>yeg köni tüz tuymak <u>burhan</u> kutın yyk kwyny twyz twym'q pwrq'n qwtyn</i>	5. mükemmel, doğru-düz sezmek buda kutsallığına
137 (6)	<i>bulup , tükäl bilgä biligkä tägiş pwlwp ,, twyk'l pylk' ® pylyk k' t'kyp</i>	6. ulaşım eksiksiz, mükemmel bilgelige erip
138 (7)	<i>ötrü bo idoķ nom ärdinig açā yađa⁸³ 'wytrw pw 'ydwq nwm 'rdynyk ''ç' y't'</i>	7. sonra bu kutsal öğreti mücevherini açıklayarak ²
139 (8)	<i>okıtu nomladım⁸⁴, anın birök ķayū 'wqydw nwm l'dym ,, ''nyn pyrwk q'yw</i>	8. anlattım. Dolayısıyla herhangi bir
140 (9)	<i>el<i>glär hanlar bo nom ärdinig boşgun- 'ylk l'r q'n l'r pw nwm 'rdynyk bwşqwn</i>	9. hükümdar ² bu öğreti mücevherini öğren-

⁷⁶ anıa u 701 ön /10/'da yoktur.

⁷⁷ m(a)haraaç, u 1517 ön /11/ mahar(a)açlara / m'q'r'çl'r'

⁷⁸ inçä tep, u 701 ön /12/' ye göre tamamlanmıştır. Petersburg yazmasında yoktur. u 1555 arka /6/ äşidiñ sizlär / 'şydyk syz l'r

⁷⁹ yarlıkadı tört maharaaçlara y'rlyk'dy twrt mq'r'çl'r' u 1517 ön /9-10/'a göre tamamlanmıştır. Petersburg yazmasında yoktur.

⁸⁰ äşidiñ sizlär / 'şydyk syz l'r u 1555 arka /6/'ya göre tamamlanmıştır. Petersburg yazmasında yoktur.

⁸¹ içindä, u 688 ön /2/ içintä / 'yçynt'

⁸² yarılınçığ, u 688 ön /4/ yüräk yarılınçığ ibaresi yoktur.

⁸³ yađa, u 688 ön /10/ yada / y'd'

⁸⁴ nomladım, 688 ön /11/ okıtu nomlatım / 'wqytw nwml'tym

141	(10)	<i>sarlar tutsarlar ayasalar ağır-la-</i> s'r l'r twts'r l'r 'y's'r 'qyrl'	10. ip tutsa2 saygı göster-
142	(11)	<i>sarlar äšidsärlär tıñlasarlar ;</i> s'r l'r 'şyds'r l'r tynkl's'r l'r ,, ,,	11. se2, dinlese2
143	(12)	<i>ötrü ol eligläriñ hanlarnıñ</i> 'wytrw 'wl 'ylyk l'r nynk q'n l'r nynk	12. işte ondan sonra o hükümdarın2
144	(13)	<i>ig ağırığ ada tudaları bar ärsär</i> 'yk 'qryq 'd' twd' l'ry p'r 'rs'r	13. hastalığı, eksikliği var ise
145	(14)	<i>barça yoğadıp ençgölüg äsängölüg</i> p'rç' ywq'dyp 'ynçkw lwk 's'nkwlwk	14. hepsi yok olup huzurlu2
146	(15)	<i>bolğaylar ; yänä k(ä)ntü öz ellärin</i> pwlq'y l'r ,, ,y'n' kntw 'wyz 'yl l'ryn	15. olacaklar. Yine kendi2
147	(16)	<i>uluşların oduğın saqın küyü küzätü</i> ⁸⁵ 'wlwş l'ryn 'wdwq yn s'q yn kwyw kwys'tw	16. ülkelerini2 bilinçle2 koruyup2
148	(17)	<i>tutup yağ</i> ⁸⁶ <i>yağı adasın amırtğurup</i> twtpw y't y'qy ® 'd'syn 'myrtqwrwp	17. tutup yabancı düşman tehlikesini sakinleştirip ⁸⁷
149	(18)	<i>adın elig</i> ⁸⁸ <i>hanlarığ ymä bir ikinış-</i> 'dyn 'ylyk q'n l'ryq ym' pyr 'ykyndyş	18. diğer hükümdarları2 ve birbirleri-
150	(19)	<i>kä erşisiz karşısız kılğalı uğay-</i> k' 'yrşy syz q'rşy syz qylq'ly 'wq'y	19. ne dost kılabilcek-
151	(20)	<i>lar ; takı ymä sizlär tört m(a)haraaç-</i> l'r ,, ,t'qy ym' syz l'r twyrt mq'r'nç	20. ler". Dahası sizler dört Mähārāja-
152	(21)	<i>lar inçä biliñlär , k(a)ltı bo ç(a)mbudivip</i> l'r 'ynç' pylynk l'r ,, qlty pw çmpwdyvyp	21. lar şöylece bilin. "İşte bu Çambudivipa
153	(22)	<i>yertinçütä < säkiz tümän tört miñ ulug el</i> <i>uluşlar ärür ></i> ⁸⁹ <i>säkiz tümän tört miñ</i> yyrtynçw t' s'kyz twym'n twyrt mynk 'yl 'wlwş l'r 'rwr s'kyz twym'n twyrt mynk <i>altınç beş,</i> 'ltynç pyş ,,	22. dünyası sekiz tümen dört bin (84.000) ülkedir. Sekiz tümen dört bin (84.000)
(411) 154	(1)	<i>ök ulug eliglär hanlar tetir , kim</i> 'wk 'wlwq 'ylyk l'r q'n l'r tytyr ,, kym	1. ulu hükümdardır 2 ,

⁸⁵ *küzätü*, u 714 arka /1/ *küzätü* / kwyz 'dw

⁸⁶ *yağ*, RM yat / y't, 714 arka /1/ *yağ* / y'd

⁸⁷ *amırtğur*- "sakinleştirmek" kelimesi Çince metinde yer almamaktadır. bk. açıklamalar bölümü 148. açıklama.

⁸⁸ *elig*, u 714 arka /2/ *eligläriğ* / 'ylyk l'ryk

⁸⁹ *säkiz tümän tört miñ ulug el* *uluşlar ärür* / s'kyz twym'n twyrt mynk 'wlwq 'yl 'wlwş l'r 'rwr u 701 arka /2/'ye göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

155	(2)	<i>ol eliglär hanlar öz öz k(ä)ntü</i> ^{428a07} 'wl 'ylyk l'r q'n l'r 'wyz 'wyz kntw	2. o hükümdarlar ₂ birer birer ₂
156	(3)	<i>k(ä)ntü el uluşlarında ärk tarııp mäñi</i> kntw 'yl 'wlwş l'r ynt' 'rk t'rtyr m'nky	3. ülkelerinde ₂ güçlenip, mutlu
157	(4)	<i>mäñiläp ilkidäki kılmış kazğanmış</i> ⁹⁰ <i>buyan</i> m'nkyl'p 'ylkyd'ky qylmyş q'sq'nmyş pwy'n	4. olup başlangıçta kazanmış oldukları
158	(5)	<i>ädgü kılnıç tüşin utlısın</i> ⁹¹ <i>aşayur-</i> 'dkw qylynç twyšyn 'wtlysyn ''ş'ywr	5. sevapların ₂ semeresini ₂ görür-
159	(6)	<i>lar , birök ol kamağ eliglär hanlar öz</i> l'r ,, pyrwk 'wl q'm'q 'ylyk l'r q'n l'r 'wyz	6. ler. İşte bütün o hükümdarlar ₂ ayrı ayrı
160	(7)	<i>öz elläriñä , k(ä)ntü k(ä)ntü mäñi-</i> 'wyz 'yl l'rynk' ,, ② kntw kntw m'nky	7. ülkelerinde kendi eğlence-
161	(8)	<i>läriñä qanımlıg bolup , adınnyı</i> ⁹² l'rynk' q'nym lyq pwlwp ,, ''dyn nyny	8. lerine doyup, başkalarının
162	(9)	<i>eliñä adınlar{lar} iriñä</i> ⁹³ {oku: ärkiñä} 'yl ynk' ''dyn l'r l'r 'yrykynk'	9. ülkesine, hükümrânlığına
163	(10)	<i>suklanmasar , t(ä)rs yavlaq</i> ⁹⁴ <i>ayıg saqınç</i> swql'nm's'r ,, trs y'vl'q ''yyq s'qynç	10. açgözlülük etmese, kötü ₂ fesat düşünceler
164	(11)	<i>saqınmasar , süñüş atış bamaq bäk-</i> s'qynm's'r ,, swynkwş ''dyş p'm'q p'k	11. beslemese, çatışma ₂ ve bukağıla-
165	(12)	<i>lämäktä</i> ⁹⁵ <i>ulaı</i> ⁹⁶ <i>irig yavğan iş küdök-</i> l'm'k t' 'wl'dy 'yryk y'vq'n 'yş kwydwy	12. madan ₂ başka kötü iş-
166	(13)	<i>läriğ kılmasarlar , ötrü imäriğmä</i> l'ryk qylm's'r l'r ,, 'wytrw 'ym'rykm'	13. leri ₂ yapmazlarsa, işte o zaman
167	(14)	<i>kamağ bodun kara enç mäñilig örü</i> q'm'q pwdwn q'r' 'ynç m'nkylyk 'wyrw	14. bütün halkı ₂ huzurlu ₂ yukarıdaki
168	(15)	<i>uluğ kuđı</i> ⁹⁷ <i>kiçig tüz baz kıltı süt-</i> 'wlwq qwty kyçyk twyz p'z qylty swyt	15. büyüklerle, aşağıdaki küçükler uyumlu oldu. Süt ve yağ
169	(16)	<i>li yağlı</i> ⁹⁸ <i>täg erşisiz karşısız</i> ly y'qly t'k 'yrşy syz q'rşy syz	16. gibi kavgasız

⁹⁰ *kazğanmış*, u 701 arka /9/ *kazğanmış* / *q'z q'nmyş*

⁹¹ u 701 arka /10/ da *utlısın* sözcüğü yoktur.

⁹² *adınnyı*: u 1555 ön /8/ *adınların* / ''dynl'r nyny

⁹³ u 1555 ön /9/ *ärkiñä azlanmasar* / 'rkyrk' ''zl'nm's'r

⁹⁴ *yavlaq*, u 688 arka /1/ *y(a)vlak* / *yvl'q*

⁹⁵ *bäklämäktä*, u 688 arka /3/ *bäklämäk* / *p'kl'm'k*

⁹⁶ *ulaı*, u 688 arka /3/ *ulaı* / 'wl'ty

⁹⁷ *kuđı*, u 688 arka /7/ *kuđı* / *qwdy*

⁹⁸ *yağlı*, u 688 arka /8/ *yağlı sütli* olarak verilmiştir.

170	(17)	<i>bolup , < ötrü >⁹⁹ bir ikinîşkâ ayaşdaçı</i>	17. olup birbirlerine karşılıklı saygı
		<i>pwlwp ,, pyr 'ykyn ② dys k' ''y'sd'çy</i>	
171	(18)	<i>amraşdaçı¹⁰⁰ ögrünç sävinç üzä</i>	18. ve sevgi gösterecek ₂ mutlu ₂ bir
		<i>'mr'sd'çy 'wykrwnç s'vynç 'wyz'</i>	şekilde
172	(19)	<i>ilinçü mäñi kıltaçı , ädgü saķınçlıg</i>	19. eğlenerek ₂ , iyi düşünceli
		<i>'ylynçw m'nky qylt'çy ,, 'dkw s'qynçlyq</i>	
173	(20)	<i>y(a)rlıķançuçı biliglig asra¹⁰¹ köñüllüg</i>	20. merhametli, alçak gönüllü
		<i>yrlyq'nçwçy pylyklyk ''sr' kwynkwl lwk</i>	
174	(21)	<i>buyan ädgü kılınçka eyin bolurlar ,</i>	21. sevaba ₂ ulaşırlar.
		<i>pwy'n 'dkw qylynç q' 'yyyn pwlwr l'r ,,</i>	
175	(22)	<i>bo ok avant tıtağ üzä ötrü</i>	22. İşte bu nedenden ₂ ötürü
		<i>pw 'wq ''v'nt tylt'q 'wyz' 'wytrw</i>	
176	(23)	<i>ç(a)mbudivip yertinçütä ençgü äsängü</i>	23. Jambudvîpa dünyasında huzur ₂ ,
		<i>ç'mpwdyvyp yyrtynçw t' 'ynçkw 's'nkwl</i>	
(412) 177	(1)	<i>mäñi ögrünçü üküş tälîm bodun kâra^{428a13-4}</i>	1. sevinç ₂ çok, halk ₂
		<i>m'nky 'wykrwnçw 'wykwş t'lym pwdwn q'r'</i>	
178	(2)	<i>köp kâlin bolur , yağız yer tuprakı¹⁰²</i>	2. kalabalık ₂ olur. Yeryüzündeki toprak
		<i>kwyp q'lyn pwlwr ,, y'qyz yyr twpr'q y</i>	
179	(3)	<i>'ädädür , isig tumlıg¹⁰³ uluşı tâñsiz</i>	3. verimli hale gelir. Sıcak ve soğuk ₂
		<i>'d'twr ,, 'ysyk twmlyq 'wlwşy t'nksyz</i>	doğru bir uyum içerisinde olur
180	(4)	<i>tört üdlâr kolusı şaşmaz ,</i>	4. mevsimler ₂ ters bir sıraya girmez
		<i>twyrt 'wyt l'r qwlw sy ş'sm'z ,,</i>	(mevsimler yer değiştirmez).
181	(5)	<i>kün ay garhlar yultuzlar yorıķı</i>	5. Gün, ay ₂ yıldızların ₂ seyri
		<i>kwyn ''y k'rq l'r ywltwz l'r ywryq y</i>	
182	(6)	<i>tâgşilmâz , yeel yağmur üdinçä bolur ,</i>	6. değişmez. Rüzgar yağmur ₂ zamanında
		<i>t'kşylm'z ,, yyy l'yqmwr 'wydynç' pwlwr ,,</i>	olur.
183	(7)	<i>üdsüz kolusuz ada tudalar</i>	7. Zamansız tehlikeler
		<i>'wytswz qwlswz ② ''d' twd' l'r</i>	
184	(8)	<i>özin ök tarıķar , öz eltingülük¹⁰⁴</i>	8. kendiliğinden uzaklaşır. Kendisi için
		<i>'wyzyn 'wyk t'ryq'r ,, 'wyz 'yldynkw lwk</i>	istediği
185	(9)	<i>äd tavar ärdini yinçü çaç kâş keñ</i>	9. mal-mülk ₂ , mücevher, inci, firuze ₂
		<i>'d t'v'r 'rdyny yynçw ç'ç q's kynk</i>	fazlasıyla

⁹⁹ ötrü, u 688 arka /17/'ye göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

¹⁰⁰ amraşdaçı, u 688 arka /18/ amraştaçı / 'mr'st'çy

¹⁰¹ asra, Petersburg yazmasında tek elif iledir 'sr'; oysaki RM'de iki elif ile asra / ''sr' biçimindedir.

¹⁰² tuprak, u 2027 ön /5-6/ tupuraki / twpw////

¹⁰³ tumlıg, u 2027 ön /5/ tumlug / twmlwq

¹⁰⁴ eltingülük, RM eltirgülük: RM'de net bir biçimde ikinci hecede r görülmektedir. Oysaki Petersburg yazmasında n iledir. Ayrıca bk. Açıklamalar bölümü 184. satır

186	(10)	<i>uçuz bolur , yalañuklar köñüli</i>	10. değersiz olur. İnsanlar düşüncesi
		'wçwz pwlwr ,, y'l'nkqw l'r kwynkly	
187	(11)	<i>açsız suksız buşıka akı buyan</i>	11. tok ₂ , sadakadan yana cömert
		'çsyz swq syz pwşy q' pwy'n	
188	(12)	<i>ädgü kılınçka tavraniğılı on buyan</i>	12. sevap işlemek için gayret eden on çeşit
		'dkw qylynç q' t'vr'nyq ly 'wn pwy'n	
189	(13)	<i>ädgü kılınç yolınta yorıgalı udaçı</i>	13. sevaba ulaştıran davranışta bulunur-
		'dkw qylynç ywl ynt' ywryq' ly 'wd'çy	
190	(14)	<i>bolurlar , kaçan munta ät'öz kodsar-</i>	14. lar. Orada bedenlerini terk ettiklerinde
		pwlwr l'r ,, q'ç'n mwnd' 't 'wyz qwds'r	
191	(15)	<i>lar üküşi barça t(ä)ñri yerintä</i>	15. tamamen gökyüzünde
		l'r 'wykwş y p'rç' tnkry yyr ynt'	
192	(16)	<i>tuğup , t(ä)ñrilär kuvrağı asılır</i>	16. doğduklarında, tanrılar topluluğu
		twqwp ,, tnkry l'r qwvr'q y 'sylvr	
193	(17)	<i>üstälür , tört m(a)haraaç-</i>	17. artar, çoğalır. Ey dört Maharaja-
		'wysd'lwr ,, © twyrt mq'r''ç	
194	(18)	<i>lara , birök ken käligmä üd-</i>	18. lar! Eğer ileride gelecek ₂ zaman-
		l'r' ,, pyrwk kyn k'lykm ' 'wyt	
195	(19)	<i>lärtä kayu eliglä hanlar bo nom</i>	19. larda herhangi bir hükümdar bu öğreti
		l'rt' q'yw 'ylyk l'r q'n l'r pw nwm	
196	(20)	<i>ärdinig süzök köñülin äşidsärlär</i>	20. mücevherini temiz bir kalple dinlerse ₂
		'rdynyk swyswk kwnkwl yn 'yşyds'r l'r	
197	(21)	<i>tıñlasarlar ayasar ağırlasar</i>	21. saygı gösterirse ₂
		tynkl's'r ''y's'r l'r ''qyr l's'r	
198	(22)	<i>tapınsar uđunsar , yänä bo nom</i>	22. hürmet ederse ₂ ve bu öğreti
		t'pyns'r 'wtwns'r ,, y'n' pw nwm	
199	(23)	<i>ärdinig boşguntaçı tutdaçı tört</i>	23. mücevherini tahsil eden ₂ dört
		'rdynyk pwşqwnt'çy twtd'çy twyrt	
200	(24)	<i>törlüg terin kuvrağığ ymä ögsär</i>	24. tür topluluğu ₂ da över ₂
		twyrlwk tyryn qwvr'q yq ym' 'wyks'r	
		<i>altınç altı ,</i>	
		<i>''ltynç ''lty ,,</i>	
(413) 201	(1)	<i>küläsär açınsar ayasarlar , sizlär</i>	1. hürmet ederse ₂ sizler
		kwyl's'r '' çyns'r ''y's'r l'r ,, syz l'r	
202	(2)	<i><u>kamağ t(ä)ñrilärniñ t(ä)ñridäm kuvrağ-</u></i>	2. bütün tanrıların, ilahi topluluk-
		q'm'q tnkry l'r nynyk tnkryd'm qwvr'q	
203	(3)	<i>ıñızlarnıñ çoğın yalının küçin</i>	3. ların aleviyle ₂ gücüyle ₂
		ynkyz l'r çwq yn y'lyn yn kwyç yn	

204	(4)	<i>küsünün asılğalı üştälğäli küsä-</i> kwyswn yn ''sylq'ly 'wysd'lk'ly kwys'	4. artıp çoğalmalarını isterse-
205	(5)	<i>sär sizlär , ötrü ol eliglär han-</i> s'r syz l'r ,, 'wytrw 'wl 'ylyk l'r q'n	5. niz işte o zaman hükümdar-
206	(6)	<i>lar ürüg uzaıı¹⁰⁵ bo nom ärdiniğ äşid-</i> l'r 'wyrwk 'ws'dy pw 'rdynyk 'şyd	6. lar ₂ uzun süre ₂ bu öğreti mücevherini
207	(7)	<i>zünlär tıylazunlar , bo nomuğ</i> swn l'r tynkl'swn ® l'r ,, pw nwm wq	7. dinlesinler ₂ . Bu öğretiyi
208	(8)	<i>äşidmäk uğurınta , nom tözin</i> 'şydm'k 'wqwr ynt' ,, nwm twyz yn	8. dinlemek, esasını
209	(9)	<i>uımaıılığ noş tatığ üzä köñüllüğ</i> 'wqm'q lyq nwş t'tyq 'wyz 'kwnkwl lwk	9. anlamak sebebiyle tatlı ₂ düşünce
210	(10)	<i>idişläri tolu bolup , muntağı törö-</i> 'ydyş l'ry twlw pwlwp ,, mwnt'q y twyrw	10. kapları dolup bunun gibi geleneğe
211	(11)	<i>çä ävrilsärlär ötrü sizlärnıñ</i> ç' 'vryls'r l'r 'wytrw syz l'rnyk	11. uygun olarak hareket ederlerse işte bundan sonra
212	(12)	<i>t(ä)ııııäım çoğınızlar <yalınınızlar kutuıuz</i> > ¹⁰⁶ küçünülär tnkryt'm çwq ynkyz l'r kwyçwnkwz l'r	12. ilahi aleviniz, ışığınız, gücünüz
213	(13)	<i>asılıp üştälip çoğluğ yalınlığ</i> 'sylyp 'wysd'lyp çwq lwq y'lyn lyq	13. artıp ısıtılı ₂
214	(14)	<i>tolu tükäl bolğay sizlär , anın</i> twlw twyk'l pwlq'y syz l'r ,, 'nyn	14. ve eksiksiz ₂ olacaksınız. Bunu
215	(15)	<i>ınçä bilmiş k(ä)rgäk , kayu eliglär</i> 'ynç' pylmyş krk'k ,, q'yw 'ylyk l'r	15. böylece bilmek gerek. Herhangi bir hükümdar ₂
216	(16)	<i>hanlar bo nom ärdiniğ süzök¹⁰⁷ kertgünç</i> q'n l'r pw nwm 'rdynyk swyswk kyrtkwnç	16. bu öğretiyi temiz bir ₂
217	(17)	<i>köñülin äşidtäçi tıyladaçı</i> kwnkwl yn 'şydt' ® çy tynkl'd'çy	17. kalple iştirip dinlerse
218	(18)	<i>bolsar , ötrü ol eliglär hanlar</i> pwls'r ,, 'wytrw 'wl 'ylyk l'r q'n l'r	18. ondan sonra bu hükümdarlar ₂
219	(19)	<i>başdınkıta başdınkı yeg tapığ uduğ</i> p'şdynqy t' p'şdynqy yyk t'pyq 'wdwq	19. en iyi hürmet ₂
220	(20)	<i>üzä maıa tapığ uduğ ağır</i> 'wyz ' m'nk' t'pyq 'wdwq ''qyr	20. ile bana hürmet ₂ (edip) saygı ₂

¹⁰⁵ uzaıı, RM uzaıı / 'ws'ty

¹⁰⁶ yalınınızlar kutuıuz, kısmı u 2027 arka /2-3/'e göre tamamlanmıştır.

¹⁰⁷ süzök, u 2027 arka /6/ süzök / swyz wk

221	(21)	<i>ayağ kılınış bolğaylar , birök maña</i>	21. göstermiş olacaklar. Bana
		<i>''y'q qylmyş pwlq'y l'r ,, pyrwk m'nk'</i>	
222	(22)	<i>tapıg uduğ ağır ayağ kılınış bolsar ,</i>	22. saygı2 gösterdiklerindeyse
		<i>t'pyq 'wdwq ''qyr ''y'q qylmyş pwls'r ,,</i>	
223	(23)	<i>ötrü üç üdki <u>burhanlark</u></i>	23. üç devirdeki Buddhalara da
		<i>'wytrw 'wyç 'wytky pwrq'n l'r q'</i>	
(414) 224	(1)	<i>tapıg uduğ ağır ayağ kılınış bolğay-</i>	1. saygı2 göstermiş olacak-
		<i>t'pyq 'wdwq ''qyr ''y'q qylmyş pwlq'y</i>	
225	(2)	<i>lar ; birök üç üdki <u>burhanlark</u></i>	2. lar. Eğer üç devirdeki Buddhalara
		<i>l'r ,, ,, pyrwk 'wyç 'wytky pwrq'n l'r q'</i>	
226	(3)	<i>tapıg uduğ ağır ayağ kılınış bolsar-</i>	3. saygı gösterdiklerinde
		<i>t'pyq 'wdwq ''qyr ''y'q qylmyş pwls'r</i>	
227	(4)	<i>lar ,; ötrü sakınu sözläyü yetinç-</i>	4. ise telaffuz etmesi, anlatması imkan-
		<i>l'r ,, 'wytrw s'qynw swyz l'yw yytynç</i>	
228	(5)	<i>siz uluğ buyan ädgü kılınçığ kılınış</i>	5. siz büyük sevabı
		<i>syz 'wlwq pwy'n 'dkw qylynç yq qylmyş</i>	
229	(6)	<i>kazğanmış bolğaylar , anın sizlär</i>	6. kazanmış2 olacaklar. Bu sebeple sizler
		<i>q'sq'nmyş pwlq'y l'r ,, ''nyn syz l'r</i>	
230	(7)	<i>bo muntağ uğur yık üzä bo</i>	7. böylesi bir fırsat2 ile bu
		<i>pw mwnt'q 'wqwr ® yyq 'wyz 'pw</i>	
231	(8)	<i>nom ärdinig äşidtäçi tınladaçı</i>	8. öğretiyi dinleyip
		<i>nwm 'rdynyk 'şydt' çy tynkl'd'çy</i>	
232	(9)	<i>eliglär hanlarığ ol elig</i>	9. o hükümdarla-
		<i>'ylyk l'r q'n l'r yq 'wl 'ylyk</i>	
233	(10)	<i>hannıñ katunların kırkınlar-</i>	10. rın2 hanımlarını2, cariyeleri-
		<i>q'n nynyk q'twn l'r yn qyrqyn l'r</i>	
234	(11)	<i>ın inançların ulatı bodunun</i>	11. ni, yöneticilerini ve dahası
		<i>yn 'yn'nç l'ryn 'wl'ty pwdwn yn</i>	
235	(12)	<i>karasın alpınta ämgäkintä ada-</i>	12. halkını2 sıkıntılardan2
		<i>q'r'syn 'lp ynt' 'mk'kynt' ''d'</i>	
236	(13)	<i>sınta tudasınta isig özlüg</i>	13. felaketlerden2 yaşamdaki
		<i>synt' twd' synt' 'ysyk 'wyz lwk</i>	
237	(14)	<i>korkınçınta küyü küzätü tuñunlar</i>	14. tehlikelerden korusun2''
		<i>qwrqwnç ynt' kwyw kwys'tw twdwnkl'r</i>	
238	(15)	<i>tep y(a)rılıqadı , anta ötrü ol üdün</i>	15. diye buyurdu. Ondan sonra o zaman
		<i>typ yrlyq'dy ,, ''nt' 'wytrw 'wl 'wydwn</i>	
239	(16)	<i>tört m(a)haraaç t(ä)ñrilär t(ä)ñri</i>	16. dört Mahārāja tanrılar, tanrılar
		<i>twyrt mq'r''ç tnkry l'r tnkry</i>	

240	(17)	<i>t(ä)ñrısı burhannıñ y(a)rlıgın</i>	17. tanrısı budanın emrini işitiip
		tnkry sy pwrq'n nynyk yrlyq yn	
241	(18)	<i>äşidip yänä inçä tep ötündilär</i>	18. tekrar şöylece malumatta bulundular:
		'şydyp y'n' 'ynç' typ 'wytwndy l'r	
242	(19)	<i>añ kötrülmiş ayağğa tägimlig</i>	19. "Adı yüceltilmiş saygı değer
		'dy kwytrwlmyş 'y'q q' t'kymlyk	
243	(20)	<i>t(ä)ñrim , birök ken käligmä üddäki</i>	20. efendim, eğer ileride gelecek olan
		tnkrym ,, pyrwk kyn k'lykm ' 'wytd'ky	zamandaki
244	(21)	<i>ķayu eliglär hanlar öz ät'öz-</i>	21. hükümdarlar ₂ kendi beden-
		q'yw 'ylyk l'r q'n l'r 'wyz 't 'wyz	
245	(22)	<i>lärin küzätgäli , azu ħatunların</i>	22. lerini ve hatunlarını ₂ ,
		l'ryn kwys'tk'ly ,, 'zw q'twn l'ryn	
246	(23)	<i>tegitlärin orđo ķarşı içinäki</i>	23. prenslerini, saray içindeki
		tykty l'ryn 'wrđw q'rşy 'yçynd'ky	
247	(24)	<i>mançların içär{ä}kilärin küzätgäli ,</i>	24. yöneticilerini, cariyelerini
		'yn'nç l'ryn 'yç'r'ky l'ryn kwys'tk'ly ,,	
		<i>altınç yeti ,</i>	
		'ltynç yyty ,,	
(415) 248	(1)	<i>ažu balıķın uluşın orđosın ķarşı-</i>	1. ve şehirlerini ₂ , topraklarını sara-
		'zw p'lyq yn 'wlwş yn 'w rtwsyn q'rşy	
249	(2)	<i>sın küzätgäli , bo nom ärdinig äşid-</i>	2. yını ₂ korumak için bu öğreti
		syn kwys'tk'ly ,, pw nwm 'rdynyk 'şyd	mücevherini dinleyip
250	(3)	<i>särlär tıñlasarlar , olar ötrü</i>	3. işitirse, işte bu yolla
		s'rl'r tynkl's'r l'r ,, 'wl'r 'wytrw	
251	(4)	<i>saķını sözläyü yeñinçsiz başdınķıda</i>	4. düşünüp anlatması imkansız
		s'qynw swyz l'yw yydynçsyz p'şdynqy t'	
252	(5)	<i>başdınķı uluğ ögrünçlüg sävinçlig</i>	5. üstün yüce sevinci ₂ ,
		p'şdynqy 'wlwq 'wykrwnç lwk s'vynç lyk	
253	(6)	<i>ençgü mänig bulğaylar ; köžünür</i>	6. huzuru ₂ bulacaklar. İçinde olduğumuz
		'ynçkw m'nkyk pwlq'y l'r ,, ,, kwyswnwr	
254	(7)	<i>ažunta el oronı yegädgäy</i>	7. dünyada ülkesi ₂
		'žwn t' 'yl ① 'wrwn y yyk'tk'y	
255	(8)	<i>kötrülgäy , elänmäki ärksinmäki asıl-</i>	8. daha üstün hale gelecek ₂ . Hakimiyeti ₂
		kwytrwlk'y ,, 'ylynm'ky 'rksynm'ky 'syl	arta-
256	(9)	<i>ğay üstälgäy ; ülgülänçsiz täñläñç-</i>	9. cak ₂ . Kıyaslana-
		q'y 'wyst'lk'y ,, ,, 'wylkw'l'nçsyz t'nkl'nç	
257	(10)	<i>siz uluğ buyan ädgü kılınçığ bulğaylar</i>	10. maz ₂ ulu, iyi davranışı
		syž 'wlwq pwy'n 'dkw qylynç yq pwlq'y l'r	

258	(11)	<i>kazğangaylar , yänä k(ä)ntü elintä</i> q'sq'n q'y l'r ,, y'n' kntw 'yl ynt'	11. kazanacaklar ₂ ve kendi
259	(12)	<i>uluşinta yağı yavlağ adası busuş</i> 'wlwş ynt' y'qy y'vl'q ''d'sy pwsuş	12. ülkelerinde ₂ düşman ₂ tehlikesi, sıkıntı,
260	(13)	<i>sakınç ulatı adın ada tuda-</i> s'qynç 'wl'ty ''dyn ''d' twd'	13. düşünce ve diğer tehlike-
261	(14)	<i>lar bolmağay ; atı kötrülmüş-ä inçip</i> l'r pwl'm'q'y ,, ''dy kwytrwlmış ' 'ynçyp	14. ler olmayacak. Ey adı yüceltilmiş, böylece
262	(15)	<i>ol eliglär hanlar sımtağ osal</i> 'wl 'ylyk l'r q'n l'r symt'q 'ws'l	15. o hükümdarların ₂ kaygısız ₂
263	(16)	<i>bolmadın tärihtä täriñ ağır</i> pwl'm'dyn t'rynk @ t' t'rynk ''qyr	16. olmadan derinden daha derin
264	(17)	<i>uluğ süzök kertgünç köñülin ötrü</i> 'wlwq swyz wk kyrtkwnç kwnkwl yn 'wytrw	17. ulu, temiz inanca ₂ sahip gönülleri dolayısıyla
265	(18)	<i>bo nom ärdiniğ äşidgäli tıñlağalı</i> pw nwm 'rdynyk 'şydk'ly tynkl'q'ly	18. bu öğreti mücevherini dinleyerek ₂
266	(19)	<i>y(i)ti kınığ bolmuş k(ä)rgäk , kaçan birök</i> yty qynyq pwlmyş krk'k ,, q'ç'n pyrwk	19. keskin istekli olmuş (olsa) gerek. Ne zaman
267	(20)	<i>bo nom ärdiniğ äşidgäli tıñlağalı</i> pw nwm 'rdynyk 'şydk'ly tynkl'q'ly	20. bu öğreti mücevherini dinlemeyi ₂
268	(21)	<i>sakınsar ötrü 'äñ aşnu ol elig</i> s'qyns'r 'wytrw ''nk ''şnw 'wl 'ylyk	21. istese işte o zaman ilk önce o
269	(22)	<i>han k(ä)ntü özi sävär taplayur</i> q'n kntw 'wyz y s'v'r t'pl'ywr	22. hükümdar ₂ kendisini ₂ sever ₂ .
(416) 270	(1)	<i>közünügli açoğ taşay oronta</i> ^{428b13} kwyswnwk ly ''çwq t's'nk 'wrwn t'	1. Görünen geniş ₂ yerde
271	(2)	<i>yıdılığ yıparlığ suv saçıp tüü tör-</i> yyt lyq yyp'r lyq sww s'çyp tww twyr	2. güzel kokulu ₂ sular saçıp türlü tür-
272	(3)	<i>lüg äsriñü körklä hua çäçäklär</i> lwk 'srynk wkyrkl' qw ' ç'ç'k l'r	3. lü rengarenk güzel çiçekler ₂
273	(4)	<i>tölätip idiz yügsäk arslanlığ</i> twylt'p 'ydyz ywks'k ''rsl'n lyq	4. döşeyip yüksek ₂ , arslan motifli
274	(5)	<i>örgün urup , ol örgünüğ yinçü</i> 'wyrkwn 'wrwp ,, 'wl 'wyrkwnwk yynçw	5. tahta çıkıp o tahtı inci
275	(6)	<i>monçuk tizigi üzä eñip yarañıp</i> mwnçwq tysyky 'wyz ' 'ydyp y'r'dyp	6. boncuk taneleri ile süsleyip ₂
276	(7)	<i>adroğ adroğ pra kuşatrelar</i> 'drwq ''drwq pr' kwş'try l'r	7. harikulade, türlü türlü gölgelikler

277	(8)	<i>asıp öñi öñi ärdinilär tooğ-</i> ''syp 'wynky 'wynky 'rdyny l'r twwq	8. asıp, farklı farklı mücevherler, bayrak-
278	(9)	<i>lar tikip satıǵsız ädgü yıd</i> l'r tykyp s'dyq syz 'dkw yyt	9. lar dikip paha biçilemeyecek değerdeki güzel
279	(10)	<i>yıparlar köyürüp beş törlüg</i> yyp'r l'r kwyrrwp pyş twyrlwk	10. kokular ₂ yakıp beş çeşit
280	(11)	<i>tüzülmüş yinçgä oyunlar eñiz-</i> twyswlmyş yynçk' 'wywn l'r 'ydys	11. düzenlenmiş ince melodiler seslendirip, çalıp
281	(12)	<i>türüp ol elig han suvka kirip</i> dwrwp 'wl 'ylyk q'n swv q' kyryp	12. o hükümdar ₂ suya girip
282	(13)	<i>ät'öziñä yıd yıpar türtüp</i> 't 'wyz ynk' yyt yyp'r twyrdwp	13. vücuduna güzel kokular ₂ sürünüp
283	(14)	<i>yañı arıǵ ton kädip eligläriñi</i> y'nky ''ryq twn k'dyp 'ylyk l'r nynk	14. yeni, temiz elbilerini giyip
284	(15)	<i>hanlarnıñ öz eñigin yaratıǵın</i> q'n l'r nynk 'wyz 'ydykyn y'r'dyq yn	15. hükümdarların ₂ kendi(ne has) süsünü ₂
285	(16)	<i>urunup m(ä)n mäniñ küväñç köñülin</i> 'wrwnwp mn m'nynk kwyv'nç kwnkwl yn	16. takınıp mağrurluğu, kibri
286	(17)	<i>ketärip¹⁰⁸ ; süzök kertgünç köñül-</i> kyt'ryp ,, ,, swyz wk ® kyrtkwnç kwnkwl	17. bir tarafa bırakıp temiz inançlı ₂ düşünceleri-
287	(18)	<i>in asıp üştäp , nomlataçı nom-</i> yn ''syp 'wysd'p nwm l't'çy nwm	18. ni artırıp ₂ (öğretiyi) anlatan vaiz
288	(19)	<i>çı üzä yolçı yerçi uluǵ bahşı</i> çy 'wyz 'ywl çy yyrçy 'wlwq p'qşy	19. ve rehber ₂ , büyük üstadın
289	(20)	<i>saķınçın turǵurup , temin ök</i> s'qynçyn twyrqwrwp ,, tymyn 'wk	20. düşüncesini yerleştirip hemen
290	(21)	<i>bo nom ärdiniq äşidmiş tırlamış</i> pw nwm 'rdynyk 'şydmyş tynkl'myš	21. bu öğreti mücevherini dinlemiş (olsa)
291	(22)	<i>k(ä)rgäk , yänä orđo qarşı içinñäki</i> krk'k ,, y'n' 'wrtw q'rşy 'yçynd'ky	22. gerek yine saray ₂ içindeki
292	(23)	<i>hatunlar tegitlär bäglär</i> q'twn l'r tykyt l'r p'k l'r <i>altınç säkiz ,</i> <i>''ltynç s'kyz</i>	23. hanımlar prensler ₂ , beyler
(417) 293	(1)	<i>buryuqlar inançlar tayançlar arķası</i> ^{428b18} pwrywq l'r 'yn'nç l'r t'y'nç l'r ''rq'sy	1. vezirler ₂ , topluluğu

¹⁰⁸ ketärip, RM kytyryp

294	(2)	<i>bir ikinjikä¹⁰⁹ öçsüz kaksız övkä-</i> pyr 'ykyndy k' 'wyçswz k'ksyz 'wyvk'	2. birbirine karşı intikam ve nefret duyguları beslemek-
295	(3)	<i>siz kaçığsız aymaңsız köñülin</i> syz q'qyq syz ''ym'nç syz kwnkwl yn	3. sizin , endişesiz bir gönülle
296	(4)	<i>ärñjü ögrünçlüg sävinçlig bolmış</i> 'rtynkw 'wykrwnç lwk s'vynç lyk pwlmyş	4. son derece sevinçli ₂ olmuş (olsa)
297	(5)	<i>k(ä)rgäk , artoķrak taķı bo nom ärdini</i> krk'k ,, ''rtwqr'q d'qy pw nwm 'rdyny	5. gerek. Dahası bu öğreti mücevheri
298	(6)	<i>üzä ağır ayağ köñül öritmiş</i> 'wyz' ''qyr ''y'q kwnkwl 'wrytmyş	6. aracılığıyla saygılı ₂ düşünceler beslemiş (olsa)
299	(7)	<i>k(ä)rgäk tep ötündilär ;</i> krk'k typ 'wytwn ® dy l'r ,, ,,	7. gerek” diye belirttiler:
300	(8)	<i>ötrü ol üdün tükäl bilgä</i> 'wytrw 'wl 'wytwn twyk'l pylk'	8. Sonra o vakit eksiksiz bilgi
301	(9)	<i>t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan tört m(a)haraaça</i> tnkry tnkry sy pwrq'n twyrt mq'r''ç'	9. Tanrılar Tanrısı Buda dört Maharaja
302	(10)	<i>t(ä)ñrilärniñ bo ötüglärin äşidü</i> tnkry l'r nyny pw 'wytwk l'ryn 'şydw	10. tanrıların bu isteklerini dinlemek
303	(11)	<i>y(a)rlyķap inçä tep y(a)rlyķadı ;</i> yrlyq'p 'ynç' typ yrlyq'dy ,, ,,	11. lütfunda bulunarak şöyle buyurdu:
304	(12)	<i>'äläñlär yertinçü küzätdäçilär-ä</i> 'l'nkl'r yyrtyñçw kwys'td'çy l'r '	12. “Ey dünyayı koruyacak olanlar sakin olun!
305	(13)	<i>bo nom ärdiniğ äşidgäli uğrasarlar</i> pw nwm 'rdynyk 'şydk'ly 'wqr's'r l'r	13. bu öğreti mücevherini dinlemeye niyetlenseler
306	(14)	<i>nomlataçı nomçıķa sizlär öñünmiş</i> nwm l't'çy nwm çy q' syz l'r 'wydwnmyş	14. vaaz edecek vaize sizlerin söylemiş olduğunuz
307	(15)	<i>täg ağır ayağ yenig tetir , muntağ</i> t'k ''qyr ''y'q yynyk tytyr ,, mwnt'q	15. türden saygı ₂ hafif kalır. Böyle yapmak
308	(16)	<i>ķılğulux ärmäz , nätäğ ķılğulux</i> qylqw lwq 'rm'z ® ,, n't'k qylqwlwq	16. gerekmez. Nasıl yapmak gerekir
309	(17)	<i>ol tep tesär , anı amtı m(ä)n siz-</i> 'wl typ tys'r ,, ''ny ''mtı mn syz	17. denirse, onu şimdi ben siz-
310	(18)	<i>lärkä ayu beräyin , birök қayu elig-</i> l'rk' ''yw pyr'yyn ,, pyrwk q'yw 'ylyk	18. lere söyleyivereyim. Eğer herhangi bir hükümdar ₂
311	(19)	<i>lär hanlar bo nom ärdiniğ nomlatğa-</i> l'r q'n l'r pw nwm 'rdynyk nwml'tq'	19. bu öğreti mücevherini öğretmeye

¹⁰⁹ ikinjikä, RM 'ykynty k'

312	(20)	<i>lı uğrasarlar , 'äḡ başlayı ol</i> <i>ly 'wqr's'r l'r , 'nk p'sl'yw 'wl</i>	20. niyetlenirse, ilk önce o
313	(21)	<i>elig han k(a)ltı öḡrāki töröçä</i> <i>'ylyk q'n qlty 'wynkr'ky twyrw ç'</i>	21. hükümdar ₂ aynı şekilde önceki öğreti gereğince
314	(22)	<i>suvğa kirip¹¹⁰ , ät'özin yumiş</i> <i>swv q' kyryp , 't 'wyzyn ywmyş</i>	22. suya girip, vücudunu yıkayıp temizlemiş
(418) 315	(1)	<i>arıtmyş k(ä)rgäk , anḡa basa^{428b24}</i> <i>'rytmyş krk'k , 'nt' p's'</i>	1. olması gerekir. Ondan sonra
316	(2)	<i>kädmädük yürüḡ arıḡ yaḡı ton</i> <i>k'tm'dwk ywrwnk 'ryq y'nky twn</i>	2. (daha önce) giyilmemiş beyaz, temiz, yeni elbiseleyi
317	(3)	<i>kädip qop törlüg eḡig yaraḡıḡ üz-</i> <i>k'dyp qwp twyrlwk 'ydyk y'r'dyq 'wyz</i>	3. giyip türlü türlü süs ₂ ile
318	(4)	<i>ä ät'özin uz eḡmyş yaratmyş</i> <i>' 't 'wyz yn 'wz 'ydmyş y'r'tmyş</i>	4. vücudunu ustaca süslemiş ₂ donatmış olması
319	(5)	<i>k(ä)rgäk , ät'özin uz etmiştä</i> <i>krk'k , ' 't 'wyz yn 'wz 'ydmyş t'</i>	5. gerekir. Vücudunu ustaca süsledikten
320	(6)	<i>ken süü çäriḡ tümäḡi üzä</i> <i>kyn swv ç'ryk twym'ky 'wyz '</i>	6. sonra ordu ₂
321	(7)	<i>terin kuvraḡın eḡip¹¹¹ tümäp ötrü</i> <i>tyryn qwvr'q yn 'ytyp twym'p 'wytrw</i>	7. topluluḡunu ₂ askeri bir düzen ile düzenleyip ₂ sonra
322	(8)	<i>k(ä)ntü özi yürüḡ kuşatre</i> <i>kntw 'wyz y ② ywrwnk kwyş'try</i>	8. kendisi ₂ beyaz çardak
323	(9)	<i>tütsüg hua çäçäklär birlä</i> <i>twyswk qw 'ç'ç'k l'r pyrl'</i>	9. tütsü ve çiçekleri
324	(10)	<i>äligintä tuḡup oyunın bädizin</i> <i>'ylykynt' twdwp 'wywn yn p'tyz yn</i>	10. elinde tutup şarkılar ₂
325	(11)	<i>äḡiḡtürüp yadaḡın yoryu orḡo</i> <i>'dystwrwp y'd'q yn ywryyw 'wrtw</i>	11. çaldırıp yaya olarak yürüyüp saray
326	(12)	<i>ḡapıḡınta taşḡın ünüp ärtiḡü</i> <i>q'pyq ynt' t'şdyn 'wynwp 'rtynkw</i>	12. kapısından dışarı çıkıp son derece
327	(13)	<i>aḡır uluḡ saḡınçın aḡl(ı)ḡ maḡḡal-</i> <i>'qyr 'wlwq s'qynçyn 'tlq m'nkk'l</i>	13. derin, yüce bir düşünceyle Maḡḡallıḡ (kutlu)
328	(14)	<i>lıḡ töröläriḡ ḡılturu ol nomçıḡa</i> <i>lyq twyrw l'ryk qyltrw 'wl nwm çy q'</i>	14. yasaları gerçekleştirip o vaizi
329	(15)	<i>utru barmış k(ä)rgäk , nä üçün</i> <i>'wtrw p'rmyş krk'k , n' 'wyçwn</i>	15. karşılamış (olsa) gerek. Niçin

¹¹⁰ *kirip*, RM *pyryp*

¹¹¹ *eḡip*, RM *eḡip* / 'ytyp

330 (16)	<i>ol yalañuqlar hanın monçulayu</i>	16. o insanlar hükümdarına bu
	'wl y'l'nkwl l'r ® q'nyn mwnçwl'yw	
331 (17)	<i>yanlıg ağır ayağ kılmağı y(a)rılıkayur</i>	17. şekilde hürmet ₂ gösterme lütfunda
	y'nklyq ''qyr ''y'q qylm'q yq yrlyq'ywr	bulunuyor
332 (18)	<i>ärki tep tesär , sizlär anı inçä</i>	18. acaba denirse, sizler bunu şöylece
	'rky typ tys'r ,, syz l'r ''ny 'ynç'	
333 (19)	<i>biliñlär , tört m(a)haraaçalara</i>	19. bilin: "Ey dört Maharajalar,
	pylynk l'r ,, twyrt mq'r''ç l'r '	
334 (20)	<i>k(a)ltı ol ellär hanı m(ä)n y(a)rılıkamış-</i>	20. tıpkı o ülkelerin hükümdarı benim
	qlty 'wl 'yl l'r q'ny mn yrlyq'myš	buyurduğum
335 (21)	<i>ça ağır ayağ tükäl kılıp , k(ä)ntü</i>	21. gibi eksiksiz saygı ₂ gösterip
	ç' ''qyr ''y'q twyk'l qylp ,, kntw	
336 (22)	<i>özläri yadağ yorıp ađaqların</i>	22. kendileri ₂ yaya olarak yürüyüp
	'wyz l'ry y'd'q ywryp ''t'q l'r yn	ayaklarıyla
337 (23)	<i>irkläyü mañ sayu mañ mañmışça</i>	23. yere basıp (attıkları) her bir adım
	'yrkl'yw m'nk s'yw m'nk m'nkmyşç'	
	<i>altınç tokuz ,</i>	
	<i>''ltynç twqwz ,,</i>	
(419) 338 (1)	<i>yüz miñ tümän kolti nayut sanınça</i> ^{428c01}	1. yüz bin tümen koti, nayuta ₂ sayısınca
	ywz mynk twym'n kwlyt n'ywt s'nynç'	
339 (2)	<i>burhanlarğa barçağa ağır ayağ kıl-</i>	2. Budaların tamamına saygı göster-
	pwrq'n l'r q' p'rç' q' ''qyr ''y'q qyl	
340 (3)	<i>miş bolur ; monuñ sanınça oğ kalp</i>	3. miş olur. Bunun sayısınca
	myş pwlwr ,, ,, mwnwnk s'nynç' 'wq k'lp	
341 (4)	<i>üdlärkä tägi tuğmak ölmäklig</i>	4. devirler kadar doğum-ölüm (samsāra)
	'wyt l'rk'd'ky twqm'q 'wylm'k lyk	
342 (5)	<i>tuğ tulvı ağmak tägrilmäklig {oku:</i>	5. değersiz ₂ gidiş-geliş
	<i>tägşilmäklig}</i>	
	twd twlvı ''qm'q t'krylm'k lyk	
343 (6)	<i>ämğäklärtin oğmış kutrulmuş bolur ,</i>	6. eziyetlerinden kurtulmuş olur.
	'mk'k l'rtyn 'wsmyş qwtrwlmış pwlwr ,,	
344 (7)	<i>munça täñlig ök kalp üđ-</i>	7. İşte bu kadar Kalpa süresi
	mwnç' t'nklyk 'wyk k'lp 'wyt	
345 (8)	<i>lärtä altun tilgänlig çakira-</i>	8. içerisinde altın tekerlekli Cakravartin
	l'rt' ''ltwn tylk'n lyk ç'kyr'	
346 (9)	<i>vart elig han bolğuluğ uluğ buyan</i>	9. han ₂ olmak için gereken büyük sevabı
	v'rt 'ylyk q'n pwlqw lwq 'wlwq pwy'n	

347	(10)	<i>ädgü kılınçığ kılmış kazğanmış bolur ,</i>	10. kazanmış ₂ olur.
		<i>'dkw qylynç yq qylmyş q'sq'nmyş pwlwr ,,</i>	
348	(11)	<i><u>yänä man man sayu adakların</u></i>	11. ve her bir adımda ayaklarını
		<i>y'n' m'nk m'nk s'yw ''t'q l'ryn</i>	
349	(12)	<i>irklämişçä bo közünür aźuntaķı</i>	12. yere basmış gibi içinde olduğu
		<i>'yrkl'myš ç' pw kwyswnwr ''žwn t'qy</i>	dünyada
350	(13)	<i>ķutı kıvı asılur , elänmäki ärksinmäki</i>	13. mutluluğu çoğalır. Hakimiyeti ₂
		<i>qwtı qvyv ''sylvr ,, 'ylynm'ky 'rksynm'ky</i>	
351	(14)	<i>üstälür , çoğı yalını kaşınçığ</i>	14. artar. Pırlıtısı ₂ aşırı derecede
		<i>'wyst'lwr ,, çwq y y'lyny q'synçyq</i>	
352	(15)	<i>ķamağķa bir yañlıg ayağuluķ 'äñitgü-</i>	15. herkese aynı şekilde saygı gösterip
		<i>q'm'q q' pyr y'nklyq ''y'qwlwq ''nkytkw</i>	eğilir.
353	(16)	<i>lük bolur , taķı ymä aźun</i>	16. Ayrıca varlık
		<i>lwķ pwlwr ,, t'qy ym' ''žwn</i>	
354	(17)	<i>aźunta yüz miñ tümän kolti</i>	17. dünyasında yüz bin tümen kolti
		<i>''žwn t' ywz myn twym'n kwltı</i>	
355	(18)	<i>kalp üđlärķä řägi t(ä)ñri yerintä</i>	18. kalpa süresince Tanrı yerinde (ya da
		<i>k'lp 'wyt l'rk'd'ky tnkry yyr ynt'</i>	gökyüzünde)
356	(19)	<i>yalañuķ yertinçüsintä kayuta</i>	19. insanların dünyasında nerede
		<i>y'l'nkww yyrtyñçw synt' q'yw t'</i>	
357	(20)	<i>tuğsar sını süñüki uz yüüzi</i>	20. doğarsa doğsun uzuvları ₂ yetenekli,
		<i>twqs'r syny swynkwky 'wz ywwz y</i>	
358	(21)	<i>mäñizi körklä özi yaşı uzun</i>	21. görünüşü ₂ güzel, ömrü ₂ uzun ve
		<i>m'nkyz y kwyrkl' 'wyz y's y 'wswn</i>	
359	(22)	<i>ögrünçlüg mäñ<i>lig açoķ adırtlıg</i>	22. mutlu ₂ açık ve seçik (olarak)
		<i>'wykrwnç lwk m'nkylyk ''çwq ''dyrtlyq</i>	
(420) 360	(1)	<i>y(a)rlıķamış y(a)rlıgı tıdıgsız t(ä)ñrikä</i>	1. buyurmuş (olduğu) buyruğu engelsiz
		<i>yrlyq'myš yrlyq y tydyq syz tnkry k'</i>	Tanrıya
361	(2)	<i>yalañuķķa taplağuluķ , ärdinilig</i>	2. ve insanlara hizmet edip mücevherle
		<i>y'l'nkww q' t'pl'qwlwq ,, 'rdyny lyk</i>	(süslenmiş)
362	(3)	<i>oronta tuğdaçı tuğmış oron</i> ^{428c06}	3. yerde doğacak, doğduğu her yer-
		<i>'wrwn t' twqd'çy twqmyş 'wrwn</i>	
363	(4)	<i>sayu el han boltaçı yänä t(ä)ñriniñ</i>	4. de han ₂ olacak, Tanrının,
		<i>s'yw 'yl q'n pwl't'çy y'n' tnkrynyñk</i>	
364	(5)	<i>yalañuķñıñ baħşısıñı tuşdaçı ädgü</i>	5. insanların hocasına rastlayacak olan iyi
		<i>y'l'nkww nyñk p'qşy synk' twşd'çy 'dkw</i>	
365	(6)	<i>ädgü ögli birlä tuşuşdaçı uluğ</i>	6. düşünenle karşılaşacak, büyük
		<i>'dkw 'wykly pyrl' twşwşd'çy 'wlwq</i>	

366	(7)	<i>işlāriḡ işlādāçi uluḡ buyanlar-</i> 'yş l'r yk 'yş l'd'çy ② 'wlwq pwy'n l'r	7. işler yapacak, yüce sevaplar
367	(8)	<i>ıḡ kıltaçı bolurlar , tört m(a)haraaça-</i> yq qylt'çy pwlwr l'r ,, ,, twyrt mq'r''ç'	8. kazanacaklardır. Ey dört Mahārāja-
368	(9)	<i>lara , bo muntaḡ yaḡlıḡ taḡlançıḡ</i> l'r' ,, pw mwnt'q y'nklyq t'nkl'nçyq	9. lar böylesine harikulade2
369	(10)	<i>muḡadınçıḡ öḡi öḡi adroḡ adroḡ</i> mwnt'çyq 'wynky 'wynky ''drwq ''drwq	10. başka başka, ayrı ayrı
370	(11)	<i>uluḡ asıḡ tusularıḡ körüp , anın</i> 'wlwq ''syq twsw l'ryq kwyrwp ,, ''nyn	11. büyük faydalar görüp
371	(12)	<i>ol yalaḡuḡlar hanı k(ä)ntü özläri</i> 'wl y'l'nkqw l'r q'ny kntw 'wyz l'ry	12. bu nedenle insanlar hanının kendisi
372	(13)	<i>ök bo nom ärdiniḡ nomlataçı nom-</i> 'wyk pw nwm 'yrdynyk nwm l't'çy nwm	13. işte bu öğreti mücevherini öğretecek vai-
373	(14)	<i>çıḡa ötrü bir yoçan ulatı yüz</i> çy q' 'wytrw pyr ywç'n 'wl'ty ywz	14. ze bu yolla bir <i>Yojan</i> uzunluk, ilaveten
374	(15)	<i>yoçan yerkä řaḡi barmış k(ä)rgäk</i> ywç'n yyr k' d'ky p'rmyş krk'k	15. yüz <i>Yojan</i> uzunluktaki yere kadar gitmiş (olsa) gerek
375	(16)	<i>yänä ol nomçı üzä burhan</i> y'n' 'wl nwmçy 'wyz' pwrq'n	16. Yine o vaizden dolayı Buda
376	(17)	<i>saḡınçıḡ saḡınmış k(ä)rgäk , ḡaçaḡan</i> s'qynç yq s'qynmyş krk'k ,, q'ç'n	17. fikirlerini düşünmüş olmak gerekir. İşte o vakit
377	(18)	<i>öz orḡosıḡa kirtüktä ya</i> 'wyz 'wrtw synk' kyrtwkt' y'	18. kendi sarayına girdiğinde ey
378	(19)	<i>bökünki kün üzä baḡşımız şakimuni</i> pwykwnky kwyn 'wyz ' p'qşymyz ş'kymwny	19. bugünkü günde öğretmenimiz <i>Śakyāmuni</i>
379	(20)	<i>t(ä)ḡri t(ä)ḡrisi burhan k(ä)ntü özi</i> tnkry tnkry sy pwrq'n kntw 'wyzy	20. Tanrı Tanrısı Buda bizzat kendisi
380	(21)	<i>mäniḡ tapıḡımın ayaḡımın alḡalı</i> m'nynk t'pyq ymyn ''y'q ymyn ''lq'ly	21. benim hizmetimi, saygımı kabul etmek için
381	(22)	<i>ordomḡa karışımḡa kirü y(a)rlyḡadı ,</i> 'wrdwm q' q'rşym q' kyrw yrlyq'dy ,,	22. sarayıma2 girme lütfunda bulundu.
382	(23)	<i>inçip amtı maḡa nom nomlayu</i> 'ynçyp ''mty m'nk' nwm nwm l'yw <i>altınç ülüş on ,</i> 'ltynç 'wlwş 'wn	23. Böylelikle şimdi bana öğretiyi (Dharma) vaaz etme

(421) 383 (1)	<i>y(a)rılıkar , kim m(ä)n ol nomuğ äşidsär m(ä)n ,</i> ^{428c16} <i>y'rlıq'r , , kym mn 'wl nwm wq 'şyds'r mn , ,</i>	1. lütfunda bulunur.” “Eğer ben o öğretiyi iştirsem
384 (2)	<i>ötrü üzäleksiz üşünki yeg köni 'wytrw 'wys'lyksyz 'wysdwnky yyk kwyny</i>	2. böylelikle daha üstü bulunmayan, (en) üstün mükemmel doğru ₂
385 (3)	<i>tüz tuymak <u>burhan</u> kutıya yanmaqsız twyz twym'q pwrq'n qwtynk' y'nm'qsy</i>	3. sezme Buda kutsallığına
386 (4)	<i>ävrilmäksiz bolğay m(ä)n , bo oğ tıtağ- 'vrylm'ksyz pwlq'y mn , , pw 'wq tylt'q</i>	4. ulaşmış ₂ olacağım. İşte bunlardan dolayı
387 (5)	<i>ıntın sansız üküş <u>bodis(a)t(a)vlar</u> birlä yntyn s'nsyz 'wykwş pwdystv l'r pyrl'</i>	5. sayısız ₂ budalar ile
388 (6)	<i>oğadmadın şaşmadın tuşğay m(ä)n , 'wq'tm'dyn ş'sm'dyn twşq'y mn , ,</i>	6. şaşmadan karşılaşacağım.”
389 (7)	<i>üç üdki <u>burhanlar</u>ka tapınmış 'wyç 'wytky pwrq'n ® l'r q' t'pynmyş</i>	7. Üç devirdeki Budalara hizmet
390 (8)	<i>udunmuş bolğay m(ä)n ; bökünki bo kut- 'wdwnmyş pwlq'y mn , , , pwykwnky pw qwt</i>	8. etmiş ₂ olacağım. Bugünkü bu kut-
391 (9)	<i>luğ küntä tamu pret yılki bo üç lwq kwyn t' t'mw pryt yylqy pw 'wyç</i>	9. lu günde cehennem, açlık ruhu ve hayvan (gibi) bu üç
392 (10)	<i>yavlağ yoltağı açığ tarğa ämgäklär- y'vl'q ywl t'qy 'çyq t'rq ' 'mk'k l'r</i>	10. kötü yoldaki acı eziyetler-
393 (11)	<i>tin ozar m(ä)n kutrulur m(ä)n ; üküş tyn 'ws'r mn qwtrwlwr mn , , , 'wykwş</i>	11. den kurtuluyorum ₂ . Pek çok
394 (12)	<i>ažunlarta çak(i)ravart elig han 'žwn l'rt' ç'kr'v'rt 'ylyk q'n</i>	12. varlık şekillerinde dünya hükümdarı
395 (13)	<i>bolğuluk <u>äzrua</u> hormuzta täñri- pwlqw lwq 'z rw' qwrmwz t' tnkry</i>	13. olacak Brahma Indra Tanrı-
396 (14)	<i>lär oronıta tuğğuluk buyan l'r 'wrwn ynt' twqqwlwq pwy'n</i>	14. lar yerinde doğacak iyi
397 (15)	<i>ädgü kıılır m(ä)n kazğanur m(ä)n ülgüsüz 'dkw qylwr mn q'sq'nwrmn 'wylkwszw</i>	15. davranış kazanırım. Sayısız
398 (16)	<i>sansız tınl(ı)ğlarığ sansar ämgäk- s'nsyz tynlq l'ryq ® s'ns'r 'mk'k</i>	16. canlıları Samsārā sıkıntı-
399 (17)	<i>ıntın ožğurup nirvan mähisiyä yntyn 'wsqwrwp nyrv'n m'nkysynk'</i>	17. sından kurtarıp Nirvāna mutluluğuna
400 (18)	<i>täğürgülük küç küsünkä täggülük t'kwrkw lwk kwç kwyswn k' t'kkwlwk</i>	18. ulaştırarak güç, kuvvete kavuşturup

401	(19)	<i>buyanlıǵ uluǵ bādūk yūgmākiǵ¹¹² yūǵār</i>	19. sevaplı büyük ₂ yığını topla-
		<i>pwı'n lyq 'wlwq p'twk ywkm'kyk ywyk'r</i>	
402	(20)	<i>m(ä)n yıǵār m(ä)n orđomin qarşımın</i>	20. rım, yığarım. Sarayımı ₂
		<i>mn yyq'r mn 'wrtw myn q'rşy myn</i>	
403	(21)	<i>terinimin kuvraǵımın ulatı</i>	21. ahalimi ₂ ve
		<i>tyryn ymyn qwvr'q ymyn 'wl'ty</i>	
404	(22)	<i>bodunımın karamın elimin uluş-</i>	22. halkımı ₂ , ülke-
		<i>pwdwn ymyn q'r'myn 'yl ymyn 'wlwş</i>	
(422) 405	(1)	<i>umın enç mähilig kılǵuluk tıtaǵ-^{428c24}</i>	1. mi ₂ , huzurlu ₂ kılmak amacıyla
		<i>wmyn 'ynç m'nkylyk qylqwlwq tylt'q</i>	
406	(2)	<i>da ävrilür m(ä)n , aç kız ig kägän</i>	2. hareket ederim. Kıtık, hastalık
		<i>d' 'vrylwr mn ,, 'ç qyz 'yk k'k'n</i>	
407	(3)	<i>bolmaǵuluk yat yaǵıka basınmaǵuluk</i>	3. olmayacak yabancı düşmanlarca
		<i>pwlm'qwlwq y't y'qy q' p'synm'qwlwq</i>	ezilmeyecek
408	(4)	<i>iş küdöküg işläyür m(ä)n tep munçula-</i>	4. bir iş-güç ₂ yaparım” diye
		<i>'yş kwytwkwk 'yş l'ywrmn typ mwnçwl'</i>	
409	(5)	<i>yu saķınmış k(ä)rgäk , tört m(a)haraaça-</i>	5. düşünmüş (olsa) gerek. “Ey dört
		<i>yw s'qynmyş krk'k ,, twyrt mq'r'ç'</i>	Mähārāja-
410	(6)	<i>lara , ken käligmä üddäki elig-</i>	6. lar, ileride gelecek olan zamanlardaki
		<i>l'r' kyn k'lykm ' 'wytd'kty 'ylyk</i>	hükümdar-
411	(7)	<i>lär hanlar bo nom ärdinig nom-</i>	7. lar ₂ , bu öğreti mücevherini öğre-
		<i>l'r q'n l'r pw nwm 'rdynyk nwm</i>	
412	(8)	<i>lataçı nomçıka bo muntaǵ yarlıǵ</i>	8. tecek vaize bu şekilde
		<i>l't'çy nwm çy q' pw mwnt'q y'nklyq</i>	
413	(9)	<i>aǵır ayaǵ kılınmış k(ä)rgäk , yänä bo</i>	9. saygı göstermek gerekir. Yine bu
		<i>''qyr 'y'q qylmyş krk'k ,, y'n' pw</i>	
414	(10)	<i>nom ärdinig boşguntacı tutdaçı toyn</i>	10. öğreti mücevherini gerçekleştirecek ₂
		<i>nwm 'rdynyk pwşqwn't'çy twtd'çy twyyn</i>	rahip
415	(11)	<i>şamnanç upaşe upasanç tört</i>	11. rahibe, mümin, mümineler bu dört
		<i>ş'mn'nç 'wp'z y 'wp's'nç twyrt</i>	
416	(12)	<i>törlüg terin kuvraǵıǵ ymä ayamış</i>	12. topluluk ₂ yine saygı
		<i>twrlwk tyryn qwvr'q yq ym' 'y'myş</i>	
417	(13)	<i>açınmış öǵmiş külämiş k(ä)rgäk ,</i>	13. gösterip ₂ övseler ₂ gerek.
		<i>''çynmyş 'wykmyş kwyl'myş krk'k ,,</i>	

¹¹² Birçok metinde karşımıza *yükmäk* olarak çıkan kelimeyi *-g-*'li okumamızın nedeni T. Tekin'in “On the Uighur Term *yügmäk*” adlı makalesidir. T. Tekin söz konusu makalede sözcüğün *-g-*'li okunması gerektiğini çağdaş Türk dillerinden getirdiği örneklerle tanırlar. Söz gelimi; Hakasça *üg-* toplamak”, *ü:l-* edilgen biçim < **ügül-*, Altayca *ü-: ü:l-* edilgen biçim, Kazakça, Kırgızca, Yeni Uygurca *üy-, üyül-*, Tatarca, Başkurtça *öy-*, Türkmençe *üv-*, Özbekçe *uy-*. (Tekin, Talat, 1993, 265-266).

418	(14)	<i>bo muntağ ädgülgürlärtä ävrilmiş</i>	14. Böylesi iyiliklerle dönüp gelmiş,
		<i>pw mwnt'q 'dkw lwk l'rt' 'vrylmyş</i>	
419	(15)	<i>kılmış buyan ädgü kılınçların yänä</i>	15. işlenmiş sevaplarını da
		<i>qylmyş pwy'n 'dkw qylynç l'ryn y'n'</i>	
420	(16)	<i>sizlärkä sizlärneñ kuvrağ-</i>	16. sizlere (ve) sizlerin toplulu-
		<i>syz l'r k' syz ® l'r nynk qwvr'q</i>	
421	(17)	<i>ıñızlarğa ävirmiş k(ä)rgäk , birök</i>	17. ğunuza yönlendirmiş (olsa) gerek. İşte,
		<i>ynyz l'rq' 'vyrmış krk'k ,, pyrwk</i>	
422	(18)	<i>ķayu eliglär hanlar munçulayu</i>	18. herhangi bir han, hükümdar bu şekilde
		<i>q'yw 'ylyk l'r q'n l'r mwnçwl'yw</i>	
423	(19)	<i>yañın m(ä)n y(a)rılıkamyş y(a)rılığça</i>	19. benim buyurduğum buyruk
		<i>y'nynk mn yrlyq'myş yrlyq ç'</i>	doğrultusunda
424	(20)	<i>ķılsarlar , ötrü ol eliglär</i>	20.davranırlarsa, işte o zaman o hanlar ₂
		<i>qyls'r l'r ,, 'wytrw 'wl 'ylyk l'r</i>	
425	(21)	<i>hanlar uluğ kutluğ ülüglüg</i>	21. yüce, kutsal, ölçülü
		<i>q'n l'r 'wlwq qwt lwq 'wylwk lwk</i>	
426	(22)	<i>uluğ buyan ädgü kılınçlıg uluğ</i>	22. yüce davranışlı, yüce
		<i>'wlwq pwy'n 'dkw qylynç lyq 'wlwq</i>	
427	(23)	<i>ilinmäklig {oku: elänmäklig¹¹³}</i>	23. hakimiyetli, yüce pınl-
		<i>ärksinmäklig uluğ çoğ-</i>	
		<i>'ylynm'k lyk 'rksynm'klyk 'wlwq çwq</i>	
		<i>altınç bir y(e)g(i)rmi,</i>	
(423) 428	(1)	<i>luğ yalınlıg bolğaylar , ķop törlüg</i>	1. tılı olacaklar. Her türlü
		<i>lwq y'lyn lyq pwlq'y l'r ,, qwp twyrlwk</i>	
429	(2)	<i>ädgü b(ä)lgülär ol elig hanlarnıñ</i>	2. iyi işaret o hükümdarların ₂
		<i>'dkw plkw l'r 'wl 'ylyk q'n l'r nynk</i>	
430	(3)	<i>elintä uluşınta közüngäy b(ä)lgür-</i>	3. ülkesinde ₂ görünüp ortaya çıka-
		<i>'yl ynt' 'wlwş ynt' kwyswnk'y plkw</i>	
431	(4)	<i>gäylär , yavlaķ saķınçlıg yağılarığ</i>	4. cak. Kötü niyetli düşmanların
		<i>k'y l'r ,, y'vl'q s'qynç lyq y'qy l'ryq</i>	
432	(5)	<i>alkunı barça ađaķ asra ķılıp</i>	5. hepsini ayak altına alıp
		<i>''lqw ny p'rç' ''d'q ''sr' qylyp</i>	
433	(6)	<i>köni nom üzä köntürgäy basğay</i>	6. doğru öğreti ile düzeltip ezecek, üstün
		<i>kwyny nwm 'wyz ' kwyntwrk'y p'sq'y</i>	gelip,
434	(7)	<i>utğay yegädgäy tep y(a)rılıkadı ,</i>	7. yenecek” diye buyurdu.
		<i>'wdq'y yyk'tk'y ® typ yrlyq'dy</i>	

¹¹³ *elänmäklig* okuyuşu için bk. (Röhrborn, 1977, 441a).

435	(8)	<i>ötrü ol tört m(a)haraač t(ä)ñrilär</i>	8. Sonra o dört Mähārāja Tanrılar
		'wytrw 'wl twyrt mq'r' 'ç tñkry l'r	
436	(9)	<i>t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhannıñ y(a)rılığın</i>	9. Tanrısı Budanın buyruğunu
		tñkry tñkry sy pwrq'n nynk yrlyq yn	
437	(10)	<i>äşidip yänä inčä tep ötündilär ,</i>	10. işitip tekrar saygıyla arzettiler.
		'şydyp y'n' 'ynç' typ 'wytwndy l'r ,,	
438	(11)	<i>añ kötrülmiş ayağka tägimlig</i>	11. "Adı yüceltilmiş, saygı değer
		'dy kwytrwlmış 'y'q q' t'kymlyk	
439	(12)	<i>t(ä)ñrim , birök eliglär hanlar</i>	12. efendim, eğer hükümdarlar ₂
		tñkrym , pyrwk 'ylyk l'r q'n l'r	
440	(13)	<i>k(a)ltı t(ä)ñrim siz y(a)rılığağuçı bo törö-</i>	13. böylelikle efendimizin buyurduğu bu
		qlty tñkrym syz yrlyq'qwçy pw twyrtw	öğreti gereğın-
441	(14)	<i>çä ävrilip bo törölärig tükäl kılıp</i>	14. ce hareket edip bu öğretileri eksiksiz
		ç' 'vrylyp pw twyrtw l'ryk twyk'l qylyp	yerine getirip
442	(15)	<i>bo nom ärdiniğ äşidsärlär , yänä bo</i>	15. bu öğreti mücevherini dinlerlerse, yine
		pw nwm 'rdynyk 'şyds'r l'r , y'n' pw	bu
443	(16)	<i>nom ärdiniğ boşğuntaçı tutda-</i>	16. öğreti mücevherini tahsil edip, tutup
		nwm 'rdynyk pwşqwn't'çy twtd'	
444	(17)	<i>çı tört törlüg terin kuvrağığ</i>	17. dört tür topluluğa ₂ da
		çy twyrt twyrlwk tyryn qwvr'q yq	
445	(18)	<i>ymä ayasar açınsar ögsär külä-</i>	18. saygı gösterir ₂ , över-
		ym' 'y's'r 'çyns'r 'wyks'r kwyl'	
446	(19)	<i>särlär ötrü ol yalañuqlar hanı</i>	19. lerse ₂ sonra o insanların hükümdarı
		s'r l'r 'wytrw 'wl y'l'ñkwq l'r q'ny	
447	(20)	<i>bizni ögirzün sävinzün tep</i>	20. bizi sevindirsin ₂ diye
		pysny 'wykyrz wn s'vynsw'n typ	
448	(21)	<i>sağınsarlar , inçip ol nomçı</i>	21. düşünürlerse, böylelikle o vaizin
		s'qyns'r l'r , 'ynçyp 'wl nwmçy	
449	(22)	<i>olorğuluk asan tüpiñä yağuk</i>	22. oturduğu yerin altına yakın (yere)
		'wlwrtqw lwq 's'n twypynk' y'qwq	
(424) 450	(1)	<i>yıdılığ yıparılığ suv töküp¹¹⁴ tüü</i>	1. güzel kokulu ₂ sular döküp türlü
		ytyt lyk yyp'r lyq swv twykw'p tww	
451	(2)	<i>törlüg äsriñü hua çäçäklär</i>	2. türlü, rengarenk çiçekler ₂
		twyrlwk 'srynkw qw 'ç'ç'k l'r	
452	(3)	<i>saçıp kim biz kamağun ol yalañuq-</i>	3. saçıp ve hep beraber o insanla-
		s'çyp kym pyz q'm'q wn 'wl y'l'ñkwq	

¹¹⁴ *töküp*, u 580 ön /3/ *saçıp* / *s'çyp*

453	(4)	<i>lar hanı birlä olorup nom tıplağı-</i> l'r q'ny pyrl' 'wlwrwp nwm tynkl'qw	4. rın hanı ile oturup öğretiyi
454	(5)	<i>luḡ tört¹¹⁵ örgünlär kılzun ,</i> lwq twyrt 'wyrkwn l'r qylz wn ,,	5. dinlemek için dört taht yaratsın.
455	(6)	<i>ol elig hannıḡ nā törlüg</i> 'wl 'ylyk q'n nynk n' twyrlwk	6. O hanın ₂ ne tür
456	(7)	<i>buyan ädgü kılınçı ärsär anı</i> pwy'n 'dkw qylynç @ y 'rs'r ''ny	7. sevabı ₂ var ise
457	(8)	<i>barça biziḡä ävirzün , näçädä</i> p'rç' pyz ynk' 'vyrz wn ,, n'ç'd'	8. hepsini bize yöneltsin. Ne vakit
458	(9)	<i>birök ol elig han <nomçıḡ ötünüp</i> <i>nomlaguluk oronka agtınmıṣta ol elig</i> <i>han>¹¹⁶ biz¹¹⁷ üçün</i> pyrwk 'wl 'ylyk q'n pyz 'wyçwn	9. o hükümdar ₂ vaize arz edip vaaz edeceği yere çıktığında bizim için
459	(10)	<i>tütsüg urup bo¹¹⁸ nom ärdinikä</i> twtswk 'wrwp pw nwm 'rdyny k'	10. tütsü yakıp, bu öğreti mücevherini
460	(11)	<i>nomladaçı nomçıḡa ağır ayaḡ</i> nwm l'd'çy nwm çy q' ''qyr ''y'q	11. öğretecek vaize saygı ₂
461	(12)	<i>kılzun , ol tütsüḡnüḡ tüṭüni¹¹⁹</i> qylz wn ,, 'wl twytswk nwnk twydwny	12. göstereyin. O tütünün dumanı
462	(13)	<i>turum ara kök ḡalıḡ içintä</i> twrwm ''r' kwyk q'lyq 'yçynt'	13. hemen gökyüzüne
463	(14)	<i>yadılp , bizniḡ yänä¹²⁰ orḡomız-</i> y'dylyp ,, pyz nynk y'n' 'wrtw myz	14. yayılıp yine bizim sarayımıza ₂
464	(15)	<i>ḡa¹²¹ ḡarṣımızḡa täḡip t(ä)ḡridäm</i> q' q'rşy myz q' t'kyp tkryd'm	15. ulaşp ilahi bir
465	(16)	<i>kuṣatre bolup täḡzinü turḡay¹²² ,</i> kwş'try pwlup t'ksynw twrq'y ,,	16. gölgelik olup çevreleyerek
466	(17)	<i>biz ol kuṣatreḡ körüp , tütsüg</i> pyz 'wl kwş'tryq @ kwyrwp ,, twytswk	17. biz o gölgeliği görüp

¹¹⁵ *tört*, u 580 ön /7/'de *tört*'ten sonra *öḡi* gelmektedir: *tört öḡi örgünlär*

¹¹⁶ *nomçıḡ ötünüp nomlaguluk oronka agtınmıṣta ol elig han nwmçyq 'wytnwpy nwmml'qwlwq*
'wrwnḡ' ''ḡtynmıṣ t' 'wl 'ylyk q'n u 580 ön /11/'e göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

¹¹⁷ *biz*, u 580 ön /13/ *bizni* / pyz ny

¹¹⁸ *bo*, u 580 ön /13/ *ol* / 'wl

¹¹⁹ *tüṭüni*, u 580 ön /16/ *tütüni* / twytnwy

¹²⁰ *yänä*, u 580 ön /17/'de bu kelime yoktur.

¹²¹ *orḡomızka*, u 580 ön /17/ *orḡomuzka* /'wrtw mwz ḡ'

¹²² *turḡay*, u 580 ön /19/'da *turḡay*'dan sonra *ötrü* gelmektedir. *turḡay ötrü*

467	(18)	yıdın tuyduķumuzta ol tũtsũg- yydyn twytwkwmmwz t' 'wl twytswk	18. tũtsũnũn kokusunu duyduķumuzda o tũtsũlũ
468	(19)	lũg kuŗatredĩn altun œnlgũ lwkwŗ'try tyn ''ltwn 'wynklwk	19. sayvandan altın renkli
469	(20)	y(a)ruķlar ũnũp orđomızınĩ karŗı- yrwq l'r 'wynwp 'wrtwmyz ny q'rŗy	20. parıltılar yũkselip sarayımı-
470	(21)	mızın y(a)rutgay yaŗutgay 'ãn myz ny yrwtq'y y'ŗwtq'y 'nk	21. zı2 aydınlatacak2. En
471	(22)	mıntın äzrua t(ä)ŗri orđosıŗa ^{429a16} myntyn ''zrw 'tnkry 'wrđw synk'	22. azından Brahma tanrının sarayına
472	(23)	tãgi kayu ärkliĝ kũçlũĝ baŗ baŗdıŗ t'ky q'yw 'rklyk kwyç lwkw p'ŗ p'ŗdyńk altınç eki y(e)g(i)rmi , ''ltynç 'yky ykrmy ,	23. kadar hangi gũçlũ en baŗta2
(425) 473	(1)	<u>t(ä)ŗrilärniŗ luularniŗ tiŗi erkäk</u> tnkry lr nynk lww l'r nynk tyŗy 'yrk'k	1. tanrıların (olmak üzere), ejderhaların, diŗi erkek
474	(2)	<u>ķut vahŗiklarnıŗ</u> ¹²³ orđo karŗıılar- qwt v'ķŗ'k l'r nynk 'wrtw q'rŗy l'r	2. ruhların2 sarayları2
475	(3)	ı ärsär , inçä k(a)ltı äzrua t(ä)ŗri- y 'rs'r , 'ynç' qlty 'z rw' tnkry	3. varsa, böylece Brahma Tanrı-
476	(4)	niŗ hormuzta t(ä)ŗriniŗ sarasvaŗe ¹²⁴ nynk qwrmmwz t' tnkry nynk s'r'sv'dy	4. nın, Indra Tanrının, sarasvatĩ
477	(5)	t(ä)ŗri kızınıŗ ¹²⁵ řirikene ķut t(ä)ŗri tnkry qyz y nynk řyrykyny qwt tnkry	5. Tanrının kızının, řrĩkanya baht
478	(6)	t(ä)ŗrisiniŗ <u>vasundare</u> yer ķatunı- tnkry sy nynk v'swnd'ry yyr q'twny	6. Tanrısının, <u>vasumdhara</u> yeryüzünün kraliçe-
479	(7)	nıŗ sançanaçaye uruŗutnuŗ nynk s'nç'n'ç'vy © 'wrwnkwt nwnk	7. sinin, <u>sançanaçaye</u> komutanın
480	(8)	<u>ķamaĝ</u> säkiz otuz bag t(ä)ŗrilärniŗ q'm'q s'kyz 'wtwz p'q tnkry l'r nynk	8. bũtũn 28 sũlale Tanrıların
481	(9)	maŗeŗvare t(ä)ŗriniŗ <u>v(a)çirapani toŗa</u> ¹²⁶ m'kyŗv'ry tnkry nynk vçyr'p'ny twńk'	9. <u>maŗeŗvara</u> Tanrının, <u>vajrapãĩ</u>
482	(10)	<u>manibadare</u> ¹²⁷ uruŗutnuŗ , ķariniŗ ¹²⁸ m'nyp'd'ry 'wrwnkwt nwnk , q'ryny nynk	10. <u>Maŗibhadra</u> komutanın, <u>kãriŗı</u> 'nın

¹²³ vahŗiklarnıŗ, RM v'ķŗ'k l'r nynk

¹²⁴ sarasvaŗe, RM s'r'sv'ty

¹²⁵ t(ä)ŗri kızınıŗ, u 580 arka /5/ t(ä)ŗriniŗ

¹²⁶ toŗa, u 580 arka /9/ toŗanıŗ

¹²⁷ manibadare, u 580 arka /9/ manibad(a)re / m'nyp'dry

483	(11)	<i>beş yüz kuvrağlarını ymā anavaṭapṭe</i> ¹²⁹	11. beş yüz topluluğun ve <i>anavatapte</i>
		pyş ywz qwvr'q l'ry nynk ym' 'n'v'd'pdy	
484	(12)	<i>luu hanınıṭ</i> ¹³⁰ , <i>uluğ taloy ügüz</i>	12. ejderha hükümdarının, ulu okyanus ²
		lww q'ny nynk ,, 'wlwq t'lwy 'wykwz	
485	(13)	<i>ärkliginiṭ</i> , <i>bolarnıṭ nāçä oron-</i>	13. gücünün, bunların ne kadar yer-
		'rklyky nynk ,, pwl'r nynk n'ç' 'wrwn	
486	(14)	<i>ları orđoları ärsär</i> , <i>ol tütsüg</i>	14. leri, sarayları var ise o tütsü
		l'ry 'wrtw l'ry 'rs'r ,, 'wl twytswk	
487	(15)	<i>barçağa tägip biziṇçiläyü ök</i>	15. tamamen ulaşp işte bizimki gibi
		p'rç' q' t'kyp pyz ynk çyl'yw 'wk	
488	(16)	<i>tütsüglüg kuşatrelar b(ä)lgürüp</i>	16. tütsülü gölgelikler belirip
		twytswk lwk ® kwş'try l'r plkwrwp	
489	(17)	<i>ol kuşatrelarığ körüp tütsüg yıdın</i>	17. o gölgelikleri, sayvanları görüp tütsü
		'wl kwş'try l'ryq kwyrwp twytswk yydyn	kokusunu
490	(18)	<i>tuyduklarında</i> , <i>ötrü ol kuşatre-</i>	18. duyduktan sonra o gölgelik-
		twytwq l'rynt ,, 'wytrw 'wl kwş'try	
491	(19)	<i>lartın altun öṅlüg y(a)ruklar ün-</i>	19. lerden altın renkli ışıkların yüksel-
		l'rtyn 'ltwn 'wynklwk yrwq l'r 'wyn	
492	(20)	<i>mişin körgäylär</i> , <i>oḵ bo muntağ yaṗın</i>	20. diğini görecekler. İşte böylece ²
		myş yn kwyrk'y l'r ,, 'wq pw mwnt'q y'nkyn	
493	(21)	<i>ol tütsüg turum ara bo ḵamağ t(ä)ṇri-</i>	21. o tütsü hemen ² bütün bu tanrı-
		'wl twytswk twrwm 'r' pw q'm'q tnkry	
494	(22)	<i>lär orđosıṇa tözükä tägip</i> ,	22. lar sarayının tamamına ulaşp
		l'r 'wrtw synk' twyz w k' t'kyp	
(426) 495	(1)	<i>altun öṅlüg y(a)ruḵın y(a)rutu</i> ^{429a23}	1. altın renkli ışıklar
		'ltwn 'wynklwk yrwq yn y'rwtw	
496	(2)	<i>yaşutu turğaylar t(ä)ṇrim tep ötün-</i>	2. saçıp ² yükselecek efendim” diye belirt-
		y'şwtw twrq'y l'r tnkrym typ 'wytw	
497	(3)	<i>dilär ; t(ä)ṇri t(ä)ṇrisi burhan yänä</i>	3. tiler. Tanrılar Tanrısı Buda yine
		dy l'r ,, ,, tnkry tnkry sy pwrq'n y'n'	
498	(4)	<i>tört m(a)haraaça t(ä)ṇrilärkä inçä</i>	4. dört Maharaja Tanrılar şöyle
		twyrt mq'r'ç' tnkry l'rk' 'ynç'	
499	(5)	<i>tep y(a)rlıḵadı</i> , <i>'äläṇlär tört</i>	5. deyip buyurdu: “Sakin olun, ey dört
		typ yrlyq'dy ,, kym 'l'nkl'r twrt	

¹²⁸ *ḵarininiṭ*, u 580 arka /10/ *ḵarini anası* / q'ryny 'n'sy

¹²⁹ *anavaṭapṭe*, u 580 arka /12/ *anupaṭapṭe* / 'nwpwd'pdy

¹³⁰ *hanınıṭ*, RM qny nynk

500	(6)	<i>m(a)haraaçalara , kim ol tütsüg-</i> mq'r'ç' l'r ' , kym 'wl twytswk	6. Maharajalar, ki tütsü-
501	(7)	<i>lüg y(a)ruk yaltrıqların inçip</i> lwk y'rwq y'ltryq l'r nynk 'ynçyp	7. lü parıltılar ₂ öyle
502	(8)	<i>yalañuz sizlär ötünmişçä bo munça</i> y'l'nkws syz l'r 'wytnmyş ç' pw mwnç'	8. yalnızca sizlerin söylemiş olduğu gibi bu tarz
503	(9)	<i>oronlarğa täğir ärmäz , nä üçün</i> 'wrwn l'r q' t'kyr 'rm'z , n' 'wyçwn	9. yerlere ulaşmaz. Neden
504	(10)	<i>tep tesär , kim ol yalañuqlar</i> typ tys'r , kym 'wl y'l'nkqw l'r	10. denirse şayet o insanların
505	(11)	<i>hanı b(ä)k bädük ağır uluğ süzök</i> q'ny pk p'twk ''qyr 'wlwq swyz wk	11. hükümdarı sağlam ₂ , yüce, temiz bir
506	(12)	<i>kertgünç köñülin katıg kınıg kertü</i> kyrtkwnç kwnkwl yn q'tyq qynyq kyrtw	12. imanla, gayretli
507	(13)	<i>sakınçın k(ä)ntü eligintä tütsüg</i> s'qynçyn kntw 'ylykynt' twytswk	13. düşüncesiyle, elinde tütsü
508	(14)	<i>tutup ädgü yıd yıparlarıg köyürüp</i> twtwp 'dkw yyt yyp'r l'ryq kwywrwp	14. tutarak iyi güzel kokuları ₂ yakıp
509	(15)	<i>bo nom ärdinikä nomlataçı nomçı-</i> pw mwm 'rdyny k' nwm l't'çy nwm çy	15. bu öğreti mücevherini öğretecek vai-
510	(16)	<i>ka tapıg uduğ kılсар , ötrü ol¹³¹</i> q' t'pyq 'wdwq qyls'r 'wytrw 'wl	16. ze hizmet etse sonra
511	(17)	<i>ağır ayağ kılmiş taķı urmış</i> 'qyr ''y'q qylmyş @ d'qy 'wrmyş	17. saygı ₂ göstermek için yaktığı
512	(18)	<i>tütsügñüñ tütüni bir kşan</i> twytswk nwnk twytwny pyr kş'n	18. tütsünün dumanı bir anda ₂
513	(19)	<i>üđ içindä üç miñ uluğ miñ</i> 'wyt 'yçynd' 'wyç mynk 'wlwq mynk	19. üç bin ulu, bin
514	(20)	<i>yertinçütä tözü¹³² yadılıp näçä t(ä)ñrilär-</i> yyrtynçw t' y'dylyp n'ç' tnkry l'r	20. yeryüzüne yayılıp nice Tanrıla-
515	(21)	<i>niñ luularnıñ yäklärniñ</i> nynk lww l'r nynk y'k l'r nynk	21. rın, ejderhaların, şeytanların
516	(22)	<i>gandarvelarnıñ asurelarnıñ</i> k'nd'rvy l'r nynk ''swry l'r nynk	22. gandharvaların, asuraların
517	(23)	<i>garuđelarnıñ kinarelarnıñ</i> k'rwty l'r nynk kyn'ry l'r nynk	23. garudaların, kimnara'ların

¹³¹ ol, u 610 ön /2/ 'wl / ol yerinde q vardır.

¹³² tözü, 610 ön /6/ ya göredir. Peterburg yazmasında yoktur.

		<i>altınç üç y(e)g(i)rmi ,</i>		
		<i>’ltynç ’wyç ykrmy</i>		
(427)	518	(1) <i>mahoragelarnıñ¹³³ , orđoları qarşı-</i>	429a28	1. mahoragaların sarayları ²
		<i>m’qwr’ky l’r nynyk ,, ’wrtw l’ry q’rşy</i>		
	519	(2) <i>ları ärgülük turğuluğ yer oron-</i>		2. oturulacak yer-
		<i>l’ry ’rkwlwk twrqwlwq yyr ’wrwn</i>		
	520	(3) <i>ları ärsär olarğa barçağa tüzü-</i>		3. leri varsa onların hepsi-
		<i>l’ry ’rs’r ’wl’r q’ p’rç’ q’ twyz w</i>		
	521	(4) <i>kä tägip ; kök qalıq içindä¹³⁴ tolu</i>		4. ne ulaşıp, gökyüzü ² içinde
		<i>k’ t’kyp ,, ,, kwyk q’lyq ’yçynd’ twlw</i>		
	522	(5) <i>tüü törlüg adroğ adroğ tütsüg-</i>		5. çeşitli, başka başka tütsü-
		<i>tww twyrlwk ’’drwq ’’drwq twytswk</i>		
	523	(6) <i>lüg kuşatrelar b(ä)lgürüp ol kuşatre-</i>		6. lü gölgelikler belirip o gölgelik-
		<i>lwkwş’try l’r plkwrrw ’wl kwş’try</i>		
	524	(7) <i>lartın ymä ök altın</i>		7. lerden de işte o altın
		<i>l’r tyn ym’ ® ’wyk ’’ltwn</i>		
	525	(8) <i>öñlüg y(a)ruklar ünüp ; ol ol</i>		8. renkli ışıklar yükselip o
		<i>’wynklwk yrwq l’r ’wynwp ,, ,, ’wl ’wl</i>		
	526	(9) <i>yer oronlarığ barçanı yarutğay</i>		9. yerlerin tamamını aydınlatacak ² .
		<i>yyr ’wrwn l’ryq p’rç’ ny y’rwtq’y</i>		
	527	(10) <i>yaşutğaylar ; antada basa¹³⁵ oğ</i>		10. Ondan sonra işte
		<i>y’şwtq’y l’r ,, ,, ’nt’d’ p’s’ ’wq</i>		
	528	(11) <i>bo tütsüglüg kuşatrelar ondın¹³⁶</i>		11. bu tütsülü gölgelikler on
		<i>pw twytswk lwkwş’try l’r ’wndyn</i>		
	529	(12) <i>sınar yertinçülärtä¹³⁷ ülgüsüz san-</i>		12. taraftaki yeryüzüne uçsuz bucaksız
		<i>synk’r yyrtyñw l’rt’ ’wylkwswz s’n</i>		
	530	(13) <i>sız gaj ügüzdäki kum sanınça</i>		13. Ganj nehrinde kum sayısınca
		<i>syz k’nk ’wykwz d’ky qwm s’nynç’</i>		
	531	(14) <i>burhanlar uluşınta keñürü yadılıp</i>		14. Budalar ülkesinde yayılarak
		<i>pwrq’n l’r ’wlwş ynt’ kynnrrw y’dylp</i>		
	532	(15) <i>ol kamağ burhanlar üzäsintä¹³⁸</i>		15. bütün o Budalar üzerinde
		<i>’wl q’m’q pwrq’n l’r ’wys’synt’</i>		

¹³³ mahoragelarnıñ, u 610 ön /10/ mahoregelarnıñ / m’qwrky l’r nynyk

¹³⁴ içindä, u 712 ön /1/ içintä / ’yçynt’

¹³⁵ basa, u 704 ön /2/ de basa’dan sonra bo gelmektedir: basa bo

¹³⁶ ondın, u 704 ön /2/ ontın / ’wntyn

¹³⁷ yertinçülärtä, u 704 ön /3/ yertinçüdä / yyrtyñw t’

¹³⁸ üzäsintä, u 704 ön /7/ üzäsintä / ’wyz ’synt’

533	(16)	<i>tägzinü¹³⁹ turup , altun öhlüg</i> t'ksynw twrwp ,, ⑨ 'ltwn 'wynklwk	16. dolaşıp altın renkli
534	(17)	<i>y(a)ruklar ünüp y(a)ruğu yaltritu tur-</i> yrwq l'r ,, 'wynwp yrwdy y'ltrytw twr	17. ışıklar yükselip ışıyacak ₂ .
535	(18)	<i>gaylar ; ol kamağ burhanlar bo</i> q'y l'r ,, ,, 'wl q'm'q pwrq'n l'r pw	18. Bütün o Budalar, bu
536	(19)	<i>b(ä)lgüläriğ körüp , ötrü büğü bilig-</i> plkw l'ryk kwyrwp ,, 'wytrw pwkw pylyk	19. işaretleri görüp sonra doğa üstü güçleri ile
537	(20)	<i>läri üzä bilip t(ä)hridäm közläri</i> l'ry 'wyz ' pylyp tnkryd'm kwyz l'ry	20. bilip Tanrısal göz-
538	(21)	<i>üzä ıraktın <ok>¹⁴⁰ körü y(a)rılıkap</i> 'wyz ' 'yr'q tyn kwyrw yrlyq'p	21. leriyle uzaktan görüp buyurarak
539	(22)	<i>inçip öhin öhin k(ä)ntü</i> 'ynçyp 'wynkyn 'wynkyn kntw	22. böylece başka başka
(428) 540	(1)	<i>k(ä)ntü oñaru ävrilmiş ıdoğ tillig</i> ^{429b10} kntw 'wnk'rw 'vrylmyş 'ydwq tyl lyk	1. kendilerine doğru çevrilmiş kutsal dilli
541	(2)	<i>ärdiniläri üzä bir ünin bo nom</i> 'rdyny l'ry 'wyz ' pyr 'wynyn pw nwm	2. mücevherleri ile bir sesle bu öğreti
542	(3)	<i>ärdinig nomladaçı nomçığ ögä</i> 'rdynyk nwm l'd'çy nwm çyq 'wyk'	3. mücevherini öğretecek vaizi övüp ₂
543	(4)	<i>alkayu inçä tep y(a)rılıkağaylar ,</i> 'lq'yw 'ynç' typ yrlyq'q'y l'r ,,	4. şöylece buyuracaklar”:
544	(5)	<i>ädgü ädgü uluğ äränläriñ tözün(i)y-</i> 'dkw 'dkw 'wlwq 'r'n l'r nynyk twyz wny	5. “Ey iyi, yüce beylerin soylusu
545	(6)	<i>ä , uduş s(ä)n bo täriñdä täriñ</i> ' ,, 'wdwnk sn pw t'rynk t' t'rynk	6. bu derin anlamlı
546	(7)	<i>ıdoğ nom ärdini yörügin açä</i> 'ydwq nwm 'rdyny ⑩ ywrwkyn 'ç'	7. kutsal öğreti mücevherlerinin yorumlarını
547	(8)	<i>yada keñürü nomlağalı yügdün</i> y'd' kynkwrw nwm l'q'ly ywkdwk	8. ayrıntısıyla açıklayarak vaaz edip topladın.
548	(9)	<i>s(ä)n ülgülänçsiz tählänçsiz buyan</i> sn 'wlkw'l'nçsyz t'nkl'nçsyz pwy'n	9. Sen(in) kıyaslanamaz ₂
549	(10)	<i>ädgü kılınçlığ uluğ bädük ediz</i> 'dkw qylynç lyq 'wlwq p'twk 'ydyz	10. sevap ₂ , büyük(lük) ₂ , yüce(lik)

¹³⁹ *tägzinü*, u 704 ön /8/ *tägzinü* / t'kz ynw

¹⁴⁰ *ok*, u 610 arka /4/’e göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

550	(11)	<i>yügmäkig sindirdin¹⁴¹ bo nom ärdiniḡ</i> ywkm'kyk syndyrdyn pw nwm 'rdynyk	11. yığınını, senden (bu öğreti mücevherini)
551	(12)	<i>äşidtäçilär ymä yetinçsiz tuṭunç-</i> 'şydt'çy l'r ym' yytynçsyw twdwnç	12. dinleyecek olanlar da erişilmez ₂
552	(13)	<i>sız¹⁴² uluḡ törlüḡ buyan ädgü kılınç-</i> syw 'wlwq twyrlwk pwy'n 'dkw qylynç	13. yüce, türlü sevap-
553	(14)	<i>larıḡ bulurlar kazaḡanurlar ;</i> l'ryq pwlwr l'r q'sq'nwr l'r ,, ,,	14. ları ₂ kazanırlar ₂ .
554	(15)	<i><u>takı nā ayıtmış k(ä)rqäk</u> , bitimäk-</i> d'qy n' 'yytmyş krk'k ,, pydym'k	15. Daha ne söylemek gerek. Yazmak
555	(16)	<i>tin bititmäktin , uzatı¹⁴³ okımaḡtın</i> tyn pytytm'k tyn ,, wqym'q tyn	16. yazdırmak, okumak
556	(17)	<i>okıtmäktin turmış buyan</i> 'wqytm'q tyn @ twrmyş pwy'n	17. okutmaktan kazanmış olduḡu
557	(18)	<i>ädgü kılınçlarıḡ , nā üçün tep</i> 'dkw qylynç l'ryq ,, n' 'wyçwn typ	18. sevapları ₂ ne için
558	(19)	<i>tesär , uluḡ äranläriḡn töz-</i> tys'r ,, 'wlwq 'r'n l'r nyny twyz	19. denirse, Ey yüce beylerin
559	(20)	<i>üniyā , birök kim kayu tın(l)ḡlar</i> wny y' ,, pyrwk kym q'yw tynlq l'r	20. asili, eḡer bazı canlılar
560	(21)	<i><u>bo nom ärdiniḡ</u> äşidsärlär , ötrü</i> pw nwm 'rdynyk 'şyds'r l'r ,, 'wytrw	21. bu öğreti mücevherini dinlerlerse sonra
561	(22)	<i>üzäliksiz üstünki yeg köni</i> 'wys'lyksyz 'wysdwnky yyk kwyny	22. daha üstü olmayan
562	(23)	<i>tüz tuymak <u>burhan</u> kutıḡa aḡınç-</i> twyz twym'q pwrq'n qwtynk' 'qynç <i>altınç tört y(e)ḡ(i)rmi ,</i> 'ltynç twyrt ykry ,,	23. doḡru düz sezmek buda kutsallıḡına
(429) 563	(1)	<i>sız ävrilinçsiz bolurlar , anın amtı</i> syw 'vrylynçsyw pwlwr l'r ,, 'nyn 'mty	1. sebat etmiş ₂ , olurlar. Onun için şimdi
564	(2)	<i>s(ä)n tözünlär oḡlıya , ken</i> sn twyz wn l'r 'wqlı y' ,, kyn	2. ey sen soylular oḡlu, ileride
565	(3)	<i>käligmä üdlärtä kaḡıḡlanmak-</i> k'lykm' 'wyt l'r t' q'dyql'nm'q	3. gelecek ₂ olan zamanlarda gayret-

¹⁴¹ *sindirdtin*, u 716 ön /1/ *sindirtin* / syntyrtyn

¹⁴² *tuṭunçsuz*, u 716 ön /3/ *tutunçsuz* / twtwnçswz

¹⁴³ *uzatı*, u 712 arka /1/'e göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

566	(4)	<i>līg¹⁴⁴ küçünj üzä asanķelar için-</i> lyq kwyçwnk 'wyz ' 's'nky l'r 'yçyn	4. li gücün ile Asamķhyeya için-
567	(5)	<i>däki¹⁴⁵ alp kılğuluk işlärig tüzü</i> d'ky 'lp qylqwlwq 'yş l'ryk twyz w	5. deki zahmet gerektiren işleri
568	(6)	<i>tükäl kılıp iki törlüg yevig-</i> twyk'l qylyp 'yky twyrlwk yyvyk	6. bütünüyüyle yapıp iki tür donanım-
569	(7)	<i>lärin¹⁴⁶ ägsüksüz yeväñip¹⁴⁷ kamağ</i> l'ryn 'kswk ® swz yyv'dyp q'm'q	7. mı eksiksiz donatıp bütün
570	(8)	<i>tözünlär kăzigindin ärñip üç</i> twyz wn l'r k'sykyndyn 'rdyp 'wyç	8. soylular sırasından (arasından) geçip üç
571	(9)	<i>uğuş yertinçütün¹⁴⁸ ünüp alkuta¹⁴⁹</i> 'wqwş yyrtyñçw tyn 'wynwp 'lqw t'	9. nesil yeryüzünden çıkıp herkesten
572	(10)	<i>başdınkı yeg bolup , söğütlär</i> p'stynqy yyk pwlwp „ swykw t l'r	10. daha üstün olup ağaçların
573	(11)	<i>eligi m(a)habodi sögüt tüpintä</i> 'ylyky mq' pwdy swykw twypynt'	11. hükümdarı Mahabodhi (adlı) ağaç dibinde
574	(12)	<i>v(a)žirlıg v(a)çirazan örgün üzä-</i> vžyr lyq vçyr's'n 'wyrkwn 'wyz	12. elmas işlemeli taht ² üze-
575	(13)	<i>sintä b(ä)k bağdaşınıu olorup ş{a}mnu (oku:</i> <i>ş(i)mnu)</i> synt' pk p'qd'synw 'wlwrwp ş'mnw	13. sinde bağdaş kurup, oturup şeytan
576	(14)	<i>süüsin uçup¹⁵⁰ burhan kutın</i> sww syn 'wdwp pwrq'n qwt yn	14. ordusunu yenip buda kutsallığına
577	(15)	<i>bulup ; üç tägzinç iki y(e)g(i)rmi</i> pwlwp „ „ 'wyç t'ksynç 'yky ykrmy	15. erişip üç tomar 12
578	(16)	<i>bölöklüg ; darmaçak(i)r nom</i> pwyrlwk lwk „ „ d'rm'ç'kr nwm	16. bölümlü öğreti
579	(17)	<i>tilgänin ävirip , üzäliksiz</i> tylk'n yn 'vyryp „ 'wys'lyksyz	17. tekerleğini çevirip, en üstün
580	(18)	<i>nomluğ küvrügüg yañkurtu toķıp</i> nwm lwq kwyvrwkwk y'nkqwrw twqyp	18. öğreti davulunu çalıp vurup

¹⁴⁴ üdlärtä ıatıgılanmaķlıg, u 704 arka /4-5/ üdlärñä ıatıgılanmaķl(i)ğ / 'wyd l'rd' q'tyql'nm'qlq

¹⁴⁵ içindäki, u 704 arka /6/ içintäki / 'yçynt'ky

¹⁴⁶ yeviglärin, u 704 arka /8/' de yyvyk l'ryk

¹⁴⁷ yeväñip, RM yyv'typ

¹⁴⁸ yertinçütün, u 704 arka /11/ yertinçüdin / y'rtynçw dyn

¹⁴⁹ alkuđa, u 704 arka /10/ alkuda / 'lqw d'

¹⁵⁰ uçup, u 2383ön /3/ utup / 'wtwp

581	(19)	<i>üzäliksiz ädgü tetyük nomluğ</i>	19. en üstün iyi denilen öğreti
		'wys'lyksyz 'dkw tytywkw nwm lwq	
582	(20)	<i>labayığ ädgüti ürüp , üzäliksiz</i>	20. borusunu iyice üfleyip
		l'p'yyq 'dkwty 'wyrwp ,, 'wys'lyksyz	
583	(21)	<i>yeg başdınkı ıdoğ nomluğ tooğ-</i>	21. üstün kutsal öğreti bayrağını
		yyk p'sdynqy 'ydwq nwm lwq twwq	
584	(22)	<i>uğ örü tikip , üzäliksiz y(a)ruk</i>	22. yukarı kaldırıp en üstün parlak
		wq 'wyrw tykyp ,, 'wys'lyksyz yrwq	
(430) 585	(1)	<i>yaşuğ nomluğ yula tamturup , üz-</i>	1. ışıklı öğreti meşalesini tutuşturup en
		y'swq nwm lwq ywl' t'mtwrwp ,, 'wyz	üstün
586	(2)	<i>äliksiz noş tağığlığ nomluğ yağmur</i>	2. tatlı öğreti yağmurunu
		'lyksyz nwş t'tyq lyq nwm lwq y'qmwı	
587	(3)	<i>yağıtıp , ülgüsüz sansız yüz miñ</i>	3. yağdırıp sayısız yüz bin
		y'qytyp ,, ,, 'wylkwszw s'nsyz ywz mynk	
588	(4)	<i>tümän kolti nayut sanınça tınl(ı)g-</i>	4. tümen (=100.000x10.000=1 milyar)
		twm'n kwltı n'ywt s'nynç' tynlq	Koñı, Nayuta sayısınca
589	(5)	<i>larnıñ nizvanılığ қаdғуларın¹⁵¹</i>	5. canlıların ihtiras kaygılarını
		l'r nıynk nıyızv'ny lyq q'tqw l'ryn	
590	(6)	<i>tarqarıp ; uçsuz kıdığsız uluğ ämgäk-</i>	6. uzaklaştırıp uçsuz bucaksız büyük
		t'rq'ryp ,, ,, 'wçswz qydyq syz 'wlwq 'mk'k	zahmet-
591	(7)	<i>lig taloy ügüztin kaçürüp ulsuz</i>	7. li okyanustan geçirip
		lyk t'lwy 'wykwz tyn k'çwrwp 'wlszw	
592	(8)	<i>tüpsüz tuğmağ ölmäklig</i>	8. sonsuz doğum ve ölüm
		twypswz twqm'q @ 'wylm'k lyk	
593	(9)	<i>sansarlığ täğzinçtin taşkaru</i>	9. Samsara döngüsünün dışına
		s'ns'r lyq t'ksynç' tyn t'sq'rw	
594	(10)	<i>tartıp ; sansız sağışsız burhanlar</i>	10. çekip sayısız budalar
		t'rtyyp ,, ,, s'nsyz s'qyş syz pwrq'n l'r	
595	(11)	<i>birlä oğadmadın tuş bolğuluğ ädgü-</i>	11. ile gözden kaçırmadan (dikkatlice)
		pyrl' 'wq'tm'tyn twş pwlqwlwq 'dkw	vakitlice iyilik-
596	(12)	<i>lärkä tükällig kılğay s(ä)n tep</i>	12. leri tamamıyla gerçekleştireceksin diye
		l'r k' twyk'l lyk qylq'y sn typ	
597	(13)	<i>y(a)rılığağay tep y(a)rılığadı ; ol üdün</i>	13. buyuracak" diye söyledi. O vakit
		yrlyq'q'y typ yrlyq'dy ,, ,, 'wl 'wydwn	
598	(14)	<i>tört m(a)haraaça t(ä)ñrilär yänä</i>	14. dört Maharaja Tanrılar, yine
		twyrt mq'r'ç' tnkry l'r y'n'	

¹⁵¹ қаdғуларın, u 716 arka /4/ қаdғуларın / q'dqwl'ryn

599	(15)	<i>ök t(ä)ñri t(ä)ñrisi <u>burhan</u>ka</i>	15. Tanrılar Tanrısı Budaya
		'wyk tnkry tnkry sy pwrq'n q'	
600	(16)	<i>inçä tep ötündilär ; atı</i>	16. şöyle deyip arz ettiler: "Adı
		'ynç' typ 'wytwndy l'r ,, ,, 'ty	
601	(17)	<i>kötrülmüş ayagka tägimlig</i>	17. yüceltilmiş saygı değer
		kwytrwlmyş ''y'q © q' t'kymlyk	
602	(18)	<i>t(ä)ñrim bo altun öñlüg y(a)ruk</i>	18. efendim eğer bu altın renkli,
		tnkrym pw ''ltwn 'wynklwk yrwq	
603	(19)	<i>yaltırıklıg kopa kötrülmüş nom</i>	19. parlak, parlaltılı her (şey)den yüksek,
		y'ltryqlyq qwpd' kwytrwlmyş nwm	öğreti
604	(20)	<i>eligi atl(ı)g nom ärđini , ken käligm-</i>	20. hükümdarı (<i>Dharma-rāja</i>) adlı öğreti
		'ylyky ''tlq nwm 'rtyny ,, kyn k'lykm	mücevheri ileride
605	(21)	<i>ä üddä ap ymä amtı köžünür</i>	21. gelecek olan zamanda bir de şimdiki
		' 'wytd' ''p ym' ''mtı kwyswnwr	(içinde yaşadığımız)
606	(22)	<i>üddä munçulayu uluğ asıg tusu</i>	22. zamanda bunun gibi yüce fayda
		'wytd' mwnçwl'yw 'wlwq ''syq twsw	
607	(23)	<i>kıtaçı munçulayu ädgülärkä</i>	23. sağlayacak bunun gibi iyiliklere
		qylt'çy mwnçwl'yw 'dkw l'r'k'	
		<i>altınç beş y(e)g(i)rmi ,</i>	
		''ltynç pyş ykrmy,,	
(431) 608	(1)	<i>tükäl tägürdäçi tetir , anı üçün</i> ^{429c07}	1. tamamıyla ulaşacaktır. Onun için
		twyk'l t'kwrd'çy tytyr ,, ''ny 'wyçwn	
609	(2)	<i>kim kayu eliglär hanlar birök</i>	2. bazı hükümdarlar ₂ eğer
		kym q'yw 'ylyk l'r q'n l'r pyrwk	
610	(3)	<i>bo nom ärdinig äşidgäli bolsarlar ,</i>	3. bu öğreti mücevherini dinleyecek
		pw nwm 'rdynyk 'şydk'ly pwls'r l'r ,,	olsalar
611	(4)	<i>ötrü ülgüsüz üküş <u>burhan</u>larka</i>	4. bunun üzerine sayısız Budalarla
		'wytrw 'wylkwszw 'wykwş pwrq'n l'rq'	
612	(5)	<i>tuşup ; , ädgü yıltızlıg uruğ</i>	5. karşılaşıp iyilik tohumunu
		twşwp ,, ,, 'dkw yylytz lyq 'wrwq wq	
613	(6)	<i>tarımış bolğaylar , ol eliglär</i>	6. dikmiş olacaklar. O hükümdarla-
		t'rymyş pwlq'y l'r ,, 'wl 'ylyk l'r	
614	(7)	<i>hanlarıg biz kamağun küyü</i>	7. r12 biz bütünüle koruyup
		q'n l'ryq pyz © q'm'q wn kwyw	
615	(8)	<i>küzätü tutup , uluğ törlüg</i>	8. gözetip büyük, türlü
		kwys'tw twtwp ,, 'wlwq twyrlwk	
616	(9)	<i>asıgka ädgükä tägürgäliir üçün ,</i>	9. faydaya, iyiliğe ulaştırmak için
		''syq q' 'dkw k' t'kwrk'lyr 'wyçwn ,,	

617	(10)	<i>k(ä)ntü k(ä)ntü kuvrağ<ı>mız birlä</i> kntw kntw qwvr'q myz pyrl'	10. kendi topluluğumuzla birlikte
618	(11)	<i>közünmâz ät'özin ol anutmış</i> kwyswnm'z 't'wyz yn 'wl ''nwtmys	11. görünmeyen (gizlenmiş) vücutla o hazırlanmış ²
619	(12)	<i>eṭmiş arıḡ turuḡ nomluḡ oron-</i> 'ydmış ''ryq twrwq nwm lwq 'wrwn	12. temiz öğretili yer-
620	(13)	<i>ta nom äşidgäli barı tägin-</i> t' nwm 'şydk'ly p'ry t'kyn	13. de öğretiyi dinlemek için gide-
621	(14)	<i>gäy biz , biṣiṇçiläyü ök äzrua</i> k'y pyz ,, pysynk çyl'yw 'wk 'z rw'	14. ceğiz. İşte bizim gibi Brahma
622	(15)	<i>t(ä)ḡri hormuzta t(ä)ḡri sarasvaṭe</i> tnkry qwrmwz t' tnkry s'r'sv'dy	15. Tanrı, Indra Tanrı, <i>sarasvatī</i>
623	(16)	<i>t(ä)ḡri şirikene kut t(ä)ḡri-</i> tnkry şyryky ② ny qwt tnkry	16. Tanrı, <i>śrīkanya</i> baht Tanrı-
624	(17)	<i>si vasundare yer ḡatunı</i> sy v'swnd'ry yyr q'twn y	17. sı, <i>vasuṃdhara</i> yeryüzünün kraliçesi
625	(18)	<i>saṇṇanaṇṇaṇṇe yer uruṇuṭı säkiz otuz</i> s'nç'n'ç'vy yyr 'wrwnkwty s'kyz 'wtwz	18. <i>saṇṇanaṇṇaṇṇe</i> yeryüzü komutanı 28
626	(19)	<i>baḡ t(ä)ḡrilär kuvraḡı , uluḡ</i> p'q tnkry l'r qwvr'q y ,, 'wlwq	19. sülale Tanrılar topluluğu, ulu,
627	(20)	<i>ärklig maheşvare t(ä)ḡri , v(a)çira-</i> 'rklyk m'kyşv'ry tnkry ,, vçyr '	20. güçlü <i>maheşvara</i> Tanrı, <i>vajra-</i>
628	(21)	<i>pani toṇa , manibadire uruṇuṭ</i> p'ny twnk' ,, m'nyp'dyry 'wrwnkwt	21. <i>pāṇi</i> , <i>maṇibhadra</i> komutan
629	(22)	<i>ḡarininiṇ anası beş yüz kuvraḡ-</i> q'ryny nynk ''n'sy pyş ywz qwvr'q	22. <i>kāriṇi</i> 'nın anası beş yüz topluluk
(432) 630	(1)	<i>ları birlä , anavaṭapte luu hanı</i> ^{429c16} l'ry pyrl' ,, ''n'v'd'pty lww q'ny	1. larıyla birlikte <i>anavatapte</i> ejderha hükümdarı
631	(2)	<i>uluḡ taloy ügüz ärkligi başlap</i> 'wlwq t'lwy 'wykwz 'rklyky p'şl'p	2. ulu okyanus gücüyle başlayarak
632	(3)	<i>ülgüsüz üküş t(ä)ḡrilär yäklär</i> 'wylkwswz 'wykwş tnkry l'r y'k l'r	3. sayısız ² Tanrılar, şeytanlar
633	(4)	<i>ḡuvraḡı , ymä ök ät'özin ol</i> qwvr'q y ,, ym' 'wk 't'wyz yn 'wl	4. topluluğu da bedeniyle o
634	(5)	<i>eliḡlär hanlar orḡosınta ol nom</i> 'ylyk l'r q'n l'r 'wrtw synt' 'wl nwm	5. hükümdarlar ² sarayında, o öğretiyi
635	(6)	<i>nomlaḡuluk oronta nom tıṇḡa</i> nwm l'qwlwq 'wrwn t' nwm tynk q'	6. öğretecek yerde öğreti sesi (üzerine)

- 636 (7) *yıgılğaylar , atı kötrülmişä* 7. toplanacaklar. Ey adı yüceltilmiş,
yyqylq'y l'r ,, ② ''ty kwtrwlmış '
- 637 (8) *ötrü ol üdün biz kamağun* 8. işte o zaman biz bütün
'wytrw 'wl 'wytwn pyz q'm'q wn
- 638 (9) *t(ä)ñrilär kuvrağı ol yalañuklar han-* 9. Tanrılar topluluğu o insanların
tnkry l'r qwvr'q y 'wl y'l'nkww l'r q'n hükümda-
- 639 (10) *ın ädgü ögli yolçı yerçi alınıp* 10. rını, iyi düşünen rehberi2 alıp
yn 'dkw 'wykly ywl çy yyr çy ''lynyp
- 640 (11) *ķop süzök köñülin ol eliglär han-* 11. bütünüyle temiz bir gönülle o
qwp swyz wk kwnkwl yn 'wl 'ylykl'r q'n hükümdar-
- 641 (12) *lar birlä nom äşidip nomluğ noş* 12. lar2 ile öğretiyi dinleyip öğreti tadı2
l'r pyrl' nwm 'şydyp nwm lwq nwş
- 642 (13) *tatığı üzä tođğay kañğay biz ,* 13. ile doyacağız2.
t'tyq y 'wyz' twtq'y q'nq'y pyz ,,
- 643 (14) *bo ok¹⁵² sävinçtä ötgürü ol eligpw 'wq* 14. İşte bu sevinçten ötürü o
s'vynç t' 'wytkwrw 'wl 'ylyk
- 644 (15) *hanıg eli uluşı bodunı kar-* 15. hükümdarı2, memleketi2, halkı2
q'n yq 'yly 'wlwş y pwdwn y q'r
- 645 (16) *ası birlä alku üddä* 16. ile her zaman
'sy pyrl' ② ''lqw 'wytd'
- 646 (17) *ķoluta ķop törlüg adasınta tuda-* 17. her türlü tehlike-
qwlw t' qwp twyrlwk ''d' synt' twd'
- 647 (18) *sınta küyü küzätü tägingäy biz* 18. de2 koruyup2 gözeteceğiz.
synt' kwyw kwys'tw t'kynk'y pyz
- 648 (19) *t(ä)ñrim , birök yänä t(ä)ñrim kayu elig-* 19. Efendim, bazı hükümdar-
tnkrym ,, pyrwk y'n' tnkrym q'yw 'ylyk
- 649 (20) *lär hanlarnıñ elintä uluşınta* 20. ların ülkesinde2
l'r q'n l'r nyny 'ylynt' 'wlwş ynt'
- 650 (21) *bo nom ärdini bar ärip kertgünmäsär* 21. bu öğreti mücevherinin olduğuna
pw nwm 'rdyny p'r 'ryp kyrtkwnm's'r
- 651 (22) *ädgärmäsär äşidmäsär tıñlamasar* 22. inan(ıl)masa2 dinle(nil)mese2
'dk'rm's'r 'şydm's'r tynkl'm's'r
- 652 (23) *ayamasar ağırlamasar , yänä bo nom* 23. saygı göster(il)mese2 yine bu öğreti
'y'm's'r ''qyrl'm's'r ,, y'n' pw nwm
altınç altı y(e)g(i)rmi ,
''ltynç ''lty ykrmy ,,

¹⁵² ok, RM 'wm

(433) 653	(1)	<i>ärdiniġ tutdaċi tört törlüġ</i> ^{429c27}	1. mücevherini gerçekleştirecek dört tür
		'rdynyk twtd'çy twyrt twyrtlwġ	
654	(2)	<i>terin kuvraġıġ ymä açınmasar</i>	2. topluluġu da saygı göster(il)mese ₂
		tyryn qwvr'q yq ym' ''çynm's'r	
655	(3)	<i>ayamasar , ötrü biz kamaġun t(ä)ħridäm</i>	3. o zaman biz, bütün ilahi
		'y'm's'r ,, 'wtrw pyz q'm'q wn tnkryd'm	
656	(4)	<i>kuvraġımız birlä bo nom ärdiniġ äşidgäli</i>	4. topluluġumuz ile bu öğreti mücevherini
		qwvr'q ymyz pyrl' pw nwm 'rdynyk 'şydk'ly	din-
657	(5)	<i>bolmatın nomluġ noş taııġı üzä</i>	5. lemeden öğretinin lezzet(inden)
		pwl'm'tyn nwm lwq nwş t'dyq y 'wyz '	
658	(6)	<i>äġsük k(ä)rgäk</i> ¹⁵³ <i>bolup nom mäħisindin</i> ¹⁵⁴	6. mahrum kalıp öğreti mutluluġunu
		'kswk k'rk'k pwlwp nwm m'nkysyndyn	
659	(7)	<i>oġadıp çoġsuz yalınsız küç-</i>	7. kaçırıp, sönük ₂ güç-
		'wq'dyp çwq swz ® y'lyn syz kwyç	
660	(8)	<i>süz küsünsüz bolġay biz , üç yavlaġ</i>	8. süz ₂ olacaġız. Üç kötü
		swz kwyswnswz pwlq'y pyz ,, 'wyç y'vl'q	
661	(9)	<i>yoldaki tınl(ı)ġlar kuvraġı asılġay ,</i>	9. yoldaki canlılar topluluġu
		ywl d'qy tynlq l'r qwvr'q y ''sylq'y ,,	
662	(10)	<i>üşälġäy , t(ä)ħri yeri kişi aźun-</i>	10. artacak ₂ . gökyüzü (ve) varlık dünya-
		'wysd'lk'y ,, tnkry yyr y kyşy ''żwn	
663	(11)	<i>ı esilġäy</i> ¹⁵⁵ <i>kooraġay , sansarlıġ taloy</i>	11. sı zarara uğrayacak, eksilecek.
		y 'sylk'y qwwr'q'y ,, s'ns'r lyq t'lwıy	Samsaralı okyanus ₂
664	(12)	<i>üğüz içindä täġzingäylär , nirvanlıġ inġın</i> ¹⁵⁶	12. içinde dolaşacaklar. Nirvanaya ait uzak
		'wykwz 'yçynt' t'ksynk'y l'r ,, nırv'n lyq yntyn	
665	(13)	<i>kıdıġdaki yoltın ıraġaylar ,</i>	13. kıyıdaki yoldan uzaklaşacaklar.
		qydyq t'qy ywltyn 'yr'q'y l'r ,,	
666	(14)	<i>aıı kötrülmiş ayaġka täġimlig</i>	14. Adı yüceltilmiş saygıya değer
		'dy kwytrwlmıyş ''y'q q' t'kymlyk	
667	(15)	<i>t(ä)ħrim kaçan biz bo töröläriġ körsär</i>	15. efendim, ne zaman biz bu yasaları gör-
		tnkrym q'ç'n pyz pw twyrt l'ryk kwırs'r	
668	(16)	<i>biz , ötrü elig uluşıġ ol</i>	16. sek ondan sonra ülkeyi ₂ o
		pyz ,, 'wytrw 'ylyk 'wlwş wq 'wl	
669	(17)	<i>elig hanıġ , ol bodunuġ karaġ tiıtip</i>	17. hükümdarı o halkı ₂ bırakıp ₂
		'ylyk q'n yq ,, 'wl pıdwnwq q'r'q tydyp	

¹⁵³ *k(ä)rgäk*, RM k'rk'k

¹⁵⁴ *mäħisindin*, RM m'nkysyntyn

¹⁵⁵ Kapalı e ('y) olması gereken kelime, hem Petersburg yazmasında hem de RM'de ä (') ile yazılmıştır.

¹⁵⁶ *inġın*, RM *ıntın* / 'yntyn

670	(18)	<i>ıdalap küyü küzätü tutğuluk köñül-</i> 'yd'l'p kwyw kwys'tw twtqwlwq kwnkwl	18. koruyup kollamak için
671	(19)	<i>tin ketğäy biz , yänä t(ä)ñrim</i> tyn k'tk'y pyz ,, y'n' tnkrym	19. gideceğiz ve efendim
672	(20)	<i>yalañuz biz ök ol el uluşuğ ol</i> y'l'nkws pyz 'wk 'wl 'yl 'wlwş wq 'wl	20. yalnız biz, işte o ülkeyi ₂
673	(21)	<i>elig hanıg ol bodunuğ qarağ tiñär</i> 'ylyk q'n yq 'wl pwdwn wq q'r'q tyd'r	21. hükümdarı ₂ , o halkı ₂ terk
674	(22)	<i>ıdalayur ärmäz biz , biznitä</i> 'yd'l'ywr 'rm'z pyz ,, pyz ny t'	22. etmeyiz. Bizden
(434) 675	(1)	<i>adın balıq uluş orđo¹⁵⁷ karşı¹⁵⁸</i> ''dyn p'lyq 'wlwş 'wrtw q'rşy	1. başka memleket ₂ , saray ₂
676	(2)	<i>kügçi¹⁵⁹ küzätçi näçä tözün^{430a05}</i> kwykçy kws'tçy n'ç' twyz wn	2. sorumlusu ₂ ne kadar asil ₂
677	(3)	<i>yavaş t(ä)ñrilär ärsärlär , olar</i> y'v'ş tnkry l'r 'rs'r l'r ,, 'wl'r	3. Tanrılar varsa, onların
678	(4)	<i>barça bizniçiläyü¹⁶⁰ ök tiñip</i> p'rç' pysynk çyl'yw 'wk tydyp	4. hepsi (bizim gibi) bunları terk edip ₂
679	(5)	<i>ıdalap qodğay kämişğäylär , ötrü</i> 'yd'l'p qwtq'y k'myšk'y l'r ,, 'wytrw	5. vazgeçecekler ₂ . Sonra
680	(6)	<i>ol el uluşta öñi öñi adroq</i> 'wl 'yl 'wlwş t' 'wynky 'wynky ''drwq	6. o ülkede ₂ başka ₂
681	(7)	<i>adroq ada tuda bolğay ; {eli}</i> ''drwq ''d' twd' pwlq'y ,, 'yl y	7. farklı tehlike(ler) olacak.
682	(8)	<i>eli hanı el ornın ıçğın-</i> 'yl y q'ny 'yl ® 'wrnyn 'yçqyn	8. Hükümdar ₂ ülkeyi kaybe-
683	(9)	<i>ğay , bodunı qarası yavğan yavız</i> q'y ,, pwdwny q'r'sy y'vq'n y'vyz	9. decek. Halk ₂ kötü
684	(10)	<i>köñüllüğ bolğay , yintäm bāklāmāk</i> kwnkwl lwk pwlq'y ,, yynt'm p'kl'm'k	10. gönüllü olacak. Sürekli bağlama ₂ ,
685	(11)	<i>buqagulamāk ölürmāk ämgätmāk</i> pwq'qwl'm'q 'wylwrm'k 'mk'tm'k	11. öldürüp işkence etme ₂ ,
686	(12)	<i>tötüşmāk qarışmak yonq{r}şmak</i> twytwşm'k q'ryşm'q ywnk'rşm'q	12. savaşıma ₂ , iftirâlaşma ₂ ,

¹⁵⁷ orđo, u 618 ön /4/ ordo / 'wrđw

¹⁵⁸ karşı, u 618 ön /4/'de karşı'dan sonra kânt suzak / k'nt swz'q gelmektedir.

¹⁵⁹ kügçi, u 618 ön /5/'de kügçi'den sonra äv bark / 'v b'rq gelmektedir.

¹⁶⁰ bizniçiläyü, u 618 ön /7/ bizniçiläyü / pyz ny çyl'y

687	(13)	<i>ayığlaşmak yazuksuzuğ yalarmak-</i> ''yyq l'şm'q y'swq swz wq y'l'rm'q	13. suçsuzlardan şüphelenme (ve)
688	(14)	<i>ta ulatı ; ayığ törölär bolğay ;</i> t' 'wl'ty ,, ,, ''yyq twyrw l'r pwlq'y ,, ,,	14. gibi kötü âdetler olacak.
689	(15)	<i>ötrü ol üdün ança tušta</i> 'wytrw 'wl 'wydwn ''nç' twş t'	15. Daha sonra o vakit öyle bir zamanda
690	(16)	<i>aç kız ig kägän yağı yavlaq</i> 'ç qyz 'yk k'k'n y'qy y'vl'q	16. açlık, kıtlık ² , hastalık ² , düşman
691	(17)	<i>bolğay , basa basa kuđruqluğ</i> pwlq'y ,, p's' ® p's' qwtwq lwq	17. olacak. Daha sonra kuyruklu
692	(18)	<i>yultuz tuğğay , iki kün t(ä)ñri</i> ywltwz twq'q'y ,, 'yky kwn tnkry	18. yıldız doğacak. İki güneş Tanrısı
693	(19)	<i>közüngäy , üdsüz kăzıgsız kün</i> kwyswnk'y ,, 'wytswz k'syksyz kwyn	19. gözükecek. Zamansız güneş
694	(20)	<i>ay tutunğay , kara yürün yelü</i> 'y twtwnq'y ,, q'r' ywrwnk yylw	20. ay tutulacak. Siyah beyaz gökkuşağı
695	(21)	<i>kögän b(ä)lgürgäy , yavız irü b(ä)lgülär</i> kwyk'n plkwrk'y ,, y'vyz 'yrw plkw l'r	21. belirecek. Kötü belirtiler ²
696	(22)	<i>bolğay , uçar yultuzlar tüşgäy</i> pwlq'y ,, 'wç'r ywltwz l'r twyşk'y	22. olacak. Uçan yıldızlar düşecek,
697	(23)	<i>yer täpräğäy kuđuğ içintä ün</i> yyr t'pr'k'y qwtwq 'yçynt' 'wyn <i>altınç yeti y(e)g(i)rmi ,</i> ''ltynç yyty ykrmy ,,	23. yer sallanacak. Kuyu içinden ses
(435) 698	(1)	<i>üngäy suv taşğay üdsüz yäl yağmur</i> ^{430a10} 'wynk'y swv t'şq'y 'wytswz yyy l y'qmwr	1. yükselecek, su(lar) taşacak vakitsiz fırtına ²
699	(2)	<i>bolğay , ı tarığ tüş yemiş bütinäğäy</i> ¹⁶¹ pwlq'y ,, 'y t'ryq twyş yymyş pwytm'k'y	2. olacak. Mahsul ² , meyve ² yetiştiremeyecek.
700	(3)	<i>yat</i> ¹⁶² <i>yağı küçädğäy</i> ¹⁶³ , <i>bodun kara</i> y't y'qy kwyç'tk'y ,, pwdwn q'r'	3. Yabancı düşmanı güçlenecek. Halk
701	(4)	<i>ämğäklig bolğay ; öz yer suvta</i> ¹⁶⁴ 'mk'k lyk pwlq'y ,, ,, 'wyz yyr swv t'	4. zahmet çekecek. Kendi toprağında ²
702	(5)	<i>ögirmäksiz sävinmäksiz bolğay atı</i> ¹⁶⁵ 'wykyrm'ksyz s'vynm'ksyz pwlq'y ''dy	5. mutsuz ² olacak. Adı

¹⁶¹ *bütinäğäy*, u 618 arka /2/ *bolmagay* / bwlm'q'y

¹⁶² *yat*, u 618 arka /2/ *yat* / y'd

¹⁶³ *küçädğäy*, u 618 arka /3/ *küçädğäy* / kwç'dk'y

¹⁶⁴ *yer suvta*, u 618 arka /4/ *yerdä suvda* / yyrd' swvd

¹⁶⁵ *atı*, u 618 arka /5/ *atı* / ''ty

703	(6)	<i>kötrülmüş ayağka tągimlig t(ä)ñrim</i>	6. yüceltilmiş saygıdeğer efendim,
		kwytrwlmyş 'y'q q' t'kymlyk tnkrym	
704	(7)	<i>inçip biz¹⁶⁶ kamağ t(ä)ñrilär</i>	7. böylece biz bütün Tanrılar,
		'ynçyp pyz ® q'm'q tnkry l'r	
705	(8)	<i>tözün yavaş kut vahşiklar kayu</i>	8. asil ₂ ruhlar ₂ o yerden
		twyz wn y'v's qwt v'qşyk l'r q'yw	
706	(9)	<i>yer orontın tüzmiş üddä oğ bo</i>	9. kaçtığımız zaman
		yyr 'wrwn tyn d'smyş 'wytd' 'wq pw	
707	(10)	<i>muntağ ada tudalar yavız artağ</i>	10. bunun gibi tehlike(ler), kötü, bozuk
		mwnt'q 'd' twd' l'r y'vyz 'rt'q	
708	(11)	<i>törölär üküş bolğay :</i>	11. yasalar artacak.
		twytrw l'r 'wykwş pwlq'y ,, ,, ,,	
709	(12)	<i><u>anı için ädgün barmış t(ä)ñrim</u></i>	12. Onun için iyiliğe ulaşmış efendim,
		'ny 'wyçwn 'dkwn p'rmyş tnkrym	
710	(13)	<i>birök kayu eliglär hanlar elin</i>	13. eğer kimi hükümdarlar ₂ , memleketini ₂
		pyrwk q'yw 'ylyk l'r q'n l'r 'yl yn	
711	(14)	<i>uluşın küzätgäli k(ä)ntüläri¹⁶⁷ enç</i>	14. korumak, kendileri(ni) rahata ₂
		'wlwş yn kwys'tk'ly kntw l'ry 'ynç	
712	(15)	<i>mänjilig bolğalı , bodunun karasın enç</i>	15. kavuşturmak, halkın ₂
		m'nkylyk pwlq'ly ,, pwdwnyn q'r'syn 'ynç	
713	(16)	<i>äsän kılğalı , yat yağığ utğa-</i>	16. esen ₂ kılmak, uzak düşmanını yen-
		's'n qylq'ly ,, ® y't y'qyq 'wtq'	
714	(17)	<i>lı küsäsär , ötrü ol eliglär han-</i>	17. mek istese o zaman hükümdar-
		ly kwys's'r ,, 'wytrw 'wl 'ylyk l'r q'n	
715	(18)	<i>lar bo nom ärdinig süzök köñülün</i>	18. lar ₂ bu öğreti mücevherini temiz
		l'r pw nwm 'rdynyk swyz wk kwnkwl yn	gönülle
716	(19)	<i>äşidzünlär tırlazunlar ayazun-</i>	19. dinlesin ₂ , saygı
		'şydz wn l'r tynkl'z wn l'r 'y'swn	
717	(20)	<i>lar ağırlazunlar okızunlar</i>	20. gösterebilirler ₂ , okusun,
		l'r 'qyrl'z wn l'r 'wqyz wn l'r	
718	(21)	<i>okıtzunlar bitizünlär bititz-</i>	21. okutsun, yazsın, yazdır-
		'wqytz wn l'r pytyz wn l'r pytytz	
719	(22)	<i>ünlär , ötrü biz kamağ t(ä)ñri-</i>	22. sınırlar. Sonra biz bütün Tanrı -
		wnl'r ,, 'wytrw pyz q'm'q tnkry	
(436) 720	(1)	<i>lär kuvrağı k(ä)ntü k(ä)ntü terinimiz</i>	1. lar topluluğu kendi
		l'r qwvr'q y kntw kntw tyrynymyz	

¹⁶⁶ biz, u 618 arka /7/ bo / pw

¹⁶⁷ k(ä)ntüläri, RM kntw l'r

721	(2)	<i>kuvragımız birlä nomluğ aşğa</i> qwwr'q ymyz pyrl' nwm lwq 'ş q'	2. topluluğumuz ² ile öğreti aşına (öğretinin lezzetine)
722	(3)	<i>toğ bolup çoğumuz yalınımız</i> twq pwlwp çwq wmwz y'lyn ymyz	3. doymuş olup alevimiz ²
723	(4)	<i>asılğay üstälğäy , atı kötrül-</i> 'sylv'y 'wysd'lk'y , 'dy kwyrwl	4. artacak ² . Adı yüceltil-
724	(5)	<i>miş ayagğa tağimlig t(ä)ñrim , k(a)ltı</i> myş 'y'q q' t'kymlyk tnkrym , qlty	5. miş saygı değer efendim, öyle ki
725	(6)	<i><u>m(a)habrahmi uluğ äzrua t(ä)ñri</u></i> mq' pr'qmy 'wlwq 'z rw' tnkry	6. M(a)habrahmi ulu Brahma Tanrı(nın)
726	(7)	<i>yertinçükä asıglığın ürüg</i> yyrtynçw k' 'syq lyq yn 'wyrwk	7. yeryüzüne fayda(sını) uzun
727	(8)	<i>uzatı yertinçülüg şastirlarığ</i> 'ws'ty yyrtynçw lwk ş'styr l'ryq	8. süre dünyevi kitaplar
728	(9)	<i>ayıtı sözlädi¹⁶⁸ , ançulayu oğ</i> 'yyty swyz l'ty , 'nçwl'yw 'wq	9. söyledi. Bu şekilde
729	(10)	<i>hormuzta t(ä)ñri ulatı beş törlüg</i> qwrmwz t' tnkry 'wl'ty pyş twyrlwk	10. Indra Tanrı ve diğer beş
730	(11)	<i>bügülüg ädrämkä¹⁶⁹ tükällig¹⁷⁰ uluğ</i> pwykwlwk 'dr'm k' twyk'l lyk 'wlwq	11. fazilete sahip, ulu
731	(12)	<i>küçlüg aržilar ymä , adroğ adroğ¹⁷¹</i> kwyç lwk 'rž y l'r ym' 'trwq 'trwq	12. güçlü evliyalar da diğer
732	(13)	<i>şastirlarığ öñi öñi bitig-</i> 'ş'styr l'ryq 'wynky 'wynky pytyk	13. kitapları, başka başka kitap-
733	(14)	<i>läriğ körkitdilär ay{y}tlar¹⁷² ,</i> l'ryk kwyrkytdy l'r 'yyty l'r ,	14. ları gösterdiler, söylediler.
734	(15)	<i>inçip äzrua t(ä)ñriniñ aymış ,</i> 'ynçyp 'z rw' tnkry nyny 'ymyş	15. Böylece Ezrua Tanrının,
735	(16)	<i>hormuzta t(ä)ñriniñ beş törlüg</i> qwrmwz t' tnkry nyny pyş twyrlwk	16. Indra Tanrının söylediği beş tür
736	(17)	<i>bügülüg ädrämkä tükällig arž-</i> pwykwlwk 'dr'm k' ® twyk'l lyk 'rž	17. fazilete sahip evliya-
737	(18)	<i>ilarnıñ körkitmiş şastirlar</i> y l'r nyny kwyrkytmyş 'ş'styr l'r	18. ların gösterdiği <i>şāstra</i> kitapları

¹⁶⁸ ayıtı sözläti, u 617 ön /3/ aydı sözlädi / 'ydy swyz l'dy

¹⁶⁹ ädrämkä, u 617 ön /5/ ärdämkä / 'rd'm k'

¹⁷⁰ tükällig, u 617 ön /5/ tükäl<l>ig / twyk'lyk

¹⁷¹ adroğ, u 617 ön /6/ adrok adrok / 'drwq

¹⁷² SuvKaya (Kaya, 1994) ay{y}dılar

738	(19)	<i>täg bitiglär bo yertinçütä sansız</i>	19. gibi kitaplar bu yeryüzünde
		t'k pytyk l'r pw yyrtynçw t' s'nsyz	
739	(20)	<i>sakışsız bolsarlar , näñ t(ä)ñrim</i>	20. sayısız olsalar. Ancak Tanrım,
		s'qyş syz pwls'r l'r ,, n'nk tnkrym	
740	(21)	<i>siz y(a)rlıkağuşı bo nom ärdinikä¹⁷³</i>	21. sizin bağışlayıcı bu öğreti
		syz yrlyq'qwçy pw nwm 'rdyny l'r	mücevherler(inize)
741	(22)	<i>yüz miñ tümän kolti nayut</i>	22. yüz bin tümen (=100.000x10.000=1
		ywz mynk twym'n kwltı n'ywt	milyar) Koti, Nayuta ₂
742	(23)	<i>san üzä arıtı oğşayu tägin-</i>	23. sayısı tam olarak benze-
		s'n 'wyz ' 'ryty 'wqş'yw t'kyn	
		<i>altınç säkiz y(e)g(i)rmi ,</i>	
		'ltynç s'kyz ykrımy ,,	
(437) 743	(1)	<i>mäz <nä üçün oğşayu täginmäz>¹⁷⁴ tep</i>	1. mez. "Niçin benzemez" denirse bu
		<i>tesär , kim bo nom ärdini^{430a29}</i>	öğreti mücevheri
		m'z n' 'wyçwn 'wqş'yw t'kynm'z typ tys'r ,,	
		kym pw nwm 'rdyny	
744	(2)	<i>küçintä çambudivip uluşdağı</i>	2. sayesinde <i>jambūdīvīpa</i> ülkesindeki
		kwyç ynt' ç'mpwdyvyp 'wlwş d'qy	
745	(3)	<i>eliglär hanlar köni nomça törö-</i>	3. hükümdarlar ₂ doğru öğreti ve töreye
		'ylyk l'r q'n l'r kwyny nwmç' twyrw	
746	(4)	<i>çä ävrilip ap öz ät'özlärin</i>	4. göre hareket edip hem vücutlarını
		ç' 'vrylyp 'p 'wyz 't'wyz l'ryn	
747	(5)	<i>ap k(ä)ntü terinin kuvrağın ap</i>	5. hem kendi topluluğunu hem de
		'p kntw tyrynyn qwvr'q yn 'p	
748	(6)	<i>imärigmä kamağ bodunun қarasın</i>	6. bütün halkını
		'ym'rykm ' q'm'q pwdwn yn q'r'syn	
749	(7)	<i>adasız tudasız ämgäksiz tolğaq-</i>	7. tehlikesiz ₂ , zahmet-
		'd'syz twd' syz ® 'mk'ksyz twlq'q	
750	(8)	<i>sız erşisiz karşısız kılğalı</i>	8. siz ₂ , kavgasız ₂ kılabilmek için
		syz 'yrşy syz q'rşy syz qylq'ly	
751	(9)	<i>up , yat yağı basınçın tarқarıp ,</i>	9. hem de uzak düşmanın baskısını
		wp ,, y't y'qy p'synçyn t'rq'ryp ,,	uzaklaştırıp
752	(10)	<i>ulatı köžünür ät'özlüg köžünmäz</i>	10. ve diğer görünen bedeni görünmeze
		'wl'ty kwyswnwr 't 'wyz lwk kwyswnm'z	

¹⁷³ Leningrad'da silik olan kelime Radloff-Malov'da *ärdinilär* biçimindedir; fakat bağlam ve 434.13-14'teki benzer cümle yapısı esas alınarak *ärdinikä* okunmuştur.

¹⁷⁴ <...> içerisinde verilen ibare satırın üzerinden yazılmıştır.

753	(11)	<i>ının aẓunluğ uluğ <törlüğ>¹⁷⁵ yeg başdınkı¹⁷⁶</i> yndyn ''ẓwn lwq 'wlvq yyk p'şdynqy	11. uzak alemli yüce, en üstün
754	(12)	<i>asığka tusuğa tągırlär üçün</i> ''syq q' twsw q' t'kyr l'r 'wyçwn	12. faydaya ² ulaşılır diye
755	(13)	<i>anın ol şastırlar¹⁷⁷ bo nom ärdini-</i> ''nyn 'wl ş'styr l'r pw nwm 'rdyny	13. onun o <i>śāstra</i> kitapları bu öğreti mücevheri-
756	(14)	<i>kä arıtı oğşayu təginmäzlär ,</i> k' 'ryty 'wqş'yw t'kynm'z l'r ,,	14. ne tam olarak benzemez.
757	(15)	<i>anı üçün anı¹⁷⁸ kötrülmiş ayağ-</i> ''ny 'wyçwn ''dy kwytrwlmyş ''y'q	15. Adı yüceltilmiş saygı
758	(16)	<i>ka təgimlig t(ä)ηrim , yalañuq-</i> q' t'kymlyk ® tnkrym ,, y'l'nkqw	16. değer efendim, insan-
759	(17)	<i>lar hanı elig bağlär , k(ä)ntü öz</i> l'r q'ny 'ylyk p'k l'r ,, kntw 'wyz	17. ların hükümdarı, hükümdar efendiler
760	(18)	<i>ellärintä uluşlarınta , bo nom-</i> 'yl l'ryn t' 'wlvş l'ryn t' ,, pw nwm	18. kendi ülkelerinde bu öğreti-
761	(19)	<i>luğ y(a)ruḳ yulağ tamṭurzunlar nom</i> lwq yrwq ywl'q t'mdwrz wn l'r nwm	19. li ışıḳ meşalesini tutuştursunlar. Öğreti
762	(20)	<i>tözlüğ y(a)ruḳın keñürü y(a)rutzun-</i> twyz lwk yrwq yn kynkwrw yrwz wn	20. esaslı ışığı genişleterek aydınlatısın-
763	(21)	<i>lar , ötrü biz başın ḳamağ t(ä)ηri-</i> l'r ,, 'wytrw pyz p'ş yn q'm'q tnkry	21. lar. Sonra biz başta bütün Tanrı-
764	(22)	<i>lär çambudivip uluştaḳı tözün</i> l'r ç'mpwdyvyp 'wlvş t'qy twyz wn	22. lar <i>jambūdvīpa</i> yerdeki
(438) 765	(1)	<i>yavaş ḳutlar vahşiklar bo ok¹⁷⁹</i> 430b07 y'v'ş qwt l'r v'qşyk l'r pw 'wq	1. asil ² ruhlar işte bu
766	(2)	<i>avant tıtağ üzä üzälik-</i> ''v'nt tylt'q 'wyz' 'wys'lyk	2. sebep ² ile daha üstü bulunma-
767	(3)	<i>siz nomluğ noş tatıḡıḡ tatḡalı</i> syz nwm lwq nwş t'tyq yq t'tq'ly	3. yan öğretisi tatlı, tat almayı sağlamak için
768	(4)	<i>bölök , çoğ yalın küç küsün y(a)ruḳ</i> pwlwk ,, çwq y'lyn kwyç kwyswn yrwq	4. bölüm: Alev ² , güç ² (ve) ışıḳ ²

¹⁷⁵ *törlüğ*, u 617 arka /2/'ye göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

¹⁷⁶ *başdınkı*, u 617 arka /3/ *baştınkı* / b'ştyñjy

¹⁷⁷ *şastırlar*, u 617 arka /4/ *şaşt(i)rlar* / ş'stır l'r

¹⁷⁸ *atı*, u 617 arka /6/ *atı* / ''ty

¹⁷⁹ *ok*, RM nwm

769	(5)	<i>yaşuḳ üzä ägsüksüz bolu tägingäy</i> y'şwq 'wyz ' 'kswkswz pwlw t'kynk'y	5. ile eksiksiz olarak ulaş-
770	(6)	<i>biz , yalaḡuḳlar oḡlanı ymä</i> pyz ,, y'l'nkww l'r 'wql'n y ym'	6. çağız. İnsanoḡlu da
771	(7)	<i>enḳkä tınḳa täggäylär ,</i> 'ynḳ k' tynḳ ® q' t'kk'y l'r ,,	7. rahata2 ulaşacak.
772	(8)	<i>kenki kenki aḡunlarta ymä saḳınu</i> kynky kynky ''ḡ wn l'rt' ym' s'qynw	8. Sonraki hayatlarında da düşünölüp
773	(9)	<i>sözläyü yeḡinḳsiz ädgü ädgü mäḡig aḡa-</i> swyz l'yw yydynḳsyz 'dkw 'dkw m'nkyk ''ş'	9. söylenemeyecek kadar iyi bir huzura
774	(10)	<i>ḡaylar ; burhanlarıḡ tuşup ädgü</i> q'y l'r ,, ,, pwrq'n l'ryq twşwp 'dkw	10. erecek. Budalara rastlayıp iyi
775	(11)	<i>yıltızlıḡ uruḡlarıḡ asıp ükliḡip</i> yyltyz lyq 'wrwq l'ryq ''syp 'wyklydyp	11. soylu, nesilleri çoḡaltıp
776	(12)	<i>'äḡ tüpintä yänä alp bulḡuluḳ</i> 'nk twypynt' y'n' 'lp pwlqwlwq	12. en dipte yine bulunması güc olan
777	(13)	<i>üzäliksiz üstünki yeg köni tüz</i> 'wys'lyksyz 'wysdwnky yyk kwyny twyz	13. daha üstü bulunmayan (en) üstün doğru düz
778	(14)	<i>tuymaḳ burhan ḳutın bulup , beş</i> twym'q pwrq'n qwt yn pwlwp ,, pyş	14. sezmek buda kutsallıḡını bulup beş
779	(15)	<i>aḡun tınl(ı)ḡlarnıḡ umuḡı inaḡı</i> 'ḡwn tynlyq l'r nynyk 'wmwq y 'yn'q y	15. varlık şeklindeki canlıların umudu2
780	(16)	<i>bolḡaylar , bo muntaḡ yaḡlıḡ</i> pwlq'y l'r ,, ® pw mwnt'q y'nklyq	16. olacaklar. Bunun gibi
781	(17)	<i>ulsuz tüpsüz yeg başdınḳı¹⁸⁰ tüş-</i> 'wlszw twypswz yyk p'şdynqy twyş	17. sonsuz2 en baştaki karşılı-
782	(18)	<i>kä utlıḳa tägmäk barḳa uḡrayu</i> k' 'wtly q' t'km'k p'rḳ' 'wqr'yw	18. ḡa ulaşmak (için) özellikle
783	(19)	<i>t(ä)ḡrim sizij t(ä)ḡrili yalaḡuḳlı¹⁸¹</i> tnkrym sysynk tnkry ly y'l'nkww ly	19. efendim sizin, Tanrı ve insan
784	(20)	<i>terin ḳuvraḡnıḡ ḳamaḡ ädgülärintä</i> tyryn qwvr'q nynyk q'm'q 'dkw l'rynt'	20. topluluḡunun bütün iyiliklerinin
785	(21)	<i>alkuta¹⁸² utmiş yegäḡmiş äzrua</i> 'lqw t' 'wtmyş yyk'tmyş 'z rw'	21. hepsini yenmiş, alt etmiş (olacak) Ezrua

¹⁸⁰ başdınḳı, u 614 ön /4/ baştınḳı / p'ştyñjy

¹⁸¹ yalaḡuḳlı, u 614 ön /6/ yal(a)ḡuḳlı / y'lnkwḡ ly

¹⁸² alkuta, u 614 ön /7/ alkuda / ''lḡw d'

786	(22)	<i>t(ä)ñriniñ täriñ bilgä biligintin</i>	22. Tanrının derin bilgisinden
		tnkry nyny t'rynk pylk' pylykyntyn	
787	(23)	<i>'ärtmiş¹⁸³ hormuzta t(ä)ñriniñ</i>	23. geçmiş, Indra Tanrının
		'rtmyş qwrnwz t' tnkry nyny	
		<i>altınç tokuz y(e)g(i)rmi ,</i>	
		'ltynç twqwz ykrmy ,,	
(439) 788	(1)	<i>kođuru katıgılanmaıklıg y(i)ti kınıgınta^{430b14}</i>	1. tamamıyla gayretli keskin isteğinden
		qwtwrw q'tyql'nm'q lyq yty qynyq ynt'	
789	(2)	<i>ozmış sansız sakışsız sansar tolu</i>	2. kaçmış. Sayısız ₂ Samsara dolu
		'wsmyş s'nsyz s'qyş syz s'ns'r twlw	
790	(3)	<i>beş törlüg bügölüg ädrämkä tükällig</i>	3. beş tür bilgi faziletine sahip
		pyş twyrlwk pwkwlwkw 'dr'mk' twk'l lyk	
791	(4)	<i>uluğ uluğ aržılarnıñ küü kälig</i>	4. yüce varlıklar şeklinde başkalaşarak doğma
		'wlvwq 'wlvwq 'rž y l'r nyny kwk k'lyk	
792	(5)	<i>ädrämlärintä¹⁸⁴ ırak yegäđmiş saķıngu-</i>	5. erdemlerinden uzak (ve) üstün olmuş. Düşünüle-
		'dr'm l'rynt' 'yr'q yyk'tmyş s'qynqw	
793	(6)	<i>luksuz sözlägölüksüz üç törlüg</i>	6. meyecek söylenemeyecek üç tür
		lwqswz swysl'kwlwkswz 'wyç twyrlwk	
794	(7)	<i>adroķķa tükällig ıdoķ uluğ</i>	7. değişikliğe sahip, kutsal ulu
		'drwq q' twyk'l ® lyk 'ydwq 'wlvwq	
795	(8)	<i>yarlıķançuķı köñölünüz üzä</i>	8. bağışlayıcı gönlünüz ile
		y'rlyk'nçwcy kwnkwł wnkwx 'wyz '	
796	(9)	<i>artoķ bolu y(a)rlıķap bo ıdoķ kutluğ</i>	9. fazlasıyla lütfedip bu kutsal, kutlu
		'rtwk pwlvw yrlyq'p pw 'ydwq qwtlwq	
797	(10)	<i>altun öñlüg y(a)ruk yaltrıklıg</i>	10. altın renkli parlak-parıltılı ₂
		'ltwn 'wynklwk yrwq y'ltryq lyq	
798	(11)	<i>kopda kötrülmiş nom eligi atl(ı)ğ</i>	11. her şeyden (çok) yüceltilmiş öğretinin hükümdarı adlı
		qwpd' kwytrwlmıyş nwm 'ylyky ''tlq	
799	(12)	<i>nom ärdiniğ aça yada nomlayu</i>	12. öğretini mücevherini açıklayarak ₂ vaaz
		nwm 'rdynyk ''ç' y'd' nwm l'yw	
800	(13)	<i>berip , çambudivip yertinçüdäki</i>	13. verip <i>jambūdvīpa</i> yeryüzündeki
		pyryp , ç'mpwdyvyp yyrtynçw d'ky	
801	(14)	<i>eliglärkä hanlarķa ulatı kiři</i>	14. hükümdarlara ₂ ve diğer insanlar
		'ylykl'r k' q'n l'r q' 'wl'ty kyşy	

¹⁸³:'ärtmiş, SuvKaya artmış. Sözcüğün art- değil de 'ärt- okunmasının nedeni oz- sözcüğü ile oluşturduğu ikilemedir. ärt- ... oz- şeklinde görülen oz- ärt- ikilemesi için bk. Serkan Şen

¹⁸⁴ ädrämlärintä, RM 'ädrämlärintä / ''dr'm l'rynt'

802	(15)	<i>yalaŋuḱ kuvraḡıŋa elkä uluşḱa</i> y'l'nkww qwwr'q ynk' 'yl k' 'wlwş q'	15. topluluḡuna, yurda, ülkeye
803	(16)	<i>asıḡlıḡ nomuḡ törög biltürü</i> 'syq lyq nwm wq ® twyrwk pyltrw	16. faydalı (olan) öğretiyi, yasayı bildirip
804	(17)	<i>uḱduru y(a)rlıḱamaḱıŋıznıŋ oḱ ädgü-</i> 'wqdwrrw yrlyq'm'q ynkyz nyny 'wq 'dkw	17. anlatarak lütfetmeniz işte (bu) iyi (olarak)
805	(18)	<i>si teŋir , anın aḱı kötrülmiş</i> sy tydyr ,, 'nyn 'dy kwytrwlmış	18. adlandırılır. Onun için adı yüceltilmiş
806	(19)	<i>ayaḡḱa täḡimlig t(ä)ŋrim biziŋ</i> 'y'q q' t'kymlyk tnkrym pyz ynk	19. saygı değer efendim, bizim
807	(20)	<i>antaḡ uluḡ küsüşümüz täḡinür ,</i> 'nt'q 'wlwq kwsww wmwz t'kynwr ,,	20. öyle büyük olan isteklerimize ulaşır.
808	(21)	<i>yalaŋuḱlar¹⁸⁵ hanı eliglär bağlär</i> y'l'nkww l'r q'ny 'ylyk l'r p'k l'r	21. İnsanların hükümdarı (olan) hanlar beyler
809	(22)	<i>barḱa bo nom ärdiniḡ boşḡunzun-</i> p'rḱ' pw nwm 'rdyny pwsqwnsw	22. bütün bu öğreti mücevherini öğrensini-
810	(23)	<i>lar</i> l'r	23. ler
(440) 811	(1)	<i>tutzunlar , ayażunlar ağır-</i> ^{430b21} twtz wn l'r ,, 'y'swn l'r 'qyr	1. tutsunlar. Saygı göstere-
812	(2)	<i>lazunlar <ukzunlar>¹⁸⁶ oŋarzunlar tapınz-</i> l'z wn l'r 'wnk'rz wn l'r t'pynz	2. ler2, iyileştirsinler, hizmet
813	(3)	<i>unlar uḱdunzunlar , öḡzünlär</i> wn l'r 'wtwnz wn l'r ,, 'wykswn l'r	3. etsinler2, övsünler2
814	(4)	<i>alḱazunlar ärti tep , nä üçün</i> 'lq'z wn l'r 'rty typ ,, n' 'wyḱwn	4. deyip “Niçin”
815	(5)	<i>tep tesär , inḱip bo nom ärdiniŋiŋ</i> typ tys'r ,, 'ynḱyp pw nwm 'rdyny nyny	5. denirse şöyle ki bu öğreti mücevherinin
816	(6)	<i>täriŋ yörüḡi uluḡ asıḡı saḱıŋu-</i> t'rynky ywrrwy 'wlwq 'syq y s'qynqw	6. derin anlamı, büyük faydası
817	(7)	<i>luḱsuz sözläḡülüksüz teŋir , anın</i> lwq swz swyz l'kwlwkw swz tydyr ,, 'nyn	7. düşünilemeyecek, söylenemeyecektir.
818	(8)	<i>bo nom ärdini ḱopda kötrülmiş</i> pw nwm 'rdyny ® qwp d' kwytrwlmış	8. Bu öğreti mücevheri her şey(den) üstün
819	(9)	<i>nom eligi tetir tep ötündilär ,</i> nwm 'ylyky tytyr typ 'wytwndy l'r ,,	9. öğretinin hükümdardır diye saygıyla arz ettiler.

¹⁸⁵ *yalaŋuḱlar*, u 614 arka /5/ *yal(a)ŋuḱ* / y'l'nkww

¹⁸⁶ *ukzunlar* / 'wqz wn l'r u 614 arka /8-9/'a göredir. Petersburg yazmasında yoktur.

820	(10)	<u>ol üdün t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan</u>	10. O vakit Tanrılar Tanrısı Buda
		'wl 'wytwn tnkry tnkry sy pwrq'n	
821	(11)	<u>tört m(a)haraaça t(ä)ñrilärkä</u>	11. dört Maharaja Tanrılara
		twyrt mq'r''ç' tnkry l'r k'	
822	(12)	yänä inçä tep y(a)rılıkadı , sizlär	12. yine şöyle deyip buyurdu. "Sizler
		y'n' 'ynç' typ yrlyq'dy ,, syz l'r	
823	(13)	kamağ tört m(a)haraaçalar ulatı	13. bütün dört Maharajalar ve diğer
		q'm'q twyrt mq'r''ç' l'r 'wl'dy	
824	(14)	adın ymä t(ä)ñrilär kuvrağı birök	14. başka Tanrılar topluluğu eğer
		'dyn ym' tnkry l'r qwvr'q y pyrwk	
825	(15)	ol yalañuklar hanı bo nom ärdinig	15. o insanların hükümdarının bu öğreti
		'wl y'l'nkqw l'r q'ny pw nwm 'rdynyk	mücevherini
826	(16)	süzök köñülin äşidmişin ayamış-	16. temiz bir gönülle duyduğunu, saygı
		swyswk kwnkwl yn 'şydmyş yn ''y'myş	gösterdiği-
827	(17)	ın körsär sizlär , ol elig	17. ni görürseniz o hükümdarı ²
		yn kwyr's' syz ® l'r ,, 'wl 'ylyk	
828	(18)	hanıg küyü küzätü tutup adasın	18. koruyup gözетerek engelini ²
		q'nyq kwyw kws'tw twtwp ''d' syn	
829	(19)	tudasın tarķarıp enç mäñilig	19. uzaklaştırıp huzurlu
		twd' syn t'rq'ryp 'ynç m'nykyk	
830	(20)	kılıñlar , birök toyın şamnanç	20. kılın. Eğer rahip, rahibe
		qylynkl'r ,, pyrwk twyyn ş'mn'nç	
831	(21)	upase upasanç tört törlüg	21. mümin, mümine, (bu) dört tür
		'wp'sy 'wp's'nç twyrt twyrlwk	
832	(22)	terin kuvrağ bo nom ärdinig ¹⁸⁷ boşğunsar-	22. topluluk, bu öğreti mücevherini
		tyryn qwvr'q pw nwm 'rdynyk pwşqwns'r	
833	(23)	lar tutsarlar , keñürü yadıp ^{430b28}	23. öğrense ² bütünüyle yayıp
		l'r twts'r l'r ,, kynkwrw y'dyp	
(440a) 834	(1)	[iş]läsärlär ¹⁸⁸	1. çalışsalar
		'yşl's'rl'r	
835	(2)	[küyü küzä]tü ¹⁸⁹ tutup [adasın] ¹⁹⁰	2. koruyup tehlikeleri
		kwyw kws'tw twdwp ''d'syn	

¹⁸⁷ ärdinig, RM ärdinig / 'rdynyk

¹⁸⁸ işläsärlär sözcüğü u 1638 arka /3/'ye göre tamamlanmıştır. SuvKaya : lAsArAr (Kaya, 1994)

¹⁸⁹ küyü küzätü söz grubu u 1638 arka /4/'e göre tamamlanmıştır. SuvKaya k(ä)ntü (Kaya, 1994)

¹⁹⁰ adasın sözcüğü u 1638 arka /4/'e göre tamamlanmıştır.

836	(3)	[tudasın] ¹⁹¹ tarķarıp enç ¹⁹² mäj-i- twd'syn t'rq'ryp 'ynç m'nky	3. uzaklaştırıp huzura ₂
837	(4)	(kā tāgingäy) ¹⁹³ kimlär birök adınlar- k' t'kynk'y kym l'r pyrwk ''dyn l'r	4. [erecekler.] Diğerleri-
838	(5)	[ķa ķorkı]nçlıĝ ¹⁹⁴ ämgäklig kılmanlar , // ////nç lyq 'mk'k lyk qylm'nk l'r ,,	5. ne korku ₂ kılmayın.
839	(6)	ät'özlärin köjüllärin bir yintäm 't'wyz l'ryn kwnkwl l'ryn pyr yynt'm	6. Vücutlarını, sürekli
840	(7)	enç kılıklar , kimlär olar- 'ynç qylynk l'r ,, ® kym l'r 'wl'r	7. huzurlu kılın. Kimler onla-
841	(8)	nıj uĝurınta şurate üdkä řägi nynk 'wqwrynt' şwr't y 'wytk'd'ky	8. rın zamanından duyulan, işitilen bir zamana kadar
842	(9)	nom ärdini ulaĝ sapıĝı üzülmäz- nwm 'rdyny 'wl'q s'pyq y 'wyswlm'z	9. öğreti mücevherinin bağlantısı kırılma-
843	(10)	[ün] tep y(a)rılıkadı ; anța öřrü wn typ yrlyq'dy ,, ,, ''nd' 'wydrw	10. sın diye buyurdu. Ondan sonra
844	(11)	[ol] üdün vaişiravane m(a)haraaça 'wl 'wydwn v'yşyr'v'ny mq'r''ç'	11. o vakit vaişiravaṇa Maharaja
845	(12)	[olor]mış oronıntın öřü turup 'wlwrmyş 'wrwn yntyn 'wyrw twrwp	12. oturduğu yerden ayaĝa kalkıp
846	(13)	[t(ä)řri] t(ä)řrisi burhanķa inçä tnkry tnkry sy pwrq'n q' 'ynç'	13. Tanrı Tanrısı Budaya şöyle
847	(14)	[tep öt]ündi , aı kötrülmüş typ 'wytwndy ,, ''dy kwytrwlmış	14. deyip arz etti. Adı yüceltilmiş
848	(15)	[ayaĝķa t]äĝimlig t(ä)řrim , mäniņ 'y'y'q q' t'kymlyk tnkrym ,, m'nynk	15. saygı değer efendim, benim
849	(16)	[çința]mani ärdini atl(ı)ĝ dar(a)nım çynd'm'ny 'rdyny ® ''tlq d'rny	16. cintāmaṇi mücevheri adlı Dhāraṇi'm-
850	(17)	[ärü]r , yalaņuk oĝlanın ençķä 'rwr ,, y'l'nkqw 'wql'n yn 'ynç k'	17. dır, insanoĝlunu huzura ₂
851	(18)	[äsän]ķä täĝürdäçi , köni nomça 's'nk' t'kwrd'çy ,, kwyny nwm ç'	18. ulaştırarak. Doğru öğreتيye göre

¹⁹¹ Bu sözcük, hem Petersburg yazmasında hem de fragmanda eksiktir. Bu kısım *ada tuda* ikilemesinden yola çıkılarak doldurulmuştur.

¹⁹² enç kelimesinden sonra u 1638 arka /5-6/'da mäjilig birö[k] [a]dın tıltagı gelmektedir. Dolayısıyla Petersburg yazmasından farklılık arz etmektedir.

¹⁹³ Petersburg yazmasında silik olan bu kısım RM yayınında parentez içinde yazılmıştır.

¹⁹⁴ Köşeli parantez içerisindeki kısım [korkı]nçlıĝ ämgäklig kısmı için bk. (Röhrborn, 1977, 373a). Bu şekilde doldurulmasının nedeni korkınçlıĝ ämgäklig “korku₂” ikilemesinin var olmasıdır

852	(19)	<i>ḡatıḡlandaḡılarınıḡ buyan bilgä</i>	19. gayret gösterenlerin sevabını, bilge
		q'tyql'nd'çy l'r nynk pwy'n pylk'	
853	(20)	<i>biliglig bo iki törlüg yeväḡlärin</i>	20. bilgisini iki tür donanımlarını
		pylyklyk pw 'yky twyrlwk yyv'k l'ryn	
854	(21)	<i>bütürgükä art basut boltaḡı</i> ^{430c08}	21. tamamlamaya yardımcı olacak-
		pwytwrkw k' 'rt p'swt pwlt'çy	
855	(22)	<i>ärür , anı amtı t(ä)ḡrim bo nom ärdini-</i>	22. tır. Şimdi onun için efendim bu öğreti
		'rwr ,, 'ny 'mtı tnkrym pw nwm 'rdyny	mücevheri
856	(23)	<i>kä</i>	23. ne
		k'	
(440b) 857	(1)	<i>süzülmäk.....</i>	1. temizlenmek
		swyz wlm'k	
858	(2)	<i>WM täḡinür</i>	2. ulaşır....
		wm t'kynwr	
859	(3)	<i>nom ärdiniḡ</i>	3. öğreti mücevheri
		nwm 'rdynyk	
860	(4)	<i>m(ä)n ötünmiş bo çinḡamani ärdini</i>	4. arz etmiş. Bu <i>cintāmaṇi</i> (adlı) mücevher
		mn 'wytnmyş pw çynd'm'ny 'rdyny	
861	(5)	<i>atl(ı)ḡ darnim ymä birlä sözläsär-</i>	5. adlı <i>Dhāraṇī</i> 'm ile söylese-
		'tlq d'rny ym' pyrl' swyz l's'r	
862	(6)	<i>lär , m(ä)n ötrü ürüg uzatı</i>	6. ler. Ben sonra uzun süre
		l'r ,, mn 'wytrw 'wyrwk 'ws'ty	
863	(7)	<i>tnl(ı)ḡlarıḡ küyü küzätü tuḡup ämgäk-</i>	7. canlıları koruyup ₂
		tynlq l'ryq kwyw kwys'tw twdwp 'mk'k	
864	(8)	<i>in tolḡaḡın ketärgäy m(ä)n</i>	8. sıkıntısını ₂ yok edeceğim
		yn twlq'q yn ® kyt'rk'y mn	
865	(9)	<i>t(ä)ḡrim birök ol m(ä)n ötünmişdä</i>	9. Efendim, eğer ben arz ettiğimde
		tnkrym pyrwk 'wl mn 'wytnmyş d'	
866	(10)	<i>ḡayu kişi tutḡalı saḡınsar</i>	10. bazı insanlar gerçekleştirmeyi düşünse
		q'yw kyşy twtq'ly s'qyns'r	
867	(11)	<i>ç' ät'öz küzätgülük bo darniḡ</i>	11. ... vücudu korumak için bu
		ç' 't'wyz kwys'tkwlwkw pw d'rnyq	<i>Dhāraṇī</i> 'yı
868	(12)	<i>sözläzünlär darnisi bo ärür ;</i>	12. söylesinler. <i>Dhāraṇī</i> budur.
		swyz l'swn l'r d'rny sy pw 'rwr ,, ,,	
869	(13)	<i>'mw v'yysyr'v'y y 'mq'r'ç'</i>	13-18. SANSKRİTÇE
870	(14)	<i>t'ty'd' ' ' ' ' ' ' ' ' .. ' ' ' ' ' ' ' '</i>	
871	(15)	<i>kwrw kwrw 'wrw'w 'wrw'w .. s'rv'.....</i>	
872	(16)	<i>k'r' k'r' .. mq' yyk'rp' .. mq'</i>	

873	(17)	<i>yyk'rp' .. mq'r''ç' @r'ks'</i>	
874	(18)	<i>'sy ' s'rv' s'dv''''ç' sv'q'</i>	
875	(19)	<i>aṭı kötrülmiṣ t(ä)ḡrim bo darniḡ bir</i> <i>'dy kwytrwlmyṣ tnkrym pw d'rnyq pyr</i>	19. adı yüceltilmiş efendim, bu <i>Dhāraṇī</i> 'yi
876	(20)	<i>otuz ḡata sözläp yürün yip</i> <i>'wtwz q't' swyz l'p ywrwnk yyp</i>	20. yirmi bir kez söyleyip beyaz ip
877	(21)	<i>üzä birär tüḡzün , munçulayu</i> <i>'wyz ' pyr'r twykswn ,, mwnçwl'yw</i>	21. ile bir kez bağlasın. Bunun
878	(22)	<i>yaḡın bir otuz ḡata sözläp</i> <i>y'nkyn pyr 'wtwz q't' swyz l'p</i>	22. gibi 21 kez söyleyip
879	(23)	<i>bir otuz tüḡzün , antada ken</i> <i>pyr 'wtwz twykswn ,, 'nt'd' kyn</i>	23. bağlasın. Ondan sonra
(440c) 880	(1)	<i>[ol tüḡmiṣ yiparnıḡ]¹⁹⁵ ...ḡulı üz-...</i> <i>'wl @ twykmyṣ yyp'r nyny qwl y 'wyz</i>	1. O bağlanmış kokunun ...
881	(2)	<i>[ažunınta bazun ötrü]¹⁹⁶ ḡara küži</i> ^{430c18} <i>'žwnyn t' p'z wn 'wytrw ḡr' kwyžy</i>	2. dünyasında bağlasın sonra kara tütsü
882	(3)	<i>[kızıl çintan]¹⁹⁷ kapir saḡbiç tagar</i> <i>qyz yl çynt'n k'pyr s'qpyç t'k'r</i>	3. kızıl sandal ağacı, kafur, saḡbiç, tagar
883	(4)	<i>..... [yürün]¹⁹⁸ küži bolarnı tüz ülüş</i> <i>kwyžy pwl'r ny twyz 'wylwṣ</i>	4. beyaz tütsü bunları düz pay
884	(5)	<i>[kılıp]¹⁹⁹ TWP tütsüg kılzun , öz-</i> <i>twp twytswk qylz wn ,, 'wyz</i>	5. edip tütsü yapsın. Kendisi
885	(6)	<i>i ariḡ suvḡa kirip yaḡı ariḡ ton</i> <i>y ''ryq swv q' kyryp y'nky ''ryq twn</i>	6. temiz suya girip yeni, temiz giysi
886	(7)	<i>kädip äligintä tütsüḡlük</i> <i>k'dyp 'ylykynt' ® twytswk lwk</i>	7. giyip elinde buhurluk
887	(8)	<i>tuta , bo tütsügüḡ urup meni</i> <i>tw't' ,, pw twytswkwk 'wrwp myny</i>	8. tutarak bu tütsüyü yakıp beni

¹⁹⁵ *ol tüḡmiṣ yiparnıḡ*, Petersburg yazmasında silik olan bu kısım u 1559 ön /4/'e göre tamamlanmıştır.

¹⁹⁶ *ažunınta bazun ötrü k(a)ra*, '' žwnyn t' p'z wn 'wytrw Petersburg nüshasında silik olan bu kısım u 1559 ön /5/'e göre tamamlanmıştır.

¹⁹⁷ *kızıl çintan*: qyz yl çynt'n Leningrad nüshasında silik olan bu kısım u 1559 ön /6/'ya göre tamamlanmıştır. Ayrıca metnin Çincesi de bu boşluğu tamamlamamızda yardımcı olmaktadır 梅檀 *zhan dang* (Taisho 430 c18), Sandal "sandal ağacı" (Nobel, 1958, 209).

¹⁹⁸ *yürün* tamamlaması *küži* kelimesi esas alınarak oluşturulmuştur. *küži* kelimesinin anlamı için bk. dizin. Ayrıca Ceval Kaya tarafından da *yürün* olarak doldurulmuştur (Kaya, 1994, 440c.4)

¹⁹⁹ *kılıp* kelimesi, *tüz baz kıl-* ibaresinden hareketle *tüz* sözcüğün yardımcı eyleminin *kıl-* olduğu düşünülmüş ve bu şekilde okunmuştur.

888	(9)	<i>oķızun , ötündüktā bo darniğ söz-</i> 'wqyz wn ,, 'wytwndwkt' pw d'rnyq swyz	9. çağırsın. Arz ettikten sonra bu <i>Dhāraṇī</i> 'yi söy-
889	(10)	<i>lāzūn darnisi bo ārūr :</i> l'z wn d'rny sy pw 'rwr ,, ,, ,,	10. lesin. <i>Dhāraṇī</i> budur.
890	(11)	'mw v'ysyr'v'y y ' .. 'mw t'd'y '	11-17. SANSKRİTÇE
891	(12)	t' 'ysv'r'y 'y ' 'k'tç'	
892	(13)	' 'pr'myty .. d'ty 'ysv'r	
893	(14)	'm ' k'rdyk' .. s'rv' s'ty''	
894	(15)	 'ysv'r ' .. m'm ' 'n'nd'	
895	(16)	 pr'vys't ② ç' swv'y'mwk	
896	(17)	s'kr'ç' sv'q' :: :: ::	
897	(18)	<i>bo darniğ yüz sākiz k̄ata sözlāp</i> pw d'rnyq ywz s'kyz q't' swyz l'p	18. bu <i>Dhāraṇī</i> 'yi 108 kez söyleyip
898	(19)	<i>antada basa temin çintamani</i> 'nt'd' p's' tymyn q't' çynt'm'ny	19. ondan sınra hem çintamani
899	(20)	<i>ārdini atl(i)ğ darniğ sözlāzūn ,</i> 'rdyny 'tlyq d'rnyq swyz l'z wn	20. mücevheri adlı <i>Dhāraṇī</i> 'yi söylesin.
900	(21)	<i>sözlāgālir ārkān , bo yükünçüg</i> swyz l'k'lyr 'rk'n ,, pw ywkwnçwk	21. söylerken bu ibadet şeklini
901	(22)	<i>sözlāp , <temin>²⁰⁰ bo darniğ²⁰¹</i> <i>sözlāzūnlār²⁰² , 430c27</i> swyz l'p ,, tymyn pw d'rnyq swyz l'swn l'r ,,	22. söyleyip (hemen) bu <i>Dhāraṇī</i> 'yi söylesin.
(440ç) 902	(1)	<i>tügünçi bo [ārūr , yükünür m(ā)n üç]²⁰³</i> twkwnçy pw 'rwr ,, ywkwnwrmn 'wyç	1. Düğümü budur. Hürmet ederim üç
903	(2)	<i>ārdinilār [yükünür m(ā)n vaiṣir(a)vane</i> <i>m(a)haraç]²⁰⁴-</i> 'rdyny l'r ywkwnwrmn v'yşyrv'ny mq'r'ç	2. mücevhere hürmet ederim. <i>vaiṣravaṇa</i> Maharaja-
904	(3)	<i>ka ; ād tavar [üzā]²⁰⁵</i> q' ,, ,, 't t'v'r 'wyz '	3. ya mal-mülk ₂ ile
905	(4)	<i>tīnl(i)glar<nıj>²⁰⁶ kūsüşin</i> <i>ķantur[daçıķa]²⁰⁷</i> tynlq l'r kwyswş yn q'ntwrđ'çyq'	4. canlıların isteğini tatmin tatmin edecek (kişiye)

²⁰⁰ <temin>, Mainz 75 ön /5/'e göre eklenmiştir.

²⁰¹ *bo darniğ*, Mainz 75 ön /5/'te yoktur.

²⁰² *sözlāzūnlār*, Mainz 75 ön /5/ *sözlāzūn*

²⁰³ [ārūr ... üç], Mainz 75 ön /6/'ya göre tamamlanmıştır.

²⁰⁴ [yükünürm(ā)n ... m(a)haraç]ka, Mainz 75 ön /7/'ye göre tamamlanmıştır.

²⁰⁵ [üzā], Mainz 75 ön /8/'e göre tamamlanmıştır.

²⁰⁶ *tīnl(i)glar<nıj>*, Mainz 75a 8'e göredir.

²⁰⁷ Köşeli parantez içindeki kısım Mainz 75 ön /9/'a göre tamamlanmıştır.

906	(5)	<i>alku iş küdöklärig bütürd[äçi-]²⁰⁸</i>	5. bütün işi-gücüz tamamlayacak (kişiye)
		<i>''lqw 'yş kwytwk l'ryk pwytwrd'cy</i>	
907	(6)	<i>kä , kamağ<ka>²⁰⁹ enç mäjñ bertäçi</i>	6. herkese huzur verecek
		<i>k' ,, q'm'q 'ynç m'nky pyrt'nçy</i>	
908	(7)	<i>bolarğa yinçürü töpün yükünüp ,</i>	7. onlara, başını eğerek secdeye vararak
		<i>pwl'r q' yynçwrw twypwn ywkwnwp ,,</i>	
909	(8)	<i>bo çintamani ärdini atl(ı)ğ özän</i>	8. bu çintamani mücevher adlı en derin
		<i>pw çynd'm'ny 'rdyny ® ''tlq 'wyz'n</i>	
910	(9)	<i>darniğ sözläyür m(ä)n :</i>	9. <i>Dhāraṇī</i> 'yi söylüyorum.
		<i>d'myq swyz l'ywr mn ,, ,, ,,</i>	
911	(10)	<i>''mw r't'' tyr'y 'y ' .. ''mw</i>	10-19 SANSKRİTÇE
912	(11)	<i>r'v''yy ' .. mq'r'ç'y ' :: t'ty'd'</i>	
913	(12)	<i>symy symy :: swmw swmw :: ç't'</i>	
914	(13)	<i>ç''t' :: ç'r' ç'r' :: s'r'</i>	
915	(14)	<i>k'r' k'r' :: kyry kyry :: kwr.....</i>	
916	(15)	<i>mwrw mwrw :: çwrw çwrw :: syt²¹⁰</i>	
917	(16)	<i>mwsyk''tw ''dyty ' n'd' t.....</i>	
918	(17)	<i>d'qw²¹¹ sv'q' :: @ ''mw v'ysyr'.....</i>	
919	(18)	<i>y ' sv'q' :: t't'd'y ' sv'q'</i>	
920	(19)	<i>m'rw²¹² p'ry pwr'' k'y ' sv'q'</i>	
921	(20)	<i>bo d(a)rniğ tuşup aşnu miñ säkiz²¹³ kıta</i>	20. Bu <i>Dhāraṇī</i> 'yi tutup once 1008 defa
		<i>pw d'rnyq twdwp ''şnw mynk s'kyz q't'</i>	
922	(21)	<i>sözläzün , antada ken bir</i>	21. söylesin. Ondan sonra
		<i>swyz l'z wn ,, ''nt'd' kyn pyr</i>	
923	(22)	<i>arığ ävtä ud mayağı üzä yer-</i>	22. temiz bir evde sığır gübresi ile ye-
		<i>''ryq 'vt' 'wd m'y'qy 'wyz ' yyr</i>	
924	(23)	<i>in suvap kiçig mandal kılzun ,</i>	23. ri sıvayıp küçük bir daire oluştursun.
		<i>yn swv'p kyçyk m'nd'l qylz wn ,,</i>	
		<i>altınç iki otuz ,</i>	
		<i>''ltynç 'yky 'wtwz ,,</i>	
(441) 925	(1)	<i>üđinçä aşın suvsuşın süzök^{431a15}</i>	1. vakitlice yiyeceği, içeceğiyle temiz
		<i>'wytynç' ''ş yn swvswz yn swyz wk</i>	

²⁰⁸ Köşeli parantez içindeki kısım Mainz 75 ön /9/'a göre tamamlanmıştır.

²⁰⁹ *kamağ<ka>*, Mainz 75a 10'a göredir.

²¹⁰ u 1559 arka /3/'te styr't'my yer almaktadır, bu kısım Petersburg nüshasında yoktur.

²¹¹ u 1559 arka /4/'te d'tw

²¹² u 1559 arka /4/'te m'rw't' yoktur.

²¹³ u 1559 arka /7/'de säkiz sözcüğü yoktur.

926	(2)	<i>köñülin tapıg uduğ kılzun , tütsüg</i>	2. gönülle hizmet ₂ etsin. Tütsünün
		kwnkwl yn t'pyq 'wdwq qylz wn ,, twytswk	
927	(3)	<i>tütüni uzatı üzülmäzün , ol</i>	3. dumanı hiç kesilmesin, daimi olsun. O
		twytwny 'ws'ty 'wyswlm'z wn ,, 'wl	
928	(4)	<i>d(a)rni²¹⁴ tutdaçı kişi k(ä)ntü ögin köñül-</i>	4. <i>Dhāraṇī</i> 'yi tutacak kişi kendi aklını,
		drny twtd'çy kyşy kntw 'wykyn kwnkwl	düşüncesi-
929	(5)	<i>in öñi saçmadın bo özän²¹⁵ d(a)rniğ²¹⁶</i>	5. ni dağıtmadan bu en içten tılsımı
		yn 'wynky s'çm'dyn pw 'wys'n drnyq	
930	(6)	<i>özi äşidip adınlar äşidmägüçä</i>	6. kendisi dinleyip diğerleri, duymayanlar
		'wyz y 'şydyp ''dyn l'r 'şydm'kwç'	için
931	(7)	<i>ünin akuruk(ı)ya²¹⁷ sözläzün ,</i>	7. sessizce söyleyin.
		'wynyn 'qwrwqy ② 'swyz l'z wn ,,	
932	(8)	<i>ötrü ol üdün²¹⁸ oğulum çanarşabe</i>	8. Sonra o vakit oğlum <i>Janarşabha</i>
		'wytrw 'wl 'wytnw 'wqwlwm ç'n'rş'py	
933	(9)	<i>bir yigit²¹⁹ körklä urı ät'özin</i>	9. genç, güzel, erkek bedeniyle
		pyr yykyt kwrkl' 'wry 't'wyz yn	
934	(10)	<i>b(ä)lgürtüp²²⁰ bo d(a)rni²²¹ sözlädäçi kişi-</i>	10. ortaya çıkıp bu tılsımı söyleyecek kişi-
		plkwrtwp pw drny swyz l'd'çy kyşy	
935	(11)	<i>kä kalip ay tözün tınl(ı)ğ s(ä)n</i>	11. ye gelip “Ey soylu canlı, sen
		k' k'lyp ''y twyz wn tynlq sn	
936	(12)	<i>nä üçün kañım vaişiravane</i>	12. ne için babam <i>vaişiravana</i>
		n' 'wyçwn q'nkym v'yşyr'v'ny	
937	(13)	<i>m(a)haraaçıg okıyur ötünür s(ä)n</i>	13. Maharaja'yı çağırıyorsun”
		mq'r''ç yq 'wqyywr 'wytnwr sn	
938	(14)	<i>tep ayıtğay , muntağ ayıtduğda</i>	14. diye söyledi. Böyle soyledikten
		typ ''yytq'y ,, mwnt'q ''yytdwqd'	(sonra)
939	(15)	<i>ol kişi m(ä)n ärsär üç ärdinikä</i>	15. o kişi “Ben üç mücevhere
		'wl kyşy mn 'rs'r 'wyç 'rdyny k'	
940	(16)	<i>tapınguluk ağır ayağ kılğuluk</i>	16. hizmet etmek ve saygı ₂ göstermek için
		t'pynqwlwq ''qyr ''y'q qylqw lwq	
941	(17)	<i>äd tavar tiläyür m(ä)n , bo küsüş-</i>	17. mal-mülk ₂ istiyorum. Bu iste-
		'd t'v'r tyl'ywr ② mn ,, pw kwyswş	

²¹⁴ *d(a)rni*, Mainz 75 arka /2/ *darni*

²¹⁵ *özän*, Mainz 75 arka /4/ *özän*

²¹⁶ *d(a)rniğ*, Mainz 75 arka /4/ *darnig*

²¹⁷ *akuruk(ı)ya*, Mainz 75 arka /5/ *akurukı*

²¹⁸ *üdün*, Mainz 75 arka /6/ *üdün*

²¹⁹ *yigit*, Mainz 75 arka /7/ *yigit*

²²⁰ *b(ä)lgürtüp*, Mainz 75 arka /8/ *b(ä)lgürtüp*

²²¹ *d(a)rni*, Mainz 75 arka /8/ *darni*

942	(18)	<i>ümin vaişiravane m(a)haraaça kantur-</i> wmyn v'yşyr'v'ny mq'r'ç' q'ntwr	18. ğimi <i>vaişravaṇa</i> hükümdar tatmin
943	(19)	<i>zun tep tezün , oğlum çanarşabe</i> swn typ tyswn ,, 'wqlwm ç'n'rş'py	19. etsin" dese oğlum <i>Janarşabha</i>
944	(20)	<i>bo saviğ aşidsär ötrü t(ä)rkin tavraı</i> pw s'vyq 'şyds'r 'wytrw trkyn t'vr'dy	20. bu sözü duysa sonra çabucak
945	(21)	<i>ävrilip maıa kälip , t(ä)ıri kaıım</i> 'vrylyp m'nk' k'lyp ,, tnkry q'nkym	21. dönüp bana gelip "Tanrı babam,
946	(22)	<i>çambudivip yertinçütä antağ balık-</i> ç'mpwdyvyp yyrtynçw t' 'nt'q p'lyq	22. <i>jambūdvīpa</i> yeryüzünde-
947	(23)	<i>daıı antağ antağ atl(ı)ğ bir tözün</i> ²²² d'qy 'nt'q 'nt'q 'tlq pyr twyzwn	23. ki bu şekildeki bir soylu
(442) 948	(1)	<i>kişı üç ärdinikä tapığ uduğ</i> ^{431a22} kyşy 'wyç 'rdyny k' t'pyq 'wdwq	1. kişı üç mücevhre hizmet (edip)
949	(2)	<i>ağır ayağ kılğuluk süzök kertgü-</i> 'qyr 'y'q qylqw lwq swyz wk kyrtgw	2. saygı göstermek için temiz inançlı
950	(3)	<i>nç köıül öritmiş , inçip yänä</i> nç kwnkwl 'wrytmyş ,, 'ynçyp y'n'	3. gönlünü yüceltmış. Böylece yine
951	(4)	<i>anıı yunlağuluk ädi tavarı</i> ²²³ 'nynk ywnl'qwlwq 'ty t'v'ry	4. onun kullanacak malı-mülkü2
952	(5)	<i>yok täginmäz üçün anın t(ä)ıri</i> ywq t'kynm'z 'wyçwn 'nyn tnkry	5. olmadığı için Tanrı
953	(6)	<i>kaıım sizni okıyur ötünür ärmış</i> q'nkym syz ny 'wqyywr 'wytnwr 'rmyş	6. babam sizi çağırır imiş"
954	(7)	<i>tep ötüngäy</i> ²²⁴ , <i>kaçan m(ä)n oğlum</i> typ 'wydwnk'y ,, q'ç'n mn 'wqlwm	7. diye arz edecek. Oğlum
955	(8)	<i>çanarşabetin bo saviğ aşidü</i> ç'n'rş'pytyn ^(P) pw s'vyq 'şydw	8. <i>Janarşabha</i> 'dan bu sözü
956	(9)	<i>täğinsär m(ä)n ötrü aıa oğlum s(ä)n</i> t'kyns'r mn 'wytrw 'nk' 'wqlwm sn	9. işittiğimde ona "Oğlum sen
957	(10)	<i>t(ä)rkin tavraı barıp ol kişikä</i> trkyn t'vr'dy p'ryp 'wl kyşy k'	10. çabucak gidip o kişiye
958	(11)	<i>kün küntä miı yüzär karşapan</i> kwyn kwyn t' mynk ywz 'r k'rş'p'n	11. her gün bin yüz Karşapana

²²² *tözün*, RM twyyt

²²³ *tavarı*, RM t'vrry

²²⁴ *ötüngäy*, RM 'wytnk'y

959	(12)	<i>altun bergil tep tutuzğay m(ä)n ,</i> ''ltwn pyrkyl typ twtwsq'y mn ,,	12. altun ver." deyip emredeceğim.
960	(13)	<i>bir qarşapan altun miñ altı</i> pyr k'rş'p'n ''ltwn mynk ''lty	13. Bir <i>Karşapana</i> altun bin altı
961	(14)	<i>yüz yartmak bolur , kaçan d(a)rni</i> yww y'rtm'q pwlwr ,, q'ç'n drny	14. yüz yartmak'tır. Tılsımı
962	(15)	<i>tutdaçı kişi bo altun bermiş</i> twtd'çy kyşy pw ''ltwn pyrmyş	15. tutacak olan kişi, bu altın
963	(16)	<i>b(ä)lgüg körsär işim бүтди tep</i> plkwk kwyr's'r 'yşym pwtidy typ	16. işareti görse işim bitti deyip
964	(17)	<i>bilmiş k(ä)rgäk antada ken</i> pylmyş krk'k © ''nt'd' kyn	17. bilmiş (olsa) gerek. Ondan sonra
965	(18)	<i>ol kişi yalañuzın ağlaq oronta</i> 'wl kyşy y'l'nkwy yn ''ql'q 'wrwn t'	18. o kişi yalnız olarak ıssız yerde
966	(19)	<i>arığ ävtä tütsüg urup ät'öz-</i> ''ryq 'v t' twytswk 'wrwp 't 'wyz	19. temiz bir evde tütsüyü yakıp vücudu-
967	(20)	<i>in arığ küzäñip²²⁵ tünämiş k(ä)rgäk ,</i> yn ''ryq kwys'dyp twn'myi krk'k ,,	20. nu temiz tutup gecelemiş (olsa) gerek
968	(21)	<i>tünägü oron başınta bir arığ</i> twyn'kw 'wrwn p'şyn t' pyr ''ryq	21. Gecelediği yerin başında(ki) temiz bir
969	(22)	<i>ävtä yıdılığ yıparlıg kav</i> 'v t' yyt lyq yyp'r lyq q'v	22. evde güzel kokulu ₂ bir kap
970	(23)	<i>urzun , y(a)run²²⁶ {oku : y(a)ruk}</i> <i>y(a)ruđuđda ol</i> 'wrz wn ,, yrwn yrwtwqd' 'wl <i>altınç üç otuz ,</i> ''ltnç 'wyç 'wtwz	23. koysun, yerleştirsin. Işık saçtığında
(443) 971	(1)	<i>kav içindä tolu äd tavar körgäy ,</i> q'v 'yçynd' twlw 'd t'v'r kwyrk'y ,,	1. kap içinde çok mal-mülk ₂ görecek.
972	(2)	<i>ol ädig tavarıg ol kün üzä</i> 'wl 'd yk t'v'r yq 'wl kwyn 'wyz '	2. O malı-mülkü o gün de
973	(3)	<i>ök yuñlap üç ärdinikä ağır ayağ</i> 'wk ywnkl'p 'wç 'rdyny k' ''qyr ''y'q	3. kullanıp üç mücevhere saygı ₂ göstereceksin

²²⁵ *küzäñip*, RM kwys'dyp

²²⁶ SuvKaya *y(a)rup* (Kaya, 1994), RM yayınında y'rw'n ve Petersburg yazmasında da yrwn olarak transkripsiyonlanan kelimenin doğru okunuşu *y(a)ruk* olmalıdır; çünkü *yaruk yaru-* biçimi Altun Yaruk'un başka bir bölümünde bir kez daha karşımıza çıkmaktadır bk. 541.22.

974	(4)	<i>tapıg uduğ²²⁷ kılzun , yokka çığay-</i> <i>t'pyq 'wtwq qylz wn ,, ywq q' çyq'y</i>	4. hizmet ₂ etsin. Fakire ₂
975	(5)	<i>ka buşi berzün ; arturup</i> <i>q' pwşy pyrswn ,, 'rtwrwp</i>	5. sadaka versin. Çoğaltıp
976	(6)	<i>yıgguluk kızlägülük ärmäz , yänä</i> <i>yyqqw lwq kysl'kwlwk 'rm'z ,, y'n'</i>	6. yığmak gizlemek olmaz ve
977	(7)	<i>alku tınl(ı)ğ oğlanı üzä ädgü ögli</i> <i>'lqw tynlq 'wql'n © y 'dkw 'wykly</i>	7. bütün insanoğluna iyi düşünen
978	(8)	<i>y(a)rlıkançuçı köñül turgurzun ,</i> <i>yrlyq'nçwçy kwynkwł twrqwrz wn ,,</i>	8. merhametli bir gönül yerleştirsın.
979	(9)	<i>övkälängü²²⁸ kakığu ärmäz , tävsüz²²⁹</i> <i>'wyvk'lnkw q'qyqw 'rm'z ,, twvswz</i>	9. Öfkeli, sinirli değil.
980	(10)	<i>körsüz äzügsüz armaqsız bolzun ,</i> <i>kwyrswz 'swkswz 'rm'q syz pwlz wn ,,</i>	10. Hilesiz ₂ , yalansız ₂ olsun.
981	(11)	<i>tävlüg körlüg äzüg armaq bolğu</i> <i>t'vıkw kwyrıkw 'swk 'rm'q pwlqw</i>	11. Hilekar ₂ ve yalancı ₂
982	(12)	<i>ärmäz , näçädä birök bo savlarığ</i> <i>'rm'z ,, n'ç'd' pyrwk pw s'v l'ryq</i>	12. değil. Ne vakit eğer bu sözleri
983	(13)	<i>adınsıg kılıp övkä köñül turgur-</i> <i>'dysyq qylyp 'wyvk' kwnkwł twrqwr</i>	13. başka kılıp öfkeyi gönlüne yerleştir-
984	(14)	<i>sar , ötrü ançata oğ bo bütmiş</i> <i>s'r ,, 'wytrw 'nç't' 'wq pw pwytmış</i>	14. se o zaman işte bu tamamlanmış
985	(15)	<i>işin içğınur , ikiläyü tağı äd</i> <i>'yşyn 'yçqynwr ,, 'ykyl'yw t'qy 'd</i>	15. işini bırakır ve yeniden mal-mülk
986	(16)	<i>tavar bolmaz , anın bo savlarta²³⁰</i> <i>t'v'r pwl'm'z © 'nyn pw swv l'rt'</i>	16. olmaz. Onun için bu sözlerde
987	(17)	<i>saklanmış yıçanmış k(ä)rgäk , yänä</i> <i>s'ql'nmyş yyç'nmyş krk'k ,, y'n'</i>	17. saklanmış ₂ (olsa) gerek ve
988	(18)	<i>ürüg uzatı meni oğlum kızım</i> <i>'wyrwk 'ws'ty myny 'wqlwm qyz ym</i>	18. uzun süre beni oğlum kızım
989	(19)	<i>birlä ögä alqayu , bo ädgü kılınç-</i> <i>pyrl' 'wyk' 'lq'yw ,, pw 'dkw qylynç</i>	19. ile överek ₂ bu iyi davranı-
990	(20)	<i>ıg kılıp on karmap(a)t küzätip</i> <i>yq qylyp 'wn k'rm'pt kwys'dyp</i>	20. şı gerçekleştirip on Karmapat gözetip

²²⁷ *uduğ*, RM 'wdwq

²²⁸ *övkälängü*, RM *övkäl(ä)ngü*

²²⁹ *tävsüz* / *twvswz* Her iki nüshada da aynı transliterasyon söz konusudur. Sözcük, ikileme oluşturduğu *körsüz* sözcüğüne de dayanılarak düzeltilmiş ve *tävsüz* olarak verilmiştir.

²³⁰ *savlarta*, RM *suvlarta*, SuvKaya *suvlarta* (Kaya, 1994)

991	(21)	<i>biziñä buyan ävirmiş k(ä)rgäk²³¹,</i> pyz ynk' pwy'n 'vyrmış krk'k ,,	21. bizi sevaba yönlendirmiş (olsa) gerek
992	(22)	<i>kaçan biz ötrü²³² kamağun ol d(a)rni^{431b08}</i> q'ç'n pyz 'wytrw q'm'q wn 'wl drny	22. O vakit biz bütün o tulsımı
(444) 993	(1)	<i>tutdaçı kişig küyü küzätü tuṭup²³³</i> twtd'çy kyşyk kwyw kwys'tw twdwp	1. tutacak kişiyi koruyup2
994	(2)	<i>adasız tudasız kılğay biz , yänä</i> 'd'syz twd'syz qylq'y pyz ,, y'n'	2. engelsiz2 kılacağız ve
995	(3)	<i>ažun ažunta yer altınkı</i> 'žwn '' žwnt' yyr ''ltynqy	3. dünyadaki yer altındaki
996	(4)	<i>ağılıklarığ körgäli uḍaçı bolğay ,</i> 'qylyq l'ryq kwyrk'ly 'wt'çy pwlq'y ,,	4. hazineleri görebilecek
997	(5)	<i>aṭ yol ayağ çiltäg tiläsär</i> 'd ywl ''y'q çylt'k tyl's'r	5. ad, yol, saygı onur istese
998	(6)	<i>oṇay bütgäy , kuş kuzgun til-</i> 'wnk'y pwytk'y ,, qwş qwsqwn tyl	6. kolayca tamamlayacak. Kuş kuzgun di-
999	(7)	<i>in ymä uḗdaçı bolğay , aṭı</i> yn ym' 'wqd'çy ② pwlq'y ,, 'dy	7. lini de anlayan olacak. Adı
1000	(8)	<i>kötrülmüş ayağka tägimlig t(ä)ḡrim</i> kwytrwlmış ''y'q q' t'kymlyk tnkrym	8. yüceltilmiş, saygı değer efendim,
1001	(9)	<i>bo d(a)rni tutdaçı kişilär birök meni</i> pw drny twtd'çy kyşy l'r pyrwk myny	9. bu tulsımı tutacak kişiler beni
1002	(10)	<i>körgäli küsäsärlär , ötrü yürüḡ</i> kwyrk'ly kwys's'r l'r ,, 'wytrw ywrwnk	10. görmek istediğinde, (sonra) beyaz
1003	(11)	<i>ay säkiz yaṇıta ažu ymä beş</i> 'y s'kyz y'nky t' ''sw ym' pyş	11. ayın 8'inde veya
1004	(12)	<i>y(e)g(i)rmitä uz bädizçig arıḡ</i> ykrmy t' 'wz p'tyz çyk ''ryq	12. 15'inde usta zanaatkara, temiz
1005	(13)	<i>baçaṭıp beş törlüg boduğka ıḡaç</i> p'ç'dyp pyş twyrlwk pwdwq q' 'yq'ç	13. bir oruç tutturup beş tür boyaya ağaç
1006	(14)	<i>yelimin kaṭıp²³⁴ yaṇı arıḡ yürüḡ</i> yylymyn q'dyp y'nky ''ryq ywrwnk	14. tutkalını katıp, yeni, temiz, beyaz bir
1007	(15)	<i>böztä oṭırata t(ä)ḡrim sizin</i> pwyz t' 'wdyr't' tnkrym syz ynk	15. bezin ortasına Tanrım sizin

²³¹ *kärgäk*, sözcüğünden sonra u 1587 ön /4/'te görülen *bo savıḡ*: pw s'vyq ibaresi Petersburg nüshasında yoktur.

²³² *ötrü*, u 1587 ön /5/'te *ötrü* sözcüğü yoktur.

²³³ *tuṭup*, RM twtwp

²³⁴ *kaṭıp*, RM q'typ

1008	(16)	<i>körkünüzni bādizätzün</i> ²³⁵ , kwyrkwnkwz ny ⑤ p'tys'tz wn ,,	16. güzelliğinizi resmetsin.
1009	(17)	<i>soltın yıñak şirikene kut t(ä)ñri</i> swl tyn yynk'q şyrykyny qwt tnkry	17. Sol taraftaki <i>şrikanya</i> kut Tanrı
1010	(18)	<i>hatunı , öñdün</i> ²³⁶ <i>yıñak mäniñ</i> q'twn y ,, 'wynkdwn yynk'q m'nynk	18. hatunu, ön tarafta benim
1011	(19)	<i>körkümin kuvrağımın birlä tükäl</i> kwyrkwmyn qwvr'q ymyn pyrl' twyk'l	19. güzelliğimi, topluluğumu tamamıyla
1012	(20)	<i>bādizätzün , kaçan büt<t>üktä</i> p'tys'tz wn ,, q'ç'n pwytwkt'	20. resmetsin. Bittiği zaman da
1013	(21)	<i>ötrü hua çäçäkin yula tütsüg-</i> 'wytrw qw' ç'ç'kyn ywl' twytswk	21. hua çiçekle, meşale tütsü-
	(22)	<i>in tünlä küntüz üzüksüz</i> yn twnl' kwyntwz 'wyswkswz	22. söyle gece-gündüz kesintisiz
1014			
1015	(23)	<i>tapınzun udunzun tüü törlüg</i> t'pynzwn 'wdwnz wn tww twyrlwk <i>altınç tört otuz,</i> 'ltynç twyrt 'wtwz	23. hizmet etsin. Türlü türlü
(445)1016	(1)	<i>äsriñü aş içgülär üzä</i> ^{431b19} 'srynkw ''ş 'yçkw l'r 'wyz'	1. çeşitli, yiyecek içecekler ile
1017	(2)	<i>şaşmadın</i> ²³⁷ <i>üdinçä ağır ayağ kılzun</i> ş'şm'dyn 'wydynç' ''qyr 'y'q qylswn	2. şaşmadan vakitlice (uygun zamanda) saygı gösterebilir.
1018	(3)	<i>uçuz yenig köñül tutmadın ağır</i> 'wçwz yynyk kwnkwl twtm'dyn ''qyr	3. değersiz ₂ bir gönüle sahip olmadan
1019	(4)	<i>uluğ kertgünç köñül turgurup meni</i> 'wlwq kyrtkwnç kwnkwl twrqwrwp myny	4. değerli ₂ , inançlı bir gönül yerleştirip beni
1020	(5)	<i>okıyu ötünü bo d(a)rnig sözläz-</i> 'wqyyw 'wytnw pw drnyq swyz l'z	5. çağırarak bu tılsımı söyle-
1021	(6)	<i>ün d(a)rnisi bo ärür :</i> wn drny sy pw 'rwr ,, ,, ,,	6. sin. Tılsım budur.
1022	(7)	<i>''mw syry k''d' ⑤y ' :: ''mw pwd'y</i>	7-20 SANSKRİTÇE
1023	(8)	<i>' ''mw v'ysyr'v'y y ' :: y'ks ' r'ks</i>	
1024	(9)	<i>' s'y ' :: mq'r''ç' ''dy r'ç'y '</i>	
1025	(10)	<i>''mw syry'y y ' y ' :: mq' dyv'y y '</i>	
1026	(11)	<i>y ' :: t'ty'd' t'r ' t'r ' :: twrw</i>	

²³⁵ *bādizätzün*, u 1561 arka /2-3/ *bādizätzün* / p'dyz 'dzwn

²³⁶ *öñdün*, RM 'wynkdyn

²³⁷ *şaşmadın* kelimesi için bk. Açıklamalar bölümü.

1048	(10)	<i>üm üzä ağır ayağ kılı , tilim</i> wm 'wyz' ''qyr ''y'q qylw ,, tyl ym	10. bedenimle saygı göstererek dilim-
1049	(11)	<i>üzä burhanlar atın atayu ol</i> 'wyz ' pwrq'n l'r ''dyn ''d'yw 'wl	11. le Budalar adını söyleyip
1050	(12)	<i>d(a)rni²⁴² tutdaçı kişiniñ köñülintäki</i> drny twtd'çy kyşynynk kwnkwl ynt'ky	12. tılsımı tutacak kişinin gönlünden (geçen)
1051	(13)	<i>küsämiş küsüşin ayıtıp küsüşin²⁴³</i> kwys'myš kwyswş yn ''yydyp kwsşwş yn	13. istediği dileğini söyleyip isteğini
1052	(14)	<i>ķanturu tägingäy m(ä)n , birök ol töz-</i> q'ntwrw t'kynk'y mn ,, pyrwk 'wl twyz	14. tatmin edeceğim. Eğer o soylu-
1053	(15)	<i>ünlär oğlı ät'öz kızlägülük²⁴⁴ törög</i> wn l'r 'wqly 't 'wyz kysl'kwlwkw twyrwk	15. ların oğlu vücudunu gizlemek için yasayı, töreyi
1054	(16)	<i>küsäyür ärsär , azu²⁴⁵ ärdini yinçü</i> kwys'ywr 'rs'r ,, ® ''sw 'rdyny yynçw	16. isterse mücevheri ₂
1055	(17)	<i>b(ä)lgürtgäli küsäyür ärsär , azu ķamağ</i> plkwrtk'ly kwys'ywr 'rs'r ,, ''sw q'm'q	17. göstermek isterse yahut bütün
1056	(18)	<i>ķışikä amraķ ayağlıg bolğalı küsä-</i> kyşy k' ''mr'q ''y'q lyq pwlq'ly kwys'	18. insanlara sevgi ve saygılı olma-
1057	(19)	<i>yür ärsär , azu äd tavar altun</i> ywr 'rs'r ,, ''sw 'd t'v'r ''tw	19. yı isterse ya da mal-mülk altın
1058	(20)	<i>kümüş küsäyür ärsär , azu uçmaķ</i> kwymwş kwys'ywr 'rs'r ,, ''sw 'wçm'q	20. gümüş isterse veya uçmak ₂
1059	(21)	<i>ķalmaķ ädrämig küsäyür ärsär , azu</i> q'lm'q 'dr'm yk kwys'ywr 'rs'r ,, ''sw	21. erdemini isterse ya da
1060	(22)	<i>uzun öz yaş azu mäñi ögrünçü</i> 'wz wn 'wyz y'ş ''sw m'nky 'wykrwnçw	22. uzun bir ömür veya sevinç ₂
1061	(23)	<i>küsäyür ärsär , bo küsüşlärin barça-</i> kwys'ywr 'rs'r ,, pw kwyswş l'ryn p'rç' <i>altınç beş otuz ,</i> <i>''ltynç pyş 'wtwz ,,</i>	23. isterse bu isteklerin hepsi-
(447)1062	(1)	<i>nı köñül ey(i)n²⁴⁶ ķanturğay m(ä)n , taķı^{431c13}</i> ny kwnkwl 'yyyn q'ntwrq'y mn ,, d'qy	1. ni bilgiyle, düşünceyle doyuracağım ve
1063	(2)	<i>ymä bolarta adın nä törlüg</i> ym' pwl'r t' ''dyn n' twyrlwk	2. de bunlardan başka ne tür

²⁴² d(a)rni, u 2280 arka /3/ darni / d'rny

²⁴³ küsüşin, Mainz 230 ön /2/'de yoktur.

²⁴⁴ kızlägülük, Mainz 230 ön /4/ kizlägü.

²⁴⁵ azu, Mainz 230 ön /5/ azu.

²⁴⁶ ey(i)n, RM 'yyyn

1064	(3)	<i>küsüşî sakınçı ärsär , alķunî</i> kwyswş y s'qynçy 'rs'r ,, 'lqw ny	3. isteği ₂ , varsa hepsi-
1065	(4)	<i>barça bütürgäy²⁴⁷ m(ä)n , inçip ärdini-</i> p'rç' pwdwrk'y mn ,, 'ynçyp 'rdyny	4. ni tamamlayacağım. Böylece (onu) mücevher-
1066	(5)	<i>lig ağıllıklar üzä tolu ädgü</i> lyk ''qylyq l'r 'wyz ' twlw 'dkw	5. li hazineler ve bütün iyi
1067	(6)	<i>ädrämlär üzä tükällig²⁴⁸ kılu tägin-</i> 'dr'ml'r 'wyz ' twyk'l lyk qylw t'kyn	6. erdemler ile eksiksiz kıla-
1068	(7)	<i>gäy m(ä)n , k(a)ltı t(ä)ñrim antağ uğur-</i> k'y mn ,, qlty ® tnkrym ''nt'q 'wqwr	7. çağım. Dahası efendim, bunun gibi
1069	(8)	<i>ı yıklı bolup , bo küntä yorıyur ,</i> y yyqy pwlwp ,, pw kwyn t' ywryywr ,,	8. fırsat olup, bu günde yaşayan
1070	(9)	<i>künli aylı yerkä tüşgäy ,</i> kwyn ly ''y ly yyr k' twyşk'y ,,	9. güneş ve ay yere düşecek
1071	(10)	<i>yetinçsiz yetiz yağız yer täpräp</i> yytynç syz yytyz y'qyz yyr t'pr'p	10. Ulaşılmaz, geniş yeryüzü hareket edip
1072	(11)	<i>kökkä ağtınğay²⁴⁹ , kim m(ä)n öñünü</i> kwyk k' ''qdynq'y ,, kym mn 'wydwnw	11. göğe yükselecek, söylemiş olduğum
1073	(12)	<i>täginmiş bo kertü savım näj inçip</i> t'kynmyş pw kyrtw s'vym n'nk 'ynçyp	12. bu gerçek sözüm hiç
1074	(13)	<i>idi adınsıg bolu täginmägäy , taķı</i> 'ydy ''dynsyq pwlw t'kynm'k'y ,, d'qy	13. başka türlü olmayacak ve
1075	(14)	<i>ymä atı kötrülmüş ayağķa tägimlig</i> ym' ''dy kwytrwlmış ''y'q q' t'kymlyk	14. de adı yüceltilmiş, saygıdeğer
1076	(15)	<i>t(ä)ñrim , bo ıdoķ nom eligi atl(ı)ğ nom</i> tnkrym ,, pw 'ydwq nwm 'ylyky ''tlq nwm	15. efendim, bu kutsal öğreti hükümdarı adlı öğreti
1077	(16)	<i>ärdiniğ boşğuntaşçı tutdaçı oķı-</i> 'rdynyk pwşqwnd' ® çy twtd'çy 'wqy	16. mücevherini öğrenecek ₂ ,
1078	(17)	<i>daçı sözlädäçi bitidäçi bititdä-</i> d'çy swyz l't'çy pytyt'çy pytytd'	17. okuyacak, söyleyecek, yazacak, yazdı-
1079	(18)	<i>çi tözünlär oğlı , tözün-</i> çy twyz wn l'r 'wqly twyz wn	18. racak soylular oğlu, soylular
1080	(19)	<i>lär kıızı birök bo d(a)rniğ ymä birlä</i> l'r qyzy pyrwk pw drnyq ym' pyrl'	19. kızı işte bu tılsımı da

²⁴⁷ bütürgäy, u 671 ön /5/ *ķanturgay* / q'ntwrq'y

²⁴⁸ tükällig, u 671 ön /7/ *tükäl* / twyk'l

²⁴⁹ ağtınğay, u 647 ön /4/ *ağtınğay* / ''q'tynq'y

1081	(20)	<i>tutdaçılar sözlätäçilär bo nom</i> twtd'çy l'r swyz l't'çy l'r pw nwm	20. gerçekleştirecek, söyleyecek (olanlar) bu öğreti
1082	(21)	<i>ärdini küçindä²⁵⁰ ämgäksizin sidi</i> 'rdyny kwyçynd' 'mk'ksyz yn sydy	21. mücevheri aracılığıyla zahmetsizce sihir
1083	(22)	<i>tegmä işig küdöküg t(ä)rk</i> tykm' 'yş yk kwytwkwk trk	22. denilen işi-güçü ₂ çabucak
(448)1084	(1)	<i>bütürgäylär²⁵¹, m(ä)n amtı t(ä)ñrim^{431c18}</i> pwydwrk'y l'r ,, mn 'mty tnkrym	1. bitirecek. Ben şimdi efendim
1085	(2)	<i>alku yok çığay erinç y(a)rlıg ämgäk-</i> 'lqw ywq çyq'y 'yrynç yrlyq 'mk'k	2. bütün yoksul ₂ , zavallı ₂
1086	(3)	<i>lig tolğaklıg tınl(ı)ğlarnıy küsüş-</i> lyk twlq'q lyq tynlyq l'r nyny kwsş	3. ızdıraplı ₂ canlıların istek-
1087	(4)	<i>lärin kanturğalır üçün , yänä ymä</i> l'ryn q'ntwrq'lyr 'wyçwn ,, y'n' ym'	4. lerini doyurmak için ve ayrıca
1088	(5)	<i>uğrayu bo nom ärdiniğ küyü küzätü²⁵²</i> 'wqr'yw pw nwm 'rdynyk kwyw kwys'tw	5. özellikle bu öğreti mücevherini koruyup ₂
1089	(6)	<i>tutğalır üçün , anın bo d(a)rni nom-</i> twtq'lyr 'wyçwn ,, 'nyn pw drny nwm	6. tutmak için bu tılsımı, öğreti-
1090	(7)	<i>uğ törösi birlä aç a yada öñünü</i> wq twyrw sy pyrl' 'ç' y'd' 'wydwnw	7. yi yasası ile açıklayarak
1091	(8)	<i>täğindim , bo nom ärdiniğ keñürü</i> t'kyndym ,, pw nwm ② 'rdynyk kynkwrw	8. arz ettim. Bu öğreti mücevherini ayrıntısıyla
1092	(9)	<i>yaddaçı , m(ä)n ötünmiş d(a)rniğ tutda-</i> y'td'çy ,, mn 'wytnmyş drnq twtd'	9. açıklayacak söylemiş olduğum tılsımı tuta-
1093	(10)	<i>çı tözünlär oğlanın bir azun-</i> çy twyz wn l'r 'wql'n yn pyr 'žwn	10. cak soylular oğluyla bir alem-
1094	(11)	<i>ta eyin edärü²⁵³ yorıp küyü küzätü</i> t' 'yyyn 'yd'rw ywryp kwyw kwys'tw	11. de takip ederek koruyup
1095	(12)	<i>tutğay m(ä)n , munçulayu ök miñ</i> twtq'y mn ,, mwnçwl'yw 'wk mynk	12. gözeteceğim. İşte bunun gibi bin
1096	(13)	<i>bağ²⁵⁴ yäklär kuvrağım ol ol tözün-</i> p'q y'kl'r qwvr'q ym 'wl 'wl twyz wn	13. sülale Tanrılar şeytanlar topluluğu o soylu-
1097	(14)	<i>lär oğlınıñ işin yumiş-</i> l'r 'wql'y nyny 'yş yn ywmyş ywmyş	14. lar oğlunun işini ₂

²⁵⁰ küçindä, Mainz 230 arka /4/ küçintä

²⁵¹ bütürgäylär, RM pwytwrk'yl'r

²⁵² küzätü, u 671 arka /5/ küzätü / kwyz 'dw

²⁵³ edärü, u 671 arka /5/ yedärü / yyd'rw

²⁵⁴ bağ, 671 arka /6/ bağl(ı)g / p'qlq

1098	(15)	<i>ın kılıu täginip , öñin öñin</i> yn qylw t'kynyp ,, 'wynkyn 'wynkyn	15. yaparak başka (türlü)
1099	(16)	<i>küyü küzätü²⁵⁵ tägingäylär ,</i> kwyw kwys'tw ① t'kynk'yl'r ,,	16. koruyup gözeteceler.
1100	(17)	<i>yüz miñ turkı yertä²⁵⁶ y(a)ruķ yaltrık</i> yww mynk twrqy yyr t' yrwq y'ltryq	17. Yüz bin uzaklıktaki yerden parıltıyı ²
1101	(18)	<i>közüntürgäylär , bo mäniñ ötünmiş</i> kwyswntwrk'y l'r ,, pw m'nynk 'wytwnmyş	18. gösterecekler. Bu benim söylediğim
1102	(19)	<i>ötügüm äzüg²⁵⁷ igid bolu täginmägü-</i> 'wytwkwm 'swk 'ykyt pwlw t'kynm'kw	19. sözlerin yalan olmadığına
1103	(20)	<i>siñä atı²⁵⁸ kötrülmiş ayağķa</i> synk' ''dy kwytrwlmış ''y'q q'	20. adı yüceltilmiş saygı
1104	(21)	<i>tägimlig t(ä)ñrim , tanuķ bolu y(a)rlıķağay</i> t'kymlyk tnkrym ,, t'nwq pwlw yrlyq'q'y	21. değer efendim, tanık olacak"
1105	(22)	<i>ärty tep ötündi , vaişiravane m(a)ha-</i> 'rty typ 'wytwndy ,, v'yşyr'v'ny mq'	22. diye söyledi. <i>Vaişiravaṇa</i> Maha-
1106	(23)	<i>raaça bo ötügüg ötünüp , bo d(a)rnılarığ</i> r''ç' pw 'wytwkwk 'wtywnwp ,, pw drnyl'ryq <i>altınç altı otuz ,</i> ''ltyñç ''lty 'wtwz ,,	23. raja bu sözü söyleyip bu tılsımları
(449)1107	(1)	<i>törösi birlä sözläyü tükätmiş-^{432a05}</i> twyrw sy pyrl' swyz l'yw twyk'tmyş	1. adeti üzere söyleyip tamam-
1108	(2)	<i>tä ken ötrü tükäl bilgä t(ä)ñri</i> t' kyn 'wytrw twyk'l pylk' tnkry	2. ladıktan sonra eksiksiz bilge Tanrı
1109	(3)	<i>t(ä)ñrisi burhan vaişiravane m(a)ha-</i> tnkrysy pwrq'n v'yşyr'v'ny mq'	3. Tanrısı buda <i>Vaişiravaṇa</i> Mahara-
1110	(4)	<i>raaçığ ögä alķayu y(a)rlıķap ädgü</i> r''çyq 'wyk' ''lq'yw yrlyq'p 'dkw	4. jayı övüp ² buyurarak
1111	(5)	<i>ädgüsi vaişiravaneya , bir ärsär</i> 'dkw sy v'yşyr'v'nyy' ,, pyr 'rs'r	5. "Ey iyi <i>Vaişiravaṇa</i> , birincisi
1112	(6)	<i>ķamağ yalañuķlarnıñ ıçığay ämgäklig</i> q'm'q y'l'nkww l'r nynk çyq'y 'mk'klyk	6. bütün insanları fakirlik zahmetinden
1113	(7)	<i>tuñ tulvı açığ ämgäklärin tarķarguluķ ,</i> twd twlvı ''çyq 'mk'k l'r yn t'rq'rqwlvwq ,,	7. aşağılık sıkıntısından uzaklaştırmak için

²⁵⁵ küzätü, u 647 arka /2/ küzätü / kwyz'dw

²⁵⁶ yertä, u 647 arka /3/ yerdä / yyr d'

²⁵⁷ äzüg, u 647 arka /5/ äzüg / 'zww

²⁵⁸ atı, u 647 arka /6/ atı / ''ty

1114	(8)	<i>ikinti ärsär bo nom ärdinikä ƭaƭı</i> 'ykynty 'rs'r pw nwm 'rdyny k' d'qy	8. ikincisi ise bu öğreti mücevheri(yle)
1115	(9)	<i>artoƭkraƭ süzülgülük²⁵⁹, ärtinü k(ä)rgäk-</i> 'rtwqr'q swyswlkwlwkw ,, 'rtynkw krk'k	9. fazlasıyla temizlenmek için son derece gerek-
1116	(10)	<i>lig ötüg ötündüŋ²⁶⁰, birök kim</i> lyk 'wytwk 'wytwndwnk ,, pyrwk kym	10. li bir söz söyledin. Eğer ki
1117	(11)	<i>ƭayu tınl(ı)ğlar bo töröçä ävrilip ƭatıg-</i> q'yw tynlq l'r pw twyrw ç' 'vrylyp q'dyq	11. bazı canlılar bu adet üzere hareket edip
1118	(12)	<i>lansarlar²⁶¹, küsämiş küsüşläri ymä</i> l'ns'r l'r ,, kwys'myš kwyswş l'ry ym'	12. gayret sarfetse istemiş (olduğu) dilekleri de
1119	(13)	<i>ƭangay , bo nom ärdini ymä yertinçütä²⁶²</i> q'nq'y ,, pw nwm 'rdyny ym' yyrtynçw t'	13. tatmin olacak. Bu öğreti mücevheri de yeryüzünde
1120	(14)	<i>keñürü yadılğay tep y(a)rılıƭadı ;</i> kynkwrw y'dylq'y typ yrlyq'dy ,, ,,	14. ayrıntısıyla yayılacak” diye buyurdu.
1121	(15)	<i>ötrü antada basa tört m(a)haraaça²⁶³</i> 'wytrw ''nt'd' p's' twyrt mq'r''ç'	15. Ondan sonra dört Maharaja
1122	(16)	<i>t(ä)ŋrilär yumğı olormış oron-</i> tnkry l'r ywmqy ② 'wlwrmyş 'wrwn	16. Tanrıların hepsi oturduğu yerden
1123	(17)	<i>larıntın örü turup birtin sıñar</i> l'ryntyn 'wyrw twrwp pyrtyn synk'r	17. ayağa kalkıp sağ taraftaki
1124	(18)	<i>oŋ 'äŋ{n}inlärintäki²⁶⁴ tonların</i> 'wnk ''nknyn l'rynt'ky twn l'ryn	18. sağ omzundaki giysilerini
1125	(19)	<i>açınıp k(ä)ntü k(ä)ntü ıdoğ töpüläri</i> 'çynyp kntw kntw 'ydwq twypw l'ry	19. açıp kendi kutsal başları
1126	(20)	<i>üzä t(ä)ŋri t(ä)ŋrisi burhan ađaƭ-</i> 'wyz' tnkry tnkry sy pwrq'n ''d'q	20. ile Tanrı Tanrısı budanın ayağı-
1127	(21)	<i>ınta yinçürü töpün yükünüp , oŋ tiz-</i> ynt' yynçwrw twypwn ywkwnwp 'wnk tyz	21. na başlarını eğerek secdeye varıp sağ diz-
1128	(22)	<i>lärin çökiƭip ayaların ƭavşurup</i> l'ryn çwykydyp ''y 'l'ryn q'vşwrwp	22. lerini çökertip, ayalarını kavuşturup
(450)1129	(1)	<i>ağır ayamaƭın t(ä)ŋri t(ä)ŋrisi burhan^{432a09}</i> 'qyr ''y'm'q yn tnkry tnkry sy pwrq'n	1. saygı göstererek Tanrı Tanrısı buda-

²⁵⁹ *süzülgülük*, Mainz 285 ön /2/ *süzülgülük*

²⁶⁰ *ötündüŋ*, Mainz 285 ön /2/ *ötüntüŋ*

²⁶¹ *ƭatığlansarlar*, Mainz 285 ön /3/ *ƭatığlansarlar*

²⁶² *yertinçütä*, Mainz 285 ön /5/ *yertinçüdä*

²⁶³ *m(a)haraaça*, Mainz 285 ön /6/ *m(a)har(a)aç*

²⁶⁴ *'äŋ{n}inlärintäki*, Mainz 285 arka /2/ *äŋinlärintäki*

- 1130 (2) *ıǵ bo ʃlok taqʃut üzä öǵä* 2. yı bu manzume₂ ile överek
yq pw ʃlw k t'qʃwt 'wyz ' 'wyk'
- 1131 (3) *inçä tep ötündilär²⁶⁵ ;* 3. şöylece deyip buyurdular:
'ynç' typ 'wytwndy l'r ,, ,,
- 1132 (4) *t(ä)ñrim sizin yüzünüz²⁶⁶ , tolun ay-* 4. Tanrım sizin yüzünüz doluna-
tnkrym syz ynk ywwz wnkww ,, twlwn ''y
- 1133 (5) *қа оғсатı әрүр , yüz miñ kün t(ä)ñri* 5. ya benzer. Yüz bin güneş Tanrısı
q' 'wqʃ'ty 'rwr ,, ywz mynk kwyn tnkry
- 1134 (6) *birǵärü , y(a)rutu yaʃutu turur täğ ,* 6. birlikte aydınlatıyormuş gibi₂.
pyrk'rw ,, yrwtw y'ʃwtw twrwr t'k ,,
- 1135 (7) *közünüzniñ eñiǵı , kök lenhuaқа* 7. gözünüzün süsü mavi nilüfere
kwyz wnkww nwnk 'ydyky ,, kwyk lynqw ' q'
- 1136 (8) *оғсаяур , түздәм yürүñ tiʃ-* 8. benziyor. Düzgün beyaz di-
'wqʃ'ywr ,, tws ʔ d'm ywyrwnk tyʃ
- 1137 (9) *iñiz , qarlıǵ tağ täğ yaltrıyur ,* 9. şiniz karlı dağ gibi parlıyor.
ynkyz ,, q'r lyq t'q t'k y'ltryywr ,,
- 1138 (10) *kıdıǵsız uluǵ ädgünüz , taloy ügüz* 10. Sınırsız ulu iyiliğiniz okyanus₂
qydyq syz 'wlwq 'dkwnkwz ,, t'lwıy 'wykwz
- 1139 (11) *täğ keñ täriñ , ulsuz tüpsüz* 11. gibi geniş, derin ve uçsuz₂.
t'k kynk t'ryn k ,, 'wlszw twypswz
- 1140 (12) *ädgülüg , ädgü ärdinilärin yügmäk ol ,* 12. İyilik, iyilik mücevherlerini yığmaktır.
'dkwłwk ,, 'dkw 'rdyny l'ryn ywkm'k 'wl
- 1141 (13) *bilǵä biliglig sav üzä , taʃa* 13. Bilgi, söz ile sürekli taşar
pylk' pylyklyk s'v 'wyz ' ,, t'ʃ '
- 1142 (14) *turur üzüksüz , yüz miñ törlüg* 14. Yüz bin türlü
twrwr 'wyswkszw ,, ywz mynk twyrlwk
- 1143 (15) *yeg dyanlar , ymä birlä tolu ärür ,* 15. en üstün meditasyon(yoklama) ile
yyk dy'n l'r ,, ym' pyrl' twlw 'rwr ,,
doludur.
- 1144 (16) *aǵaķıñızñıñ uulınta , çak(ı)r* 16. Ayağınızın altındaki çark
't'q ynkyz nynk ʔ 'wwl ynt' ,, ç'kr
- 1145 (17) *lakʃan eñiǵı ol , miñ kigäykä* 17. alameti süstür. Elinizin ayağınızın
l'kʃ'n 'ydyky 'wl ,, mynk kyk'y k'
- 1146 (18) *tükällig , oñra ҡoolluǵ ulduñluǵ ,* 18. ortası bin dilgillidir.
twyk'l lyk ,, 'wdyr ' qwwl lwq 'wldwnklwq
- 1147 (19) *äligiñiz aǵaķıñız 'äñräkläri ,* 19. Parmakları
'ylykynkyz ''t'q ynyz 'nkr'k l'ry ,,

²⁶⁵ ötündilär, Mainz 285 arka /2/ ve u 675 ön /1/ ötüntilär

²⁶⁶ yüzünüz, u 675 ön /2/ yüzünüz / ywz wnkww

1148	(20)	<i>tözü turur efiglig , kop b(ä)lgükä</i> twyz w twrwr 'ydyklyk ,, qwp plkw k'	20. düzgün, her alameti eksiksiz düzgün bir şekilde durur.
1149	(21)	<i>ägsüksüz , kazlar hanı eligi täg ,</i> 'kswkswz ,, q'z l'r q'ny 'ylyky t'k ,,	21. Kazlar hükümdarı gibi
1150	(22)	<i>ät'özünüz yalrıyur , altunluğ</i> 't 'wyz wnkwz y'ltryywr ,, 'ltwn lwq	22. vücudunuz ışıltıyor (tıpkı) altından
1151	(23)	<i>tag yaşuy{y}ur tæg , arıgı üzä</i> ^{432a17} t'q y'şwywyr t'k ,, 'ryqy 'wyz <i>altınç yeti otuz ,</i> 'ltynç yyty 'wtwz	23. dağ parlıyormuş gibi. Temizliğiyle
(451)1152	(1)	<i>säçilmiş , adınka idi oğşamaz ,</i> s'çylmyş ,, 'dyn q' 'ydy 'wqş'm'z	1. seçkin, başkalarına hiç benzemeyen
1153	(2)	<i>taglar hanı sumer tag tæg , alku</i> t'q l'r q'ny swmyr t'q t'k ,, 'lqw	2. dağların hükümdarı Sumeru dağı gibi bütün
1154	(3)	<i>ädgölärin ağır teğir , anın amtı</i> 'dkw l'ryn 'qyr tytyr ,, 'nyn 'mty	3. iyilikleri değerlidir. Onun için şimdi
1155	(4)	<i>yükünür biz , burhanlıg ıdoğ taglar</i> ywkw nwr pyz ,, pwrq'n lyq 'ydwq t'q l'r	4. hürmet ederiz, budalı kutsal dağlar
1156	(5)	<i>hanıya , lakşanlıg ädgöläriniz</i> q'nynk' ,, l'kş'n lyq 'dkw l'rynkyz	5. hükümdarına. Alametli iyilikleriniz
1157	(6)	<i>kolusuz , kök kalıg tæg tänlänçsiz</i> qwlwswz ,, kwyk q'lyq t'k t'nkl'nçsyzy	6. sınırsız, gökyüzü gibi ölçülemez-
1158	(7)	<i>tetir , miğ kün ay t(ä)ğrilär</i> tytyr ,, mynk kwyn 'y tnkry l'r	7. dir. Bin güneş ay Tanrısı
1159	(8)	<i>birgärü , y(a)ruk ıdmış tæg artokrağ ,</i> pyrk'rw ,, yrwq 'ydmış t'k 'rtwqr'q	8. birlikte fazlasıyla ışık saçıyormuş gibi
1160	(9)	<i>yelvi kömän sakıg tæg , sakınguluğ-</i> yylvy kwym'n s'qyq t'k ,, s'qynqwlwq	9. büyü2 bir serap gibi dü-
1161	(10)	<i>suz ärür siz , anı üçün yükünür biz ,</i> swz 'rwr syz ,, 'ny 'wyçwn ywkw nwr pyz ,,	10. şünmeyiniz. Onun için hürmet ederiz.
1162	(11)	<i>ilinçsiz arıg köğüllügkä tep</i> 'ylynçsyzy 'ryq kwnkw lwk k' typ	11. bağlantısız temiz bir gönüle” diye
1163	(12)	<i>ötündilär ; tört m(a)haraaç</i> 'wytwndy l'r ,, twyrt mq'r''ç'	12. arz ettiler. Dört Maharaja
1164	(13)	<i>t(ä)ğrilär , t(ä)ğri t(ä)ğrisi burhanıg</i> tnkry l'r ,, tnkry tnkry sy pwrq'n yq	13 Tanrılar Tanrısı Budayı
1165	(14)	<i>munçulayu ögä tükätmiştä ken ,</i> mwnçwl'yw 'wyk' twyk'tmyş t' kyn ,,	14. bu şekilde övmeyi tamamladıktan sonra

1166 (15)	<u>ötrü tükäl bilgä t(ä)ñri t(ä)ñrisi</u> 'wytrw twyk'l pylk' tnkry tnkry sy	15. eksiksiz bilge Tanrı Tanrısı
1167 (16)	<u>burhan</u> ymä şlok taqşutın pwrq'n ym' şlwkw ② t'qşwt yn	16. Buda da şiirini
1168 (17)	tört m(a)haraaça t(ä)ñrilärkä inçip twyrt mq'r'ç' tnkry l'rk' 'ynçyp	17. dört Maharaja Tanrılara şöylece
1169 (18)	yanşuru ²⁶⁷ inçä tep y(a)rılıkadı ; y'ndwrw 'ynç' typ yrlyq'dy ,, ,,	18. cevap (verip) deyip buyurdu:
1170 (19)	<u>altun</u> öñlög y(a)ruk yaltrıklıg , kop- 'ltwn 'wynklwk yrwq y'ltryq lyq ,, qwp	19. "Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)-
1171 (20)	ta kötrülmış <u>bo nom ärdiniq</u> , üzälik- t' kwytrwlmış pw nwm 'rdynyk ,, 'wys'lyk	20. den (çok) yükselmiş, öğreti (Dharma) mücevheri en
1172 (21)	siz on küçlüg uğrayu okıtu nom- syz 'wn kwyç lwk 'wqr'yw 'wqytw nwm	21. üstün on gücü özellikle okutarak vaaz ettim.
1173 (22)	ladım , sizlär kamağ törtägü , uzağı l'tym ,, syz l'r q'm'q twyrt'kw ,, 'ws'dy	22. Siz, dördünüzün sürekli
(452)1174 (1)	küyü küzätü tutguğa , turğurgalı ^{432a24} kwyw kwys'dw twtqw q' ,, twrqwrq'ly	1. koruyup gözetmesi için
1175 (2)	yanmaksız , kınıg kağıg b(ä)k köñül , y'nm'q syz ,, qynyq q'tyq pk kwnkwl	2. değişmez, gayretli2 bir gönül yerleştirmesi için
1176 (3)	bo nom ärdini yörügi , täriñdä täriñ pw nwm 'rdyny ywrwky ,, t'rynk t' t'ryk	3. bu öğreti mücevherinin yorumu, derin anlamli,
1177 (4)	keñ teñir ²⁶⁸ , uyur bergäli tınl(ı)ğlarğa , kynk tytyr ,, 'wywr pyrk'ly tynlq l'r q' ,,	4. geniştir. (Bunu) yapabilen, gerçekleştirebilen canlılara
1178 (5)	kamağta yeg enç mäñig , enç kılğalı q'm'qt' yyk 'ynç m'nkyk ,, 'ynç qylq'ly	5. herkesten daha iyi huzur2
1179 (6)	uđaçı üçün , üküş tälim tınl(ı)ğ- 'wt'çy 'wyçwn ,, 'wykwş t'lym tynlq	6. sağlayabilmek için pek çok canlı-
1180 (7)	larıg , uzağı keñürü yadıñlar , l'ryq ,, 'ws'ty kynkwrw y'dynkl'r ,,	7. y1 sürekli aydınlatarak açsınlar.
1181 (8)	çambudivip uluşta , bo yertinçü ç'mpwdyvyp 'wlwş ② t' ,, pw yyrtynçw	8. jambūdvīpa ülkesinde, bu dünya
1182 (9)	içindä , üç miñ uluğ miñ uluşlar- 'yçynd' ,, 'wyç mynk 'wlwq mynk 'wlwş l'r	9. içindeki üç bin ulu, bin ülke-
1183 (10)	ta , kayu näçä bar ärsär , kamağ tınl(ı)g t' ,, q'yw n'ç' p'r 'rs'r ,, q'm'q tynlq	10. de her ne kadar var ise bütün insan

²⁶⁷ yanşuru, RM y'ntwrw

²⁶⁸ teñir, RM tetir / tytyr

1184	(11)	<i>oğlanı , tamuluğlar ulatı , yılkı</i> 'wql'ny ,, t'mw lwq l'r 'wl'ty yylqy	11. oğlunu cehennem(den) ve diğer hayvan
1185	(12)	<i>pret aźuni , barça tarıķzun</i> pryt ''źwn y ,, p'rç' t'ryqswn	12. açlık ruhu (ve) varlık şekillerinden tamamıyla uzaklaştırsın.
1186	(13)	<i>birgärü , bolarnıñ alķu ämgäki , kün-</i> pyrk'rw ,, pwl'r nynk ''lqw 'mk'k y ,, kwyn	13. Birlikte bunların bütün zahmeti güney
1187	(14)	<i>tin yıñaķ oñruğta , yer oron sayu</i> tyn yynk'q 'wdrwq t' ,, yyr 'wrwn s'yw	14. tarafındaki adanın her yerinde
1188	(15)	<i>turdaçı , ķayu näcä bar ärsär ,</i> twrd'çy ,, q'yw n'ç' p'r 'rs'r ,,	15. duracak. Ne kadar
1189	(16)	<i>öñi öñi bağlığ kişilär , uzatı</i> 'wynky 'wynky p'q lyq kyşyl'r ,, 'ws'dy	16. başka başka bağlı kişiler varsa sürekli
1190	(17)	<i>ögrünçlüğ bolzunlar , bo nom ärdini</i> 'wykrwnç lwk pwlz wn l'r ,, pw nwm 'rdyny	17. sevinçli olsunlar. Bu öğreti mücevheri
1191	(18)	<i>küçindä , ķamağun birgärü bolzunlar ,</i> kwyçynd' ,, q'm'q wn pyrk'rw pwlswn l'r ,,	18. sayesinde hep bir arada
1192	(19)	<i>küzätçilig enç mähig , yänä ymä</i> kwys'tç y lyk 'ynç m'nyk ,, y'n' ym'	19. koruma huzuru ₂ (içinde) olsunlar ve ayrıca
1193	(20)	<i>bo ķamağ , imärigmä tınl(ı)glar oğlanı ,</i> pw q'm'q ,, 'ym'rykm' tynlq l'r 'wyql'ny ,,	20. bu bütün kuşatılmış insanoğlu
1194	(21)	<i>ig ağırığtın ķutrulup , yağısız yavlaķ-</i> yk ''qryq tyn qwtrwlp ,, y'qy syz y'vl'q	21. hastalıktan ₂ kurtulup düşmansız ₂
1195	(22)	<i>sız bolzunlar , el ulušta keñürü ,</i> syz pwlz wn l'r ,, 'yl 'wlwş t' kynkwrw	22. olsunlar. Ülke ₂ ayrıntısıyla bu öğretiyi
1196	(23)	<i>yadmış üçün bo nomuğ , enç mähii-</i> y'tmyş 'wyçwn pw nwmwq ,, 'ynç m'nky <i>altınç säkiz otuz ,</i> ''ltynç s'kyz 'wtwz ,,	23. açıklamış (oldukları) için raha-
(453)1197	(1)	<i>kä täggäylär , igsiz kämsiz busuşsuz ,</i> ^{432b03} k' t'kk'y l'r ,, 'yksyz k'msyz pwsş swz ,,	1. ta ulaşacaklar. Hastalıksız ₂ , kedersiz
1198	(2)	<i>ķayu yalañuķ bo nomuğ , süzök köñülin</i> q'yw y'l'nkww pw nwm wq ,, swyz wk kwynkwł yn	2. bazı insanlar, bu öğretiyi temiz bir gönülle
1199	(3)	<i>äşidip , ağır ayağığ tiläsär , äđ²⁶⁹</i> 'şydyp ,, ''qyr ''y'q yq tyl's'r ,, 'd	3. dinleyip saygı ₂ göstermeyi ₂ , malı
1200	(4)	<i>tavarığ küsäsär , el uluş keñürül-</i> t'v'r yq kwys's'r ,, 'yl 'wlwş kynkwrwl	4. mülkü ₂ istese ülke ₂ geniş-

²⁶⁹ äđ, RM äd / 't

1201	(5)	<i>zün , erşi qarşı bolmazun tep ,</i> swn ,, 'yrşy q'rşy pwlm'z wn typ ,,	5. letilsin, kavga2 olmasın deyip
1202	(6)	<i>könül eyin küsüşi , barça kangay</i> kwnkwł 'yyyn kwyswş y ,, p'rç' q'nq'y	6. (dilediği) gönülden isteği (onun)
1203	(7)	<i>tapınça , uğay yanturu tıdğalı</i> t'pynç' ,, 'wq'y ⑤ y'ntwrw tytq'ly	7. arzusunca olacak ve
1204	(8)	<i>yat ellig yağılarığ , kılğalı</i> y't 'y llyk y'qy l'r yq ,, qylq'ly	8. yabancı ülkeden gelen düşmanları engelleyebilecek
1205	(9)	<i>uzatı ençgülüg , öz elin uluş-</i> 'ws'ty 'ynçkw lwk ,, 'wyz 'yl yn 'wlwş	9. Sürekli huzuru sağlamak kendi ülkesinde
1206	(10)	<i>ın , kópda kötrülmüş nom ol , bo</i> yn ,, qwpd' kwytrwlmış nwm 'wl ,, pw	10. her şey(den) üstün bir öğretilir. Bunun
1207	(11)	<i>munuñ küçindä , tarķarıp kalısız alķu</i> mwnwnk kwyçynd' ,, t'rq'ryp q'lysyz ''lqw	11. sayesinde bütün sıkıntıları2 uzaklaştırıp
1208	(12)	<i>ämğäk , bolmağay taķı busuş kađğū ,</i> 'mk'k ,, pwlm'q'y t'qy pwswş q'tqw ,,	12. kaygı2 da çekmeyecek
1209	(13)	<i>k(a)ltı birök bar ärsär , ärdini söğüt</i> qlty pyrwk p'r 'rs'r ,, 'rdyny swykwł	13. Eğer mücevher(den) ağaç varsa
1210	(14)	<i>nä için , b(ä)lgürär anța üzüksüz</i> n' 'yçyn ,, plkwtrw 'nd' 'wyswkswz ,,	14. orada niçin sürekli
1211	(15)	<i>mäñilärniñ yevägi , ançulayu ymä</i> m'nky l'r nyny yyv'ky ,, ''nçwl'yw ym'	15. sevinç donanımı ortaya çıkar? Böylece
1212	(16)	<i>bar ärsär , bo nom ärdini kayu</i> p'r 'rs'r ,, pw nwm 'rdyny q'yw	16. bu öğreti mücevheri bazı
1213	(17)	<i>eltä , uyur bergäli eliglärkä ,</i> 'yl t' ,, 'wywr pyrk'ly 'ylykl'rk'	17. ülkedeki hükümdarlara
1214	(18)	<i>yegädinçlig kut buyan , k(a)ltı süz-</i> yyk'dynçlyk qwt pwy'n ,, qlty swyz	18. üstün saadet2 verebilir. Eğer arı-
1215	(19)	<i>ülmiş süzök suv , sogıķıña tükäl-</i> wlmyş swyz wk swv ,, swqyq ynk' twyk'l	19. tılmış temiz su soğukluğuna sahipse
1216	(20)	<i>lig , uyur kanturğalı ozmaķığ ,</i> lyk ,, 'wywr q'ntwrq'ly 'wsm'q yq	20. kurtuluşa, merhamet duyma
1217	(21)	<i>äsirkämäk ämgäkig , ançulayu ymä bo</i> 'syrk'm'k 'mk'kyk ,, ''nçwl'yw ym' pw	21. zahmetine doyabilir. Böylece yine bu
1218	(22)	<i>sudur , kópța kötrülmüş idoķ nom ,</i> ^{432b11} swtwr ,, qwpd' kwytrwlmış 'ydwk nwm	22. sutra, her şey(den) üstün kutsal öğreti(ye)
(454)1219	(1)	<i>uyur kanturğalı tınl(ı)ğlarnıñ ;</i> 'wywr q'ntwrq'ly tynlq l'r nyny ,,	1. doymuş olabilir. Canlıların

1220	(2)	<i>kut buyan tiläklig küsüşin , k(a)ltı</i> qwt pwy'n tyl'klyk kwyswş yn ,, qlty	2. saadet ₂ dilekli isteğine doymuş olabilir. Şayet
1221	(3)	<i>kışınıñ bar ärsär , ärdini kam-tsi</i> kyşy nynyk p'r 'rs'r ,, 'rdyny q'mtsy	3. insanın mücevher Kamtsı
1222	(4)	<i>ävintä , nä k(ä)rgäki boltuğda ,</i> 'v ynt' ,, n' krk'ky pwltwkd' ,,	4. evinde gereken ne varsa
1223	(5)	<i>tapınça bütär²⁷⁰ köñül eyin , ançulayu</i> t'pynç' pwyd'r kwnkwł 'yyyn ,, 'nçwl'yw	5. arzusunca, gönlünce tamamlar.
1224	(6)	<i>ymä bo sudur , kopda kötrülmiş</i> ym' pw swdwr ,, qwpd' kwytrwlmyş	6. Böylece yine bu sutra, her şeyden üstün
1225	(7)	<i>ıdoğ nom , kop küsüşüg kanturur ,</i> 'ydwq nwm ,, qwp kwyswş wk q'ntwrwr ,,	7. kutsal öğreti, bütün isteğini gönlüne göre eksiksiz
1226	(8)	<i>köñül eyin ägsüksüz , sizlär</i> kwnkwł 'yyyn 'kswk ® swz ,, syz l'r	8. doyurur. Sizler
1227	(9)	<i>kamağ t(ä)ñrilär , kuvrağınızlar</i> q'm'q tnkry l'r ,, qwvr'q ynkyz l'r	9. bütün Tanrılar, topluluğunuz
1228	(10)	<i>birlä birgärü , ağır ayağ kılığlar ,</i> pyrl' pyrk'rw ,, 'qyr 'y'q qylynkl'r ,,	10. ile birlikte saygı ₂ gösterin.
1229	(11)	<i>bo nom eligi sudurğa , usar siz-</i> pw nwm 'ylyky swtwr q' ,, 'wys'r syz	11. Bu öğreti hükümdarı sutra(nın)
1230	(12)	<i>lär y(a)rılığça , buyan ädgü kılğalı ,</i> l'r yrlq ç' ,, pwy'n 'dkw qylq'ly ,,	12. buyruklarına göre yapabilirsiniz. Sevap işlemek için
1231	(13)	<i>bilgä bilig çoğ yalın , tükäl</i> pylk' pylyk çwq y'lyn ,, twyk'l	13. bilgeliğin yalını ₂ eksiksiz
1232	(14)	<i>bolğay barçanıñ , onñın sıñar</i> pwlq'y p'rç' nynyk ,, 'wndyn synk'r	14. olacak. On tarafa
1233	(15)	<i>äriqmä , közünür üdki burhanlar</i> 'rykm' ,, kwyswnwr 'wytky pwrq'n l'r	15. ulaşan şimdiki zamandaki budalar
1234	(16)	<i>kamağun yumğı küzätür , öyü</i> q'm'q wn ywmqy kwys'twr ,, 'wyww	16. topluluğuyla (öğreti)yi gözetir (ve)
1235	(17)	<i>sağını bo nomuğ , körsärlär birök</i> s'qynw pw nwm wq ,, ® kwys'r l'r pyrwk	17. bu öğretiyi düşünüp ₂ gördüklerinde
1236	(18)	<i>nomlataçığ , bışrundaçı tutdaçığ ,</i> nwm l't'çyq ,, pyşrwnd'çy twtd'çyq ,,	18. vaaz edeni, dikkate alanı ₂ (onların)
1237	(19)	<i>ögä alqayu berürlär , ädgülärin</i> 'wyk' 'lq'yw pyrw'r l'r ,, 'dkw l'ryn	19. iyiliklerini fevkalade (diye) överler.

²⁷⁰ bütär, RM pwyt'r

1238	(20)	<i>muḥadınçığ , ḳayu kişilär tınlaş-</i> <i>mwnk'dynçyq ,, q'yw kyşy l'r tynkl'z</i>	20. Bazı kişiler, bu öğreti mücevherini bütün kalbiyle
1239	(21)	<i>arlar , bo nom ärdinig ḳop köñülin ,</i> <i>'r l'r ,, pw nwm 'rdynyk qwp kwnkwl yn ,,</i>	21. dinlese,
1240	(22)	<i>ät'özläri köñülläri , ḳalaḥurgay-</i> <i>'t 'wyz l'ry kwnkwl l'ry ,, q'l'nkwrq'y</i>	22. vücutları, gönülleri sevinçle
1241	(23)	<i>lar ögrünčin , ürüg uzatı yüzär</i> <i>l'r 'wykrwnç yn ,, 'wyrwk 'ws'ty ywz 'r</i>	23. sıçrar. Sürekli yüz
1242	(24)	<i>miḡ ,</i> ^{432b19} <i>mynk ,,</i> <i>altınç tokuz otuz ,</i> <i>'ltynç twkwz 'wtwz ,,</i>	24. bin
(455)1243	(1)	<i>yäklär ḳuvrağı yığılıp , ärmış tur-</i> <i>y'kl'r qwvr'q y yyqylp ,, 'rmyş twr</i>	1. şeytan topluluğu toplanıp, ulaşmış
1244	(2)	<i>mış oronta , eyin edärü küzät-</i> <i>myş 'wrwn t' ,, 'yyyn 'yd'rw kwys't</i>	2. oldukları yerde takip ederek koruya-
1245	(3)	<i>gäy , bo yer suvta ärigmä , ḳamağ</i> <i>k'y ,, pw yyr swv t' 'rykm' ,, q'm'q</i>	3. cak. Bu yeryüzüne ulaşan bütün
1246	(4)	<i>t(ä)ḡrilär ḳuvrağı , sanı saḳışı</i> <i>tnkryl'r qwvr'q y ,, s'ny s'qyş y</i>	4. Tanrılar topluluğunun sayısı ₂
1247	(5)	<i>ḳolusuz , saḳınu yetinçsiz teḡir-</i> <i>qwlswsz ,, s'qynw yytynç syz tydyr</i>	5. sınırsız düşünilemeyecek, ulaşılamayacak
1248	(6)	<i>lär , olar barça birgärü , äşidgäy-</i> <i>l'r ,, 'wl'r p'rç' pyrk'rw ,, 'şydk'y</i>	6. kadardır. Onların hepsi bu öğretiyi işitecek.
1249	(7)	<i>lär bo nomuğ , yanmaḳsızın</i> <i>l'r pw nwm wq ,, y'nm'q syz yn</i>	7. Geri dönmeksizin
1250	(8)	<i>sävinçlig , küyü küzätü tutğaylar ,</i> <i>s'vynç lyk ,, kwyw kwys'tw twtq'y l'r</i>	8. sevinçle gözetip gerçekleştirecekler.
1251	(9)	<i>ḳayu kişilär äşidip , bo nom ärdinig</i> <i>q'yw kyşy l'r 'şydyp ,, pw nwm 'rdynyk</i>	9. Bazı kimseler bu öğreti mücevherini
1252	(10)	<i>boşgunsar , ärklig türklüg alp atım ,</i> <i>pwşqwns'r ,, 'rklyk twyrklyk 'lp ''dym ,,</i>	10. dinleyip, öğrense güçlü ₂ , yiğit ₂ ve
1253	(11)	<i>çoğluğ yalınlıg bolğaylar , t(ä)ḡri</i> <i>çwq lwq y'lyn lyq pwłq'y l'r ,, tnkry</i>	11. parıltılı ₂ olacak. Tanrı(nın)
1254	(12)	<i>yalaḥuḳ ḳuvrağı , alḳuğun barça</i> <i>y'l'nkww qwvr'q y ,, ''lw qwn p'rç'</i>	12. insanlar topluluğu tamamen
1255	(13)	<i>asılğay , esilmäk busuş tarıḳıp , y(a)ruḳ-</i> <i>'sylv'q'y ,, 'sylv'k pwsuş t'ryqyp ,, yrwq</i>	13. artacak. Azalmak ₂ sıkıntısı uzaklaşıp ışık-

1256	(14)	<i>ları üştälgäy tep y(a)rılıqadı ;</i> l'ry 'wysd'lk'y typ yrlyq'dy ,, ,,	14. ları artacak” diye buyurdu.
1257	(15)	<i><u>ol üdüñ tört m(a)haraaça t(ä)ñri-</u></i> 'wl 'wytwñ twyrt mq'r''ç' tñkry	15. O vakit dört Maharaja Tanrı-
1258	(16)	<i><u>lär t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhanta</u></i> l'r tñkry tñkry [Ⓟ] sy pwrq'n t'	16. lar, Tanrılar Tanrısı Budadan
1259	(17)	<i>bo şlok taqşutluğ nomluğ y(a)rılığ-</i> pw şlw k t'qşwt lwq nwm lwq yrlyq	17. bu şiirli öğretili buyru-
1260	(18)	<i>ıg äşidü ärñiñü ögirip sävinip ,</i> yq 'şydw 'rdynkw 'wykryp s'vynyp	18. ğu dinleyip son derece sevinip2
1261	(19)	<i>t(ä)ñri t(ä)ñrisi <u>burhan</u>ka yänä inçä</i> tñkry tñkry sy pwrq'n q' y'n' 'ynç'	19. Tanrılar Tanrısı Budaya tekrar şöyle
1262	(20)	<i>tep ötünñilär ; ağı köt-</i> typ 'wytwñdy l'r ,, ,, ''dy kwyt	20. deyip belirttiler. “Adı yücel-
1263	(21)	<i>rülmiş ayağka tägimlig t(ä)ñrim ,</i> rwlmış ''y'q q' t'kymlyk tñkrym ,,	21. tilmiş saygı değer efendim,
1264	(22)	<i>ozadın bärü äşidmätük inçgädä</i> 'wz 'dynp'rw 'şydm'twk 'ynçk'd'	22. evvelden beri işitilmemiş hassas,
(456)1265	(1)	<i>yinçgä tüñrüm²⁷¹ täriñ yörüglüg nom^{432b25}</i> yynçk' twydrwm t'rynk ywrwklwk nwm	1. keskin, derin2 yorumlu öğreti
1266	(2)	<i>y(a)rılığ bökünki küntä äşidgäli</i> yrlyqyq pwykwñky kwyn t' 'şydk'ly	2. buyruğunu bugünkü günde işitmiş
1267	(3)	<i>bolu tägindimiz tep ötrü açığıları</i> pwlw t'kyndymyz typ 'wytrw ''çyq l'ry	3. oluruz.” deyip sonra acıları (aklına)
1268	(4)	<i>kälip²⁷² yaşları tökülü , ät'özläri</i> k'lyp y's l'ry twykwlw ,, 'd 'wyz l'ry	4. gelip yaşlar döküp, bedeni
1269	(5)	<i>titräyü sağını sözläyü yeñinçsiz</i> tytr'yw s'qynw swyz l'yw yydynçsyz	5. titreyerek söylenemeyecek kadar
1270	(6)	<i>uluğ muñadmağka²⁷³ tägip , ötrü</i> 'wlwq mwnk'tm'q q' t'kyp ,, 'wytrw	6. büyük sıkıntılar çekip sonra
1271	(7)	<i>mandarik m(a)hamandarik atl(ı)ğ</i> m'nd'ryk mq' [Ⓟ] m'nd'ryk ''tlq	7. Mandarik Mahamandarik adlı
1272	(8)	<i>t(ä)ñridäm hua çäçäkläriğ t(ä)ñri</i> tñkryd'm qw' ç'ç'k l'ryk tñkry	8. ilahi çiçeklerle2 Tanrılar

²⁷¹ *tüñrüm*, RM twytrwm

²⁷² *kälip*, RM bilip / pylyp

²⁷³ *muñadmağka*, RM *muñadmakka* / mwnk'dm'q q'

1273	(9)	<i>t(ä)ñrisi burhan üzä ağır ayağ</i> tnkry sy pwrq'n 'wyz' ''qyr ''y'q	9. Tanrısı Buda(ya) saygı2 (gösterip)
1274	(10)	<i>tapıg uduğ kılıp , yänä inçä tep</i> t'pyq 'wtwq qylyp ,, y'n' 'ynç' typ	10. hizmet2 edip yine şöyle diyerek
1275	(11)	<i>ötündilär , atı kötrülmiş ayağka</i> 'wytwndy lr ,, ''dy kwytrwlmış ''y'q q'	11. arz etti. "Adı yüceltilmiş saygı
1276	(12)	<i>täginlig t(ä)ñrim , uka y(a)rılıkamış</i> t'kymlyk tnkrym ,, 'wq' yrlyq'mış	12. değer Tanrım, (bu öğretiyi) buyurmuş.
1277	(13)	<i>bolzun , biz kamağ tört m(a)haraaç-</i> pwlz wn ,, pyz q'm'q twyrt mq'r''ç	13. Biz, bütün dört Maharaja-
1278	(14)	<i>larnıñ²⁷⁴ beşär yüz yäklär kuvrağımız</i> l'r nyny pyş'r ywz y'k l'r qwvr'q ymyz	14. lar, beş yüz şeytan topluluğu(na)
1279	(15)	<i>täginür , birök kayu kayu yer oron-</i> t'kynwr ,, pyrwk q'yw q'yw yyr 'wrwn	15. ulaşır. Eğer nere-
1280	(16)	<i>ta bo nom ärdinig , yänä bo nomuğ nom-</i> t' pw nwm 'rdynyk ,, y'n' pw nwm wq nwm	16. de2 bu öğreti mücevheri ve bu öğretiyi
1281	(17)	<i>ladaçı nomçı bar ärsär , ol</i> l'd'çy nwm çy ® p'r 'rs'r ,, 'wl	öğrete- 17. cek vaiz varsa
1282	(18)	<i>ança kuvrağımız birlä bo nom ärdinig</i> 'nç' qwvr'q ymyz pyrl' pw nwm 'rdynyk	18. o zaman topluluğumuz ile bu öğreti
1283	(19)	<i>nomlataçı nomçıg eyin edärü oron</i> nwm l't'çy nwm çyq 'yyyn 'yd'rw 'wrwn	mücevherini 19. öğretecek vaizi takip ederek
1284	(20)	<i>oron sayu öñi öñi yadılıp küyü</i> 'wrwn s'yw 'wynky 'wynky y'dylyp kwyw	20. her yere farklı farklı yayılıp
1285	(21)	<i>küzätü tägingäy biz , birök yänä</i> kwys'tw t'kynk'y pyz ,, pyrwk y'n'	21. koruyacağız2. Eğer yine
1286	(22)	<i>bo nom ärdini içindäki kayu kayu</i> pw nwm 'rdyny 'yçynd'ky q'yw q'yw	22. bu öğreti mücevheri içindeki pek çok
1287	(23)	<i>pađakları , kayu kayu yörläri</i> p't'k l'ry ,, q'yw q'yw ywrwk l'r y <i>altınç ülüş otuzta toltı ,</i> 'ltynç 'wylwş 'wtwz t' twlty ,,	23. şiir, pek çok anlam
(457)1288	(1)	<i>unıñlsar kalsar biz kamağun ol nom-</i> 'wnydyls'r q'ls'r pyz q'm'q yn 'wl nwm	^{432c02} 1. unutulsa biz, tamamen o vai-
1289	(2)	<i>çınıñ köñüliñä kirip ođunduru</i> çy nyny kwnkwl ynk' kyryp 'wtwndwrw	2. zin gönlüne girip

²⁷⁴ *m(a)haraaçlarnıñ*, RM *m(a)haraaçlar* / mq'r''ç l'r

1290	(3)	<i>sakınduru täginip unitduru täginmägäy</i> s'qyndwrw t'kynyp 'wnytdwrw t'kynm'k'y	3. uyandırıp ² unutturmayacağız.
1291	(4)	<i>biz , d(a)rni tegmä üdrülmiş säçil-</i> pyz „ drny tykm ' 'wytrwlmyş s'çyl	4. Tılsım denilen seçkin ² ,
1292	(5)	<i>miş²⁷⁵ ıdoķ nom kapıǵlarıña tükäl-</i> myş 'ydwq nwm q'pyq l'rynk' twyk'l	5. kutsal öğreti kapılarına
1293	(6)	<i>lig kılıp artokrak taķı bo altun</i> lyk qylyp 'rtwqr'q t'qy pw 'ltwn	6. fazlasıyla ulaşıp ve bu altın
1294	(7)	<i>önlüg y(a)ruk yaltrıklıǵ kop-</i> 'wynklwk yrwq ② y'ltryq lyq qwp	7. renkli, parlak parıltılı her (şey)den
1295	(8)	<i>ta kötrülmiş nom ärdiniq keñürü</i> t' kwytrwlmyş nwm 'rdynyk kynkwrw	8. üstün öğreti mücevherini genişletip
1296	(9)	<i>aça yada nomlaǵuluk yitlingäli</i> 'ç' y'd' nwm l'qwlwq yytlynk'ly	9. açıklayarak ² vaaz etmek için
1297	(10)	<i>batǵalı ıdmaǵuluk uluǵ küsüs-</i> p'tq'ly 'ytm'qw lwq 'wlwq kwyswş	10. (öğreti mücevherinin) kaybolup gitmemesi için, büyük bir arzuyla
1298	(11)	<i>in asa üşäyü täginür biz</i> yn 's' 'wysd'yw t'kynwr pyz	11. çoğaltarak ² ulaşırsız
1299	(12)	<i>t(ä)ñrim tep ötünü tägindilär ,</i> tnkrym typ 'wytwnw t'kyndy l'r „	12. efendim” diye saygıyla belirttiler.
1300	(13)	<i>muntada ulañ²⁷⁶ ol tört m(a)haraaça</i> mwnt'd' 'wl'dy 'wl twyrt mq'r'ç'	13. Bundan başka diğerk dört Maharaja
1301	(14)	<i>t(ä)ñrilär başın ol kamaǵ ülgüsüz</i> tnkry l'r p'syn 'wl q'm'q 'wylkwszw	14. Tanrılar başta olmak üzere o bütün
1302	(15)	<i>sansız uluǵ terin kuvraǵ tükäl bilgä</i> s'nsyz 'wlwq tyryn qwvr'q twyk'l pylk'	15. sayısız ² ulu topluluk ² eksiksiz bilgi-
1303	(16)	<i>biliglig t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhantın</i> pylyklyk tnkry tnkry sy pwrq'n tyn	16. li Tanrı Tanrısı Budadan
1304	(17)	<i>bo ıdoķ nomluǵ y(a)rılıǵ äşidü</i> pw 'ydwq nwm lwq ② yrlyq yq 'şydw	17. bu kutsal öğretili buyruǵu dinleyip
1305	(18)	<i>täginip alķuǵun barça bir</i> t'kynyp 'lqw qwn p'rç' pyr	18. bütünüyle aynı
1306	(19)	<i>yañlıǵ uluǵ bilgä biligkä uluǵ</i> y'nklyq 'wlwq pylk' pylyk k' 'wlwq	19. biçimdeki ulu bilgeliğe,
1307	(20)	<i>tılañurmaķ ädrämkä uluǵ buyan</i> tyl'nkwrw'q 'dr'm k' 'wlwq pwy'n	20. güzel konuşma erdemine, ulu

²⁷⁵ säçilmiş, RM açılmış

²⁷⁶ ulañ, RM 'wl'ty

1308	(21)	<i>ädgü kılınçka uluğ süzülmäkkä</i> 'dkw qylynç q' 'wlwq swyz wlm'k k'	21. sevaplı davranışa, yüce temizliğe,
1309	(22)	<i>uluğ ögirmäkkä sävinmäk-</i> ^{432c08} 'wlwq 'wykyrm'k k' s'vynm'k	22. yüce sevince, mutlulu-
(458)1310	(1)	<i>kä tägip , ünüslüg uluğ</i> k' t'kyp ,, 'wynwş lwk 'wlwq	1. ğa ulaşp yükselmiş yüce
1311	(2)	<i>yolka ağtınıp , ikiläyü</i> ywl q' ''qdynyp ,, 'yky l'yw	2. yola çıkıp yeniden
1312	(3)	<i>yänä yanmaqsız törölüg</i> y'n' y'nm'q syz twyrw lwk	3. geri dönülmez yasalar
1313	(4)	<i>bolup , t(ä)rk üdün</i> pwlwp ,, trk 'wydwn	4. bulup tez vakitte
1314	(5)	<i><u>burhan</u> kutın bulğuluğ</i> pwrq'n qwt yn pwlqw lwq	5. buda kutsallığına bulmak için
1315	(6)	<i>ädgü ädgülärkä tägi</i> 'dkw 'dkw l'r k' t'ky	6. iyiliklere kadar
1316	(7)	<i>tägindilär :</i> t'kyndy l'r ,, ,, ,,	7. ulaştılar.
1317	(8)	<i><u>altun önlüg y(a)ruk</u></i> 'ltwn 'wynklwk yrwq	8. Altun renkli, parlak
1318	(9)	<i><u>yaltırlıg kopda kötrülmiş</u></i> y'ltryq lyq kwpd' kwytrwlmwş	9. parıltılı her şeyden üstün
1319	(10)	<i><u>nom eliqi atl(ı)ğ nom bitigdä</u></i> nwm 'ylyky ''tlq nwm pytykd'	10. öğreti hükümdarı adlı öğreti kitabında
1320	(11)	<i>tört m(a)haraaça t(ä)ñri-</i> twyrt mq'r''ç' tnkry	11. dört Maharaja Tanrı-
1321	(12)	<i>lär yertinçüg küzätmäk</i> l'r yyrtynçwk kwys'tm'k	12. ların yeryüzünü koruması
1322	(13)	<i>atl(ı)ğ iki y(e)g(i)rminç</i> 'tlq 'yky ykrmync	13. adlı 12. bölüm,
1323	(14)	<i>bölök alınç tagzinç</i> pwlwk ''ldynç t'kzynç	14. altıncı kitap
1324	(15)	<i>bitiyü okıyu yadıldı ;</i> pytyyw 'wqyyw y'dyl dy ,, ,,	15. yazılıp okunarak yayıldı.
1325	(16)	<i>kañsı y(e)g(i)rmi altınç yıl altınç</i> k'nksy ykrmy ''ltynç © yyl ''ltynç	16. K'ang-hi (mührü dönemi) 16. yıl 6.

1326	(17)	<i>aynıñ y(e)g(i)rmi ikisi kün üzä</i>	17. ayın 12. günü
		<i>''y nynk ykrmy 'yky sy kwyn 'wyz '</i>	
1327	(18)	<i>alтын bölökü²⁷⁷ bitiyü tolu boltı ,</i>	18. altıncı bölümü yazarak tamamladı.
		<i>''ldynç pwylwkwk pytyyw twlw pwlty ,,</i>	
1328	(19)	<i>erinç</i>	19. zavallı
		<i>'yrynç</i>	
1329	(20)	<i>suvastı</i>	20. Suvasti
		<i>swv'sdy</i>	
1330	(21)	<i>toyın , öñüg bolzun , ädgü</i>	21. rahibe rica olsun. İyi
		<i>twyyın , 'wydwk pwlz wn ,,'dkw</i>	
1331	(22)	<i>toyınlarkä , sađu lıgso</i>	22. rahiplere iyilik.
		<i>twyyın l'r q' ,,'s'tw lyqsw ,,</i>	

²⁷⁷ *bölökü*, RM pwylwkwn

4. AÇIKLAMALAR

(1-2-3; 404a) namo buddaya namo darmaya namo saṅgaya: “Budaya, öğretisine ve topluluğuna saygı” anlamına gelen Budist kitaplarda giriş kısmında yer alan kalıp bir ifadedir. Ayrıca bk. (Wilkens, 2001, 170). Arat da söz konusu kalıp ifade üzerinde durmuş ve sözcüğün İslam kültür çevresindeki besmeleye tekabül ettiğine değinmiştir (Arat, 1986, 360).

(12-13, 404a-16) [ädgü] ögli “iyi düşünen” tamamlama için krş. Çin. 慈 *ci* (G 12406), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427b25).

(17, 404a.20) tüş utlı: “sonuç, karşılık”, bu bölümde toplam üç kez geçen sözcük Çince 報 *bao* (G 8731), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427 b26) ile karşılanmaktadır.

tüş sözcüğünün temel anlamının açık olmadığını ifade eden Clauson, sözcüğün daha çok “meyve; sonuç” (Clauson, 1972, 558b-559a) anlamı ile kullanıldığını ve *utlı* “ödül, mükafat, karşılık” (Clauson, 1972, 54b) sözcüğü ile eş anlamlı olduğunu dile getirir. İkileme, Altun Yaruk’ta toplam 29 kere geçmektedir. İkilemenin geçtiği satırlar şunlardır: 8.23, 21.20, 23.17, 23.22, 45.11, 50.6, 67.21, 108.4, 132b.17, 138.15, 151.23-152.1, 217.4, 230.10, 267.15, 394.10, 404a.20, 411.5, 438.18, 473.8, 512.14, 514.17, 517.21, 526.3, 537.23, 552.6, 552.13, 562.4, 660.18, 668.2

(34, 405.15) aç kız: “açlık, kıtlık” 飢饉 *ji jin* (G 840 2054), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427 c03)

aç “aç, açlık” (Wilkens, 2001, 216) ve *kız* “kıtlık” için bk. (Wilkens, 2001, 250) ve (Röhrborn, 1977, 37b). Ana Türkçede uzun ünlülü bir kök olan *āç* Orhon Türkçesinde *āç*, DLT’de *āç*, Türkmence *āç* biçimindedir (Tekin, Talat, 1995, 171).

(38-..44, 405.19...406.4) “nācä ... -sAr, ança”

Bu çalışmada, daha sonraki dönemlerde (Karahanlı Türkçesi, Harezmi Türkçesi) de karşımıza çıkacak olan “nā(çä) ... -sAr, ança...” kalıbı²⁷⁸ ve “nāçä ... -sAr” ile yapılmış şartlı birleşik cümle örnekleri ile karşılaşmaktayız.

“nāçä ... -sAr, ança”:

38-...46 nāçätä birök çambudivip yertinçütäki toyın şamnanç upase upasanç tört törlüg terin kuvrağnıy bo nom ärdinig boşgunmışların tutmışların bitimişlärin bititmişlärin okımışların okıtmışların nomlamışların nomlatmışların **körsär** sizlär ötrü **ançada** ok sımtağsız kınığ katıg köñülün küyü küzätü berip ...

982-...985 nāçädä birök bo savlarığ adınsıg kılıp övkä köñül **turgursar** , ötrü **ançata** ok bo bütmiş işin içğınur.

“nāçä ... -sAr”:

85-...90 nā k(ä)rgäkin ägsüksüz tüzü tükäfi **bersärlär** , ötrü biz kamağın ol elig hanıg küyü küzätü tutup , kamağ yalañukka barçağa bir yanlıg ayatğay ağırlatğay biz.

455-457 nā törlüg buyan ädgü kılınçı **ärsär** anı barça biziñä ävirzün.

485-486 bolarnıy nāçä oronları orđoları **ärsär** ol tütsüg barçağa täğip biziñçiläyü ök tütsüglüg kuşatrelar b(ä)lgürüp ol kuşatrelarıg körüp tütsüg yıdın tuyduklarında , ötrü ol kuşatrelartın altun öñlüg y(a)ruklar ünmişin körgäylär.

514-...526 nāçä t(ä)ñrilärniy luularniy yäklärniy gandarvelarnıy asurelarnıy garuđelarnıy kinarelarnıy mahoragelarnıy, orđoları karşıları ärgülük turguluğ yer oronları **ärsär** olarğa barçağa tüzükä täğip , kök kalıg içindä tolu tüü törlüg adroğ adroğ tütsüglüg kuşatrelar b(ä)lgürüp ol kuşatrelartın ymä ök altun öñlüg y(a)ruklar ünüp , ol ol yer oronlarıg barçanı yarutğay yaşutğaylar.

(676-...679) nāçä tözün yavaş t(ä)ñrilär **ärsärlär** , olar barça biziñçiläyü ök tiñip ıdalap qođğay kämişgäylär.

²⁷⁸ Söz konusu kalıpla yazılmış cümle örneklerine Osman Fikri Sertkaya'nın Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten'de yayımlanmış “Türkolojide Eleştiri Sorunları Üzerine” adlı yazısında da rastlamak mümkündür. Osman Fikri Sertkaya nāçä ... -sAr, ança kalıbı ile yazılmış cümlelere Eski Türkçeden ve Uygurcadan örnekler vermiştir. bk. (Sertkaya, 1989,146-147).

(1183-..1185) *ķayu nāĉā bar ārsār* , *ķamaĝ tınl(ı)ĝ oĝlanı* , *tamuluĝlar ulatı* , *yılķı pret aźunı* , *barĉa tarıķzun*.

(1188-..1190) *ķayu nāĉā bar ārsār* , *ōĝi ōĝi baĝlıĝ ķiřilār* , *uźatı ōĝrūnĉlūĝ bolzunlar*.

(41, 405.22) **nom ārdini**: Ćin. 經王 *jing wang* (G 2122 12493), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427 c04)

經王 *jing wang* krř. Nobel, 1958, 189: Sūtra-König, Uyg. *nom ārdini*, esasen *nom elig* “öĝretinin hükümdarı” olması beklenirdi. Ayrıca 815. (440.5) ve 842. (440a-9) satırlarda da bu biçimde görölmektedir.

(45, 406.4) **sımtaĝsız ķınıĝ ķatıĝ köĝül**: “temkinli, istekli gönöl” 應勤心 *ying qin xin* (G 13294 2097 4562). (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427 c05)

sımta-ĝ+sız “temkinli, dikkatli” (Clauson, 1972, 828b) sözcüĝüne denk gelen 應 *ying* (G 13294) “doĝru, uygun” anlamındadır (krř. Semet, 2005, 188; *tüş, oĝřatı, yarařı*). Ayrıca *sımtaĝsız* için bk. (Tekin, řınası, 1980b, 113a). *ķın-ıĝ* “istek, arzu, itici kuvvet” (Clauson, 1972, 627a; Erdal, 1991, 193) ve *ķat-ıĝ* “sert, sıkı” (Clauson, 1972, 597b-598a; Erdal, 1991, 191) sözcükleri ise Ćince metinde 勤 *qin* (G 2097) “gayretli, ĉalıřkan” ile karřılanmaktadır.

(47, 406.6) **busuř**: *busuř ķadĝu* “keder kayĝı” biçiminde bir ikileme olarak görölen sözcük metnimizde Ćince 惱 *nao* ile karřılanmıřtır (Taisho Cilt 16, Nr. 665, 427c05).

Marcel Erdal, sözcüĝü -Xř eki (3.103) ile türemiř sözcükler iĉerisinde verir. Marcel Erdal, -Xř ekiyle türemiř olan sözcüklerde ekin sözcük üzerindeki etkisini net olarak görebilmemizi saĝlayan örnekler verir: *alkıř < alka-*, *küsüř < küsä-*, *ķarĝıř < ķarĝa-*, *ülüř < ülä-*, *uluř < ula-*, *ķeĝiř < ķeĝä-* vb.; *busan-* “sıkılmak, üzülmek, kızmak” köküyle ilgili *busuř*²⁷⁹ sözcüĝü için bk. (Erdal, 1991, 262). Clauson ise sözcüĝü **busa-* köküne dayandırmıřtır (Clauson, 1972, 374b). Hamilton’un *buřuř* okuyuşu ve nedenleri için bk. (Hamilton, 1998, 83-84).

²⁷⁹ Eski Türkĉede “pusu kurmak” anlamında *bus-* kökü mevcuttur; ama söz konusu *busuř* eylemi ile ilgisi yoktur.

(47, 406.6) tarḡar- ketār-: “yok etmek, ortadan kaldırmak; uzaklaştırmak” 為除衰 *wei chu shuai* (G 12521 2638 10104), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c05).

Clauson, *tarıḡ-* “sıkıştırılmak” eyleminden türemiş olan sözcüğün aslında *targar-* olması gerektiğini ama genelde *tarḡar-* biçiminde yazıldığını “kısıtlamak, sınırlamak, kontrol etmek” anlamında olduğunu ifade eder (Clauson, 1972, 540b-541a). *ket-ār-* (Erdal, 1991, 735) sözcüğü ile ikileme olarak kullanılan *tarḡar-* sözcüğü Clauson tarafından *tar+ıḡ-* şeklinde hatalı bir etimoloji ve *targar-* okuyuşu ile verilir. Sözcüğün doğru etimolojisi *tar-ıḡ-ar-* “dağıtmak” için bk. (Erdal, 1991, 739).

(63, 406.22) kǎnt suzaḡ: “şehir kasaba” 城邑 *cheng yi* (G 763 13168), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c08)

Soğdcadan ödünçleme olan *kǎnt* (Clauson, 1972, 728a-b) ve yine büyük ihtimalle alıntı bir sözcük olan *suzak* için bk. (Clauson, 1972, 861b).

(64, 407.1) öṅ kürtük: “ıssız yer” 曠野 *kuang ye* (G 6415 12989), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c09)

öṅ “çöl, yerleşimin olmadığı yer” (Clauson, 1972, 168a) anlamında iken *kürtük* “kar yığını” anlamındadır (Clauson, 1972, 739a). Eski Uygurca metinlerde nadir geçen kelimelerden biri olan *kürtük* bugün bazı Türk dillerinde görülmektedir: Kazakça *kürtik* “rüzgarın bir yere yığıdığı kar” (Koç, 2003, 261a), Şorca *kürt* “çığ” (Räsänen, 1969, 311a-b), ayrıca Moğolca *kör* maddesi altında *casun u kör* “snowdroft / kar yığını” için bk. (Lessing, 1960, 490a).

(78, 407.15) üstä-: “artmak, çoğalmak” 增益 *zeng yi* (G 11718 5485), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c13)

Clauson (1972, 243) tarafından *üst+ä-* şeklinde etimolojisi yapılan, Marcel Erdal’a göre ise *üzä* “üst” sözcüğü ile ilgili olan kelime ve **üzä+tä-* > *üstä-* “artmak, çoğalmak” etimolojisi için bk. (Erdal, 1991, 457).

(94, 408.8) eyin edär-: “...-e göre takip etmek”; *edär-* sözcüğünün ilk anlamı “düşmanı veya yabani bir hayvanı kovalamak” iken sözcük daha sonra “takip etmek” anlamıyla kullanılmıştır (Clauson, 1972, 67a). *eyin* ise “nedeniyle, e göre” anlamına gelmektedir (Clauson, 1972, 274a).

(107, 408.21) çoğ yalın: “ışık, parlaklık” 威 *wei* (G 12582), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427 c22)

yal- “alevlendirmek, ışık saçmak” eyleminden türemiş *yalın* için bk. (Clauson, 1972, 929b). Ayrıca çoğ *yalın* “Glanz, Majestät, Würde” ikilemesi için bk. (Wilkins, 2007, 361).

çoğ *yalın* için kullanılan diğer Çince karşılıklar için bk. dizin.

(110, 409.1) ig kägän: “hastalık” 疾疫 *ji yi* (G 918 5521), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c23).

kägän sözcüğü *ig* kelimesi ile birlikte ikileme oluşturmakta ve “hastalık” anlamına gelmektedir. *ig* sözcüğünden türemiş *iglig* “hasta” ve *igsiz* “sağlıklı, sağlam” (Gabain, 2000, 274) biçimleri de Eski Uygurcada karşımıza çıkmaktadır. *ig* kelimesinin ve türevlerinin İslami dönem metinlerde de yaşadığını görmekteyiz. Sözgelimi, *ig* “hastalık” (Atalay, 2006, I. c., 48), *igçil* “hasta” (Atalay, 2006, III. c., 57), *iglelmek* “hastalanmak” (Atalay, 2006, I. c., 296), *iglemek* “hasta olmak” (Atalay, 2006, I. c., 287), *iglenmek* “hastalanmak” (Atalay, 2006, I. c., 259), *igleşmek* “hastalaşmak” (Atalay, 2006, I. c., 241), *igletmek* (Atalay, 2006, I. c., 266), *iglig* “hasta” (Atalay, 2006, I. c., 273). *ig* sözcüğü için bk. (Räsänen, 1969, 169a).

Clauson, *kägän* sözcüğünün ilk ünlüsünü kapalı *e* ile vermektedir. Bizim bölümümüze ait fragmanlarda da *kägän* sözcüğünün ilk ünlüsünün *y* ile yazıldığını görülmektedir. Sözgelimi, *kägän* sözcüğü Mainz 518 arka 2’de *kegän* / *kyk*’n biçiminde yazılmıştır. Bizim için de ilk ünlüsünün *ä* mi yoksa *e* mi olduğu açık olmayan kelimeyi metnimizde ve diznimizde *ä* ile *kägän* biçiminde gösterdik .

(113-114, 409.4-5) etin- tümän-: “düzenlenmek, hazırlanmak” 發 *fa* (G 3376), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c24).

tümän- eylemi *et-in-* sözcüğü ile birlikte ikileme oluşturmaktadır ve *timä-* ~ *tümä-* “hazırlamak” eyleminin dönüşlü biçimidir (Erdal, 1991, 629). Altun Yaruk’ta toplam iki kez geçmiş olan *tümän-* eylemi, yalnızca bir kez bizim bölümümüzde ikileme oluşturduğu *etin-* ile birlikte görülmektedir.

(120-121, 409.11-12) art basut bol-: “yardımcı olmak”, 作護助 *zuo hu zhu* (G 11741 4979 2600) (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c26).

Altun Yaruk’ta toplam üç kez geçmiş olan bu ibarenin iki kez bizim metnimizde geçtiğini görmekteyiz. 854. satırda da *bol-* yardımcı eylemi ile kullanılan ibare de dikkatimizi çeken bir kullanım da sözcüğün hep bir yardımcı eylemle (*bol-*, *kıl-*) birlikte kullanılmasıdır. Sözelimi, 504.11’de başka bir yardımcı eylemle kullanılmıştır. ...iş küdökläri *art basut kılınlar* “...işlere yardımcı olsunlar”. *art basut bol-* için ayrıca bk. (Röhrborn, 1977, 204b).

(121-125, 409.12-16) yağısın yavlaķın k(ä)ntün yavaldurğay biz ol el uluş içintä ikiläyü taķı süü çäriğ adası üzäki ķorkınç ayınç bultukmağay t(ä)ñrim tep ötündilär. 令彼怨敵自然降伏。尚不敢來至其國界。豈復得有兵戈相罰

Nobel’de “... dass jene Feinde ganz von selbst zu Fall kommen und es ist nicht mehr wagen, in sein Landesgebiet zu kommen; wie sollte es dann überhaupt noch möglich sein, dass sie es mit Soldaten und Waffen” e denk gelir (Nobel, 1958, 191).

Buna göre Uygurca *ķorkınç ayınç bultukmağay* “... korku ortaya çıkmayacak” karşılığında Çince metinde 不敢 *bu gan* (G 3595 5841), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c26) yer almaktadır; bu Çince ibare ise tam olarak “cesaretsiz” anlamındadır. Dolayısıyla Uygurcasıdan çevirdiğimizde “korku ortaya çıkmayacak ya da diğer bir söyleyişle cesur olacak” anlamı ile Çincedeki “cesaretsiz” anlamı bizce bir çelişkidir.

(129-130, 409.20-21) yüz miñ kolti nayut sanınça kalp üdlärtä üç asankelar içintä: 百千俱胝那庾多劫 “yüz bin Koti, Nayuta sayısınca Kalpa çağlarda üç Asamkhyeya içinde” *bai qian ju zhi na yu duo jie* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 427c29-428a01)

yüz miñ 百千 *bai qian* (G 8560 1725)

kolti 俱胝 *ju zhi* (G 3019 1890)

nayut 那庾多 *na yu duo* (G 8090 13595 11302)

kalp üd üç asanke 劫 *jie* (G 1504)

(135-136; 410.4-5) üzäliksiz üstünki yeg köni tüz tuymaq burhan kıtı: Skr. *anuttarasamyaksambodhi* “eşsiz doğru kavrayışlı buda kutsallığı” 阿耨多羅三藐三菩提 *a nou duo luo san miao san pu ti* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a01-02).

anuttarasamyaksambodhi için bk. (Soothill, 1937, 228a), (Wogihara, 1979, 58a), *samyak-sambodhi* için bk. (Nakamura, 1975, 7b).

(139-140, 410.8-9) anın birök kayu el<i>glär hanlar ibaresi Çince metinde tam olarak bu şekilde değildir. “Wenn ein Menschenkönig / Şayet insanların hükümdarı” (Nobel, 1958, 191) 若有人王 *ruo you ren wang* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a02). Dolayısıyla burada Uyurca metnin Çince den ayrıldığını görmekteyiz.

(147, 410.16) oduğ saķ: “uyanık, dikkatli”

*od- kökünden geldiğı ifade edilen *oduğ* sözcüğü, *oduğ saķ* ikilemesi ve diğ er görüşler için bk. (Ölmez, 1998, 39). Çince metinde Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a09’da olması beklenen bu ikilemenin karşılığı yoktur. Altun Yaruk’ta toplam iki kez geçmiş olan *oduğ saķ* ikilemesinin her ikisi de bizim bölümümüzde geçmiştir. Metnimizin 99. satırında da karşımıza *oduğ saķ* biçiminde çıkan bu ikilemenin *oduğ* kelimesine Altun Yaruk’un 2. kitabının 4. bölümünde (125.13) çekimli biçimiyle şu cümle içerisinde rastlamaktayız: ...kim m(ä)n bo şlok nomlarığ tülümdä äşidip *oduğ umdaķıda yegräk b(e)kiz b(ä)lgülüg köñülümdä tuta täğintim*.

(148, 410.17) amırtğur- “sakinleştirmek”

Çince metinde *amırtğur*- “sakinleştirmek” kelimesi yer almamaktadır. Uyurcaya *yat yağı adasın amırtğurup* olarak çevrilmiş olan metnin Çince denklığı ve Nobel’in çevirisi şu şekildedir: “... sogar seine Feinde alle zur Umkehr zwingen und zerstreuen / hatta düşmanını geri çekmek dağıtmak için” (Nobel, 1958, 191), 乃至怨賊悉令退散 *nai zhi yuan zen xi ling tui san* (Taisho , Cilt 16, Nr. 665, 428a04). *amırtğur*- kelimesi yerine 退 *tui* “to go back, to withdraw from / geri çekme, geri dönme” kelimesi yer almaktadır.

(149, 410.18) bir ikintişkä: Uyurca metinlerinde pek çok kez geçmiş olan bu sözcüğü açıklamak oldukça güçtür. Kaare Grønbech, Uyurcada yaygın olarak kullanılan *bir ikinti* biçiminin yanı sıra görülen *bir ikintişkä* biçiminin işt aşlık

bildiren -ış ekinin tesiriyle ortaya çıkmış olabileceğini söyler. Bir kelime türündeki ekin diğer türdeki kelimelere getirilmesinin çok az görüldüğünü, *bir ikintişkă* “birisi diğerine, birisi bir diğerine, diğerine, birbirine” biçiminin de bunun bir örneği olduğunu ifade eder (Grønbech, 2000, 18). Sözcüğe, Mehmet Ölmez de değinir; burada *bir ikintişkă* ibaresinden sonra gelen eylemlerin iştaşlık eki almasının bunu doğrular nitelikte olduğu dile getirilir (Ölmez, 1991, 195.13).

Marcel Erdal, sözcüğe sayılar bölümünde 3.14’te yer verir, sözcüğün *ikinti* “ikinci” ile ilgili olduğunu açık olduğunu ama -ış ekini açıklamanın zor olduğunu ifade eder. Ek *+(s)I(n+)*’dan geliyormuş gibi gözükmediğini muhtemelen iştaşlık eki olarak kullanılmış olabileceğini ifade eder (Erdal, 2004, 232).

(150, 410.19) erşisiz karşısız kıl-: “kavga yapmamak, dost olmak”, 無衰惱鬥諍 *wu shuai nao dou zheng* (G 12753 10104 8165 11421 713), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a05).

Altun Yaruk’ta toplam dört kez (90.6, 410.19, 411.16, 437.8) geçmiş olan *erşisiz karşısız* “kavgasız, dost” ikilemesi üç kez bizim bölümümüzde (12. bölüm) görülmektedir.

(155-156, 411.2-3) öz öz kântü “birer birer, teker teker, ayrı ayrı” ibaresi Çince metinde yoktur. *ol eliglär hanlar öz öz k(ä)ntü el uluşlarında ärk tarıtp...* “diese Könige₂ werden in ihren je eigenen Reichen₂ die Macht ausüben” ibaresinde geçen *öz öz kântü* için bk. (Röhrborn, 1977, 431b).

(162, 411.9) ärk: “güç, kuvvet”

Tıpkıbasımda ’yryk şeklinde gördüğümüz, dolayısıyla *irig* olarak okuyabileceğimiz sözcüğü Berlin fragmanında olduğu gibi (u 1555 arka/9) *ärk* okumak bağlama daha uygun olacaktır. Çince metinde ise *adınlar ärkiñä* karşılığında herhangi bir şey yoktur. Türkçe metinde bu kısım eklenmedi.

(163, 411.10) suklan-: “aç gözlülük etmek” 貪 *tan* (G 10689), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a09).

suk+lan- “tamahkar olmak, bir şeyi çok istemek” bk. (Erdal, 1991, 515; Clauson, 1972, 810b). Altun Yaruk’ta yalnızca bir kez geçmiş olan bu kelime bizim metnimize aittir.

(165, 411.1) *ulaṭı irig yavḡan iş küdökläriḡ kılmasarlar* cümlesinin Çincesi yoktur. Klaus Röhrborn (Röhrborn, 1977, 260b, *atış* maddesi altında) ve Marcel Erdal (Erdal, 1991, 200) tarafından *äyriḡ* biçiminde okunan sözcük bizce *irig* olmalıdır. Arap harfli metinlerde sözcüğün açıkça *irig* olduğu görülmektedir. DLT’de karşımıza *irig*²⁸⁰ “katı olan nesne” olarak çıkan kelime (Atalay, 2006, I. c., 71), daha sonraki tarihi dönemlerde de (Kutadgu Bilig, Çağatay Türkçesi) *irig* “sert, kaba” biçiminde karşımıza çıkmaktadır (Clauson, 1972, 222a-b). Nehcü’l-Feradis’te geçen *irig* “çirkin, nefret edilen, kötü, kaba” sözcüğünün yazılışı da bunu tanıklamaktadır bk. NF 105.11 إیریک, 150.16, 285.9

(167-168, 411.14-15) *örü ulug kudu kiçig* “yukarı(daki) büyük aşağıdaki küçük”, ibaresi için Çince metinde yalnızca *örü kudu* “aşağı(daki) yukarı(daki)” 上下 *shang xia* (G 9729 4230), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a11) vardır.

(168, 411.15) *tüz baz kıl*:- “barışık kalmak, barış içinde olmak” 和穆 *he mu* (G 3945 8082), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a11).

Uygur dönemi metinlerde pek karşımıza çıkmayan Altun Yaruk’ta toplam dört kez (32.4, 90.6, 169.2, 411.15) geçmiş olan bu kullanım için bk. (Ölmez, 1991, 169.2).

(168-169, 411.15-16) *sütli yağlı tæg*: “süt ve yağ gibi” 猶如乳水 *you ru ru shui* (G 13405 5668 5697 10128), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a12).

Çince metinde *süt* için 乳 *ru* “süt” sözcüğü kullanılırken yağ yerine 水 *shui* “su” sözcüğü kullanılmıştır.

(170-171, 411.17-18) *ayaş- amraş*:- “sevgi ve saygı duymak” 愛重 *ai zhong* (G 15 2880), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a12).

Altun Yaruk’ta bizim bölümümüzde dahil olmak üzere toplam iki kez *ayaş- amraş*- (195.14, 411.18) ikilemesi görülmektedir. Bunun dışında *amraş*- sözcüğünün bir kez de *säviş*- sözcüğü (*säviş- amraş*- Kaya, 1994, 120.5) ile ikileme olarak Altun Yaruk’ta kullanıldığını görmekteyiz. *ayaş*- (Erdal, 1991, 554) ve *amraş*- (Clauson, 1972, 164a; Röhrborn, 1977, 123b).

(172, 411.19) *ilinçü mänj kıl*:- “gezme, dolaşmak”

²⁸⁰ DLT’de *irig* kelimesi *irik* “katı olan nesne” olarak verilmiştir (Atalay, 2006, I. c., 71)

İbarenin çevirisi için Çince 遊戲 (G 13423 4098) *you xi* “to ramble / gezmek, dolaşmak” Taisho C. 16, Nr. 665 428a12 bize oldukça yardımcı olmaktadır.

(178, 412.2) köp kalın “kalabalık, çok” 熾 (G 1811) *chi*, söz konusu ikileme daha çok İslami dönem metinlerde görülmektedir (Nadelyayev ve diğ., 1969, 317a). İkileme Kutadgu Bilig’de (Arat, 1999) karşımıza iki kez *kalın köp* olarak çıkmaktadır. Kutadgu Bilig’de *kalın köp* ikilemesinin geçtiği beyitler şöyledir:

5372 *ya kuzda yorıglı kalın köp kutuz*

ya tüzdü yorıglı ud iñäk öküz

(Bir de şimaldeki dağlarda sürülerle dolaşan yaban sığırı orada dolaşan inek ve öküz sürüleri)

5707 *haşım kıldı özkä kalın köp kişig*

sävinçlig kılayın eteyin işig

(O birçok insanları kendisine düşman etti; ben artık iyilik yaparak onları tekrar memnun etmeliyim)

(179, 412.3) ädäd- “verimli kılmak, beslemek” 沃 *wo* (G 12793), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a14).

äd+äd- (Erdal, 1991, 487) eyleminin Çincesi “sulamak, verimli kılmak” anlamındadır. Altun Yaruk’ta geçen nadirattan bir kelime olan *ädäd-* eylemine Altun Yaruk’un bütününde toplam iki kez rastlanmıştır (Kaya, 1994, 412.3, 533.5). Klaus Röhrborn (Röhrborn, 1977, 338a-b), kelimenin Çince denkliği olarak 沃壤 *wo rang*’ı (G 12793 5567) göstermiş olsa da bizce “to water, to irrigate, to enrich / sulamak, zenginleştirmek” anlamına gelen 沃 *wo* tek başına *ädäd-* fiilini karşılamaktadır. 壤 *rang* “earth, soil / toprak” anlamındadır. Dolayısıyla *tuprakı ’ädäd-* için 沃壤 *wo rang*’ı kullanabiliriz. Nobel’in çalışmasında 1. dipnotta da kelimeyle ilgili bilgi bulmak mümkündür (Nobel, 1958, 192).

Altun Yaruk’ta *ädäd-* sözcüğünün geçtiği yerler şöyledir:

yagız yer tuprakı ’ädädür “Yeryüzündeki toprak verimli hale gelir” (AYS 412.2-3)

ötrü yer oron ädädip etilip meji ögrünçü üküş tälim bolgay tep ötünti (AYS 533.4-6)
“sonra yer verimli hale gelip, yapılıp sevinç₂ çok olacak diye arz etti”

(181-182, 412.5-6) *yorıķı täğşilmäz*, ibaresine karşın Çince *常度無虧* *chang du wu kui* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a15). “werden von ihrem früheren Platz nicht wechseln / onların evvelki yerleri değıştirilmez” ibaresi yer alır. bk. (Nobel, 1958, 192, 2. dipnot).

(183, 412.7) *üdsüz kolusuz* için Çince metinde doğrudan bir karşılık yer almaz.

(184, 412.8) *öz eltin-* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur. Söz konusu ibarenin sözlük anlamı için bk. *öz iltindäçi* “das Selbst tragend / kendisini götüren, taşıyan” maddesi (Kudara, Zieme, 1983, 285). Ayrıca *eltin-* kelimesinin “yaşam biçimine yön vermek” anlamı için bk. (Erdal, 1991, 599); *eltin-* maddesi için bk. *iltin-* (Shogaito, 1993, 267b).

(185-186, 412.9-10) *çaç kaç keñ uçuz bolur* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur. *uçuz bolur* yerine Çince *盈* *ying* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a16) “to fill, to be full/dolu olmak” vardır. Nobel’in çalışmasındaki “reicher Fülle sein” çevirisi de bizim görüşümüzü desteklemektedir (Nobel, 1958, 192).

(187, 412.11) *aķı* “cömert”, kelimesi Çince *無慳* *wu jian* (kelimesi kelimesine çevirirsek “cimri olmayan”) ile karşılanmıştır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a16).

(190, 412.14) *ät’öz kod-* “bedeni bırakmak, ölmek” *命終* *ming zhong* (G 7962 2894), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a17).

Altun Yaruk’ta toplam üç kez (6.20, 85.20, 412.14) geçmiş olan *ät’öz kod-* ibaresinin bizim bölümümüz dışında geçtiği yerler şöyledir:

... *munta ät’öz kodup ķişı ajunınta togar ärtimiz* “burada ölüp insan dünyasında doğardık” (AYS 6.19-21)

... *ol kunçuy ölgäyşöktä*²⁸¹ *tişı ät’özin kodup* “o prenses öldüğünde (kendi) dişi bedenini terk edip” (AYS 85.19-20)

(196, 412.20) *süzök köñül* ibaresi Uygurcada katmadır; Çince metinde yoktur.

²⁸¹ Ceval Kaya tarafından *ölgeysükde* (Kaya, 1994, 85.20) olarak okunan kelimenin *öl+gäy+şök* okuyuşu için bk. (Erdal, 1991, 157).

(204, 413.4) asıl- “artmak, çoğalmak” Clauson (1972, 262a) tarafından *aşıl-* şeklinde yanlış olarak okunan sözcüğün *as-ıl-* şeklinde doğru okunuş biçimi ve etimolojisi için bk. *asıl-* (Röhrborn, 1977, 231b-232a; Röhrborn, Sertkaya, 1980, 334, *sözlâlmîş tüş uthılarıg ... asılzun* 81. satır). Sözcük, AY’nin bu bölümünde genelde ikileme olarak görüldüğü *üstâ-l-* (Erdal, 1991, 682-683) ile birlikte kullanılmıştır. Ayrıca metnimizde görülmemekle birlikte *as-ıl-* sözcüğü (Erdal, 1991, 654), *ükli-* (< *ük-il+i-*) “artmak” ile de ikileme olarak kullanılmaktadır (Clauson, 1972, 262a).

asıl- üstâl-: Bir ikileme olarak sözcük “artmak, çoğalmak” anlamındadır. Çince 增益 *zeng yi* (G 11718 5485) veya 增 *zeng* (G 11718) ile karşılanmaktadır. bk. 192-193. satır *asıl- üstâl-* 增益 *zeng yi* (G 11718 5485), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a17).

(209, 413.9) noş tatıg karşılığında Çince 甘露上味 *gan lu shang wei* (G 5832 4521 9729 12607), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a22) yer alır. 上 *shang* ibaresi fazla gibi görünmektedir, Uyğurcada bu pinyin genelde *üze* kelimesini ve “üst, yukarı” anlamına gelen Uyğurca kelimeleri karşılar.

(209-210, 413.9-10) köñüllüg idişlari ibaresinin Çincesi yoktur. Yalnızca *köñül* 心 *xin* (G 4562), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a22) kelimesi vardır.

(220-221, 413.20-21) tapıg uduğ ağır ayağ kıl- “hizmet edip saygı göstermek” 供養 *gong yang* (G 6572 12856), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428a24).

Altun Yaruk’ta çok sık geçen kalıp ifadelerden biridir. Buda’ya gösterilen saygıyı ifade ederken genelde bu ibare kullanılır.

(246, 414.23) iç{ä}räki karşılığında Çince 嫫女 *cai nü* (嫫 *cai* “kadına verilen bir unvan ” 女 *nü* ise “kadın”), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b05) yer alır.

(247, 414.24) inanç: “bakan, danışman” 后 *hou* (G 4027), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b05)

Marcel Erdal “bakan, danışman” karşılığında bir unvan olarak kullanılan sözcüğün *inançu* biçiminde de görüldüğünü ifade eder. Sözcüğü *-(X)nç* eki ile türemiş kelimeler arasında verir (Erdal, 1991, 3.104).

(255, 415.8) elän- ärksin- “hakim olmak, güç sahibi olmak”

Klaus Röhrborn *ärk* “güç” adından türemiş olan *ärksin-* sözcüğü için muhtemel **ärksi-* kökü ile henüz karşılaşılmadığını belirtir (Röhrborn, 1977, 441a), Marcel Erdal ise sözcüğü *ärk+sin-* “güçlenmek, iktidar sahibi olmak” şeklinde ayırır (Erdal, 1991, 553). Ünsüz tekleşmesinin görüldüğü *el+lä-n-* > *elän-* “hükmetmek” sözcüğü ve diğer örnekler için bk. (Erdal, 2004, 115). *ärksin-* sözcüğünün Çince denkliği olan 自在 *zi zai* (G 12565 11481), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b07) için bk. (Shogaito 1993, 232b).

(262, 415.15) sımtağ osal: “kayıtsız” 放逸 *fang yi* (G 3455 5536), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b10)

sımta-g “dikkatsizlik, ihmal” sözcüğü *osal* ile ikileme oluşturmaktadır. *sımtağ* için bk. (Erdal, 1991, 202). Clauson **osa-* köküne bağladığı *osal* sözcüğünün “ihmal, aylak, başı boş, ihmalkar” anlamına geldiğini, Moğolcada *osol* biçiminde bir ödünçleme olarak yaşadığını ifade etmiştir (Clauson, 1972, 247a-b). Ayrıca *osal* *sımtağ* ikilemesi için bk. (Zieme, 1985, 15.28) *ol anı tąg savlarta osal sımtağ bolmañlar* “bunun gibi sözlere kayıtsız olmayın”

(263, 415.16) täriñtä täriñ ibaresinin Çince karşılığı yoktur.

(270, 416.1) açoķ taşañ: “geniş, açık (alan)” 敞 *chang* (G 442), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b12).

SuvKaya’da *açuk tasañ* olarak okunmuş olan sözcük için bk. *taş+añ* (Erdal, 1991, 160-161). Marcel Erdal sözcüğün *taş* “dış” köküyle ilgili olduğunu ifade etmiştir. *açoķ taşañ*’a denk gelen Çince 敞 *chang*²⁸² da Marcel Erdal’ın bu görüşünü doğrulamaktadır. Ayrıca bk. *keñ taşañ* “geniş” için bk. (Tezcan, 1974, 100).

²⁸² 敞 *chang* (G 442) sözcüğü “plateau , openspacious / plato, açık alan” anlamına gelmektedir.

(273, 416.4) **arslanlıg** “arslanlı” 師子 *shi zi* (G 9909 12317), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b13).

arslan+lıg “arslanla süslenmiş”, Klaus Röhrborn *arslanlıg* kelimesinin geçtiği bu ibareyi şöyle çevirmiştir: *ediz yügsäk arslanlıg örgün* “hoher₂ Löwen-Thron/ yüksek arslanlı taht (Budanın veya vaizin oturduğu yer)” (Röhrborn, 1977, 203b). Ayrıca sözcüğün Çincesi için bk. *arslan* maddesi (Wilkens, 2007, 329b).

(273, 416.4) **yügsäk**: “yüksek”, *yügsä-k* “üstün, seçkin, yüksek”, Marcel Erdal’ın çalışmasında kelime *yüksä-k* olarak yer almaktadır (Erdal, 1991, 258); *yügsäk* kelimesi de tıpkı *ägsük* kelimesi gibi *gs* ünsüz çiftiyle okunmalıdır. *s*’nin etkisiyle daha sonra *g* ötümsüzleşerek *k* olmuştur.

(274, 416.5) **örgün**: “taht”, 座 *zuo* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b13) Metnimizde dört kez geçmiş olan sözcük, bir kere (574. satır) *v(a)çirazan* sözcüğüyle *v(a)çirazan örgün* “taht” (Çince 金剛之座 *jin gang zhi zuo* G 2032 5895 1787 11758) biçiminde ikileme olarak kullanılmıştır. Clauson sözcüğün muhtemelen *örge-* eyleminden türemiş olduğunu ifade eder ve ikinci ünlüsünün belirsiz olmakla birlikte *i*’li olabileceğini düşünerek sözcüğe *örgin* biçiminde madde başı olarak verir (Clauson, 1972, 225b). Ölmez ise söz konusu sözcüğün *örgin* değil de *örgün* okunmasının daha doğru olacağını örneklerle açıklar. bk. (Ölmez, Mehmet, 1991, 172.10)

(276, 416.7) **pra kuşatre**: Soğd. *pr*’ Skr. *kṣattara* “gölgelik, küçük çardak” 蓋 *gai* (G 5784), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b14).

(285, 416.16) **m(ä)n mäniḡ küvānç**: “benlik duygusu, kibir” 僑慢 *jiao man* (G 1333 7631), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b17).

Ayrıca bk. *m(ä)n mäniḡlig köṇül* “die Vorstellung von “Ich” und “Mein” (Wilkens, 2007, 389a).

Budist felsefede “üç kötülük” söz konusudur. Buda bu üç kötülüğü bildirerek “Kurtuluş”un yolunu göstermiştir. Bu üç kötülük, şu şekildedir: Can yakmak, benlik yanılgısı ve ölüm. *m(ä)n mäniḡ küvānç*, tam olarak “benlik duygusunu diğer bir deyişle benlik yanılgısını” ifade etmektedir.

(294, 417.2) **öçsüz kaksiz**: “öçsüz, nefretsiz, kinsiz”

öç+süz sözcüğü *käk+siz* ile eş anlamlı olup ikileme olarak kullanılmaktadır. Esas olarak “kötülük, garez, kin” anlamına gelen öç sözcüğü daha sonra “öç, intikam” anlamında kullanılmıştır (ö:ç Clauson, 1972, 18a).

(294-295, 417.2-3) övkäsiz kaçığsız: “öfkəsiz”

kaçı- “birisine kızmak, hiddetlenmek” eyleminden türemiş olan *kaçığ* için bk. (Erdal, 1991, 190; Clauson, 1972, 610b). *kaçığ+siz* sözcüğü *övkä+siz* ile ikileme oluşturmaktadır.

(295, 417.3) aymançsız: “korkusuz”

ayın- ve *ayman-* eylemlerinin ön ünlülü biçimleri de mevcuttur. Sözcüğe ön veya art ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde ünlüsü ön ya da art olabilir. Söz gelimi; *korkınç äyinçkä, korkınçig aymançig*. Sözcüğün ayrıntılı açıklaması için bk. *-(X)nç* eki ile türemiş kelimeler (Erdal, 1991, 3.104).

(320, 418.6) tümäg: “düzenleme, düzen, nizam” 儀 *yi* (G 5455), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428b26).

**timä-* eyleminden geldiği düşünülen sözcük, genelde *et-ig* ile birlikte bir ikileme olarak kullanılmaktadır (Erdal, 1991, 211).

(336-337, 418.22-23) adağların irklä- “ayaklarını yere basmak”

Marcel Erdal, /rK/ ünsüz çiftindeki *r*’nin sistemli olmamakla birlikte düşebileceğini söyler. Ör: *irklä-* > *iklä-*, *bärk* > *bäk* (Erdal, 1991, 426). Clauson, sözcüğün *irk* adından türemiş olduğunu sözcüğün *iklä-*, *yiklä-* gibi biçimlerinin de mevcut olduğunu (Clauson, 1972, 226b), Marcel Erdal ise sözcüğün türemiş gibi görünmediğini ifade eder (Erdal, 1991, 773).

(342, 419.5) tut tulvı: “aşağılık, alçak”

Marcel Erdal eylemden ad yapan ekin yalnızca *-vI* olduğunu ifade eder, *-vX* şeklinde bir biçimin olmadığını sözcüğün muhtemelen *-vI* ekiyle türediğini dile getirir (Erdal, 1991, 395). Ayrıca *tut tulvı* için bk. (Wilkens, 2001, 275)

(342, 419.5) ağmak täğşilmäklig “yerini değiştirme, dönüp dolaşma, suçlu tekrarlama” 復得 *fu de* (G 3721 10842), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c02).

Gerek Petersburg yazmasında gerekse Radloff-Malov yayımında *tägrilmäklig* olarak yazılan kelimenin *tägşilmäklig* şeklinde okunuşu için bk. (Röhrborn, 1977, 61b). Uygurcada *tägrilmäklig* diye bir sözcüğe rastlamamaktayız. Marcel Erdal, *tägşilmäklig* kelimesinin Türkiye Türkçesinde belki *değiş-* fiilinde hala yaşadığını ifade eder (Erdal, 1991, 676).

Ayrıca *agmaksız tägşilmäksiz* “unveränderlich und unumkehrbar” için bk. (Wilkens, 2007, 323b, 412b).

(351, 419.14) kaçınçığ “aşırı derecede, ziyadesiyle, korkunç biçimde” 難 *nan* (G 8135), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c05).

SuvKaya tarafından *kaçınçığ* olarak okunan sözcüğün *-ş-* ile *kaçınçığ* okunuşu için bk. (Erdal, 1991, 365). *kaşı-nçığ* sözcüğü genelde *korkınçığ* ile birlikte ikileme olarak kullanılır. Diğer durumlarda yani daha çok bir zarf vazifesi üstlendiğini “aşırı derecede, korkunç biçimde” anlamına geldiğini görmekteyiz. Marcel Erdal’ın verdiği örnekler de bunu tanıklar niteliktedir. Güzelliği nitelerken *kaçınçığ körklä*, kutsallığı nitelerken *kaçınçığ ıdoq*, büyüklüğü pekiştirirken *kaçınçığ ulu*, şaşılacak bir şeyi ifade ederken *kaçınçığ tañısok* (Erdal, 1991, 365). Ayrıca *korkınçığ kaçınçığ* “korkunç, dehşet verici” için bk. (Wilkens, 2001, 245), *kaçınçığ* (Tezcan, 1974, 96). *kaçınçığ* kelimesinin “son derece” anlamında kullanıldığı bir başka cümle örneği; (56) [sa]v (57) sözlägäli kılınсар sözläyü umaz kaçınçığ (58) kokşıp agzın TWYRW täprätür ... (56-58) Wenn er es unternimmt zu sprechen, so kann er es nicht. Er wird äußerst schwach und bewegt ... seinen Mund / söz söylemeye çalışsa söyleyemez. Son derece güçsüzleşip (ve) ağzını harekete geçirir (Laut, 1984, 128).

(352, 419.15) äñit- “eğmek, eğdirmek” (Röhrborn, 1977, 386a)

äñ-it- sözcüğü *äg-* sözcüğünün bir varyantıdır (Erdal, 1991, 770; Clauson, 1972, 179a *äñit-* 2). Bu satırda *aya-* sözcüğü ile birlikte *aya- äñit-* olarak görülen sözcüklerin Çincesi 欽重 *qin zhang* (G 2114 2880), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c05)’dır.

(359-360-361, 419.22-420.1-2) ögrünçlüg mä<η>ilig açoq adırthıg y(a)rılıkamuş y(a)rılıgı tıdıgsız t(ä)ñrikä yalañuqqa taplağuluk’ ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur.

(361-362, 420.2-3) *ärdinilig oronta tuğdaçı tuğmış oron*’un Çince metinde karşılığı yoktur.

(363, 420.4) **el han:** *elig han* yerine *el han* 王 *wang* (G 12493) ikilemesi de görülmektedir. Söz konusu durumun Altun Yaruk’un diğer bölümlerinde de görüldüğü tespit edilmiştir. bk. (Ölmez, Mehmet, 1991, 192.8). Uygurcada karşımıza çıkan *elig han* ve *el han* ikilemesi üzerine Klaus Röhrborn’un bir makalesi söz konusudur. Klaus Röhrborn’un Eski Türkçe Ad Gruplarının Söz dizimsel Yapısı’na değindiği bu makalesi için bk. (Röhrborn, 1999-2000, 211-216).

(373, 420.14) **ulatı** “ve, ve benzeri, ve diğerleri” 乃至 *nai zhi* (G 8113 1817), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c13).

ulatı sözcüğü *ula-* “birleştirmek, bağlamak, bitştirmek, ulamak” eyleminden *-t-* ettirgenlik çatı ekiyle ve *-ı* ulacı ile türemiştir. *ula-* eylemi de *ul* “yer, zemin, temel, dip” adından *+a-* eki ile türemiştir. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bk. (Hamilton, 1998, 81-82-83); (Clauson, 1972, 134a; Erdal, 1991, 791).

(373, 420.14) **yoçan:** < Skr. *yojana* “bir uzunluk ölçü birimi, (4 veya 5 İngiliz miline denktir)” (Soothill, 1937, 197); (Williams, 1899, 858a).

Çincesi 踰繕那 *yu shan na* (G 13588 9714 8090) Taisho, Cilt 16, Nr. 665 428c-12/13’e denk gelmektedir.

(378, 420.19) **şakimuni:** Skr. *śākyamuni* Buda adı, *śakya* hükümdarı, *śakya* hakimi 釋迦牟尼 *shi jia mou ni* (G 9983 1153 8044 8194), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c14)

12. bölümde yalnızca bir kez geçmiş olan *şakimuni* tarihi bir Buda’nın adıdır ve 7 tarihi Buda’nın en sonuncusudur. Reşit Rahmeti Arat, söz konusu kelimenin Türkçede şimdiye kadar *şakimuni* şeklinde okunduğunu aslına daha yakın olarak *şakyamuni* okumanın imkan dahilinde olabileceğini ifade etse de karışıklık yaratabilecek hususun Türkçe kelimenin Sanskritçe ses denkliğini (Türkçe *şaki* = Skr. *śākya*) hatırd tutmanın zorluğu olduğudur (Arat, 1986, 361). Biz de R. Arat’ın bu görüşüne katılarak Türkçede şimdiye değin okunan biçimiyle kelimeye metnimizde yer verdik.

(387, 421.5) **bodis(a)t(a)vlar birlä** ibaresi 佛諸 *fo zhu* ile gösterilmiştir (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 428c17) *birlä* için ayrı bir Çince karakter yoktur.

(391, 421.9) **pret**²⁸³: < Toh.A *pret* < Skr. *preta* “(ruh, hayalet) cin” 餓鬼 *e gui* (G 8436 6430), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c20).

(391-392) *bo üç yavlaḡ yol*’un Çince metinde karşılığı yoktur.

(392, 421.10) **açıḡ tarḡa**: “güç, zor”

açı- eyleminden türemiş olan *açıḡ* “güç, zor” anlamındadır (Röhrborn, 1977, 40b-41a). *açıḡ* kelimesinin ikileme olarak kullanıldığı *tarḡa* “acı, ekşi” sözcüğü ise Clauson’a göre Hint-Avrupa dillerine ait bir sözcükle veya Farsça *talx* sözcüğü ile akrabadır (Clauson, 1972, 539a).

(415, 422.11) **ṣamnanç**: < Soğd. *ṣmn’nç* “rahibe” 苾芻尼 *bi chu ni* (G 8933 4154 8194), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c28). Ayrıca *ṣamnanç* için bk. (Wilkens, 2001, 270).

(415, 422.11) **upase**: < Soğd. *’wp’sy* “inanır, inanan kişi, mümin” 鄔波索迦 *wu bo suo jia* (G 12730 9336 10183 1153), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c28). Ayrıca *upase* için bk. (Wilkens, 2001, 286).

(415, 422.11) **upasanç**: < Soğd. *’wp’s’nç* “inanan kadın, mümine” 鄔波斯迦 *wu bo si jia* (G 12730 9336 10622 1153), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 428c28). Ayrıca *upasanç* için bk. (Wilkens, 2001, 286).

(445, 423.18) **ög- külä-**: “övmek”, Çince 讚歎 *zan tan* (G 11532 10693), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a07)’a karşılık gelen bu ikilemedeki *kü+lä*²⁸⁴ “övmek” için bk. (Erdal, 1991, 441); (Clauson, 1972, 716a).

(449, 423.22) **asan**: < Skr. *āsana* “oturulan, ikamet edilen yer”, anlamına gelen bu sözcük, Çince 座光 *zuo guang* “Lotus platformu (Lotus çiçeğinin bulunduğu yer)” ile karşılanabilmektedir (Ölmez, Mehmet, 1996, 252); ama bizim bölümümüzde *asan*

²⁸³ *pret* sözcüğü, DTS’de “şeytan” anlamında verilmiştir (Nadelyayev ve diğ., 1969, 398b).

²⁸⁴ *kü+* kökü ile ilgili (Erdal, 1991, 441)’de herhangi bir bilgi yoktur.

sözcüğü, yalnızca 座 *zuo* (G 11758) ile karşılanmıştır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 429a-8).

(452-453, 424.3-4) *kim biz kamağın ol yalañuklar hanı birlä olorup nom tıñlağuluk* ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur.

(462, 424.13) turum ara: “hemen, derhal” 頃 *qing* (G 2195), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a14).

turum sözcüğü yalnızca *ara* ile birlikte kullanılmaktadır. Marcel Erdal *turum* sözcüğünü *-(X)m* ile türemiş kelimeler içerisinde verir (Erdal, 1991, 298). *ara* maddesi altında *turum ara* için bk. (Röhrborn, 1977, 172b). *turum ara* terkihi üzerinde Reşit Rahmeti Arat da durmuştur ve “derhal, o esnada, her an” anlamına gelen bu terkihin özellikle *ara* sözcüğünün tarihi Türk şivelerindeki kullanımına değinmiştir (Arat, 1986, 348-349)

(465, 424.16) kuşatre bolup tığzinü tur- ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur.

(470-471, 424.21-22) ’äñ mintın: “en azından, hiç olmazsa bari” 乃至 *nai zhi* (G 8113 1817), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a16).

Genelde olumsuzluğu güçlendirici bir anlam taşır (Gabain, 2000, 56/354). Ayrıntılı bilgi için bk. (Ölmez, Mehmet, 1991, 140.19).

(477, 425.5) şirikene: < Skr. *śrīkanya* “iyi talihli Tanrı”, *şirikene kut t(ä)ñri* 大吉祥天 *da ji xiang tian*. (G 10470 909 4277 11208), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a17). Ayrıca Skr. *śrīkanya* için bk. (Soothill, 1937, 86a).

Çince kelimelerin birebir anlamına baktığımızda “iyi talihli deva” anlamına gelen *śrīkanya*’yı göreceğiz. Çin. 大 *da* “great, elder” (G 10470), 吉 *ji* “auspicious, lucky, happy, well in, health” (G 909), 祥 *xiang* “auspicious, propitious” (G 4277) 天 *tian* “heaven, the sky, the materials of sky” (G 11208).

*şirikene*²⁸⁵ 425.5 yani metnimizdeki 477. satır dışında *Altun Yaruk*’ta şu satırlarda da tespit edilmiş ve Taisho’daki göre Çince denklikleri gösterilmiştir.

²⁸⁵ Suv. 678.21’de geçen *şirikene* sözcüğünün Çince denkliği tespit edilememiştir.

AYS 425.5 *şirikene kut t(ä)ñri* 大吉祥天 *da ji xiang tian*, (Taisho Cilt 16, Nr. 665, 429a16); AYS 431.16 = Taisho Cilt 16, Nr. 665 429c14; AYS 520.17 = Taisho Cilt 16, 439b17; AY 522.19 = Taisho Cilt 16, 439c02-03

AYS 444.17 *şirikene kut t(ä)ñri* 吉祥天 *ji xiang tian* (Taisho Cilt 16, Nr. 665, 431b16),

AYS 512.18 *şirikene atl(ı)g täñri kızı* 大吉祥天女 *da ji xiang tian nü* (Taisho Cilt 16, 438c24),

AYS 512.21 *şirikene atl(ı)g täñri hatunı* 大吉祥天女 *da ji xiang tian nü* (Taisho Cilt 16, 438c 26),

AYS 517.17 *şirikene kut täñri hatunı* 大吉祥天女 *da ji xiang tian nü* (Taisho Cilt 16, 439a29)²⁸⁶; AYS 518.8 = Taisho Cilt 16, 439b03; AYS 518.12 = Taisho Cilt 16, 439b05

AYS 527.3 *şirikene kut täñri hatunı* 吉祥天女 *ji xiang tian nü* (Taisho Cilt 16, 440a15),

AYS 580.22 *şirikene atl(ı)g kut täñri hatunı* 大吉祥天女 *da ji xiang tian nü*, (Taisho Cilt 16, 444c29)

şirikene kut täñri'nin Nobel'de iki biçiminde yazıldığını görmekteyiz (Nobel, 1958):

1. 大 *da*'lı kullanım: 大吉祥天 *da ji xiang tian*
2. 大 *da*'sız kullanım: 吉祥天 *ji xiang tian*

Ayrıca *şirikene atl(ı)g kut täñri hatunı*, *şirikene atl(ı)g täñri kızı* için de 大吉祥天女 *da ji xiang tian nü* kullanılmaktadır. Uygurca *hatun* ya da *kız* sözcüğüne Çince 女 *nü* (G 8419) “female, woman” denk gelmektedir

²⁸⁶ SuvKaya 517.20'de (Kaya, 1994) yer alan *şirikeneya* kelimesinin Çince denkliği tespit edilememiştir.

(478, 425.6) vasundare: < Skr. *vasuṃdhara* “yeryüzü Tanrısı ya da Tanrıçası”, 堅牢地神 *jian lao di shen* (G 1622 6806 10956 4683), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a17) görülmektedir. 478. ve 624. satırlarda görülen Skr. *vasuṃdhara* için bk. (Soothill, 1937, 345a), (Edgerton, 1972, 475a).

Sözcük, hem Tanrı hem de Tanrıça için kullanılırken söz konusu satırlarda Tanrıçaya karşılık geldiğini *vasundare yer hatunı* ibaresinden anlamaktayız. Ayrıca anlam için bk. (Soothill, 1937, 345a).

vasundare, 478. satır dışında AYS’nin şu satırlarında tespit edilebilmiş ve Çince karşılıkları ile birlikte verilmiştir:

AYS 425.6 *vasundare yer hatunı* 堅牢地神 *jian lao di shen* (Taisho 665, Cilt 16, 429a17); AYS 431.17 = Taisho 665, Cilt 16, 429c14, AYS 547.18 = Taisho Cilt 16, 442a23

AYS 527.13 *vasundare atlıg yer hatunı* 堅牢地神 *jian lao di shen* (Taisho Cilt 16, 440a17); AYS 527.16 = Taisho Cilt 16, 440a18

AYS 533.11 *vasundareya* 堅牢地神 *jian lao di shen* (Taisho Cilt 16, 440c5).

AYS 546.12 *yer hatunı vasundare* 大地神女名曰堅牢 *da di shen nü ming ri jian lao* (Taisho Cilt 16, 442a15).

vasundare’nin Çince denkliği olarak genelde 堅牢地神 *jian lao di shen* görülmektedir. 546.12’de 大地神女名曰堅牢 *da di shen nü ming ri jian lao* şeklinde biraz daha farklı bir kullanım görmekteyiz

(479, 425.7) sançanaçaye < Skr. *saṃ-jneya* “general” (28 *Yakşa* topluluğunun ilahi, büyük generali) 正了知 *zheng le zhi* (G 687 7073 1783), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a17).

Metnimizde iki kez (479. ve 625. satır) geçen *sançanaçaye* < Skr. *saṃ-jneya*’nın birebir Çince karşılığı 正了知 *zheng le zhi*’dir (*saṃjneya* Wogihara, 1979, 1390a, *saṃ-jneya* Williams, 1899, 1133c; Nakamura, 1975, 496c). Eski Uyğurca *uruñut*

“general” kelimesi ile birlikte kullanımı için bk. *sançanaçaye uruñut* 正了知大將 *zheng le zhi da jiang* 0479 (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a17), *sançanaçaye yer uruñutı* 正了知神大將 *zheng le zhi shen da jiang* 0625 (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429c14). Ayrıca sözcüğün anlamı “28 Yakşa topluluğunun ilahi, büyük generali” için bk. (Nobel, 1958, 199).

(481, 425.9) vaçirapani: < Skr. *vajrapāṇi* “ikinci *Dhyānibuddha*, bir bodisattva adı”, (Edgerton, 1972, 467b)

“ikinci *Dhyānibuddha*”, anlamı için ayrıca bk. (Kara, Zieme, 1977, A 238) *vaçirapane toña* 金剛密主 *jin gang mi zhu* (G 2526 7835 5895 2032), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a18).

Kelime, *Altun Yaruk*’ta 425.9 dışında şu satırlarda da tespit edilmiş ve Çince karşılıkları ile birlikte verilmiştir:

AYS *vaçirapane toña* 金剛密主 *jin gang mi zhu* (Taisho Cilt 16, 429a18); AYS 431.20-21 = Taisho Cilt 16, 429c15; AYS 503.4 = Taisho Cilt 16, 438a13

(482, 425.10) manibadare uruñut: < Skr. *mañibhadra* “sekiz komutandan biri, yaksaların hükümdarı”, 寶賢大將 *bao xian da jiang* (G 1212 10470 4513 8720), (Taisho Cilt 16, 429a18-19).

mañibhadra, Sanskritçe sözlüklerde genelde 摩尼跋陀 (摩尼跋陀羅) (Soothill, 1937, 435a) şeklinde birebir ses denkliği ile karşımıza çıkarken bu metinde çevirisi yer almaktadır.

482. satır dışında *manibadare* sözcüğü AYS’de bir kez daha geçmektedir.

AYS 425.10 *manibadare uruñut* 寶賢大將 *bao xian da jiang* (Taisho Cilt 16, 429a18-19); AYS 431.21 = Taisho Cilt 16, 429c15-16.

AY’de toplam iki kez geçmiş olan sözcük, Uygurcada “komutan” (Çince 大將 *da jian*) anlamındaki *uruñut* sözcüğü ile birlikte kullanılmaktadır

(482, 425.10) **karini** < Skr. *hāritī* “şeytanın annesi”, *karininiñ anası* 訶利底母 *he li di mu* (G 8067 10902 6885 3940), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a19). Çekici, büyüleyici fakat zalim olan *rākṣasā*, Rādjagriha’nın 500 çocuğunu yutmaya ant etmiş bir dişidir. *śakyamuṇi* Buda tarafından başka bir kimliğe büründürülür ve rahibe manastırının koruyucu haline gelir. Bir başka deyişle o artık 500 şeytanın annesi olmuş, kötü bir ilahe iken Budizmin koruyucusu haline gelmiştir (Soothill, 1937, 390b).

Çince kelimenin ses dengi olan Uygurca kelimelerde Çince *nu* = ET *tu/du* denkliği görülebilmektedir (Zieme, 2000, 248). Çince *hāritī* = Uygurca *karini* de bu durumda aynı kelimelerdir, *n ~ t* ses denkliğiyle birebir Çince’den çeviri yapılmıştır. Diğer bir görüş ise Çince *hāritī* = Uygurca *karini*’deki ses değişikliğinin Hintçeye değil Çinceye ait olduğu olabilir. Muhtemelen Çince *-nd-* ses değişikliği bir lehçede *d* bir lehçede *n* olmuş olabilir.

(483, 425.11) **anavatapte**²⁸⁷: < Skr. *anavatapta* “ıssız, soğuk göl” 無熱惱池 *wu re nao chi* (G 12753 5593 8165 1983), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a19), (Röhrborn, 1977, 131b).

Anavatapta veya *Atapta* gökyüzü, acısız ve soğuk olup, dördüncü *dhyāna* göğündeki ikinci katmandır. Bu soğuk göl *Mānasarovara* veya *Mānasa-saro-vara* “mükemmel *mānasa* gölü” olarak adlandırılır. Bazı mevsimlerde taşar ve kaynağını Sutlej’den alan Rakas-tal’la birlikte biçimlenir. *Anavatapte*, *naga* (ejderha) kralının koruması altındadır ve onun adıyla bilinir. Gandha-mādana dağlarının güneyi boyunca uzandığı ve dört nehrin (Ganges, Indus, Śītā “Tārīm River” and Oxus) *Anavatapte* gölünü oluşturduğu söylenir.

Altun Yaruk’ta toplam üç kez geçen kelimenin ikisi bizim çalıştığımız bölümdedir.

²⁸⁷ 無熱 *anavatapta*, heatless, 無熱天 The *Anavatapta*, or *Atapta* heaven, without heat or affliction 熱惱; the second of the 五淨天 in the fourth *dhyāna* heaven The lake without heat, or cold lake, called *Mānasarovara*, or *Mānasa-saro-vara*, 'excellent *mānasa* lake,' or modern *Manasarovar*, 31° N., 81° 3 E., 'which overflows at certain seasons and forms one lake with' *Rakas-tal*, which is the source of the *Sutlej*. It is under the protection of the *nāga*-king *Anavatapta* and is also known by his name. It is said to lie south of the *Gandha-mādana* mountains, and is erroneously reputed as the source of the four rivers *Ganges*, *Indus*, *Śītā* (*Tārīm River*) and *Oxus* (Soothill, 1937, 380b).

AYS 425.11 *anavatapte luu hanı* 無熱惱池龍王 *wu re nao chi long wang* (Taisho Cilt 16, 429a19); AYS 432.1 = Taisho Cilt 16, 429c16

AY 471.11 *anavatapte* 無熱池龍王 *wu re chi long wang*²⁸⁸ (Taisho Cilt 16, 432b02).

471.11’de Sanskritçe kelimenin biraz daha farklı yazılmış olup orada 惱 *nao* kullanılmamıştır.

(484, 425.12) taloy ügüz: “okyanus”, Çincesi 海 *hai* (G 3767), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 429a20) olan sözcüğün Sanskritçe biçimi *sāgara* için bk. (Soothill, 1937, 327b). Ayrıca *taloy* sözcüğün Buddhanın meditasyon genişliğini, büyüklüğünü gösteren bir simge olarak kullanıldığı durumlar için bk. (Ölmez, 1998, 277).

(499, 426.5) älāṅlār: “sakin olunuz”

Klaus Röhrborn *älāṅ* (Röhrborn, 1977, 363a) sözcüğünün Buryatça *äläg*²⁸⁹ ile ilgisini kurmak istemişse de daha sonraki yayımında sözcüğün *älä-* “dikkat etmek; sakın olmak (Clauson, 1972, 126b)” ile ilgili olduğunu ifade etmiştir (*Uigurisches Wörterbuch, Verben*, baskıda, Prof. Dr. Klaus Röhrborn’dan alınan sözlü bilgi). *älä-ṅlār* deki *-ṅlār* Eski Uygurcada ikinci çoğul kişi emir ekidir. *-ṅlār* şeklinde nezaket olarak değil de çokluk bildirmek için kullanılan ikinci çoğul kişi emir kipi için bk. (Gabain, 2000, 79)

(507, 426.13) älig “el” 手 *shou* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 429a 24)

k(ä)ntü äligintä ibaresinde *k(ä)ntü* sözcüğünün Çincesi verilmemiştir. Yalnızca *älig* kelimesi vardır.

(516, 426.22) gandarve: < Skr. *gandharva* “gökyüzü müzisyeni”, 健闥婆 *jian ta po* (G 9412 10535 1593), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 429a27-28).

²⁸⁸ Çincesi birebir Uygurcası ile örtüşmez; Çince den doğrudan yapılacak bir çeviri de *anavatapte luu hanı* demek daha doğru olacaktır.

²⁸⁹ Peter Zieme, Klaus Röhrborn’un *Uigurisches Wörterbuch*’daki bazı maddebaşlarına yer verdiği eleştiri yazısında *älāṅ* sözcüğüne de değinmiştir. Peter Zieme, **älä-* köküne rastlanmasa bile Kırgızcada *älāṅ* “dikkat” (Yudahin, 1998, 327a) sözcüğünün olduğunu belirtmiştir (OLZ, 1991, 201a).

Güzel koku ve müzik Tanrısı olan *Gandharva*, *Gandhamādana*'da (yani güzel kokulu, tütsülü dağlarda yaşayan) İndra'nın müzisyenidir (Soothill, 1937, 319a). Ayrıca *gandarve* için bk. (Tekin, Şinasi, 1980b, 56b, Edgerton, 1972, 209b.)

Sekiz olağanüstü canlıdan²⁹⁰ biri olan *gandarve* (Oda, 1983, 67-70) *Altun Yaruk*'un şu satırlarında tespit edilebilmiş ve Çince denklikleri ile birlikte verilmiştir:

AYS 400.18 *yäklär gandarvelar* 藥叉健闥婆 *yao cha jian ta po* (Taisho Cilt 16, 427a14); AYS 426.22 = Taisho Cilt 16, 429a27-28.

AY 510.6 *gandarvelar* 乾闥 *gan ta* (Taisho Cilt 16, 438c04).

AY 551.18 *gandarvelar* 健闥婆等 *jin ta po deng* (Taisho Cilt 16, 442c02).

Nobel'de *gandarve* sözcüğünün farklı Çince denklikleri olduğunu görmekteyiz. Bu Çince karşılıklar;

a. 健闥婆 *jian ta po*

b. 乾闥 *gan ta*²⁹¹

c. 健闥婆²⁹² *jin ta po*'dur.

八部 (八部衆) The eight classes of supernatural beings in the Lotus sūtra: 天 deva, 龍 nāga, 夜叉 yakṣa, 乾闥婆 *gandharva*, 阿修羅 asura, 迦樓羅 garuḍa, 緊那羅 kinnara, 摩睺羅迦 mahoraga. Also called 天龍八部 and 龍神八部 (Soothill, 1937, 41a).

(516, 426.22) asure: < Skr. *asura* “Bezeichnung für eine Gruppe von Dämonen”, bir grup şeytana verilen ad, 阿蘇羅 *a su Luo* (G 3319 10320 7291), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 429a28), Moğ. *asuri* (Lessing, 1960, 57b).

²⁹⁰八部 (八部衆) The eight classes of supernatural beings in the Lotus sūtra: 天 deva, 龍 nāga, 夜叉 yakṣa, 乾闥婆 *gandharva*, 阿修羅 asura, 迦樓羅 garuḍa, 緊那羅 kinnara, 摩睺羅迦 mahoraga. Also called 天龍八部 and 龍神八部 (Soothill, 1937, 41a).

²⁹¹ Sözcüğün kısaltılmış transkripsiyonu olmalı.

²⁹² 健闥婆 *gandarve* için bk. (Soothill, 1937, 372b).

Kelime *Altun Yaruk*'ta şu satırlarda tespit edilebilmiş ve Taisho'daki yeri ile birlikte verilmiştir.

AYS 348.12 *asure* 阿蘇羅 *a su Luo* (Taisho Cilt 16, 422c21); AYS 400.19 = Taisho Cilt 16, 427a14; AYS 405.11 = Taisho Cilt 16, 427c01; AYS 426.22 = Taisho Cilt 16, 429a28; AYS 510.7 = Taisho Cilt 16, 438c04; AYS 563.15 = Taisho Cilt 16, 443c07; AYS 665.4 = Taisho Cilt 16, 456a06

AYS 551.16 蘇羅 *su Luo* (Taisho Cilt 16, 442c02).

AYS 575.6 修羅²⁹³ *a su* (Taisho Cilt 16, 444b18)

Buna göre *asure*'nin Çince denkliği AYS'de üç şekilde görülmektedir:

- a. 阿蘇羅 *a su Luo*: En yaygın kullanım
- b. 修羅 *a Luo*: Yalnızca bir kez tespit edilmiştir.
- c. 蘇羅 *su Luo*: Yalnızca bir kez tespit edilmiştir.

(517, 426.23) **garude**²⁹⁴: < Skr. *garuda* “mitolojik bir kuş veya kuşa benzer canlı”
揭路茶 *jie lu cha* (G 1455 7365 208). (Edgerton, 1972, 210b).

Sekiz olağanüstü canlıdan²⁹⁵ biri olan *garude* sözcüğü için ayrıca bk. (Oda, 1983, 70)

Kelime *Altun Yaruk*'ta şu satırlarda tespit edilebilmiştir:

AYS 400.18 *garude* 揭路茶 *jie lu cha* (Taisho Cilt 16, 427a14); AY 426.23 = Taisho Cilt 16, 429a28.

(517, 426.23) **kinare**: < Skr. *kinara* “yarı hayvan yarı insan olan mitolojik canlılar topluluğu” 緊那緊 *fan na Luo* (G 3404 8090 7291). bk. (Zieme, 2005, 208).

²⁹³ 修羅 *a su*, *asure* için bk. (Soothill, 1937, 285a-b).

²⁹⁴ 揭 maddesi altında 揭路茶 *garuḍa*, the mythical bird on which Viṣṇu rides, v. 迦樓羅 (Soothill, 1937, 372b).

²⁹⁵ 八部 (八部衆) The eight classes of supernatural beings in the Lotus sūtra: 天 deva, 龍 nāga, 夜叉 yakṣa, 乾闥婆 gandharva, 阿修羅 asura, 迦樓羅 garuḍa, 緊那羅 kinnara, 摩睺羅迦 mahoraga. Also called 天龍八部 and 龍神八部 (Soothill, 1937, 41a).

Kuvera'nın müzisyeni olan *kinnara*'lar yarı insan yarı hayvan görünümündeki mitolojik canlılardır. Gökyüzü müzisyenlerinin sekiz türünden biri olan *kinnara*'lar boynuzlu olarak tanımlanır. *Ganderva*'lardan daha alt derecededirler.²⁹⁶

Altun Yaruk üzerine Şıncan'da yapılmış bir çalışmada da *kiṃnara* sözcüğü üzerine yapılmış bir açıklamaya rastlamaktayız. Yeni Uyğurca olarak Arap alfabesiyle yapılmış bu açıklamayı Latinceye çevirerek aktarıyoruz. *Sanskrit tilidigi kimnara'din kelgen "kinare" Hindi epsanilirdigi bir ilahıñ namı. U insan bedenlik at başlık yaki at bedenlik insan başlık ilahmış / Sanskritçe kiṃnara'dan gelen "kinare" Hint efsanelerindeki bir ilahın adıdır. İnsan bedenli at başlı yahut da at bedenli insan başlı bir ilahmış* (Ayup, Sayit, 2001, 571).

Kelime *Altun Yaruk*'ta şu satırlarda tespit edilebilmiş ve Taishodaki yeri ile birlikte verilmiştir.

AYS 400.19 *kinare* 緊那羅 *fan na lu* (Taisho Cilt 16, 427a14); AYS 426.23 = Taisho Cilt 16, 429a28; AYS 510.8 = Taisho Cilt 16, 438c05; AYS 575.7 = Taisho Cilt 16, 444b18.

(518, 426.24) **mahorage**²⁹⁷: < Skr. *mahoraga* "boa görünümlü şeytan sınıfı" 莫呼洛伽²⁹⁸ *mo hu lu qie* (G 7977 4912 7328 1558). Ayrıca Skr. *mahārāga* için bk. (Zieme, 1976b, 91b). Lotus sutra içersindeki olağanüstü canlıların sekizinden²⁹⁹ biri olan *mahorage* aynı zamanda *śakyamuṇi*'nin maiyetindeki bir ruhtur.

(550, 428.11) **sindirtin**: "senden", *sin* "sen" ikinci tekil kişi ile çıkma durum eki olan +tin arasına, Eski Türkçede karşımıza çıkmayan bir ekin girdiğini görmekteyiz.

²⁹⁶ Soothill'de 緊 başlığı altında şu biçimler yer alır: 緊那緊 緊捺羅 (or緊陀羅); 甄陀羅 (or眞陀羅) *kinnara*; the musicians of Kuvera, with men's bodies and horses' heads; they are described as 人非人 men yet not men, and 疑神 mythical beings; one of the eight classes of heavenly musicians; they are also described as horned, as having crystal lutes, the females singing and dancing, and as ranking below *gandharvas* (Soothill, 1937, 427a).

²⁹⁷ Abdurishid Yakup tarafından *m(a)horagi* "Klasse von Dämonen" olarak okunan kelime için bk. (Yakup, 2006, 163b)

²⁹⁸ 摩呼洛迦 *mahoraga*, described as large-bellied; a class of demons shaped like the boa; a spirit in the retinue of Śākyamuni; a form taken by Vairocana; also 莫呼洛迦 (摩); 摩睺羅伽; 摩護囉訖 (Soothill, 1937, 435a).

²⁹⁹ Lotus sutra içersisinde yer alan olağanüstü canlılar şunlardır: 八部 (八部衆) The eight classes of supernatural beings in the Lotus sūtra: 天 *deva*, 龍 *nāga*, 夜叉 *yakṣa*, 乾闥婆 *gandharva*, 阿修羅 *asura*, 迦樓羅 *garuḍa*, 緊那羅 *kinnara*, 摩睺羅迦 *mahoraga*. Also called 天龍八部 and 龍神八部 (Soothill, 1937, 41a).

Bunun dışında *mintirdin* “benden”, *mundırtın* sözcüklerinde de aynı yapıyı görmek mümkündür. Marcel Erdal eki Moğolca yönelme eki +*dUr* ile karşılaştırır bk. (Erdal, 2004, 203). Moğolcada yalnızca -*tUr* / -*dUr* biçimleri ile karşımıza çıkan hem yönelme hem de bulunma işlevi gören bu ek için ayrıca bk. (Krueger, 1993 § 14) .

(566, 429.4) asanke: <Skr. *asaṃkhyeya* “sayısız, çok, sayılamayacak kadar çok” 百千俱胝那庾多 *bai qian ju zhi na yu duo* (G 8560 1725 3019 1890 8090 11302)

(568-569, 429.6-7) yevig yevät-: “erzak, malzeme sağlamak”, 資糧 *zi liang* (G 12342 7016). Çincesi için bk. *yivig* maddesi (Shogaito, 1993, 405b)

yevä- eyleminden türemiş olan *yevig* sözcüğü, *y* ve *v*’nin etkisiyle ikinci ünlüsü dar olarak *yevig*, *yevin-*, *yevit-* ve *yevil-* biçimleri ile görülür. İkinci hecedeki ünlünün dar oluşunu Brahmi yazısı da doğrulamıştır (Erdal, 1991, 218). Clauson ise sözcüğü *yivig* olarak okumuş ve **yiv-* eyleminden getirmiştir (Clauson, 1972, 875b). Ayrıca *yevä-t-* “sağlamak, temin etmek” için bk. (Erdal, 1991, 794-795).

(575, 429.13) b(ä)k bağdaşını olor-: “bağdaş kurmak” 坐 *zuo* (G 11756).

ba-ğ+da-ş-ın-u, *bagda-* sözcüğü “güreşte sarmaya almak, sarmalamak, ayak yakalamak, çelme vurmak” anlamı ile DLT’de pek çok kez geçmektedir (Atalay, 2006, II. c., 364, III. c. 276-277). Ayrıca *bagda-* için bk. (Clauson, 1972, 313a). *b(ä)k bağdaşını olor-* ise “bağdaş kurup oturmak” anlamındadır. Bugün Türkiye Türkçesinde *pek* olarak yaşayan *b(ä)k* “sağlam, sıkı” (Clauson, 1972, 323a-b), *b(ä)rk* sözcüğünün ikincil biçimidir.

(575, 429.13) ş{a}mnu < Soğd. *šmnw* “şeytan” 魔 *mo*

Eski Uyгурca metinlerde genelde *ş(i)mnu* biçiminde görülen sözcük bu metinde *ş{a}mnu* biçiminde karşımıza çıkmaktadır. İlk hecedeki ünlü elif “a” ile gösterilmiştir.

(580, 429.18) küvrüg yaṅkurt-: “davulu yankılatmak, çalmak” 鼓吹 *gu chui* (G 6241 2825)

küvrüg “davul” (Clauson, 1972, 690b-691a), Moğolcada *ke’ürge* / *kö’ürge* biçiminde bir ödünçleme olarak yaşar. *yaŋku+r-t-* “yankılamak, çınlamak” (Erdal, 1991, 793). Çince *küvrüg* 鼓 *gu* (G 6241) için bk. (Shogaito, 1993, 288b).

(592-593, 430.8-9) tuğmaq ölmäklig sansarlıg: “doğum ve ölüm samsara (döngüsü)” 生死 *sheng si* (G 9865 10280).

(616, 431.9) -gAllr üçün / ärkän: Metnimizde toplam dört kez geçen *-gAllr* eki Annemarie Gabain tarafından “*kal-* / *käl-* tasviri fiillerinden doğrudan doğruya olmak üzere bir iş veya hareket bildiren bir ek” biçiminde tanımlanır (Gabain, 2000, § 259). Semih Tezcan’a göre “yapmak üzere olmak” anlamını veren bir biçimbirimdir (Tezcan, 1981, 28). Ek *-kAllr* olarak verilmektedir (Tezcan, 1981, 29). Marcel Erdal tarafından yakın geleceği ifade eden bir ek olarak belirtilmiştir (Erdal, 2004, 251). Maniheist kaynaklarda ve yazıtlarda rastlamadığımız bu ek, Uygurcaya ait karakteristik eklerden biridir. Ekin Marcel Erdal tarafından yapılan *gAllr* < *-gAllr* *är-* etimolojisi oldukça açık görünse de 900 satırdaki *sözlägäliär ärkän* kalıbı genellikle *üçün* edatı ile kullanılan bu ek için oldukça dikkat çekici bir kullanımdır. Ekin metnimizde görüldüğü başka satırlar:

(616, 431.9) *tägürgäliär üçün* “ulaştırmak için”

(900, 440c.21) *sözlägäliär ärkän* “söylemek için, söylerken”

(1087, 448.4) *ķanturgalıär üçün* “doymak için”

(1089, 448.6) *tutgälir üçün* “tutmak için”

(623, 431.16) sarasvate: < Skr. *sarasvatī* “konuşma ve öğrenme Tanrıçası”, *sarasvate t(ä)ŋri* 大辯才天 *da bian cai tian* (G 10470 8612 11496 11208). Konuşma sanatının (belagat) Tanrıçası olan *sarasvate* Brahma’nın eşi, dişi bir güçtür (Soothill, 1937, 311).

(625-626, 431.18-19) säkiz otuz bağ t(ä)ŋrilär kuvragı: “yirmi sekiz sülale Tanrılar topluluğu”, 二十八部諸藥叉神 *er shi ba bu zhu yao cha shen* (G 3363 9959 8504 9484 2571 12958 186 4683).

(650-651, 482.21-22) kertgün- ädgär-: “inanmak, dikkate almak”

Marcel Erdal, *kertgün*- “bir şeye inanmak” anlamına gelen sözcüğün *kertü* “doğru, gerçek” sözcüğüyle bağının açık olduğunu ifade eder. *kertgün* veya *kertkün* sözcüğünün **kertü*+*k*-ün’den gelmesi olasılığının düşük olduğunu söyler; çünkü *kertü* sözcüğündeki son ünlü düşse bile +(X)*k*- ile türemiş bir fiilin -(X)*n*- ile genişleyemeyeceğini dile getirir (Erdal, 1991, 605).

kertgün- ile ikileme oluşturan *äd*+*gär*- kelimesi ise “dikkate almak, önemsemek” anlamındadır (Erdal, 1991, 743).

(657, 433.5) noş tatıĝ: “tatlı, hoş”

Çince metinde genelde *noş tatıĝ* için 甘露 *gan lu* (G 5832 4521) kullanılırken bu satıra denk gelen Çince satırda 甘露味 *gan lu wei* (G 5832 4521 12607) vardır.

(661, 433.9) tınl(ı)ĝlar kuvraĝı için Çince metinde yalnızca *tınl(ı)ĝ* 人 *ren* (G 5624) sözcüğü vardır.

(663, 433.11) esil- kora-: “azalmak, eksilmek” 損減 *sun jian* (G 10440 160).

es-il- “azalmak, küçülmek” sözcüğü zıt anlamılı olduğu *ükli*- “artmak, çoğalmak” sözcüğü ile ikileme oluşturmaktadır (Erdal, 1991, 659). *kor* “zarar, kayıp” adından türemiş olan *kora*- “zarara uğramak” (Erdal, 1991, 421) sözcüğüne Kutadgu Bilig’de de rastlamaktayız. Kutadgu Bilig’de *kora*- “azalmak, zarar etmek” biçiminde iki kez (1062. ve 6486. beyit) karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kelimenin *korat*- (6239. beyit) şeklindeki ettirgen biçimini de Kutadgu Bilig’de bulmak mümkündür. DLT’de ise yalnızca *kora*- sözcüğünün kökü olan *kor* “ziyan” adına rastlamaktayız (Atalay, 2006, III. c., 122).

Kutadgu Bilig’de *kora*- kelimesinin geçtiği beyitler:

1062 *asıĝ kılmadı kündä arttı iĝi*

koradı küçi kündä yitti öĝi

(Fakat hiçbir fayda etmedi; hastalığı günden güne arttı, kuvveti günden güne azaldı ve gittikçe şuurunu kaybetti)

6486 *tiriglik kısıldı uzadı saĝınç*

baru arttı suĝluk koradı sävinç

(Hayat zorlaştı, endişe çoğaldı; hırs ve tamah gittikçe arttı,
huzur azaldı)

(676, 434.2) kügçi küzätçi “gözcü, bekçi” 守護 *shou hu* (G 10012 4979)

Marcel Erdal, söz konusu ikilemeyi *kögçi küzätçi* olarak okur ve bizim metnimizi de tanık olarak gösterir (Erdal, 1991, 373). *kö-g+çi* (Erdal, 1991, 160. dipnot) kelimesinin “korumak” anlamına gelen fiille ilgili olduğunun aşıkâr olduğunu bazı araştırmacılar tarafından kökü belirlemenin zor olduğunu ifade eder (Erdal, 1991, 373). Marcel Erdal’ın *kögçi* olarak okuduğu bu kelimenin ilk ünlüsü bize göre *kü-g+çi* olmalıdır. *kü-* “korumak, gözetlemek” eyleminden türemiş olduğunu düşündüğümüz için *ü*’lü okumayı tercih ediyoruz.

(684, 434.10) bāklä- bukağula-: “bağlamak” 繫縛 *ji ju* (G 4104 3634).

bāk+lä- “bağlamak” (Erdal, 1991, 433), yine aynı anlama gelen *bukağu+la-* (Erdal, 1991, 433) ile ikileme oluşturmaktadır. *bekle-* “hapsetmek, kapatmak; kilitlemek, bağlamak” biçiminde DLT’de (Atalay, 2006, III. c., 292) ve KB’nin (Arat, 1999) birçok beyitinde (3741., 5749. beyit vb.) rastladığımız sözcük aslında *berkle-* “saklamak, hapsetmek” sözcüğünün ikincil biçimidir. Burada sızıcı olan *r* fonemi düşmüştür. DLT’de *bukagula-* eylemine rastlamasak da sözcüğün türediği kökü bulmaktayız. *bukağu* “hırsızların ellerine vurulan kelepçe” (Atalay, 2006, I. c., 466).

(686, 434.12) tötüş- qarış-: “kavga etmek, tartışmak”, 瞋諍互 *chen zheng hu* (G 645 713 4972)

Kökü henüz açıklanamayan ama iştâş çatı eki almış olduğu belli olan *tötüş-* “kavga etmek” için bk. (Erdal, 1991, 570-571). DTS’de sözcüğün *tütüş-* biçimi mevcuttur (Nadelyayev ve diğ., 1969, 602a). DLT’de (Atalay, 2006, II. c., 88-89) ve KB’nin 6442. beyitinde (Arat, 1999) *tütüş-* “kavga etmek, tutuşmak, çekişmek” biçiminde karşımıza çıkmaktadır. *kar-ış-* sözcüğü de tıpkı *tötüş-* gibi iştâş çatı eki ile türetilmiştir. Asıl anlamı “birbirine karışmak” olan sözcük Uygurcada daha sonra “kavga etmek, tartışmak” anlamı ile kullanılmıştır (Erdal, 1991, 559).

(0686-0687) yoṇa{r}ş- ayıglaş-: “birbirine iftira etmek, birbirini aşağılamak” 讒詔 *chan chan*

yoŋa{r}ŋ- sözcüğü Eski Türkçede *yoŋaŋsur*- “karşılıklı iftira etmek” (Orhon Yazıtlarında) biçiminde karşımıza çıkmaktadır (Tekin, Talat, 2003, 116a). *yoŋaŋ*- kelimesi DLT’de (Atalay, 2006, III. c., 397) ve KB’nin (Arat, 1999) birçok beyitinde (5860., 5869., 5871. vb. beyitler) rastladığımız *yoŋa*- “gammazlık etmek, şikayet etmek” kelimesinin iŋtaŋ çatı eki almış biçimidir. Ayrıca *ayıg+la-ŋ*- “birbirini aşağılamak” için bk. (Erdal, 1991, 554).

(694-695, 434.30-21) yelü kökän: “gökkuşağı” 虹 *hong* (G 5265). Uygurca metinlerde seyrek olarak karşımıza çıkan ibare için bk. (Ölmez, 1998, 273-274)

Söz konusu kelimeye değinen bir başka isim ise Peter Zieme’dir (Zieme, 1975, 463-465). Bu makalede Peter Zieme, *yelü kökän* kelimesinin geçtiği yerleri bir araya toplamıştır. Uygurcada “gökkuşağı” için kullanılmış olan deyimın eşanlamlı bir bileşim veya bir ikileme olduğunu ileri sürmüş ve bu bileşimin parçaları olan kelimelerin “hayvanları birbirine bağlamaya yarayan ip” anlamında olduğunu, ancak iki kelimenin bir arada sıkıca bağlanmış olarak “gökkuşağı” anlamına gelen deyimini teşkil ettiğini ifade etmiştir (Zieme, 1972, 463-465).

Semih Tezcan, *kögän* olarak okunan sözcüğün gerek Türk dillerindeki (Sarı Uygurca Malov s. 68 *kökän, kükän*) gerekse Anadolu ağızlarındaki *-k*-’li biçimlerin esas alınarak *-g*- ile değil de *-k*- ile *kökän* biçiminde okunmasının gerektiğini ifade eder (Tezcan, 1975, 821). Şinasi Tekin de sözcüğü *kökän* okumuş ve **kö-k+ä-n* olarak çözümlemiştir (Tekin, Şinasi 1980b: 69. açıklama). Mehmet Ölmez ise ibarenin Çince karşılığı olan 虹 *hong*’u, çeşitli Uygurca metinlerden tespit edip göstermiştir.

Bunların içerisine bizim bölümümüz de dahildir. *yelü kökän* = Çin. 虹 *hong* , Taisho 16, Nr. 665, 430a 9³ (Ölmez, Mehmet, 1998, 274, Suv. 434.20-21).

(721, 436.2) nomluğ aş “öğreti tadı” 法味 *fa wei* (G 3366 12607), (Taisho 16, Nr. 665, 430a 21)

nomluğ için Çince metinde 法 *fa* kullanılırken *aş* için kullanılan Çince karşılık 味 *wei* dikkat çekicidir; çünkü 味 *wei* “taste, flavour” Uygurca metinlerde genelde *tatıg* (Wilkins, 2007, 410b) karşılığında kullanılmıştır. *nomluğ aş* 法味 *fa wei* için bk. (Nakamura, 1975, 1236d-1237a). Birebir *nomluğ aş* ibaresini Uygurcadan çevirirsek

“öğreti aş” anlamına gelmektedir. Çinceye denk geldiği 法味 *fa wei*’ye Soothill’den baktığımızda ise şu anlam ile karşılaşmaktayız: “the taste or flavour of the dharma / dharmanın lezzeti, tadı” (Soothill, 1937, 268b). Mezaci bir anlama sahip olan bu ifadeyi açıklamak oldukça zordur. “Budizmin tadı” olarak algılamak sanırım daha doğru olacaktır.

(726, 436.6) m(a)habrahmi < Skr. *Mahābrahmā* büyük brahma, *dhyānābhūmi*’deki tanrıların dördüncüsü olarak geçer (Edgerton, 1972, 424a). Ayrıca bk. (Ölmez, Mehmet, 1991, 143.2).

(742, 436.23) arıtı: “tamamen, tamamıyla”

arı-t- “temizlemek” eyleminin ulaş eki almış biçimi olan *arıtı*’nın etimolojik olarak anlamı “temizce”dir; fakat sözcük Eski Uygurcada “tamamıyla, tamamen” anlamında kullanılmaktadır (Clouston, 1972, 211a). Ayrıca etimoloji ve açıklama için bk. (Röhrborn, 1977, 194a-b-195a).

(746-747, 437.4-5) ap ... ap: “bir de; hem ... ve hem de; ne ... ne” bk. (Röhrborn, 1977, 165b-166a).

Eski Uygurca bir bağlaç olarak kullanılan *ap ... ap* metnimizde şu şekillerde görülmektedir:

(AYS 604-606) *ken käligmä üddä ap ymä amtı köžünür üddä* “ileride gelecek olan zamanda bir de şimdiki görünen zamanda”

(AYS 746-747) *ap öz ät’özlärin ap k(ä)ntü terinin kuvrağın ap imärigmä kamağ bodunun karasın* “hem vücutlarını hem kendi topluluğunu hem de bütün halkını”

Bunun dışında Eski Uygurcada birçok metinde *ap ... ap* bağlacını bulmak mümkündür. Örneğin; *ap ırakta ap yagukta* “hem uzak da hem yakında” (Barat, 1993, IX34a16).

(841, 440a-8) şurate < Skr. *śrota* “işitilmiş; kulak, işitme melekesi”, benzer kullanım için bk. Maitrisimit *şurate üdkä tägi*, (Tekin, Şinasi, 1976, 48/46).

śrota kelimesinin de içinde bulunduğu *kimlär olarnıñ ugurınta şurate üdkä tägi* ibaresi Uygurcada eklemidir, katmadır. Şayet Çince metinde yer alsaydı Taisho metinde 430 c02-03’e gelmesi gerekirdi.

(844, 440a-11) vaiṣiravane maharaaça < Skr. *vaiśravaṇa* “kuzeydeki *Lokapālā*, zenginlik ve bereketin koruyucusu olan Tanrı” , Dört *mahārāja*’dan biri olan *vaiṣiravane yakṣa*’ların kralı ve şeytan ruhların başkanı idi, daha sonra zenginlik Tanrısı ve kuzeyin kralı oldu. Xuanzang MS 753 yılında onun için bir tapınak inşa etti ve böylece Çin’in zenginlik Tanrısı ve Budist tapınağın koruyucusu oldu (Soothill, 1937, 306)

Kelime, 0844, 1105’te Çinceye tercüme edilerek 多聞天王 *duo wen tian wang* şeklinde ifade edilirken 0869, 0903, 0936’da 薛室囉末拏天王 *bi shi luo mo na tian wang* ile karşılanmıştır. 1109’da ise sadece *vaiṣiravane* ile birlikte kullanılan *maharaaça* sözcüğüne denk gelen 天王 vardır.

(869-...874) Sanskritçe kelimelerin Çinceleri ve okunuşları³⁰⁰ tespit edilerek aktarılmıştır. Taisho’su 430c10 ve 430c15 arasına denk gelmektedir.

南謨薛室囉末拏也 *nan mo bi shi luo mo na ye* 莫訶曷囉闍也 *mo he he luo she ye*
怛姪他 *ta zhi ta* 囉囉囉囉 *luo luo luo luo* 矩怒矩怒 *ju nu ju nu* 區怒區怒 *qu nu qu nu*
婁怒婁怒 *ju nu ju nu* 颯縛颯縛 *sa fu sa fu* 羯囉羯囉 *jie luo jie luo*
莫訶毘羯唎麼 *mo he pi jie la mo* 莫訶曷囉社 *mo he he luo she* 曷洛叉 *he luo cha*
曷洛叉睹漫 *he luo cha du man* 婆薩埵難者莎訶 *sa po duo nan zhe sha ho*.

(890...920) Sanskritçe kelimelerin Çinceleri ve okunuşları³⁰¹ tespit edilerek aktarılmıştır. Taisho’su 430c22 ve 430c26 arasına denk gelmektedir.

南謨薛室囉末拏也 *nan mo bi shi luo mo nu ye* 南謨檀那馱也 *nan mo tan na to ye*
檀泥說囉也 *tan ni shuo luo ye* 阿揭捨阿鉢賴弭哆 *a jie che a bo lai mi duo*
檀泥說囉 *tan ni shuo luo* 鉢囉麼迦留尼迦 *bo luo mo jia liu ni jia* 婆薩埵呬哆振哆
po sa duo xi duo zhen duo 麼麼 *mo mo* 檀那末奴鉢唎拽 *tan na mo nu bo la zhuai*
捨碎闍摩揭捨莎訶 *che sui yan mo jie che sha ho*

³⁰⁰ Giles okuyuşları için bk. (Nobel, 1958, 209).

³⁰¹ Giles okuyuşları için bk. (Nobel, 1958, 210).

(906-907, 440ç.5-6) *iş küdökläriğ bütürtäçi* ifadesinin yalnızca *bütür-* eylemi 成就 *cheng jiu* Çince'de yer alır; *iş küdök* yer almaz.

(922, 440ç.20) *miñ säkiz kıta sözlä-* “bin sekiz kez söylemek”

Yukarıdaki ibarenin Çince metindeki karşılığına baktığımızda *miñ säkiz* yerine *miñ* sayısını görmekteyiz. *miñ säkiz kıta sözlä-* 誦千遍 *song qian bian* (G 10456 1725 9183) şeklindedir. Bu anlamda çevirinin Berlin fragmanı ile örtüştüğünü görmekteyiz; çünkü Berlin fragmanında da (u 1559/arka 7’de) *säkiz* rakamı yoktur.

(923, 440ç.21) **mayak:** “gübre” *ud mayağı* 瞿摩 *ju mo* ((Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 431a 14), Skr. *go-maya* “cow-dung / sığır pisliği” (Williams, 1899, 366a), *mayak* oveçiy kal “koyun gübresi” Radloff IV 2012, Almanca *Kuhdung* “sığır gübresi, pisliği” (Nobel, 1958, 211).

Altun Yaruk’ta toplam dört kez geçmiş olan *mayak* kelimesi (440ç.22, 519.6, 477.1, 525.2), bir kez de bizim bölümümüzde 440ç.22’de geçmektedir. *mayak* sözcüğünün Altun Yaruk’ta *ud* “sığır” sözcüğü ile birlikte kullanıldığını görmekteyiz. Eski Uyğurca’da bu sözcükten türemiş olan *mayak+a-* “işaret bırakmak, işaretlemek, iz bırakmak” (Erdal, 1991, 518, 493) sözcüğüne de rastlamaktayız.

mayaka-³⁰² “iz bırakmak” kelimesinin geçtiği metin örneği:

34 / 05 *begimsin-meyük beg bol-sar beltir sayu berke sal-ur atagımsın-mayuk atıg bulsar art sayu mayaka-yur* // Bey olmayacak kimse bey olursa her yol kavşağına sopa koyar şöhrete layık olmayan kimse şöhret bulursa her dağın sırtına işaret diker (pisler). (Arat, 1986, 274-275) .

(961, 442.14) **yartmak:** “madeni para, sikke” 貝 *bei* (G 8793), (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 431a26)

Clauson, *yartmak*’ın *yarmaq* sözcüğünün ikincil biçimi olduğunu ve sözcüğü *yar-* veya *yarma-* eylemlerine bağlamanın anlamsal açıdan kolay olmadığını söyler. Ona göre sözcük muhtemelen Toharcadan bir alıntıdır B *yarm*; A *yärm* “bir ölçü” (Clauson, 1972, 969a-b).

³⁰² Metin örnekleri aldığı kaynakçadaki orijinal yazımlarıyla verilmiştir; herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

(Çince *LĪANG*=Sogd. *Satır* < Grek. *Statēr*) yaklaşık 40 gram ağırlığındaki külçedir. *Yastuk*’un 1/50’sidir (1 *yastuk*= 50 *yarmak*)’tır (Sertkaya, 2006, 118).

(987, 443.17) saklan- yıçan- “saklanmak”

yaçan- (Clauson, 1972, 821; Atalay, 2006, III. c., 83), *ıçan-* gibi farklı biçimleri de görülen *yıçan-* “bir şey için endişelenmek, kuruntu duymak” sözcüğü *saklan-* ile ikileme olarak kullanılmıştır. DLT’de “utanmak, sıkılmak” anlamında ve *yaçan-* (Atalay, 2006, III. c., 83) biçimi ile rastladığımız kelimenin *saklan-* sözcüğü ile birlikte kullanıldığında başka bir anlam kazandığını ve “saklanmak” anlamına geldiğini görmekteyiz.

(997, 444.5) ayağ çiltäg: “onur, saygı”

çiltä-g sözcüğü yalnızca *aya-g* sözcüğü ile birlikte görülür (Erdal, 1991, 186), bu ikileme için bk. (Röhrborn, 1977, 68b, *ağırlıq* maddesi altında). Reşit Rahmeti Arat, Moğolların *ayaqka tägimlig* tabirini *ayaga tekimlik* şekline soktuğunu dile getirir (Arat, 1986, 431).

(1003, 444.11) yürüñ ay säkiz yañıta “beyaz ayın sekizinde”

yañı kelimesi burada ay adı ile birlikte kullanılmakta ve ayın sekizine işaret etmektedir. Genelde ayın ilk on günü için kullanılmaktadır. Örnekler;

ram a[y] bir yañıta (1316. satır) bk. (Röhrborn, 1991, 117).

sykyz y’nkyd’qy (säkiz yañıdaki) (92.3), *’wyc y’nkyd’qy (üç yañıdaki)* (119.3), *pwykwncy y’nkyd’qy* (99v8) bk. (Tekin, Şinasi, 1980b, 137a).

(1004-1005, 444.12-13) uz bädizçig arığ baçañp beş törlüg ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 431b15), (Nobel, 1958, 213). Bu kısım Uygurcada eklemidir, katmadır.

(1010, 444.18) öñdün yıñak: “ön tarafta”

öñ “ön” sözcüğüne yer belirteci *+dün*’ün eklenmesiyle yapılmış olan bu sözcüğe tarihi Türk dil ve lehçelerinde çıkma durumundaki sözcüklerden sonra rastlamak mümkündür (Orhon Türkçesi *öñdün* “doğu, doğudan”, Uygur Türkçesi *öñdün* “önden, önde”). Y. Song Li tarafından sözcüğün tarihi Türk dillerinde yaşayan biçimi aktarılmıştır (Li, 2004, 359-360).

öğdün sözcüğü bu bölümde yine bir sontakı olan çıkma durumundaki sözcüklerle birlikte “tarafta, tarafa, taraftan” anlamına gelen *yıṇaḱ* “cihet, taraf, yön” sözcüğü ile birlikte kullanılmıştır (Li, 2004, 552) .

(1017, 445.2) **şaşmadın** “şaşmadan” kelimesinin Çince denkliği yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 431b20), (Nobel, 1958, 213). Uygurcada eklemidir, katmadır.

(1018, 445.3) **uçuz yenig**: “değersiz” 輕 *qing* (G 2183)

Şimdiye kadar *yenik* olarak yazılan sözcüğü Marcel Erdal *yeni-g* olarak okur. (Erdal, 1991, 217). *Yenig* sözcüğünün bu metinde, *uçuz* sözcüğü ile birlikte kullanıldığını ve “değersiz” anlamına gelen bir ikileme oluşturduğunu görmekteyiz.

(1022-...1035) Sankritçe kelimelerin Çinceleri ve okunuşları tespit edilerek aktarılmıştır. 南謨室利健那也 *nan mo shi li jian na ye* 勃陀也 *bo tuo ye* 南謨薛室囉末拏也 *nan mo bi shi luo mo na ye* 藥叉囉闍也 *yao cha luo she ye* 莫訶囉闍 *mo he luo she* 阿地囉闍也 *a di luo she ye* 南麼室唎耶裔 *nan me shi li ya i* 莫訶提弊裔 *mo he ti bi yi* 怛姪他 *da zhi ta* 怛囉怛囉 *da luo da luo* 咄嚕咄嚕 *duo lu duo lu* 末囉末囉 *mo luo mo luo* 率率吐率率吐 *su shuai tu su shuai tu* 漢娜漢娜 *han na han na* 末尼羯諾迦 *mo ni jie nuo jia* 跋折囉薛琉璃也 *ba zhe luo bi liu li ye* 目底迦楞訖栗哆 *mu di jia leng qi li duo* 設唎囉裔 *she li luo yi* 婆 *po* 薩婆薩埵呬哆迦摩 *sa po sa duo xi duo jia mo* 薛室囉末拏 *bi shi luo mo na* 室唎夜提鼻 *shi li ye ti bi* 跋臘婆也 *ba la po ye* 醫呬醫呬 *yi xi yi xi* 磨毘藍婆 *mo pi lan po* 瞿栗拏瞿栗拏 *qu li na qu li na* 麻喇娑麻娑 *ma la suo ma suo* 達𑖅呬 *da tuo xi* 麼麼阿目迦那末寫 *me me a mu jia na mo xie* 達哩設那 *ta ri shuo na* 迦末寫 *jia mo xie* 達哩設南 *da li she na* 麼麼末那 *me me mo na* 鉢唎曷囉大也 *bo la he luo da ye* 莎訶 *suo he*

(1044, 446.6) toyın: (< Çin. 道人 *dao ren*) “rahip” 苾芻 *bi chu* (G 8933 4154)

Çince 苾芻 *bi chu*³⁰³ Uygurcada *toyın dentar* kelimesini karşılamaktadır. Bu karşılığı tanıklamak için şu çalışmaya da bakılabilir: (Shogaito, 1993, 363a).

(1047, 446.9) ät’özüm üzä “bedenimle”

ät’özüm üzä ibaresinde yalnızca *ät’öz* 身 *shen* kelimesini görmekteyiz, *üzä* için Çincede ayrı bir işaret kullanılmamıştır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 431c08).

(1068-1069, 447.7-8) k(a)ltı t(ä)ñrim antağ uğurı yıķı bolup , bo küntä yorıyur , ibaresinin Çince metinde karşılığı yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665 431c14), (Nobel, 1958, 214).

(1124, 449.18) oñ ’äñ{n}in “sağ omuz”

oñ ’äñ{n}in için 一肩 *yi jian* kullanılmıştır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432a08). 肩 *jian* ’äñ{n}in kelimesini karşılarken *oñ* için *yi*’nin kullanılması ilginçtir; çünkü *yi* genelde *bir*, *birär* kelimesi karşılamak için kullanılmaktadır. *oñ* için ise 右 *you* kullanılmaktadır. bk. dizin

(1130, 450.2) şlok taqşut: “dörtlük, manzume” 首 *shou* (G 10014).

Modern biçimler Moğ. *silüg* için bk. (Lessing, 1960, 708a), Tuvaca *şülük* (Ölmez, Mehmet, 2007, 268a)

(1135, 450.7) közüñüzñüñ etigi “gözünüzün süsü” 目淨脩廣 *mu jing xiu guang*

Uygurca *közüñüzñüñ etigi* tamlaması birebir “gözünüzün süsü” anlamına gelmektedir. Çince denkliğine baktığımızda *köz* için 目 *mu* “göz” kullanılırken *etig* kelimesine 淨脩廣 *jing xiu guang*’ın denk geldiğini görmekteyiz. 淨脩廣 *jing xiu guang* “rein und langgestreckt / temiz ve geniş, uzun çekik” anlamındadır (Nobel, 1958, 215). Dolayısıyla Uygurca *etig* “süs” kelimesi Çince ile birebir örtüşmez. Çincesinde Budanın gözünün tasvir edildiğini görmekteyiz.

³⁰³ Uygurca *toyın* karşılığında kullanılan Çince *bi chu* 苾芻, Skr. *bhikṣu*’nun “rahip” transkripsiyonlu biçimidir. *bhikṣu* için bk. (Wogihara, 1979, 960a).

(1137, 450.9) *karlıg tag* “karlı taş”, birebir çevirdiğimiz zaman “karlı dağ” anlamına gelen ibarenin Çince dengine baktığımızda “karlı (yeşim taşı gibi) taş” anlamındaki 珂雪 *ke xue* sözünü görmekteyiz. *tag* “dağ” karşılığı Çince metinde beklediğimiz 山 *shan* sözü görülmez. bk. dizin, *tag* maddesi

(1141, 450.13) *sav* “söz” sözcüğü Çince metinde görülmemektedir. Onun yerine Eski Uygurca *suv* sözcüğüne karşılık gelen 水 *shui* geçmektedir. Uygurca metinde ya bir istinsah ya da bir çeviri hatası olmalıdır.

(1147-1148-1149, 450.19-20-21) *’äñräkläri , tözü turur eñiglig , kop b(ä)lgükä ägsüksüz* ibaresi Uygurcada eklemidir, katmadır. Çince metinde karşılığı yoktur (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432a15-16).

(1160, 451.9) *sakıg*: “serap, yalgın” (Erdal, 1991, 199-200), (Clauson, 1972, 808a).

sakı- “belli belirsiz görmek” eyleminden türemiş olan sözcük, Karahanlı Türkçesinde pek çok kez görülmektedir. *sakıg* sözcüğüne DLT’de de rastlamaktayız. *sakıg* “ılgın, yılgın, serap” (Atalay, 2006, I c., 191; Atalay, 2006, III. c., 268). Kutadgu Bilig’de ise sözcük üç kez karşımıza (1410, 3627, 5425) çıkmaktadır:

1410 *sakıg ol körü barsa dünya işi*

tutayın teyü sunsa yitrür kişi

(Dikkat edersen dünya işi bir seraptır; insan tutmak için elini uzattıkça onu kaybeder.)

3627 *sakıg ol bu dünya közüñdä uçar*

näçä öz edärsä ol ança kaçar

(Bu dünya seraptır, gözünden uçar, ne kadar takip edersen o kadar kaçar.)

5425 *kodu bir avuçta kara toprakıg*

ulug el kol näräk bu sakıg

(Bu bir avuç kara topraktan vazgeç, büyük ve ebedi diyarı iste, o seraba neden aldanıyorsun.)

(1160, 451.9) **yelvi kōmān** “aldatma, yanıлма; ilüzyon, göz yanıılması” 𐰽𐰺 *huan* (G 5088). Bir ikileme olan sözcük AYS’nin çeşitli bölümlerinde geçmektedir. *Yelvi kōmān* “Trug und Täuschung” ikilemesi için ayrıca bk. 70. dipnot (Röhrborn, 1971, 33).

Clauson, “büyü, sihir” anlamına gelen *yelvi* sözcüğü ile *yelpi-* “yelpazelemek” arasında bir bağ olduğunu fakat etimolojilerinin belirsiz olduğunu söyler (Clauson, 1972, 919b-920a). Marcel Erdal, sözcüğün *yel* “rüzgar” sözcüğü ile bir ilgisinin olmadığını zaten *-vI* ekinin eyleme getirilebilecek bir ek olduğunu adlara getirilemeyeceğini dile getirir. Bu ek ile türemiş diğer sözcükler için bk. (Erdal, 1991, 3.115). Marcel Erdal’a göre sözcük, Eski Moğolca *elbe+sün* sözcüğünden bir alıntı olmalıdır. Moğol yazı dilinde *ilbe*, *ilbi* olarak görülen sözcüğe *yel* ile kurulan anoloji yoluyla söz başı bir *y-* eklenmiştir diye düşünür. Ayrıntılı bilgi için bk. 383. dipnot (Erdal, 1991, 336).

Clauson’unun metinlerde yalnızca bir kez geçtiğini söylediği *kōmān* “hilekarlık, oyunbazlık” (Clauson, 1972, 723a) sözcüğüne AY’un bu bölümünde de rastlamak mümkündür; Clauson *yelvi* sözcüğüyle *kōmān* arasında bir paralellik kuramayıp sözcüğün muhtemelen yazım yanlışı olduğunu ifade eder; sözcükler arasında bir ilişki kuramaz. Oysaki *kōmān* sözcüğü ile *yelvi* sözcüğü bire bir örtüşmektedir. Clauson’un verdiği anlamlardan yola çıkarak karşılaştıracak olursak *kōmān* “hile, hilekarlık”, *yelvi* ise “sihir, büyü”dür. İki sözcükteki ortak nokta “aldatma”dır³⁰⁴; şöyle ki bir sihirbazın yaptığı sihirbazlık gösterisinde, kişi için bir tür göz yanıılması, aldanma söz konusudur. Hilede de kişi için bir aldanma yanıлма söz konusudur. Sanırım sözcüklere bu açıdan bakıldığında aralarındaki anlam farkı daha açık olarak ortaya çıkmaktadır. Marcel Erdal’ın yaptığı etimoloji de bunu destekler niteliktedir. Marcel Erdal *kōmān* “büyücülük, sihirbazlık” anlamına gelen sözcüğün muhtemelen *kör-* “görmek”; krş. *köz* “göz” sözcüğünden türemiş olabileceğini (Erdal, 1991, 389) ifade etse de bizce bu açıklama oldukça şüpheli görünmektedir.

(1182, 452.9) *üç miñ* için Çince’de yalnızca *miñ* sayısının karşılığı olan 千 *qian* vardır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432a27).

³⁰⁴ Le Coq da çoklukla *kōmān* sözcüğü ile birlikte geçen *yelvi* kelimesinin manasının “(büyü) ile aldatma” olduğunu ifade eder (Le Coq, 1941, 60, 23. not).

(1221, 454.3) **kam-tsi** Çin. *kan zi* 龕子 “Buda heykeli bulunan duvar gözü, oda” 篋 *qie*³⁰⁵

“Buda heykeli bulunan duvar gözü, oda” anlamına gelen DTS’de (Nadelyayev ve diğ., 1969, 416a) *kham tsi* olarak verilmiş *kam-tsi* sözcüğünün karşılığında Çince metinde 篋 *qie* kullanılmıştır (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432b12).

(1238, 454.20) **muḡadinçığ**: “fevkalade, olağanüstü” Çin. 希 *xi* (G 4048) bk. (Shogaito, 1993, 293a).

Genellikle *adınçığ* ve *taḡ+la-nçığ* sözcükleri ile birlikte kullanılan kelime (Clauson, 1972, 768b), *muḡ ~ buḡ* adından +*ad-* eki ile türemiş (*buḡad-* Erdal, 1991, 487) ve üzerine eylemden ad yapan -*nçığ* ekini almıştır. “sıkıntı” anlamına gelen *muḡ ~ buḡ* bu anlamı ile Uygurcadaki “fevkalade, olağanüstü” anlamına gelen *muḡadinçığ* sözcüğünden anlamsal olarak uzak görünmektedir. Sözcüğün *muḡ ~ buḡ* “sıkıntı” köküne bağlı olarak sahip olması gereken “sıkılmak, sıkıntı içinde olmak” anlamı Orhon Türkçesinde karşımıza çıkmaktadır. Orhon Türkçesinde *muḡad-* sözcüğünü *b* biçimiyle *buḡad-* şeklinde ve “sıkılmak, sıkıntı içinde olmak” anlamı ile bulmaktayız (Tekin, 2003, 101). DLT’de de sözcüğün *muḡad-* şeklinde ve “bunalmak” anlamında olduğunu görmekteyiz (Atalay, 2006, II. c., 84).

Eski Uygur Türkçesinde genellikle *taḡlançığ* ve *adınçığ* kelimeleri ile görülen *muḡadinçığ* kelimesi 1238. satır dışında metnimizde 368. satırda ikileme olarak kullanıldığı *taḡlançığ* kelimesi ile birlikte görülmektedir. *taḡlançığ muḡadinçığ* “hayret verici, olağanüstü” anlamındadır.

(AYS 368, 420.9) *bo muntaḡ yaḡlıḡ taḡlançığ muḡadinçığ öḡi öḡi adroḡ adroḡ uluḡ asıḡ tusularıḡ körüp* “böylesine harikulade₂ başka başka, ayrı ayrı büyük faydalar görüp”

(1264, 455.22) *ozadın bärü äšitmätük* ifadesinin Çincesine bakıldığında 昔來未曾得聞 *xi lai wei ceng de wen* (Taisho, Cilt 16, Nr. 665, 432b25) bir olumsuzluk görülmemektedir; oysaki Eski Uyurcasında olumsuz bir ifade vardır.

³⁰⁵ 篋 *qie* G 1569, “a chest / çekmece, göz” anlamındadır.

(1271, 456.7) **mandarik m(a)hamandarik:** < Skr. *mandāraka mahāmandāraka* “kutsal bir ağaca ve çoğunlukla da bu ağacın çiçeklerine verilen bir ad; Buda’nın üzerine çiçeklerini döken ağaç” Çin. *mandarik* 曼陀羅 *man tuo luo* (G 7626 11358 7291) ve Çince *m(a)hamandarik* 摩訶曼陀羅 *mo he man tuo luo* (G 7969 3940 7626 11358 7291). Sözcükler için bk. (Edgerton, 1972, 419a, 424b).

Sanskritçesini *mandāra(va)* olarak bulduğumuz Uygurcası *mandarik* olan bu sözcük, Soothill’de mercan ağacı (Latince *erythrina indica*) anlamındadır. Cennetteki beş ağaçtan biri olan *mandarik calotropis gigantea*’nın (sütlü öz suyu olan bir bitki) beyaz bir türüdür.

Kelime *Altun Yaruk*’un bütününde şu satırlarda tespit edilebilmiş ve Taisho’daki dengiyle verilmiştir.³⁰⁶

AYS 183.12-13 *mandarik mah(a)mandarik* 曼陀羅 *man tuo luo* (Taisho Cilt 16, 416c24)

AYS 456.7 *mandarik mah(a)mandarik atl(ı)g t(ä)nridäm hua çäçäkläriḡ* 曼陀羅花摩訶曼陀羅花 *man tuo luo hua mo he man tuo luo hua* (Taisho Cilt 16, 432b27-28)

AYS 575.10 *mandarik atl(ı)g hua çäçäk* 曼陀花 *man tuo hua* (Taisho Cilt 16, 444b19)

AYS 576.4 *mandarik atl(ı)g çäçäk* 曼陀花 *man tuo hua* (Taisho Cilt 16, 444b24)

AYS’de *mandarik* sözcüğünün Çince denkliği için genelde şunlar kullanılmaktadır:

- a. 曼陀羅 *man tuo luo*
- b. 曼陀 *man tuo*

³⁰⁶ AYS’de 83.10’da geçen *mandarik*’in Çince karşılığında herhangi bir şey yer almaz.

mandarik mah(a)mandarik için de 曼陀羅 *man tuo lu* kullanılabileceği gibi
曼陀羅花摩訶曼陀羅 花 *man tuo lu hua mo he man tuo lu hua*’nın da
kullanılmakta olduğunu görmekteyiz.

(1287, 456.23) padak: < Skr. *pādaka* “şiiir, bir şiirin (dörtlüğün) dörtte biri”, Çin.
句 *ju* (G 2947). Ayrıca Çince 句 *ju* için bk. (Shogaito, 1993, 314a).

(1289, 457.2) odundur- sakındur-: “uyandırmak”

odun-, *odgur-*, *odug* fillerinin varlığından yola çıkılarak sözcük, **od-* köküne
götürülür. Ayrıntılı bilgi için bk. “Eski Uygurca *odug sak* İkilemesi Üzerine”,
(Ölmez, Mehmet, 1998, 35-37). *odundur-* sözcüğünün bu bölümde *sak-ın-dur-*
sözcüğü ile ulaç eki alarak bir ikileme oluşturduğunu görmekteyiz.

5. DİZİN

5.1. Açıklamalar Dizini

aç kız 0034	ät'özüm üzä 1047
açıg tarka 0392	b(ä)k bagdaşını olor- 0575
açok taşaŋ 0270	bäklä- bukagula- 0684
adakların irklä- 0336-0337	bir ikintiškä 0149
agmak täğşilmäklig 0342	bodis(a)t(a)ylar birlä 0387
akı 0187	busuş 0047
amırtgur- 0148	çoğ yalın 0107
anavatapte 0483	el han 0363
ap ... ap 0746-0747	elän- ärksin- 0255
arıtı 0742	erşisiz karşısız kıl- 0150
arslanlıg 0273	esil- kora- 0663
art basut bol- 0120-0121	etin- tümän- 0113-0114
asan 0449	eyin edär- 0094
asanke 0566	-gAllr üçün / ärkän 0616
asıl- üstäl- 0204	gandarve 0516
asure 0516	garude 0517
ayag çiltäg 0997	ımanç 0247
ayaş- amraş- 0170-0171	ig kägän 0110
aymançsız 0295	ilinçü mäŋi kıl- 0172
ädäd- 0179	kam-tsi 1221
[ädgü] ögli 0012-13	ķarini 0482
äläŋlär 0499	karlıg tag 1137
älig 0507	kaşınçıg 0351
'äj mıntın 0470-0471	känt suzak 0063
äjit- 0352	kertgün- ädgär- 0650
ärk 0162	kinare 0214
ät'öz kod- 0190	köp kalın 0178

kügçi küzätçi 0676
küvrüg yañkurt- 0580
m(a)habrahmi 0726
m(ä)n mäniñ küväñç 0285
mandarik m(a)hamandarik 1271
manibadare uruñut 0482
mahorage 0518
mayak 0923
miñ säkiz kata sözlä- 0922
muñadıñçig 1238
namo buddaya namo darmaya
namo sañgaya 1-2-3
“näçä ... -sAr, ança” 0038
nom ärdini 0041
nomlug aş 0721
noş tatig 0657
odug sak 0147
odundur- sakındur- 1289
oñ ’ä ƣ{n}in 1124
ozadın bärü äşitmätük 1264
öçsüz kaksız 0294
ög- külä- 0445
öñ kürtük 0064
öñdün yıñak 1010
örgün 0274
örü ulug kudı kiçig 0167-0168
övkäsiz kakıgsız 0294-0295
öz eltin- 0184
öz öz kántü 0155-0156
padak 1287
pra kuşatre 0276
pret 0391
sakıg 1160
saklan- yıçan- 0987

sañcanaçaye 0479
sarasvate 0623
säkiz otuz bag t(ä)ñrilär kuvragı
 0625
sımtag osal 0262
sımtagsız kınıg katıg köñül 0045
sindirtin 0550
suklan- 0163
sütli yağlı tąg 0168-0169
süzök köñül 0196
şakimuni 0378
şamnanç 0415
şamnu 0575
şirikene 0477
şlok takşut 1130
şurate 0841
tapıg udug ağır ayag kıl- 0220-0221
taloy ügüz 0484
tarkar- ketär- 0047
toyn 1044
tötüş- karış- 0686
tugmak ölmäklig sansarlıg
 0592
turum ara 0452-0453
tut tulvı 0342
tümäg 0320
tüş utlı 0017
tüz baz kıl- 0168
uçuz yenig 1018
ulatı 0373
upasanç 0415
upase 0415
üdsüz kolusuz 0183
üstä- 0078

üzäliksiz üstünki yeg köni tüz
tuymak burhan kutı 0135-0136
vaçirapani 0481
vaişiravane 0844
vasundare 0478
yartmak 0961
yevig yevät- 0568
yelü kökän 0694-0695
yelvi kömän 1160

yoçan 0373
yoŋa{r}ş- ayıglaş- 0686
yorıkı täğşilmäz 0181-0182
yügsäk 0273
yürüŋ ay säkiz yaŋıta 1003
yüz miŋ kolti nayut sanınça kalp
üdlärtä üç asankelar içintä 0129-
0130

5.2. İkilemeler Dizini

Budist Uygur edebiyatı içerisinde ikilemelerin oldukça yer tuttuğunu metnimizde tespit ettiğimiz ikilemeler aracılığıyla da görmekteyiz. Metnimizde tespit ettiğimiz ikilemeler şunlardır:

Eski Uygurca ikilemeler için ayrıca bk. (Çağatay, 1978, 29-66), (Şen, 2002). İslami döneme ait bir eser olan Kutadgu Bilig’de geçen ikilemeler için bk. (Ölmez, Zühal, 1997, 19-40; 1998, 235-260).

aç kız: açlık, kıtlık 0034, 0406, 0690

aç- yad- : açıklamak, izah etmek 0138, 0546, 0799, 1090, 1296

açıg ämgäk: ızdırap, sıkıntı 1113

açıg tarka: acı, tatsız 0133, 0392

açın- aya-: saygı göstermek 0654, 0201

açsız suksız: tok gözlü, ihtirassız 0187

açok adırthıg: açık seçik 0359

açok taşaŋ: açık, geniş alan 0270

ada tuda: tehlike, felaket 0097, 0144, 0183, 0681, 0707, 0828

ag- tägşil-: devir yapmak 0342

agınçsız ävrilinçsiz: kararlı, dirençli, sağlam 0562-0563

agır ayag : saygı, hürmet 0220, 0222, 0224, 0226, 0298, 0307, 0335, 0460, 0511, 0949, 1017, 1040, 1048

agır ulug: büyük 0263, 0505, 1018

alp atım: yiğit, kahraman 1252

alp ämgäk: zorluk, güçlük 0235

anut- et-: hazırlamak, düzenlemek 0618

arıg turug: temiz, duru 0619

art basut: yardımcı 0120, 0854

artat- boz-: bozup tahrip etmek 0105

asıl- üstäl-: artmak, fazlalaşmak 0192, 0204, 0213, 0256, 0350, 0661, 0723,

atl(ı)g maŋallıg: kutlu 0327

avant tıtag: neden, sebep 0069, 0175, 1322

aya- ağırıla-: saygı göstermek 0197, 0652

ayag çiltäg: saygı, onur 0997

ayaş- amraş-: sevgi ve saygı duymak 0170,
ayat- ağırlat-: saygı göstermek 0089
ba- bāklā-: bağlamak, zincire vurmak 0164
balık uluş: memleket, ülke, şehir 0248, 0675
barça tüzü: hepsi, bütün 0520-0521
baş başdın: en baş, ilk 0472
başdınkı yeg: üstün, baş, yüce 0572
bāk bādük: sağlam, pek 0505
bāklā- bukagula-: bağlayıp zincire vurmak 0684
bil- uk-: anlamak 0018
bodun kara: halk 0167, 0076, 0177, 0234, 0404, 0644, 0669, 0673, 0683, 0700, 0712, 0748
boşgun- tut-: dikkate alıp anlamak 0070-0071, 0081, 0140-0141, 0199, 0414, 0443, 0809-0810, 1077
bul- kazgan-: elde edip kazanmak 0257, 0553
busuş kadgu: keder, kaygı 0047, 1208
busuşsuz kadgusuz: dertsiz sıkıntısız 0076
buyan ädgü kılınç: sevap 0033, 0158, 0174, 0187-0188, 0257, 0346, 0419, 0426, 0456, 0548, 0552, 0556, 1307
çaç kaş: firuze vb. 0185
çok yalın: ışıık, parlaklık 0078, 0107, 0203, 0351, 0722, 0768, 0951, 0972, 1199, 1231
çoğlug yalınlg: ışııltılı, parlak 0213, 0427-0428, 1253
çogsuz yalmsız: ışıksız, gösterişsiz, parıltısız pırıltısız 0659
äd tavar: mal mülk 0185, 0904, 0941, 0951, 0971, 0985, 1057
ämgäklig tolgaklıg: eziyet çeken, sıkıntılı 1085-1086
ämgät- ölür-: eziyet verip öldürmek 0685
är- tur-: durmak, kalmak 0519, 1243
ärdini yinçü: mücevher, inci 0185
ärklig türklüg: güçlü, yiğit 1252
ärüş üküş: pek çok, sayısız 0109
äşid- tıñla-: dinlemek 0068, 0101, 0142, 0196, 0206-0207, 0217, 0231, 0248-0250, 0290, 0651, 0716
äzüg armak: yalan 0981

ediz yügsäk: yüksek, engin 0273

el uluş: memleket, ülke 0062, 0104, 0108, 0146, 0156, 0258, 0404, 0430, 0644, 0649, 0668, 0672, 0680, 0710, 0760, 0802, 1195, 1205

elän- ärksin-: hükmetmek 0255, 0350

elig han: hükümdar 0017, 0066-0067, 0080, 0087, 0096, 0100, 0102, 0112, 0119, 0140, 0143, 0149, 0154, 0155, 0159, 0195, 0205, 0215, 0218, 0232, 0244, 0262, 0268, 0281, 0283, 0310-311, 0346, 0394, 0410-0411, 0422, 0424, 0430, 0439, 0455, 0458, 0643, 0609, 0613, 0634, 0640, 0648-0649, 0669, 0673, 0710, 0714, 0745, 0801, 0827, 1149

enç mänji: huzur 0836, 0907, 1178, 1192, 1196

enç mänilig: huzurlu, sevindirici 0077, 0167, 0405, 0711, 0829

ençgü mänji: huzur, mutluluk 0012, 0048, 0253

ençgü äsängü: huzur 0176

ençgülüg äsängülüg: huzurlu 0145

ençgülüg meñilig: huzurlu 0021

erinç yarlıg: zavallı, acınacak 1085

erşisiz karşısız: kavgasız 0150, 0169, 0750

et- yarat-: süslemek, donatmak 0275

etin- tümän-: düzenlemek, hazırlamak 0113

garh yultuz: gezegen, yıldız 0181

hatun kırkın: hatun, cariye 0233, 0245

hatun tegit: hatun, prens 0292

manç tayanç: yardımcı, müşavir 0293

ig agrıg: hastalık 0144, 1194

ig kägän: hastalık 0034

ilinçü meñi: eğlence 0172

irig yavgan: kaba, kötü 0165

irü b(ä)lgü: belirti, işaret 0695

isig tumlug: sıcak- soğuk 0179

iş küdök: iş, güç 0165, 0408, 0906,

iş yumış: iş, görev 1097

kalp üd: zaman, dönem 0130, 0340, 0355,

kara yürüñ: siyah beyaz 0694

käntü öz: kendi 0336, 0371

ken kâligmä: gelecek, âti 0017, 0061, 0194, 0243, 0410, 0564, 0604
keñür- yadıl-: açmak yaymak 0531, 0833, 1091, 1120, 1180, 1195,
kertgün- ädgär-: inanmak 0650
kıl- kazgan-: oluşturmak, yerine getirmek 0347, 0397
kınıg katıg: acımasız, kıyıcı 0045, 0506, 1175
kod- kemiş-: vazgeçmek, bırakmak 0679
kolti nayut: sayısız 0129, 0588, 0741,
koollug ulduñlug: tabanlı 1146
korkınç ayınç: korku 0124
kök kalık: gökyüzü 0462, 0521, 1157
köni tüz: doğru düzgün 0136, 0384, 0561, 0777
köp kalın: kalabalık, çok 0178
kşan üd: an, lahza 0512
kut buyan: saadet, mutluluk 1214
kut vahşik: ruh 0474, 0705, 0765
kü- küzät-: kollamak, korumak 0020, 0025, 0028, 0033, 0046, 0072, 0083, 0088, 0094, 0147, 0237, 0614, 0647, 0670, 0828, 0835, 0863, 0993, 1088, 1094, 1174, 1099, 1250, 1284
kügçi küzätçi: gözcü, bekçi 0676
küç küsün: güç kuvvet 0203, 0400, 0768
kün ay: gün, ay 0181, 0693, 0972, 1158
küsüş sakınç: dilek, amaç 1064
män mäniñ küvänç: gurur, kibir 0285
mäñi ögrünç: sevinç, mutluluk 0177, 1060
noş tatıg: hayat iksiri 0209, 0641, 0586, 0657, 0767
odug sak: uyanık, bilinçli 0099
oduntur- sakıntur-: uyarmak, bilinçlendirmek
ogad- şaş-: şaşmak, yanılmak 0388
ogul kız: oğul – kız 0084, 0988
ordo karşı: saray, köşk 0246, 0248, 0291, 0381, 0402, 0463, 0470, 0474, 0518,
oyun bädiz: süs 0324
oz- kutrul-: kurtulmak 0343
ög kañ: ana baba 0084

ög- külä-: övmek, methetmek 0068, 0200, 0417, 0445
ögrünç sävinç: sevinç, mutluluk 0171, 0177, 1041, 1060
ögrünçlög sävinçlig: sevinçli, mutlu 0252, 0296
ööcsüz kaksız: intikam niyeti olmayan 0294
övkäsiz kakıgsız: öfkesiz 0295
öz kántü: kendi 0155, 0159
öz yaş: hayat, ömür 1060
pra kuşatre: sayeban, gölgelik 0276
saklan- yıçan-: saklanmak, gizlenmek 0987
säv- tapla-: sevmek, arzulamak 0269
sımtag osal: tasasız, kaygısız 0262
sın süñük: iskelet, kemik 0357
süñüş atış: karşılıklı saldırma 0164
süü çärig: ordu, asker 0120, 0123, 0320
süzök kertgünç: temiz, imanlı 0067, 0101, 0216, 0264, 0286, 0505, 0949,
taloy ügüz: okyanus 0484, 0591, 0631, 0663, 1138
tañlançig muñadınçig: hayret verici, olağanüstü 0368
tapıg udug: saygı, hürmet, hizmet 0219, 0220, 0222, 0224, 0510, 0926, 0948, 1039, 1274
tapın- udun-: hürmet göstermek, hizmet etmek 0069, 0198, 0389, 1015, 0812-0813
tarkar- ketâr-: uzaklaştırmak 0047, 0073
tävlig körlüg : hilekar, aldatıcı 0981
tävsüz körsüz: hilesiz 0979
terin kuvrag: topluluk, cemaat 0040, 0071, 0082, 0200, 0322, 0416, 0444, 0654, 0720, 0784, 0832, 1302
tit- ıdala-: vazgeçmek, bırakmak 0669, 0673, 0678
tod- kan-: kanmak, doymak, tatmin olmak 0642
tolu tükäl: eksiksiz, tam 0521
toym dentar: din adamı, rahip 1044
tötüş- karış-: savaşıma, çatışma 0686
tözün yavaş: halim selim 0676, 0705, 0764
tug- öl-: doğmak- ölmek 0341, 0592
turum ara: hemen 0462, 0493

tütrüm tärîḡ: derin, ince 1265
tüş utlı: sonuç, karşılık 0158
tüz baz: barış, huzur 0168
uç- kalı-: uçmak 1058
uçsuz kırıksız: uçsuz kıyısız 0590
uçuz yenig: değersiz, ucuz 0186
ugur yık: fırsat, vesile, zaman 1068-1069
ulsuz tüpsüz: sonsuz 0592, 0781, 1139
ulug bädük: büyük, yüksek 0401, 0549
umug inag: umut 0779
ut- yegäd-: mağlup etmek, yenmek 0434, 0785
üd kolu: zaman, dönem 0180, 0645
üdrül- säçil-: ayrılmak, seçilmek 1291
üdsüz kolusuz: zamansız 0183
üküş tälîm: çok fazla, sayısız 0177, 0179
ülgülänçsiz täñläñçsiz: kıyaslanamaz, ölçülemez 0256, 0548
ülgüsüz sansız: sayısız, hesapsız 0397, 0529, 0587, 1301
ülgüsüz üküş: sayısız, çok fazla 0632
ürüg uzatı: daima, sürekli 0206, 0726, 0862, 0988, 1241
v(a)çirazan örgün: taht 0574
yagı yavlak: düşman 0035, 0098, 0104, 0121, 0259,
yan- ävril-: dönmek, geri çekilmek 0385
yaruk yaltrık: parlak parıltılı 0501, 1100
yarut- yaşut-: aydınlatmak, ısıtmak 0470, 0526, 1134
yavlak ayıḡ: kötü, çirkin 0163
yäklîḡ içgäklîḡ: cinli şeytanlı 0117-0118
yegäd- kötrül-: gelişmek, üstünleşmek 0254
yel yagmur: yel yağmur 0182, 0698
yer oron: yer 0066, 0519, 0526, 0706, 1187, 1279
yer suv: yeryüzü 0701, 1245
yetinçsiz tutunçsuz: erişilmez 0551
yelvi kömân: sihir, büyü 1160
yiti kımıḡ: gayretli, istekli 0266, 0788
yitlin- bat-: kaybolmak, yitmek 1296

yok ıgay: yoksul, fakir 1085

yoęarıř- ayıęlař-: iftiralatřmak, kavga etmek 0686

yüz mājiz: yüz, sima 0357

5.3. Uyğurca-Çince Dizin

a seslenme durumu, ünlem

atı kötölmüş-ä 0261, *küzätdäçilär-ä* 0304, *m(a)haraaçlar-a* 0037, 0128, 0193, 0333, 0500, *tözün(i)yä* 0544, *tözünlär ogliya* 0564

aç aç, tok olmayan

a. kız 飢饉 ji jin 0034, 0406, 0690

aç- açıklamak, yorumlamak, açmak, anlaşılır duruma getirmek

a.-a yada 0138, *a.-a yada keñürü 廣流布 guang liu bu* 0546, 0799, 1090, 1296

açığ acı, hiddet

a. ämqäklärin 1113

a. tarğa 0133, 0392

a.+ları kälip 悲 bei 1267-1268

açın- 1. açmak, soymak, çıkarmak (elbise)

tonların a.-ıp 袒 tan 0054, 1125

2. (günahları) açıkça ortaya koymak, kabul etmek, itiraf etmek

a.-masar ayamasar 0654

ayamış a.-mıŝ 0417

ayasar a.-sar 0072, 0445

a.-sar ayasarlal 0201

açsız tok, aç değil

a. suksız 0187

açok açık, geniş (alan)

a. taşay 敞 chang 0270

a. adırtlığ 0359

ada engel, zorluk

a. tuda 災禍 zai huo 0681

a. tudalar 災橫 zai heng 0183, *災怪 zai guai* 0707

a. tudaları 患 huan 0144

a. +ların tarkarıp 0047

a. +ların ämgäklärin 惱 *nao* 0072-0073

a. +sı 0110, 0123, 0259

a. +sın 0035, 0148

a. +sın tudasın 患 *huan* 0097, 患 *huan* 0828

a. +sınta tudasınta 衰惱 *shuai nao* 0235-0236, 0646

adaq ayak 足 *zu*

a. asra kılıp 0432

äligiñiz a. +ıñız 手足 *shou zu* 1147

a. +ınızñıñ uulınta 足下 *zu xia* 1144

t(ä)ñri t(ä)ñrisi burhan a. +ınta 1126-1127

a. +ların irkläyü 足步 *zu bu* 0336

a. +ların irklämişçä 0348

adasız tehlikesiz, tehlike içinde olmayan

a. tudasız 0749, 無災厄 *wu zai e* 0994

adın başka, diğer, farklı

a. 0149, 0260, 1063

a. balık 0675, *a. ymä* 復 *fu* 0824

säçilmiş a. +ka 1152

a. +lar 0162, 他 *ta* 930

a. +larğa [korkı]ñçılığ 0837-0838

a +nıñ eliñä 他國 *ta guo* 0161

adınısıg başka türlü

idi a. 1074

a. kılıp 0983

adırtılıg farklı, belirgin, açık, ayrıntılı

açoq a. 0359

adroq başka, ayrı, farklı

a. a. 種種 zhong zhong 0276, a. a. 種 zhong 0369, a. a. 種種 zhong zhong 0522, a. a. 種 zhong 0680-0681, a. a. 種種 zhong zhong 0731

a.+ka tükällig 0794

ağılık hazine, hazine saklanılan yer (Skr. *garbha* veya *pitaka*) 藏 *cang*

ärdini a.+lar 寶藏 bao cang 1066

a.+larıg körgäli 0996

ağınçsız sağlam, sarsılmaz

a. ävrilinçsiz 不復退轉 bu fu tui zhuan 0562-0563

ağır şeref, saygı, önemli, değer

a. ayağ ‘saygı, hürmet’ 0220, 0222, 0224, 0226, 0298, 0307, 0335, 0460, 0511, 0949, 1017, 1040, 1048

a. ayağ kıl- 承事尊 cheng shi zun 0339, 恭敬 gong jing 0331, 0335, 1048,

供養 gong yang 1228, 尊重 zun zhong 0413

a. ayag tapıg udug kıl- 供養 gong yang 0973-0974, 1273

a. ayağıg 尊貴 zun gui 1199

a. ayamakın 恭敬 gong jing 0055, 恭敬 gong jing 1129

a. tetir 1154

a. uluğ 恭敬 gong jing 0263, 0505, 殷重 yin zhong 1018

a. uluğ sakınç 想虔恭 xiang qian gong 0327

ağırla- saygı göstermek, hürmet etmek, ağırlamak → *aya-*

ayamasar a.-masar 0652

ayasar a.-sar 0197

ayasar a.-sarlar 0069

ayasarlar a.-sarlar 0141-0142

ayazunlar a.-zunlar 0717, 0811-0812

ayayu a.-yu 0083

ağlak ıssız, boş, تنها 獨 *du 0965*

a. oronta 獨處 *du chu* 0965

ağmak suçu tekrarlama, dönme, yerini değiştirme

a. tığsilmäklig 復得 *fu de* 0342

ağrıg hastalık → *ig*

ig a. 0144

ig a.+tın 病 *bing* 1194

ağtın- çıkmak, yükselmek, çıkarmak 出離 *chu li* 1311

kökkä a.-ğay 1072

yolğa a.-ıp 道出離 *dao chu li* 1311

akı cömert

buşığa a. 0187

aķuruk(ı)ya sessizce

ünin a. 0931

al- almak

tapıgımın ayağımın a.-ğalı 0380

alın- alınmak, elde edilmek

yolçı yerçi a.-ıp 0639

alğa- övmek, methetmek

ögzünlär a.-zunlar 讚歎 *zan tan* 0814

ögä a.-yu 讚 *zan* 0543, 讚歎 *zan tan* 0989, 1110, 稱歎 *cheng tan* 1237

alķu bütün, hep, hepsi

bolarnıñ a. 1186

a. ädgülärin 1153

a. ämgäk 1207

a. iş küdökläriğ 0906

a. tınl(ı)ğ 0977

a. üdtä ķoluda 0645

a. yok çığay 1085

a.+da başdınķı 0571, *a.+ta utmıř yegädmıř* 0785

a.+nı barķa 0432, 1064

alkuğun bütün, hep

a. barça 一切 *yi qie* 1254, 1305

alp zor; cesur, kahraman

a. atım 1252

a. bulguluk 苦行 *ku xing* 0135, 0776

a. kılğuluk 苦行 *ku xing* 0567

a. +ınta ämgäkintä 0235

altı altı (sayı adı) 六 *liu* 0960

altınç a. otuz 1107

altınç a. y(e)g(i)rmi 0653

miñ a. yüz 千六百 *qian liu bai* 0960

altınç altıncı 第六 *di liu*

a. 0020, 0064, 0248

a. altı y(e)g(i)rmi 0653

a. altı otuz 1107

a. beş otuz 1062

a. beş y(e)g(i)rmi 0608

a. bölöküg 1327

a. iki y(e)g(i)rmi 0473

a. säkiz otuz 1197

a. säkiz y(e)g(i)rmi 0743

a. tägzinç 卷第六 *juan di liu* 1323

a. toköz 0338

a. toköz otuz 1243

a. toköz y(e)g(i)rmi 0788

a. tört otuz 1016

a. tört y(e)g(i)rmi 0563

- a. üç otuz* 0971
a. üç y(e)g(i)rmi 0518
a. üleş 1288
a. yeti otuz 1152
a. yeti y(e)g(i)rmi 0675
a. üleş on 0383
y(e)g(i)rmi a. 1325

altınkı alt taraftaki, aşağıdaki

yer a. 0995

altun altın 金 *jin* 1046

- a. bermiş* 0962
a. kapçuk 金囊 *jin nang* 1046
karşapan a. 0959, 0962
a. kümüş 金銀 *jin yin* 1057
a. öñlög 金 *jin* 0004, 0468, 0491, 0495, 金 *jin* 0524, 0533
a. öñlög yaruk yaltrıklıg kopta kötrülmiş nom eligi 金光明最勝 *jin guang*
ming zui sheng 0059, 金光明最勝 *jin guang ming zui sheng* 0602, 0797,
金光明最勝 *jin guang ming zui sheng* 1170, 1293, 金光明最勝 *jin guang*
ming zui sheng 1317
a. tilgänlig 0345-0346

altunluğ altınlı, altınla süslenmiş 金 *jin* 1150

a. [ta]ğ 金山 *jin shan* 1150

amırtğur- sakinleştirmek, teskin etmek

yagı adasın a.-up 0148

amra- sevmek

a.-yurça oğşayurça 0085

amrak (karşılıklı) sevmek

a. ayağlıg bol- 愛寵 *ai chong* 1056

amraş- sevinmek

ayaşdaçı a.-daçı 愛重 *ai zhong* 0171

amtı şimdi

a. 0309, 0382, 0563, 0605, 0855, 今 *jin* 1084, 1154

ana anne, ana

ğarininiğ a.+sı 訶利底母 *he li di mu* 0629

anavatapte < Skr. *anavatapta* ısısı olmayan, soğuk göl 無熱惱池 *wu re nao chi*
0483, 0630

a. luu hanı 無熱惱池龍王 *wu re nao chi long wang* 0630

a. luu hannıñ 無熱惱池龍王 *wu re nao chi long wang* 0483

ança o vakit

a. 0689, 1282

ançada ondan sonra, o vakit

a. oğ 0045, 0984

ançulayu böylece, bu suretle

a. 0728, 1211, 1217, 1223

anı onu

a. 0332, 以 *yi* 0456 , 0855

a. üçün 是故 *shi gu* 0036, 是故 *shi gu* 0090, 0309, 是故 *shi gu* 0608,

0709, 0757, 故 *gu* 1161

anın onun için

a. 0139, 0214, 0229, 0370, 0563, 0755, 0805, 是故 *shi gu* 0817, 0952, 0986, 1089, 1154

anı onun

a. 0951

anta orada, ondan sonra

a. 1210

a. basa 時 *shi* 0315

a. ötrü 0238, 爾時 *er shi* 0843

antada ondan, ondan sonra

a. ken 0879, 時 *shi* 0922, 0964

a. basa 0527, 時 *shi* 0898, 時 *shi* 1121

antağ öyle, böyle, o gibi

a. 以是 *yi shi* 0807, 0947, 1068

a. balıkdağı 0946

anut- hazırlatmak

a.-miş etmiş 嚴飾 *yan shi* 0618

ağa ona

a. 0956

ap da/de, dahi, hem hem

*a. öz ät'özlärin a. k(ä)ntü terinin kuvrağın a. imärigmä kamağ bodunun
ğarasın* 0746-0747

a. ymä 0605

apam şimdi

a. birök 若 *ruo* 1037

ara ara

turum a. 'hemen' 0462, 0493

arığ (I) arı, temiz, saf 淨 *jing*, 清淨 *qing jing*

a. ävtä 淨室 jing shi 0923, 淨室 jing shi 0966, 0968 a. baçatıp 1004, a. köñüllügkä 1162, a. küzätip 0967, a. suvka kir- 清淨澡浴 qing jing zao yu 0885, a. ton 淨衣 jing yi 0283, 鮮潔衣 xian jie yi 0885, a. turuğ 清淨 qing jing 0619, a. yañı ton 純淨鮮潔之衣 chun jing xian jie zhi yi 0316, a.+ı 淨 jing 1151

arığ (II) orman, çalılık 林 *lin*

taglarta a.+larta 於...山林 yu ... shan lin 0064

arıt- arıtmak, temizlemek, temiz duruma getirmek

yumış a.-mış 0315

arıtı tam, tamamen

a. oğşayu täginmä- 不可為喻 bu ke wei yu 0742, 0756

arқа topluluk

ınançlar tayançlar a.+sı 0293

armaқ hile, entrika

äzüg a. 0981

armaқsız hilesiz, yalansız

äzügsüz a. 0980

arslanlıғ arslanlı, arslanla süslenmiş

a. 師子 shi zi 0273

art yardım

a. basut bol- 作護助 zuo hu zhu 0120, 資 zi 0854

artak çürümüş, bozulmuş, çürük, bozuk

yavız a. 0707

artat- bozmak, çürütmek, mahvetmek, kötüleştirmek

a.-ğalı buzğalı 壞 huai 0105

artok fazla, artık, çok

a. bolu 0796

artokrak fazlaca, çok fazla, daha çok

a. 0297, 1159, 1293

a. süzulgülük 1115

artur- çoğaltmak, arttırmak

a.-up yıgguluq kizlägülük ärmäz 0975

arži < Skr. r̥ṣi evliya 仙 xian

beş törlüg bögülüg ädrämkä tükällig ulug küçlüg a.+lar 五通神仙 wu tong shen xian 0731,

beş törlüg bögülüg ädrämkä tükällig a.+larnıñ 五通仙 wu tong xian 0736-0737

beş törlüg bögülüg ädrämkä ulug ulug a.+larnıñ 五通仙 wu tong xian 0791

as- I asmak

pra kuşatrelar a.-ıp 0277

as- II çoğaltmak, arttırmak

a.-a üstäyü 1298

a.-ıp üklitip 0775

a.-ıp üstäp 0287

asan < Skr. āsana oturulan, ikamet edilen yer 座 zuo

a. tüpiñä 座 zuo 0449

asanke < Skr. asaṃkhyeya sayısız, çok, sayılamayacak kadar çok 百千俱胝那庾多

bai qian ju zhi na yu duo

üç a.+lar 劫 jie 0130

a.+lar 百千俱胝那庾多 bai qian ju zhi na yu duo 0566

asıĝ yarar, fayda, kazanç

a. tusu kıl- 利益 li yi 0010, 0606

a. tusularıĝ kör- 利益 li yi 0370

uluĝ a.+ı 利益 li yi 0816

a.+ka ädgükä 福德利 fu de li 0616

a.+ka tusuķa 增益 zeng yi 0754

asıĝlıĝ yararlı, faydalı, kazançlı

a. nomuĝ törög 0803, tınl(ı)ĝlarķa a. 0011

yertinçükä a.+ın 0726

asıl- çoĝalmak, artmak

a.-gay 增 zeng 1255

a.-ĝalı üstälgäli 饒益 rao yi 0204

a.-gay üstälgäy 增 zeng 0256, 增 zeng 0661, 增益 zeng yi 0723

a.-ıp üstälip 增益 zeng yi 0213

kutı kıvı a.-ur 福增 fu zeng 0350

a.-ur üstälür 增益 zeng yi 0192

asra aşağıda, alçak

adak a. kılp 0432

a. köñüllüg 讓 rang 0173

asure < Skr. asura cin, şeytanlar grubuna verilen bir ad 阿蘇羅 a su Luo

a.+lar birlä süñüşgäli 阿蘇羅共鬥戰 *a su Luo Gong Dou Zhan* 0030

a.+larnıñ garuđelarnıñ 阿蘇羅揭路荼 *a su Luo Jie Lu Cha* 0516

aş yemek, gıda, aş, yiyecek 食 *shi*

a. içgölär 飲食 *yin shi* 1016

a.+ın suvsuşın 飲食 *yin shi* 0925

nomlug a.+ka 法味 *fa wei* 0721

aşa- almak, kabul etmek, yararlanmak 受 *shou*

tüşin utlısın a.-lar 受其報 *shou qi bao* 0158-0159

ädgü ädgü mänig a.-gaylar 0773-0774

aşnu önce, evvel, ilk önce

a. 時先 *shi xian* 0921

'äñ a. 時先 *shi xian* 0268

at ad, isim, unvan

a. yol ayag 0997

a.+ı kötrülmiş ayagka tägimlig täñrim 世尊 *shi zun* 0057, 世尊 *shi zun* 0079,

0090, 世尊 *shi zun* 0242, 世尊 *shi zun* 0438, 世尊 *shi zun* 0600, 世尊 *shi zun*

0666, 世尊 *shi zun* 0702, 世尊 *shi zun* 0723, 世尊 *shi zun* 0757, 世尊 *shi zun*

0805, 世尊 *shi zun* 0847, 世尊 *shi zun* 0875, 0999, 世尊 *shi zun* 1036, 世尊

shi zun 1075, 1103, 世尊 *shi zun* 1275 *a.+ı kötrülmişä* 0261 *a.+ı kötrülmiş+ä*

世尊 *shi zun* 0261, 0636

burhanlar a.+ın 1049

ata- ad vermek, adlandırmak, çağırmak

burhanlar atın a.-yu 稱佛名 cheng fo ming 1049

atım savaşı, nişançı; nişancılık, atıcılık

alp a. 1252

atış atış, atma (birbirine atma)

sünüş a. 鬥戰 dou zhan 0164

atl(ı)ğ adlı, denen, denilen, adlandırılan

a. bir tözün 0947

çintamani ärdini a. 0849, 0861, 0899, 0909

nom eligi a. 0060, 0604, 0798, 1076, 1319

m(a)ndarik m(a)hamandarik a. 1271

a. maṅgallıg 0327

nom eligi a. 0006

yertinçüg küzätmäk a. 0008, 1322

avant < Soğd. 'nβ'nt sebep, neden

a. tıltag üzä 因緣 yin yuan 0175, 0766

avınçğa ihtiyar, yaşlı

qarı a. 老人 lao ren 1043-1044

ay (I) ünlem, nida

a. tözün 0935

ay (II) ay (gök cismi) 月 yue

a. 月 yue 1003

kün a. 日月 ri yue 0181, 0694, 1158

tolun a. +ka 滿月 man yue 1132-1133

künli a. +lı 日月 ri yue 1070

ay (III) ay

altınç a. +nıŋ 1326

ay- söylemek, demek 說 *shuo*

a.-u beräyin 0310

körkitdilär a.-dılar 說 *shuo* 0733

a.-mıŋ 0734

aya aya, el ayası, avuç içi 掌 *zhang*

a.+ların kavşurup 合掌 *he zhang* 0055, 合掌 *he zhang* 1128

aya- saymak, saygı göstermek, hürmet etmek 恭敬 *gong jing*

bilip ukup a.-duŋda 0018

a.-ğuluk 'äŋitgölük 欽重 *qin zhong* 0352

açınmasar a.-masar 不能尊重供養 *bu neng zun zhong gong yang* 0655, *a.-*

masar ağırlamasar 不供養尊 *bu gong yang zun* 0652

a.-mıŋ açınmıŋ 0416

äŋidmıŋın a.-mıŋın 0826-0827

a.-sar açınsar 0072, 尊重 *zun zhong* 0445; *a.-sar ağırlasar* 恭敬 *gong jing* 0197; *a.-sar ağırlasarlal* 0069

a.-sarlar ağırlasarlal 恭敬 *gong jing* 0141; *açınsar a.-sarlar* 尊重 *zun zhong* 0201

a.-zunlar ağırlazunlar 恭敬供養 *gong jing gong yang* 0716-0717, 恭敬尊重 *gong jing zun zhong* 0811-0812

a.-yu ağırlayu 恭敬 *gong jing* 0083

ayağ saygı, hürmet

ağır a. 0212, 0222, 0224, 0226, 0298, 0307, 0331, 0339, 0413, 0460, 0511, 0940, 0949, 0973, 1017, 1040, 1048, 1228, 1273

a. çiltäg 0997

ağır a.+ıg 1199

tapığımın a.+ımın 養供 yang gong 0380

a.+ka tągimlig 0058, 0079, 0091, 0242, 0438, 0601, 0666, 0703, 0724,
437.15-16, 0757-0758, 0806, 0848, 1000, 1036, 1075, 1103, 1263, 1275

ayağlıg saygılı, saygıyla ilgili

amrağ a. 1056

ayamak saygı gösterme

ağır a.+ın 0055-0056, 1129

ayaş- karşılıklı saygı göstermek

a.-daçı amraşdaçı 0170

ayat- saygı göstermek, saymak

a.-ğay ağırlatğay biz 無不尊敬 wu bu zun jing 0089

ayıg kötü, fena

a. sakınç 0163

a. törölär 0668

ayığlaşmak birbirini kötülemek

yoŋa{r}şmak a. 0687

ayınç korku, heybet

korkınç a. 0124

ayıt- sormak, söylemek

muntağ a.-duğda 0938

tep a.-ğay 問言 wen yan 0938

a.-ı sözlädi 0728

a.-ıp 語 yu 1051

a.-mış k(ä)rgäk 0554

aymançsız çekinmeyen, korkusuz

a. köjülin 0295

azu yahu, veya; yoksa

a. 乃 nai 0245, 0248, 1003, *乃 nai* 1042, 1043, *或 huo* 1054, *或 huo* 1055, 1057, *或 huo* 1058, 1059, 1060

ažun Soğd. ''zwn hayat, varlığın samsaradaki şekli 趣 *qu*

beş a. t(ı)nılgılarını 0779

kişi a.+ı esilgäy kooragay 趣損減人 *qu sun jian ren* 0662-0663, *yılkı pret a.+ı* 1185

kenki kenki a.+larta 0772

a. a.+ta 0995, *a.+ta a.+ta* 0353, *bir a.+ta* 1093-1094 *közünür a.+ ta* 於現世中 *yu xian shi zhong* 0254, *üküş a.+ta* 0394

közünür a.+tağı 於現世 *yu xian shi* 0349

ažunluğ varlık bulmuş, hayat bulmuş

a. uluğ 0753

baçat- oruç tutturmak

arığ b.-ıp 1005

bag sülale

säkiz otuz b. t(ä)ñrilär kuvrağı 二十八部諸藥叉神 *er shi ba bu zhu yao cha shen* 0626

säkiz otuz b. t(ä)ñrilärniñ 二十八部諸藥叉神 *er shi ba bu zhu yao cha shen* 0480

miñ b. yäklär 千藥叉神 *qian yao cha shen* 1096

bağdaşın- Paryanka (meditasyon amacıyla kullanılan bir oturma, bağdaş şekli) duruşunda oturmak

b(ä)k b.-u olorup 坐 *zuo* 0575

bağlı bağlı

b. kişilər 1189

bahşı < (Çin. 博師 *bo shi*) hoca, üstat, öğretmen, usta 師 *shi*

uluğ b. 大師 da shi 0288

b.+mın şakimuni 0378

b.+sıya tuşdaçı 0364

balık şehir

b. uluş 國土 guo tu 0675

b.+ın uluşın 城邑 cheng yi 0248

antağ b.+dağı 0946-0947

bamak bağlama

b. bāklämäkdä 繫縛 ji ju 0164

bar var, mevcut

b. ärsär 0144, 有 *you* 1183, 有 *you* 1188, 1209, 1212, 1221, 1281

b. ärip 0650

bar- gitmek, ulaşmak

b.-ğalı 0116

b.+ı tägingäy biz 0620

t(ä)rkin tavrati b.-ıp 速去 su qu 0957

b.-mış k(ä)rgäk 0329, 0374

ädgün b.-mış t(ä)ñrim 0709

barça bütün, hepsi, bütünüyle, büsbütün

b. 0145, 0432, 0457, 悉皆 *xi jie* 0678, 0782, 皆 *jie* 0809, 1065, 悉皆 *xi jie*

1185, 悉皆 *xi jie* 1202, 悉 *xi* 1248, 1254, 1305

üküşü b. 0191

b. +ka 0089, 0339, 0487, 0520

b. +nı 40035, 0526, 1061-1062

b. +nıŋ 皆具 *jie ju* 1232

bas- basmak

köntürgäy b.-gay 0433

basa ondan sonra, sonra

b. b. 數 *shuo* 0691

anta b. 0315

antada b. 0898, 1121

basa oŋ 0527

basın- basmak, ezmek

yat yağıka b.-mağuluk 怨敵不來侵 *yuan di bu lai qin* 0407

basınç zulüm, baskı

b. +ın tarŋarıp 0751

basut yardım, destek

art b. 0121, 0854

baş baş, kafa, ilk, öncü

b. başdıŋ 0472

b. +ın ƣamağ t(ä)ŋrilär 0763, *t(ä)ŋrilär b. +ın* 1301

tünägü oron b. +ınta 0968

başdınkı birinci, ilk, baştaki

b. yeg 0572

b. +da b. 0219, 最上 *zui shang* 0251

yeg başdınkı 0753, 0781

yer b. 0583

başdıŋ öncü, lider

baş b. 0472

başla- başlamak

ärkligi b.+p 0631

'äŋ b.-yu 0312

bat- batmak, yok olmak, görünmemek

yitlingäli b.-ğalı 1297

baz barışık, sakin, barış

tüz b. kıltı 0168

bädiz resim, süs

oyunun b.+in 音樂 yin le 0324

bädizät- resim yapmak, süslemek

körkünüzni b.-zün 1008, *tükäl b.-zün 并畫 bing hua* 1012

bädizçi sanatkar

uz b.+g 1004

bädük büyük

uluğ b. 0401, 0549

bäk b. 0505

bäg bey, efendi, üst düzey görevli

b.+lär buryuklar 0292

äliglär b.+lär 0759, 0808

b(ä)k sıkı, sağlam, pek

b. bädük 0505

b. bağdaşını oluru 0575

b. köñül 1175

bäklämäk sağlamlaştırma, sıkılaştırma

b. buğağulamaq 繫縛 ji ju 0684

bamaq b.+dä 繫縛 ji ju 0164-0165

b(ä)lgü belirti, işaret, belgi 相 *xiang*

b.+g körsär 見是相 *jian shi xiang* 0963

kop b.+kä ägsüksüz 相具足 *xiang ju zu* 1148

ädgü b.+lär 妙相 *miao xiang* 0429, *irü b.+lär* 0109-0110, 相 *xiang* 0695

b.+lärig körüp 現 *xian* 0536

b(ä)lgür- belirmek, ortaya çıkmak, görünmek 變成 *bian cheng*

nä için b.-är 1210

közüngäy b.-gäylär 0430-0431

tütsüglüg kuşatrelar b.-üp 香蓋變成 *xiang gai bian cheng* 0488, 香煙變成蓋

xiang yan bian cheng gai 0523

yelü kökän b.-gäy 0695

b(ä)lgürt- belirtmek, göstermek

ärdini yinçü b.-gäli 1055

irü b(ä)lgülär b.-üp 0110

urı ät'özin b.üp 0934

bärü beri, bu yana

ozadın b. 昔來未 *xi lai wei* 1264

ber- vermek

ayu b.-äyin 0310

b.-gäli tınl(ı)glarğa 1177

b.-gäli eliglärkä 1213

karşapan altun b.-gil 0959

küyü küzätü b.-ip 0046, 0072, *nomlayu b.-ip* 0800

ençgü mäñi b.-iñlär 0048

altun b.-miş 0962

tüzü tükäti b.-särlär 0086

ençgü mäñi b.-t[äçi] 0012

buşi b.-zün 0975

ögä alqayu b.-ürlär 1237

beş beş 五 *wu*

altınç b. otuz 447.0

altınç b. y(e)g(i)rmi 431.0

b. aźun t(i)ñlıqlarnıñ 0778

b. törlüg 0279, 0729, 0735, 0790, 1005

b. y(e)g(i)rmi 十五 *shi wu* 1003

b. yüz 五百 *wu bai* 0483, 五百 *wu bai* 0629

beşär beşer

b. yüz 1278

bışrun- öğrenmek, çalışmak, alıştırma yapmak, talim etmek

b.-daçı tutdaçığ 受持 *shou chi* 1236

bil- bilmek; anlamak, ayırımına varmak 知 *zhi*

inçä b.-iñlär 當知 *dang zhi* 0152, 0333

bügü biligläri üzä b.-ip 0537, *b.-ip ukup* 0018

b.-miş k(ä)rgäk 0215, 知 *zhi* 0964

bilgä bilge, hakim

tükäl b. 0126, 0137, 0300, 1108, 1166

b. bilig 智慧 *zhi hui* 1231

b. biligintin 智慧 *zhi hui* 0736

b. biligkä 1306

b. biliglig 智 *zhi* 0852, 智慧 *zhi hui* 1141, 1302

bilig bilgi; bilinç (Skr. *vijñāna*)

bilgä b. 智慧 *zhi hui* 1231

bilgä b. +intin 0786

bilgä b. +kä 0137, 1306

bügü b. +lär 0536-0537

biliglig bilgili; bilinçli

bilgä b. 智 *zhi* 0853, 智慧 *zhi hui* 1141, 1303

y(a)rlıkançuçı b. 0173

biltür- bildirmek

b.-ü uқduru 0803

bir bir (Skr. *eka*) — *yi*

b. arıg 0922, 0968

b. aʒunta 1013

b. ärsär 1111

b. ikintiškä 0149, 0170

b. ikintikä 0294

b. karşapan altun 0960

b. kşan 一頃 *yi qing* 0512

b. otuz 0875, 0878, 0879

b. tözün 0947

b. ünin 0541

b. yaḡlıg 0012, 0089, 0352, 1305

b. yigit 0933

b. yintäm 0839

b. yoçan 一踰繕那 *yi yu shan na* 0373

birär birer 一 *yi*

a. *tügün* 一結繫 *yi jie ji* 0877

birgärü birlikte, bir olarak

b. 1134, 1159, 1186, 1191, 1228, 共 *gong* 1248

birlä ile, birlikte

b. 0024, 0030, 0076, 0093, 0118, 0323, 0365, 0387, 0453, 0595, 0617, 0630, 0641, 0645, 0656, 0721, 0861, 0989, 1011, 并 *bing* 1046, 1080, 1090, 1107, 1143, 1228

birök eğer, ise, şayet, ola ki

b. 若 *ruo* 0038, 0059, 若 *ruo* 0066, 若 *ruo* 0080, 0099, 0111, 若 *ruo* 0139, 0159, 若 *ruo* 0194, 若 *ruo* 0221, 0225, 若 *ruo* 0243, 若 *ruo* 0266, 0310, 0421, 若 *ruo* 0439, 0458, 0559, 若 *ruo* 0609, 0648, 若 *ruo* 0710, 若 *ruo* 0824, 若 *ruo* 0830, 0837, 0865, 若 *ruo* 1001, 1037, 1052, 1080, 1116, 1209, 1235, 1279, 若 *ruo* 1285

birtin sağ, sağdaki

b. *sıyar* 偏 *pian* 0052, 偏 *pian* 1123

biti- yazmak

b.-*däçi* *bititdäçi* 1078

b.-*mäktin* *bititmäktin* 0554-0555

b.-*mişlärin* *bititmişlärin* 0042

b.-*zünlär* *bititzünlär* 0718

b.-*yü* *oқыu* 1324

b.-*yü* *tolu* 1327

bitig kitap

körkitmiş şastirlar *täg b.+lär* 0738

öñi öñi b.+lärig 0732-0733

bitüt- yazdırmak

bitidäçi b.-däçi 1078-1079

bitimişlärin b.-mişlärin 0042

bitimäktin b.-mäktin 0554-0555

bitizünlär b.-zünlär 0718-0719

biz biz, birinci çoğul kişi adılı; birinci çoğul kişi çekim eki 我 wo, 我等 wo deng

b. 我 wo 0074, 我 wo 0087, 0091, 0116, 0122, 我等 wo deng 0458, 我等 wo deng 0466, 0614, 0637, 0655, 0667, 0672, 0704, 0719, 0763, 0992, 1277, 1288

ağırlatğay b. 0090

bolğay b. 0099, 0660

ıdalayur ärmäz b. 433.22

köñültin kätğay b. 0671

kılğay b. 0077, 0994

körsär b. 0668

tägingäy b. 0621, 0647, 0770, 1285

täginmägäy b. 1291

täginür b. 1298

tägürgäy b. 0079

titär ıdalayur ärmäz b. 0674

kangay todğay b. 0642

yükünür b. 1155, 1161

b.+ni 0447

b.+nitä 0674

b.+iñ 0806

b.+iñä 0457, 0991

b. +niŋ 我等 *wo deng* 0463

biziŋçiläyü bizim gibi

b.-yü 0487, 0621, 0678

bo bu 此 *ci*, 是 *shi*

b. 此 *ci* 0017, 0021, 是 *shi* 0024, 0032, 此 *ci* 0041, 0050, 此 *ci* 0059, 此 *ci* 0067, 0070, 是 0074, 0081, 0093, 此 *ci* 0095, 是 0100, 此 *ci* 0106, 0111, 0135, 0140, 0152, 是 0175, 0195, 0198, 0206, 是 0207, 0216, 0302, 0349, 0368, 0386, 0390, 0391, 0440, 0441, 是 *shi* 0459, 是 *shi* 0493, 0502, 0509, 0528, 0535, 是 *shi* 0545, 是 *shi* 0602, 0643, 此 *ci* 0650, 0667, 0738, 此 *ci* 0740, 0743, 0755, 0760, 是 *shi* 0765, 0796, 此 *ci* 0815, 0818, 0853, 0855, 0860, 0867, 0868, 此 *ci* 0875, 0887, 0888, 0889, 0897, 0900, 0901, 0902, 0921, 0929, 0934, 0941, 是 *shi* 0944, 0955, 是 *shi* 0962, 0982, 0984, 0986, 0989, 1001, 此 *ci* 1020, 1021, 此 *ci* 1037, 1039, 1061, 1069, 此 *ci* 1073, 1076, 此 *ci* 1080, 1081, 1089, 1101, 此 *ci* 1106 (2 kez), 1114, 1117, 此 *ci* 1119, 1130, 此 *ci* 1176, 此 *ci* 1181, 1190, 1193, 1196, 1198, 1206, 1212, 1224, 此 *ci* 1229, 此 *ci* 1235, 此 *ci* 1245, 1249, 1251, 是 *shi* 1259, 1280 (2 kez), 是 *shi* 1282, 此 *ci* 1286, 此 *ci* 1293, 1304

b. muntag 0412, 0418, 0492, 0707, 0780

b. nom ärdinig 0231, 0249, 0265, 0267, 是經王 *shi jing wang* 0290, 0305, 0311, 0372, 是妙經 *shi miao jing* 0413, 0441, 0442, 0541, 0550, 0560, 是妙經 *shi miao jing* 0610, 0652, 此妙法 *ci miao fa* 0656, 0719, 0809, 是經 *shi jing* 0825, 是經王 *shi jing wang* 0832, 1088, 1091, 1171, 此經 *ci jing* 1239

b. muntag ugur yik üzä 是因緣 shi yin yuan 0230

bodis(a)t(a)v < Skr. *bodhisattva* Buda olacak kimse, Buda adayı

b.+ lar birlä 佛諸 fo zhu 0387

boduğ boya

beş törlüg b.+ka 1005

bodun halk *b. kara* “halk”

b. kara 人民 ren min 0167, 人民 ren min 0177, 人民 ren min 0700

b.+ı karası 諸人眾皆 zhu ren zhong jie 0076, 擁 yong 0644, 0683

b.+ımın karamın 人民 ren min 0404

b.+ın karasın 眷屬 juan shu 0234, 眾生 zhong sheng 0712, 眷屬 juan shu 0748

b.+uğ karağ 擁 yong 0669, 0673

bol- olmak, yardımcı eylem

amrak ayağlıg b.-ğalı 1056, enç mähilig b.-ğalı 0712

ada tuda b.-ğay 0681, bodun kara ämgäklig b.-ğay 0701, küyü küzätü tutmış b.-ğay 0028, köñüllüg b.-ğay 0684, küçsüz küsünsüz b.-ğay biz 0660, oduğ sağ b.-ğay biz 0099, ögirmäksiz sävinmäksiz b.-ğay 0702, tükäl b.-ğay 0214, 1232 udaçı b.-ğay 0996, uqdaçı b.-ğay 0999, utdaçı yegädtäçi b.-ğay 0032, yanmaqsız ävrilmäksiz b.-ğay m(ä)n 0386, tapınmış udunmış b.-ğay m(ä)n 0390, üküş b.-ğay 0708, yağı yavlağ b.-ğay 0691, yavız irü b(ä)lgülär b.-ğay 0696, yeel yağmur b.-ğay 0699

b.-ğaylar 0146; ağır ayağ kılınmış b.-ğaylar 0221, 0224-0225, çoğluğ yalınlig b.-ğaylar 0428, 1253 kılınmış kazğanmış b.-ğaylar 得 de 0229, tarımış b.-ğaylar 0613, umuğı mağı b.-ğaylar 0780

b.-ğu ärmäz 0981

elig han b.-guluḵ 0346, 0395, *tuş b.-guluḵ* 0595, *yertinçüg küzätçi b.-guluḵ* 0015

sımtaḡ osal b.-madın 0263, *äşidgäli b.-madın* 不得聞 *bu de wen* 0657

alḵu ämgäk b.-maḡay 1208

ig kägän b.-maḡuluḵ 0407

erşi qarşı b.-mazun 1201

äd tavar b.-maz 0986

yeti kınıḡ b.-mıṣ k(ä)rgäk 0266, *ögrünçlüḡ säviçlig b.-mıṣ k(ä)rgäk* 0296

b.-maḡay 0111, *ada tudalar b.-maḡay* 0261

aḡır ayaḡ kılınıṣ b.-sar 0222, *äşidtäçi tıḡladaçı b.-sar* 0218

aḡır ayaḡ kılınıṣ b.-sarlar 0226-0227, *äşidgäli b.-sarlar* 0610, *sansız sakıṣsız b.-sarlar* 0739

art basut b.-taçı 0854

el han b.+taçı 0363

nä k(ä)rgäk b.-tuḡda 1222

artuḵ b.-u 0796, *ägsüksüz b.-u* 0769, *äzüḡ igid b.-u* 1102, *äşidgäli b.-u* 1267, *idi adınıṣ b.-u* 1074, *tanuḵ b.-u* 1104

art basut b.-up 0121, *aşka toḵ b.-up* 0722, *başdınkı yeg b.-up* 0572, *ägsük käreḡäk b.-up* 0658, *erşisiz qarşısız b.-up* 0170, *kanımlıḡ b.-up* 0161, *idişläri tolu b.-up* 0210, *t(ä)ḡridäm kuşatre b.-up* 0465, *uḡurı yıḵı b.-up* 1069, *yanmaḵsız törölüg b.-up* 1313

ayaḡuluḵ 'äḡitgölük b.-ur 0353, *ḡalın b.-ur* 0178, *yeel yagmur üdçä b.-ur* 0182, *keḡ uçuz b.-ur* 0186, *aḡır ayaḡ kılınıṣ b.-ur* 0340 *ḡutrulınıṣ b.-ur* 0343, *kılınıṣ ḡazḡanıṣ b.-ur* 0347, *yartmaḵ b.-ur* 0961

aḡınçsız ävrilinçsiz b.-urlar 0563, *eyin b.-urlar* 0174, *udaçı b.-urlar* 0190, *ḡıltaçı b.-urlar* 0367

äzüḡsız armaḵsız b.-zun 0980, *ötüg b.-zun* 1330, *uḡa y(a)rlıḡamıṣ b.-zun* 1277

ögrünçlüg b.-zunlar 1190, yağısız yavlaqsız b.-zunlar 1195, birgärü b.-zunlar
得 de 1191, birgärü b.-zunlar 得 de 1191

bolar bunlar

b.+ka yinçürü töpün 0908

b.+nı 0883

b.+nıñ alķu 1186, taloy ügüz ärkliginiñ b.+nıñ 0485

b.+ta 1186

boşgun- öğrenmek 受 shou

b.-daçı tutdaçı 受持 shou chi 0070-0071, 受持 shou chi 0081, 受持 shou

chi 0199, 受持 shou chi 0414, 0443, 受持 shou chi 1077

b.-mıřların 受持 shou chi 0041

bo nom ärdiniñ b.-sar 受此經 shou ci jing 1252

b.-sarlar tutsarlar 0140-0141, 0832-0833

b.-zunlar tutzunlar 受持 shou chi 0809-0810

bökünki bugünkü 今 jin

b. 今 jin 0390

b. kün 日今ri jin 0378

b. küntä 1266

bölök bölüm

b. 品 pin 0009, 0020, 1323

altınç b.+üg 1327

bölöklüg bölümlü, kısımlı

iki y(e)g(i)rmi b. 0578

böz pamuklu kumaş

b.+tä 疊 *die* 1007

buğağula- bağlamak (elini ayağını)

bäklämäk b.-mağ 繫縛 *ji ju* 0684

bul- bulmak, elde etmek

ençgü mänilig b.-ğaylar 0253

b.-ğaylar kazgangaylar 0257

alp b.-ğuluğ 0135, 0776, *burhan kutın b.-ğuluğ* 1314

burhan kutın b.-up 0137, 577, 778

b.-urlar kazğanurlar 0553

bultuk- bulunmak

b.-mağay 0124

burhan Buda 佛 *fo*

b. 0131, 0136, 佛 *fo* 0375, 0385, 0562, 0576, 0778, 1314

t(ä)ñri t(ä)ñrisi b. 佛 *fo* 0127, 佛 *fo* 0301, 0379, 佛 *fo* 0497, 0820, 佛 *fo* 1109, 1126, 佛 *fo* 1167, 佛 *fo* 1273

t(ä)ñri t(ä)ñrisi b.+ığ 佛 *fo* 1129-1130, 1164

t(ä)ñri t(ä)ñrisi b.+ka 佛 *fo* 0056, 0599, 0846, 1261

b.+lar 佛 *fo* 1233, *b.+lar atın atayu* 稱佛名 *cheng fo ming* 1049, *b.+lar uluşınta* 0531, *b.+lar* 諸佛 *zhu fo* 0532, 諸佛 *zhu fo* 0535, *sansız sağısız*

b.+lar 百千萬億那庾多佛 *bai qian wan yi yu duo fo* 0594

b.+larığ 諸佛 *zhu fo* 0774

b.+larğa 0339, *üç üdki b.+larğa* 0223, 0225, 0389, *ülgüsüz üküş b.+larğa* 無量佛 *wu liang fo* 0611

b. +larnıy 諸佛 *zhu fo* 0026-0027

t(ä)ıri t(ä)ırisi b. +nıy 0050, 0240, 0436

t(ä)ıri t(ä)ırisi b. +ta 1258

t(ä)ıri t(ä)ırisi b. +tın 1303

burhanlıg Budalı

b. ıdoğ taglar 1155

busuŝ keder, dert, üzüntü

adası b. sakınç 0259

b. kadgu 惱 *nao* 0047, 惱憂 *nao you* 1208

esilmäk b. 衰惱 *shuai nao* 1255

busuŝsuz kedersiz, dertsiz

ıgsız kämsiz b. 1197, b. kadğusuz 遠離憂苦 *yuan li you ku* 0076

buŝi < (Çin. 布施 *bu shi*) sadaka 施 *shi*

b. ber- 施 *shi* 0975

b. +ka akı 0187

buyan < Skr. *punya* iyi davranış, iyi; iyilik, sevap 功德 *gong de*, 福 *fu*

b. 福 *fu* 0991

b. bilgä biliglig 功德 *gong de* 0852

b. ädgü 善 *shan* 0396, 1230

b. ädgü kılınç 0033, 0157, 善 *shan* 0174, 善業 *shan ye* 0187, 功德 *gong de* 0228, 福 *fu* 0257, 0346, 福 *fu* 0419, 善 *shan* 0456, 福德 *fu de* 0552, 0556, 福 *fu* 1307

buyan ädgü kılınçlıg 福德善業 *fu de shan ye* 0426, 0548

kut b. 功德 *gong de* 1214, 福 *fu* 1220

uluğ b.+larıg 福 *fu* 0366

buyanlġ iyi davranışlı, iyi davranışa sahip, buyanlı

b. uluğ bädük 福 *fu* 0401

buryuğ kumandan, vekil, amir

bäglär b.+lar 0293

buz- bozmak, mahvetmek, tahrip etmek

artatğalı b.-ğalı 0105

büğü hikmet, bilgelik; büyü, doğa üstü güç

b. biliglär 0536

bügölüg hikmetli, bilgi sahibi

b. ädrämkä 0730, 0736, 0790

büt- bitmek, tamamlamak, sona ermek 成 *cheng*, 得成 *de cheng*

işim b.-di 事得成 *shi de cheng* 0963

tapınça b.-är 1223

oñay b.-gäy 0998

ı tarıg tüş yemiş b.-mägäy 饑苗實不成 *jin miao shi bu cheng* 0699

b.-miş işin 0984

kaçan b.-tükdä 1012

bütür- bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek 成 *cheng*, 成就 *cheng jiu*, 得成就 *de cheng jiu*

barça b.-gäy m(ä)n 悉得成就 *xi de cheng jiu* 1065

t(ä)rk b.-gäylär 速成就 *su cheng jiu* 1084

b.-gükä 成 *cheng* 0854

iş küdöklärig b.-täçi 成就 cheng jiu 0906-0907

çaç firuze

ç. kaş 0185

çak(i)r < Skr. cakra tekerlek

ç. lakşan 輪相 lun xiang 1144

çak(i)ravart < Skr. cakravartin dünya hükümdarı

altun tilgänlig ç. 0345-0346

ç. elig han 轉輪聖王 zhuan lun sheng wang 0394

çambudivip < Skr. jambūdvīpa bu dünyanın adı 瞻部洲 shan bu zhou

ç. uluşda 瞻部洲 shan bu zhou 1181

ç. uluşdaki 瞻部洲 shan bu zhou 0744, 瞻部洲 shan bu zhou 764

ç. yertinçüdü 瞻部洲 shan bu zhou 0152, 0176, 0946

ç. yertinçütäki 0038, 瞻部洲國 shan bu zhou guo 0800

çanarşabe < Skr. janarṣabha Vaiśramaṇa hükümdarının oğlu 禪膩師 chan ni shi

oğulum ç. 禪膩師童子 chan ni shi tong zi 0932, 禪膩師 chan ni shi 0943

oğlum ç.+tin 0955

çäçäk çiçek

hua ç.+in 花 hua 1013

hua ç.+lär 花 hua 0272, 花 hua 0323, 0451

hua ç.+lärig 花 hua 1272

çärig ordu

süü ç. 0123, 0320

süü<s>iñä ç.+iñä 0120

çıgay yoksul, sefil 貧窮 *pin qiong*

yok ç. ämgäklig 貧窮苦 *pin qiong ku* 1112

yok ç. 1085

yokka ç. +ka 0974

çiltäg onur, saygı

ayağ ç. 榮 *rong* 0997

çintamani < Skr. *cintāmaṇi* bir tür mücevher; inci

ç. ärdini 如意寶珠 *ru yi bao zhu* 0849, 0860, 0898, 如意末尼寶 *ru yi mo ni*

bao 0909, 如意末尼寶珠 *ru yi mo ni bao zhu* 1045

çintan < Skr. *caṇḍaṇa* sandal ağacı

kızıl ç. 梅檀 *zhan tan* 0882

çoğ parlaklık

ç. *yalın* 威德 *wei de* 0768, 威 *wei* 1231

ç. +ı *yalını* 德 *de* 0351

ç. +in *yalının* 0203

ç. +ıyızlar *küçüñüzlär* 0212

ç. +inta *yalınınta* 威 *wei* 0107

ç. +ka *yalınka* 威德 *wei de* 0078

ç. +umuz *yalınımız* 威 *wei* 0722

çoğluğ parlak

ç. *yalınlıg* 德威 *de wei* 0213, 威德 *wei de* 1253

ç. *yalınlıg* 威光 *wei guang* 0427-0428

çoğsuz sönük, parlak olmayan

ç. yalınsız 無有威光 *wu you wei guang* 0659

çökit- diz çökmek, dize getirmek

tizlärin ç.-ip 膝 *xi* 0054-0055, 膝 *xi* 1128

darmaçak(i)r < Skr. *dharmacakra* öğreti tekerleği

d. nom 法輪 *fa lun* 0578

d(a)rni < Skr. *dhāraṇī* tılsım, büyü, büyü sözü 咒 *zhou*, 陀羅尼 *tu luo ni*, 陀羅 *tuo luo*

d. 陀羅 *tuo luo* 1291

d. tutdaçı 咒 *zhou* 0928, 持咒 *chi zhou* 0961, 持咒 *chi zhou* 0992, 持咒 *chi zhou* 1001, 持咒 *chi zhou* 1050

bo d. 0934, 此咒 *ci zhou* 1037, 1089

d.+ğ 咒 *zhou* 0867, 咒 *zhou* 0875, 咒 *zhou* 0888, 0897, 0901, 咒 *zhou* 0921, 咒 *zhou* 1080, 咒 *zhou* 0910, 0929, *d.+ğ* sözlüzün 0899, 咒 *zhou* 1020, *d.+ğ* *tutdaçı* 持咒 *chi zhou* 1092, *d.+ğ* *tutup* 0921

bo d.+larığ 此咒 *ci zhou* 1106

[çinta]mani ärdini atl(ı)ğ *d.+m* 如意寶珠陀羅尼 *ru yi bao zhu tuo luo ni* 0849, 0861

bo d.+nı 1036

d.+sı *bo ärür* 0868, 0899, 1021

dentar < Soğd. *δyndʾr* dindar, din adamı

toyın d. 苾芻 *bi chu* 1044

dyan < Skr. *dhyāna* yoklama, (içe yönelik) bakma, inceleme 定 *ding*

yeg d.+lar 勝定 sheng ding 1143

äd mal mülk

ä. *tavar* 財 *cai* 0185, 財物 *cai wu* 0904, 財物 *cai wu* 0941, 物 *wu* 0971, 0985, 物 *wu* 1057

ä. *tavarıg* 1199

ä.+i *tavarı* 財物 *cai wu* 0951

ä.+ig *tavarıg* 物 *wu* 0972

ädäd- beslenmek, kuvvetlenerek büyümek, verimli olmak 沃 *wo*

tuprağı ä.-ür 沃壤 *wo rang* 0179

ädgär- dikkate almak

kertgünmäsär ä.-mäsär 0561

ädgü iyi, güzel; iyilik, üstünlük 善 *shan*, 妙 *miao*, 福德 *fu de*, 德 *de*, 功 *gong*, 好 *hao*

ä. ä. 0364, 善哉善 *shan zai shan* 0544, 0773

ä. *b(ä)lgülär* 妙相 *miao xiang* 0429

buyan ä. (*kılınç*) 0033, 0158, 善 *shan* 0174, 善業 *shan ye* 0188, 0189, 功德 *gong de* 0228, 福 *fu* 0257, 0347, 善 *shan* 0397, 福 *fu* 0419, 福德善業 *fu de shan ye* 0426, 善 *shan* 0456, 0549, 福德 *fu de* 0552, 0557, 1230, 福 *fu* 1308

ä. *ädrämlär* 功德 *gong de* 1066

ä. *ärdinilärin* 妙寶 *miao bao* 1140

ä. *kılınçıg* 善 *shan* 0989

ä. *ögli* 慈 *ci* 0012, 0639, 慈 *ci* 977

ä. saķınç 0011

ä. saķınçlıĝ 慈 ci 0172

ä. tetyük 0027

ä. toyınlarķa 1331

üzäliksiz ä. 無上極妙 wu shang ji miao 0581

ä. yıd yıparlar 0278

ä. yıd yıparlarıĝ 0508

ä. yıltızlıĝ uruĝuĝ 善根 shan gen 0612

ä. yıltızlıĝ uruĝlarıĝ 諸善根 zhu shan gen 0774

asıĝķa ä.+kă 福德利 fu de li 0616

alķu ä.+lärin 1154, ä.+lärin muĝadıncıĝ 1237

lakşanlıĝ ä.+läriņiz 相好 xiang hao 1156

ķamaĝ ä.+lärintä 0784

ä. ä.+lärkă 1315, munçulayu ä.+lärkă 如是功德 ru shi gong de 0607,

ä.+lärkă tükällig 0595-0596

ä.+lärtä ävrilmiş ķılmiş 0418, ä.+n barmış t(ä)ņrim 0709

ķıdıĝsız ulug ä.+ņüz 德無邊大 de wu bian da 1138

ä. ä.+si 0804-0805, ä. ä.+si 善哉 shan zai 1110-1111

ädgölüg iyi, iyilik

ulsuz tüpsüz ä. 1140

ädgüti iyice, adamakıllı

ä. ürüp 0582

ädräm erdem, fazilet; güç

ä.+ig küsäyür 1059

bügölüg ä.+kă 0730, 0736, 0790

ädgü ä.+lär 功德 gong de 1067

kuu kälig ä.+lärintä 0792

tılañurmaḵ ädrämkä 1307

ägsük eksik

ä. käreḡäk 0658

ägsüksüz eksiksiz, tam, mkemmel, kamil 具足 ju zu, 悉皆 xi jie

ä. 悉皆 xi jie 0086

kop b(ä)lgükä ä. 相具足 xiang ju zu 1149

ä. bolu 0769

köñül eyin ä. 1226

yeviglärin ä. yevätip 具足資糧 ju zu zi liang 0569

’älä- sakın olmak

’ä.+ñlär 0304, 0499

älig el 手 shou

ä.+imdä çintamani ärdini 手如意末尼寶珠 shou ru yi mo ni bao zhu 1045

ä.+iñiz adakıñız 手足 shou zu 1147

ä.+intä tutup 0324, ä.+intä tütsüglük tut- 手執香 shou zhi xiang 0886

k(ä)ntü ä.+intä 手 shou 0507

ämḡäk sıkıntı, eziyet, ızdırap 苦 ku

alḡu ä. 諸苦惱 zhu ku nao 1208

bolarnıñ alḡu ä.+i 如是苦 ru shi ku 1186

äsirkämäk ä.+ig 1217

ä.+imniñ 0134

ä.+in *tolğakın* 苦 *ku* 0863-0864

alpınta ä.+intä 0235

sansar ä.+intin 生死苦 *sheng si ku* 0398-0399

ä.+lär *ämgänip* 0133

açıg ä.+lärin 1113, *adaların* ä.+lärin 0073

monuŋ sanınça oq kalp üdlärkä tǵı tuǵmaq ölmäklig tuŋ tulvı aǵmaq

tägrilmäklig ä.+lärtin *ozmış kutrulmuş bol-* 復得超越如是劫數生死之苦 *fu*

de chao yue ru shi jie shuo sheng si zhi ku 0343, *açıg tarka* ä.+lärtin 之苦 *zhi*

ku 0393

ämgäklig ızdıraplı, sıkıntılı, eziyetli 苦 *ku*

bodun kara ä. 0701

çıǵay ä. 貧窮苦 *pin qiong ku* 1112

[*korkı*]nçlıǵ ä. 0838

ulug ä. 0590-0591

ä. *tolğaklıg* 1085-1086

ämgäksiz sıkıntısız, zahmetsiz

ä. *tolğaksız* 無苦惱 *wu ku nao* 0749

ä.+in 不假疲勞 *bu ji'a pi lao* 1082

ämgän- ızdırap çekmek

ämgäklär ä.-ip 133

ämgätmäk acı çektirme, elem verme

ölürmək ä. 殺害 *sha hai* 0685

'**äj** en, pek, pek çok, olağanüstü

'ä. 0268, 0312

'ä. *mıntın* “hiç olmazsa, en azından” 乃至 *nai zhi* 0470

'ä. tüpintä 0776

'äjüt- eğmek, eğdirmek

ayağuluk 'ä.-gülük 欽重 qin zhong 0352-0353

'äj{n}in omuz 肩 jian

oŋ ä.+lärintäki 肩右 jian you 0053, 一肩 yi jian 1124

'äjräk parmak

äligiŋiz adaŋıŋız ä.+läri 1147

är- yardımcı eylem, {Dİr} 若有 ruo you, 有 you; var olmak, bulunmak 住 zhu

ä.-gülük turguluk 0519

ondın sıŋar ä.+igmä 1233, yer suvta ä.-igmä 1245

bar ä.-ip 0650

sözlägäli ä.-kän 0900

bolğu ä.-müz 0982, ıdalayur ä.-müz b. 0674, muntağ kılğuluk ä.-müz 0308, övkäl(ä)ngü ƣaƣıǵu ä.-müz 0979, tägir ä.-müz 0503, arturup yıǵğuluk kizlägülük ä.-müz 0976

oŋıyur ötünür ä.-miş 0953, ä.-miş turmış oronta 所住處 suo zhu chu 1243

ä.-sär 若有 ruo you 0065, ä.-sär 有 you 0456

bar ä.-sär 0144, 有 you 1183, 1188, 1209, 1212, 1221, 1281 bir ä.-sär 1111, ikinti ä.-sär 1114, küsäyür ä.-sär 1055, 1057, 1058, 1059, 1061, küsüŋi saŋıŋçı ä.-sär 1064, ol kiŋi m(ä)n ä.-sär 0939, ordo ƣarŋıları ä.-sär 0475, oronları ordoları ä.-sär 0486, törög küsäyür ä.-sär 1054, yer oronları ä.-sär 0520

yavaŋ t(ä)ŋrilär ä.-särlär 0677

ögzünlär alƣazunlar ä.-ti 0814, y(a)rlıƣağay ä.-ti 1105

art basut boltaçı ä.-ür 0855 darnim ä.-ür 陀羅尼若有 tuo luo ni ruo you 0850, d(a)rnisi bo ä.-ür 0868, 0889, 1021, oğsatı ä.-ür 1133, saŋıŋguluƣsuz

ä.-ür siz 1161, tągmiş ä.-ü[r] 若有 *ruo you* 0016, *tolu ä.-ür* 1143, *tügünçi bo ä.-ür* 0902

ärdini < Skr. *ratna* mücevher, değerli taş 寶 *bao*

ä. 寶 *bao* 1221

çintamani ä. 如意寶珠 *ru yi bao zhu* 0849, 0860, 0899, 如意末尼寶 *ru yi mo ni bao* 0909, 如意末尼寶珠 *ru yi mo ni bao zhu* 1046

nom ä. 0094, 0297, 妙經 *miao jing* 0546, 經 *jing* 0604, 經 *jing* 0650, 0743, 0818, 經王 0842, 經 *jing* 1082, 經 *jing* 1119, 經 *jing* 1176, 經 *jing* 1190, 1212, 經 *jing* 1286

ä. sögüt 寶樹 *bao shu* 1209

äd tavar ä. 財寶 *cai bao* 0185, 1054

nom ä.+ g 經 *jing* 0018, 經 *jing* 0025, 0032, 經王 0041, 0061, 0067, 經 *jing* 0070, 經 *jing* 0081, 0095, 經 *jing* 0100, 0111, 經 *jing* 0138, 經 *jing* 0140, 經 *jing* 0196, 經 *jing* 0199, 經 *jing* 0206, 0216, 0231, 經 *jing* 0249, 0265, 0267, 經王 *jing wang* 0290, 0305, 0311, 0372, 0411, 妙經 *miao jing* 0414, 正法 *zheng fa* 0442, 0443, 0542, 0550, 經 *jing* 0560, 妙經 *miao jing* 0610, 0652, 妙法 *miao fa* 0656, 0715, 0799, 0809, 經 *jing* 0825, 經王 *jing wang* 0832, 0859, 1076, 1088, 王經 *wang jing* 1091, 經 *jing* 1171, 經 *jing* 1239, 經 *jing* 1251, 1280, 經 *jing* 1282, 1295

nom ä.+kä 經 *jing* 0459, 經 *jing* 0509, 0755, 0855-0856, üç ä.+kä 三寶 *san bao* 0939, 三寶 *san bao* 0948, 三寶 *san bao* 0973, 1114

öñi öñi ä.+lär 0277, nom ä.+lär 經 jing 0740, üç ä.+lär 0903

ıdoķ tillig ä.+läri 0541

ädgü ä.+lärin 妙寶 miao bao 1140

nom ä.+niñ 經 jing 0106, 經王 0815

ärdinilig mücevherle süslü 寶 bao

ä. ağılıklar 寶藏 bao chang 1065-1066

ä. oronta 寶宮殿所 bao gong dian suo 0361

ärän eren, er, erkek, bey

ä.+läрниñ tözün(i)yä 丈夫 zhang fu 0544, 眾生 zhong sheng 0588

ärk kuvvet, kudret, irade

ä. tartıp 0156

ä.+iñä suķlanmasar 0162

ärki belki

yarlıķayur ä. 0332

ärklig güçlü, kudretli

ä. küçlüg 0472, ä. türklüg alp atım 勇猛 yong meng 1252, ulug ä. 0627

ä.+i başlap 0631

taloy ügüz ä.+iniñ bolarnıñ 0485

ärksinmäk hakim olma

elänmäki ä.- i 自在 zi zai 0255, 350

ärksinmäklig hakimiyetli, yetkili, iktidarlı

elänmäklig ä. 自在 zi zai 0427

ärt- geçmek

käzigindin ä.-ip 過 guo 0570

öñrä ä.-miş 過去 guo qu 0128, bilgä biligintin ä.-miş 0787

ärñü son derece, aşkın, olağanüstü

ä. ağır uluğ 0326

äşidü ä. 1260

ä. kargäklig 1115

ä. ögrünçlög sävinçlig 0296

ärüş pek çok

ä. üküş 0109

äsän sağ, salim, sağlıklı

enç ä. 安隱 an yin 0713

ençkä ä.+kä 樂 le 0851

äsängü sağlık, sağlam, sıhhat

ençgü ä. 安隱 an yin 0176

äsängülög sağlıklı, sıhhatli

ençgülög ä. 安隱 an yin 0145

äsirkä- merhamet duymak, merhamet etmek

ä. ämgäkig 1217

äsriñü çeşitli, çok renkli 種 zhong

tüü törlög ä. aş içgülär 飲食種種 yin shi zhong zhong 1016

ä. körklä 0272

ä. hua çaçäklär 0451

äşid- işitmek, duymak 聽 ting, 聞 wen

ä.-gäli bolu 1266, ä.-gäli tıyłağalı 聽 ting 0265, 0267, äşidgäli uğrasarlar
0305, ä.-gäli bolsarlar 得聞 de wen 0610, nom ä.-gäli 法聽 fa ting 0620,
nom ärdinig ä.-gäli 0656

birgärü ä.-gäylär 共聽 gong ting 1248-1249

ä.-ip 聽 ting 1199, nom ä.-ip 0641, özi ä.-ip 0930, yarlıgın ä.-ip 0051, 0241,
0437

ozadın bärü ä.-mätük 昔來未曾得聞 xi lai wei ceng de wen 1264

adınlar ä.-mägüçä 聞勿他 wen wu ta 0930

äşidmäk ugurınta 由得聞 you de wen 0208

ä.-mäsär tıylamasar 聽聞亦不 ting wen yi bu 0651

ä.-miş tıylamış 聽 ting 0290

süzök köñülin ä.-mişin 至心聽 zhi xin ting 0826

ä.-sär tıylasar 0068, nomuğ ä.-sär m(ä)n 我聞法 wo wen fa 0383, bo savıg

ä.-sär 聞是語 wen shi yu 0944

ä.-särlär 聽聞如 ting wen ru 0560, nom ärdinig ä.-särlär 正法聽 zheng fa
ting 0442, ä.-särlär tıylasarlar 0142, 聽 ting 0196, 聽 ting 0249-0250

ä.-zünlär tıylazunlar 0206-0207, 聽受 ting shou 0716

ä.-täçi tıyladaçı 0217, 0231

nom ärdinig ä.-täçilär 0551

ä.-ü 聞 wen 1260, nomluğ y(a)rılıgı ä.-ü 1304, ötüglärin ä.-ü 0302, savıg ä.-
ü 0995

ä.-ür tıylayur 聽 ting 0101

ätiztür- çaldırmak, çalıp söyletmek

oyunun bädizin ä.-üp 陳音樂 *chen yin le* 0325

ät'öz vücut, beden (Skr. *kāya*); kendi 身 *shen*

ä. kizlägülük 1053, ä. küzätgülük 護身之 *hu shen zhi* 0867

ä. kodsarlar “ölseler” 命終 *ming zhong* 0190

ä.+in 0314, 0318, 0319, 0633, 形 *xing* 0933, 0966-0967 közünmüz ä.+in 神 *shen* 0093, 神 *shen* 0119, közünmüz ä.+in ol 不現其身為 *bu xian qi shen wei* 0618

ä.+inä yıd yıpar türtüp 香塗身 *xiang tu shen* 0282

ä.+läri köyülläri 身心 *shen xin* 1240, ä.+läri titräyü 1268

ät'özlärin köyülläriñ 身心 *shen xin* 0839, öz ä.+lärin 自身 *zi shen* 0244-0245, 0746

ä.+üm üzä 身 *shen* 1047-1048

ä.+üñüz yaltrıyur 身光曜 *shen guang yao* 1150

ät'özlüg vücutlu, bedenli

közünür ä. 0752

äv ev, çadır, ikametgah 室 *shi*

ä.+dä yıdlıg yıparlıg 0969

kam(a)tsı ä.+intä 室 ... 篋 *shi ... qie* 1222

arıg ä.+tä 淨室 *jing shi* 0923, 淨室 *jing shi* 0966

ävir- çevirmek, yöneltmek

nom tilgänin 法輪 *fa lun* 0579

buyan ä.-miş 0991

biziñä ä.-zün 0457

ä.-miş k(ä)rgäk 0421

ävril- çevrilmek, dönmek

töröçä ä.-ip 0441, 1117, *nomçı töröçi ä.-ip* 0747, *t(ä)rkin tavrata ä.-ip* 0945

ä.-miş kılmış 0418, *oñaru ä.-miş* 0540

töröçä ä.-särlär 0221

tıltağda ävrilür m(ä)n 0406

ävrilinçsiz sarsılmaz, dönmez

ağınçsız ä. 不復退轉 bu fu tui zhuan 0563

ävrilmäksiz geri dönüşü olmayan, çevrilmez

yanmaqsız ä. 不復退轉 bu fu tui zhuan 0386

äzrua Soğd. 'zrw' Brahma Tanrı 梵天 *fan tian*, 梵 *fan*

ä. hormuzta t(ä)ñrilär 釋梵天 shi fan tian 0395

ä. t(ä)ñri 梵天 fan tian 0471, 梵 *fan* 0621, 梵天 *fan tian* 0725

ä. t(ä)ñriniñ 0475, 梵天 *fan tian* 0734, 梵 *fan* 0785

äzüg hata, yanlış, yalan

ä. armağ 0981

ä. igid bol- 虛誑 xu kuang 1102

äzügsüz yalansız, yanlışsız

ä. armaqsız 0980

edär- takip etmek

eyin e.-ü 0094, 1094, 1244, 1283

ediz yüksek, yüce

e. yügsäk 勝 sheng 0273

e. yügmäkig 0549

el (I) ülke, memleket, devlet

e. ornın 國位 *guo wei* 0682, *e. oronı* 王位 *wang wei* 0254, *e. uluş* 國界 *guo*

jie 0122, 國土 *guo tu* 1200, *e. uluşlarında* 於國 *yu guo* 0156, *e. uluşda* 0680,

國土 *guo tu* 1195, *e. uluşuğ* 0672

e.+i uluşı 0644

e.+ig uluşuğ 0104, 0668

e.+im(i)n uluşumun 國土 *guo tu* 0404

e.+in uluşın 國土 *guo tu* 0710, 國界 *guo jie* 1205

adınını *e.+iñä* 他國 *ta guo* 0162

e.+iñä uluşına 0103, 0115

e.+intä uluşında 0108, 於國土 *yu guo tu* 0258, 0430, 於國土 *yu guo tu* 0649

e.+kä uluşka 國 *guo* 0802

e.+lärin uluşların 城邑 *cheng yi* 0146

e.+lärintä uluşlarında 0760

e.+lärdä uluşlarda 國土 *guo tu* 0062

qayı e.+tä 1213

el (II) (krş. *elig I*) hükümdar, han, hakan

e. han 王 *wang* 0363

e.+i hanı 0682

e.+lär hanı 0334

elänmək hakim olma

e.+i ärksinmäki 自在 *zi zai* 0255, 350

elänmäklig hakimiyetli, iktidar sahibi

e. ärksinmäklig 自在 *zi zai* 0427

elig hükümdar, han, hakan 王 *wang*

e. yağısı 0108

e. han 0268, 0281, 0346, 王 *wang* 0394, 0458

e. hanıg 0087, 0643, 0669, 0673, 0827

e. hanların 0149

e. hanlarını 0430

e. hannı 0119, 0232, 0455

e.+i hanı 王 *wang* 1149, *nom e.+i atl(ı)g nom bitigdä* 經王 *jing wang* 0005-

0006, , *nom e.+i* 0060, 王 *wang* 0604, 0798, 0819, 1076, 經王 *jing wang*

1229, 1319 *söğütlär e.+i* 1149

e.+lär bäglär 0759, 0808

e.+lär hanlar 王 *wang* 0017, 王 *wang* 0066-0067, 王 *wang* 0080, 0100,

0112, 王 *wang* 0140, 王 *wang* 0154, 0155, 0159, 王 *wang* 0195, 王 *wang*

0205, 0215, 王 *wang* 0218, 王 *wang* 0244, 王 *wang* 0262, 0310-311, 王

wang 0410-0411, 王 *wang* 0422, 0424, 0439, 王 *wang* 0609, 王 *wang*

0634, 0640, 王 *wang* 0710, 0714, 王 *wang* 0745

e.+lär hanlarıg 王 *wang* 0232, 王 *wang* 0613, *eliglär hanlarını* 王 *wang*

0648-0649, *kayu e.+lär* 0017

e.+läri *hanlarıg* 0019-0020, 王 *wang* 0075

bergäli e.+lärkä 1213, *e.+lärkä hanlarğa* 0801

e.+lärnin hanlarıg 王 *wang* 0096

e.+lärnin hanlarını 0102, 0143, 0283

ellig hükümdar

e. yağını 0114-115

yat e. 1204

eltin- kendisi için bir şey istemek

öz e.-gülük 0184

enç sükunet, rahatlık, barış, huzur

e. äsän 安隱 an yin 0713

e. kılğalı 1178

e. kılınlar 寂靜安樂 ji jing an le 0840

e. mäñi 安樂 an le 0907

e. mäñig 安樂 an le 1178, *安寧 an ning* 1192

e. mäñikä 0836, *安隱豐樂 an yin feng le* 1196

e. m(ä)ñilig (kıl-) 安隱 an yin 0077, *愛樂 ai le* 0167, *安隱 an yin* 0405, *快樂*

kuai le 0711, *安樂 an le* 0829

e.+kä äsänkä 樂 le 0850

e.+kä tınçka 安隱 an yin 0771

ençgü rahat, huzur, sükunet

e. äsängü 安隱 an yin 0176

e. mäñi ber- 安樂 an le 0012, 0048, *e. mäñig bul- 安樂 an le* 0253

ençgülüg huzurlu, sakin, rahat

e. 安 an 1205

e. äsängülüg bol- 安隱 an yin 0145

e. mäñilig 0021

erinç zavallı, sefil

e. suvastı toyın 0349

e. y(a)rılığ 1085

erkäk erkek

tişi e. 0473

erşi < Skr. *īrṣyā* kavga

e. karşı bolma- “aralarına nifak sokmak” 無違諍 *wu wei zheng* 1201

erşisiz kavgasız, gürültüsüz

e. karşısız 無衰惱鬥諍 *wu shuai nao dou zheng* 0150, 0169, 無有諍訟 *wu*

you zheng song 0750

esilmäk azalmak, eksilmek

e.-gäy kooragay 損減 *sun jian* 0663

e. busuş 衰惱 *shuai nao* 1255

et- etmek, yapmak, düzenlemek

e.-ip yaratıp 飾 *shi* 0275, *e.-ip tümäp* 備 *bei* 0321

e.-miş yaratmış 飾 *shi* 0318, *anutmış e.-miş* 0619

uz e.-miştä 0319

etig süs, dekorasyon

e. yaratıg 瓔珞 *ying luo* 0317

e+in yaratıgın 生 *sheng* 0284

çak(i)r lakşan e.+i 輪相嚴飾 *lun xiang yan shi* 1145

közünüzünü e.+i 目淨脩廣 *mu jing xiu guang* 1135

etiglig süslü, süslenmiş

e.莊嚴 *zhuang yan* 1148

etin- hazırlanmak

e.-ip tümänip 發 *fa* 0113

eñiztür- çaldırmak, çalıp söyletmek → *añiztür-*

oyunlar e.-üp 奏諸音樂 *zou zhu yin le* 0280-0281

eyin (-DEN) dolayı, takip ederek

köñül e. 1062, 隨心 *sui xin* 1202, 1223, 從心 *cong xin* 1226

e. bolurlar 0174

e. edärü 0094, 1094, 1244, 1283

gandarve < Skr. *gandharva* gökyüzü müzisyeni 健闥婆 *jian ta po*

yäklärniñ g.+larnıñ 藥叉健闥婆 *yao cha jian ta po* 0516

gañ < Skr. *Gaṅgā* Ganj nehri

g. ügüzdäki kum sanınça 恒河沙 *heng he sha* 0530

garh < Skr. *graha* kutup yıldızı

g.+lar yultuzlar 星 *xing* 0181

garuḍe < Skr. *garuda* mitolojik bir kuş veya kuşa benzer canlı 揭路荼 *jie lu cha*

asurelarnıñ g.+larnıñ 阿蘇羅揭路荼 *a su luo jie lu cha* 0517

han hakan, han, hükümdar

elig h. 0269, 0281, 0313, 王 *wang* 0394, 0458, *el h.* 0363

eli h.+ı 0682, *ellär h.+ı* 0334, *h.+ı eligi* 王 *wang* 1149, *luu h.+ı* 0630, *taglar*

h.+ı 山王 *shan wang* 1153, *yalañuqlar h.+ı* 諸人王 *zhu ren wang* 0371, 人王

ren wang 0446, 0453, 人王 *ren wang* 0505, 0759, 諸人王 *zhu ren wang*

0808, 人王 *ren wang* 0825

elig h.+ıg 0087, 0669, 0673, 0828

yalanuçklar h.+ın 0330, 人王 *ren wang* 0638-0639

ıdoğ tağlar h.+ıya 1156

eliglär h.+lar 王 *wang* 0017, 王 *wang* 0067, 王 *wang* 0080-0081, 0100, 0112, 王 *wang* 0140, 王 *wang* 0154, 0155, 0159, 王 *wang* 0195, 王 *wang* 0205-0206, 0216, 王 *wang* 0218, 王 *wang* 0244, 王 *wang* 0262, 0311, 王 *wang* 0411, 王 *wang* 0422, 0425, 0439, 王 *wang* 0609, 王 *wang* 0634, 0640-0641, 王 *wang* 0710, 0714-0715, 王 *wang* 0745

eliglärig h.+larıg 0020, 0075 , *eliglär h.+larıg* 王 *wang* 0232, 王 *wang* 0614

elig h.+ların 0149

eliglärkä h.+larğa 0801

elig h.+larnıy 0429

eliglärneıy h.+nıy 王 *wang* 0097, 0143, 0284

elig h.+nıy 0119-0120, 0233, 0455, *eliglär h.+nıy* 王 *wang* 0649, *luu h.+nıy* 0484

hatun tanrıça, ilahe 妃 *fei*, 女 *nü*

şirikene kut t(ä)ıri h.+ı 吉祥天女 *ji xiang tian nü* 1010, *yer h.+ı* 0624

h.+ınıy sançanaçaye 0478-0479

h.+lar tegitlär 妃王子 *fei wang zi* 0292

h.+ların kırkınların 妃 *fei* 0233, *h.+ların tegitlärin* 嫪女王子 *cai nü wang zi* 0245

hormuzta < Soğd. İndra (bir ilah) 帝釋 *di shi*

äzrua h. t(ä)ırilär 釋梵天 *shi fan tian* 0395

h. t(ä)ŋri 帝釋 *di shi* 0622, 帝釋 *di shi* 0729

h. t(ä)ŋriniŋ 帝釋 *di shi* 0476, 帝釋 *di shi* 0735, 帝釋 *di shi* 0787

hua < (Çin.花 *hua*) çiçek

h. çäçäkin 花 *hua* 1013

h. çäçäklär 花 *hua* 0272, 花 *hua* 0323, 0451

h. çäçäkläriŋ 花 *hua* 1272

ı ekin, bitki

ı. tarıŋ 苗實 *miao shi* 0699

ıçğın- kaybetmek, elinden kaçırmak 喪失 *sang shi*

el ornın ı.-ğay 喪失國位 *sang shi guo wei* 0682-683

bütmiş işin ı.-ur 0985

ıd- göndermek

ı.-mağuluŋ 1297

y(a)ruŋ ı.-mıŋ 放光明 *fang guang ming* 1159

ıdala- bırakmak

titär ı.-yur ärmäz biz 0674

titip ı.-p 0670, 0679

ıdoŋ kutsal, mukaddes, gönderilmiş

bo ıdoŋ 1304

ı. ıutluŋ 0796

ı. nom 0138, 0546, 1076, 1218, 1225, 法 *fa* 1292

ı. nomluŋ tooŋuŋ 0583

ı. taŋlar 1155

ı. tillig 0540

ı. töpüläri 1125

ı. uluğ 0794

ıgaç ağaç 木 *mu*

ı. yelimin 木膠 *mu jiao* 1005

ımağ dayanak, sığınak, güvenek

umuğ ı.+ı 0779

ımanç bir unvan, bir memuriyet unvanı

ı.+lar *tayançlar* 后 *hou* 0293

hatunların kırkınların ı.+ların 后妃 *hou fei* 0234, ı.+ların iç{ä}rakilärin

后妃 *hou fei* 0247

ıntın uzak, uzun 長 *chang*

ı. 長 *chang* 0664

közünmüz ı. 0753

ıra- uzaklaşmak

kıdığdaki yoltın ı.-gaylar 0665

ırağ uzak, irak

ı. *yegädmiş* 0792

ı.+tın *körü* 0538

iç iç 內 *nei*, 中 *zhong*, 所 *suo*

nä i.+in 1210

üç asanğelar i.+indä 0131, *el uluş* i.+intä 0123, *kav* i.+indä 篋中 *qie zhong*

0971, *kudug* i.+intä 井內 *jing nei* 0697, *mandal* i.+intä 場內 *chang nei* 1047,

üd i.+intä 0513, *yertinçü* i.+intä 1182

kök kalık i.+intä 0462, 虛空中 *xu kong zhong* 0521, *taloy ügüz* i.+tä 0664

nom ärdini i.+indäki 經所 jing suo 1286, ordo karşı i.+intäki 內宮 nei gong

0246, 0291, asanċelar i.+däki 0566

iç{ä}räki hareme ait, saraya mensup, içerdeki,

i.+lärin 妃 fei 0247

içgäklig şeytanlı

yäklig i. 0117-0118

içgü içki, içecek, içilecek şey 飲 yin

aş i.+lär 飲食 yin shi 1016

idi asla, hiçbir şekilde, hiçbir surette, kesinlikle (olumsuzluk bildiri)

i. adınsıg 1074

i. oğşamaz 1152

idiş kap

i.+läri tolu bolup 0210

ig hastalık

i. ağırıg 0144

i. ağırıgtın 病 bing 1194

i. kägän 疾疫 yi yi 0034, 疾疫 yi yi 0110, 0406, 疾疫 yi yi 0690

igid yanlış, hata

äzüg i. 1102

igsiz hastaliksız, sağlıklı

i. kämsiz busuşsuz 無違惱 wu wei nao 1197

iki iki 兩 liang, 二 er

i. kün 兩日 liang ri 0692

i. törlüg 0568, 二種 er zhong 0853

i. y(e)g(i)rmi 十二 shi er 0577

altınç i. y(e)g(i)rmi 425.0

i. y(e)g(i)rminç 第十二 di shi er 0009, 1322

y(e)g(i)rmi i.+si 1326

ikilâyü yeniden, ikinci kez

i. 0123, 0985, 1311

ikinti ikinci

i. ärsär 1114

bir i.+kä 0294

bir i.+şkä 0149, 0170

ilinçsiz bağlantısız 無著 *wu zhao*

i. arıg köñül 心無著 xin wu zhao 1162

ilinçü eğlenme ; gezme, dolaşma

i. mähî kıl- 遊戲 you xi 0172

ilinmäklig → *elänmäklig*

ilk ilk, birinci

i.+idäki kılmış kazğanmış 0157

imärigmä bütün, hep, hepsi, etraftaki, çevredeki

ap i. 0748

i. kamağ bodun kara 0166

i. tınl(ı)ğlar 1193

inçä öyle, öylece

i. 0152, 0215, 0332, 0475

i. tep 0057, 128, 0241, 0437, 0498, 0543, 0600, 0822, 1131, 1169

inçgä ince

i.+dä yinçgä tütrüm 微 wei 1264

inçip böylelikle, sonra, fakat, lakin 如 *ru*

- i.* 0023, 0106, 如 *ru* 0261, 0382, 0448, 0501, 0539, 0704, 0734, 0950, 1065,
1073, 而 *er* 1168

irig sert, kaba, vahşi

- i.* *yavğan* 0165

irklä- yere basmak (ayağını) 步 *bu*

- sayu adaqların i.-mişçä* 1328

- adaqların i.-yü* 足步 *zu bu* 0337

irü belirti, işaret, gösterge

- i.* *b(ä)lgülär* 0109, 相 *xiang* 0695

isig sıcak 暑 *shu*

- i.* *özlüg* 0236

- i.* *tumlıg* 暑寒 *shu han* 0179

iş iş, görev 事 *shi*

- i.* 0022 (iki kez)

- i.* *küdökläriğ* 0165, 0906

- i.* *küdöküg* 0408

- i.+ig* *küdöküg* 1083

- i.+im* *büttdi* 事得成 *shi de cheng* 0963

- bütmiş i.+in* 0985

- i.+in* *yumuşın* 1097

- i.+läriğ işlädäçi* 成就 *cheng jiu* 0366

- i.+läriğ tüzü tükäl kılıp* 0567

işlä- işlemek, çalışmak, yapmak, yerine getirmek

ışlârig i.-dâçi 成就 *cheng jiu* 03660366

ış küdöküg i.-yür *m(ä)n* 0408

kaçan ne zaman, ne zaman ki

k. 0029, 0190, 0266, 0376, 0667, 0954, 0961, 0992, 1012

kadğu keder, kaygı

busuş k. 惱 *nao* 0047, 惱憂 *nao you* 1208

nizvanılığ k.+ların 煩惱怨 *fan nao yuan* 0589

kadğusuz kedersiz, kaygısız

busuşsuz k. 遠離憂苦 *yuan li you ku* 0076-0077

kağı- sinirlenmek

övkäl(ä)ngü k.-ğu ärmâz 勿... 瞋誑 *wu ... chen kuang* 0979

kağısız öfkesiz, sinirsiz

övkäsiz k. 0295

kal- kalmak

unıtılsar k.-sar 1288

kalağur- sevinç göstermek, sıçramak 踊躍 *yong yue*

ât'özläri köğülläri k.-ğaylar 身心踊躍 *shen xin yong yue* 1240

kalımak havaya kalkma, sıçrama

uçmak k. 1059

kalık gökyüzü

kök k. 虛空 *xu kong* 0462, 虛空 *xu kong* 0521, 空 *kong* 1157

kalın kalın, çok

köp k. 熾 *chi* 0178

kalısız bütün, hep

k. 1207

kalp < Skr. *kalpa* devir, dönem, çağ

k. üdlärkä 0340, 劫 *jie* 0355

k. üdlärtä 劫 *jie* 0344

k. üdlärtä üç asanke 劫 *jie* 0130

ķ(a)ltu ki, öyle ki, tıpkı; dahası, örneğin

ķ. 猶如 *you ru* 0084, 0152, 0313, 0334, 0440, 0475, 如 *ru* 0724, 1068, 1209,

如 *ru* 1214, 1220

ķamağ tamamı, hepsi, bütün, hep, toplam 等 *deng*, 諸 *zhu*, 一切 *yi qie*, 眾 *zhong*

ķ. 0018, 等 deng 0037, 0074, 諸 *zhu* 0088, 等 *deng* 0091, 等 0167, 0480,

0532, 等 *deng* 0535, 0569, 0719, 諸 *zhu* 0748, 等 *deng* 0823, 眾 *zhong* 1055,

一切 *yi qie* 1112, 1173, 一切 *yi qie* 1183, 1193, 諸 *zhu* 1245, 等 *deng* 1277,

1301

birök ķ. 0159

k. ädgülärintä 0784

ķ. t(ä)ñrilär 諸天 *zhu tian* 0493, 0704, 0763, 等天 *deng tian* 1227

ķ. täñrilärniñ 0202

ķ. +ķa enç mäñi 0352, ķaşınçığ *ķ. +ķa* 0907

ķ. +ta yeg enç mäñig 1178

ķ. +un 0992, 1191, 一切 *yi qie* 1234, *biz ķ. +un* 0408, 0452, 0614, 0637

kam-tsi (Çin. *kan zi* 龕子) Buda heykeli bulunan duvar gözü, oda 龕 *qie*

ärdini *k. 寶篋* *bao qie* 1221

ķan- kanmak, doymak, tatmin olmak 願 *yuan*

barça k.-ğay 願 yuan 1202, kayu k.-ğay 1119

todğay k.-ğay biz 0642

kanımlıg kanma, doyma

k. bolup 0161

kantur- kandırmak, doyuma ulaştırmak, tatmin etmek

uyur k.-ğalı 1216, 1219

tnl(ı)ğlarnın küsüşlärin k.-galır 1087

k.-ğay m(ä)n 願 yuan 1062

küsüşin k.-taçık 求願 qiu yuan 0905

vaişiravane m(a)haraaça k.-zun 0942-0943

küsüşin k.-u 願 yuan 1052

qop küsüşüg k.-ur 1255

kaŋ baba 父 *fu*

ögi k.+ı 父母 fu mu 0084

k.+ım 父 fu 0936, 父 fu 0945, 父 fu 0953

kaŋ-si < Çin. *k'ang-hsi* Çin hükümdarı Şeng-tsu'nun mührü ve zamanın ona göre tarihlendirilmesi

k. y(e)g(i)rmi altınç 1325

kapçuq küçük, özel bir kap 囊 *nang 1046*

altun k. 金囊 jin nang 1046

kapıg kapı 門 *men*

orđo k.+ınta 闕 que 0326

nom k.+larıŋa 法門 fa men 1292

kapir < Skr. *karpūra* kafur, uzakdoğu ülkelerinde yetişen bir tür taflandan elde edilen beyaz renkli ve keskin kokulu madde 龍腦 *long nao*

k. 龍腦 *long nao* 0882

ķara halk, avam tabakası

bodun *ķ.* 人民 *ren min* 0167, 人民 *ren min* 0177, 人民 *ren min* 0700

ķ. *kūji* 0881

ķ. *yürüŋ* 黑白 *hei bai* 0694

bodunug *ķ.+g* 擁 *yong* 0669, 0673

bodunımın *k.+mın* 人民 *ren min* 0404

bodunı *ķ.+sı* 諸人眾皆 *zhu ren zhong jie* 0076, 擁 *yong* 0644-645, 0683

bodunın *ķ.+sın* 0235, 0712, 0748

ķarı ihtiyar, yaşlı

k. *avınçğa* 老人 *lao ren* 1043

ķarışmak kavga etme

tötüşmāk *ķ.* 瞋諍互 *chen zheng hu* 0686

ķarini < Skr. *hāritī* şeytanın annesi

k.+nıŋ *anası* 訶利底母 *he li di mu* 0629

k.+niŋ *beş yüz kuvraglarınıŋ* 訶利底母五百眷屬 *he li di mu wu bai juan shu*
0482

ķarlıg karlı 雪 *xue*

ķ. *tag* 珂雪 *ke xue* 1137

karmap(a)t < Skr. *karmapatha* iyi veya kötü iş, fiil

on k. 十善 *shi shan* 0990

karşapan Skr. *kārṣapaṇa* madeni para adı

k. altun 迦利沙波拏 *jia li sha bo na* 0958, 迦利沙波拏 *jia li sha bo na* 0960

karşı kavga

erşi k. bolma- 無違諍 *wu wei zheng* 1201

karşı saray

ordo karşı 0675

ordo k. 宮 gong 0246, 宮 *gong* 0291

ordoları k. +lar 宮殿 *gong dian* 0518

ordo k. +ları 0474-0475

ordomızka k. +mızka 宮殿於 *gong dian yu* 0464

ordomızni k. +mızni 宮殿 *gong dian* 469-0470

ordomka k. +mka 宮 *gong* 0381

ordo mın k. +mın 宮 *gong* 0402

ordosın k. +sın 宮殿 *gong dian* 0248-0249

karşısız kavgasız

erşisiz k. 無衰惱鬥諍 wu shuai nao dou zheng 0150, 0169, 無有諍訟 *wu you*

zheng song 0750

kaş süs taşı, kırat, kaş taşı

çaç k. 0185

kaşınçığ korkunç, korku verici

k. kamağka 0351

kat- katmak

ığaç yelimin k. -ıp 1006

kata defa, sıra, kez

bir otuz k. 0876, 0878

miñ säkiz k. 0921

yüz säkiz k. 0897

katıg sert, katı

k. kınıg 0506

kınıg k. 勤 *qin* 0045, 勇猛 *yong meng* 1175

katıgılan- gayret etmek, çabalamak 修 *xiu*

yüz miñ kolti nayut sanınça kalp üdlärtä üç asankelar içindä burhan kutıya

k.-ıp 百千俱胝那庾多劫修 *bai qian ju zhi na yu duo jie xiu* 0131

ävrilip k.-sarlar 1117-1118

köni nomça k.-daçılarnıy 0852

katıgılanmaqlıg gayretli, güçlü 精勤 *jing qin*, 力 *li*

k. 力 li 0788

k. kücüñ 精勤力 *jing qin li* 0565-0566

katıl- katılmak, karışmak

k.-ıp 0029

kav < kap 篋 *qie*

k. içintä 篋中 *qie zhong* 0971

yıdlıg yıparlıg k. 篋 *qie* 0969

kavşur- bitıştirmek, kavuşturmak, bir araya getirmek 合 *he*

ayaların k.-up 合掌 *he zhang* 0055, 合掌 *he zhang* 1128

kayu hangi; kim; nice 哉甚 *zai shen*

k. 0472, 0648, 0705, 0866, 1183, 1188, 1198, 1212, 哉甚 *zai shen* 1238, 1251

ķ. eliglär hanlar 0017, 0100, 0139, 0195, 0215, 0244, 0310, 0422, 0609, 0710

ķ. tnl(ı)ğlar 0559, 1117

ķ. ķ. 0062, 1279, 1286, 1287

ķ. +ta ärsär 0065

ķ. +ta tuğsar 0356

ķaz kaz 鵞 *e*

ķ. +lar hanı 鵞王 *e wang* 1149

ķazğan- kazanmak

bolğaylar ķ.-ğaylar 聚 *ju* 0258

ilkidäki kılmış ķ.-mıř 0157, *kılmış ķ.-mıř bolğaylar* 聚 *ju* 0229, *kılmış ķ.-mıř bolur* 0347

bulurlar ķ.-urlar 0553

käçür- geçirmek 解 *jie*

taloy ügüzdin ķ.-üp 海解 *hai jie* 0591

käd- giymek 著 *zhuo*

yañı arığ ton ķ.-ip 新淨衣著 *xin jing yi zhuo* 0283, *鮮潔衣著* *xian jie yi zhuo* 0886

arığ yañı ton ķ.-ip 著純淨鮮潔之衣 *zhuo chun jing xian jie zhi yi* 0317

anta basa ķ.-mädük 0316

kägän hastalık

ig ķ. 疾疫 *ji yi* 0034, 疾疫 *ji yi* 0110, 0406, 疾疫 *ji yi* 0690

käksiz kin taşımaz

ööçsüz ķ. 0294

käl- gelmek 來 *lai*

ken k.-igmä 0021, 未來 *wei lai* 0061, 未來 *wei lai* 0194, 未來 *wei lai* 0243,

0410, 來世 *lai shi* 0565, 未來 *wei lai* 0604-0605

açıgları k.-ip 1268, *mäji k.-ip* 0945, *sözlädäçi kişikä k.-ip* 0935

kälig gelme, geliş

küü k. 0791

kämiş- atmak, fırlatmak, terk etmek

titip ıdalap ƣodğay k.-gäylär 0679

kämsiz hastalıksız, sağlam

igsiz k. 無違惱 *wu wei nao* 1197

känt Soğd. *knō* şehir

k.+lärtä suzaklarta 於 *yu* 城邑 *cheng yi* 0063

k(ä)ntü kendi 自 *zi*

k. 自 *zi* 0747

öz öz k. k. 0155-0156

k. k. 0023, 0160, 0539-0540, 自 *zi* 0617, 0720, 1125

k. *äligintä* 0507

k. elintä uluşınta 於自國土 *yu zi guo tu* 0258

k. oğlın kızın 0084

k. ögin köñülin 0928

k. öz 0759

k. öz ellärin 0149

k. özi 0269, 自 *zi* 0322, 0379

k. özläri 0335, 自 *zi* 0371

k. yäklig içgäklig 0117

k. +läri 0711

yagısın yavlakın k.+n 怨敵自 yuan di zi 0122

k(ä)rgäk gerek, ihtiyaç, lüzum 須 *xu*

*mİş k. 0215, 0266, 0291, 0297, 0299, 0315, 0319, 0374, 0376, 0409, 0413,
0417, 0421, 0554, 0964, 0967, 0987, 0991*

ägsük k. bolup 0658

nä k. +i 1222

nä k. +in 所須 suo xu 0085

kärgäklig gerekli

ä. kärgäklig 1115-1116

käzig sıra, müddet

k. +indın ärtip 0570

käzigsiz nöbetsiz; vakitsiz

üdsüz k. 0693

ken sonra, gelecek, sonraki

antada k. 0879, 0922, 0964

*k. käligmä 0017, 未來 wei lai 0061, 未來 wei lai 0194, 未來 wei lai 0243,
0410, 來世 lai shi 0564, 未來 wei lai 0604*

k. ötrü 1108, 1165

k. süü çäriğ 0320

kenki sonraki, gelecekteki

k. k. a žunlarta 於來世 yu lai shi 0772

keñ geniş, bol, çok

k. teriñ 廣 guang 1139

k. tetir 1177

k. uçuz 0185

keñürü ayrıntısıyla, açarak, yayarak, genişleterek

k. aç a yada 廣宣流布 *guang xuan liu bu* 1295

k. nomlağalı 0547

k. yadılğay 廣行 *guang xing* 1120

k. yadılıp 0531

k. yadıqlar 1180

k. yadıp 廣流布 *guang liu bu* 0833

k. yadmış 弘 *hong* 1195

k. yadtaçı 流 *liu* 1091

y(a)rukın k. 0762

keñürül- genişletilmek

el uluş k.-zün 1200-1201

kertgün- inanmak

k.-mäsär ädgärmäsär 0650

kertgünç inanan, inançlı, imanlı, mümin 發 *fa*

agır ulug k. köñül 發殷重心 *fa yin zhong xin* 1019

süzök k. köñül 0949-0950

süzök k. köñülin 至心 *zhi xin* 0067, 0101, 0216, 0264, 0284, 0506

kertü gerçek, hakikat, doğru 實 *shi*

k. saķınçın 0506

k. savım 實語 *shi yu* 1073

ket- gitmek, uzaklaşmak

köñültin k.-gäy biz 0671

tarkarsar k.-särlär 0073

ketär- uzaklaşmak, gidermek, yok etmek 離 *li*

yagısın yavlakın k.-gäli 0099

ämğäkin tolğakın k.-gäy män 離苦 li ku 0864

tarkarıp k.-ip 為除衰 wei chu shuai 0047, män mäniñ küväñç köñülin k.-ip

離諸憍慢端心 li zhu jiao man duan xin 0286

k.- ü ugay 0036

kıdıǵ kıyı, kenar, uç

ķ.+daķı yoltın 0665

kıdıǵsız kıyısız, uçsuz 無邊 *wu bian*

k. 無邊 wu bian 1138

uçsuz ķ. 無涯 wu ya 0590

kıl- yapmak, etmek, yerine getirmek

ķ.-ğalı uğaylar 0150, buyan ädgü k.-ğalı 1230, enç äsän k.-ğalı 0713, enç k.-ğalı 1178, erşisiz qarşısız ķ.-ğalı 0750, ķ.-ğalı uzatı ençgölüg 453.8

adasız tudasız k.-ğay biz 0994, enç m(ä)ñilig ķ.-ğay biz 0077, ädgülärkä tükällig ķ.-ğay s(ä)n 0596

ağır ayağ ķ.-ğuluk 0940, 0949 alp ķ.-ğuluk 0567, enç mähilig ķ.-guluk 0405, muntag ķ.-ğuluk ärmäz 0308, nätäg ķ.-ğuluk 0308

adınısıg ķ.-ıp 0983, ädgü kılınçıg ķ.-ıp 0990, körkin ķ.-ıp 1045, tapıg uduğ ķ.-ıp 1274, tükällig k.-ıp 1293

enç mähilig k.-ıñlar 受安樂 shou an le 0830, ağır ayağ ķ.-ıñlar 1228

adağ asra ķ.-ıp 0432, körkin ķ.-ıp 1045, tükäl ķ.-ıp 0335, 0441, 0568

asıg tusu ķ.-m[aķ] 0010, ençgölüg m(ä)ñilig ķ.-mağ 0021

ağır ayağ ķ.-makıg 0331

[korkı]ñlıg ämgäklig ķ.-mañlar 0838

iş küdök k.-masarlar 0166

ağır ayağ k.-mış bolgaylar 0221, 0224, 0511, ağır ayağ kılmış bolsar 0222, ağır ayağ kılmış bolsarlar 0226, ağır ayağ kılmış bolur 0339-0340, ağır ayağ kılmış kârgäk 0413, buyan ädgü kılınçığ k.-mış bolgaylar 0228, ävrilmiş k.-mış 0419, ilkidäki k.-mış kazğanmış 0157; k.-mış kazğanmış bolur 0347

ağır ayağ k.-mışların 1040

tapıg uduğ k.-sar 0510

y(a)rılığça k.-sarlar 0424

asıg tusu k.-taçı 0607, ilinçü mäñi k.-taçı 0172, uluğ buyanlarıg k.-taçı 0367

tüz baz k.-tı 0168

ağır ayağ k.-u 1048, işin yumışın k.-u 1098, tükällig k.-u 1067

buyan ädgü k.-ur m(ä)n 0397

ağır ayağ k.-zun 0461, 1017, kiçig mandal k.-zun 0924, tapıg uduğ k.-zun 0926, 0974, tört örgünlär k.-zun 0454, tütsüg k.-zun 0884

kılınç iş, davranış 業 ye

buyan ädgü k. 0033, 0158, 0189

buyan ädgü k.+ı 善 shan 0456

buyan ädgü k.+ıg 功德 gong de 0228, 福 fu 0257, 0347 ädgü k.+ıg 0989-0990

buyan ädgü k.+ka 善 shan 0174, 善業 shan ye 0188, 1308

buyan ädgü k.+larıg 福德 fu de 0552-0553, 0557

buyan ädgü k.+ların 福 fu 0419

kılınçlıg davranışlı, davranışa sahip 業 ye

buyan ädgü k. 福德善業 fu de shan ye 0426, 0549

kültür- yaptırmak, ettirmek

töröläriḡ k.-u 0327-0328

kınıḡ istek, özlem, arzu

katıḡ k. 0506

k. katıḡ 勤 *qin* 0045, 勇猛 *yong meng* 1175

yiti k. 0266

y(i)ti k.+inta 0788

kırkın genç kız, cariye,

hatunların k.+ların 妃 *fei* 0233-0234

kıv mutluluk, saadet

kutı k.+ı 福 *fu* 0350

kız I kıtlık

aç kız 飢饉 *ji jin* 0034, 0406, 0690

kız II kız 女 *nü*

tözünlär k.+ı 1080

oḡlum k.+ım 男女 *nan nü* 0988

k(ä)ntü oḡlın k.+ın 0084

k.+ınıḡ şırıkene 0477

kızıl kızıl, kırmızı

k. çintan 梅檀 *zhan tan* 0882

kıçıḡ küçük 小 *xiao*

ḡudı k. 0168

k. mandal 小壇場 *xiao tan chang* 0924

k. oḡlank(a)ya 小兒 *xiao er* 1043

kigäy tekerlek parmağı, dingil (tekerlek, yuvgu, çark gibi nesnelerin ortasından geçirilen çubuk) 輻 *fu*

miŋ k.+kä 千輻 *qian fu* 1145

kim kim; ki, öyle ki, şayet

k. 0128, 0154, 0383, 0452, 0500, 0504, 0609, 0743, 1072, 1116

k.+lär 0837, 0840

kinare < Skr. *kiṃnara* yarı hayvan yarı insan olan mitolojik canlılar topluluğu
緊那羅 *fan na lu*

k.+niŋ mahoragelarnıŋ 緊那羅莫呼洛伽 *fan na lu mo hu lu qie* 0517

kir- girmek

köŋülinä k.-ip 1289, *mandal içintä k.-ip* 1047, *suvka k.-ip* 0281, 0314, 0885

öz ordosıŋa k.-tüktä 0377, *k.-ü yarlıkadı* 0381

kişi kişi, insan, şahıs 人 *ren*

bir tözün k. 0948

d(a)rni tutdaçı k. 0928, 0962

ķayu k. 0866

ol k. 0939, 0965

k. yalaŋuk 0801

k. aźunı esilgäy koorağay 趣損減人 *qu sun jian ren* 0662

d(a)rni tutdaçı k.+g 0993

ķamağ k.+kä 眾人 *zhong ren* 1056, *ol k.+kä* 0957, *sözlädäçi k.+kä* 0935

bağlığ k.+lär 1189, *d(a)rni tutdaçı k.+lär* 1001, *ķayu k.+lär* 1251, *k.+lär*
tıŋlasarlar 若有人能聽 *ruo you ren neng ting* 1238

k.+niŋ 之人 *zhi ren* 1039, *k.+niŋ bar ärsär* 1221, *d(a)rni tutdaçı k.+niŋ* 1050

kizlä- gizlemek, saklamak

arturup yıgguluk k.-gülük ärmäz 0976

ät'öz k.-gülük 1053

ƣod- bırakmak, koymak

ƣ.-ğay kämişgäylär 0679

ät'öz ƣ.-sarlar “ölmek” 命終 ming zhong 0190-0191

ƣoduru tamamıyla, tam

k. katıgılanmaƣlığı 0788

kolti < Skr. koṭi sayısız, çok 俱胝 ju zhi

yüz miñ tümän k. nayut san 0741

yüz miñ k. nayut sanınça kalp üdlärtä 百千俱胝那庾多 bai qian ju zhi na yu duo 0129

yüz miñ tümän k. nayut sanınça 百千萬億那庾多 bai qian wan yi yu duo

0338, 百千萬億那庾多 bai qian wan yi yu duo 0588

k. kalp üdlärkä 0354

ƣolu vakit, zaman, dönem

üdlär ƣ.+sı 時 shi 0180

üddä ƣ.+ta 時 shi 0646

ƣolusuz ölçüsüz, sayısız, çok 無量 wu liang

ƣ. kök ƣalık 1157

sanı saƣışı ƣ. 無量 wu liang 1247

üdsüz ƣ. 0183

ƣoolluğ kollu

k. ulduƣluğ 1146

ƣop bütün, hep; bütünüyle; her türlü 最 zui

k. b(ä)lgükä ägsüksüz 相具足 xiang ju zu 1148

k. köjülin 1239

k. küsüşüg 1225

ķ. süzök köjülin 0640

ķ. törlüg 0317, 皆 jie 0428, 0646

ķ. +ta kötrülmiş 0005, 最勝 zui sheng 0060, 0603, 0798, 最勝 zui sheng 0818,

1170-1171, 最勝 zui sheng 1206, 最勝 zui sheng 1218, 最勝 zui sheng 1224,

最勝 zui sheng 1294-1295, 1318

ķoorä- yok olmak, mahvolmak

esilgäy ķ.-ğay 損減 sun jian 0663

ķorķınç korku, tehlike

ķ. ayınç 0124

ķ. busuş 0047

isig özlüg ķ+ta 0237

[ķorķı]nçlıg korkunç, dehşet verici

ķ. ämgäklig 0838

kök I gök, gökyüzü

k. ķalıķ 虛空 xu kong 0462, 虛空 xu kong 0521, 空 kong 1157

k. +kā ağtıngay 1072

kök II mavi 青 qing

k. lenhuaķa 青蓮 qing lian 1135

kökän → yelü

kömän → yelvi

köni doğru, gerçek 正 zheng

k. 0013, 正 zheng 0027

k. nom 正法 zheng fa 0433

k. nomça 法 fa 0851

k. nomçı töröçi 正法 zheng fa 0745

k. tüz tuymak 0136, 0384, 0561, 0777

köntür- doğrultmak, düzeltmek

k.-gäy başğay 0433

könül gönül, yürek, kalp ; düşünce 心 xin

b(ä)k k. 心 xin 1175, k. eyin 1062, 隨心 sui xin 1202, 1223, 從心 cong xin

1226, ilinçsiz arıg k. 心無著 xin wu zhao 1162, k. öritmiş 0298, övkä k. 0983,

süzök kertgünç k. 0950, ağır ulug kertgünç k. 發殷重心 fa yin zhong xin

1019, uçuz yenig k. tutmadın 不得輕心 bu de qing xin 1018, y(a)rlıķançuçı k.

0978

yalañuklar k.+i 0186

k.+in 心 xin 0295, sımtagsız kınıg katıg k.+in 應勤心 ying qin xin 0046, kop

k.+in 1239, m(ä)n mäniy küvānç k.+in 憍慢端心 jiao man duan xin 0285,

ögin k.+in 心 xin 0928-0929, süzök kertgünç k.+in 至心 zhi xin 0067-0068,

0101, 0217, 0264, 0286-0287, 0506 ; süzök k.+in 0640, 0715, 0826, 0926, 1198,

nomçınıy k.+iñä 1289

ät'özläri k.+läri 身心 shen xin 1240

ät'özlärin k.+lärin 身心 shen xin 0839

ögli k.+tin 0013, tutğuluğ k.+tin 0670-0671

kişinin k.+intäki 1050

ögrünç sävinç k.+üm 1042

yarlıkançuçı k.+üüz 0795

yalañuklar köñüli 0186

köñüllüg kapli, gönüllü, gönle sahip; düşünceli

asra k. 0173

k. idişläri tolu bolup 0209

yavğan yavız k. 無善心 wu shan xin 0684

ilinçsiz arıǵ k.+kä 1162

köp çok

k. kalın 熾 chi 0178

kör- görmek 見 jian

ağılıqlarıǵ k.-gäli 0996, meni k.-gäli 見我 jian wo 1002

äd tavar k.-gäy 0971

ünmişin k.-gäylär 0492

k.-sär 若見 ruo jian 0044, b(ä)lgüg k.+sär 見是相 jian shi xiang 0963,

äşidmişin ayamışın k.-sär sizlär 0827,

törtläriǵ k.-sär biz 0667

bo nomuǵ k.-särlär 此經王見 ci jing wang jian 1235

k.-ü yarlıkap 觀察 guan cha 0538, k.-ü täginsär m(ä)n 1040

asıǵ tusularıǵ k.-üp 0370, b(ä)lgüläriǵ k.-üp 現 xian 0536

kuşatreg k.-üp 0466

kuşatrelarıǵ k.-üp 0489

körk güzellik, ihtişam, görkem, görünüş 像 xiang

ğarı avınçğa k.+in 1045, kiçig oğlank(a)ya k.+in 1043, toyın dentar k.+in

苾芻像之 bi chu xiang zhi 1045

k.+ümin kuvragımın 1011

sizin k.+üjüzni 1008

körkit- göstermek

k.-dilär ay{y}dılar 0733

k.-miş şastırlar tæg 0737

körklä güzel

bir yigit k. 0933

k. hua çäçäk 安花 an hua 0272

yüüzi mänizi k. 0358

körlüg hilekar, kurnaz

tävlüg k. 0981

körsüz hilesiz, aldatmacasız

tävsüz k. 0980

kötrül- yükseltmek, yüceltmek 勝 *sheng*

yegädgäy k.-gäy 0255

atı k.-miş 0057-0058, 0079, 0090-0091, 0242, 0438, 0601, 0666, 0703, 0723-0724, 0757, 0847, 0875, 1000, 1036, 1103, 1262-1263, 1275

qopda k.-miş 0005, 最勝 *zui sheng* 0060, 0603, 0798, 最勝 *zui sheng* 0818,

1171, 最勝 *zui sheng* 1206, 最勝 *zui sheng* 1218, 最勝 *zui sheng* 1224, 最勝

zui sheng 1295

atı k.-mişä 0261

köyür- yakmak 燒 *shao*

satıgsız ädgü yıd yıparlıg k.-üp 燒無價香 shao wu jia xiang 0279, *yıd*

yıparlıg k.-üp 香鑪燒 xiang lu shao 0508

köz göz 目 *mu*

k.+üñüznüñ etigi 目淨脩廣 *mu jing xiu guang* 1135

közün- görünmek, gözükmek 顯 *xian*, 現 *xian*

k.-gäy 現 *xian* 0693

k.-gäy b(ä)lgürgäylär 0430

k.-mäz ät'özin 神 *shen* 0093, 神 *shen* 0119

k.-mäz ät'özin ol 不現其身為 *bu xian qi shen wei* 0618

k.-mäz ıntın 0752

sävär taplayur k.-ügli 愛重 顯 *ai zhong xian* 0270

k.-ür üdtä 現在 *xian zai* 0605

k.-ür aźunta 於現世中 *yu xian shi zhong* 0253

k.-ür aźuntaqı 於現世 *yu xian shi* 0349

k.-ür ät'özlüg 0752

k.-ür üdki 現 *xian* 1233

közüntür- göstermek

y(a)ruķ yaltrıķ k.-gäylär 1101

kşan < Skr. *kṣaṇa* kısa an, an, lahza 頃 *qing*

bir k. 一頃 *yi qing* 0512

kuđı aşağı 下 *xia*

ķ. kiçig 下 *xia* 0168

ķudrukluğ kuyruklu 彗 *hui*

k. yultuz 彗星 *hui xing* 0691

ķudug kuyu 井 *jing*

ķ. içintä 井內 *jing nei* 0697

ķum kum 沙 *sha*

gaŋ ügüzdäki ķ. sanınça 恒河沙 *heng he sha* 0530

ķuŝ kuŝ

ķ. ķuzgun 禽獸 *qin shou* 0998

ķuŝatre < Skr. *ķŝattāra* sayvan, küçük çardak, gölgelik 蓋 *gai*

t(ä)ŋridäm k. bolup 0465, *yürüŋ k.* 白蓋 *bai gai* 0322

tütsüglüg k.+dın 香蓋 *xiang gai* 0468

k.+g körüp 0466

pra k.+lar 蓋 *gai* 0276, *tütsüglüg k.+lar* 香蓋 *xiang gai* 0528

tütsüglüg k.+lar bälgürüp 香蓋變成 *xiang gai bian cheng* 0488, 香煙變成蓋

xiang yan bian cheng gai 0523

k.+lartın altun öŋlüg 0490-0491, *ol k.+lartın* 其蓋 *qi gai* 0523-0524

k.+larıĝ körüp 0489

ķut mutluluk, saadet; asalet, soyluluk; azamet

ķ. buyan 1214, 福 *fu* 1220

ŝirikene ķ. t(ä)ŋri 吉祥天 *ji xiang tian* 1009

ķ. t(ä)ŋrisiniŋ 0477

k. vahŝiklar 祥 *xiang* 0705

ķ. vahŝiklarnıŋ 0474

ķ. t(ä)ŋrisi vasundare 0623

k. +ı kıvı 福 *fu* 0350

burhan k. +ın 0136, 0576, 0778, 1314

burhan k. +ıya 0131, 0385, 0562

k. +lar vahşiklar 祥 *xiang* 0765

kutluğ kutlu, kutsal, mukaddes

ıdok k. 0796

k. küntä 0391-0392

k. ülüglüg 吉祥妙 *ji xiang miao* 0425

kutrul- kurtulmak 除 *chu*

ozmış k.-miş bol- 超越 *chao yue* 0343

ig ağrıgdın k.-up 除 ... 病 *chu ... bing* 1194

k.-ur m(ä)n 0393

kuu < Çin. *hua* < *h^wa*, *kuo*, *ke* değıştirme, başkalaşma, başkalaşım: *kuu kelig*= Skr. *aupapāduka*, *upapaduka* “başkalaşıma uğrayarak (yeniden) doğma”

k. kälig 0791

kuvrağ topluluk, dini topluluk

terin kuvrağ 0832, 眾 *zhong* 1302

t(ä)ñrilär k. +ı 天眾 *tian zhong* 0192, 0626, 0638, 天眾 *tian zhong* 0720,

諸天大眾 *zhu tian da zhong* 0824, 天眾 *tian zhong* 1246, *täñri yalañuk k. +ı*

人天眾 *ren tian zhong* 1254, *yäklär k. +ı* 0633, 1243 *tınl(ı)ğlar k. +ı* 0661

terin k. +ıg 眾 *zhong* 0071, 0113, 眾 *zhong* 0200, 0416, 0654, 眾 *zhong*

0444

miñ bag yäklär k. +ım 千藥叉神 *qian yao cha shen* 1096

k. +ımın 眷屬之 *juan shu zhi* 1011, *terinimin k. +ımın* 眷屬 *juan shu* 0403

ķ.+ımız 0092, 諸眷屬 *zhu juan shu* 0118, *ķ.+<ı>mız birlä* 眷屬 *juan shu*
 0617, *ķ.+ımız birlä* 1282, *terin ķ.+ımız* 眾 *zhong* 0654, 眾 *zhong* 0721,
yäklär ķ.+ımız 藥叉眷屬 *yao cha juan shu* 1278
terin ķ.+ın 0082, 0322, *terinin ķ.+ın* 眾 *zhong* 0747
t(ä)ñrilär ķ.+ıñ 天眾 *tian zhong* 0029, *yalañuķ ķ.+ıñ* 人眾 *ren zhong* 0802
k(ä)ntü k(ä)ntü ķ.+ıñızlar 0024, *ķ.+ıñızlar* 眾 *zhong* 1227
ķ.+ıñızlarķa 諸眷屬 *zhu juan shu* 0420-0421
ķ.+ıñızlarınıñ 眷屬 *juan shu* 0202-0203
beş yüz ķ.+ları birlä 五百眷屬 *wu bai juan shu* 0629-0630
beş yüz ķ.+larınıñ 五百眷屬 *wu bai juan shu* 0483
terinıñ ķ.+nıñ 眾 *zhong* 0040, 0784

ķuzgun kuzgun

ķuş ķ. 禽獸 *qin shou* 0998

kü- kollamak, yardım etmek, gözetmek

k.-yü küzätü 擁護 *yong hu* 1284, 護 *yong* 0647, 1099
k.-yü küzätü ber- 擁護 *yong hu* 0072, 守護 *shou hu* 0046
k.-yü küzätü tut- 守護 *shou hu* 0020, 護持 *yong chi* 0025, 0028, 0033, 守護
shou hu 0083, 守護 *shou hu* 0088, 0094, 擁護 *yong hu* 0147, 護 *yong* 0237,
 護 *yong* 0614, 護 *yong* 0670, 擁護 *yong hu* 0828, 0835, 擁護 *yong hu* 0863,
 0993, 1088, 擁護 *yong hu* 1094, 擁護 *yong hu* 1174, 護持 *yong chi* 1250

küç I güç, kuvvet

k. kūsün 勢力 shi li 0768

k. kūsünkä 0400

k.+in kūsünün 0203

ämğäkimniñ k.+indä 0134, ädgü kılnıñ k.+intä 0034, nom ärdini k.+indä 1082, (k.+intä) 0744

katıǵlanmaqlıǵ k.+üñ 精勤力 jing qin li 0566

k.+üñüzlär 勢力 shi li 0212

küç II yardım, koruma

küsüşüñüzlär k.+intä 願與 yuan yu 0014

nom ärdini k.+indä 由經 you jing 1191

bo munuñ k.+indä 由此 you ci 1207

küçäd- güçlenmek, kuvvetlenmek

yat yağı k.-gäy 0700

küçlüg güçlü, kuvvetli 力之 li zhi

k. aržilar 0731

ärklig k. 0472

on k. 十力之 shi li zhi 1172

küçsüz güçsüz, kuvvetsiz

k. küsünsüz 0659-0660

küdök iş, uğraş

iş k.+lärig 0165, 0906

iş k.+üg 0408, işig k.+üg 1083

kügçi bekçi, gözcü

k. küätçi 守護 shou hu 0676

küji < Skr. *kuṣa* tütsü, buhur 薰陸 *xun lu*

ḡara k. 0881

yürüḡ k. 薰陸 *xun lu* 0883

külä- takdir etmek, övmek

ögmiṣ k.-miṣ 讚歎 *zan tan* 0417

ögsär k.-sär 稱歎 *cheng tan* 0068, 稱讚 *cheng zan* 0201, 讚歎 *zan tan* 0445-0446

kümüş gümüş 銀 *yin*

altun k. 金銀 *jin yin* 1058

kün gün, güneş 日 *ri*

k. ay 0181, 0693, 日 *ri* 1158, *ol k.* 0972

bökünki k. 日今 *ri jin* 0378

iki k. 兩日 *liang ri* 0692

k. t(ä)ḡri 日 *ri* 1133

k. üzä 1326

k.+li aylı 日月 *ri yue* 1070

bo k.+tä 1069, *bökünki k.+tä* 1266, *ḡutluḡ k.+tä* 0391, *k. k.+tä* 0958

k.+tin yıḡaq 南 *nan* 1186-1187

küntüz gündüz 晝 *zhou*

tünlä k. 晝夜 *zhou ye* 1014

kürtük kar yığını

öḡlärtä k.+lärtä 於 *yu* ... 曠野 *kuang ye* 0064

küsä- istemek, dilemek, arzulamak 欲 *yu*, 求 *qiu*

k.-miş küsüşin 求 *qiu* 1051, *k.-miş küsüşläri* 1118

asılğalı üstälgäli k.-sär sizlär 欲 *yu* .. 饒益 *rao yi* 0204-0205, *äd tavarıg k.-*

sär 求 *qiu* ...財 *cai* 1200, *yat yağıg utğalı k.-sär* 0714

meni körgäli k.-särlär 欲得見我 *yu de jian wo* 1002

altun kümüş k.-yür 求金銀 *qiu jin yin* 1058, *b(ä)lgürtgäli k.-yür* 1055, *bolğalı*

k.-yür 1056-1057, *ädrämig k.-yür ärsär* 1059, *mäñi ögrünçü k.-yür* 欲...樂 *yu*

... *le* 1061, *törög k.-yür ärsär* 1054

küsün güç, kuvvet

küç k. 勢力 *shi li* 0768

küçin k.+in 0204

küç k.+kä 0400

küsünsüz güçsüz, kuvvetsiz

küçsüz k. 0660

küsüş istek, dilek, arzu 願 *yuan*, 求 *qiu*

eyin k.+i 1202, *k.+i saqıncı* 1064

k.+in qanturu 求願 *qiu yuan* 1051, *küsämiş k.+in* 1051, *tiläklig k.+in* 1220,

k.+in kanturdaçıka 求願 *qiu yuan* 0905, *ulug k.+in* 1297-1298

küsämiş k.+läri 1118

bo k.+lärin 1061, *tınl(ı)glarnın k.+lärin* 1086-1087

qop k.+üg 1225

bo k.+ümin 0941-0942

ulug k.+ümüz 0807

k.+üñüzlär küçintä 願與 *yuan yu* 0014

küvānç gurur, kibir

m(ä)n māniḡ k. köñülin 憍慢端心 jiao man duan xin 0285

küvrüg davul 鼓 *gu*

nomluḡ k.+üḡ 法鼓 fa gu 0580

küzät- gözetmek, yardım etmek

yertinçü k.-däçilär-ä 0304

elin uluşın k.-gäli 0711, inançların içäräkilärin k.-gäli 0247, öz ät'özlärin k.-gäli 擁護自身 yong hu zi shen 0245, ordosın qarşısın k.-gäli 0249

k.-gäy 護 hu 1244

ät'öz k.-gülük 護身之 hu shen zhi 0867

arıḡ k.-ip 0967, on karmap(a)t k.-ip 0990

küyü k.-ü 護 yong 0647, 擁護 yong hu 1285

küyü k.-ü ber- 守護 shou hu 0046, 擁護 yong hu 0072

küyü k.-ü tut-守護 shou hu 0020, 護持 yong chi 0025, 0028, 0033, 守護 shou

hu 0083, 守護 shou hu 0088, 0094, 擁護 yong hu 0147, 護 yong 0237, 護

yong 0614, 護 yong 0670, 擁護 yong hu 0828, 擁護 yong hu 0863, 0993,

1088, 擁護 yong hu 1094, 1099, 擁護 yong hu 1174, 護持 yong chi 1250

yumḡı k.-ür 共護 gong hu 1234

küzätçi nöbetçi, gözleyici

kügçi k. 守護 shou hu 0676, yertinçüg k. 0015

küzätçilig koruma

k. 擁護 yong hu

küzätmäk gözetleme, kollama

yertinçüg k. 護國 hu guo 0008, 1321

labay < Çin. *luo bei* boru, borazan, üflemeli müzik aracı 螺 *luo*

nomluğ l. 法螺 fa luo 0582

lakşan < Skr. *lakṣaṇa* işaret, güzellik işaretleri 相 *xiang*

çakır l. 輪相 lun xiang 1145

lakşanlığ işaretli, nişanlı

l. ädgüläriniz 相好 xiang hao 1156

lgso iyi! Tamam

sadu l. 1331

lenhua < Çin. nilüfer çiçeği 蓮 *lian*

kök l.+ka 青蓮 qing lian 1135

luu < Çin. *lung* ejderha

l. hanı 龍王 long wang 0630

l. hannıy 龍王 long wang 0484

t(ä)ñrilärniñ l.+larnıy 0473, 龍 long 0515

m(a)habrahmi < Skr. *mahābrahmā* büyük brahma

m. uluğ 0725

m(a)habodi < Skr. *mahā + bodhi* ‘büyük aydınlanma’; Budanın altında sezmişliğe, aydınlanmaya ulaştığı ağaç

m. sögüt 菩提樹 pu ti shu 0573

m(a)hamandarik < Skr. *mahāmandāraka* kutsal bir ağacın çiçeklerinin adı

摩訶曼陀羅 *mo he man tuo luo*

mandarik m. 曼陀羅摩訶曼陀羅 man tuo luo mo he man tuo luo 1271

m(a)haraaç < Skr. *mahārāja* büyük hükümdar 王 *wang*

tört m. (t(ä)ñrilär) 0049, 0117, 四天王 si tian wang 0127, 四天王 si tian wang 0239, 0435, 四天王 si tian wang 1168

vaişiravane m.+ıg 薛室囉末拏王 bi shi luo mo na wang 0937, 1109

tört m.+lar 0075, 0092, 四王 si wang 0151

tört m.+larnıñ 四王 si tian 1277-1278

vaişiravane m.+ka 薛室囉末拏天王 bi shi luo mo na tian wang 0903

tört m.+lara 0037, 0128, 0193-0194

maharaaça < Skr. *mahārāja* krş. *maharaaç* 王 *wang*

tört m. (t(ä)ñrilär) 四天王 si tian wang 0007, 四天王 si tian wang 0301, 四天王 si tian wang 0498, 四天王 si tian wang 0598, 0821, 四天王 si tian wang 1121, 1163, 四天王 si tian wang 1257, 1300, 1320

vaişiravane m. 0844, 0942, 1105-1106

tört m.+lar 0823

tört m.+lara 四王 si wang 0333, 0367-0368, 0500

maheşvare < Skr. *maheśvara* bir ilah adı

m. t(ä)ñri 大自在天 da zi zai tian 0627

m. t(ä)ñriniñ 大自在天 da zi zai tian ... 之 zhi 0481

mahorage < Skr. *mahoraga* boa görünümlü şeytan türü 莫呼洛伽 *mo hu luo qie*

kinarelarnıñ m.+larnıñ 緊那羅莫呼洛伽 fan na luo mo hu luo qie 0518

mandal < Skr. *maṇḍala* daire; bölge 場 *chang*, 壇場 *tan chang*

kiçig m. 小壇場 *xiao tan chang* 0924

m. içintä 場內 *chang nei* 1047

mandarik < Skr. *mandāraka* (yetişme, büyüme) kutsal bir ağaç

m. m(a)hamandarik 曼陀羅摩訶曼陀羅 *man tuo luo mo he man tuo luo* 1271

manibadare < Skr. *mañibhadra* sekiz komutandan biri, şeytanların hükümdarı

m. uruñut 寶賢大將 *bao xian da jiang* 0628

m. uruñutnuñ 寶賢大將... 之 *bao xian da jiang ... zhi* 0482

mañ adım

m. m. 步 *bu* 0348

m. sayu 0337

m. mañmıışça 步 *bu* 0337

mañ- adım atmak

mañ m.-mıışça 步 *bu* 0337

maña (*ben*'in datifi) bana

m. 於我 *yu wo* 0220, 0221, 0382

mañgallıg < Skr. *mankala*, *mangalam*+lıg şans işareti

aṭlıg m. 吉祥 *ji xiang* 0327-0328

mayak gübre

ud m.+ı 0923

m(ä)n ben, 1. tekil kişi adılı

m. 我 *wo* 0128, 0285, 0309, 0334, 0383, 0423, 0860, 0862, 0865, 0939, 0954,

我 *wo* 1037, 1072, *我* *wo* 1084, 1092

bolgay m. 0386, 0390

bütürgäy m. 1065

äşidsär m. 我聞 *wo wen* 0383

ävrilür m. 0406

işläyür m. 0408

kanturgay m. 1062

kılur m. kazganur m. 0397

ozar m. kutrulur m. 0393

sözläyür m. 0910

tägingäy m. 1052, 1068

täginsär m. 0956, 1041

tiläyür m. 0941

tuşgay m. 0388

tutgay m. 1095

tutuzgay m. 0959

yügär m. yıgar m. 0402

yükünür m. 0902, 0903

mäñi sevinç, mutluluk, neşe, huzur

ilinçü m. kıl- 遊戲 *you xi* 0172

m. kälip 0945

ençgü m. 安樂 *an le* 0012, 安樂 *an le* 0048

m. mäñiläp 快樂 *kuai le* 0156

m. ögrünçü 豐樂 *feng le* 0177, 樂 *le* 1060

ädgü ädgü m.+g 0773, *enç m.+g* 1178, 安寧 *an ning* 1192, *ençgü m.+g* 安

樂 *an le* 0253

enç m. 安樂 an le 0907

enç m.+kă 0837, 安隱豐樂 an yin feng le 1196

m.+läriñä kanımlıg bolup 0160-0161

m.+läрниñ yeväki 1211

nom m.+sindin 0658

nirvan m.+siñä 涅槃樂 nie pan le 0399

mäñilä- sevinmek, neşelenmek

mäñi m.-p 快樂 kuai le 0157

mäniñ benim (*men*'in genetifi)

m. 我 wo 0380, 我 wo 0848, 我 wo 1010, 我 wo 1101

m(ä)n m. küvănç köñülin 憍慢端心 jiao man duan xin 0285

mäñilig sevinçli, mutlu, neşeli, huzurlu

enç m. 安隱 an yin 0077, 愛樂 ai le 0167, 安隱 an yin 0405, 快樂 kuai le

0712, 安樂 an le 0829

ençgülüg m. 0021

ögrünçlüg m. 0359

mäñiz beniz, yüzün rengi, görünüş, yüz, çehre

yüüzi m.+i 0358

meni beni (*men*'in belirtme durumu)

m. 0887, 我 wo 0988, 我 wo 1001, 我 wo 1019

mıntın bk. 'äñ

miñ bin 千 qian

m. altı yüz 千六百 qian liu bai 0960

m. bag yäklär 1095

m. kigäykä 千輻 qian fu 1145

m. kün ay 千月 qian yue 1158

m. säkiz kıata 0921

tört m. 四千 si qian 0153

m. uluřlarta 1182

üç m. 三千 san qian 0513, 千 qian 1182

m. yertinçütä 千世界 qian shi jie 0513

yüz m. 百千 bai qian 0129, 百千 bai qian 0338, 百千 bai qian 0354, 0587,

百千 bai qian 0741, 1100, 1133, 1142

m. yüzär 0958

yüzär m. 1242

monçuk inci, boncuk

yinçü m. 珍寶 zhen bao 0275

muñadinçig fevkalade, acayip, řaşırtıcı

m. 希 xi 1238

tañlançig m. 0369

muñadmağ dertlenme, kederlenme, üzölme

m. +ka täğip 希有 xi you 1270

munça bunca, bu kadar, böylesi

m. 0344

m. oronlarğa 0502

munçulayu böylesine, bu şekilde, böyle, bunca

m. 0330, 0408-0409, 0422, 0606, 如是 ru shi 0607, 0877, 1095, 1165

munta burada

m. 0190

m.+da 1300

muntağ böylesi, bu(nun) gibi, benzer, böyle

bo m. ugur yık üzä 是因緣 *shi yin yuan* 0230, *m. ayıtdıkdā* 0938, *m. kılğuluğ*

0307, *bo m.* 0368, 0412, 0418, 0707

m. yañın 0492

m. yañlıg 是如 *shi ru* 0780

m.+ı 0210

munuğ bunun (*bu'nun* genetifi)

bo munuğ 1207

m. sanınça 0340

nayut < Skr. *nayuta* sonsuz, çok, sayısız 那庾多 *na yu duo*

yüz miñ tümän kolti n. san 0741

yüz miñ kolti n. sanınça kalp üdlärtä 百千俱胝那庾多 *bai qian ju zhi na yu*

duo 0129

yüz miñ tümän n. sanınça 百千萬億那庾多 *bai qian wan yi yu duo* 0338,

百千萬億那庾多 *bai qian wan yi yu duo* 0588

nä ne 所 *suo*

n. ayıtmış k(ä)rgäk 0554

n. için 1210

n. k(ä)rgäki 1222

n. k(ä)rgäkin 所須 *suo xu* 0085

n. törlüg 0455, 1063

n. üçün tep tesär 以何 *yi he* 0329, 0503, 何以故 *he yi gu* 0557, 何以故 *he yi*

gu 0743, 何以故 *he yi gu* 0814, 何故 *he gu* 0936

näçä nice, ne kadar

n. 0485, 0514, 0676, 所 *suo* 1183, 1188

näçätä o zaman ki, ne zaman; nasıl, nice

n. 0982

n. *birök* 0038, 0457

näŋ ancak, yalnızca

kertü savım näŋ inçip 1073

n. *t(ä)ŋrim* 0739

nätäg nasıl, ne gibi, ne şekilde, ne denli

n. *kılğuluk* 0308

nirvan < Skr. *nirvāṇa* sonsuz huzur, kurtuluş 涅槃 *nie pan*

n. *mäŋisiŋä* 涅槃樂 *nie pan le* 0399

nirva(a)nlıg Nirvanaya ait

n. *ıntın* 涅槃 *nie pan* 0664

nizvanılıg ihtiraslı, tutkulu 煩惱 *fan nao*

n. *kađguların* 煩惱怨 *fan nao yuan* 0589

nom < Soğd. *nwm* din, öğretici, töre, kanun 法 *fa*

darmaçak(i)r n. 法輪 *fa lun* 0578, *ıdok n.* 經 *jing* 1225, 法 *fa* 1292, *köni n.*

0433, *n.* *ärdini* 0093, 0297, 妙經 *miao jing* 0546, 經 *jing* 0604, 經 *jing* 0650,

0743, 0818, 經王 0842, 經 *jing* 1082, 經 *jing* 1119, 經 *jing* 1176, 經 *jing*

1190, 1212, 經 *jing* 1286, 1319, *n.* *nomlaguluk* 說法 *shuo fa* 0634, *n.* *ol* 1206,

n. *tıŋka* 聽法 *ting fa* 0635, *n.* *uyur* 1218, *n.* *üzä* 0010, *n.* *y(a)rlıgıg* 1265

n. ärdinig 經 *jing* 0017, 經 *jing* 0024, 0032, 0041, 0061, 0067, 經 *jing* 0070, 經 *jing* 0081, 0095, 0100, 0111, 經 *jing* 0138, 經 *jing* 0140, 經 *jing* 0195, 經 *jing* 0198, 經 *jing* 0206, 0216, 0231, 經 *jing* 0249, 經 *jing* 0265, 0267, 經王 *jing wang* 0290, 0305, 0311, 0372, 0411, 妙經 *miao jing* 0414, 正法 *zheng fa* 0442, 0443, 0541, 0550, 經 *jing* 0560, 妙經 *miao jing* 0610, 0652, 妙法 *miao fa* 0656, 0715, 0799, 0809, 經 *jing* 0825, 經王 *jing wang* 0832, 0859, 1076, 1088, 王經 *wang jing* 1091, 經 *jing* 1171, 經 *jing* 1239, 經 *jing* 1251, 1280, 經 *jing* 1282, 1295

n. ärdinikä 經 *jing* 0459, 經 *jing* 0509, 0755, 0855, 1114

n. ärdinilär 經 *jing* 0740

n. ärdininiŋ 經 *jing* 0106, 經王 0815

n. äşidip 0641, *n. äşidgäli* 聽法 *ting fa* 0620

n. eligi atl(ı)g n. bitigdä 經王 *jing wang* 0005-0006

n. eligi 經王 *jing wang* 0060, 王 *wang* 0603, 0798, 0819, 1076, 經王 *jing wang* 1229, 1319

n. mäŋisindin 0658

n. nomlayu 0382

n. tıŋlağuluğ 0453, *n. tözün* 正法 *zheng fa* 0208, *n. tözlüg* 0761

köni n.+ça 0851

n.+ça töröçä 0745

bo n.+uğ 1196, 1198, 1235, 1249 *n.+uğ äşidmäk* 0207, *n.+uğ äşidsär m(ä)n* 我聞法 *wo wen fa* 0383, *n.+uğ nomladaçı* 1280, *n.+uğ törög* 法式 *fa shi* 0803, *n.+uğ törösi* 1090

nomçı vaiz 法師 *fa shi*

n. 法師 *fa shi* 0287-0288, *n.* *bar ärsär* 1281, *ol n.* 0375, *n.* *olurguluk* 0448

nomladaçı n.+ğ 法師 *fa shi* 0542, 法師 *fa shi* 1283

n.+ka 法師 *fa shi* 0328, *nomladaçı n.+ka* 法師 *fa shi* 0306, 說法師 *shuo fa shi* 0372-0373, 0412, 0460, 0509-510

ol n.+nın 1288-1289

nomla- öğüt vermek, anlatmak (dini konuları), açıklamak, vaaz vermek 說 *shuo*

n.-taçı nomçı 0287-0288, *n.-daçı nomçığ* 0542, 1283, *n.-taçı nomçıka* 0306, 說法師 *shuo fa shi* 0372-0373, 0411-0412, 0460, 0509, *nomuğ n.-daçı* 1281, *birök n.-taçığ* 1236

oıtu n.-dım 說 *shuo* 0139, 說 *shuo* 1173

keñürü n.-ğalı 0547

nom n.-ğuluk 說法 *shuo fa* 0635, *n.-ğuluk yitlingäli* 沒 *mei* ... 說 *shuo* 1296

n.-mıřların nomlatmıřların 0043

nom n.-yu 0382, *n.-yu berip* 0799

nomlat- öğüt verdirmek, vaaz verdirmek, anlattırmak (dini konuları)

n.-ğalı uğrasarlar 0311-0312

n.-mıřların 0044

nomluğ öğretili, öğretiyle ilgili, dini

n. aşka 法味 *fa wei* 0721

n. küvrügüg 法鼓 *fa gu* 0580

n. labayığ 法螺 *fa lu* 0581

n. noř tatıgı 0641, 0657

n. noř tatıgıg 甘露法 *gan lu fa* 0767

n. oronta 0641

n. şazinig 法 *fa* 0027

n. tooğug 法幢 *fa chuang* 0583

n. yağmur yağıtıp 法雨 *fa yü* 0586

n. y(a)rılığ 1259, 1304

n. y(a)ruk yulağ 法炬明 *fa ju ming* 0760-0761

n. yula 法炬 *fa ju* 0585

noş < Soğd. *nwş* tatlı, sevimli

n. tatığ 甘露上味 *gan lu shang wei* 0209

n. tatığı 甘露 *gan lu* 0641, 甘露味 *gan lu wei* 0657

n. tatığığ 甘露 *gan lu* 0767

n. tatığığ 甘露 *gan lu* 0586

oduğ uyanık, uyanmış

o. sağ 0099

o.+ın sağın 00147

odundur- uyandırmak

o.-u sakınduru 憶念 *yi nian* 1289

oğad- gözden kaçırmak, kaçırmak

nom māñisintin o.-ıp 0659

o.-madın şaşmadın 0388

o.-madın tuş bolğuluk 0595

oğlan çocuk, oğul, evlat 兒 *er*

o.+ı üzä 0977, *tınl(ı)ğ o.+ı* 1184, *tınl(ı)ğlar o.+ı* 1193, *yalañuklar o.+ı* 0770

yalañuk o.+ın 0850

kiçig o.+k(a)ya 小兒 xiao er 1043

oğşa- I benzemek

idi o.-maz 1152

arıtı o.-yu 0742, 0756 o.-yu tåginmåz 0743

kök linhua o.-yur 1136

oğşa- II sevmek, okşamak

o.-yurça amrayurça 0085

oğşatı benzer

o. årür 猶如 you ru 1133

oğ(u)l çocuk, evlat, oğul 童子 tong zi, 男 nan

tözünlår o.+ı 1053, 1079

k(ä)ntü o.+ın kızın 0084, tözünlår o.+ın 1093

tözünlår o.+ınıñ 1097

tözünlår o.+ıya 0564

o.+um 0956, o.+um kızım 男女 nan nü 0988

o.+um çanarşabe 禪膩師童子 chan ni shi tong zi 0932, 0943

o.+um çanarşabedın 0954

oķ (krş. ök) pekiştirme edatı

o. 0032, 0340, 0386, 0492, 0706, 0728

o. avant tıtağ 0175, 0765

o. ädgüsi 0804

ançada o. 0045, 0984

basa o. 0527

özin o. 0184

oķı- okumak, öğrenmek 讀 du; çağırmaq 召 zhao

o.-daçı sözlädäçi 讀誦 du song 1077-1078

o.- mışların okıtmışların 讀誦 du song 0043

meni o.-zun 誦 song ...我 wo 0888

o.-zunlar okıtzunlar 讀誦 du song 0717

bitiyü o.-yu 1324, o.-yu ötünü 請召 qing zhao 1020

o.-yur ötünür 0937, 召 zhao 0953

okımak okuma

o.+tın okıtmaqtın 讀誦 du song 0555

okıt- okutmak ; öğretmek 誦 song

okızunlar o.-zunlar 讀誦 du song 0718

okımışların o.-mışların 讀誦 du song 0043

o.-u nomladım 0139, 1172

okıtmak okutma

okımaqtın o.+tın 讀誦 du song 0556

ol o, işaret sıfatı

*o. 0019, 彼 bi 0066, 彼 bi 0075, 彼 bi 0080, 0087, 0102, 0104, 0114, 0119,
其 qi 0122, 0155, 彼 bi 0205, 是 shi 0218, 彼 bi 0232, 是 shi 0262, 0268,
0274, 0309, 0312, 彼 bi 0328, 0330, 0334, 彼 bi 0371, 0375, 0383, 0424,
0429, 彼 bi 0446, 0452, 彼 bi 0455, 0458, 彼 bi 0461, 彼 bi 0466, 0467, 彼 bi
0486, 彼 bi 0489, 0490, 是 shi 0493, 是 shi 0500, 彼 bi 0504, 0510, 其 qi
0523, 0525, 0532, 0535, 彼 bi 0613, 0618, 彼 bi 0633, 0634, 彼 bi 0638,
0640, 0643, 其 qi 0669, 0672, 0673, 0680, 0714, 0755, 彼 bi 0825, 0827,*

0865, 0927, 0939, 0957, 0965, 0970, 0972, 0992, 1049, 1052, 1096, 1096, 其

qi 1140, 1145, 1206, 1281, 1288, 1300, 1301

o. üdün 0049, 0238, 0300, 0597, 0637, 0689, 0820, 0844, 0932, 1257

olar onlar, bunlar, işaret zamiri

o. 0250, 0677, 1248

o.+ka 0520

o.+nıñ uğurınta 0840-0841

olor- oturmak, tahta oturmak, ikamet etmek 坐 *zuo*, 座 *zuo*

nomçı o.-ğuluk 0449

o.-mıñ oronıntın örü tur- 從座起 *cong zuo qi* 0845, o.-mıñ oronlarıntın örü

tur- 從座起 *cong zuo qi* 0051-0052, 從座起 *cong zuo qi* 1122

b(ä)k bağdaşını o.-up 坐 *zuo* 0575

yalañuklar hanı birlä o.-up 0453

on on 十 *shi*

o. buyan ädgü kılınç 十善業 *shi shan ye* 0188

o. karmap(a)t 十善 *shi shan* 0990

o. küçlög 十力之 *shi li zhi* 1172

altınç ülüş o. 421.0

ontın on (sınar ile): o.+tın sinar “on gök yönü”

o. sınar 0528, 十方 *shi fang* 1232

oñ sağ 右 *you*

o. ’äñ/n}inlärintäki 肩右 *jian you* 0053, 1124

o. tizlärin çökitip 右膝 *you xi* 0054, 右膝 *you xi* 1127

oŋar- daha iyi olmak, iyileşmek

o.-zunlar 0812

oŋaru dosdoğru, doğru; sağa, sağa doğru

o. ävrilmiş 0540

oŋay kolay

o. bütgäy 0998

ordo saray

o. kapıgınta 闕 *que* 0326, *uluş o. karşı* 0675

o. karşı 宮 *gong* 0246, 宮 *gong* 0291, *o. karşıları* 0474

oronları o.+ları 宮殿 *gong dian* 0486, *o.+ları karşılar* 宮殿 *gong dian* 0518

o.+mın karşımın 宮 *gong* 0402

o.+mızka karşımızka 宮殿於 *gong dian yu* 0463-0464

o.+mıznu karşımıznu 宮殿 *gong dian* 0470

o.+mka karşımka 宮 *gong* 0381

o.+sın karşısın 宮殿 *gong dian* 0248

eliglär hanlar o.+sınta 王 *wang*...宮殿 *gong dian* 0634

ķamağ t(ä)ŋrilär o.+sıŋa 諸天神宮 *zhu tian shen gong* 0494, *o.+sıŋa tägi*

宮及 *gong ji* 0471

oron yer, konak, merhale, mevki 處 *chu*, 位 *wei*, 宮 *gong*

o. o. sayu 1283, *o. sayu* 處 *chu* 0362, *tünäğü o.* 0968, *yer o.* 1187

el o.+ı 王位 *wang wei* 0254

el o.+ın 國位 *guo wei* 0682

t(ä)ñrilär o. +ınta 0396

olormış o. -ıntın 0845

o. +ları ordoları 宮殿 *gong dian* 0485-0486, *yer o. +ları* 0519-0520

yer o. +larığ 宮 *gong* 0526

olormış o +larıntın örü tur- 0052, 1122-1123

munça o. +larğa 0503

tägmış yadılmış o. +larta 所至處流布 *suo zhi chu liu bu* 0065-0066

öz o. +sıñğa 0377

açoğ taşay o. +ta 0270, *ärdinilig o. +ta* 寶宮殿所 *bao gong dian suo* 0362,

ärmiş turmış o. +ta 所住處 *suo zhu chu* 1244, *nom nomlaguluk o. +ta* 座說法

zuo shuo fa 0635, *nomluğ o. +ta* 0641-0642, *ağlağ o. +ta* 獨處 *du chu* 0965,

yer o. +ta 處處 *chu chu* 1279-1280

yer o. +takı 0066

yer o. +tın 0706

osal tembel

sımtağ o. 放逸 *fang yi* 0262

otıra orta

o. koolluğ ulduñluğ 1146

böztä o. +ta 1007

otruğ ada 洲 *zhou*

küntin yıñaq o. +da 南洲 *nan zhou* 1187

otuz otuz

altınç altı o. 1107

altınç beş o. 1062

altınç säkiz o. 1197

altınç tokuz o. 1243

altınç tört o. 1016

altınç üç o. 0971

altınç yeti o. 1152

bir o. 0875, 0878, 0879

säkiz o. 0480, 0625

o+da toltı 1288

oyun şarkı, melodi, müzik

o.+ın bädizin 音樂 yin le 0324

o.+lar etiztür- 奏諸音樂 zou zhu yin le 0280

oꞗ- kurtulmak, serbest kalmak

ämgänglärtin o.-ar m(ä)n 0393

o.-mıř kutrulmıř bol- 超越 chao yue 0343

yiti kınıgınta o.-mıř 0789

oza önce

o+dın berü 昔來未 xi lai wei 1264

ozğur- kurtarmak, kaçırmak 出 chu

sansar ämgäkintin o.-up 出生死苦 chu sheng si ku 0399

ozmağ kurtulma, serbest kalma

o.+ıg äsirkämäk ämgäkig 1216

ö- düşünmek

ädgü ö.-gli 0013, 0639

ö.-gli birlä 0365

ö.-yü saqınu 1234

ög (I) anne 母 mu

ö.+i kaḡı 父母 fu mu 0084

ög (II) akıl, düşünce

ö.+in köḡülin 0928

ö.+li köḡültin 0013

ög- övmek

ö.-ä 1130, ö.-ä tükätmişdä 讚歎 zan tan... 已 yi 1165

ö.-ä alḡayu 讚 zan 0542, 讚歎 zan tan 0989, 1110, 稱歎 cheng tan 1237

ö.-miş külämiş 讚歎 zan tan 0417

ö.-sär küläsär 稱歎 cheng tan 0068, 稱讚 cheng zan 0200, 讚歎 zan tan 0445

ö.-zünlär alḡazunlar 讚歎 zan tan 0813

ögir- sevinmek

ö.-ip sävinip 歡喜 huan xi 1260

ö.-zün sävinzün 歡喜 huan xi 0447

ögirmäk sevinme

ö.+kä sävinmäkkä 喜樂 xi le 1309

ögirmäksiz neşesiz, mutsuz

ö. sävinmäksiz 無有可樂 wu you ke le 0702

ögrünç (krş. ögrünçü) sevinç

ö.+in 1241

ögrünçü sevinç

ö. sävinç 歡喜 huan xi 0171, 歡喜 huan xi 1041

mäḡi ö. 豐樂 feng le 0177, 樂 le 1060

ögrünçlüg sevinçli

ö. bol- 歡 huan 1190

ö. mähilig 0359

ö. sävinçlig 歡喜 huan xi 0252, 喜悅 xi yue 0296

ök (krş. ok) pekiştirme edatı

ö. 0031, 0134, 0344, 0372, 0487, 0672, 0973, 1095

ö. uluğ 0154

biziñçiläyü ö. 0621

temin ö. 0289

ymä ö. 0524, 0599, 0633

özin ö. 0184

ölmäklig ölümlü, ölmekli

tuğmağ ö. 死 si 0341, 0592

ölürmək öldürmek

ö. ämgätmäk 殺害 sha hai 0685

öñ çöl; terk edilmiş, ıssız yer

ö. +lärtä kürtüklärtä 於 ... 曠野 yu ... kuang ye 0064

öñdün önde, doğuda

ö. yıñaq 1010

öñi başka, -dan başka, farklı

ö. ö. 種 zhong 0369, 種 zhong 0680, 0732, 類 lei 1189

ö. ö. ärdinilär 0277

ö. saçmadın 0929

ö. ö yadılıp 1284

ö.+n ö.+n 0539, 1098

öñlög renkli

altun ö. 金 *jin* 0004, 0059, 0468, 0495, 0525, 0533, 0602, 0797, 1170, 1294,
1317

öñrä doğuda, önce

ö. 0128

ö.+*ki* *töröçä* 0313

köñül ö.-*miş* 0950

ööçsüz oç alma isteği olmayan

ö. *käksiz* 0294

örgün taht

ö. 座 *zuo* 0274, *v(a)çırazan* ö. 0574

tört ö.+*lär* 四王座 *si wang zuo* 0454

ol ö.+*üg* 0274

örit- yükselmek 起 *qi*, 發 *fa*

köñül ö.-*miş* 起 *qi* 0298, 發 *fa* 0950

örü yukarı, üst 上 *shang*

ö. *tikip* 0584

ö. *turup* 起 *qi* 0052, 起 *qi* 0845, 起 *qi* 1123

ö. *uluğ* 上 *shang* 0167

ötgürü –den dolayı, -den beri, yoluyla, aracılığıyla

küsüşüñüzlär küçintä ö. 0014

nom sävinçdä ö. 0643

tıltağ ö. 0074

ötrü sonra, -DEN dolayı, bunun üzerine

ö. 0019, 0026, 0044, 0051, 0075, 0087, 0116, 0138, 0143, 0166, 0175, 是故
shi gu 0205, 0211, 則 ze 0218, 則是 ze shi 0223, 則 ze 0227, 0250, 如是 ru
shi 0264, 0268, 爾時 er shi 0300, 0321, 0373, 0384, 0424, 爾時 er shi 0435,
0446, 0490, 0510, 0536, 0560, 0611, 0637, 0655, 0668, 0679, 0689, 0714,
0719, 0763, 0862, 0932, 0944, 0956, 0984, 0992, 1002, 1013, 1041, 1121,
1166, 1267, 1270

anta ö. 爾時 er shi 0125, 爾時 er shi 0238, 爾時 er shi 0843

ötüg dilek, rica, sual

ö. bolzun 1330

ö. ötüntüñ 1116

ö.+lärin äşidü 0302

ötünmiş ö.+üm 1102

ö.+üg ötünüp 1106

ötün- arz etmek, rica etmek, bildirmek; sormak; söylemek

täñri täñrisi burhanka inçä tep ö.-di 白佛言 bai fo yan 0847, 1105

tep ötündilär 0125, 0299, 0496-0497, 0819, 1131, 1163, 1275,

täñrilär täñrisi burhanka inçä tep ö.-dilär 白佛言 bai fo yan 0057, 白佛言

bai fo yan 0600, 白佛言 bai fo yan 1262, täñri täñrisi burhannıñ y(a)rılığın

äşidip yänä inçä tep ö.-lär 白佛言 bai fo yan 0241, 白佛言 bai fo yan 0437

ö.-düktä 0888

tep ö.-gäy 0954

ö.-miş 0306, 1092

ö.-miş ötügüm 說 shuo 1101

m(ä)n ö.-miş 0860

sizlär ö.-mişçä 0502

m(ä)n ö.-mişdä 0865

ötüg ö.-tüŋ 1116

oқыу ö.-ü 1020, ö.-ü täginmiş 1072, ö.-ü tägintim 1091, tep ö.-ü 1299

ötügüg ö.-üp 說 shuo 1106

oқыur ö.-ür 報言 bao yan 0937, 953

övkä öfke, hiddet

ö. köñül 心 xin 瞋 chen 0983

övkäl(ä)ngü öfkelenme, sinirlenme

ö. қақығу 勿... 瞋誑 wu ... chen kuang 0979

övkäsiz öfkesiz

ö. қақығсыз 0295

öz I öz, kendi 自 zi

ö. ät'özlärin 自身 zi shen 0244-0245, 0746

ö. elin uluşın 自國界 zi guo jie 1205

ö. ellärin uluşların 0146

ö. eltingülük 0184

ö. eñigin yarañğın 自 zi 0284

ö. ö. 0092, 各 ge 0118

ö. ö. k(ä)ntü 0155, 0159

k(ä)ntü ö. 0759

ö. orđosıŋa 0377

ö. yer suvta 0701

ö.+i arıǵı 0884-0885, ö.+i äşidip 自 zi .. 聞 wen 0930

k(ä)ntü ö.+i 0269, 自 zi 0322, 0379

ö.+in ök 0184

k(ä)ntü ö.+läri 0336, 自 *zi* 0371

öz II ömür, hayat, yaşam (yaş ile)

ö. yaş “hayat, ömür” 壽命 *shou ming* 1060

ö.+i yaşı 壽命 *shou ming* 0358

ö.+in yaşın 壽命 *shou ming* 0077

özän en derin, en içerde olan parça

ö. *darnig* 0910, 0929

özlüg canlı, yaşayan

isig ö. 0236

padak < Skr. *pādaka* şiir, bir şiirin (dörtlüğün) dörtte biri 句 *ju*

p.+ları 句 *ju* 1287

pra < Soğd. gölgelik, küçük çardak (saygı göstermek ağırlamak için yapılan sayvan)

p. kuşatrelar 蓋 *gai* 0276

pret < Skr. *preta* açlık ruhu 餓鬼 *e gui*

tamu p. 地獄餓鬼 *di yu e gui* 0391

yılkı p. 餓鬼傍生 *e gui bang sheng* 1185

saç- saçmak, dağıtmak, yaymak 灑 *sa*

suv s.-ıp 水灑 *shui sa* 0271

hua çäçäklär *s.-ıp* 散 *san ...* 花 *hua* 0452

öñi s.-madın 0929

sadu < Skr. *sādhu* iyi

s. ligso 1331

sagbıç bir tür sıvı koku 蘇合 *su he*

s. *tagar* 蘇合多揭羅 *su he duo jie luo* 0882

sak uyanık, dikkatli

oduğ s. 0099

oduğın s. +ın 0147

sakıg serap, ılgın, yalgın 焰 *yan*

s. *täg* 如焰 *ru yan* 1160

sakın- düşünmek

äşidgäli tıñlağalı s.-sar 0268

tep s.-sarlar 0448

ayıg sakınç s.-masar 不起惡念 *bu qi wu nian* 0164

s.-mış *k(ä)rgäk* 當知 *dang zhi* 0409

tutğalı s.-sar 0866

öyü s.-u 1235

s.-u *sözläyü yetinçsiz* 不可思議 *bu ke si yi* 0227, 不可思議 *bu ke si yi* 0251,

不可思議 *bu ke si yi* 0772, 不思議 *bu si yi* 1269

s.-u *yetinçsiz* 不思議 *bu si yi* 1247

sakınç fikir, düşünce

ayıg s. 惡 *wu* 0163, *adası busuş* s. 0259, *ädgü* s. 思 *si* 0011

küsüşü s. +ı 1064

s. +ıg *sakın-* 想 *xiang* 0376

s. +ın 0105, *kertü* s. +ın 0507, s. +ın *turgurup* 0289, *ağır uluğ* s. +ın 0327

sakınçlıg düşünceli, fikirli

ädgü s. 慈 *ci* 0172

yavlağ s. 0431

sakındur- düşündürmek

odunduru s. 憶念 yi nian 1290

sakıngulüksuz düşünölmeyecek

s. 不思議 bu si yi 1160-1161

s. sözlögölüksüz 0792-0793, 不可思議 bu ke si yi 0816-08170

sakışsı sayısız, hesapsız, çok

sansız s. 百千萬億那庾多 bai qian wan yi na yu duo 0594, 0739, 0789

saklan- saklanmak

s.-mıř yıçanmıř 0987

san sayı, hesap 數 shuo

yüz miř tümän kolti nayut s. 0741

s.+ı sakış 數 shuo 1246

s.+ınça 數 shuo 0340

kum s.+ınça 0530

yüz miř kolti nayut s.+ınça 0129

yüz miř tümän nayut s.+ınça 0338, 0588

sançanaçaye < Skr. *saṃ-jneya* general (28 Yakşa topluluğunun ilahi, büyük generali) 正了知 zheng le zhi

s. uruñut 正了知大將 zheng le zhi da jiang 0479

s. yer uruñutı 正了知神大將 zheng le zhi shen da jiang 0625

sansar < Skr. *saṃsāra* (ölümlülerin yaşadığı dünya) dünya, acı çekilen dünya; varlığın dönüşümü 生死 sheng si

s. 演死 yan si 0789

s. ämgäkintin 生死苦 sheng si ku 0398

sansarlıg sansaraya mensup olanlar

tugmak ölmäklig s. 生死 sheng si 0593

s. taloy ügüz 生死河 sheng si he 0663

sansız sayısız, hesapsız

s. saqışsız 百千萬億那庾多 bai qian wan yi na yu duo 0594,

百千俱胝那庾多 bai qian ju zhi na yu duo 0738, 百千萬億那庾多 bai qian

wan yi yu duo 0789 s. üküş 0387, ülgüsüz s. 無量 wu liang 0398, 0529-0530,

0587, 1302

sapıg bağlantı, bağ

ulağ s.+ı 0842

sarasvate < Skr. sarasvatī konuşma ve öğrenme Tanrıçası

s. t(ä)ñri 大辯才天 da bian cai tian 0476, 大辯才天 da bian cai tian 0622

satıgsız satışsız, satılmayacak kadar değerli olan 無價 wu jia

s. ädgü yıd yıparlar köyürüp 燒無價香 shao wu jia xiang 0278

sav söz, haber 語 yu

s. üzä 1141

s.+ıg äşidü 0955

bo s.+ıg äşidsär 聞是語 wen shi yu 0944

kertü s.+ım 實語 shi yu 1073

bo s.+larıg 0982

bo s.+larta 0986

sayu herkes, herbiri

mañ s. 0337

oron s. 0363

oron oron s. 1284

s. adaqların 0348

säçil- seçilmek

arığı üzä s.-miş 1152

üdrülmiş s.-miş 1291-1292

säkiz sekiz 八 *ba*

s. 八 ba 1003

altınç s. otuz 453.0

altınç s. y(e)g(i)rmi 437.0

miñ s. kıata 0921

s. otuz 0480, 0625

s. tümän 八萬四千 ba wan si qian 0153

yüz s. kıata 0897

s(ä)n sen (2. tekil kişi adılı)

s. 0564, 0935, 0956

ädgölärkä tükällig kılgay s. 0596

keñürü nomlağalı yügdüñ s(ä)n 0548

oқыur ötünür s. 0937

tözün(i)yä uduñ s. 0545

säv- sevmek

s.-är taplayur 愛重 ai zhong 0269

sävin- sevinmek

ögirip s.-ip 歡喜 huan xi 1260

ögirmäkkä s.-mäkkä 1309-1310

ögirzün s.-zün 歡喜 huan xi 0447

sävinç sevinç, memnuniyet

ögrünç s. 0171, 1041

nom s.+tä 0643

sävinçlig sevinçli 歡喜 *huan xi*

s. 歡喜 *huan xi* 1250

ögrünçlög s. 0252, 0296

sävinmäksiz neşesiz, kederli

ögirmäksiz s. 0702

sımtağ tembel, aylak, başıboş

s. *osal* 放逸 *fang yi* 0262

sımtağsız gayretli, çalışkan, dikkatli

s. *kınıg* 0045

sın vücudun azaları

s. +ı *sünüki* 0357

sınar taraf, tarafa

birtin s. 偏 *pian* 0053, 偏 *pian* 1123

ondın s. 0529, 1232

sidi < Skr. *siddhi* sihir, sihir kuvveti

s. *tegmä* 1083

sindirtin senden

ediz yügmäkig s. 0550

siz siz (2. çoğul kişi adılı)

s. 0440, 0740

ärür siz 1161

s. +iñ 0783, 1007, 1132

s+lär 0020, 汝諸 *ru zhu* 0023, 0025-0026, 0028, 0031 (2 kez), 0032, 0036, 0037, 0044, 0151, 汝等 *ru deng* 0201, 0205, 0214, 汝等 *ru deng* 0229, 0306, 0332, 0502, 0822, 汝等 *ru deng* 1173, 1226, 1229-1230

bolgay s.+lär 0214

körsär s.+lär 0827

s.+lärkä 0022, 0309-0310, 0420

s.+läрниң 0211, 汝等 *ru deng* 0420

s.+ni 0953

sogıq soğuk

s.+ıya 冷 *leng* 1215

sol sol

s.+tın yınak 左邊 *zuo bian* 1005

sögüt ağaç 樹 *shu*

ärdini s. 寶樹 *bao shu* 1209

m(a)habodi s. 菩提樹 *pu ti shu* 0573

s.+lär eligi 0572

sözlä- söylemek 說 *shuo*

bo darni s.-däçi 此誦咒 *ci song zhou* 1037-1038, *oqıdaçı s.-däçi* 1078

tutdaçılar s.-täçilär 1081

s.-däçi kişikä 0934

ayıtı s.-di 宣說 *xuan shuo* 0728

s.-gäliär ärkän 0900

s.-p 誦 song 0876, bo darnini s.-p 1039, bo yükünçüg s.-p 0901, yüz säkiz
kata s.-p 0897

ymä birlä s.-särlär 0861-0862

darnig s.-yür män 說 shuo ... 咒 zhou 0910

s.-zün 誦 song 0931, darnig s.-zün 0888-0889, 誦 song .. 咒 zhou 1020-1021,

miñ säkiz kata s.-zün 誦千遍 song qian bian 0922

bo darnig s.-zünlär 0868, 0901

saşını s.-yü yetinçsiz 不可思議 bu ke si yi 0227, 不可思議 bu ke si yi 0251,

不可思議 bu ke si yi 0773, 不思議 bu si yi 1269, s.-yü 言 yan 1107

sözlägülüksüz söylenilmeyecek

saşinguluksuz s. 0793, 不可思議 bu ke si yi 0817

sudur < Skr. *sūtra* Budanın vaaz kitabı

bo s. 1218, 1224

nom eligi s.+ka 經王 jing wang 1229

suqlan- şiddetle arzulamak, açgözlülük etmek; hırslanmak

s.-masar 貪 tan 0163

suksız hırs olmayan, açgözlü olmayan

açsız s. 0187

sumer < Skr. *Sumeru* kainatın merkezi, dağların hükümdarı

s. tağ 1153

suv su 水 shui

s. s(a)çıp 水灑 shui sa 0271, süzök s. 潔清 ... 水 jie qing ... shui 1215, s.

taşgay 0698, s. töküp 水灑 shui sa 0450

yer s.+ta 0701, 1245

s. +*ka* kirip 澡浴 *zao yu* 0281, 0314, 澡浴 *zao yu* 0885

suva- sıvamak

yerin s.-p 0924

suvasti < Skr. *svasti* Özel ad, kişi adı

s. toyin 1329

suvsuş içki 飲 *yin*

aşın s. +in 飲食 *shi yin* 0925

suzak köy

käntlärtä s. +larta 於 ... 城邑 *yu ... cheng yi* 0063

süñük kemik

sını s. +i 0357

süñüş muharebe, savaş

s. atış 鬥戰 *dou zhan* 0164

süñüş- savaşmak

s.-gäli 共鬥戰 *gong dou zhan* 0030

süt süt 乳 *ru*

s. +li yağlı tæg 猶如乳水 *you ru ru shui* 0168-0169

süü asker ; ordu

s. çäriğ 兵戈 *bing ge* 0123, 軍 *jun* 0320

ş(i)mnu s. +sin 魔軍 *mo jun* 0576

s. + <s> iñä çäriğ iñä 0120

süülä- savaşmak

s.-gäli 0105, 0107

süülüg askerli, ordulu

s. 兵 *bing* 0113

süzök temiz, berrak, saf

s. *kertgünç köñül* 至誠心 *zhi cheng xin* 0949-0950

s. *kertgünç köñülin* 至心 *zhi xin* 0067, 0101, 至心 *zhi xin* 0216, 至誠 *zhi cheng* 0264, 心正念 *xin zheng nian* 0286, 0505

s. *köñülin* 0196, 0640, 0715, 至心 *zhi xin* 0826, 0925, 1198

s. *suv* 潔清 *jie qing* .. 水 *shui* 1215

süzül- süzölmek, temizlenmek 澄 *cheng*

artuḡrak s.-gülük 1115

s.-māk 0857

uluḡ s.-mäkkä 1308

s.-miş süzök 澄潔清 *cheng jie qing* 1214-1215

şakimuni < Skr. *śākyamuni* Buda adı, śakya hükümdarı, śakya hakimi

ş. 釋迦牟尼 *shi jia mou ni* 0378

şamnanç < Soğd. *šmn'nç /šamnānç/* rahibe 苾芻尼 *bi chu ni*

toyın ş. upase upasañç 0039, 苾芻尼鄢波索迦鄢波斯迦 *bi chu ni wu bo suo*

jia wu bo si jia 0415, 0830

şamnu → *ş(i)mnu*

şaş- şaşmak, değişmek

oḡadmadın ş.-madın 0388

ş.-madın üdinčä 1017

üdlär kolusı ş.-maz 時不乖序 *shi bu guai xu* 0180

şastir < Skr. *śāstra* tefsir, mezhep ve akaid kitabı 論 *lun*

ş.+lar 0755, ş.+lar 論諸 *lun zhu* 0737

ş.+larığ 論諸 *lun zhu* 0732

yertinçülüğ ş.+larığ 世論 *shi lun* 0727

şazın < Toh. *śasam* < Skr. *śāsana* öğretti, akide

nomlug ş.+ıg 0027

ş(i)mnu < Soğd. *šmnw* şeytan 魔 *mo*

ş. *süüsin* 魔軍 *mo jun* 0575

şirikene < Skr. *śrīkanya* iyi bahtlı *deva*'lar 大吉祥天 *da ji xiang tian*, 吉祥天 *ji xiang tian*

ş. *kut t(ä)ηri* 大吉祥天 *da ji xiang tian* 0477, ş. *kut t(ä)ηri* 吉祥天 *ji xiang*

tian 1009, ş. *kut t(ä)ηri* 大吉祥天 *da ji xiang tian* 0624

şlok < Skr. *śloka* mısra, dize

ş. *taḫsut* 1130

ş. *taḫsutın* 首 *shou* 1167

ş. *taḫsutluğ* 頌 *song* 1259

şurate < Skr. *śrota* işitilmiş; kulak, işitme melekesi

ş. *üdkä tägi* 0841

tağ dağ 山 *shan*

altunluğ t. 金山 *jin shan* 1151

ḫarlığ t. 珂雪 *ke xue* 1137

sumer t. 1153

t.+lar hanı 山王 *shan wang* 1153, *ıdoğ t.+lar* 1155

t. +larta arıglarta 於....山林 yushan lin 0063

tagar < Skr. *tagara* bir tür koku 多揭羅 *duo jie luo*

t. 多揭羅 duo jie luo 0882

takı ve, dahi, de/da, artık

t. 復 fu 0123, 0297, 0511, 0554, 0985, 更 geng 1062, 1074, 1114, 1208, 復 fu 1293

t. ymä 0151, 重於 zhong yu 0353

taşut manzume, şiir

şlok t. 1130

şlok t. +ın 首 shou 1167

takşutluğ manzumeli, şiirli

şlok t. 頌 song 1259

taloy < Çin. deniz

t. ügüz 海 hai 0484, 海 hai 0631, 河 he 0663, 1138

t. ügüztin 海 hai 0591

tamtur- tutuşturmak

y(a)ruķ yulağ t.-zunlar 0761

nomluğ yula t.-up 0585

tamu < Soğd. *tmw* cehennem 地獄 *di yu*

t. pret 地獄餓鬼 di yu e gui 0391

tamuluğ cehennemli

t. +lar 地獄 di yu 1184

tanuķ tanık, şahit

t. bol- 證 *zheng* 1104

tanlançığ fevkalade, acayip, şaşırtıcı

t. mujadınçığ 0368

tap irade, arzu, güç

t.+ınça büter 1223

t.+ınça uğay 1203

tapığ hizmet, saygı

t. udug 供養 *gong yang* 0219

a. ayag tapıg udug kıl- 供養 *gong yang* 0974, 供養 *gong yang* 1274

tapıg udug kıl- 供養 *gong yang* 0510, 供養 *gong yang* 0926

tapıg udug ağır ayag kıl- 供養 *gong yang* 0220, 供養 *gong yang* 0222, 供養

gong yang 0224, 供養 *gong yang* 0226, 供養 *gong yang* 0948, 供養 *gong*

yang 1039

t.+ımin ayağımın 養 *yang* 0380

tapın- saygı göstermek, hürmet etmek

üç ärdinikä t.-ğuluk 三寶供養 *san bao gong yang* 0940

t.-mış udunmış 供養 *gong yang* 0389

t.-sar udunsar 供養 *gong yang* 0069, 供養 *gong yang* 0198

t.-zun udunzun 供養 *gong yang* 1015

t.-zunlar udunzunlar 供養 *gong yang* 0812-0813

tapla- hoşnut olmak, sevmek; kabul etmek, onaylamak

t(ä)ηrikä yalaηukka t.-ğuluk 0361

sävär t.-yur 愛重 *ai zhong* 0269

tarı- tarla sürmek, ziraatle uğraşmak, dikmek

t.-mış bolğaylar 0613

tarığ ekin, mahsül

ı *t. 苗實 miao shi* 0699

tarık- uzaklaşmak, yok olmak, ortadan kaybolmak 離 *li*

t.-ar 離 li 0184

esilmäk busuş t.-ıp 離衰惱 li shuai nao 1255

barça t.-zun 悉皆除 xi jie chu 1185

tarkā acı, ağrı

açığ t. 0133, 0392

tarkar- uzaklaştırmak, gidermek, yok etmek

adasın tudasın t.-ğalı 除 ... 衰患 chu ... shuai huan 0098

açığ ämgäklärin t.-ğuluğ 1113

t.-ıp ketärip 為除衰 wei chu shuai 0047, *t.-ıp 去 qu* 0751, *adasın tudasın t.-ıp*

除..衰患 chu shuai huan 0829, *küçindä t.-ıp 力離 li li* 1207, *nizvanılığ*

ğadğuların t.-ıp 斷..煩惱怨 duan..fan nao yuan 0590, *tutup t.-ıp* 0836

t.-sar ketärsärlär 離衰 li shuai 0073

yavlağ adasın barçanı t.-u 0035

tart- çekmek

ärk t.-ıp 0156

taşkaru t.-ıp 0594

taş dışarı; şehir

t.+dın ünüp 出城 chu cheng 0326

t.+karu tartıp 0593

taş- taşmak

t.-a turur 1141

suv t.-ğay 0698

taşan geniş, açık (alan)

açok t. 敞 chang 0270

tat- tatmak

nomlug noş tatıgıg t.-ğalı 甘露法味 gan lu fa wei 0767

tatıg tat, lezzet

noş t. 甘露上味 gan lu shang wei 0209

noş t.+ı 甘露 gan lu 0641, *甘露味 gan lu wei* 0657

noş t.+ıg 甘露 gan lu 0767

tatıgıg tatlı, lezzetli

noş t. 甘露 gan lu 0586

tavar mal, mülk, varlık, 財 *cai*, 財物 *cai wu*, 物 *wu* 0972

äd t. 財 cai 0185, *財物 cai wu* 0904, *財物 cai wu* 0941, *物 wu* 0971, 0986, *物 wu* 1057

ädi t.+ı 財物 cai wu 0951

äd t.+ıg 財 cai 1200, *ädig t.+ıg 物 wu* 0972

tavran- acele etmek, davranmak

t.-ıgı on buyan 0188

tavratı çabuk

t(ä)ркиn t. 0051, 0944, *速 su* 0957

tayanç bir memuriyet unvanı

inançlar t.+lar 后 *hou* 0293

täg gibi 如 *ru*

t. 0132, 猶如 *you ru* 0169, 0307, 0738, 1134, 猶 *you* 1137, 如 *ru* 1139, 猶如 *you ru* 1149, 1151, 1153, 如 *ru* 1157, 1159, 如 *ru* 1160

täg- değmek, ulaşmak, varmak 至 *zhi*, 得 *de*

enç mähikä t.-gäylär 1197, *ençkä tınçka t.-gäylär* 安隱得 *an yin de* 0771

küç küsünkä t.-gülük 0400

barçaka t.-ip 0487, *bilgä biligkä t.-ip* 0137, *muḡadmaḡka t.-ip* 1270, *ordomızka qarşımızka t.-ip* 至... 宮殿 *zhi..gong dian* 0464, *ögirmäkkä*

sävinmäkkä t.-ip 1310, *tüzükä t.-ip* 遍至 *bian zhi* 0494, 0521

t.-ir ärmäz 0503

asıgka tusuqa t.-irlär 0754

tüşkä utlıka t.-mäk 0782

t.-miş ärü[r] siz[lär] 0016, *t.-miş yadılmış oronlarta* 所至處流布 *suo zhi chu liu bu* 0065

tägi kadar, değin, dek

ädgü ädgülärkä t. 1315

kalp üdlärtä t. 0341, 0355

ordosiña t. 0472, *üdkä t.* 0841, *yerkä t.* 0374

tägilig uygun, yaraşır, değer

sizlärkä t. 0022

ayağka t. täğrim 0058, 0079, 0091, 0242, 0438, 0601, 0666, 0703, 0724, 0758, 0806, 0848, 1000, 1036, 1075, 1102, 1263, 1275

tägin- varmak, ulaşmak, yerine getirmek

enç mähikä t.-gäy 0837

barı t.-gäy biz 至 zhi 0620-0621

ägsüksüz bolu t.-gäy biz 0769

küyü küzätü t.-gäy biz 0647, 擁護 ... 及 yong hu ... ji 1285

küyü küzätü t.-gäylär 1099

äşidü t.-ip 1305, turu t.-ip 1042, kılı t.-ip 1098, odunduru saķınduru t.-ip 1290

ķanturu t.-gäy m(ä)n 1052, tükällig ķılı t.-gäy m(ä)n 1067-1068

bolu t.-mägäy 1074, unıtduru t.-mägäy biz 1290

t.-mägüsiñä 1102-1103

arıtı oğşayu t.-māz 0742-0743, oğşayu t.-māz 0743, t.-māz üçün 0952

arıtı oğşayu t.-māzlär 0756

ötünü t.-miş 1073

körü t.-sär m(ä)n 1041

savıĝ äşidü t.-sär män 0956

ädgü ädgülärķä tägi t.-dilär 1316, ötünü t.-tilär 1299

t.-dim 及 ji 1091

äşidgäli bolu t.-dimiz 1267

t.-ür 0858

asa üstäyü t.-ür biz 1298, uluĝ küsüşümüz t.-ür 0807, yäklär ķuvraĝımız t.-ür 1279

tägrilmäklig → *tägşilmäklig*

tägür- ulaştırmak, değdirmek, eriştirmek, yaklaştırmak 得 *de*, 具足 *ju zu*

t.-gäliir üçün 0616

çoĝka yalıńka t.-gäy biz 威德具足 *wei de ju zu* 0079

nirvan māñisiñä t.-gülük 得涅槃樂 *de nie pan le* 0400

ençķä äsänkä t.-däçi 0851, t.-täçi tetir 0608

täğsil- deęiřtirmek (yerini)

garhlar yultuzlar yorıkı t.-mäz 0182

täğsilmäklig deęiřim, deęiřme

ağmak t. "suçu tekrarlama, yerini deęiřtirme" 復得 fu de 0342

tägzin- dönmek, çevresini dolařmak

taloy ügüz içintä t.-gäy 0664

t.-ü turgay 0465

t.-ü turup 0533

tägzinç kitap tomarı, fasıl, bölüm 卷 *juan*

altınç t. 卷第六 juan di liu 1323

üç t. 0577

sansarlıg t.+din 0593

tälim çok, pek çok, sayısız, hesapsız

üküş t. 0177, 1179

tänlänçsiz ölçülemez, karşılaştırılmaz

ülgülänçsiz t. 0256-0257, 0548

t. tetir 1157

tänlig ölçülü, hesaplı, sayılı

t. 0344

t(ä)ñri Tanrı; gök, gökyüzü 天 *tian*

äzrua t. 梵天 fan tian 0471, 0622, 梵天 fan tian 0725

hormuzta t. 帝釋 di shi 0622, 帝釋 di shi 0729

şirikene kut t. 吉祥天 ji xiang tian 1009

kün t. 1133

t. kañım 0945, 0953

t. közüngäy 0692

maheşvare t. 大自在天 *da zi zai tian* 0627

sarasvate t. 大辯才天 *da bian cai tian* 0476, 大辯才天 *da bian cai tian* 623,

şirikene kut t. 大吉祥天 *da ji xiang tian* 0477, 大吉祥天 *da ji xiang tian* 0624,

t. yalañuḵ kuvrağı 人天眾 *ren tian zhong* 1254

t. yeri 0662,

t. yerintä 天上 *tian shang* 0191, 天 *tian* 0355

tört m(a)haraaça t.+kä 1168

t.+kä yalañuḵka 人天 *ren tian* 0360

ḵamağ t.+lär 諸天 *zhu tian* 0493-0494, 0704, 0763-0764, 等天 *deng tian* 1227,

kün ay t.+lär 1158

t.+lär kuvrağı 天眾 *tian zhong* 0192, 0626, 0638, 天眾 *tian zhong* 0719-0720, 諸天大眾 *zhu tian da zhong* 0824, 天眾 *tian zhong* 1246

t.+lär kuvrağıña 天眾 *tian zhong* 0029

tört m(a)haraaç t.+lär 四天王 *si tian wang* 0007, 0049, 四天王 *si tian wang* 0239, 四天王 *si tian wang* 0435, 四天王 *si tian wang* 0598, 四天王 *si tian wang* 1122, 1164, 四天王 *si tian wang* 1257-1258, 1301, 1320-1321

äzrua hormuzta t.+lär 釋梵天 *shi fan tian* 0395-396

yavaş t.+lär 0677

t.+lär yäklär kuvrağı 0632

bag t.+läрниң 0480

t. +läрниң luularnıñ 0473, 0514-0515

tört m(a)haraaç t. +lärkä 四天王 *si tian wang* 0128, 四天王 *si tian wang*

0498, 0821, 四天王 *si tian wang* 1168

t. +li yalañuklı 0783

t. +läрниң luularnıñ 0473

tört m(a)haraaça t. +läрниң 四天王 *si tian wang* 0302

t. +m 0125, 0243, 0439, 0440, 0496, 0602, 0648 (iki kez), 0667, 0671, 0703, 0709, 0724, 0739, 0758, 0783, 0806, 0848, 0855, 0865, 0875, 1000, 1007, 1037, 1068, 1076, 1084, 1104, 1132, 1263, 1276, 1299

ayağka tägimlig t. +m 0058, 0079, 0091, 0243, 0439, 0602, 0667, 0703, 0724, 0758, 0806, 0848, 1000, 1037, 1076, 1104, 1263, 1276

näñ t. +m 0739

t. +m tep ötündilär 0496

äzrua t. +niñ 0475-0476, 梵天 *fan tian* 0734, 梵 *fan* 0785

hormuzta t. +niñ 帝釋 *di shi* 0476, 帝釋 *di shi* 0735, 帝釋 *di shi* 0787

maheşvare t. +niñ 大自在天... 之 *da zi zai tian zhi* 0481

ķamağ t. +niñ 0202

t. +niñ yalañuknıñ 人天 *ren tian* 0363

ķut t. +si vasundare 0623-0624

t. t. +si (burhan) 0050, 佛 *fo* 0056, 佛 *fo* 0126, 0239, 佛 *fo* 0301, 0379, 0436, 佛 *fo* 0497, 0599, 0820, 0846, 佛 *fo* 1109, 1126, 佛 *fo* 1129, 1164, 佛 *fo* 1167, 1261, 1273, 1303

ķut t. +siniñ 0476

t(ä)ñridäm tanrısal, ilahi, göksel, tanrıya özgü 福 *fu*, 天 *tian*

t. 福 fu 0212, 天 *tian* 0464, 1272

t. kuvrağımız 諸天 zhu tian 0655

t. kuvrağıızlarnıı 0202

tänsiz eşsiz, benzersiz

t. tört üdlär kolusı 0180

täprä- kımıldamak, hareket etmek 動 *dong*

yagız yer t.-gäy 地動 di dong 0697

yer t.-p 1071

täriı derin; derin anlamlı

t. bilgä biligintin 0786

keı t. 1139

t. yörügi 0816

t. yörüglüg 甚深 shen shen 1265

t. +dä t. 0263, 甚深 shen shen 0545, 甚深 shen shen 1176

t(ä)rk çabuk, hemen, hızlı, tez 速 *su*

t. bütürgäylär 速成就 su cheng jiu 1083, t. üdün 速 su 1313

t(ä)rkin hemen, derhal

t. tavrattı 0051, 0944, 速 su 0957

t(ä)rs ters, yanlış

t. yavlaķ 0163

tävlüg hileli, aldatmacalı

t. körlüg 0981

tävsüz hilesiz

t. körsüz 0979

täz- kaçmak

t.-miş üdtä 0706

te- demek, söylemek

t.-p 0048, 0125, 128, 0238, 0241, 0299, 0303, 0408, 0434, 0437, 0447, 0496,
0499, 0543, 0596, 0597, 0600, 0814, 0819, 0822, 0843, 0847, 0954, 0959,
0963, 1105, 1120, 1131, 1162, 1169, 1203, 1256, 1262, 1267, 1274, 1299

t.-p tesär 0309, 0332, 0504, 0557-0558, 0743, 0815

t.-p t.-zün 0943

tegit prens 王子 *wang zi*

hatunlar t.+lär 妃王子 *fei wang zi* 0292

hatunların t.+lärin 嫔女王子 *cai nü wang zi* 0246

tegmä isimli, adlı

d(a)rni t. 1083, 1291

temin derhal, hemen

t. 0134, 0898, 0901

t. ök 0289

terin cemaat, topluluk (Skr. *saṃgha*)

t. (kuvrag) 眾 *zhong* 0040, 眾 *zhong* 0071, 0082, 眾 *zhong* 0200, 0322,
0416, 眾 *zhong* 0444, 眾 *zhong* 0654, 眾 *zhong* 0720, 0784, 0832, 眾 *zhong*
1302

t.+imin kuvragımın 眷屬 *juan shu* 0403

t.+in kuvragın 眾 *zhong* 0747

tet- 1. –İr ekiyle birlikte: *tetir* {-Dir } koşaç, copula 是 *shi*

t.-ir 0023, 0154, 0307, 0608, 0805, 是 *shi* 0817, 0819, 1154, 1177, 1247,

2. denilmek, denmek, diye adlandırılmak

ädgü t.-yük 0027, 0581

tid- engel olmak

yanturu t.-ğalı 1203

tıdıǵsız engelsiz

yarlıǵı t. 0360

tılaǵur- güzel konuşmak

t.-maǵ ädrämkä 1203

tıltaǵ sebep, neden

avant t. 0175, 0765

t.+da ävrilür m(ä)n 0405-0406

t.+dın ötgürü 因緣 yin yuan 0074

t.+ıntın sansız üküş 0386-0387

tınç dinç, huzur, rahat

ençkä t.+қа 安隱 an yin 0771

tınl(ı)ǵ canlı 眾生 zhong sheng, 有情 you ging, 人 ren

alķu t. 0977

ay tözün t. 0935, t. oǵlanı 有情 you ging 1183

t.+lar oǵlanı 1193, қayu t.+lar 0559, 1117, t.+lar қuvraǵı 0661 üküş tälīm

t.+larıǵ 1179-1180, ülgüsüz sansız t.+larıǵ 無量...眾生 wu liang... zhong

sheng 0398, t.+larıǵ küyü küzäyü tut- 擁護...眾生 yong hu ... zhong sheng

0863

t.+larқа asıǵlıǵ 0011, t.+larқа 有情 you ging 1177

t.+larnıy 人 ren 1219, beş aǵun t.+larnıy 0779, t.+larnıy küsüşlärin 1086,

t.+larnıy küsüşin 眾生 ... 求 zhong sheng ... qiu 0905, t.+larnıy nizvanılıǵ

қadǵuların 煩惱怨 ... 有情 fan nao yuan ... you ging 0588-0589

tıŋ ses

nom t. +ka 聽法 *ting fa* 0635

tıŋla- dinlemek, işitmek 聽 *ting*

t.-daçı tutdaçı 0096, *t.-daçı bolsar* 0217, *äşıdtäçi t.-daçı* 0231

äşıdgäli t.-ğalı 聽 *ting* 0265, 0267

nom t.-ğuluk 聽 ... 法 *ting ... fa* 0453

äşıdmäsär t.-masar 聽聞亦不 *ting wen yi bu* 0651

äşıdmiş t.-mış 聽 *ting* 0290

äşıdsär t.-sar 0068

äşıdsärlär t.-sarlar 0142, 聽 *ting* 0197, 聽 *ting* 0250, *kişilär t.-sarlar*

若有人能聽 *ruo you ren neng ting* 1238-1239

äşıdzünlär t.-zunlar 0207, 聽受 *ting shou* 0716

äşıdtäçi t.-daçı 0217, 0231

äşıdür t.-ur 聽 *ting* 0101

tık- dikmek, yetiştirmek

örü t.-ip 0584

tooglar t.-ip 0278

til dil

t. +in 語 *yu* 0998-0999

t. +im 口 *kou* 1048

tilä- dilemek 求 *qiu*, 欲 *yu*, 願 *yuan*

ağır ayağığ t.-sär 欲.. 尊貴 *yu.. zun gui* 1199

ayag çiltäg t.-sär 若求..榮 ruo qiu.. rong 0997

äd tavar t.-yür m(ä)n 財物願 cai wu yuan 0941

tiläklig istekli, dilekli

t. küsüšin 1220

tilgän tekerlek= Skr. cakra 輪 lun

nom t.+in 法輪 fa lun 0579

tilgänlig tekerli

altun t. 0345

tillig dilli

ıdoğ t. 口 kou 0540

tiş diş 齒 chi

yürüñ t. +iñiz 齒白 chi bai 1136-1137

tişi dişi

t. erkäk 0473

tit- vazgeçmek, bırakmak

t.-är ıdalayur 捨棄 she qi 0673

t.-ip ıdalap 捨 she 0669, 捨離 she li 0678

titrä- titremek

ät'özläri t.-yü 1269

tiz diz

oñ t.+lärin çökitip 右膝 you xi 0054, 右膝 you xi 1127-1128

tizig dizi

yinçü monçuğ t.+i 0275

tod- doymak

t.-ğay kangay biz 0642

toḵ tok

aşka t. bolup 0722

toḵı- vurmak, dokunmak

yaḱkurtu t.-p 0580

toḵuz dokuz

altınç t. 0338

altınç t. otuz 1243

altınç t. y(e)g(i)rmi 0788

tol- dolmak

otuzda t.-tı 1288

tolğak acı, ızdırap, azap

ämğäkin t.+ın 苦 ku 0864

tolğaklıg sancılı, ızdıraplı, sefil, zavallı

ämğäklig t. 1086

tolğaksız kedersiz, sıkıntısız

ämğäksiz t. 無苦惱 wu ku nao 0749-0750

tolu dolu, hep, bütün 無盡 *wu jin*, 充滿 *chong man*

t. 充滿 chong man 0521

bitiyü t. 1327

t. ädgü ädrämlär 無盡功德 wu jin gong de 1066

t. ärür 充滿 chong man 1143

ḱav içintä t. 0971

sansar t. 0789

t. tükäl bol- 充滿 *chong man* 0214

idişläri t. bolup 0210

tolun bütünlük, mükemmellik

t. ayka 滿月 *man yue* 1132

ton giysi, kıyafet, elbise

arığ t. 淨衣 *jing yi* 0283, *arığ yağı t.* 純淨鮮潔之衣 0316, *yağı arığ t.*

鮮潔衣 *xian jie yi* 0885

t. +ların açınıp 0053-0054, 1124

toog < Çin. *tu* (G 12056) bayrak 幢 *chuang*, 幢幡 *chuang fan*

t. +lar 幢幡 *chuang fan* 0278

nomluğ t. +uğ 法幢 *fa chuang* 0583-0584

toğa özel bir unvan

v(a)çirapani t. 0481, 0628

toyın (< Çin. 道人 *dao ren*) rahip 苾芻 *bi chu*

t. dentar 苾芻 *bi chu* 1044

suvasti t. 1330

t. şamnanç upase upasanç 0039, 苾芻尼鄔波索迦鄔波斯迦 *bi chu ni wu bo*

suo jia wu bo si jia 0414, 0830

ädgü t. +larğa 1331

tök- dökmek 灑 *sa*

suv t. -üp 水灑 *shui sa* 0450

tökül- dökülmek 涕 *ti*

yaşları t. -ü 涕淚 *ti lei* 1268

töltä- döşemek, teçhiz etmek, sermek

hua çaçäklär t.-p 0273

töpü tepe, kafanın üstü

t.+läri 頂 ding 1125

t.+n yükünüp 0908, 1127

törlüg türlü

beş t. 0279, 0729, 0735, 0790, 1005

iki t. 0568, 二種 *er zhong* 0853

kop t. 0317, 皆 *jie* 0428, 0646

nä t. 0455, 1063

tört t. 0040, 四部 *si bu* 0071, 0113, 四部 *si bu* 0200, 0416, 0444, 四部 *si bu*

0653, 四部 *si bu* 0831

tüü t. 0271-0272, 0451, 0522, 1015

uluğ t. 0552, 0615

üç t. 0793

yüz miñ t. 1142

törö yasa, öğreti, akide, merasim 式 *shi*

bo t.+çä 1117

öñräki t.+çä 0313

t.+çä ävrilip 0441, 0745-0746, *t.+çä ävrilsärlär* 0803

t.+g küsâyür 1053, *nomuğ t.+g 法式 fa shi* 0803

ayıg t.+lär 0688, *yavız artağ t.+lär* 0708

t.+lärig kılturu 0328, *t.+lärig tükäl kılıp* 0441

t.+si birlä 1107, *nomuğ t.+si* 1090

törölüg yasalı, öğretili, töreli

yanmaqsız t. 1312

tört dört 四 *si*

t. m(a)haraaça 四天王 si tian wang 0301, 四天王 si tian wang 1121, 1320

t. m(a)haraaça täñrilär 四天王 si tian wang 0007

t. m(a)haraaçalar 四王 si wang 0823

t. m(a)haraaçalara 四王 si wang 0333, 四王 si wang 0367, 四王 si wang 0409

t. m(a)haraaçlara 0037, 0128, 0193, 0499

t. m(a)haraaçlar 0074, 0092, 四王 si wang 0151

t. m(a)haraaç täñrilär 四 si 0049, 0116, 四天王 si tian wang 0239, 四天王 si tian wang 0435

t. m(a)haraaça täñrilär 四天王 si tian wang 0598, 1163, 四天王 si tian wang 1257, 1300

t. m(a)haraaç täñrilärkä 四天王 si tian wang 0127,

t. m(a)haraaça täñrilärkä 四天王 si tian wang 0498, 0821, 四天王 si tian wang 1168

t. m(a)haraaçlarnıñ 四王 si tian 1277

t. miñ 四千 si qian 0153

t. örgünlär 四王座 si wang zuo 0454

t. törlüg 四 si 0040, 四部 si bu 0071, 四 si 0082, 四 si 0113, 四部 si bu 0199, 0415, 四 si 0444, 四部 si bu 0653, 四部 si bu 0831

altınç t. otuz 1016

altınç t. y(e)g(i)rmi 0563

t. üdlär kolusı 0180

t. +läriğ körsär biz 0667

törtägü dörder

qamağ t. 等四 deng si 1173

tötüşmäk kavga etmek

t. qarışmaq 瞋諍互 chen zheng hu 0686

töz ana, esas, temel ; doğa, yaratılış ; öz, cevher

nom t. +in 正法 zheng fa 0208

tözlüg esaslı, temelli

nom t. 0762

tözün soylu, asil 聖 shen, 善 shan

ay t. 0935

t. kişi 善人 shan ren 0947

t. yavaş 善 shan 0676, 善 shan 0705, 0764

äränlärniñ t. +iyä 0544-0545, 0558-0559

qamağ t. +lär 聖眾 sheng zhong 0570, t. +lär kıztı 1079-1080, t. +lär oğı

1053, 1079, t. +lär oğıya 善男子 shan nan zi 0564, ol t. +lär 1052-1053,

t. +lär oğıanın 1093, t. +lär oğılınıñ 1096-1097

tuda → ada

ada t. 災禍 zai huo 0681

ada t. +lar 災橫 zai heng 0183, 0260-0261, 災怪 zai guai 0707

ada t. +ları 患 huan 0144

adasın t. +sın 患 huan 0097, 患 huan 0829

adasınta t. +sınta 衰惱 shuai nao 0236, 0646-0647

tudasız tehlikesiz, sıkıntısız, dertsiz

adasız t. 0749, 0994

tuğ- doğmak 生 *sheng*, 出 *chu*

ğudrukluğ yultuz t.-ğay 彗星 .. 出 hui xing .. chu 0692

t(ä)ñrilär oronınta t.-ğuluğ 0396

t.-daçı t.-mıř 生 sheng 0362

täñri yerintä t.-up 生天上 sheng tian shang 0192

qayuta t.-sar 0357

tugmak doğma, doğum

tugmaq ölmäklig 生死 sheng si 0341, 生死 sheng si 0592

tulvı değersiz

tuř t. 0342, 1113

tumlıg soğuk 寒 *han*

isig t. 暑寒 shu han 0179

tupraq toprak 壤 *rang*

t.+ı ädädür 沃壤 wo rang 0178

tur- durmak, kalkmak; sürmek, devam etmek

tägzinü t.-ğay 0465

yaşutu t.-ğaylar 0496

yaratu yaltrıtu t.-ğaylar 0534-0535

t.-gu 0132

ärgülük t.-ğuluğ 住 zhu 0519

t.-mıř buyan ädgü kılınçlarığ 0556, *ärmiř t.-mıř oronta* 所住處 *suo zhu chu*

1243-1244, *ädgü ögli köñültin t.-mıř* 起.. 慈心 *qi .. ci xin* 0013

yer oron sayu t.-taçı 住 ... 諸國 *zhu ... zhu guo* 1188

t.-u täginip 1041

örü t.-up 0052, 0845, 1123, *tägzinü t.-up* 0533

tařa t.-ur 1142, *t.-ur täg* 1134, *tüzü t.-ur* 1148

turgur- yerleřtirmek, durdurmak; yükseltmek 起 *qi*

t.-ğalı 1174

övkä köñül t.-sar 心若起瞋 *xin ruo qi chen* 0983-0984

y(a)rlıķançuçı köñül t.-zun 0978

köñül t.-up 1019, *saķınçın t.-up* 起.. 想 *qi.. xiang* 0289

turķ uzunluk

yüz miñ t.+ı 1100

turuğ duru, temiz

arığ t. 0619

turum

t. ara “hemen” 頃 *qing* 0462, 頃 *qing* 0493

tusu fayda, yarar, çıkar

asığ t. 0010

asığķa t.+ķa 0754

asığ t.+larığ 0370

tuř vakit, zaman

t. bolğuluķ 值遇 *zhi yu* 0595

t.+ta aķ kıız 0689

tuř- rastlamak 值遇 *zhi yu*

bahşısıña t.-daçı 師遇 *shi yu* 0364

t.-ğay m(ä)n 值遇 *zhi yu* 0388

burhanlarığ t.-up 值遇 ... 諸佛 *zhi yu ... zhu fo* 0774, *ülgüsüz üküş*

burhanlarkā t.-up 0612

tuşuş- karşılaşmak, rastlaşmak

t.-daçı uluğ 0365

tuṭ değersiz

t. tulvı 0342, 1113

tut- tutmak; (dini) emri yerine getirmek 持 *chi*

altun kapçuk birlä t.-a 并持金囊 *bing chi jin nang* 1047, *äligintä tütsüglük*

t.-a 0887

boşgundaçı t.-daçı 受持 *shou chi* 0071, 受持 *shou chi* 0082, 受持 *shou chi*

0199, 受持 *shou chi* 0414, 0443 *d(a)rni t.-daçı* 0928, 持咒 *chi zhou* 0962,

持咒 *chi zhou* 0993, 持咒 *chi zhou* 1001, 持咒 *chi zhou* 1050, 受持 *shou chi*

1077 *d(a)rniğ t.-daçı* 持咒 *chi zhou* 1092-1093, *nom ärdinig t.-daçı* 0112,

持經 *chi jing* 0653, *tınladaçı t.-daçı* 0096

bışruntaçı t.-daçığ 受持 *shou chi* 1236

t.-daçılar sözlädäçilär 1081

t.-ğalı 0095, *qayu kişi t.-ğalı* 0866

küyü küzätü t.-ğalı 1081

küyü küzätü t.-ğaylar 1250

küyü küzätü t.-ğay m(ä)n 1095

küyü küzätü t.-ğuka 1174

t.-ğuluğ köñültin 0670

uçuz yeniğ köñül t.-madın 不得輕心 bu de qing xin 1018

t.-mıř 0028, 0033

t.-muřların 受持 shou chi 0041-0042

küyü küzätü t.-sar 0025

bořgunsarlar t.-sarlar 0141, 0833

bořgunzunlar t.-zunlar 受持 shou chi 0811

küyü küzätü t.-uñlar 0237

d(a)rniğ t.-up 受持咒 shou chi zhou 0921

küyü küzätü t.-up 0021, 0083, 0088, 0238, 0616, 0828, 0863, 0993

äligintä t.-up 0324

k(ä)ntü t.-up tarķarıp 0835

tütsüg t.-up 0508

tutun- tutuřmak, yanmak

kün ay t.-ğay 0694

tutunçsuz erişilemeyen, ulaşılamayan, tutulamayan

yetinçsiz t. 不可思議 bu ke si yi 0551-0552

tutuz- emretmek

bergil tep t.-ğay m(ä)n 0959

tuy- duymak, sezmek, ayırt etmek

tütsüg yıdın t.-duklarınta 0490

tütsüg yıdın t.-dukumuzda 0467

köni tüz t.-maķ 0136, 0385, 0562, 0778

tüg- bir araya toplamak, bağlamak 結繫 jie ji

bir otuz t.-zün 0879

birär t.-zün 一結繫 yi jie ji 0877

tügünç düğüm

t. +i bo ärür 0902

tükäl tamamen, büsbütün, tam, tamam 具足 *ju zhu*, 一切 *yi qie*

ädgülärkä t. 0608

t. bädizäztün 1011

t. bilgä (bilig) 0126, 一切智 *yi qie zhi* 0137, 0300, 1108, 1166, 1302

t. bolğay 具足 *ju zhu* 1231

t. kılıp 0335, 0441, 具足 *ju zu* 0568

tolu t. 0214

tükällig sahip, egemen, muktedir

ädgülärkä t. 0596

bügülüg ädrämkä t. 0736, 0790

t. kılıp 1292-1293

t. kılı 1067

miñ kigäykä t. 1146

soğıkına t. 1215

t. uluğ küçlüg aržılar 0730

tükät- bitirmek, tüketmek, sona erdirmek

ögä t.-mişdä 1165

sözläyü t.-miştä 1107-1108

tükäti bütünüyle, tamamen, hep, hepsi

tüzü t. 0086

tümä- hazırlamak

etip t.-p 備 *bei* 0321

tümäg düzenleme, süsleme 儀 *yi*

t. +i üzä 儀 *yi* 0320

tümän on bin, büyük sayı, çokluk bildiren sayı 萬 *wan*, 億 *yi*

säkiz t. 0153

yüz miñ t. 百千萬 *bai qian wan* 0338, 百千億 *bai qian yi* 0354, 0588, 0740

tümän- hazırlanmak

eñinip t.-ip 發 *fa* 0113-0114

tünä- geceleme

t.-miş k(ä)rgäk 0967

t.-gü oron 0968

tünlä geceleyin 夜 *ye*

t. күntüz 晝夜 *zhou ye* 1014

tüp dip, esas 下 *xia*

tüü t. +i 0132

'äñ t. +intä 0776, sögütlär *eligi m(a)habodi sögüt t. +intä* 菩提樹王之下 *pu ti*

shu wang zhi xia 0573

asan t. +iñä 0449

tüpsüz dipsiz, temelsiz

ulsuz t. 0592, 0781, 1139

türklüg güçlü, kuvvetli

ärklig t. alp atım 勇猛 *yong meng* 1252

tütrüm derin (anlamli için), keskin

t. teriñ 1265

tüü 1. pek çok, türlü, çeşitli

t. törlüg 0271, 0451, 0522, 種 *zhong* 1015

tüü 2. tüy

t. tüpi 0132

türt- sürmek, sürtmek, ovmak 塗 *tu*

ät'öziñä yıd yıpar t.-üp 香塗身 *xiang tu shen* 0282

tüş meyve, semere, karşılık, ödül

t. yemiş 饌 *jin* 0699

t. +in utlısın 報 *bao* 0158

t. +kä utlıқа 報 *bao* 0016, 0781-0782

tüş- düşmek 墜墮 *zhui duo*

yerkä t.-gäy 墜墮于地 *zhui duo yu di* 1070

tütsüg tütsü 香 *xiang*

ol t. 彼香 *bi xiang* 0486, 香是 *xiang shi* 0493

t. hua çäçäklär 香花 *xiang hua* 0323

t. kılzun 0884

t. tutup 0507

t. tütüni 香..煙 *xiang ..yan* 0926

t. urup 香燒 *xiang shao* 0459, 0966

t. yıdın 0466, 香芬馥 *xiang fen fu* 0489

yula t. +in 香..燈 *xiang ..deng* 1013-1014

t. +nüñ tütüni 香煙 *xiang yan* 0461, 香煙氣 *xiang yan qi* 0512

t. +üg urup 0887

tütsüglüg tütsülü, buhurlu 香 *xiang*, 香煙 *xiang yan*

t. 香 *xiang* 0500-0501

t. kuşatreçin 香蓋 *xiang gai* 0467-0468

t. kuşatrelar 0528

t. kuşatrelar bālgürüp 香蓋變成 *xiang gai bian cheng* 0488, 香煙變成蓋
xiang yan bian cheng gai 0523

tütsüglük tütsülük, buhurluk 香爐 *xiang lu*

äligintä t. tut- 手執香爐 *shou zhi xiang lu* 0886

tütün duman 煙 *yan*, 煙氣 *yan qi*

tütsüg t.+i 0507, 香.. 煙 *xiang ..yan* 0927

tütsügnüñ t.+i 香煙 *xiang yan* 0461, 香煙氣 *xiang yan qi* 0512

tüz düz, doğru, temiz, dürüst

t. baz kıl- 和穆 *he mu* 0168

köni t. tuymak 0136, 0385, 0562, 0777

t. ülüş 0883

tüzdäm düz, orantılı 齊 *qi*

t. yürün tişiniz 齊齒白 *qi chi bai* 1136

tüzü bütün, hep 遍 *bian*

t. tükäl kıl- 0567

t. tükäti 0086

t. turur 1148

t.+kä tägip 遍至 *bian zhi* 0494, 0521

tüzül- düzenlemek, uyuma girmek, uyumlu olmak

beş törlüg t.-miş 0280

u- yapabilmek, -ebilmek, muktedir olmak

u.-daçı bolğay 0996, *u.-daçı bolurlar* 0189, *kılğalı u.-daçı* 1179

äränlärniñ tözün(i)yä u.-duñ s(ä)n 0545

u.-yur kıanturğalı 1216, 1219

ķayu eltä u.-yur 1213

ketärü u.-ğay 0036, *u.-ğay 能 neng* 1203

kılğalı u.-ğaylar 0150-0151

kılğalı u.-p 0751

nom eligi sudurķa u.-sar 經王若能 jing wang ruo neng 1229

keñ tetir u.-yur 1177

uç- uçmak

u.-ar yultuzlar 0696

uçmaķ uçma

u. ķalımaķ 1058

uçsuz sınırsız, sonsuz

u. kıdığsız 無涯 wu ya 0590

uçuz kolay, değersiz, ucuz

keñ u. 0186

u. yenig 輕 qing 1018

ud sığır

u. mayaķı 0923

uduğ saygı, hürmet, hizmet

tapığ u. 供養 gong yang 0219

a. ayag tapıg udug kıl- 供養 gong yang 0974, *供養 gong yang* 1274

tapıg u. kıl- 供養 gong yang 0510, *供養 gong yang* 0926

tapıg u. ağır ayak kıl- 供養 *gong yang* 0220, 供養 *gong yang* 0222, 供養 *gong yang* 0224, 供養 *gong yang* 0226, 供養 *gong yang* 0948, 供養 *gong yang* 1040

udun- saygı göstermek, hürmet etmek

tapınmış u.-mıſ 供養 *gong yang* 0390

tapınsar u.-sar 供養 *gong yang* 0069, 供養 *gong yang* 0198

tapınzun u.-zun 供養 *gong yang* 1015

tapınzunlar u.-zunlar 供養 *gong yang* 0813

uğra- uymak, planlamak, niyetlenmek

yagılagalı u.-daçı 0114

süülägäli u.-mıſ 0108

süñüşgäli u.-sar 0030, *bargalı u.-sar* 0116

u.-sarlar 0106, *äşidgäli u.-sarlar* 0305, *nomlatgalı u.-sarlar* 0312

uğrayu özellikle, tamamen, tam olarak, tümüyle

u. 0022, 0782, 1088, 1172

uğur vakit, zaman, fırsat; sebep, konu

bo muntag u. yık üzä 是因緣 *shi yin yuan* 0230

u.+ı yıkı 1068-1069

äşidmäk u.+ınta 由得聞 *you de wen* 0208, *olarnıñ u.+ınta* 0841

uğuſ soy, nesil, kuşak

üç u. 0571

uķ- anlamak, bilmek

u.-a y(a)rlıķamıſ 1276

tilin ymă u.-daçı 0999

bilip u.-up 0018

ukdur- anlatmak

biltürü u.-u 0804

uķmaķlıķ anlama, kavrama

nom tözin u. 0209

ulaķ baēlantı, irtibat

u. sapıēı 0842

ulatu ve, devamla, başkaları

u. 0234, 0260, 乃至 *nai zhi* 0373, 及 *ji* 0403, 0688, 0729, 及 *ji* 0801, 及 *ji*

0823, 及 *ji* 1184, 1300

u. irig yavēan 0165

ulduēluē tabanlı (ķizme, ayakkabı)

ķoolluē u. 1146

ulsuz temelsiz, esassız, köksüz

u. tüpsüz 無際 *wu ji* 0592, 0781, 無限 *wu xin* 1139

uluē büyük, ulu, yüce 大 *da*

u. 0016, 0078, 0425, 大 *da* 0426, 大 *da* 0427, 大 *da* 0484, 大 *da* 0513, 0544,

0552, 0558, 大 *da* 0590, 0615, 0626, 大 *da* 0631, 0730, 0753, 0791, 0791,

0794, 0807, 0816, 大 *da* 1138, 大 *da* 1182, 1270, 1297, 大 *da* 1302, 1306,

1306, 1307, 1308, 1310

aēır u. 0327, 0505, 殷重 *yin zhong* 1019

u. asıē tusu 0010

u. asıē tusularıē 0370

u. bahşı 大師 *da shi* 0288

u. bädük 0401, 0549

u. buyan ädgü 0228, 0257, 0346, 0426

u. buyanlarığ 0366

mahabrahmi u. 0725

u. süzök kertgünç köñülin 0264

ök u. 0154

örü u. 0168

u. ögrünçlüg sävinçlig 0252

tuşuşdaçı u. 0365

ulus ülke; halk

el u. 國界 guo jie 0122, *國土 guo tu* 1200, *balık u. 國土 guo tu* 0675

isig tumlığ u.+ı 0179, *eli u.+ı* 0644

balıkın u.+ın 城邑 cheng yi 0248, *elin u.+ın 國土 guo tu* 0711, *國界 guo jie* 1205-1206

elintä u.+inta 0109, *於國土 yu guo tu* 0259, 0430, *於國土 yu guo tu* 0649,

burhanlar u.+inta 諸佛國土於 zhu fo guo tu yu 0531,

eliñä u.+ıñä 0103, 0115

elkä u.+ka 國 guo 0802

ellärin u.+ların 城邑 cheng yi 0147

el u.+larinta 於國 yu guo 0156, *ellärintä u.+larinta* 0760

ellärdä u.+larta 國土 guo tu 0062, *miñ u.+larta* 1182-1183

el u.+ta 0680, *國土 guo tu* 1195

çambudivip u.+ta 瞻部洲 shan bu zhou 1181

çambudivip u.+dakı 瞻部洲 shan bu zhou 0744, *çambudivip u.+tağı 瞻部洲 shan bu zhou* 0764

el u.+uğ 0744, *elig u.+ug* 0104, 0668

elim(i)n u.+umın 國土 *guo tu* 0404-0405

umug umut, dayanak, sığınak

u.+ı inağı 0779

unitdur- unutturmak

u.-u täginmägäy biz 不忘 *bu wang* 1290

unitıl- unutulmak

u.-sar kıalsar 忘失 *wang shi* 1288

upasanç < Soğd. 'wp's'nç = Skr. *upāsikā* inanan kadın, mümine 鄔波斯迦 *wu bo si jia*

toyın şamnanç upase u. 0039, 苾芻尼鄔波索迦鄔波斯迦 *bi chu ni wu bo suo jia wu bo si jia* 0415, 0831

upase < Soğd. 'wp'sy = Skr. *upāsaka* inanan kişi, mümin, rahip 鄔波索迦 *wu bo suo jia*

toyın şamnanç u. upasanç 0039, 苾芻尼鄔波索迦鄔波斯迦 *bi chu ni wu bo suo jia wu bo si jia* 0415, 0831

ur- yakmak 燒 *shao*; çıkmak (yükseğe)

tağı u.-mıř 0511

kav u.-zun 0970

örgün u.-up 0274, *tütsüg u.-up* 0459, 燒香 *shao xiang* 0966, *tütsügüg u.-up*

燒香 *shao xiang* 0887

urı genç erkek, delikanlı

u. ät'özin 0933

uruğ kök

ädgü yiltızlığ u.+larığ 諸善根 *zhu shan gen* 0775

ädgü yiltızlıĝ u.+uĝ 善根 *shan gen* 0612

urun- çarpışmak, vuruşmak

etigin yaratığın u.-up 0285

uruĝut komutan, general 將 *jiang*

manibadare u. 寶賢大將 *bao xian da jiang* 0628

sançanaçaye yer u.+ı 正了知神大將 *zheng le zhi shen da jiang* 0625

hatunınıĝ sançanaçaye u.+nuĝ 正了知大將 *zheng le zhi da jiang* 0479

manibadare u.+nuĝ 寶賢大將...之 *bao xian da jiang ...zhi* 0482

ut- yenmek, başarmak

u.-daçı 0031

yat yaĝıĝ u.-ĝalı 0713-0714

u.-ĝay yegädgäy 0434

u.-mıř yegädmiř 0785

řamnu süüsın u.-up 0576

uth karşılık, netice, ödöl

tüşın u.+sın 0158

tüşkä u.+ka 0016, 0782

utru karşı

u. barmıř k(ä)rgäk 0329

uul temel, esas 下 *xia*

adakınıznıĝ u.+ınta 足下 *zu xia* 1144

uz usta, mahir, yetenekli

u. bädizçig 1004

u. etmiř yaratmiř 0318

u. eřmiřdä 0319

sını süŋüki u. 0357

uzatı daima, sürekli, her zaman 常 *chang*

u. 常 *chang* 0927, 常 *chang* 1173, 1180, 常 *chang* 1189, 常 *chang* 1205

ürüg u. 0206, 0727, 0862, 0988, 1241

uzun uzun 長 *chang*

u. öz yaş 壽命長 *shou ming chang* 1060

özi yaşı u. 0358

üç üç 三 *san*

ü. 407.3

altınç ü. otuz 443.0

ü. asankelar 0130

ü. ärdinikä 三寶 *san bao* 0939, 0948, 0973

ü. miŋ 三千 *san qian* 0513, 1182

altınç ü. y(e)g(i)rmi 427.0

ü. üdki 0026, 0223, 三世 *san shi* 0225, 0389

ü. tägzinç 0577

ü. törlüg 0793

ü. uğuş 三界 *san jie* 0570

ü. yavlaķ 0391, 0660

üçün için, -Den dolayı, nedeniyle, sebebiyle

ü. 0458, 0616, 0754, 0952, 1089, 1179, 1196

anı ü. 0036, 0090, 0608, 0709, 0757, 1161

nä ü. 以何 *yi he* 0329, 0503, 何以故 *he yi gu* 0557, 何以故 *he yi gu* 0743,

何以故 *he yi gu* 0814, 何故 *he gu* 0936

üd zaman, vakit, çağ, devir

ü. içintä 0513

ü. tægziñç 0577

yeel yağmur ü.+çä 0182

ü.+inçä 時 shi 0925, şaşmadın ü.+inçä 1017

ü.+kä tägi 0841

közünür ü.+ki burhanlar 1233

üç ü.+ki 0026, 0223, 0225

ü.+lär kolusı 時 shi 0180

tärk üdün 1313

kalp ü.+lärkä 0341, 0355

ken käligmä ü.+lärtä 0017, 0061-0062, 未來世 wei lai shi 0194-0195,

於未來 yu wei lai 0565, 於未來 yu wei lai 0605, kalp ü.+lärtä 0130, 0344-0345

közünür ü.+dä 現在 xian zai 0606, ü.+dä koluda 時 shi 0645, tüzmiş ü.+dä 0706

ken käligmä ü.+däki 於未來世 yu wei lai shi 0243, 0410

üdrül- ayrılmak, seçilmek

ü.-miş saçılmış 1291

üdsüz zamansız, vakitsiz

ü. kızıgsız 無恒 wu heng 0693

ü. kolusuz 0183

ü. yeel yağmur 雨風不.. 時 yü feng bu.. shi 0698

üdün zaman, vakit

ol ü. 0049, 0238, 0300, 爾時 *er shi* 0597, 0637, 0689, 爾時 *er shi* 0820, 爾時

er shi 0844, 0932, 爾時 *er shi* 1257

t(ä)rk ü. 1313

ü. *tınl(ı)ğlarğa asıǵlıǵ* 0010

ügüz nehir

taloy ü. 海 *hai* 0484, 海 *hai* 0631, 河 *he* 0664, 1138

gang ü. +*däki kum sanınça* 恒河沙 *heng he sha* 0530

taloy ü. +*din* 海 *hai* 0591

üküş çok, pek

ü. 0109, 0110

ülgüsüz ü. 無量 *wu liang* 0611, 0632

ü. +*i barça* 0191

ü. *ažunlarta* 0393, ü. *tälim* 0177, 1179

sansız ü. 0387

üküş *b.-gay* 0708

üklit- çoğaltmak, artırmak, büyütme

asıp ü. -*ip* 0775

ülgülänçsiz ölçülmez, ölçülemez, ölçülmeyen

ü. *täñläñsiz* 無量無邊 *wu liang wu bian* 0256, 無量無邊 *wu liang wu bian*

0548

ülgüsüz ölçüsüz, sayısız

ü. *sansız* 無量 *wu liang* 0397, 0529, 0587, 1301

ü. *üküş* 無量 *wu liang* 0632

ü. ülüş burhanlarkā 無量佛 *wu liang fo* 0611

üüglüg ölçülü, belirli

kutluğ ü. 吉祥妙 ji xiang miao 0425

ülüş bölüm, fasıla, ‘kitap’, cüz, parça

altınç ü. 1288

altınç ü. on 0383

ülgüsüz ü. burhanlarkā 無量佛 *wu liang fo* 0611

tüz ülüş 0883

ün ses

ü. üngäy 發聲 *fa sheng* 0697

ü. +in aķuruk(ı)ya 0931, bir ü. +in 0541

ün- çıkmak, ortaya çıkmak, yükselmek, kaynaklanmak 出 *chu*

ün ü.-gäy 0698

ü.-mişin körgäylär 0491-0492

taşdın ü.-üp 出城 *chu cheng* 0326

y(a)ruklar ü.-üp 0469, 0525, 0534

yertinçütün ü.-üp 出..界 *chu ..jie* 0571

ünüşlög yükselmiş, yukarı çıkmış

ü. uluğ 1310

ür- üflemek, üfürmek

labayığ ädgüti ü.-üp 0582

ürüg uzun müddet, uzun süre, sürekli

ü. uzatı 常 *chang* 0206, 常 *chang* 0726, 常 *chang* 0862, 常 *chang* 0988, 常

chang 1241

üstä- çoğaltmak, eklemek

özin yaşın ü.-p 增益壽命 *zeng yi shou ming* 0078, aşıp ü.-p 0287

asa ü.-yü 1298

üstäl- çoğalmak, artmak

asılğalı ü.-gäli 饒益 *rao yi* 0204

asılğay ü.-gäy 0256, 0662, 0723, *y(a)ruqları* ü.-gäy 益光明 *yi guang ming*
1256

asılıp ü.-ip 0213

asılur ü.-ür 0193, *elänmäki ärksinmäki* ü.-ür 0351

üstünki yukarıdaki, üstün, en üstün

ü. 0135, 0384

ü. *yeg* 0561, 0777

üzä ile, ve, dolayısıyla 上 *shang*, 以 *yi*

ü. 0010, 0171, 0175, 上 *shang* 0209, 0220, 0230, 0275, 0298, 以 *yi* 0317-
0318, 0320, 0375, 0378, 以 *yi* 0433, 0537, 0541, 0566, 0642, 0657, 0742,
0766, 0769, 0795, 以 *yi* 0877, 0904, 0923, 0972, 1016, 1048, 1049, 1066,
1067, 1126, 1130, 1141, 1273, 1326
ü.+*sintä* 上 *shang* 0532, 0574-0575

üzäki üstündeki

ü. 0124

üzäliksiz daha üstü olmayan, en üst, en üstün, ulaşılmaz 無上 *wu shang*

ü. 無上 *wu shang* 0579, 無上 *wu shang* 0581, 無上 *wu shang* 0582, 0584,
無上 *wu shang* 0585-0586, 無上 *wu shang* 0766-0767, 無上 *wu shang*
1171-1172

ü. üşünki yeg köni tüz tuymaḵ burhan ıutı 阿耨多羅三藐三菩提 *a nou duo*

luo san miao er pu ti 0135, 0384, 0561, 0777

üzüksüz sürekli, kesintisiz, daima, durmadan, aralıksız 無歇 *wu xie*

anta ü. 1210

tünlä küntüz ü. 晝夜無歇 *zhou ye wu xie* 1014

ü. yüz miḡ 1142

üzül- kesilmek, bitmek, sona ermek

ulaḡ sapıḡı ü.-mäzün 0842-0843

uzatı ü.-mäzün 0927

v(a)çirapani < Skr. *vajrapāṇi* ikinci *Dhyānibuddha*

v. toḡa 金剛密主 *jin gang mi zhu* 0481, 金剛密主 *jin gang mi zhu* 0627-0628

v(a)çirazan < Skr. *vajrāsana* taht

važirliḡ v. örgün üzäsintä 0574

vahşik Soğd. *w'xşyk* iyi ruh

ḡut v.+lar 0705, *ḡutlar v.+lar* 祥 *xiang* 0765

vaişiravane < Skr. *vaiśravaṇa* kuzeydeki *Lokapalā*, zenginlik ve bereketin

koruyucusu olan Tanrı 薛室囉末拏 *bi shi luo mo na*

v. m(a)haraaça 多聞天王 *duo wen tian wang* 0844, 0942, 多聞天王 *duo*

wen tian wang 1105, *v. maharaaça* 薛室囉末拏天王 *bi shi luo mo na tian*

wang 0903

v. m(a)haraaçıḡ 薛室囉末拏王 *bi shi luo mo na wang* 0936, 天王 *tian wang*

1109

s(ä)n v.+ya 1111

ḡut v.+larnıḡ 0474

vasundare < Skr. *vasuṃdhara* yeryüzü Tanrısı ya da Tanrıçası

v. yer katunu 堅牢地神 *jian lao di shen* 0478, 堅牢地神 *jian lao di shen* 0624

v(a)žirlıǵ Skr. *važra* +T. *lıǵ elmas* işlemeli

v. v(a)çırazan örgün 金剛之座 *jin gang zhi zuo* 0574

ya ey, ya

y. 0377

yad- yaymak, sermek, açıklamak, tanıtmak

aça y.-a 0138, 0547, 0799, 1090, 廣宣流布 *guang xuan liu bu* 1296

keñürü y.-daçı m(ä)n 流 *liu* 1092

keñürü y.-ırlar 1180

keñürü y.-ıp 廣流布 *guang liu bu* 0833

keñürü y.-mıǵ 弘 *hong* 1196

yadaǵ yaya

y. yorıp 0336

y. +ın yorıyu 0325

yadıl- yayılmak, dağılmak, genişlemek 廣行 *guang xing*, 流布 *liu bu*

keñürü y.-ǵay 廣行 *guang xing* 1120

kök balıǵ içintä y.-ıp 0463, keñürü y.-ıp 0531, öñi öñi y.-ıp 1284

yertinçüdä y.-ıp 0514

täǵmıǵ y.-mıǵ oronlarta 所至處流布 *suo zhi chu liu bu* 0065

bitiyü oқыu y.-tı 1324

yaǵ yaǵ

sütli y.+lı täǵ 猶如乳水 *you ru ru shui* 0169

yaǵı düşman

y. adasın 0148

y. ellig y.+larığ 1204

yat y. 怨敵 yuan di 0407, *怨 yuan* 0700, 0751

yat y.+ğ 外敵 wai di 0713

y. yavlağ 0035, *怨敵 yuan di* 0259, 0690

yavlağ sakıncılığ y.+larığ 怨敵 yuan di 0431

y.+nıñ 0108, 0115

y.+sı yavlağı 怨敵 yuan di 0104

y.+sın yavlağın 0098, *怨敵 yuan di* 0121

yağıla- savaşmak

y.-ğalı uğradaçı 0114

yağısız düşmansız

y. yavlağısız 1194

yağıt- yağdırmak

yağmur y.-ıp 雨 yü 0586-0587

yağız yağız

y. yer 0178, 1071

yağmur 雨 *yu*

yeel y. 風雨 feng yu 0182, *雨..風 yu .. feng* 0698

y. yağıtıp 雨 yu 0586

yağuk yakın, civar 近 *jin*

y. 0103, 近 jin 0449

yalañuğ insan 人 *ren*, 有情 *you ging*

y. 人 *ren* 1198, y. *ķuvraġı* 1254, y. *ķuvraġıŋa* 人眾 *ren zhong* 0802, y. oġlanın
0850, *t(ä)ŋri yerintä* y. 人天 *ren tian* 0356

y. +*ķa* 有情 *you ġing* 0088, *t(ä)ŋrikä* y. +*ķa* 人天 *ren tian* 0361

y.+lar *hanın* 0330, 人王 *ren wang* 0638, y.+lar *köŋüli* 0186, y.+lar *hanı*
諸人王 *zhu ren wang* 0371, 人王 *ren wang* 0446, 0452-0453, 人王 *ren wang*
0504, 0758-0759, 諸人王 *zhu ren wang* 0808, 人王 *ren wang* 0825 y.+lar
oġlanı 0770

y.+larnıŋ *çıġay ämgäklig* 1112

t(ä)ŋrili y. +lı 0783

täŋriniŋ y. +nıŋ 人天 *ren tian* 0364

yalaŋuz yalnız, sadece

y. 但 *dan* 0502, 但 *dan* 0672

y. +ın 0965

yalar- suçlamak

yazuksuzuġ y. +*maķta* 0687-0688

yalın alev, yalım, parıltı, ateş

çoġ y. 威德 *wei de* 0768, 威 *wei* 1231

çoġı y. +ı 德 *de* 0351

çoġumuz y. +ımız 威 *wei* 0722

çoġın y. +ın 0203

çoġınta y. +ınta 威 *wei* 0107

çoġka y. +*ķa* 威德 *wei de* 0078

yalınlıġ alevli, yanan

çoğluğ y. 德威 *de wei* 0213, 威光 *wei guang* 0428, 威德 *wei de* 1253

yalınsız sönük, alevsiz,

çoğsuz y. 無有威光 *wu you wei guang* 0659

yaltrı- parlamak

ât'özünüz y.-yur 身光曜 *shen guang yao* 1150

karlıg tağ tığ y.-yur 1137

yaltrık parlak

y(a)ruk y. 光明 *guang ming* 1100

yaruk y.+larnıñ 光明 *guang ming* 0501

yaltrıklıg parıltılı, parlak, ışıklı

yaruk y. 明 *ming* 0004, 明 *ming* 0059, 0603, 0797, 1170, 1294, 1318

yaltrıt- parlatmak, aydınlatmak

yaratu y.-u 0534

yanmaksız geri dönmez, çevrilmez, geri dönüşü olmayan 不復退轉 *bu fu tui zhuan*

y. 不復退轉 *bu fu tui zhuan* 1312

y. ävrilmäksiz 不復退轉 *bu fu tui zhuan* 0385

y. kınıg katıg 1175

y.+ın 無退轉 *wu tui zhuan* 1249

yanturu tekrar, yine

y. 1169, 1203

yañ < Çin. tarz, biçim, şekil, ölçü

munçulayu y.+ın 0428, 0878

muntag y.+ın 0492

yañı yeni ; 新 *xin*

y. arıǵ ton 新淨衣 *xin jing yi* 0283, 0885, *y. arıǵ* 1006, *y. ton* 0316

säkiz y. +da “ayın ilk sekizinde” 1003

yaŋkurt- yankılatmak, ses çıkarttırmak

y.-u tokıp 吹 *chui* 0580

yaŋlıǵ gibi, bu biçimde

y. 0089, 0331

bir y. 0012, 0352, 1306

muntaǵ y. 0368, 0412, 是如 *shi ru* 0780

yarat- yaratmak, hazırlamak, süslemek

etip y.-ıp 飾 *shi* 0275

etip y.-mıǵ 飾 *shi* 0318

y.-u yaltrıtu 0534

yaratıǵ girişim, teşebbüs

eǵig y. 瓔珞 *ying luo* 0317

etigin y. +ın 生 *sheng* 0284

yarılınçıǵ kırıcı, yaralayıcı, parçalayan

yüräk y. 0132-0133

y(a)rlıǵ I acınası, zavallı, yürekler acısı

erinç y. 1085

y(a)rlıǵ II buyruk, ferman, emir

y. +ı tıdıǵsız 0360

nom y. +ıǵ 1266, *nomluǵ y. +ıǵ* 1259-1260, 1304

y. +ın äşidip 0050, 0240, 0436

y. +ça buyan ädgü 1230

y. +ça kılsarlar 0423

y(a)rılıka- buyurmak, emretmek

y.-dı 0048

tep y.-dı 0128, 0238, 0303, 0434, 0499, 0597, 0822, 0843, 1120, 1169, 1256

kirü y.-dı 0381

tep y.-ğay 0597, *tanuk bolu y.-ğay* 1104

inçä tep y.-ğaylar 0543

siz y.-ğuçı 0440, 0740

açoğ adırlıg y.-mıř 0360, *munçulayu yañın m(ä)n y.-mıř* 0423, *uğa y.-mıř* 1276

y.-mıřça ağır ayağ 0334-0335

y.-makıñızñıñ oğ ädgüsi 0804

artuk bolu y.-p 0796, *ögä alqayu y.-p* 1110, *ötüglärin äşidü y.-p* 0303, *ıraqtın körü y.-p* 0538

nom nomlayu y.-r 0383

y.-yur ärki 0331

y(a)rılıkançuçı bağışlayıcı, merhametli

y. biliglig 悲 *bei* 0173

y. köñül 害心 *hai xin* 0978

y. köñülüñüz 0795

yartmak madeni para, para 貝 *bei*

y. 貝 *bei* 0961

yaru- parlamak

y.-p y.-duğda 曉 *xiao* 0970

y(a)ruk parlak, parlaklık 光明 *guang ming*, 光 *guang*

y. yaşuğ 0585, 光明 *guang ming* 0768

y. idmıř 放光明 *fang guang ming* 1159

y. yaltrık 光明 *guang ming* 1100

y. yaltrıklarının 光明 *guang ming* 0501

y. yaltrıklığı 光 *guang* 0004, 0059, 0602, 0797, 1170, 1294, 1317

y. yaşuğ 0584

y. yulağ 炬明 *ju ming* 0761

y.+ın .. yarutzunlar 明照 *ming zhao* 0762, altun öhlüg y.+ın 光明 *guang ming* 0495

altun öhlüg y.+lar 光明 *guang ming* 0491, altun öhlüg y.+lar 金光 *jin guang* 0469, 0525, 0534

y.+ları üstälgäy 益光明 *yi guang ming* 1255-1256

y(a)rut- aydınlatmak, parlatmak, ısıtmak 照 *zhao*

y.-ğay yaşutğay 照耀 *zhao yao* 0470, y.-ğay yaşutğaylar 照 *zhao* 0526

y(a)rukın .. y.-zunlar 明照 *ming zhao* 0762

y(a)rukın y.-u 0495, y.-u yaşutu 1134

yaş I yaş, yaşam gücü

öz y. 壽命 *shou ming* 1060

özin y.+ın 壽命 *shou ming* 0077

özi y.+ı 壽命 *shou ming* 0358

yaş II gözyaşı 淚 *lei*

y.+ları tökülü 涕淚 *ti lei* 1268

yaşu- parlamak 清 *qing*

tag y.-yur 山清 *shan qing* 1151

yaşuk parlak, ışıltılı, aydınlık

y(a)ruk y. 0585, 0769

yaşut- aydınlatmak, parlatmak

y(a)rutğay y.-ğay 0470

y(a)rutğay y.-ğaylar 照 *zhao* 0527

y(a)ratu y.-u 1134

y.-u turgaylar 0496

yat yabancı 外 *wai*

y. 0148

y. ellig 1204

y. yağı 0407, 0700, 0751

y. yağığ 外敵 *wai di* 0713

yavaldur- uysallaştırmak, sakinleştirmek 伏 *fu*

k(ä)ntün y.-ğay 自...伏 *zi... fu* 0122

yavaş yavaş, sakin

tözün y. 0677, 0705, 0765

yavğan kaba, bayağı

irig y. 0165

y. yavız köñüllüg 無善心 *wu shan xin* 0683

yavız kötü, bozuk

y. 0109

y. artağ 惡 *wu* 0707

y. irü b(ä)lgülär 0695

yavğan y. köñüllüg 無善心 *wu shan xin* 0683

yavlaḵ kötü, fena; kötülük, düşmanlık 惡 *wu*

y. 惡 *wu* 0660

yavlaḵ saḵınçlıḡ 0431,

t(ä)rs y. 0163, *üç y.* 0392,

yagı y. 0035, 0259, 0690

yagısı y.+ı 0104

yagısın y.+ın 0098, 0121

yavlaḵsız düşmansız

yagısız y. 0194-0195

yazuḵsuz günahsız 無辜 *wu gu*

y.+ug 無辜 *wu gu* 0687-0688

yäk < =Far. *yakkha*, Skr. *yakṣa* şeytan 藥叉 *yao cha*

y.+lär kuvraḡımız 藥叉眷屬 *yao cha juan shu* 1278

y.+lärniḡ gandarvelarnıḡ 藥叉健闥婆 *yao cha jian ta po* 0515

miḡ bag y.+lär kuvraḡım 千藥叉神 *qian yao cha shen* 1096

täḡrilär y.+lär kuvraḡı 諸天藥叉 *zhu tian yao cha* 0632, 藥叉眾 *yao cha*

zhong 1243

yäklig şeytanlı

y. içgäklig 藥叉 *yao cha* 0117-0118

yänä yine, tekrar, yine

y. 0111, 0127, 0146, 并 *bing* 0198, 0241, 0258, 0291, 并 *bing* 0348, 0375,

0419, 0437, 0442, 0463, 0497, 0648, 亦 *yi* 0652, 0671, 0776, 0822, 0950,

0976, 0987, 亦 *yi* 0994, 1261, 1274, 1280, 1285, 1312

y. ök 復 *fu* 0598

y. *ymä* 復 *fu* 0070, 0095, 1087, 亦 *yi* 1192

yeel *yel* 風 *feng*

y(e)g(i)rmi *altınç* *y.* 1325

y. *yağmur* 風雨 *feng yü* 182, 0698

yeg iyi, daha iyi, yeğ, çok iyi, eksiksiz 勝 *sheng*

y. 0136, 0219, 0384, 1178

başdınkı *y. bol-* 為最勝 *wei zui sheng* 0572

y. *başdınkı* 勝 *sheng* 0583, 0753, 0781

y. *dyanlar* 勝定 *sheng ding* 1143

üstünki *y.* 0561, 0777

yegäd- iyileşmek, iyi duruma getirmek

y.-gäy kötrülgäy 0254, *utğay y.-gäy* 0434

ıraq y.-miş 0792, *utmış y.-miş* 勝 *sheng* 0785, *y.-täçi* 0031

yegädinçlig üstün, galip 勝 *sheng*

y. *kut buyan* 勝功德 *sheng gong de* 1214

y(e)g(i)rmi yirmi

altınç *y.* 0653

y. *altınç* 1325

altınç beş *y.* 0608

altınç iki *y.* 0473

altınç säkiz *y.* 0743

altınç tokuz *y.* 0788

altınç tört *y.* 0563

altınç üç y. 0518

altınç yeti y. 0698

iki y. 十二 *shi er* 0577

y. ikisi 1326

beş y.+tä 十五 *shi wu* 1004

y(e)g(i)rminç yirminci

iki y. 第十二 *di shi er* 0009, 1322

yelim tutkal, yapışkan 膠 *jiao*

ıgaç y.+in 木膠 *mu jiao* 1006

yelü

y. kökän “gökkuşağı” 虹 *hong* 0694

yelvi

y. kömän “sihir, büyü” 幻 *huan* 1160

yemiş yemiş

tüş y. 饑 *jin* 0699

yenig hafif, kolay

uçuz y. 輕 *qing* 1018

y. tetir 0307

yer yer; mevki; yeryüzü, dünya 地 *di*

y. orontakı 國...於 *guo ... yu* 0066

y. altınkı 0995, *y. hatunı* 0624, *y. oron* 國 *guo* 1187, *y. oronları* 0519, *y.*

oronlarığ 0526, *yer orontın* 國土 *guo tu* 0706, *y. oronta* 1279, *y. suvda* 土地

tu di 0701, 世界 *shi jie* 1245, *y. täpräğäy* 地動 *di dong* 0697, *vasundare y.*

0526, *yağız y.* 地 *di* 0178, 1071

t(ä)ηri y.+i 0662

y.+in suvap 0923-0924

t(ä)ηri y.+intä 0191, 0355

y.+kä tägi 0374, *y.+kä tüşgäy* 墜墮于地 *zhui duo yu di* 1070

yüz miη turkı y.+tä 1100

yerçi rehber, kılavuz

yolçı y. 0288, 0639

yertinçü dünya 國 *guo*

y. küätdäçilärä 0304, *bo y.* 此 ..世界 *ci .. shi jie* 1181

miη y.+dä 於..千世界 *yu .. qian shi jie* 0514, *nom üzä y.+dä* 0010, *y.+dä*

於世 *yu shi* 1119, *çambudivip y.+tä* 瞻部洲 *shan bu zhou* 0153, 0176, 0946

uguş y.+tin 界 *jie* 0571

y.+g küätmäk 護國 *hu guo* 0008, *y.+g küätçi* 0015, *y.+g küätmäk* 1321

y.+kä asıǵlıǵın 0726

y.+lärtä 世界於 *shi jie yu* 0529

yalaηuk y.+sintä 0356

y.+tä 世 *shi* 0738

çambudivip y.+täki 0038-0039, 瞻部洲國 *shan bu zhou guo* 0800

yertinçülüg dünyevi

y. şaştirlarığ 世論 *shi lun* 0727

yeti yedi

altınç y. 0248

altınç y. otuz 1152

altınç y. y(e)g(i)rmi 0698

yetinçsiz ulaşılmaz, uzak, ulaşılramayan

saķınıu y. 不思議 *bu si yi* 1247

y. tutunçsuz 不可思議 *bu ke si yi* 0551

sakınıu sözläyü y. 不可思議 *bu ke si yi* 0227-0228, 不可思議 *bu ke si yi* 0251,

不可思議 *bu ke si yi* 0773, 不思議 *bu si yi* 1269

yetiz geniş

y. yağız yer 1071

yeväg süs, donanım 糧 *liang*

mänilärniñ y.+i 1211

iki törlüg y.+lärin 二種 ... 糧 *er zhong ... liang* 0853

yevät- donatmak, süsletmek

ägsüksüz y.-ip 0569

yevig süs, donanım

y.+lärin ägsüksüz yevätip 資糧 *zi liang* 0568-0569

yıçan- çekinmek, korkmak, endişe duymak

saķlanmış y.-mıř 0987

yıd koku, güzel koku

y. yıpar 香 *xiang* 0282

y. yıparlar 香 *xiang* 0278

y. yıparlarığ 0508

tütsüg y.+ın 0467, 香芬馥 xiang fen fu 0489

yıdlıg kokulu

y. yıparlıg 香 xiang 0271, 香 xiang 0450, 香 xiang 0969

yıg- yıgmak

yügär m(ä)n y.-ar m(ä)n 聚 ju 0402

arturup y.-guluğ kizlägülük ärmäz 0976

yıgıl- yıgılmak

nom tıjka y.-ğaylar 0636

yäklär kuvrağı y.-p 1243

yık fırsat

bo muntag ugur y. üzä 是因緣 shi yin yuan 0230

ugurı y.+ı 0230

yılkı hayvan 傍生 bang sheng

tamu pret y. 地獄餓鬼傍生 di yu e gui bang sheng 0391

y. pret 餓鬼傍生 e gui bang sheng 1184

yıltızlıg köklü, esaslı

ädgü y. uruğ 善根 shan gen 0612

ädgü y. uruğlarıg 諸善根 zhu shan gen 0775

yıñak taraf, yön

küntin y. 南 nan 1187

öjdin y. 1010

soltın y. 1009

yıpar koku, güzel koku

yıd y. 香 xiang 0282

yıd y. +lar 香 *xiang* 0279

yıd y. +larığ 0508

yıparlığ kokulu, güzel kokulu

yıdlığ y. 0271, 0450, 0969

yigit yiğit, kahraman

bir y. 0933

yinçgä ince

y. oyunlar 0280

y. tütrüm 1265

yinçü inci

ärdini y. 寶珠 *bao zhu* 0185, 寶珠 *bao zhu* 1054

y. monçuk 珍寶 *zhen bao* 0274

yinçür- secde etmek, eğilmek

y.-ü töpün yükün- 0908, 1127

yip ip 線 *xian*

yürün y. 白線 *bai xian* 0876

yiti keskin, sağlam

y. kınığ 莊嚴 *zhuang yan* 0266

y. kınıgınta 0788

yitlin- kaybolmak, mahvolmak

y.-gäli batğalı 沒 *mei* 1296

yintäm sürekli, daimi

y. 0684

bir y. 0839

ymä de/da, dahi, bile, her ne kadar, yine

y. 0149, 0151, 0200, 0416, 0445, 0483, 0551, 0605, 0654, 0731, 0770, 0772,
0824, 0861, 0999, 或 *huo* 1003, 1063, 1075, 1080, 1118, 1119, 1143,
1167, 1211, 亦 *yi* 1217, 1224

y. ök 而 *er* 0524, 0599, 如是 *ru shi* 0633

yänä y. 0070, 0095, 1087, 1192

yoçan < Skr. *yojana* yaklaşık 23 km.lik uzunluk ölçüsü birimi 踰繕那 *yu shan na*

bir y. 一踰繕那 *yi yu shan na* 0373

yüz y. 0374

yok yok

y. 0952

y. çıgay 貧窮 *pin qiong* 1085

y.+ka çıgayka 貧 *pin* 0974

yokad- yok olmak, ortadan kalkmak

y.-ip 為消 *wei xiao* 0145

yokaru yukarı

y. 0132

yol yol 道 *dao* 1311

at y. 0997

y.+inta yorigalı 0189

y.+ka ağıtınıp 出離道 *chu li dao* 1311

y.+tağı açıg tarğa 0392, üç yavlağ y.+tağı 0661

y.+tın 路 *lu* 0665

yolçı rehber

y. yerçi 0288, 0639

yoŋa{r}ş- kavga etmek

y.-mak ayıglaşmak 讒諂 *chan chan* 0686

yor- yürümek, (belli bir inanış doğrultusunda) davranmak, yaşamak

eyin edärü y.-ıp 0094

yorı- (krş. *yor-*) yürümek, (belli bir inanış doğrultusunda) davranmak, yaşamak

yolınta y.-ğalı 0189

eyin edärü y.-p 0094, 1094, *yadağ y.-p* 歩 *bu* 0336

yadağın y.-yu 歩 *bu* 0325

bo küntä y.-yur 1069

yorık gidiş, seyir

garhlar yultuzlar y.+ı 0181

yörüg açıklama, yorum, izah, anlam (Skr. *artha*) 義 *yi*

teriñ y.+i 0816, *y+i teriñdä* 1175

y.+in açä yada 0546

ķayu ķayu y.+läri 義 *yi* 1287

yörüglüg açıklamalı, anlamlı, yorumlu

teriñ y. 1265

yu- yıkamak, temizlemek, yumak

y.-mıř arıtmıř 0314

yula meşale, ıřık, lamba 炬 *ju*

nomluğ y. 法炬 *fa ju* 0585, *y. tütsügin* 香... 燈 *xiang ... deng* 1013

y(a)ruk y.+ğ 炬明 *ju ming* 0761

yultuz yıldız 星 *xing*

ķudrukluę y. 彗星 *hui xing* 0692

garhlar y.+lar 星 *xing* 0181, *uęar y.+lar* 0696

yumęı bũsbũtũn, bũtũn, hep, hepsi 共 *gong*

y. kũzätũr 共護 *gong hu* 1234

y. olurmuę 1122

yumuę ię, gũrev

ięin y. y.+ın 1097-1098

yuęla- kullanmak, harcamak

y.-ęuluę ädi tav(a)rı 0951

ädię tavarıę ol kũn üzä ök y.-p 0973

yũgsäk yũksek

ediz y. 勝 *sheng* 0273

yũę- yıęmak, toplamak

keęũrũ y.-dũę s(ä)n 0547

yũgmäk yıęın, toplam, kũme, yıęma

y. ol 積 *ji* 1140

y.+ig 聚 *ju* 0550

y.+ig yũęär m(ä)n 積集 *ji ji* 0401

yũkũn- hũrmet etmek

yinęũrũ tũpũn y.-ũp 禮 *li* 0908, 禮雙 *li shuang* 1127

anın amtı y.-ũr biz 1155

y.-ũr biz 我稽 *wo qi* 1161

yũkũnũr m. 0902

yükünç tapınma, ibadet etme eylemi

bo y. +üg 0900

yüräk yürek

y. 0132

yürün beyaz 白 *bai*

y. 白 *bai* 1002

arığ y. 1006

kara y. 黑白 *hei bai* 0694

y. arığ 0316

y. kuşatre 白蓋 *bai gai* 0322

y. küji 0883

y. tişiz 齒白 *chi bai* 1136

y. yip 白線 *bai xian* 0876

yüz yüz, sima

y. +i mähizi 0357

y. +üz 面 *mian* 1132

yüz yüz “100” 百 *bai*

beş y. 五百 *wu bai* 0483, 五百 *wu bai* 0629

beşär y. 1278

y. miñ 百千 *bai qian* 0129, 百千 *bai qian* 0338, 百千 *bai qian* 0354, 百千 *bai*

qian 0587, 百千 *bai qian* 0741, 1100, 1133, 百千 *bai qian* 1142

miñ altı y. 千六百 *qian liu bai* 0961

y. säkiz k. 0897

y. yoçan 0373

yüzär yüzer

y. 百 bai 0958

y. miñ 百千 bai qian 1241

5.4. Çince-Uygurca Dizin

a nou duo luo san miao er pu ti 阿耨多羅三藐三菩提 *üzäliksiz üstünki yeg köni*

tüz tuymaq burhan kutı

a su luo 阿蘇羅 *asure*

a su luo gong dou zhan 阿蘇羅共鬥戰 *asurelar birlä*

sühüş-

a su luo jie lu cha 阿蘇羅揭路茶 *asurelar garuḍelar*

ai chong 愛寵 *amrak ayağlıg bol-*

ai le 愛樂 *enç mähî, enç m(ä)ñilig*

ai zhong 愛重 *ayaş- amraş-, säv- tapla-*

ai zhong xian 愛重顯 *sävär taplayur közün-*

an 安 *ençgülüg*

an le 安樂 *enç mähî, enç mähîlig, enç mähîg bul-*

an ning 安寧 *enç mähî*

an yin 安隱 *enç äsän, ençgü äsängü, ençgülüg äsängülüg, enç mähîlig,*

enç tınç, ençgülüg äsängülüg bol-

an yin feng le 安隱豐樂 *enç mähî*

ba 八 *säkiz*

ba shi wan qian 八萬四千 *säkiz tümän*

bai 百 *yüz*

bai qian 百千 *yüz miñ, yüzär miñ*

bai qian wan 百千萬 *yüz miñ tümän*

	<i>bai qian wan yi na yu duo</i> 百千萬億那庾多 <i>yüz miñ tümän kolti nayut sanınça</i>
	<i>bai qian wan yi na yu duo</i> 百千萬億那庾多 <i>sansız sakızsız</i>
	<i>bai qian ju zhi na yu duo</i> 百千俱胝那庾多 <i>asankelar, yüz miñ kolti nayut sanınça kalp üd yürüñ</i>
bai 白	<i>bai fo yan</i> 白佛言 <i>täñri täñrisi burhanka inçä tep ötün-, täñri täñrisi burhannıñ y(a)rılığın äşidip yänä inçä tep ötün-</i>
	<i>bai gai</i> 白蓋 <i>yürüñ kuşatre</i>
	<i>bai xian</i> 白線 <i>yürüñ yip</i>
bang sheng 傍生	<i>yılkı</i>
bao 寶	<i>ärdini, ärdinilig</i>
	<i>bao cang</i> 寶藏 <i>ärdini ağılık</i>
	<i>bao shu</i> 寶樹 <i>ärdini söğüt</i>
	<i>bao gong dian suo</i> 寶宮殿所 <i>ärdinilig oron</i>
	<i>bao xian da jiang</i> 寶賢大將 <i>manibadare uruñut</i>
	<i>bao zhu</i> 寶珠 <i>ärdini yinçü</i>
bao 報	<i>tüş utlı</i>
	<i>bao yan</i> 報言 <i>oqı- ötün-</i>
bei 備	<i>et- tümä-</i>
bei 悲	<i>açıqları käl-, y(a)rılığançuçı biliglig</i>
bei 貝	<i>yartmak</i>
bi 彼	<i>ol</i>

	<i>bi xiang</i> 彼香 <i>ol tütsüg</i>
bi chu 苾芻	<i>toyın dentar, toyın</i>
	<i>bi chu ni</i> 苾芻尼 <i>şamnanç</i>
	<i>bi chu ni wu bo suo jia wu bo si jia</i>
	苾芻尼鄔波索迦鄔波斯迦 <i>toyın şamnanç upase upasanç</i>
bi shi luo mo na 薛室囉末拏	<i>vayşiravane</i>
	<i>bi shi luo mo na wang</i> 薛室囉末拏王 <i>vayşiravane</i>
	<i>maharaaça</i>
	<i>bi shi luo mo na tian wang</i> 薛室囉末拏天王 <i>vayşiravane</i>
	<i>maharaaç</i>
bi xiang 彼香	<i>ol tütsüg</i>
bian 遍	<i>tüzü</i>
	<i>bian zhi</i> 遍至 <i>tüzükä täg-</i>
bian cheng 變成	<i>b(ä)lgür-</i>
bing 病	<i>ig agrıg</i>
bing 并	<i>birlä, yänä</i>
	<i>bing chi jin nang</i> 并持金囊 <i>altun kapçuk birlä tut-</i>
	<i>bing hua</i> 并畫 <i>tükäl bädizät-</i>
bing 兵	<i>süülüg</i>
	<i>bing ge</i> 兵戈 <i>süü çärig</i>
bu 步	<i>irklä- , maṇ maṇ, maṇ maṇ-, yadag yorı-</i>
bu 不	<i>-ma- / -me-</i>
	<i>bu de wen</i> 不得聞 <i>äşidgäli bolma-</i>

bu de qing xin 不得輕心 uçuz yenig köñül tutma-

bu fu tui zhuan 不復退轉 yanmaksız ävrilmäksiz, ağınçsız

ävrilinçsiz, yanmaksız

bu gong yang zun 不供養尊 açınma- ayama-

bu ji'a pi lao 不假疲勞 ämgäksiz

bu ke si yi 不可思議 sakınu sözläyü yetinçsiz, sakinguluksuz

sözlägülüksüz

bu ke wei yu 不可為喻 arıtı oğşayu täginmä-

bu neng zun zhong gong yang 不能尊重供養 açınma-

ayama-

bu qi wu nian 不起惡念 ayıg sağınç sakın-

bu si yi 不思議 sakınu sözläyü yetinçsiz, sakinguluksuz

bu wang 不忘 unıtduru täginmä-

bu xiang qi shen wei 不現其身為 közünmüz ät'özin ol

bu fu tui zhuan 不復退轉 ağınçsız ävrilinçsiz

cai 財 äd tavar

cai bao 財寶 äd tavar ärdini

cai wu 財物 äd tavar

cai wu yuan 財物願 äd tavar tilä-

cai nü wang zi 嫪女王子 hatun tegit

cang 藏 ağılık

chan chan 讒諂 yon{a}{r}şmak ayıglaşmak

chan ni shi 禪膩師 çanarşabe

	chan ni shi tong zi 禪膩師童子 <i>oğulum çanarşabe</i>
chang 敞	<i>açok taşan</i>
chang 長	<i>ıntın, uzun</i>
chang 場	<i>mandal</i>
	chang nei 場內 <i>mandal içi</i>
chang 常	<i>uzatı, ürüg uzatı</i>
chao yue 超越	<i>oz- kutrul-</i>
chen yin le 陳音樂	<i>oyunun bädizin ätitztür-</i>
chen zheng hu 瞋諍互	<i>tötüşmāk qarışmak</i>
cheng 澄	<i>süzül-</i>
	cheng jie qing 澄潔清 <i>süzülmiş süzök</i>
cheng 成	<i>büt-, bütür-</i>
	de cheng 得成 <i>büt-</i>
	jin miao shi bu cheng 僅苗實不成 <i>ı tarığ tüş yemiş bütme-</i>
	shi de cheng 事得成 <i>işi büt-</i>
	su cheng jiu 速成就 <i>t(ä)rk bütür-</i>
	cheng jiu 成就 <i>bütür-, işlärig işlä-</i>
cheng fo ming 稱佛名	<i>burhanlar atın ata-</i>
cheng tan 稱歎	<i>ög- alka-, ög- külä-</i>
cheng shi zun 承事尊	<i>agır ayag kıl-</i>
cheng yi 城邑	<i>balık uluş, el uluş</i>
chi 齒	<i>tiş</i>

	<i>chi bai</i> 齒白 <i>yürüñ tiş</i>
chi 持	<i>tut-</i>
chi 熾	<i>köp kalın</i>
chong man 充滿	<i>tolu, tolu tükäl bol-</i>
chu 除	<i>ķutrul-</i>
	<i>chu shuai huan</i> 除...衰患 <i>adasın tudasın tarkar-</i>
	<i>chu bing</i> 除...病 <i>ig ağrıǵdın ķutrul-</i>
chu 處	<i>oron</i>
	<i>chu chu</i> 處處 <i>yer oron</i>
chu 出	<i>ozǵur-, tug-, ün-</i>
	<i>chu cheng</i> 出城 <i>taşdın ün-</i>
	<i>chu ...jie</i> 出...界 <i>yertinçütün ün-</i>
	<i>chu sheng si ku</i> 出生死苦 <i>sansar ämgäkintin ozgur-</i>
chuang 幢	<i>tooǵ</i>
	<i>chuang fan</i> 幢幡 <i>tooǵ</i>
chu li 出離	<i>aǵtın-</i>
	<i>dao chu li</i> 道出離 <i>yolķa aǵtın-</i>
chui 吹	<i>yaŋkurt-</i>
chun jing xian jie zhi yi 純淨鮮潔之衣	<i>arıǵ yaŋı ton</i>
ci 此	<i>bo</i>
	<i>ci jing</i> 此經 <i>bo nom ärdini</i>
	<i>ci jing wang jian</i> 此經王見 <i>bo nomuǵ kör-</i>

	<i>ci miao fa</i> 此妙法 <i>bo nom ärdini</i>
	<i>ci .. shi jie</i> 此 ...世界 <i>bo yertinçü</i>
ci 慈	<i>ädgü ögli, ädgü sakınçlıg</i>
cong xin 從心	<i>köñül eyin</i>
cong zuo qi 從座起	<i>olormış oronıntın örü tur-</i>
da 大	<i>uluğ</i>
da bian cai tian 大辯才天	<i>sarasvate t(ä)ñri</i>
da ji xiang tian 大吉祥天	<i>şirikene küt t(ä)ñri</i>
da zi zai tian 大自在天	<i>maheşvare t(ä)ñri</i>
	<i>da zi zai tian ... zhi</i> 大自在天... 之 <i>maheşvare t(ä)ñriniñ</i>
dan 但	<i>yalañuz</i>
dang zhi 當知	<i>sakınmış k(ä)rgäk</i>
dao 道	<i>yol</i>
de 得	<i>kılmış kazğanmış bol-, tägür-</i>
	<i>de nie pan le</i> 得涅槃樂 <i>nirvan mäñisiñä tägür-</i>
	<i>de wen</i> 得聞 <i>äşidgäli bol-</i>
de 德	<i>çok yalın, ädgü</i>
	<i>de wei</i> 德威 <i>çoklug yalınlıg</i>
	<i>de wu bian da</i> 德無邊大 <i>kadıgsız ulug ädgü</i>
deng 等	<i>kamağ</i>
	<i>deng si</i> 等四 <i>kamağ törtägü</i>
di 地	<i>yer</i>

di shi 帝釋	<i>hormuzta t(ä)ŋri</i>
di shi er 第十二	<i>iki y(e)g(i)rminç</i>
di yu 地獄	<i>tamu, tamulug</i>
	<i>di yu e gui 地獄餓鬼 <i>tamu pret</i></i>
	<i>di yu e gui bang sheng 地獄餓鬼傍生 <i>tamu pret yılki</i></i>
die 疊	<i>böz</i>
ding 定	<i>dyan</i>
	<i>sheng ding 勝定 <i>yeg dyan</i></i>
ding 頂	<i>töpü</i>
dong 動	<i>täprä-</i>
	<i>di dong 地動 <i>yagız yer täprä-</i></i>
dou zhan 鬥戰	<i>süñüş atış</i>
du 獨	<i>aglak</i>
	<i>du chu 獨處 <i>aglak oron</i></i>
du 讀	<i>okı-</i>
	<i>du song 讀誦 <i>okı- sözlä-, okı- okıt-</i></i>
duo jie luo 多揭羅	<i>tagar</i>
duo wen tian wang 多聞天王	<i>vayşiravane m(a)haraaça</i>
e 鵝	<i>kaz</i>
	<i>e wang 鵝王 <i>qazlar hanı</i></i>
e gui 餓鬼	<i>pret</i>
	<i>e gui bang sheng 餓鬼傍生 <i>yılki pret</i></i>

er 二	<i>iki</i>
	er shi ba bu zhu yao cha shen 二十八部諸藥叉神 <i>säkiz</i> <i>otuz bag t(ä)ŋrilär kuvrağı, säkiz otuz bag t(ä)ŋrilär</i>
	er zhong 二種 <i>iki törlüg</i>
	er zhong... liang 二種 ... 糧 <i>iki törlüg yeväglär</i>
er 兒	<i>oğlan</i>
er 而	<i>ymä ök</i>
er shi 爾時	<i>ötrü, anta ötrü, üdün</i>
fa 法	<i>nom, ıdok, köni nom, nomluğ şazin</i>
	fa chuang 法幢 <i>nomlug toog</i>
	fa gu 法鼓 <i>nomlug küvrüg</i>
	fa ju 法炬 <i>nomlug yula tamtur-</i>
	fa ju ming 法炬明 <i>nomlug y(a)ruk yula</i>
	fa lu 法螺 <i>nomlug labay</i>
	fa men 法門 <i>nom kapığı</i>
	fa shi 法師 <i>nomçı, nomladaçı nomçı</i>
	fa ting 法聽 <i>nom äşid-</i>
	fa wei 法味 <i>nomlug aş, darmaçak(i)r nom, nom tilgäni</i>
	fa yü 法雨 <i>nomlug yağmur yağıtıp</i>
fa 發	<i>kertgünç, örit-, etin- tümän-</i>
	fa yin zhong xin 發殷重心 <i>agır ulug kertgünç köñül</i>
	fa sheng 發聲 <i>ün ün-</i>
fan 梵	<i>äzrua t(ä)ŋri</i>

	<i>fan tian</i> 梵天 <i>äzrua t(ä)ŋri</i>
fan na luo 緊那羅	<i>kinare</i>
	<i>fan na luo mo hu luo qie</i> 緊那羅莫呼洛伽 <i>kinare</i>
	<i>mahorage</i>
fan nao 煩惱	<i>nizvanılığ</i>
	<i>fan nao yuan</i> 煩惱怨 <i>nizvanılığ qadgu</i>
	<i>fan nao yuan ... you ging</i> 煩惱怨...有情 <i>tınl(ı)glarnıŋ</i>
	<i>nizvanılığ qadğuları</i>
fang guang ming 放光明	<i>y(a)ruk ıd-</i>
fang yi 放逸	<i>sımtag osal</i>
fei 妃	<i>hatun, hatun kırkın, içär{ä}ki</i>
	<i>fei wang zi</i> 妃王子 <i>hatunlar tegitlär</i>
feng 風	<i>yeel</i>
	<i>feng yü</i> 風雨 <i>yeel yagmur</i>
feng le 豐樂	<i>mäŋi ögrünçü</i>
fo 佛	<i>burhan</i>
	<i>bai qian wan yi yu duo fo</i> 百千萬億那庾多佛 <i>sansız</i>
	<i>sakışsız burhanlar</i>
	<i>wu liang fo</i> 無量佛 <i>ülgüsüz üküş burhanlar</i>
	<i>fo zhu</i> 佛諸 <i>bodis(a)t(a)vlar birlä</i>
fu 父	<i>қағ</i>
	<i>fu mu</i> 父母 <i>ögi қағ</i>
fu 復	<i>adın ymä, takı, yänä ök, yänä ymä</i>

fu de 復得	<i>agmak täqşilmäklig</i>
fu 福	<i>kut kıv, buyan, kut buyan, t(ä)ñridäm, buyan ädgü, buyanlıg</i>
	<i>fu de 福德 ädgü, buyan ädgü, buyan ädgü kılınç</i>
	<i>fu de li 福德利 asıg ädgü</i>
	<i>fu de shan ye 福德善業 buyan ädgü</i>
	<i>fu zeng 福增 kutı kıvı asıl-</i>
fu 輻	<i>kigäy</i>
fu 伏	<i>yavaldur-</i>
gai 蓋	<i>kuşatre, pra kuşatre</i>
ge 各	<i>öz öz</i>
gan lu 甘露	<i>noş tatıg, noş tatıglıg</i>
	<i>gan lu fa 甘露法 nomlug noş tatıg</i>
	<i>gan lu wei 甘露味 noş tatıg</i>
	<i>gan lu fa wei 甘露法味 nomlug noş tatıglıg tat-</i>
geng 更	<i>taqı</i>
gong 共	<i>birgärü, yumgı</i>
	<i>gong dou zhan 共鬥戰 süñüş-</i>
	<i>gong hu 共護 yumgı küzät-</i>
gong 功	<i>ädgü</i>
	<i>gong de 功德 buyan bilgä biliglig, ädgü. ädräm, buyan</i>
	<i>ädgü kılınç</i>
gong 宮	<i>ordo qarşı, oron</i>
	<i>gong dian 宮殿 ordo qarşı</i>

gong jing 恭敬	<i>agir ayag kıl-, agir ayamak, agir uluğ, aya- agırla-</i>
gong jing gong yang 恭敬供養	<i>aya- agırla-</i>
gong jing zun zhong 恭敬尊重	<i>aya- agırla-</i>
gong yang 供養	<i>agir ayag kıl-, agir ayag tapıg udug kıl-, tapıg udug, tapıg udug kıl-, tapıg udug agir ayag kıl-, tapın- udun-</i>
guan cha 觀察	<i>körü yarlıka-</i>
guang 廣	<i>keñ teriñ</i>
guang liu bu 廣流布	<i>aça yada keñür-, keñür- yad-</i>
guang xuan liu bu 廣宣流布	<i>keñürü aç- yad-</i>
guang xing 廣行	<i>k eñür- yadıl-</i>
guang 光	<i>y(a)ruk</i>
guang ming 光明	<i>y(a)ruk yaltrık, y(a)ruk, altun öñlög</i>
	<i>y(a)ruk</i>
guo 過	<i>ärt-</i>
gu 鼓	<i>küvrüg</i>
guo 國	<i>el uluş, yertinçü</i>
guo jie 國界	<i>el uluş</i>
guo tu 國土	<i>balık uluş, el uluş</i>
guo wei 國位	<i>el ornı</i>
hai 海	<i>taloy ügüz</i>
hai jie 海解	<i>taloy ügüzdin kaç-</i>
hai xin 害心	<i>y(a)rlıkançuçı köñül</i>
han 寒	<i>tumlıg</i>

hao 好	<i>ädgü</i>
he 河	<i>taloy ügüz</i>
he 合	<i>kavşur-</i>
	he zhang 合掌 <i>ayaların kavşur-</i>
he gu 何故	<i>nä üçün tep tesär</i>
he li di 訶利底	<i>karini</i>
	he li di mu 訶利底母 <i>karininiñ anası</i>
	he li di mu wu bai juan shu 訶利底母五百眷屬 <i>karininiñ</i> <i>beş yüz kuvragları</i>
he mu 和穆	<i>tüz baz kıl-</i>
he yi gu 何以故	<i>nä üçün tep tesär</i>
hei bai 黑白	<i>kara yürüñ</i>
heng he sha 恒河沙	<i>gang ügüzdäki kum sanınça</i>
hong 虹	<i>yelü kökän</i>
hou 后	<i>ınanç tayanç</i>
	hou fei 后妃 <i>hatun kırkın, ınanç iç{ä}räki</i>
hu guo 護國	<i>yertinçüg küzätmäk</i>
hu shen zhi 護身之	<i>ät'öz küzät-</i>
hui xing 彗星	<i>kudruqluğ yultuz</i>
	hui xing ... chu 彗星 ... 出 <i>kudruqluğ yultuz tug-</i>
hua 花	<i>hua çäçäk</i>
huai 壞	<i>artatğalı buz-</i>
huan 歡	<i>ögrünçlüg bol-</i>

	huan xi 歡喜 <i>ögir- sävin-, ögrünçü sävinç, ögrünçlüg</i> <i>sävinçlig</i>
huan 幻	<i>yelvi kömän</i>
huan 患	<i>ada tuda</i>
hui 慧	<i>kudrukluğ</i>
	hui xing 彗星 <i>kudrukluğ yultuz</i>
huo 或	<i>azu, ymä</i>
ji 及	<i>tägin-, ulatı</i>
ji ju 繫縛	<i>bäklämäk buğağulamaq, bamac bäkämäk</i>
ji xiang 吉祥	<i>aılığ mañgallıg</i>
	ji xiang miao 吉祥妙 <i>kutluğ ülüglüg</i>
	ji xiang tian 吉祥天 <i>şirikene kut t(ä)ñri</i>
jian 肩	<i>'äñçin, on 'äñçin</i>
	jian you 肩右 <i>on 'äñçin</i>
jian ta po 健闍婆	<i>gandarve</i>
jiang 將	<i>uruñut</i>
ji jin 飢饉	<i>aç kız</i>
ji jing an le 寂靜安樂	<i>enç kıl-</i>
ji xiang miao 吉祥妙	<i>kutluğ ülüglüg</i>
ji xiang tian 吉祥天	<i>şirikene kut t(ä)ñri</i>
ji xiang tian nü 吉祥天女	<i>şirikene kut t(ä)ñri hatunı</i>
ji yi 疾疫	<i>ig kägän</i>
jia li sha bo na 迦利沙波拏	<i>karşapan altun</i>

jian 見	<i>kör-</i>
jian wo 見我	<i>meni kör-</i>
jian shi xiang 見是相	<i>b(ä)lgüg kör-</i>
jian you 肩右	<i>oŋ'äŋʃn}in</i>
jiao 膠	<i>yelim</i>
jiao man duan xin 憍慢端心	<i>m(ä)n mäniŋ küväñç köŋül</i>
jie 劫	<i>üç asankelar, kalp üd, kalp üdlärtä üç asanke</i>
jie 皆	<i>kop</i>
jie ju 皆具	<i>barça</i>
jie 界	<i>uguş yertinçü</i>
jie lu cha 揭路茶	<i>garuḍe</i>
jie qing ... shui 潔清...水	<i>süzök suv</i>
jie ji 結繫	<i>tüg-</i>
jin 今	<i>amtı, bökünki</i>
jin 金	<i>altun, altun öŋlüg, altunlug</i>
jin gang mi zhu 金剛密主	<i>v(a)çirapani toŋa</i>
jin guang 金光	<i>altun öŋlüg y(a)ruk</i>
jin guang ming zui sheng 金光明最勝	<i>altun öŋlüg yaruk</i>
	<i>yaltırlıg kopta kötrülmiş nom eligi</i>
jin nang 金囊	<i>altun kapçuk</i>
jin yin 金銀	<i>altun kümüş</i>
jin shan 金山	<i>altunlug tağ</i>
jin 饑	<i>tüş yemiş</i>

jin 近	<i>yağuk</i>
jing 淨	<i>arığ</i>
	jing shi 淨室 <i>arığ äv</i>
	jing yi 淨衣 <i>arığ ton</i>
jing 經	<i>nom ärdini, ıdok nom</i>
	jing wang 經王 <i>nom ärdini, nom eligi, nom eligi atl(ı)g nom</i>
	<i>bitig, nom eligi sudur</i>
	jing suo 經所 <i>nom ärdini içi</i>
jing 井	<i>ğudug</i>
	jing nei 井內 <i>ğudug içi</i>
jing qin 精勤	<i>katıgılanmaqlıg</i>
	jing qin li 精勤力 <i>katıgılanmaqlıg küç</i>
ju 句	<i>padak</i>
ju 聚	<i>bolğaylar kazğan-, kılmuş kazğanmış bol-, yüg- yığ-</i>
ju 炬	<i>yulağ</i>
	ju ming 炬明 <i>y(a)ruk yula</i>
ju zhi 俱胝	<i>kolti</i>
ju zu 具足	<i>ägsüksüz, tükäl, tükäl bol-, tüzü tükäl kıl-</i>
	ju zu zi liang 具足資糧 <i>yeviglärin ägsüksüz yevätip</i>
juan 卷	<i>tägzinç</i>
	juan di liu 卷第六 <i>altınç tägzinç</i>
juan shu 眷屬	<i>bodun kara, terin kuvrag</i>
jun 軍	<i>süü çarig</i>

ke xue 珂雪	<i>karlıg tag</i>
kong 空	<i>kök kalık</i>
kou 口	<i>til, ıdok tillig</i>
ku 苦	<i>ämgäk, ämgäk tolgak, ämgäklig</i>
	<i>ru shi ku 如是苦 <i>bolarnıñ alqu ämgäki</i></i>
	<i>fu de chao yue ru shi jie shuo sheng si zhi ku</i>
	<i>復得超越如是劫數生死之苦 ämgäklärtin ozmış kutrulmuş</i>
	<i>bol-</i>
	<i>ku xing 苦行 <i>alp bul-, alp kıl-</i></i>
kuai le 快樂	<i>mäñi mäñilä-</i>
lai 來	<i>käl-</i>
	<i>lai shi 來世 <i>ken käligmä</i></i>
	<i>wei lai 未來 <i>ken käligmä</i></i>
	<i>wei lai shi 未來世 <i>ken käligmä üd</i></i>
lao ren 老人	<i>karı avınçga</i>
le 樂	<i>enç äsän, mäñi ögrünçü</i>
lei 類	<i>öñi öñi</i>
lei 淚	<i>yaş</i>
leng 冷	<i>sogık</i>
li 利	<i>asıg tusu</i>
	<i>li yi 利益 <i>asıg tusu</i></i>
li 力	<i>katıgılanmaqlıg</i>
	<i>li li 力離 <i>küçindä tarkar-</i></i>

	<i>li zhi</i> 力之 <i>küçlüg</i>
li 離	<i>ketär-, tarıķ-</i>
	<i>li ku</i> 離苦 <i>ämgäkin tolğaķın ketär-</i>
	<i>li shuai</i> 離衰 <i>tarkar- ketär-</i>
	<i>li zhu jiao man duan xin</i> 離諸僑慢端心 <i>män mäniη küväñç köñülin ketär-</i>
li 禮	<i>yiñçürü töpün yükün-</i>
	<i>li shuang</i> 禮雙 <i>yiñçürü töpün yükün-</i>
lian 蓮	<i>lenhua</i>
liang 兩	<i>iki</i>
	<i>liang ri</i> 兩日 <i>iki kün</i>
liang 糧	<i>yeväg</i>
lin 林	<i>arıg</i>
liu 六	<i>altı</i>
	<i>di liu</i> 第六 <i>altınç</i>
	<i>juan di liu</i> 卷第六 <i>altınç tägzinç</i>
liu 流	<i>keñürü yad-</i>
long nao 龍腦	<i>kapir</i>
long wang 龍王	<i>luu hanı</i>
lu 路	<i>yol</i>
lun 論	<i>şastir, tilgän</i>
	<i>lun xiang</i> 輪相 <i>çak(i)r lakşan</i>
	<i>lun xiang yan shi</i> 輪相嚴飾 <i>ç ak(i)r lakşan etigi</i>

lun zhu 論諸 *şastirlar*

luo 螺 *labay*

man tuo luo mo he man tuo luo 曼陀羅摩訶曼陀羅 *mandarik m(a)hamandarik*

man yue 滿月 *tolun ay*

mei 沒 *yitlin- bat-*

men 門 *kapı*

mian 面 *yüüz*

miao 妙 *ädgü*

miao bao 妙寶 *ädgü ärdini*

miao jing 妙經 *nom ärdini*

miao xiang 妙相 *ädgü bälgü*

miao shi 苗實 *ı tarıǵ*

ming 明 *yaruk yaltrıqlıǵ*

ming zhao 明照 *yaruk ... yarut-*

ming zhong 命終 *ät'öz kod-*

mo jun 魔軍 *ş(i)mnu süüsi*

mo hu luo qie 莫呼洛伽 *mahorage*

mu 母 *ög*

mu 木 *ıgaç*

mu jiao 木膠 *ıgaç yelim*

mu 目 *köz*

mu jing xiu guang 目淨脩廣 *közünüzünñ etigi*

na yu duo 那庾多	<i>nayut</i>
nai 乃	<i>azu</i>
	<i>nai zhi</i> 乃至 <i>'äŋ mıntın, ulatı</i>
nao 惱	<i>ada ämgäk, busuş kadgu</i>
	<i>nao you</i> 惱憂 <i>busuş kadgu</i>
	<i>shuai nao</i> 衰惱 <i>esilmäk busuş</i>
nan 南	<i>küntin yıŋaŋ</i>
	<i>nan zhou</i> 南洲 <i>küntin yıŋaŋ otrug</i>
nan 男	<i>ogul</i>
	<i>nan nü</i> 男女 <i>ogul kız</i>
nang 囊	<i>kapçuk</i>
nei 內	<i>iç</i>
	<i>nei gong</i> 內宮 <i>ordo karşı içi</i>
neng 能	<i>u.-</i>
nie pan 涅槃	<i>nirvan, nirva(a)nlıg ıntın</i>
nie pan le 涅槃樂	<i>nirvan mähisi</i>
nü 女	<i>hatun</i>
	<i>cai nü wang zi</i> 嫫女王子 <i>hatunlar tegitlär</i>
pian 偏	<i>birtin sıŋar</i>
pin 品	<i>bölök</i>
pin 貧	<i>çıgay</i>
	<i>pin qiong</i> 貧窮 <i>çıgay</i>

	<i>pin qiong ku</i> 貧窮苦 <i>yok çıgay ämgäklig</i>
pu ti shu 菩提樹	<i>m(a)habodi sögüt</i>
	<i>pu ti shu wang zhi xia</i> 菩提樹王之下 <i>sögütlär eligi</i>
	<i>m(a)habodi sögüt tüpi</i>
qi 其	<i>ol</i>
	<i>qi gai</i> 其蓋 <i>ol kuşatre</i>
qi 齊	<i>tüzdäm</i>
	<i>qi chi bai</i> 齊齒白 <i>tüzdäm yürüñ tiş</i>
qi 起	<i>örit-, örü tur-, turgur-</i>
	<i>qi ... ci xin</i> 起 ... 慈心 <i>ädgü ögli köñültin tur-</i>
	<i>qi ... xiang</i> 起 ... 想 <i>saķınçın turgur-</i>
qian 千	<i>miñ</i>
	<i>qian fu</i> 千輻 <i>miñ kigäy</i>
qian liu bai 千六百	<i>miñ altı yüz</i>
	<i>qian shi jie</i> 千世界 <i>miñ yertinçü</i>
	<i>qian yao cha shen</i> 千藥叉神 <i>miñ bag yäklär kuvragı</i>
	<i>qian yue</i> 千月 <i>miñ kün ay</i>
qie 篋	<i>kam-tsi, kav</i>
	<i>bao qie</i> 寶篋 <i>ärdini kam-tsi</i>
	<i>qie zhong</i> 篋中 <i>kav içi</i>
qin 勤	<i>kınığ katıg</i>
qin shou 禽獸	<i>kuş kuzgun</i>
qin zhong 欽重	<i>aya- 'äñit-</i>

qing 青	<i>kök</i>
	qing lian 青蓮 <i>kök lenhua</i>
qing 頃	<i>kşan, turum ara</i>
qing 輕	<i>uçuz yenig</i>
qing 清	<i>yaşu-</i>
	qing jing 清淨 <i>arığ, arığ ton</i>
	qing jing zao yu 清淨澡浴 <i>arığ suvқа kir-</i>
qiu 求	<i>küsä-, küsämiş küsüş, küsüş, tilä-</i>
	qiu... cai 求財 <i>äd tavarıg küsä-</i>
	qiu jin yin 求金銀 <i>altun kümüş küsä-</i>
	qiu yuan 求願 <i>küsüşin қantur-</i>
qu 趣	<i>ažun</i>
	qu sun jian ren 趣損減人 <i>kişi ažunı esil- koora-</i>
qu 去	<i>tarkar-</i>
que 闕	<i>orđo kapıgı</i>
rang 讓	<i>asra köñüllüg</i>
rang 壤	<i>tupraq</i>
rao yi 饒益	<i>asıl- üstäl-</i>
ren 人	<i>kişi, tınl(ı)ğ, yalañuk</i>
	ren neng 人民 <i>bodun қара</i>
	ren tian 人天 <i>t(ä)ñri yalañuk</i>
	ren wang 人王 <i>yalañuklar hanı</i>

ren zhong 人眾 *yalaŋuq kuvragı*

ri 日 *kün*

ri jin 日今 *bökünki kün*

ri yue 日月 *kün ay*

rong 榮 *ayağ çiltäg*

ruo you 若有 *är-, ärsär, tägmiş ärü[r]*

ru 如 *inçip, k(a)ltı, täg*

ru yi bao zhu 如意寶珠 *çintamani ärdini*

ru yi mo ni bao 如意末尼寶 *çintamani ärdini*

ru yi mo ni bao zhu 如意末尼寶珠 *çintamani ärdini*

ru shi 如是 *munçulayu, ötrü, ymä ök*

ru shi gong de 如是功德 *munçulayu ädgü*

ru yan 如焰 *sakıg täg*

ru 乳 *süt*

ruo 若 *birök, -sÄr*

ruo qiu... rong 若求...榮 *ayağ çiltäg tilä-*

ruo jian 若見 *körsär*

sa 灑 *saç-, tök-*

san 三 *üç*

san bao 三寶 *üç ärdini*

san bao gong yang 三寶供養 *üç ärdinikä tapın-*

san jie 三界 *üç uğuş*

	<i>san qian</i> 三千 üç min
	<i>san shi</i> 三世 üç üdki
<i>san ... hua</i> 散...花	<i>hua</i> çäçäklär saç-
<i>sang shi</i> 喪失	ıçğın-
	<i>sang shi guo wei</i> 喪失國位 el ornın ıçğın-
<i>sha</i> 沙	<i>kum</i>
<i>sha hai</i> 殺害	ölürmək ämgätmäk
<i>shan</i> 善	ädgü, buyan ädgü kılınç, tözün
	<i>shan gen</i> 善根 ädgü yıldızlıg urug
	<i>shan nan zi</i> 善男子 tözünlär oğlu
	<i>shan ren</i> 善人 tözün kişi
	<i>shan ye</i> 善業 buyan ädgü
	<i>shan zai</i> 善哉 ädgü ädgüsi
<i>shan</i> 山	<i>tag</i>
	<i>shan qing</i> 山清 tag yaşıu-
	<i>shan wang</i> 山王 tağlar hanı
<i>shan bu zhou</i> 瞻部洲	çambudivip, çambudivip uluş, çambudivip yertinçü
	<i>shan bu zhou guo</i> 瞻部洲國 çambudivip yertinçü
<i>shang</i> 上	örü, üzä
<i>shao</i> 燒	köyür-
	<i>shao wu jia xiang</i> 燒無價香 satıgsız ädgü yıd yıparlıg
	köyür-
	<i>shao xiang</i> 燒香 tütsüg ur-

she 捨	<i>tit- ıdala-</i>
	<i>she li</i> 捨離 <i>tit- ıdala-</i>
	<i>she qi</i> 捨棄 <i>tit- ıdala-</i>
shen 身	<i>ät'öz</i>
	<i>shen guang yao</i> 身光曜 <i>ät'öz yaltrı-</i>
	<i>shen xin</i> 身心 <i>ät'öz köñül</i>
	<i>shen xin yong yue</i> 身心踊躍 <i>ät'özläri köñülläri kalañur-</i>
shen 聖	<i>tözün</i>
shen 神	<i>közünmäz ät'öz</i>
shen shen 甚深	<i>täriñ yörüglüg</i>
sheng 生	<i>tug-</i>
	<i>sheng si</i> 生死 <i>sansar, tugmak ölmäklig sansarlıg</i>
	<i>sheng si he</i> 生死河 <i>sansarlıg taloy ügüz</i>
	<i>sheng si ku</i> 生死苦 <i>sansar ämgäki</i>
	<i>sheng tian shang</i> 生天上 <i>täñri yerintä tug-</i>
sheng zhong 聖眾	<i>ķamağ tözünlär</i>
sheng 勝	<i>ediz yügsäk, kötrül-, yeg, yeg başdınkı, ut- yegäd-</i>
	<i>sheng ding</i> 勝定 <i>yeg dyan</i>
	<i>sheng gong de</i> 勝功德 <i>yegädinçlig ķut buyan</i>
shi 是	<i>bo, ol, tet-</i>
	<i>shi gu</i> 是故 <i>anı üçün</i>
	<i>shi jing</i> 是經 <i>bo nom ärdini</i>

shi jing wang 是經王 *bo nom ärdini*

shi miao jing 是妙經 *bo nom ärdini*

shi ru 是如 *muntag yaŋlıg*

shi yin yuan 是因緣 *bo muntag ugur yık*

shi 師

bahşı

da shi 大師 *uluğ bahşı*

shi yu 師遇 *bahşısıŋa tuş-*

shi zi 師子 *arslanlıg*

shi 時

üd, üd kolu

shi 食

aş

shi 室

äv

shi 飾

et- yarat-

shi 施

buşı ber-

shi 十

on

shi er 十二 *iki y(e)g(i)rmi*

shi li 十力 *on küç*

shi shan 十善 *on karma(a)t*

shi shan ye 十善業 *on buyan ädgü kılınç*

shi fang 十方 *ontın sıŋar*

shi wu 十五 *beş y(e)g(i)rmi*

shi 時

anta basa, antada ken, üd kolu

er shi 爾時 *anta ötrü*

shi 事	<i>iş</i>
shi 式	<i>törö</i>
shi 實	<i>kertü</i>
	shi yu 實語 <i>kertü sav</i>
shi 世	<i>yertinçü</i>
	shi jie yu 世界於 <i>yertinçülärtä</i>
	shi lun 世論 <i>yertinçülüg şastir</i>
	shi zun 世尊 <i>atı kötrülmiş ayagka tägimlig täñrim</i>
shi fan tian 釋梵天	<i>äzrua hormuzta t(ä)ñri</i>
shi jia mou ni 釋迦牟尼	<i>şakimuni</i>
shi li 勢力	<i>küç, küç küsün</i>
shi bu guai xu 時不乖序	<i>üdlär kolusı şaşmaz</i>
shi xian 時先	<i>aşnu, 'äñ aşnu</i>
shou 手	<i>älig</i>
	shou ru yi mo ni bao zhu 手如意末尼寶珠 <i>äligimdä</i>
	<i>çintamani ärdini</i>
	shou zhi xiang 手執香 <i>äligintä tütsüglük tut-</i>
	shou zu 手足 <i>älig adak</i>
shou 受	<i>aşa-, boşgun-</i>
	shou chi 受持 <i>bışrun- tut-, boşgun- tut-, tut-</i>
	shou qi bao 受其報 <i>tüşin utlısın aş-</i>
	shou chi zhou 受持咒 <i>d(a)rnig tut-</i>
	shou zhi xiang lu 手執香爐 <i>äligintä tütsüglük tut-</i>

shou 首	<i>şlok taqşut</i>
shou hu 守護	<i>kü- küzät-, kügçi küzätçi</i>
shou ming 壽命	<i>öz yaş</i>
	shou ming chang 壽命長 <i>uzun öz yaş</i>
shu 數	<i>san, san sakış</i>
shu 樹	<i>sögüt</i>
shu han 暑寒	<i>isig tumlıg</i>
shuai nao 衰惱	<i>ada tuda</i>
shuo 說	<i>ay-, nomla-, okıtu nomla-, ötünmiş ötüg</i>
	shuo fa 說法 <i>nom nomla-</i>
	shuo ... zhou 說 ... 咒 <i>darnig sözlä-</i>
shui 水	<i>suv</i>
	shui sa 水灑 <i>suv saç-, suv tök-</i>
shuo 數	<i>basa basa</i>
si 四	<i>tört</i>
	si bu 四部 <i>tört törlüg</i>
	si qian 四千 <i>tört miñ</i>
	si tian wang 四天王 <i>tört maharaaça (t(ä)ñri</i>
	si wang 四王 <i>tört maharaaça</i>
	si wang zuo 四王座 <i>tört örgün</i>
song 誦	<i>sözlä-</i>
	song ... zhou 誦 ... 咒 <i>darnig sözlä-</i>

song 頌	<i>şlok takşutluğ</i>
su 速	<i>t(ä)rkin tavratı</i>
	su qu 速去 <i>t(ä)rkin tavratı bar-</i>
su he 蘇合	<i>sagbıç</i>
sui xin 隨心	<i>köñül eyin</i>
sun jian 損減	<i>esil- kıora-</i>
suo 所	<i>iç, nă, năçä</i>
	suo zhi chu liu bu 所至處流布 <i>tägmiş yadılmış oron</i>
ta 他	<i>adın</i>
	ta guo 他國 <i>adın el</i>
tan 袒	<i>tonların açın-</i>
tan 貪	<i>suklan-</i>
tan chang 壇場	<i>mandal</i>
ti 涕	<i>tökül-</i>
	ti lei 涕淚 <i>yaşları tökül-</i>
tian 天	<i>t(ä)ñri, t(ä)ñridäm</i>
tian zhong 天眾	<i>t(ä)ñri kuvragı</i>
ting 聽	<i>äşid-, äşid- tıñla-, tıñla-</i>
	ting wen yi bu 聽聞亦不 <i>äşidmä- tıñlama-</i>
	ting wen ru 聽聞如 <i>äşidsärlär</i>
tong zi 童子	<i>oğ(u)l</i>
tu 塗	<i>türt-</i>

tuo luo 陀羅	<i>d(a)rni</i>
tuo luo ni 陀羅尼	<i>d(a)rni</i>
wai 外	<i>yat</i>
	wai di 外敵 <i>yat yagı</i>
wang 王	<i>el han, elig han, m(a)haraaç</i>
	wang jing 王經 <i>nom ärdini</i>
	wang wei 王位 <i>el oronı</i>
	wang zi 王子 <i>tegit</i>
wan 萬	<i>tümän</i>
wang shi 忘失	<i>unitıl- kal-</i>
wei 微	<i>inçgädä yinçgä tütrüm</i>
wei 位	<i>oron</i>
wei 威	<i>çog yalın</i>
	wei de 威德 <i>çog yalın, çoglug yalınlig</i>
	wei de ju zu 威德具足 <i>çogka yalınka tägin-</i>
	wei guang 威光 <i>çoglug yalınlig</i>
wei chu shuai	為除衰 <i>tarkar- ketär-</i>
wei xiao 為消	<i>yokad-</i>
wei zui sheng 為最勝	<i>başdınkı yeg bol-</i>
wen 聞	<i>äşid-</i>
	wen wu ta 聞勿他 <i>adınlar äşidmä-</i>
	wen shi yu 聞是語 <i>bo savıg äşid-</i>

wen yan 問言	<i>tep ayıt-</i>
wo 我	<i>biz, meni, m(ä)n</i>
	wo deng 我等 <i>biz</i>
	wo qi 我稽 <i>yükün-</i>
	wo wen 我聞 <i>äşidsär m(ä)n</i>
	wo wen fa 我聞法 <i>nomuğ äşidsär m(ä)n</i>
wo 沃	<i>ädäd-</i>
	wo rang 沃壤 <i>tuprağı ädäd-</i>
wu 五	<i>beş</i>
	wu bai 五百 <i>beş yüz</i>
	wu bai juan shu 五百眷屬 <i>beş yüz kuvrag</i>
	wu tong xian 五通仙 <i>beş törlüg bögülüg ädrämkä tükällig</i>
	<i>arži, beş törlüg bögülüg ädrämkä uluğ arži</i>
	wu tong shen xian 五通神仙 <i>beş törlüg bögülüg ädrämkä</i>
	<i>tükällig uluğ küçlüg arži</i>
wu 物	<i>äd tavar</i>
wu 惡	<i>yavız artağ</i>
wu 無	<i>+sIz</i>
	wu bian 無邊 <i>kıdıgsız</i>
	wu jin 無盡 <i>tolu</i>
	wu jin gong de 無盡功德 <i>tolu ädgü ädräm</i>
	wu gu 無辜 <i>yazuksuz</i>
	wu heng 無恒 <i>üdsüz kızıgsız</i>

wu ji 無際 *ulsuz tüpsüz*

wu liang 無量 *kolusuz, ülgüsüz sansız, ülgüsüz üküş*

wu liang fo 無量佛 *ülgüsüz üküş burhan*

wu liang wu bian 無量無邊 *ülgülänçsiz tählänçsiz*

wu liang... zhong sheng 無量 ... 眾生 *ülgüsüz sansız tınlıg*

wu ku nao 無苦惱 *ämğäksiz tolgaksız*

wu bu zun jing 無不尊敬 *ayıt- ağırlat-*

wu re nao chi 無熱惱池 *anavatapte*

wu re nao chi long wang 無熱惱池龍王 *anavatapte luu hani*

wu shan xin 無善心 *yavğan yavız köñüllüg*

wu shang 無上 *üzäliksiz*

wu shang ji miao 無上極妙 *üzäliksiz ädgü*

wu shuai nao dou zheng 無衰惱鬥諍 *erşisiz qarşısız*

wu tui zhuan 無退轉 *yanmaksız*

wu wei zheng 無違諍 *erşi*

wu wei nao 無違惱 *igsiz kämsiz busuşsuz*

wu xie 無歇 *üzüksüz*

wu ya 無涯 *uçsuz kıdıqsız*

wu you ke le 無有可樂 *ögirmäksiz sävinmäksiz*

wu you wei guang 無有威光 *çogsuz yalınsız*

wu you zheng song 無有諍訟 *erşisiz qarşısız*

wu zai e 無災厄 *adasız tudasız*

wu zhao 無著 *ilinçsiz*

wu ... chen kuang 勿... 瞋誑 *övkäl(ä)ngü kağıgu*

xi 悉 *barça*

xi jie 悉皆 *barça, ägsüksüz*

xi jie chu 悉皆除 *barça tarık-*

xi 希 *muḡadınçıġ*

xi you 希有 *muḡadmakka täġip*

xi 膝 *tizlärin çökit-*

xi lai wei 昔來未 *ozadın bärü*

xi lai wei ceng de wen 昔來未曾得聞 *ozadın bärü äşidmä-*

xi le 喜樂 *ögirmäk sävinmäk*

xi yue 喜悅 *ögrünçlüġ sävinçlig*

xia 下 *kuđı, tüp, uul*

zu xia 足下 *adak uulı*

xian 現 *b(ä)lgüläriġ kör-, közün-, közünür üd*

xian zai 現在 *közünür üd*

xian 顯 *közün-*

xian 仙 *arži*

xian 線 *yip*

xian jie yi 鮮潔衣 *arıġ ton*

xian jie yi zhuo 鮮潔衣著 *yaŋı arıġ ton käd-*

xiang 相 *b(ä)lgü, irü b(ä)lgü, lakšan*

	<i>xiang ju zu</i> 相具足 <i>kop bālgükä ägsüksüz</i>
	<i>xiang hao</i> 相好 <i>lakşanlıĝ ädgü</i>
xiang 香	<i>yıd yıpar, tütsüg, tütsüglüg, yıdlıg yıparlıg</i>
	<i>xiang ... deng</i> 香... 燈 <i>yula tütsüg</i>
	<i>xiang fen fu</i> 香芬馥 <i>tütsüg yıdın</i>
	<i>xiang gai</i> 香蓋 <i>tütsüglüg kuşatre</i>
	<i>xiang gai bian cheng</i> 香蓋變成 <i>tütsüglüg kuşatrelar</i> <i>bālgür-</i>
	<i>xiang hua</i> 香花 <i>tütsüg hua çäçäklär</i>
	<i>xiang lu</i> 香爐 <i>tütsüglük</i>
	<i>xiang lu shao</i> 香鑪燒 <i>yıd yıparlıg köyür-</i>
	<i>xiang shao</i> 香燒 <i>tütsüg ur-</i>
	<i>xiang tu shen</i> 香塗身 <i>ät'öziñä yıd yıpar türt-</i>
	<i>xiang yan</i> 香煙 <i>tütsügnüñ tütüni, tütsüglüg, tütsüg tütüni</i>
	<i>xiang yan bian cheng gai</i> 香煙變成蓋 <i>tütsüglüg kuşatrelar</i> <i>bālgür-</i>
	<i>xiang yan qi</i> 香煙氣 <i>tütsügnüñ tütüni</i>
xiang 祥	<i>ķut vahşik</i>
xiang 想	<i>sakınçıĝ sakın-</i>
xiang 像	<i>körk</i>
xiao 曉	<i>yaru-</i>
xiao er 小兒	<i>kişig oglank(a)ya</i>
xiao tan chang 小壇場	<i>kişig mandal</i>

xin 心	<i>köñül</i>
	<i>xin chen</i> 心...瞋 <i>övkä köñül</i>
	<i>xin ruo qi chen</i> 心若起瞋 <i>övkä köñül turgur-</i>
xin 新	<i>yañı</i>
	<i>xin jing yi</i> 新淨衣 <i>yañı arıǵ ton</i>
	<i>xin jing yi zhuo</i> 新淨衣著 <i>yañı arıǵ ton käd-</i>
xin wu zhao 心無著	<i>ilinçsiz arıǵ köñül</i>
xing 形	<i>ät'öz</i>
xing 星	<i>yultuz, garh yultuz</i>
xu 須	<i>k(ä)rgäk</i>
	<i>suo xu</i> 所須 <i>nä käreğäkin</i>
xu kuang 虛誑	<i>äzüg igid bol-</i>
xu kong 虛空	<i>kök qalıq</i>
	<i>xu kong zhong</i> 虛空中 <i>kök qalıq içi</i>
xuan shuo 宣說	<i>ayıtı sözlä-</i>
xue 雪	<i>qarlıǵ</i>
xun lu 薰陸	<i>küji</i>
yan 煙	<i>tütün</i>
	<i>yan qi</i> 煙氣 <i>tütün</i>
yan 言	<i>sözlä-</i>
yan 焰	<i>saqıǵ</i>
yan shi 嚴飾	<i>anut- et-</i>

yan si 演死	<i>sansar</i>
yang gong 養供	<i>tapıg ayag</i>
yao cha 藥叉	<i>yäk, yäklig içgäklig</i>
	<i>yao cha jian ta po</i> 藥叉健闍婆 <i>yäklär gandervalar</i>
	<i>yao cha juan shu</i> 藥叉眷屬 <i>yäklär kuvrağı</i>
ye 業	<i>kılınç</i>
ye 夜	<i>tünlä</i>
yi 一	<i>bir, birär</i>
	<i>yi jie ji</i> 一結繫 <i>birär tüg-</i>
	<i>yi qie zhi</i> 一切智 <i>tükäl bilgä bilig</i>
	<i>yi qie</i> 一切 <i>kamag, alkagun barça, түkäl</i>
	<i>yi qing</i> 一頃 <i>bir kşan</i>
	<i>yi yu shan na</i> 一踰繕那 <i>bir yoçan</i>
yi 儀	<i>tümäg</i>
yi 以	<i>anı, üzä</i>
	<i>yi shi</i> 以是 <i>antağ</i>
yi 億	<i>tümän</i>
yi 亦	<i>yänä</i>
yi 義	<i>yörüg</i>
yi guang ming 益光明	<i>y(a)ruqları ün-, y(a)ruqları üstäl-</i>
yi nian 憶念	<i>odundur- sakındur-</i>
yin 飲	<i>içgü, suvsuş</i>

yin shi 飲食 *aş içgü, aş suvsuş*

yin shi zhong zhong 飲食種種 *tüü törlüg äsriñü aş içgülär*

yin 銀 *kümüş*

yin le 音樂 *oyun bädiz*

yin yuan 因緣 *avant tıltag üzä, tıltagdın ötgürü*

yin zhong 殷重 *agır uluğ*

ying lu 瓔珞 *etig yarañıg*

ying qin xin 應勤心 *sımtagsız kınıg katıg köñül*

yong 擁 *bodun kara*

yong chi 護持 *kü- küzät-*

yong hu 擁護 *küyü küzätü, küzätçilig*

yong hu ... zhong sheng 擁護 ... 眾生 *tınl(ı)glarıg küyü küzäyü tut-*

yong hu zi shen 擁護自身 *öz ät'özlärin küzät-*

yong meng 勇猛 *ärklig türklüg alp atım, kınıg katıg*

yong yue 踊躍 *kalañur-*

you 有 *bar, är-, bar ärsär, ärsär*

you 右 *oñ*

you ci 由此 *bo munuñ küçindä*

you de wen 由得聞 *äşidmäk ugurınta*

you ging 有情 *tınl(ı)ğ, tınl(ı)g oğlanı, yalañuq*

you jing 由經 *nom ärdini küçi*

you 猶 *täg*

	<i>you ru</i> 猶如 <i>k(a)ltı, tæg, oğsatı ärür</i>
	<i>you ru ru shui</i> 猶如乳水 <i>sütli yağlı tæg</i>
<i>you xi</i> 遊戲	<i>ilinçü mähı kıl-</i>
<i>you xi</i> 右膝	<i>oŋ tizlärin çökit-</i>
<i>yu</i> 語	<i>ayıt-, sav</i>
<i>yu</i> 於	<i>tA, +IntA</i>
	<i>yu cheng yi</i> 於.... 城邑 <i>käntlärtä suzaklarta</i>
	<i>yu guo</i> 於國 <i>el uluşlarında</i>
	<i>yu guo tu</i> 於國土 <i>elintä uluşında</i>
	<i>yu ... kuang ye</i> 於...曠野 <i>öŋlärtä kürtüklärtä</i>
	<i>yu ... qian shi jie</i> 於 ...千世界 <i>miŋ yertinçüdü</i>
	<i>yu ... shan lin</i> 於 ... 山林 <i>taglarta arıglarta</i>
	<i>yu wei lai</i> 於未來 <i>ken käligmä üdlärtä</i>
	<i>yu wei lai shi</i> 於未來世 <i>ken käligmä üddä</i>
	<i>yu lai shi</i> 於來世 <i>kenki kenki aŋunlarta</i>
	<i>yu wo</i> 於我 <i>maŋa</i>
	<i>yu xian shi</i> 於現世 <i>közünür aŋun</i>
	<i>yu xian shi zhong</i> 於現世中 <i>közünür aŋunta</i>
	<i>yu zi guo tu</i> 於自國土 <i>käntü elintä uluşında</i>
<i>yu</i> 欲	<i>küsä-, tilä-</i>
	<i>yu de jian wo</i> 欲得見我 <i>meni körgäli küsä-</i>
	<i>yu ... rao yi</i> 欲 ... 饒益 <i>asılğalı üstälgäli küsäsär sizlär</i>

	<i>yu... zun gui</i> 欲 ... 尊貴 <i>ağır ayağığ tilä--</i>
yu 語	<i>til</i>
yu shan na 踰繕那	<i>yoçan</i>
yuan 願	<i>kan-, küsüş, tilä-</i>
yuan 怨	<i>yat yağı</i>
	<i>yuan di</i> 怨敵 <i>yat yağı, yağı yavlak, yavlak saķınçlığ yağı</i>
	<i>yuan di bu lai qin</i> 怨敵不來侵 <i>yat yağıka basınma-</i>
yuan yu 願與	<i>küsüş küçi</i>
yuan li you ku 遠離憂苦	<i>busuşsuz kadğusuz</i>
yue 月	<i>ay</i>
	<i>man yue</i> 滿月 <i>tolun ay</i>
yu 雨	<i>yağmur, yağmur yağıtıp</i>
	<i>yu ... feng</i> 雨... 風 <i>yeel yagmur</i>
	<i>yu feng bu ... shi</i> 雨風不... 時 <i>üdsüz yeel yağmur</i>
zai guai 災怪	<i>ada tuda</i>
zai heng 災橫	<i>ada tuda</i>
zai huo 災禍	<i>ada tuda</i>
zai shen 哉甚	<i>kayu</i>
zan 讚	<i>ög- alka-</i>
	<i>zan tan</i> 讚歎 <i>ög- alka-, ög- külä-</i>
zao yu 澡浴	<i>suvka kir-</i>
ze 則	<i>ötrü</i>

	<i>ze shi</i> 則是 <i>ötrü</i>
zeng 增	<i>asıl-, asıl- üstäl-</i>
	zeng yi 增益 <i>asıg tusu, asıl- üstäl-</i>
zhang 掌	<i>aya</i>
zhan tan 梅檀	<i>kızıl çintan</i>
zhang fu 丈夫	<i>äränlär tözün</i>
zhao 召	<i>oqı-</i>
zhao 照	<i>y(a)rut-, yarut- yaşat-</i>
	zhao yao 照耀 <i>yarut- yaşat-</i>
zhou 晝	<i>küntüz</i>
	zhou ye 晝夜 <i>tünlä küntüz</i>
zhen bao 珍寶	<i>yiñçü monçuk</i>
zheng 正	<i>köni</i>
	zheng fa 正法 <i>köni nom, köni nomça töröçä, nom tözin, nom ärdini</i>
	zheng fa ting 正法聽 <i>nom ärdinig äşid-</i>
	zheng le zhi 正了知 <i>sançanaçaye</i>
	zheng le zhi da jiang 正了知大將 <i>sançanaçaye uruñut</i>
	zheng le zhi shen da jiang 正了知神大將 <i>sançanaçeye yer uruñutı</i>
zheng 證	<i>tanuk bol-</i>
zhi 知	<i>bil-</i>
	dang zhi 當知 <i>iñçä bil-</i>

zhi 智	<i>bilgä biliglig</i>
	zhi hui 智慧 <i>bilgä bilig, bilgä biliglig</i>
zhi 至	<i>barı tägin-</i>
zhi yu 值遇	<i>tuş-</i>
	zhi yu ... zhu fo 值遇 ... 諸佛 <i>burhanlarığ tuş-</i>
zhi xin 至心	<i>süzök kertgünç köñül</i>
	zhi cheng xin 至誠心 <i>süzök kertgünç köñül</i>
	zhi xin ting 至心聽 <i>süzök köñülin äşid-</i>
zhong 種	<i>adrok adrok, äsriñü, öñi öñi</i>
	zhong zhong 種種 <i>adrok adrok</i>
zhong 眾	<i>kamag, terin kuvrag</i>
zhong sheng 眾生	<i>bodun kara, äränlär tözün, tınl(ı)ğ</i>
zhou 咒	<i>d(a)rni</i>
	chi zhou 持咒 <i>d(a)rni tutdaçı</i>
	ci zhou 此咒 <i>bo d(a)rni</i>
zhou 晝	<i>küntüz</i>
	zhou ye 晝夜 <i>tünlä küntüz</i>
	zhou ye wu xie 晝夜無歇 <i>tünlä küntüz üzüksüz</i>
zhou 洲	<i>otruğ</i>
zhu 住	<i>är-, är- tur-</i>
	suo zhu chu 所住處 <i>ärmiş turmış oron</i>
	zhu... zhu guo 住 ... 諸國 <i>yer oron sayu tur-</i>

zhu 諸	<i>kamag, +lAr</i>
ru zhu 汝諸	<i>siz</i>
zhu fo 諸佛	<i>burhanlar</i>
zhu fo guo tu yu 諸佛國土於	<i>burhanlar uluşınta</i>
zhu shan gen 諸善根	<i>ädgü yıltızlıg urug</i>
zhu tian 諸天	<i>täñridäm kuvragımız</i>
zhu tian shen gong 諸天神宮	<i>kamag t(ä)ñrilär ordosı</i>
zhu tian yao cha 諸天藥叉	<i>täñrilär yäklär kuvragı</i>
zhu ren wang 諸人王	<i>yalañuqlar hanı</i>
zhu ren zhong jie 諸人眾皆	<i>bodun kara</i>
zhuo 著	<i>käd-</i>
zhuo chun jing xian jie zhi yi 著純淨鮮潔之衣	<i>arıg yañı</i>
	<i>ton käd-</i>
zhuan lun sheng wang 轉輪聖王	<i>çak(i)ravart elig han</i>
zhuang yan 莊嚴	<i>etiglig, yiti kınıg</i>
zhui duo 墜墮	<i>tüş-</i>
	zhui duo yu di 墜墮于地 <i>yerkä түş-</i>
zi 資	<i>art basut bol-</i>
	zi liang 資糧 <i>yeväglärin ägsüksüz yevät-</i>
zi 自	<i>k(ä)ntü, öz, k(ä)ntü özi</i>
	zi ... wen 自... 聞 <i>özi äşid-</i>
	zi zai 自在 <i>elänmək ärksinmək, elänmäklig ärksinmäklig</i>
zou zhu yin le	奏諸音樂 <i>oyunlar etiztür-</i>

zu 足	<i>adək</i>
	<i>zu xia</i> 足下 <i>adək uulı</i>
	<i>zu bu</i> 足步 <i>adəkları irklä-</i>
zui 最	<i>kop</i>
	<i>zui sheng</i> 最勝 <i>kopta kötrülmiş</i>
	<i>zui shang</i> 最上 <i>başdınkı</i>
zun gui 尊貴	<i>agır ayag</i>
zun zhong 尊重	<i>agır ayag kıl-, aya- açın-</i>
zuo 坐	<i>b(ä)k bağdaşınıu olor-, olor-</i>
zuo 座	<i>asan, örgün, olor-</i>
zuo bian 左邊	<i>soltın yıñaq</i>
zuo hu zhu 作護助	<i>art basut bol-</i>
zuo shuo fa 座說法	<i>nom nomlaguluk oron</i>

6. SONUÇ

Çalışmamızda, 10 kitaptan oluşan *Altun Yaruk*'un 6. kitabı (12. bölüm) ele alınmıştır. 6. kitaba ait tek bir bölümün (12. bölüm) olması bu bölüm üzerine çalışmayı tercih etmemize neden olmuştur, böylece çalışmada bütünlüğü sağlayabilme amaçlanmıştır.

Beş bölümden oluşan çalışmamız (Giriş, Berlin Fragmanları, Metin ve Çeviri, Açıklamalar, Dizin), *Altun Yaruk Sudur*'a ait genel bilgilerin verildiği *Altun Yaruk Sudur* üzerine yapılan çalışmaların yer aldığı Giriş bölümüyle başlar. Metinde karşımıza çıkan terimleri doğru anlayabilmek adına terimler üzerine de Giriş bölümünde kısaca bilgi bulmak mümkündür. Sözelimi *üç ärdini* “üç mücevher”, *beş ažun* “beş varlık”, *män mäniž küvānč* “kibir”. Giriş kısmının hemen ardından fragmanlar bölümüne geçilmiş Berlin (U ve Mainz) fragmanlarının metnimizi oluştururken esas aldığımız Petersburg yazmasından farkları dipnotla gösterilmiştir. Bunun sonucunda elde ettiğimiz bilgiler fragmanlar kısmında aktarılmıştır. Metin ile fragmanlar arasında daha çok kelime kök ve gövdelerinde görülen harf sel farklılıklar olduğu tespit edilmiş, bunun dışında metne fragmanlar aracılığıyla eklenmiş ibarelerin de olduğu görülmüştür. Ayrıca fragmanlara göre eksik yerler de tamamlanmıştır. Bu da fragmanlar üzerine çalışmanın ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir.

Metin bölümümüz ise 1331 satırdan oluşmaktadır. Her satıra birden başlayarak numara verilmiş; ayrıca her sayfanın başında yer alan sayfa numaraları da gösterilmiştir. Metin, içerik olarak Mahāyāna Budizminin özünü yansıtmaktadır. Buna göre, aydınlanmaya erişmiş ancak Buda olmayı erteleyerek dünya üzerindeki canlıları Budalığa eriştirmedikçe doğum ve ölüm çemberinden çıkmayı reddeden, yardıma ihtiyacı olanların yardımına koşan *bodhisatva* ile karşılaşmaktayız. Metnin çevirisini yaparken özellikle dikkat ettiğimiz husus, metne bağlı kalarak, metnin özünü yansıtacak bir çeviri yapmak olmuştur. Bunun için de bizim için açıklanmaya muhtaç kelime veya kelime gruplarına (ikilemeler, Tanrı adları, çok sık geçmeyen nadir görülen kelimeler) açıklamalar kısmında yer verilmiştir.

Açıklamalar bölümünün hemen ardından dizine geçilmiştir. Kelimelerin anlamı verildikten sonra Çinceleri tespit edilebilen kelimelerin Çinceleri aktarılmıştır. Burada özellikle dikkatimizi çeken nokta, bir metnin bir dilden başka bir dile çevrilirken ortaya çıkan farklılıkları olmuştur. Çinceden Uygurcaya çevrilen Altun Yaruk'un Çincesi ile Uygurcası arasında bazı farklılıklar olduğunu görmekteyiz. Bu farklılıklar genelde karşımıza Uygurcada ekleme, katma diyebileceğimiz kısımlar olarak çıkmaktadır. Ekleme, katma ile de Çince versiyonunda olmayıp Uygurca versiyonunda olan ibareleri kastetmekteyiz. Bu da bize Çinceden Uygurcaya çevrilirken çevirmen tarafından eklenmiş Uygurca ifadeler olduğunu göstermektedir. Uygurca nüshanın çevirmen tarafından yapılan eklemeler dolayısıyla Çincesine göre daha ayrıntılı olduğunu görmekteyiz. Tespit edilen bu metinler arası farklılıklara Uygurca-Çince Dizin bölümünde yer verilmiştir. Uygurca-Çince Dizin bölümünün ardından Çince-Uygurca Dizin de hazırlanmış ve kaynakçayla çalışmamıza son verilmiştir.

Bu çalışma, metin incelemesi yaparken metni, var olan versiyonları (fragman, Çince vb.) ile karşılaştırmanın ne kadar gerekli olduğunu bir kez daha bize göstermiştir. Böylece metin analizi ve çevirisi daha güvenilir bir hal almış, bizim için de anlaşılması güç olan yerler daha açıklık kazanmıştır.

KAYNAKÇA

Arat, Reşit Rahmeti. 1979. **Kutadgu Bilig III. İndeks**. yayına haz. Kemal Araslan, O. Sertkaya, Nuri Yüce. İstanbul: TKAE.

_____. 1986. **Eski Türk Şiiri**. 2. bs. Ankara: TTK.

_____. 1987. **Makaleler Cilt I**. yayına haz. Osman Fikri Sertkaya. Ankara: TKAE.

_____. 1999. **Kutadgu Bilig I. Metin**. Ankara: TDK.

_____. 1998. **Kutadgu Bilig II. Çeviri**. 7 bs. Ankara: TTK.

Atalay, Besim. 2006. **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi I**. 5. bs. Ankara: TDK.

_____. 2006. **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi II**. 5. bs. Ankara: TDK.

_____. 2006. **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi III**. 5. bs. Ankara: TDK.

_____. 2006. **Divanü Lûgat-it-Türk Dizini “Endeks”. IV**. 5. bs. Ankara: TDK.

Bang, Willi, Annemarie von Gabain. 1930. Uigurische Studien. **UJb**. 10: 193-210.

Barat, Kahar. 1993. **The Uygur Xuanzang Biography IX**. Phd. Dissertation. Harvard.

Berlin-Brandenburgische Akademie Der Wissenschaften. [27.08.2009].
<http://www.bbaw.de/bbaw/Mitarbeiterlisten/ListeBereiche.html>

Chang, Garma C. C.. 1983. **A treasury of Mahāyāna Sūtras: Selections from the Mahāratnūka Sūtra**. Delhi.

Clauson, Gerard. 1972. **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**. Oxford: Clarendon Press.

Conze, Edward. 2004. **Kısa Budizm Tarihi**. çev. Ömer Cemal Güngören. İstanbul: Yol Yayınları.

_____. 1959. **Buddhist Scriptures**. Haremondsworth: Penguin Classics.

Çağatay, Saadet. 1945. **Altun Yaruk’tan İki Parça**. Ankara.

_____. 1978. Uygurcada Hendiadyoinler. **Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler**. Ankara: 29-66.

Edgerton, Franklin. 1972. **Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary**. c. II. Delhi.

Ehlers, Gerhard. 1987. **Alttürkische Handschriften**. Teil 2. **Das Goldglanzsūtra und der buddhistische Legendenzyklus Daśakarmapathāvadānamālā**. Depositum der Preußischen Akademie der Wissenschaften (Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Berlin). Band XIII, 10. Stuttgart.

Elverskog, Johan. 1997. **Uygur Buddhist Literature**. Brepols.

Emmerick, R. E. 1992. **The Sūtra of Golden Light. Being a Translation of the Suvarṇabhāṣottamasūtra**. Oxford.

Erdal, Marcel. 1991. **Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon**. c. I -II. Wiesbaden.

____. 2004. **A Grammar of Old Turkic**. Leiden: Brill.

Ayup, Tursun. 2001. Muhämmätrehim Sayit. **Kādimki Uyğur Til – Yeziqidiki Altun Yaruq**. Ürümçi: Şincan Halk Neşriyatı.

Gabain, Annemarie von. 2000. **Eski Türkçenin Grameri**. çev. Mehmet Akalın. 3 bs. Ankara: TDK.

Geng, Shimin, Huihuwen jinguanmingjing diliujuan sitianwanghuguo pin yanjiu. **Zhongyang minzu xueyuan xuebao** 3 (1986): 95-101, 123. (Aktaran: Raschmann, Simone-Christiane, Ablet Semet, 2006. Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum *Altun Yaruk Sudur*. UAJb N. F. 20: 235).

____. Huihuwen jinguanming zuishengwangjing diliujuan changzhe liushuipin yanjiu. **Zhongguo minzu guwenzi yanjiu**. 2. Beijing, 1993. (Aktaran: Raschmann, Simone-Christiane, Ablet Semet, 2006. Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum *Altun Yaruk Sudur*. UAJb N. F. 20: 236).

____. **Dunhuang tujue huihuwenshudaolun**. Taipei 1994. (Aktaran: Raschmann, Simone-Christiane, Ablet Semet, 2006. Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum *Altun Yaruk Sudur*. UAJb N. F. 20: 236).

____. **Wei wuer gudai wenxian yanjiu**. Beijing, 2003. (Aktaran: Raschmann, Simone-Christiane, Ablet Semet, 2006. Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum *Altun Yaruk Sudur*. UAJb N. F. 20: 235).

Giles, Herbert A. 1912. **A Chinese-English Dictionary**. c. I-II. 2. bs. Shanghai: Che'n Wen Publishing Company.

Grønbech, Kaare. 2000. **Türkçenin Yapısı**. çev. Mehmet Akalın. Ankara: TDK

Hackmann, Heinrich, Johannes Nobel. 1951. **Erklärendes Wörterbuch zum chinesischen Buddhismus: Chinesisch-Sanskrit-Deutsch**. Brill.

Hamilton, James Russell. 1998. **Budacı İyi ve Kötü Kalpli Prens Masalının Uygurcası Kalyanamkara ve Papamkara**. Ankara: Simurg.

Henzuçe-Uygurçe Luget. 1974. Xinjiang: Xinjiang Helk Nexriyatı.

Kara, Georg, Peter Zieme. 1976. **Fragmente tantrischer Werke in uigurischer Übersetzung: Berliner Turfantexte VII**. Berlin: Akademie Verlag.

_____. 1977. **Die uigurischen Übersetzungen des Guruyogas. Tiefer Weg Von Sa-skya Paṇḍita und der Mañjuśrīnāmasaṃgīti: Berliner Turfantexte VIII**. Berlin: Akademie Verlag.

Kaya, Ceval. 1994. **Uygurca Altun Yaruk: Giriş, Metin, Dizin**. Ankara: TDK.

Kudara, Kōgi und Klaus Röhrborn. 1982. Zwei verirrte Blätter des uigurischen Goldglanz-Sūtra im Etnografiska Museum. Stockholm, **ZDMG 132**: 336-343.

_____, Peter Zieme. 1983. Uigurische *Āgama*-Fragmente (1). **Altorientalische Forschungen 10**: 269-318.

Koç, Kenan, Aybek Bayniyazov, Vehbi Başkapan. 2003. **Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü**. Ankara: Akçağ Yay..

Laut, Jens Peter. 1984. Zwei Fragmente eines Höllenkapitels der uigurischen Daśakarmapathāvadānamālā. **UAJb N. F. 4**: 118-133.

Le Coq, Albert von. 1941. **Huastuanift**. İngilizce tercümesinden çev. S. Himran. Ankara: TDK.

Lessing, Ferdinand D. 1960. **Mongolian-English Dictionary**. Berkeley and Los Angeles: University of California Pres.

Li, Yong-Sōng. 2004. **Türk Dillerinde Sontakılar**. İstanbul.

Mathews, Robert Henry. 1975. **Mathews' Chinese-English Dictionary**. Revised American Edition with Revised English Index. Massachusetts.

Mackerras, Colin. Uygurlar. **Erken İç Asya Tarihi**. der. Denis Sinor. çev. Şinasi Tekin. İstanbul: İletişim Yayınları: 425-449.

Malov, Sergey Yefimoviç. 1957. **Yazık jyoltıh uygurov: slovar i grammatika**. Alma-Ata.

Maue, Dieter, Osman Fikri Sertkaya. 1986. Drogenliste und Dhārāṇī aus dem Zauberbad der Sarasvatī des uigurischen Goldglanzsūtra. (Teil I). **UAJb N. F. 6**: 76-99.

Moerloose, Eddy. 1980. Sanskrit Loan Words in Uighur. **Journal of Turkish Studies, Türklük Bilgisi Araştırmaları**. c. 4: 61-78

Mori, Masao. 1997. **Historical Studies of The Ancient Turkic Peoples III.** (Eski Türk Araştırmalarının Tarihsel Çalışması), Tokyo.

Müller, Friedrich W. K. 1922. **Uigurica III.** Berlin.

Mylius, Klaus. 2005. **Sanskrit-Deutsch Deutsch-Sanskrit Wörterbuch.** Wiesbaden: Harrassowitz.

Nadelyayev, V. M., D. M. Nasilov, E. R. Tenişev, A.M. Şçerbak. 1969. **Drevnetyurkskiy slovar’.** Leningrad.

Nakamura, Hajime. 1975. 中村元. **Bukkyōgo daijiten** 佛教語大辞典 [Dictionary of Buddhist technical terms]. 3 vols. Tokyo: Tokyo Shoseki.

Nobel, Johannes. 1958. **Suvarṇaprabhāsottamasūtra. Das Goldglanz-Sūtra. Ein Sanskrittext des Mahāyāna-Buddhismus: I-tsing’s chinesische Version und ihre tibetische Übersetzung.** Leiden: Brill.

Oda, Juten. 1983. Remarks on the Indic „lehngut“ of the Säkiz yükmäk yaruq sūtra Sprachen des Buddhismus in Zentralasien. **Vorträge des Hamburger Symposions vom 2. Juli bis 5. Juli 1981.** yay. Klaus Röhrborn, Wolfgang Veenker. Wiesbaden: Otto Harrassowitz: 65-69

Ölmez, Mehmet. 1991. **Altun Yaruk III. Kitap (= 5. Bölüm).** Ankara.

_____. 1997. Eski Türk Budist Çeviri Edebiyatına Kısa Bir Bakış. **Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış, Nevin Önerker Armağanı.** Ankara: 225-256.

_____. 1998a. Eski Uyurca *odug sak* İkilemesi Üzerine. **TDA 8.** Ankara: 35-37.

_____. 1998b. “Tibet Budhizmine Ait Eski Uyurca Bahşı Ögdisi”. **Bahşı Ögdisi: 60. Doğum Yılı Dolayısıyla, Klaus Röhrborn Armağanı, Festschrift für Klaus Röhrborn anlässlich seines 60. Geburtstags.** yay. Jens Peter Laut, Mehmet Ölmez. Freiburg / İstanbul: 261-293.

_____. 2007. **Tuwinischer Wortschatz mit alttürkischen und mongolischen Parallelen, Tuvacanın Sözvarlığı Eski Türkçe ve Moğolca Denkleriyle.** Wiesbaden.

_____. **Die alttürkische Xuanzang Biographie VI.** (baskıda)

Ölmez, Zühal. 1997. “Kutadgu Bilig’de İkilemeler (1)”. **TDA 7.** Ankara: 19-40

_____. 1998. Kutadgu Bilig’de İkilemeler (2). **Bahşı Ögdisi: 60. Doğum Yılı Dolayısıyla, Klaus Röhrborn Armağanı, Festschrift für Klaus Röhrborn anlässlich seines 60. Geburtstags.** ed. Jens Peter Laut, Mehmet Ölmez. Freiburg / İstanbul: 235-260.

Pulleybank, Edwin G. 1991. **Lexicon of Reconstructed Pronunciation in Early Middle Chinese, Late Middle Chinese and Early Mandarin.** Vancouver.

Radloff, Wilhelm, S. Ye. Malov. 1913. **Suvarṇaprabhāsa I-II.** Sanktpeterburg.

Radloff, Wilhelm. 1917. **Suvarṇaprabhāsa III-IV**. Sanktpeterburg.

Radloff, Wilhelm. 1930. **Suvarṇaprabhāsa (Das Goldglanz-Sūtra) Aus dem Türkischen ins Deutsche übersetzt**. (Nach dem Tode des Übersetzers mit Einleitung von S. Malov herausgegeben). Leningrad.

Raschmann, Simone-Christiane. 1997. Somaketuṣ Fraum von der goldenen Trommel. **Indica et Tibetica** 30. Bauddhavidyāsudhākaraḥ, Studies in Honour of Heinz Bechert On the Occasion of His 65th Birthday. yayımlayan Petra Kieffer-Pülz ve Jens-Uwe Hartmann, Swisttal-Odendorf: 538-542

_____. 1998. Aus den Vorarbeiten F. W. K. Müllers zum Altun Yaruk Sudur. **Bahşi Ögdisi: 60. Doğum Yılı Dolayısıyla, Klaus Röhrborn Armağanı, Festschrift für Klaus Röhrborn anlässlich seines 60. Geburtstags**. yay. Jens Peter Laut, Mehmet Ölmez. Freiburg / İstanbul: 295-304.

_____. 2000a. **Alttürkische Handschriften Teil 5, Berliner Fragmente Des Goldglanz-Sūtras, Teil 1: Vorworte und erstes bis drittes Buch**. VOHD XIII, 13. Stuttgart.

_____. 2000b. Bruchstück eines Kommentars zur Beschreibung der zehn *bhūmis*. **Türk Dilleri Araştırmaları 10. Festschrift für György Kara anlässlich seines 65. Geburtstages am 23. Juni 2000 in Berlin**. Berlin / İstanbul: 17-24

_____. 2002. **Alttürkische Handschriften Teil 6, Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras, Teil 2: Vorworte und Fünftes Buch**. VOHD XIII, 14. Stuttgart.

_____. 2005. **Alttürkische Handschriften Teil 7, Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras Teil 3. Sechstes bis zehntes Buch Kolophone, Kommentare Und Versifizierungen Gesamtkonkordanzen**. VOHD XIII, 15. Stuttgart.

_____, Ablet Semet. 2006. Kommentierte Bibliographie von ausgewählten chinesischen und uigurischen Arbeiten zum *Altun Yaruk Sudur*. **UAJb N. F.** 20: 233-240

_____, Ablet Semet. 2008. Neues zur alttürkischen Geschichte von der hungrigen Tigerin. **Aspects of Research into Central Asian Buddhism**. In memoriam Kōgi Kudara. Turnhout: 237-275.

Räsänen, Martti. 1969. **Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türk Sprachen**. Helsinki.

Röhrborn, Klaus. 1971. **Eine uigurische Totenmese. Text. Übersetzung, Kommentar. Berliner Turfantexte II**. Berlin: Akademie Verlag.

_____. 1977-1996. **Uigurisches Wörterbuch, Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien: a -ärñäk 1-6**. Wiesbaden.

— und Osman Serkaya. 1980. Die alttürkische Inschrift am Tor-*Stūpa* von Chü-yung-kuan. **ZDMG** 130. s. 2. 1980: 304-339.

_____. 1985. Zur Frage des “Transponierenden Lesens” von chinesischen Texten in spätuigurischer Zeit. **CAJ 29**: 85-97

_____. 1988. Zur Darstellung der Gutturale in den indischen Fremdwörtern des Uigurischen. **CAJ 32**: 232-243

_____. 1991. **Xuanzang Leben und Werk, Teil 3: Die alttürkische Xuanzang-Biographie VII: Nach der Handschrift von Leningrad, Paris und Peking sowie nach dem Transkript von Annemarie von Gabain.** Wiesbaden.

_____. 1999-2000. Syntaktische Restrukturierung von Nominalgruppen im Altürkischen (am Beispiel von atü. *elig han* und *el han*). **UAJb N. F. 16**: 211-216

Schmithausen, Lambert. 1987. **Ālayavijñāna. On the Origin and the Early Development of a Central Concept of Yogācāra Philosophy. Part II. Notes, Bibliography and Indices.** Tokyo.

Semet, Ablet. 2005. **Xuanzangs Leben und Werk, Teil 8: Lexikalische Untersuchungen zur uigurischen Xuanzang-Biographie.** Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.

Shōgaito, Masahiro. 1993. **Studies in the Uighur Version of the Abhidharmakośābhāṣya-ṭīkā Tattvārthā Volume II Text, Translation, Commentary and Glossary.** Kyoto: Shokado.

Sertkaya, Osman Fikri. Eski Türk Şiirinin Kaynaklarına Toplu Bir Bakış. 1986. **Türk Dili, Türk Şiiri Özel sayısı I (Eski Türk Şiiri).** sayı 409. Ocak: 43-80.

_____. 1989. Türkolojide Eleştiri Sorunları Üzerine. **Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı Belleten 1985**: 137-189.

_____. Rysbek, Alimov. 2006. **Eski Türklerde Para, Göktürklerde, Uygurlarda, Türgişlerde.** İstanbul.

Skjærvø, Prods Oktor. 2004. **The Most Excellent Shine of Gold, King of Kings of Sutras, The Khotanese Suvarṇabhāsottamasūtra. Volume I, The Khotanese Text With English Translation and the Complete Sanskrit Text.** yayımlayan Şinasi Tekin, Gönül A. Tekin, Harvard.

_____. 2004. **The Most Excellent Shine of Gold, King of Kings of Sutras, The Khotanese Suvarṇabhāsottamasūtra. Volume II, Manuscript, Commentary, Glossary, Indexes.** Harvard.

Skvortsov, M. İ. 1982. **Çävaşla-vıräsla slovar’.** Moskva.

Sleptsov, P. A. 1972. **Yakutsko-russkiy slovar’.** Moskva.

Soothill, William Edward. 1937. **A Dictionary of Chinese Buddhist Terms.** London: Hodous.

Stachowski, Marek. 1991. Ehlers, Gerhard: Alttürkische Handschriften. Teil 2. Das Goldglanz sūtra und der buddhistische Legendenzyklus Daśakarmapathāvadānamālā. **UAJb N. F.** c. 10: 240-241.

Şen, Serkan. 2002. Eski Uygur Türkçesinde İkilemeler. Yüksek Lisans Tezi. Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tekin, Şinasi. 1959. Altun Yaruk'un Çincesinin Almancaya Tercümesi Dolayısıyla. **Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı Belleten 1959**. Ankara: 293-306

_____. 1961. Über die buddhistische Trinitätslehre in der uigurischen Version des Goldglanz-Sūtra. **UAJb. XXXIII /1-2**: 187-192

_____. 1965. Uygur Edebiyatının Meseleleri (Şekiller-Vezinler). **Türk Kültürü Araştırmaları**. s. 2: 26-68.

_____. 1980a. **Buddhistische uigurica der Yüan-zeit**. Budapest.

_____. 1980b. **Maitrisimit nom bitig, Die uigurische Übersetzung eines Werkes der buddhistischen Vaibhāṣika-Schule: Berliner Turfantexte IX**. Berlin: Akademie Verlag.

Tekin, Talat. 1986. İslam Öncesi Türk Şiiri. **Türk Dili. Türk Şiiri Özel sayısı I (Eski Türk Şiiri)**. sayı 409, Ocak: 3-42.

_____. 1993. On the Uighur Term *yügmäk*. **UAJb N. F. 12**: 265-268.

_____. 1995. **Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler**. Ankara: Simurg Yayınları.

_____. 2003. **Orhon Yazıtları. Kül Tigin, Bilge Kağan, Tunyukuk**. İstanbul.

Tezcan, Semih. 1974. **Das uigurische Insadi-Sūtra. Berliner TurfanTexte III**. Berlin: Akademie Verlag.

_____. 1975. **Eski Uygurca Hsüan Tsang Biyografisi: X. Bölüm**. Ankara.

_____. 1981. Kutadgu Bilig Dizini Üzerine. **Belleten**. c. XLV/2 s. 178: 23-78.

Wilkens, Jens. 2001. **Die drei Körper des Buddha (trikāya), Ein Beitrag zum Verständnis einer zentralen Lehre des Mahāyāna-Buddhismus. Berliner Turfantexte XXI**. Turnhout.

_____. 2007. **Das Buch von der Sundeltilgung (2 vols.): Edition des altturkisch-buddhistischen Kṣānti Kūlguluk Nom Bitig. Berliner TurfanTexte XXV**. Turnhout.

Williams, Monier. 1899. M., **A Sanskrit-English Dictionary**. Oxford.

Wogihara, U. 1979. **Sanskrit-Chinese-Japanese Dictionary**. Tokyo.

Yakup, Abdurishid. **Diśastvustik. Eine altuigurische Bearbeitung einer Legende aus dem Catuṣparisat-sūtra**. Wiesbaden 2006.

Yudahin, K. K. 1998. **Kırgız Sözlüğü**. Cilt I (A-J). çev. Abdullah Taymas. Ankara: TDK.

Zieme, Peter. 1975. Kaşgari ve Türkçe Turfan Metinleri. **Bilimsel Bildiriler 1972. Türk Dil Kurumu'nun 40. ve Divan-ü Lugati't-Türk'ün 900. Yıldönümleri Dolayısıyla Düzenlenen I. Türk Dili Bilimsel Kurultayında Sunulan Bildiriler (Ankara, 27-29 Eylül 1972)**. Ankara: TDK: 463-474.

_____. 1976a. Singqu Sâli Tutung - Übersetzer buddhistischer Schriften ins Uigurische. **Tractata Altaica**. Festschrift für Denis Sinor, yayımlayan W. Heissig. Wiesbaden: 767-775.

_____. 1976b. **Fragmente tantrischer Werke in uigurischer Übersetzung. Berliner TurfanTexte VII**. Berlin: Akademie Verlag.

_____. 1977. Zu den Legenden im uigurischen Goldglanz-sūtra. **Journal of Turkish Studies I**: 149-156 (Aktaran: Ölmez, Mehmet. 1991. Altun Yaruk III. Bölüm (= 5. Kitap). Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi. Ankara).

_____. 1985. **Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren. Berliner Turfantexte XIII**. Berlin: Akademie Verlag.

_____. 1991. **Die Stabreintexte der Uiguren von Turfan und Dunhuang**. Studien zur alttürkischen Dichtung Akadémiai Kiadó. Budapest: Bibliotheca Orientalis Hungarica XXXIII.

_____. 1995. "Klaus Röhrborn: Uigurisches Wörterbuch. Lieferung 5". **Orientalistische Literaturzeitung 90**: 199-201.

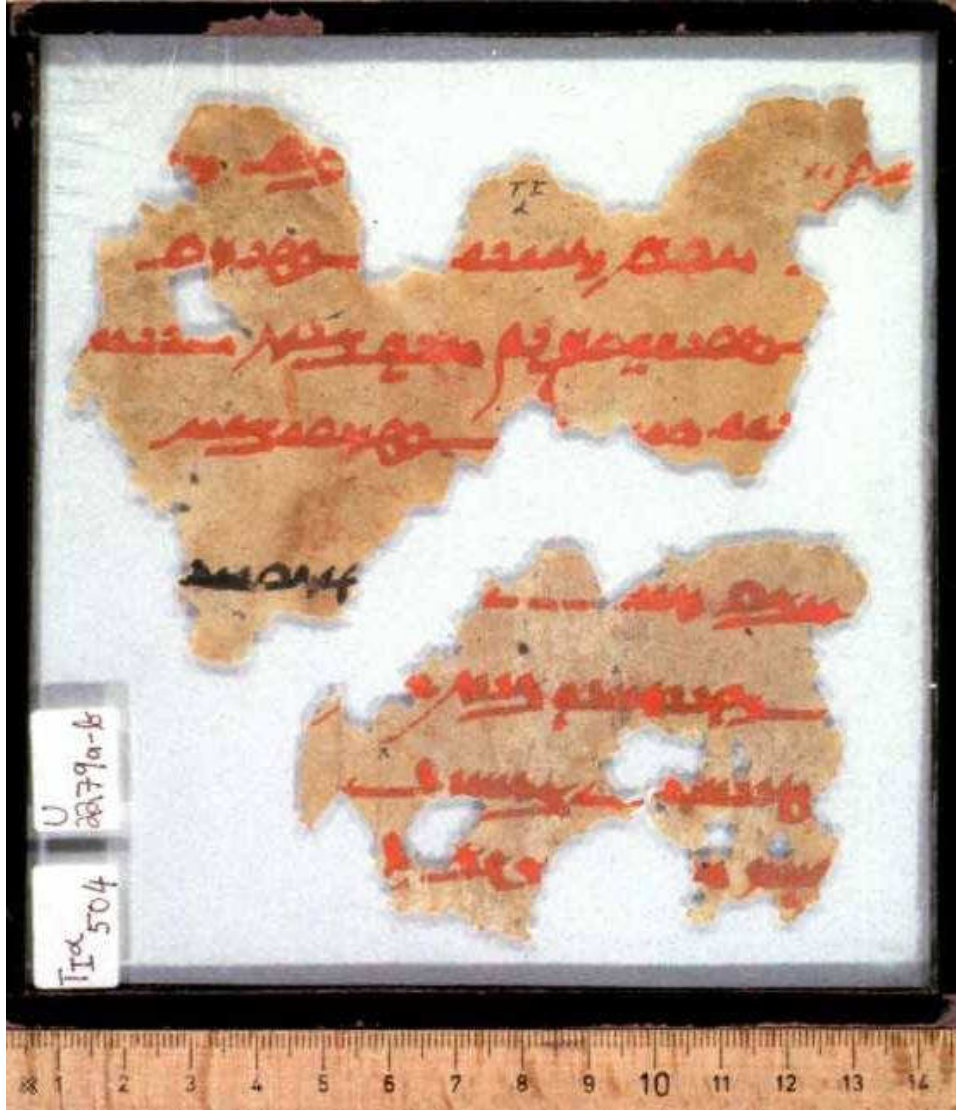
_____. 1996. **Altun Yaruk Sudur, Vorworte und das erste Buch: Berliner Turfantexte XVIII**. Turnhout: Brepols.

_____. 2000. Tibetisch Ga-nim-du= Sklave des Avalokiteśvara. **Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı Belleten 1997**: 245-250

_____. 2005. **Magische Texte des uigurischen Buddhismus: Berliner Turfantexte XXIII**. Turnhout: Brepols.

EKLER

Ek 1. Berlin Fragmanları

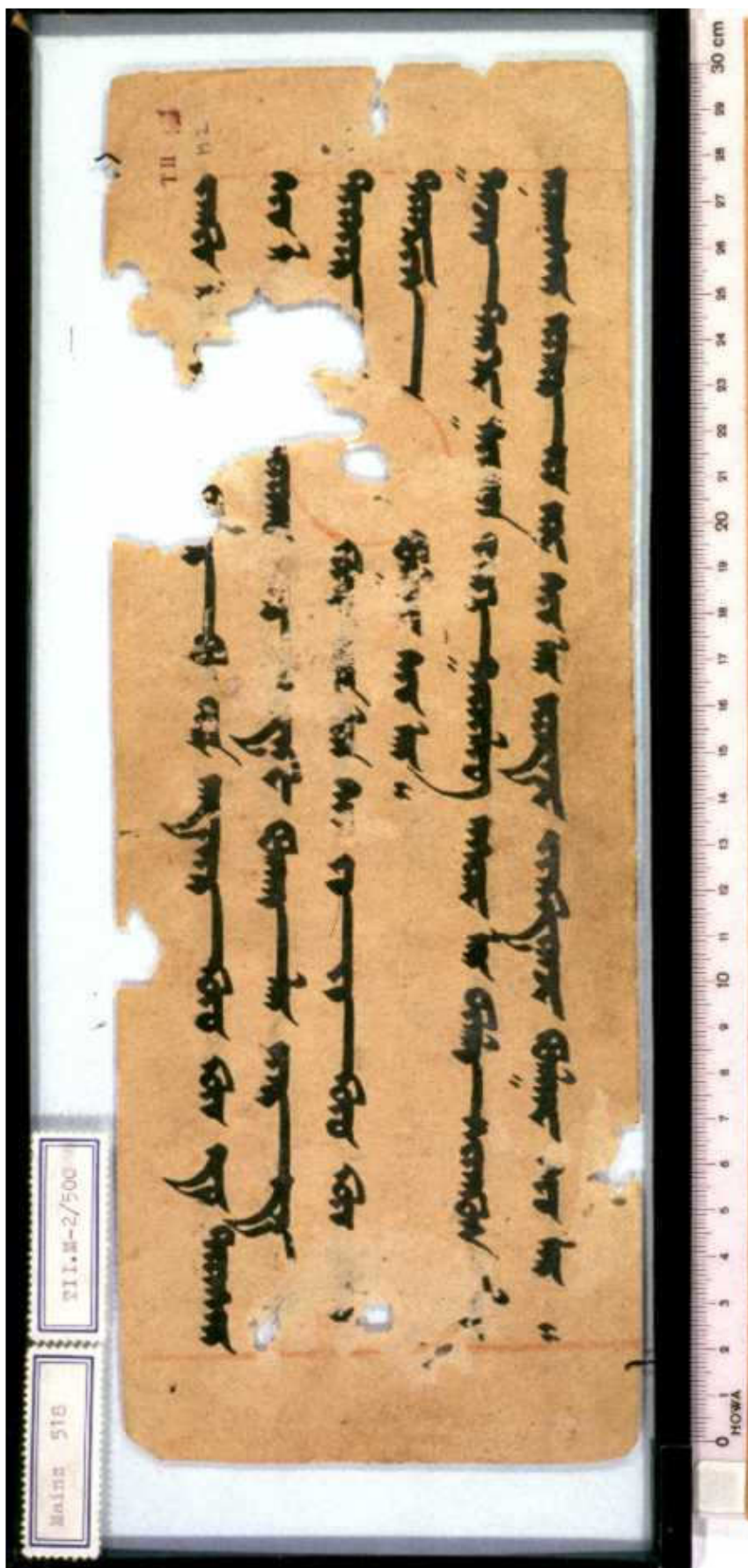

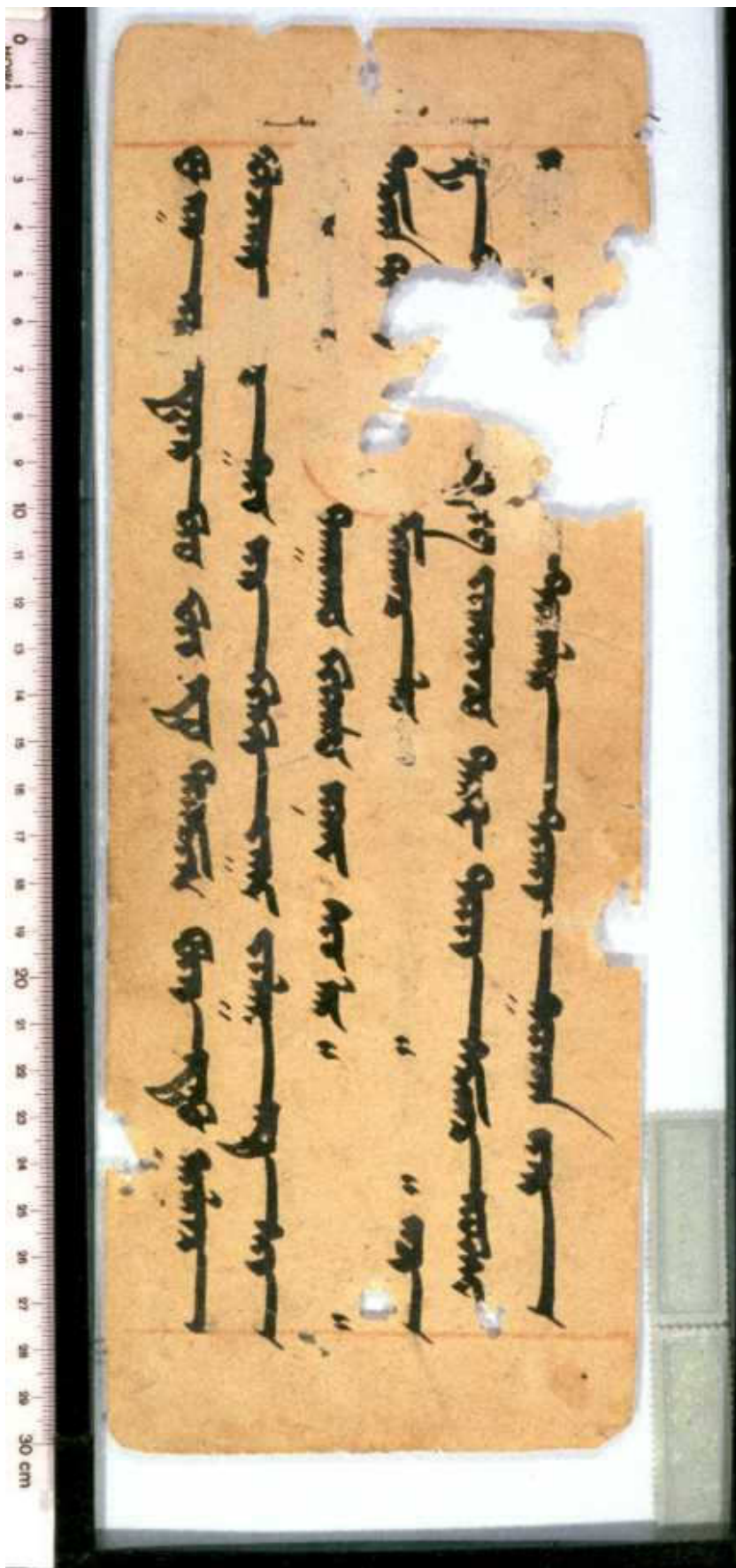
TII M.2-501

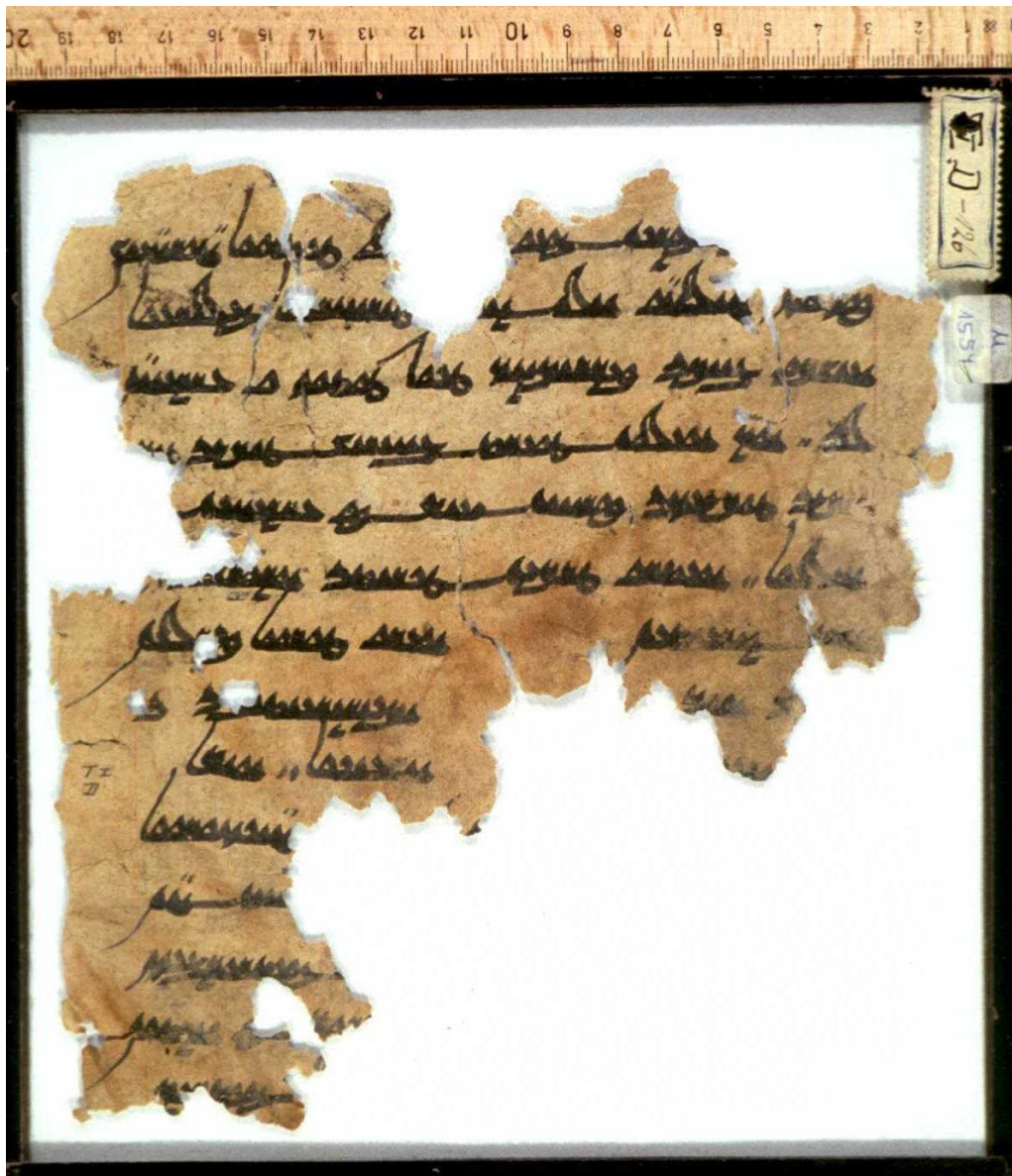
TH M²

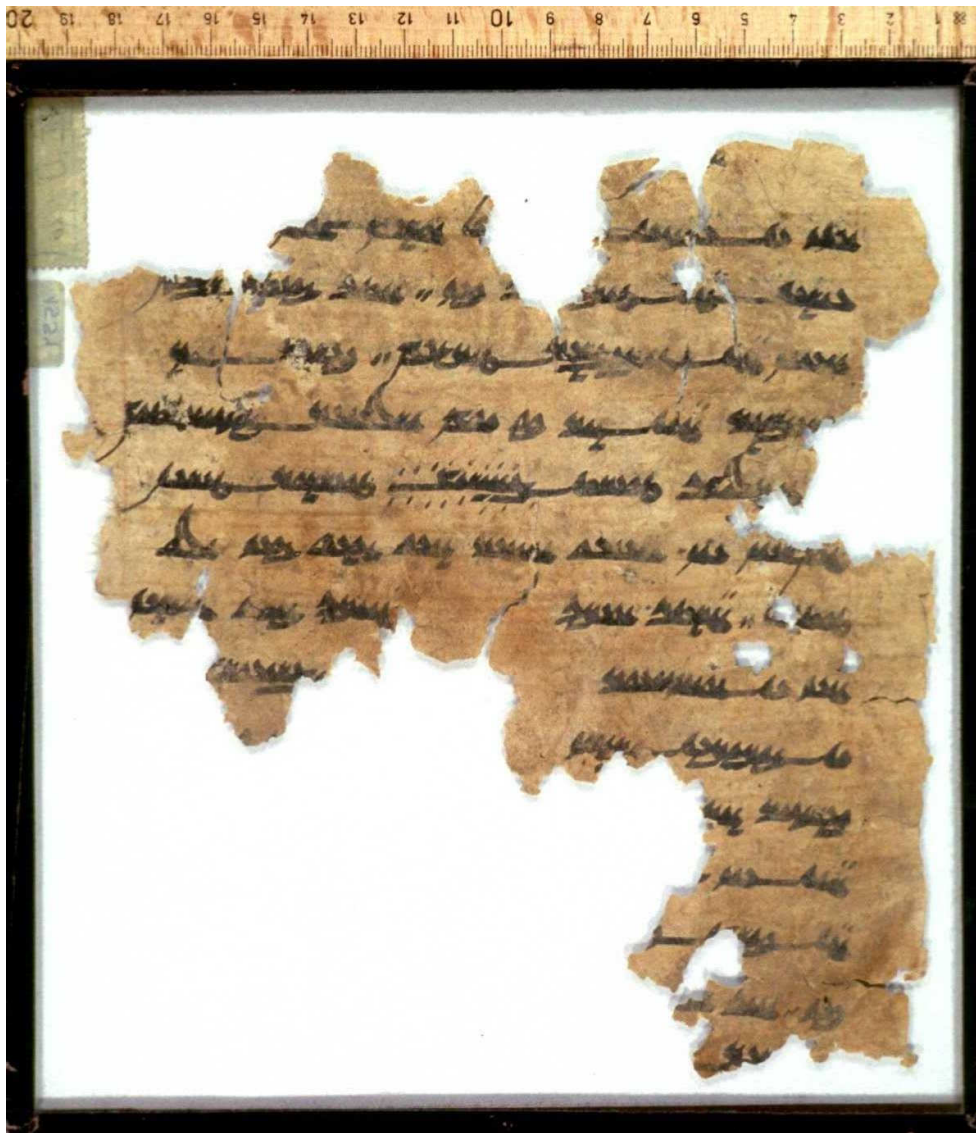
[illegible]

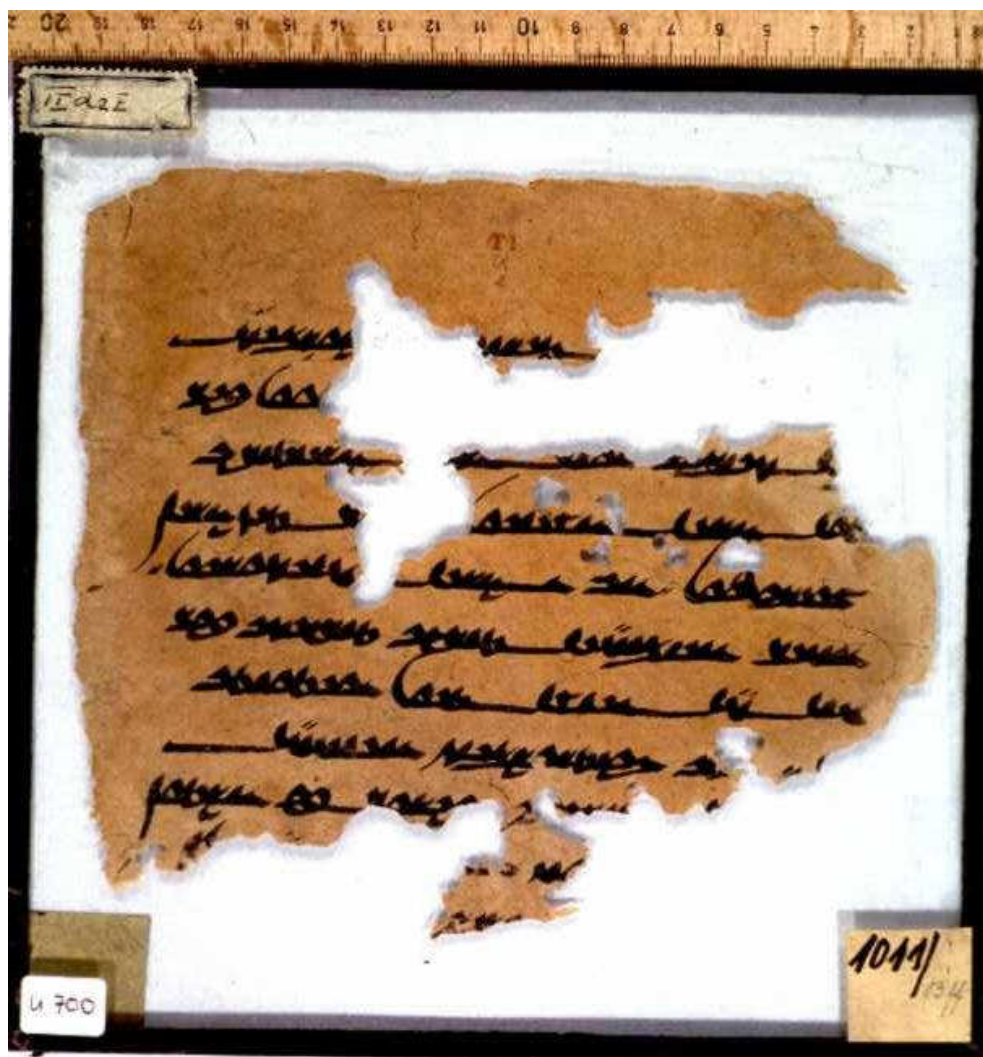

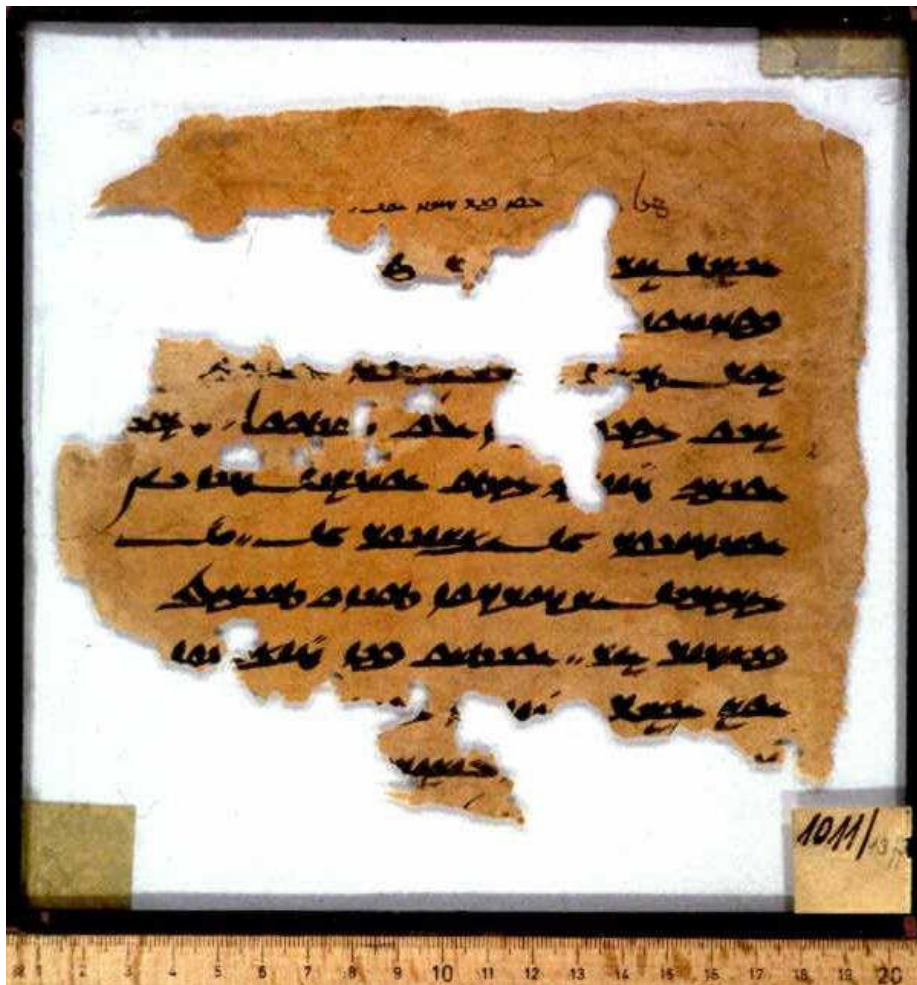

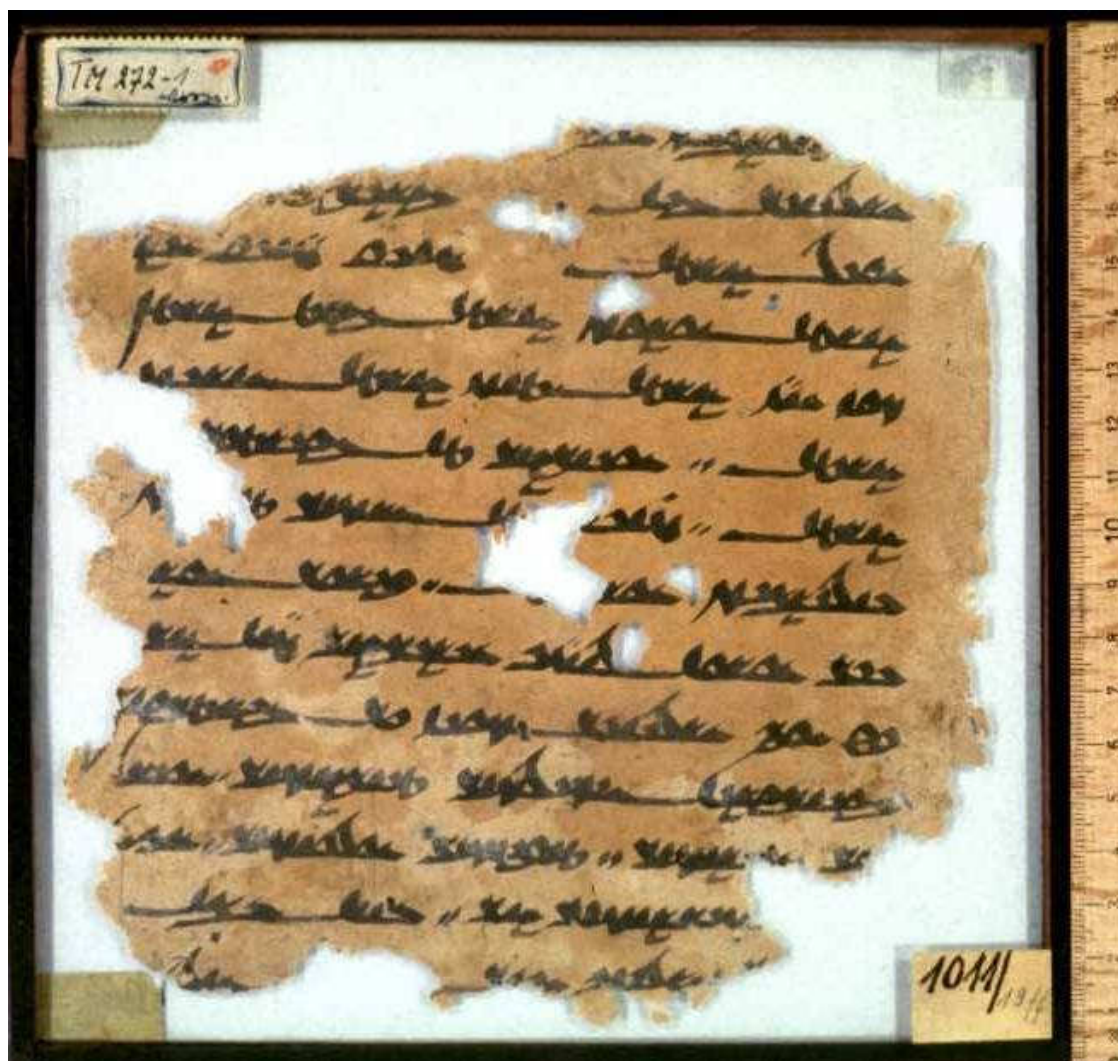

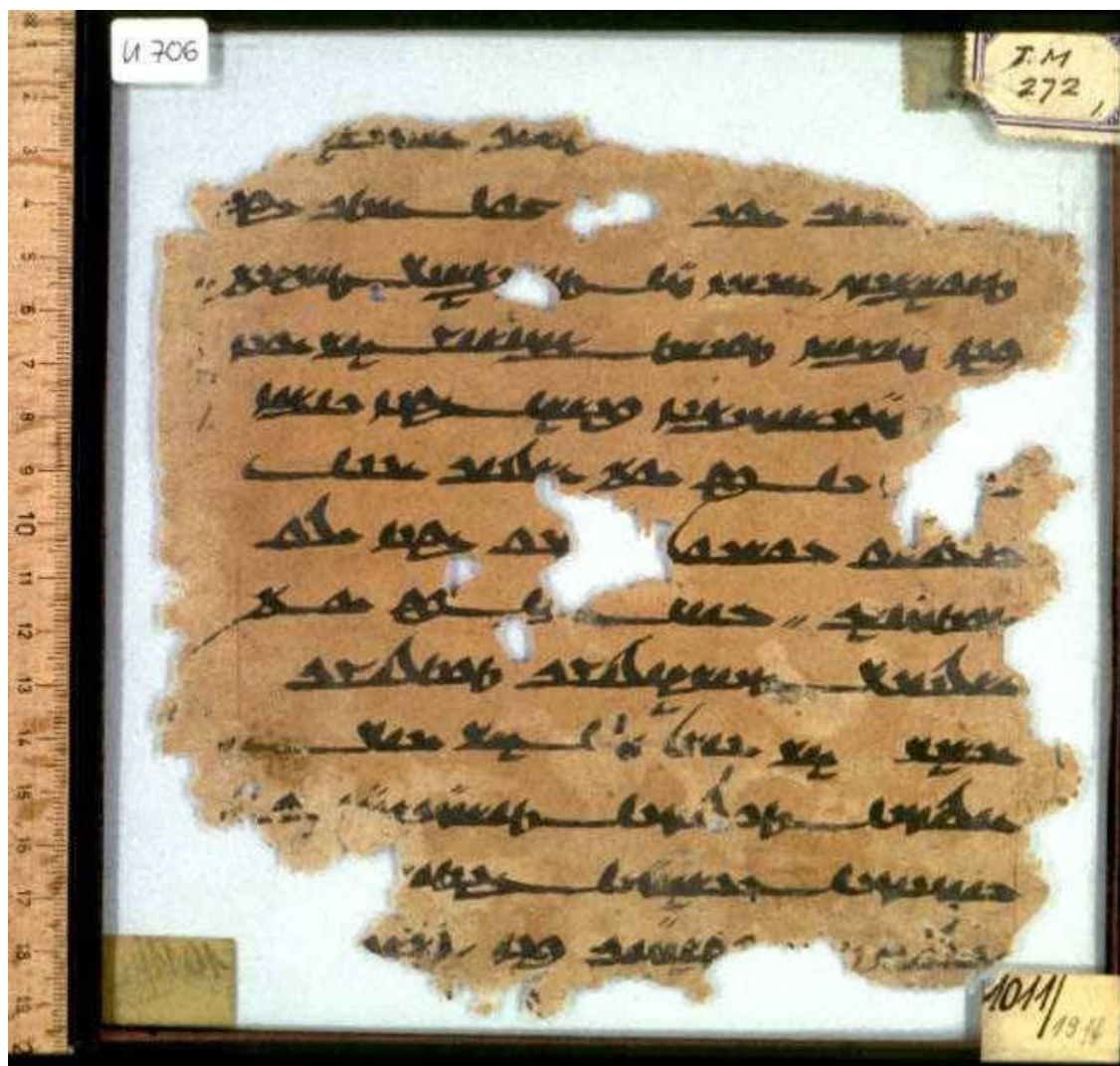

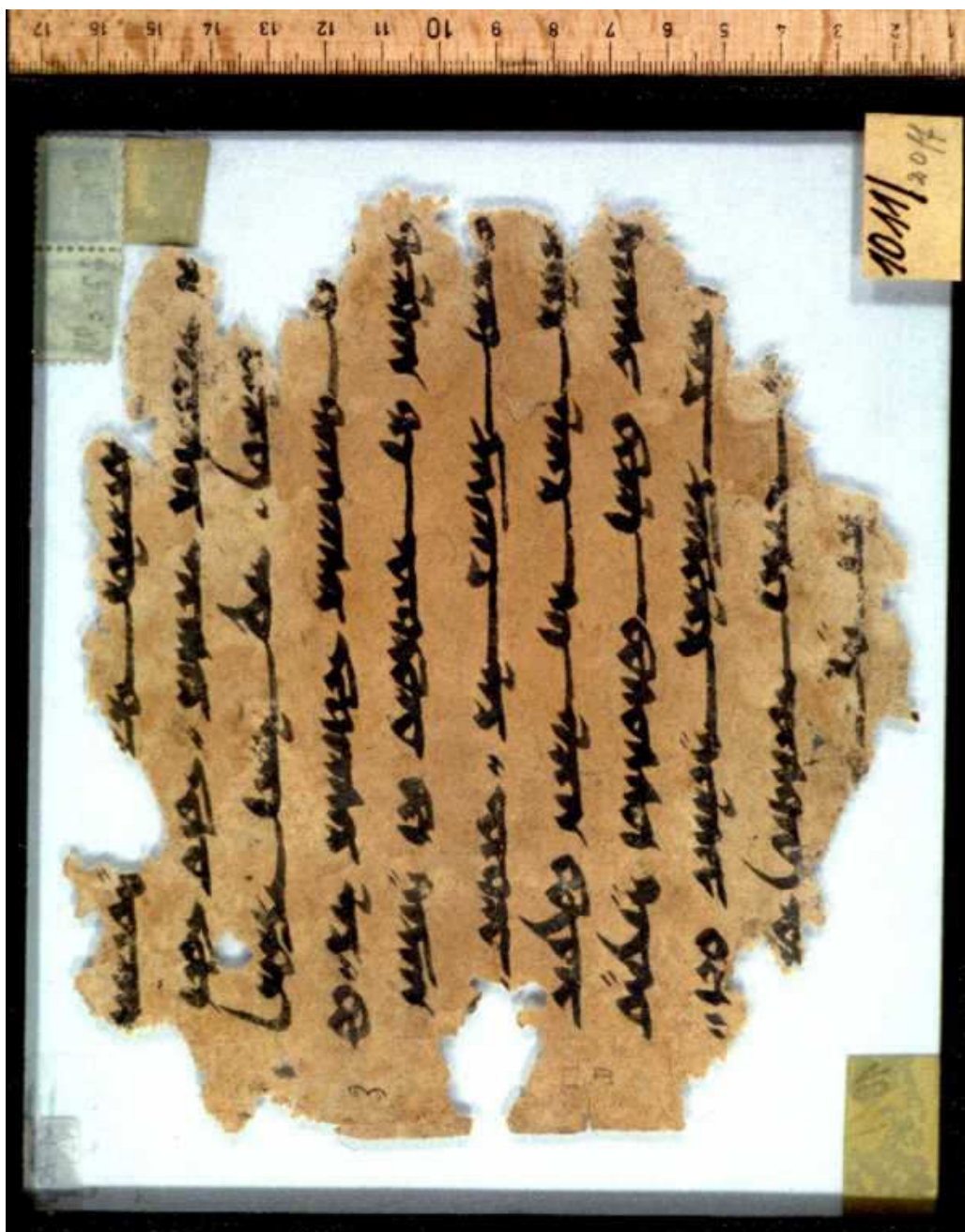

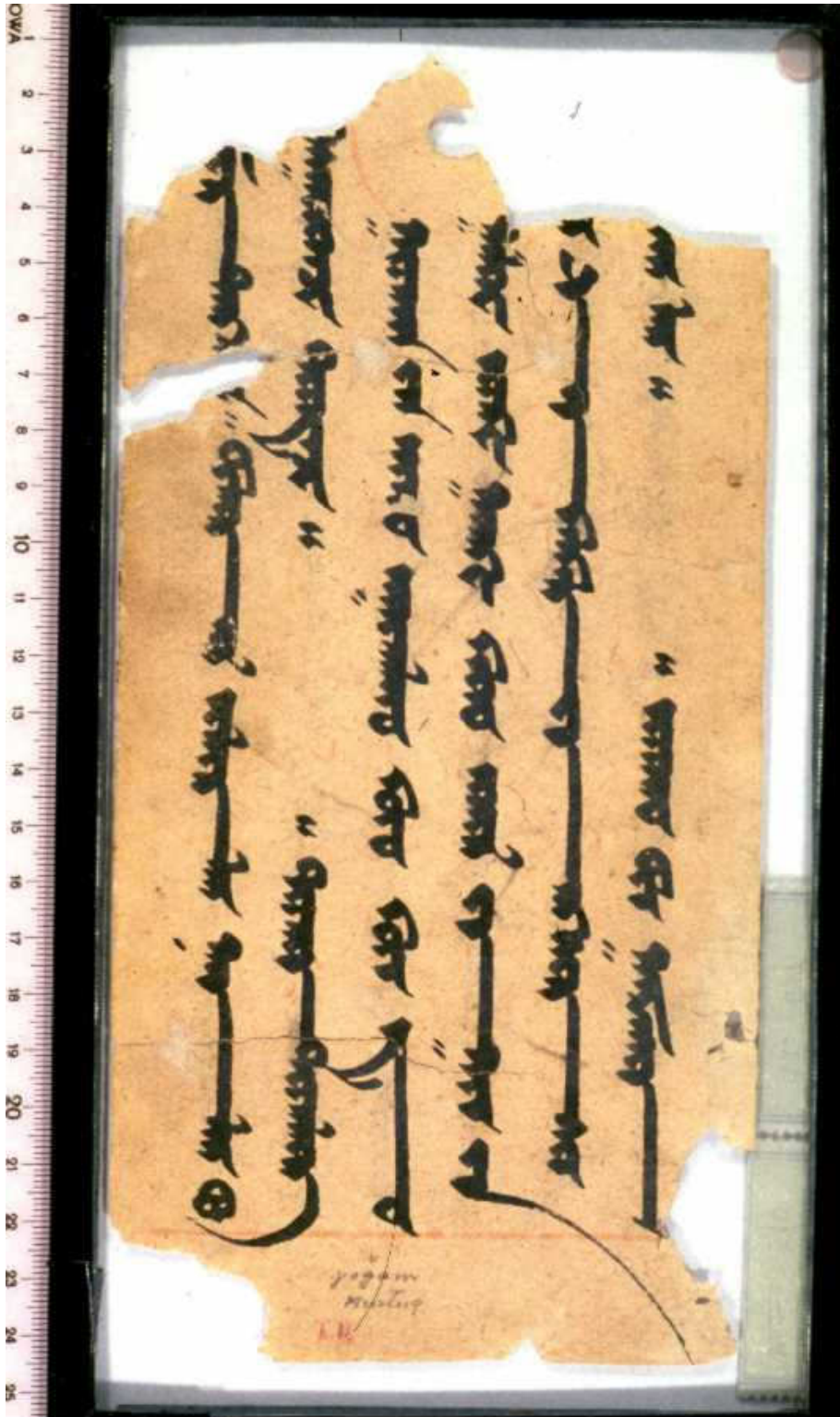

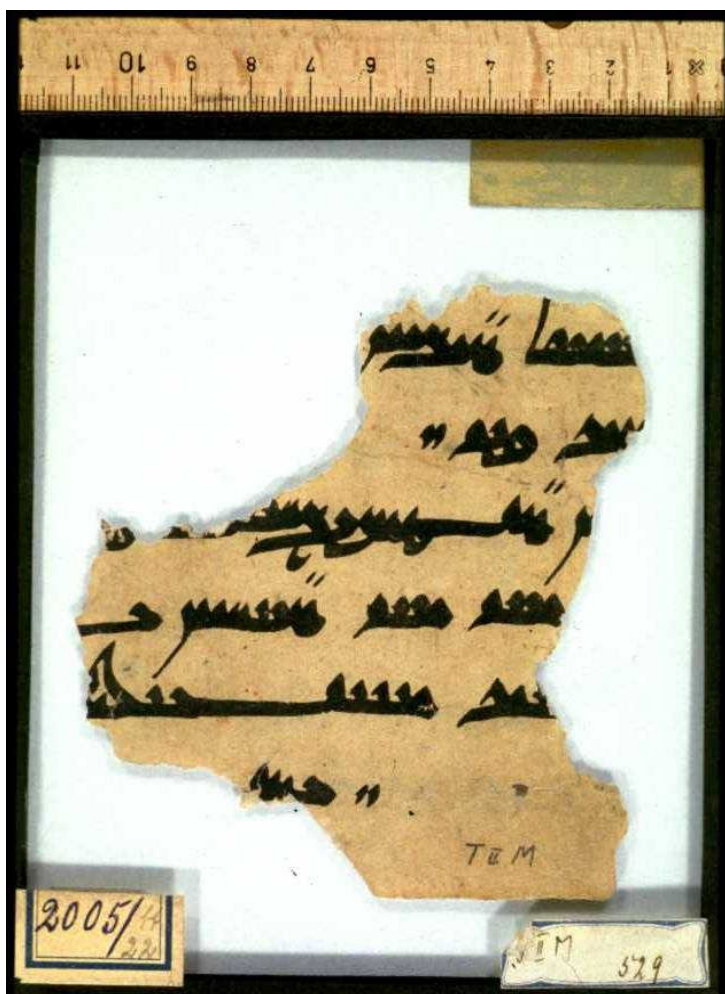

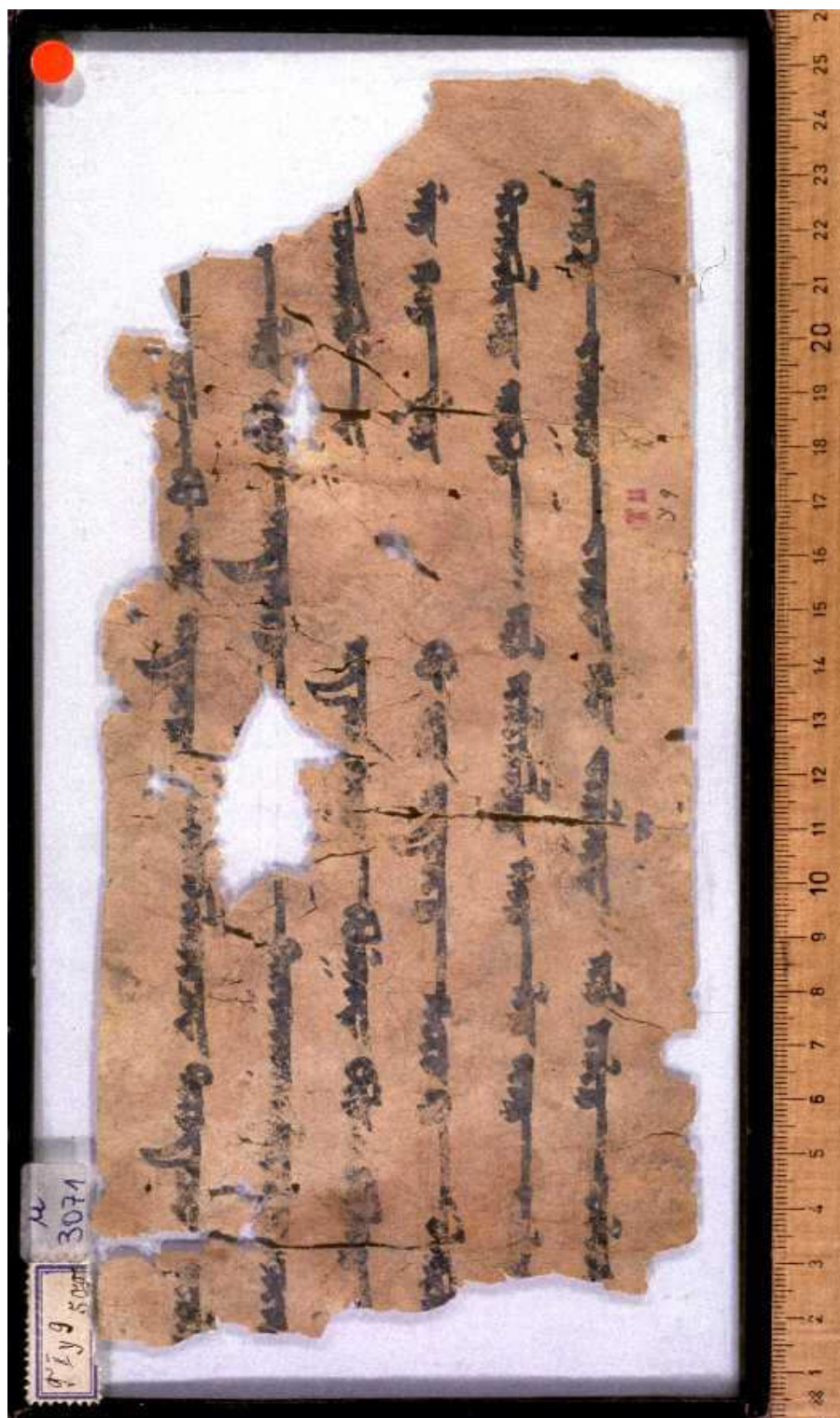

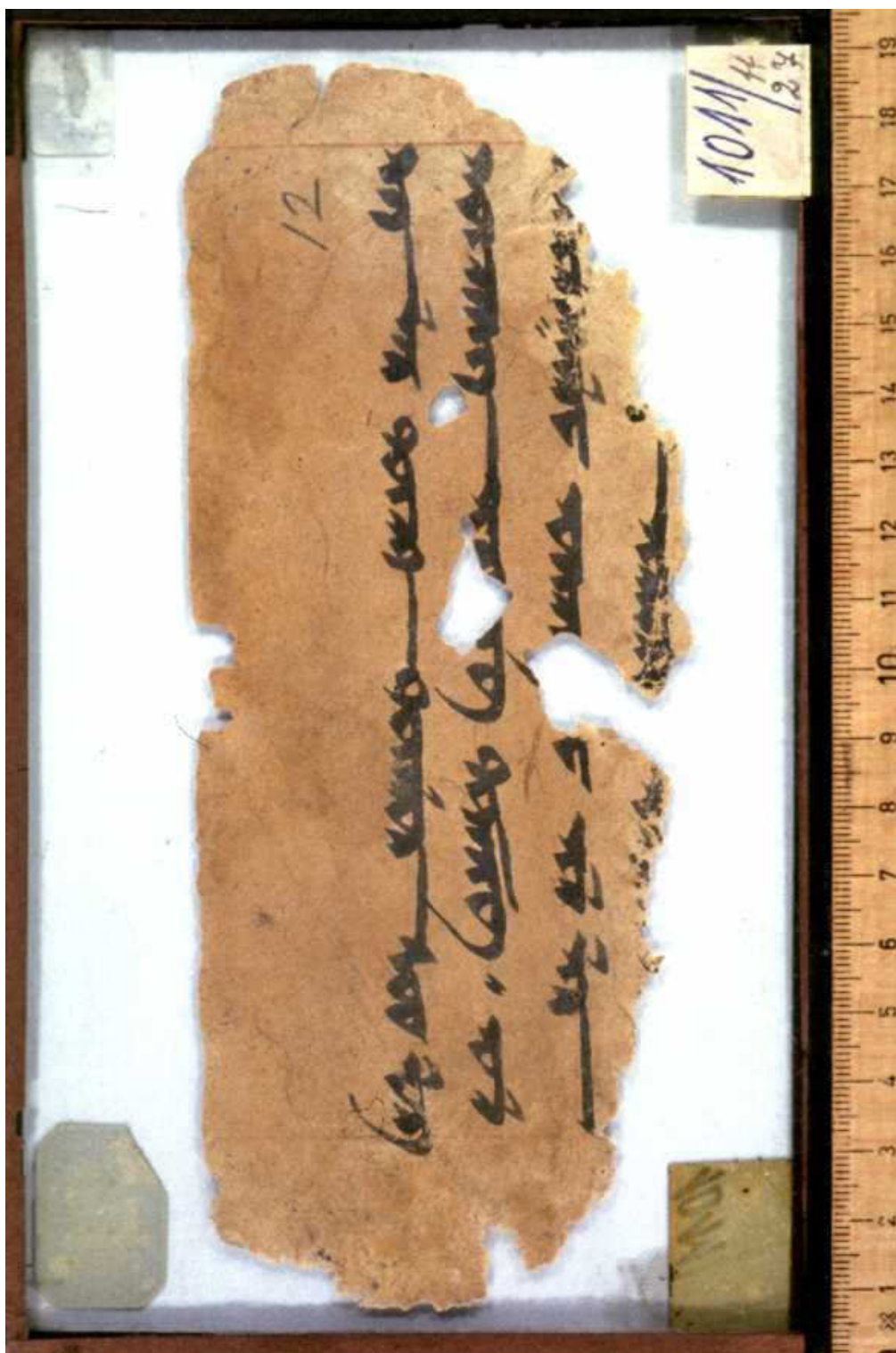

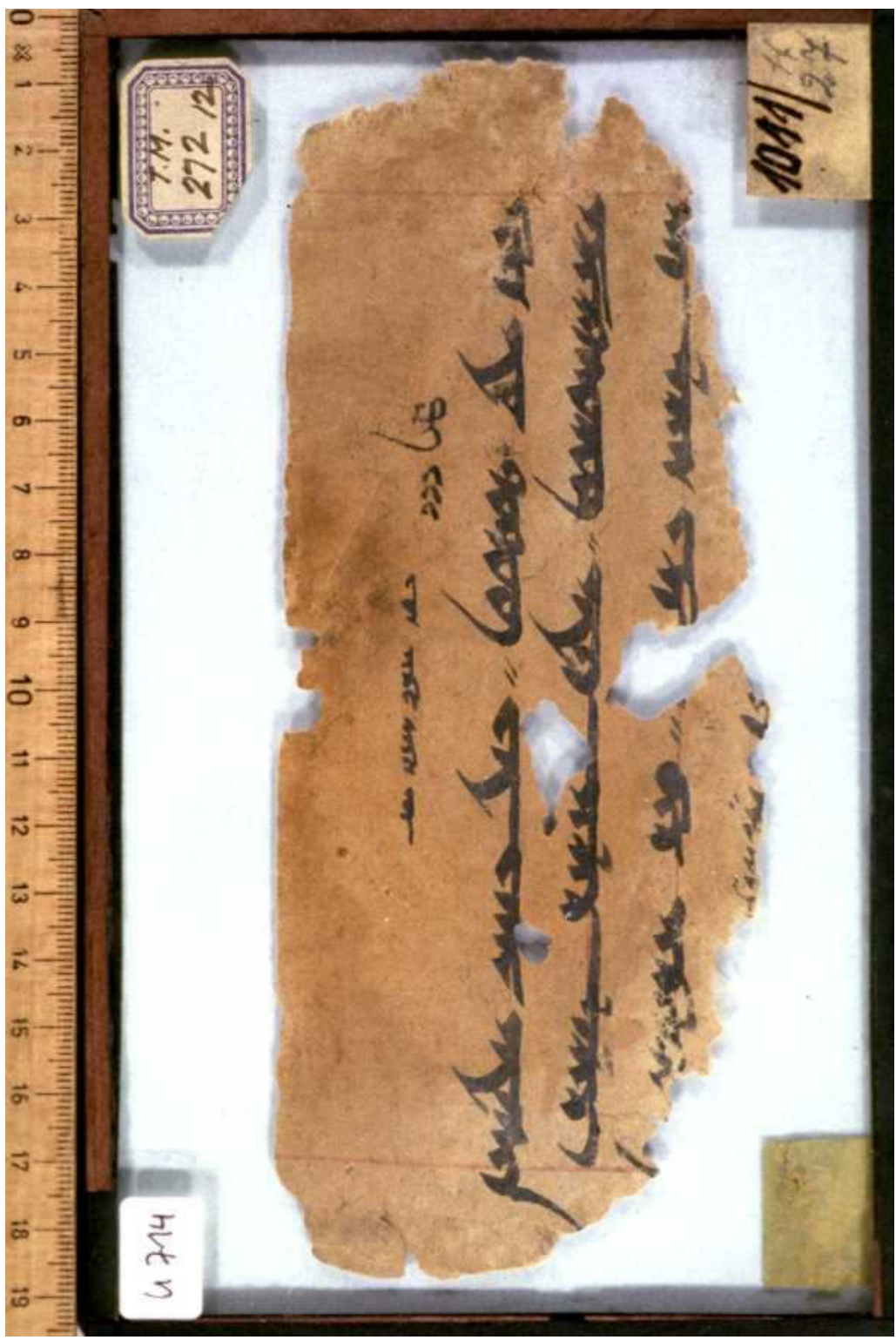

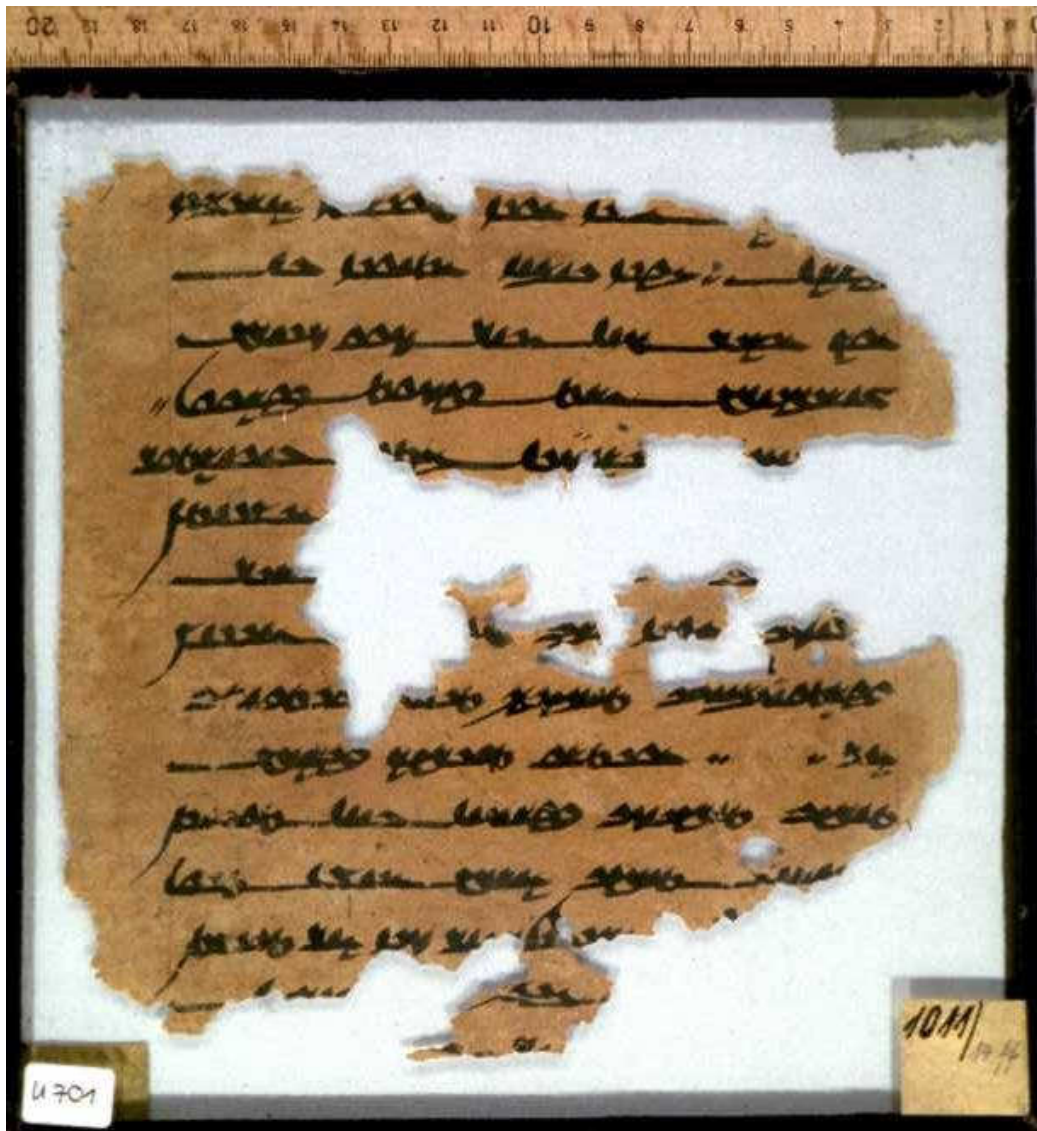

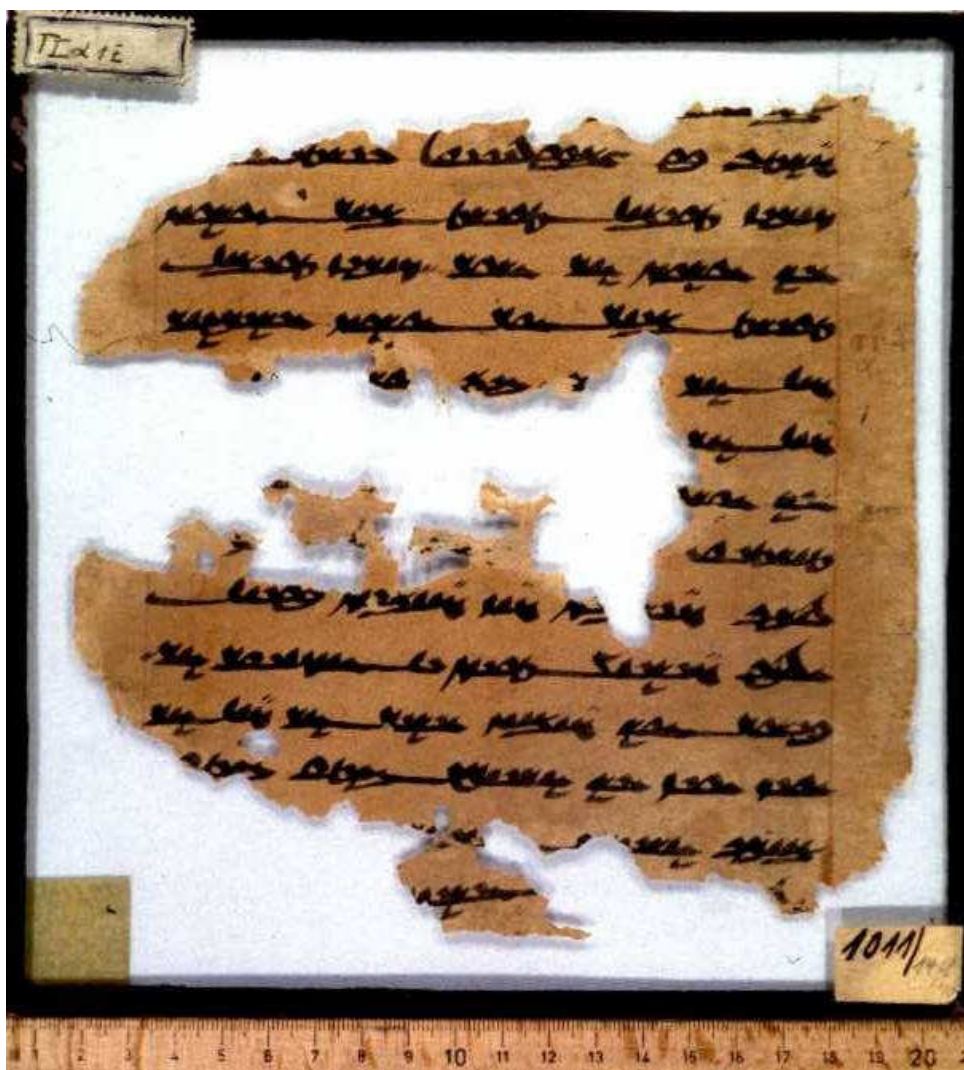

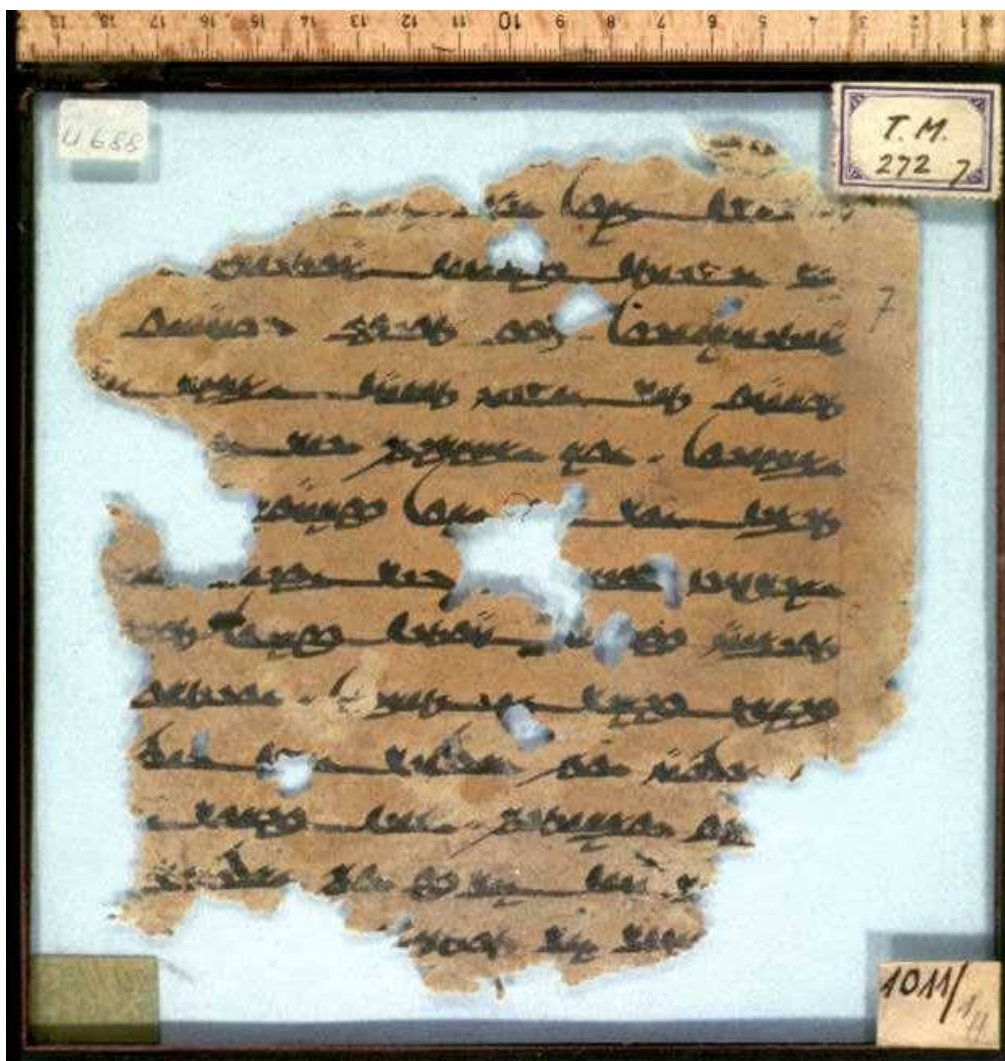

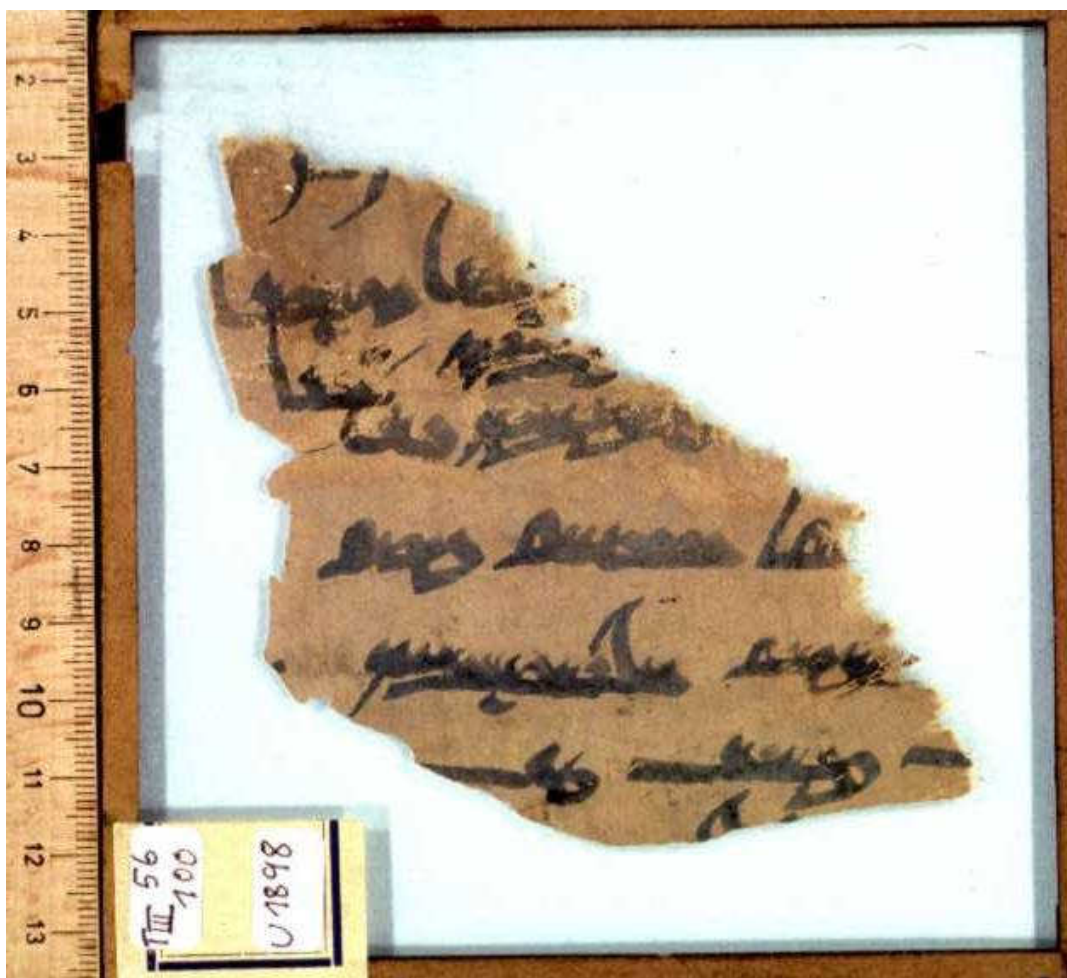

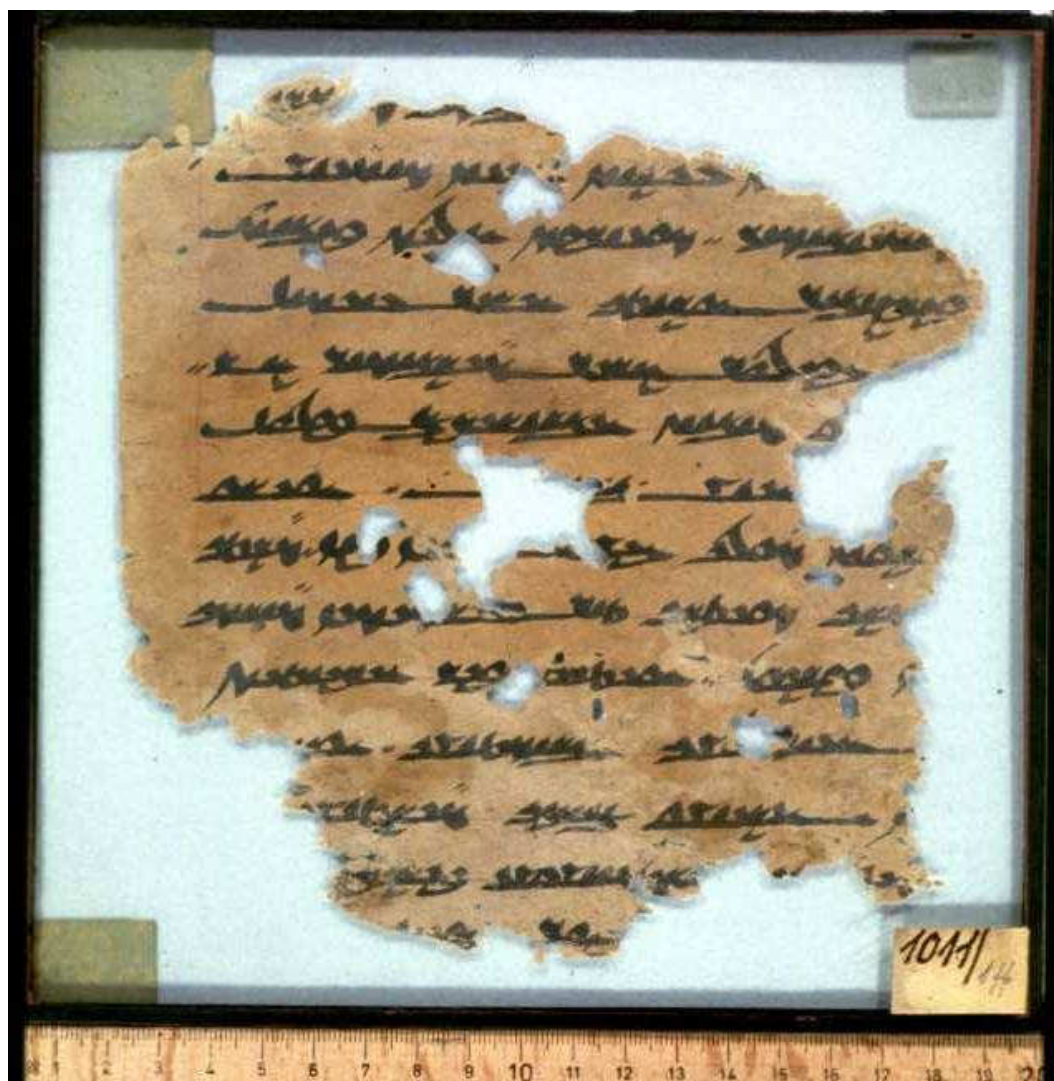

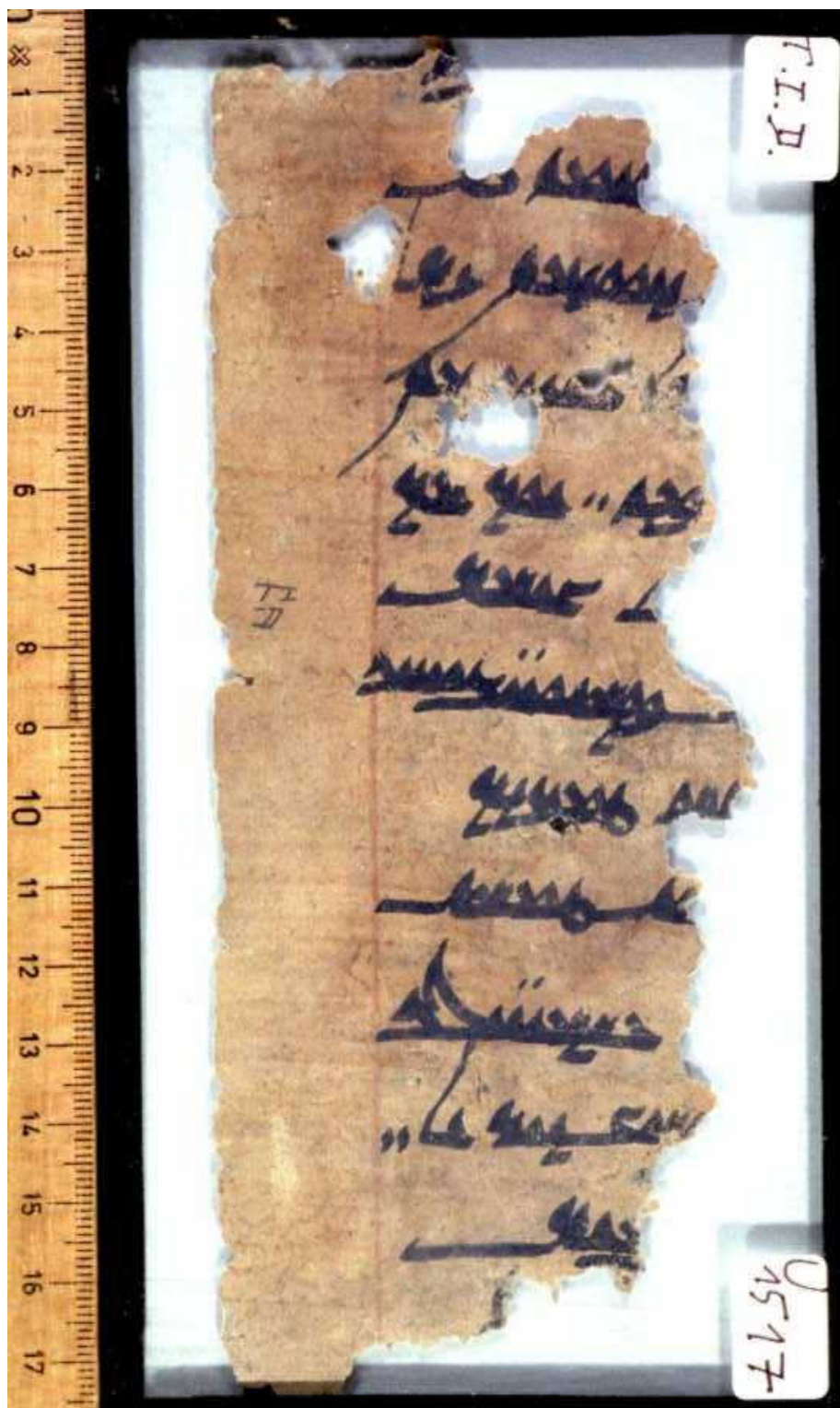

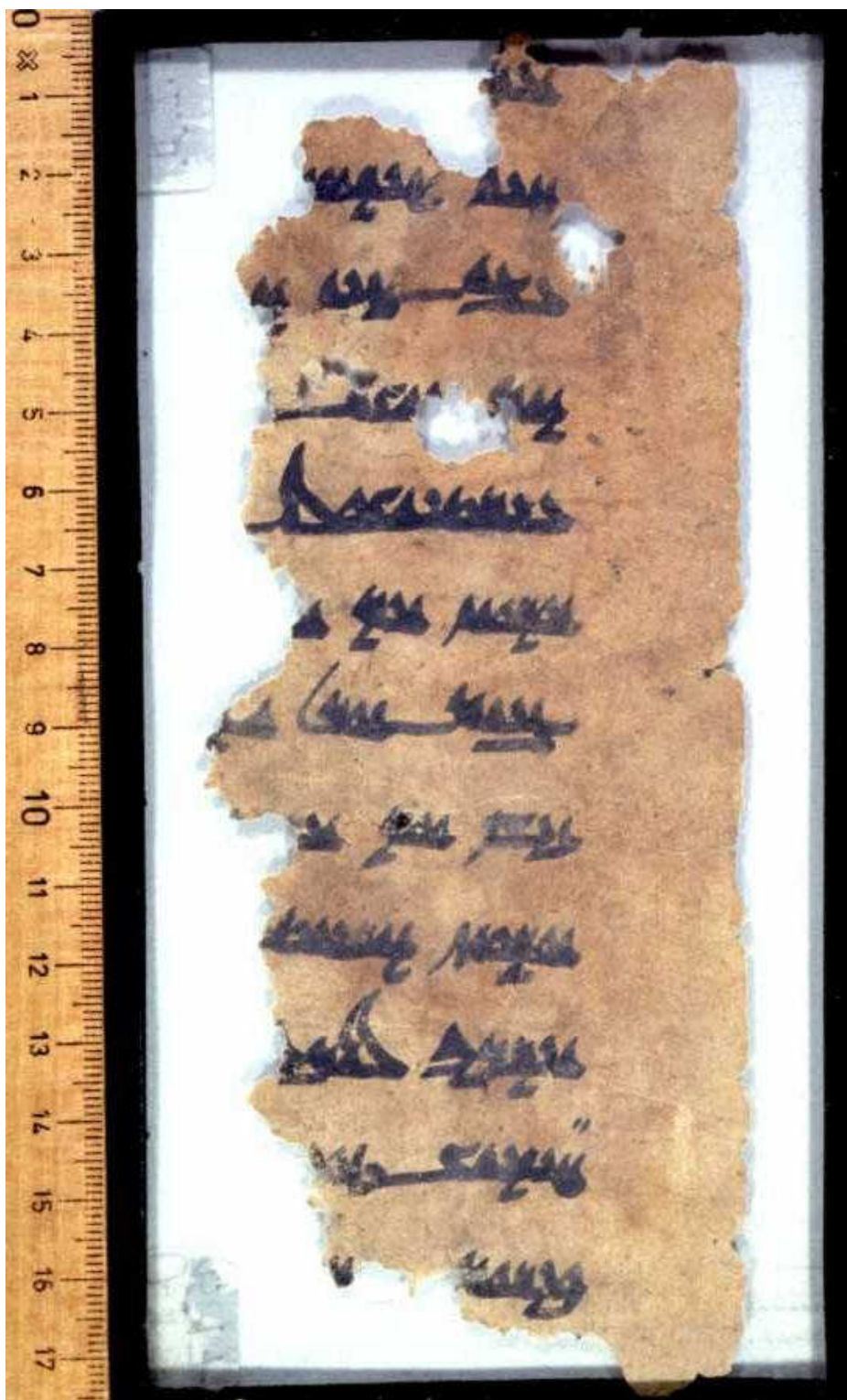

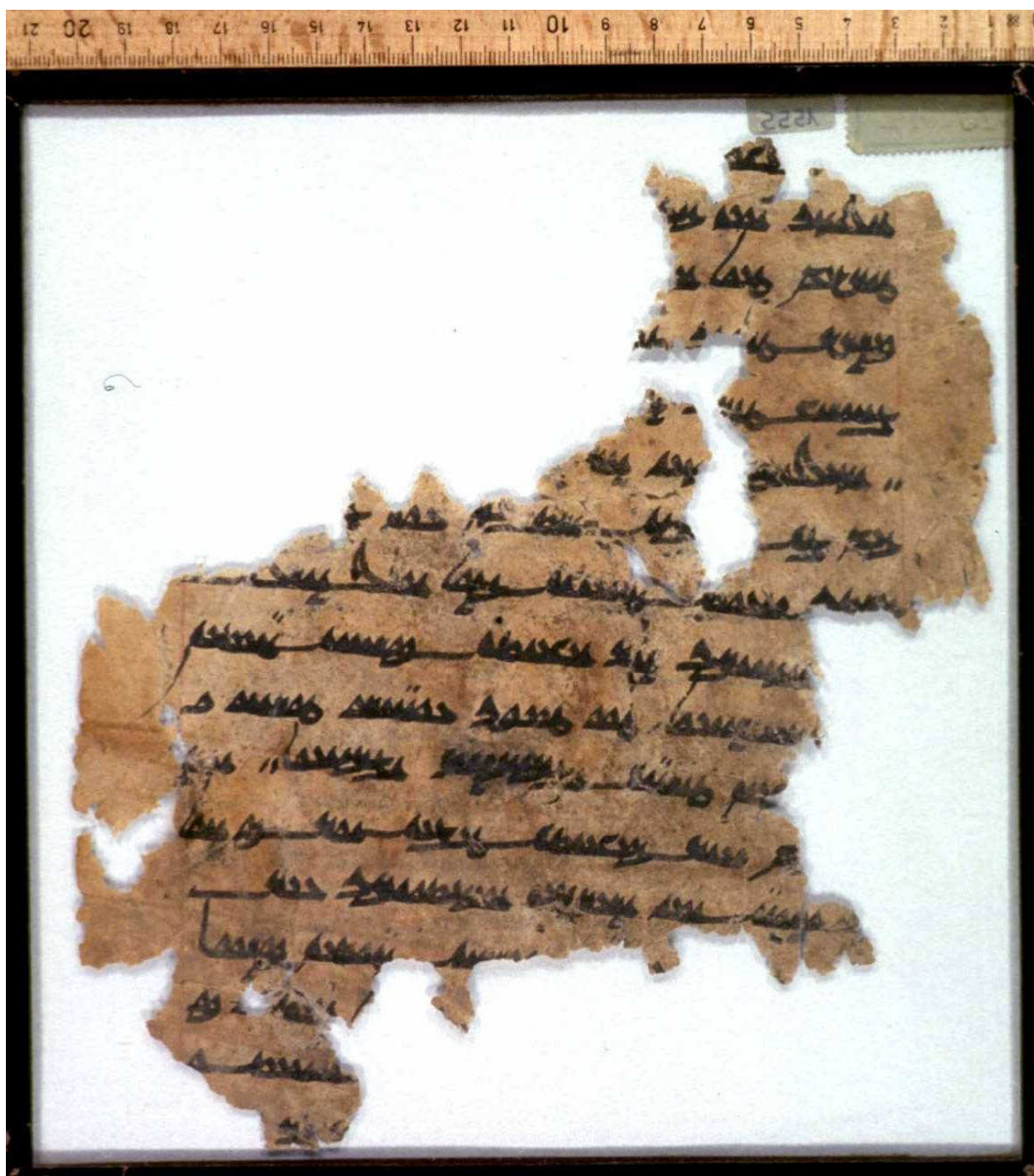

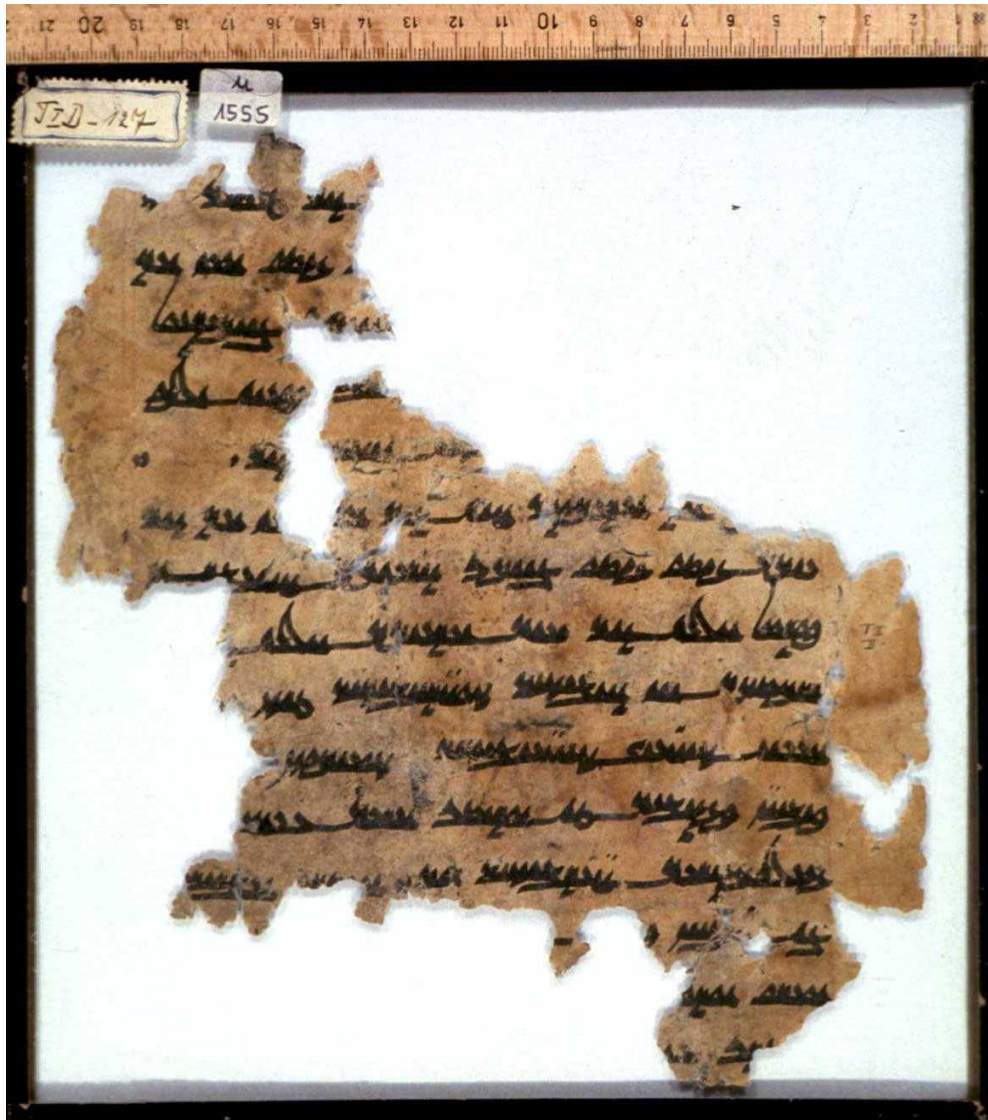

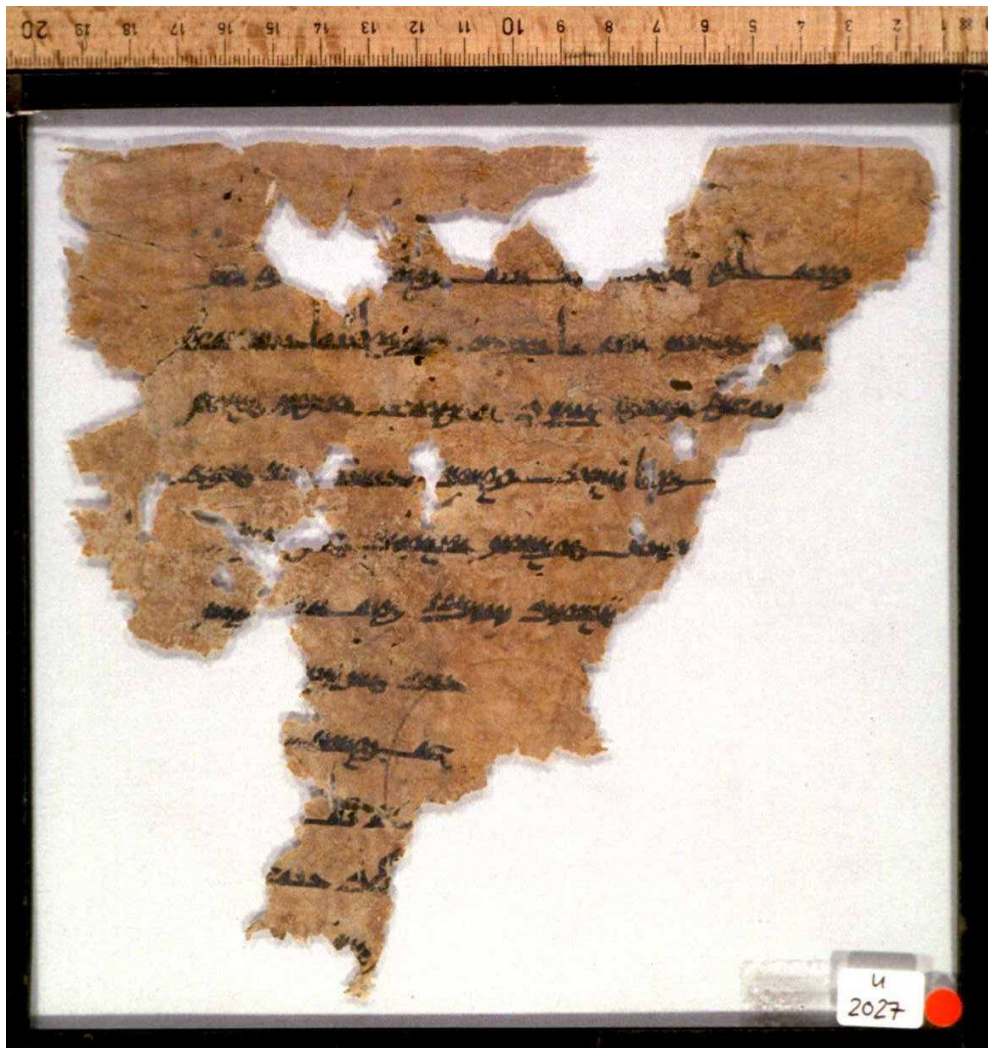

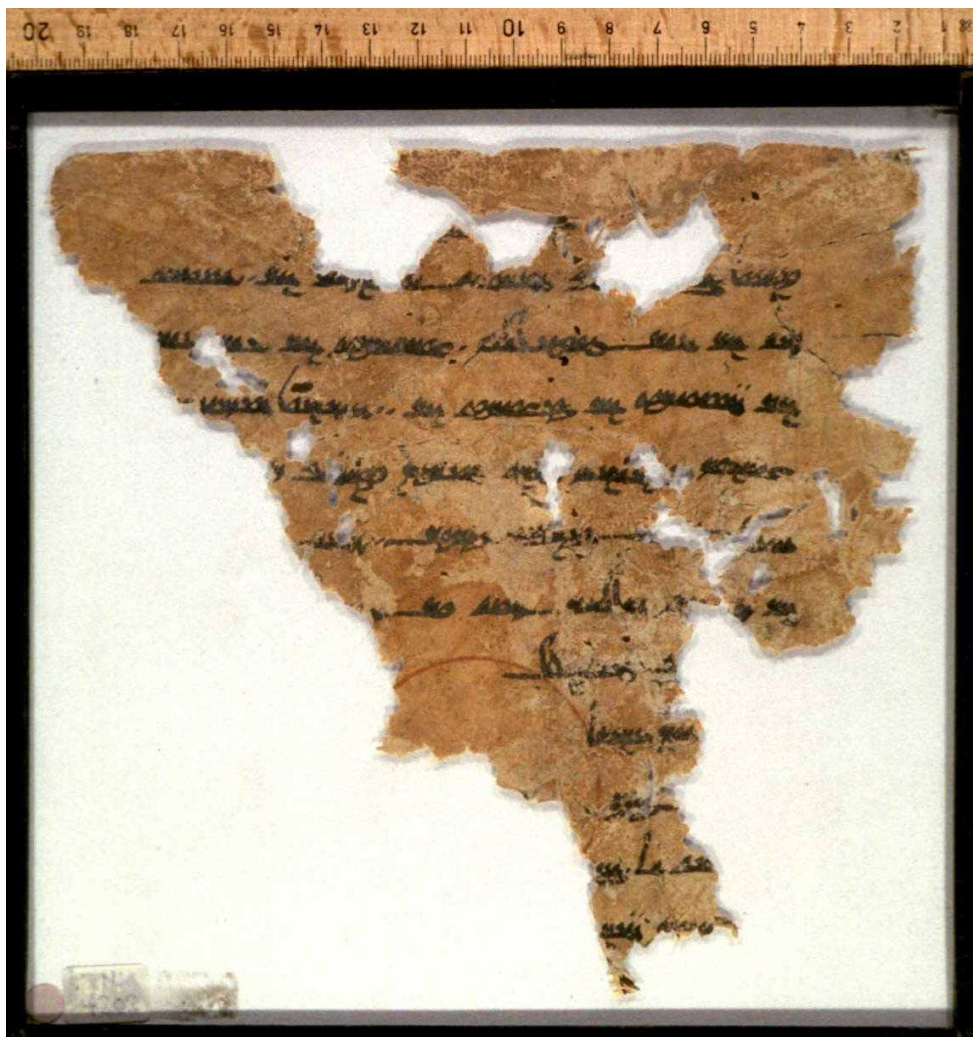

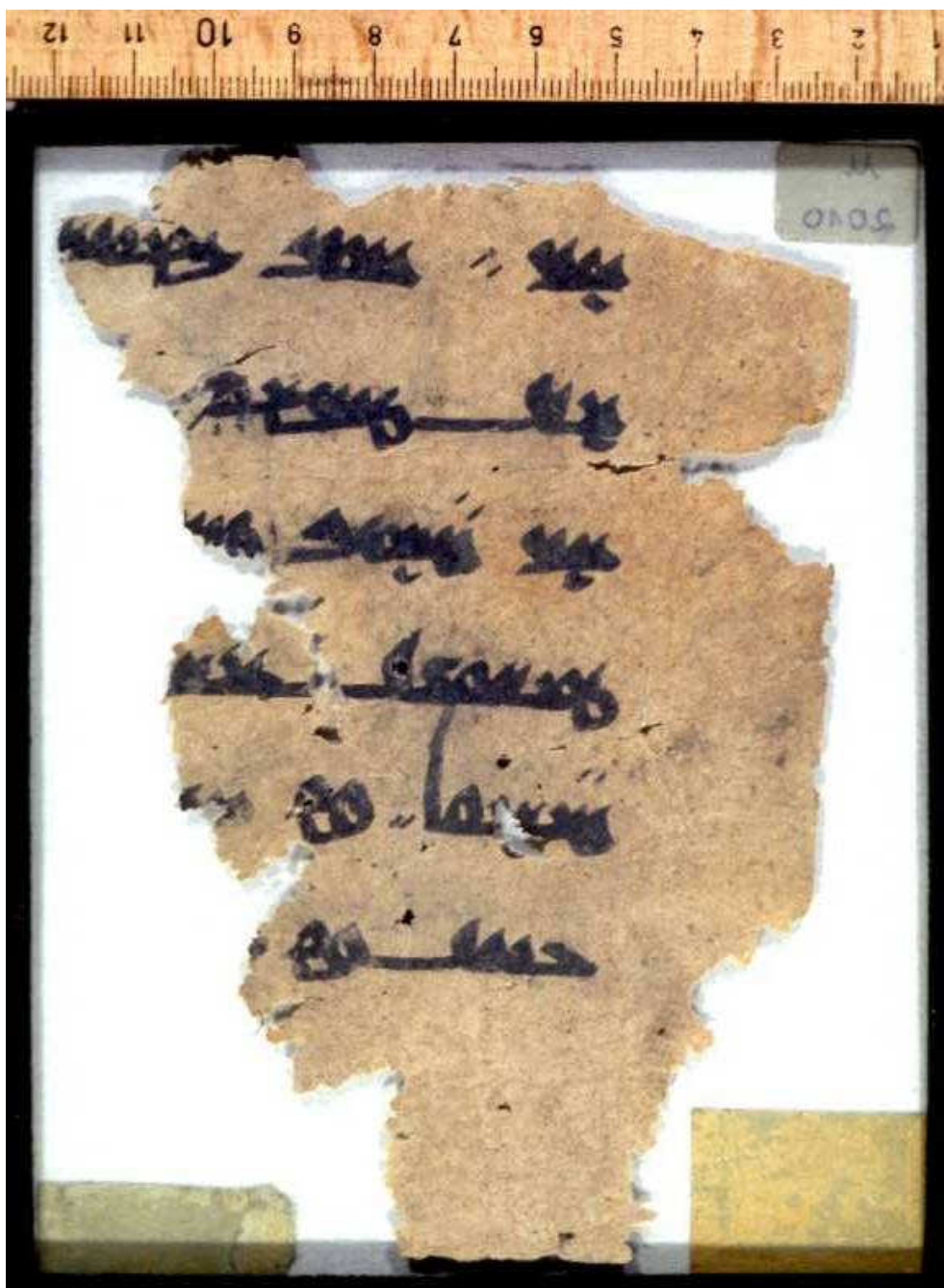

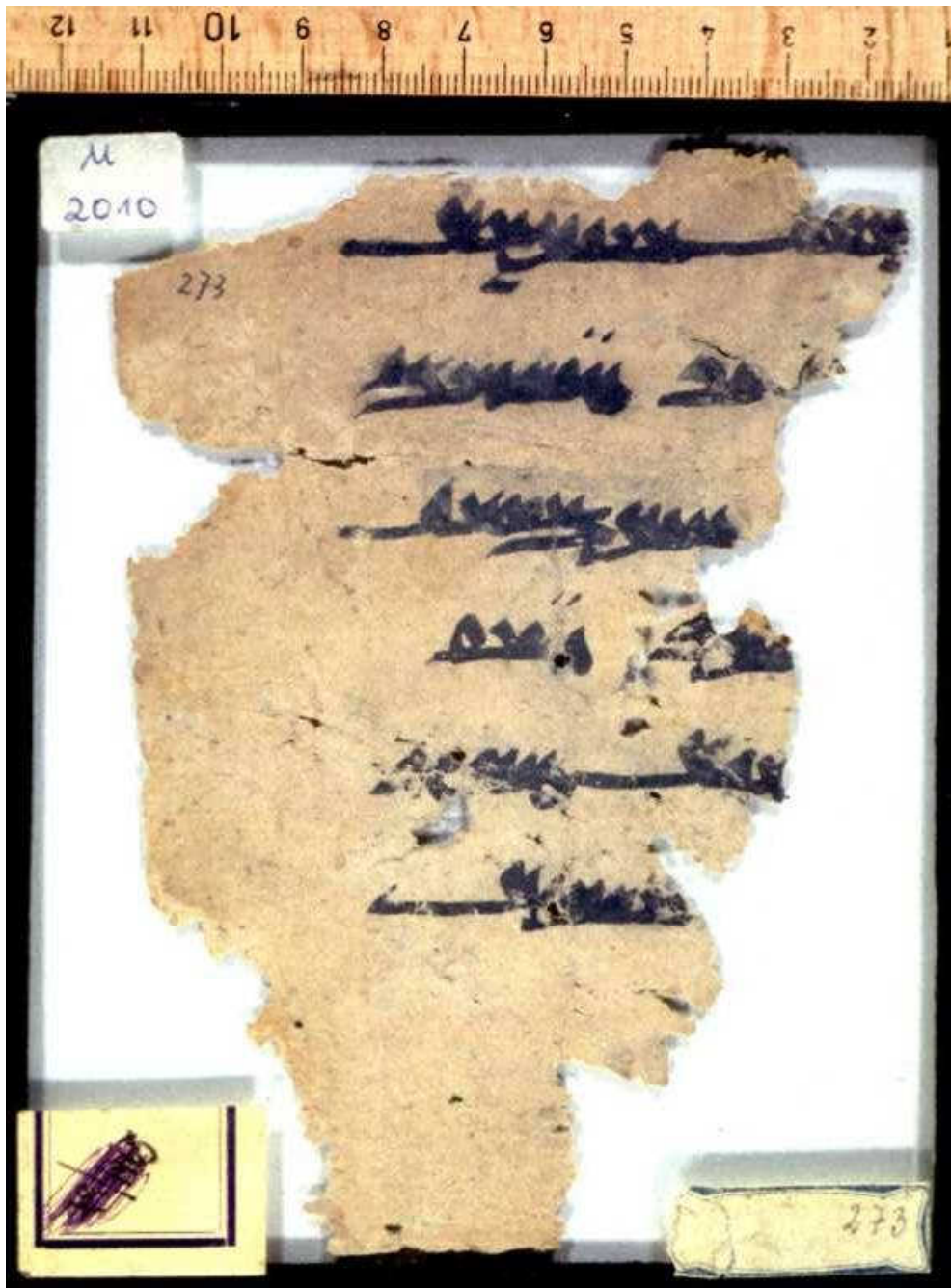

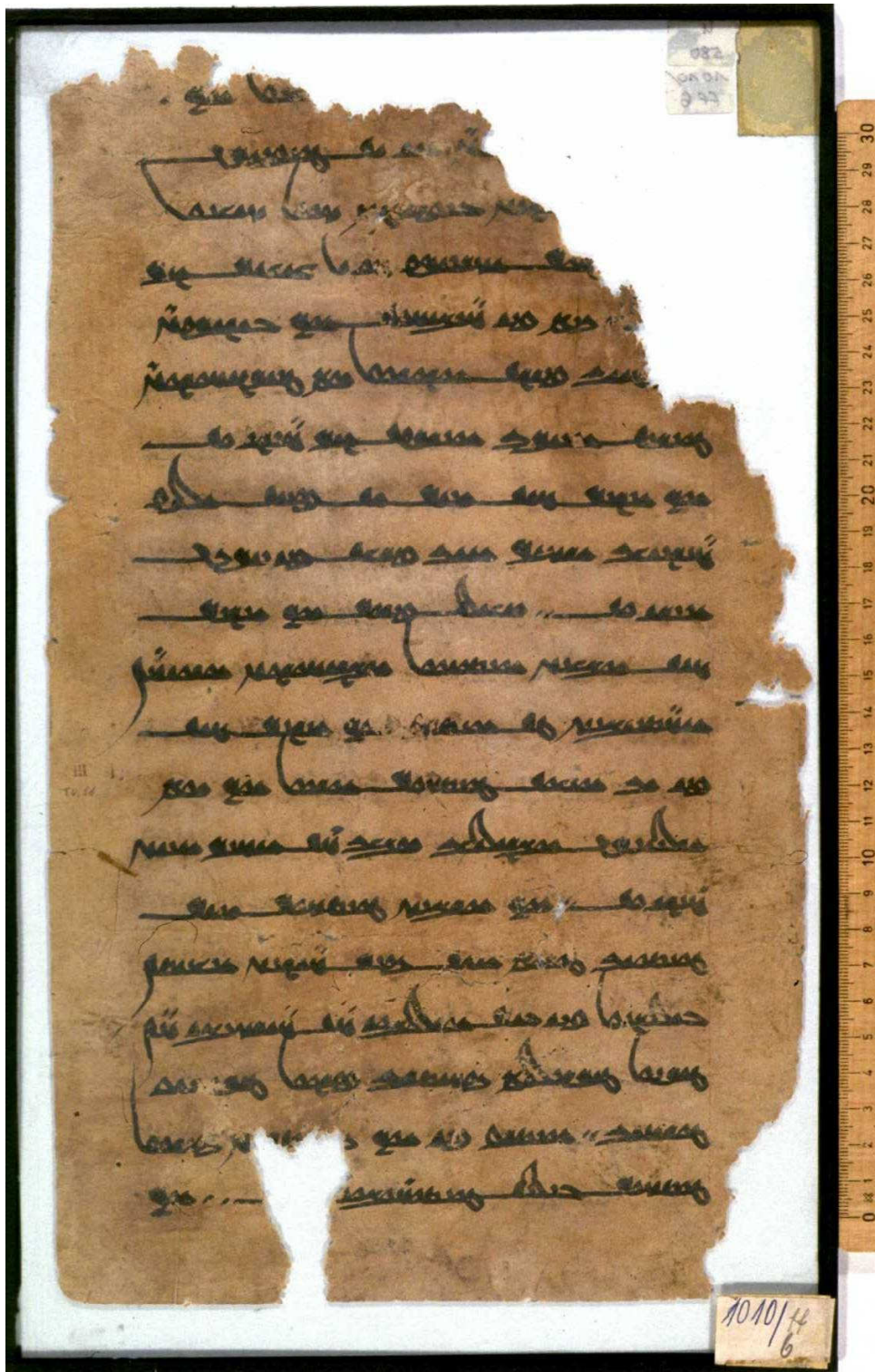

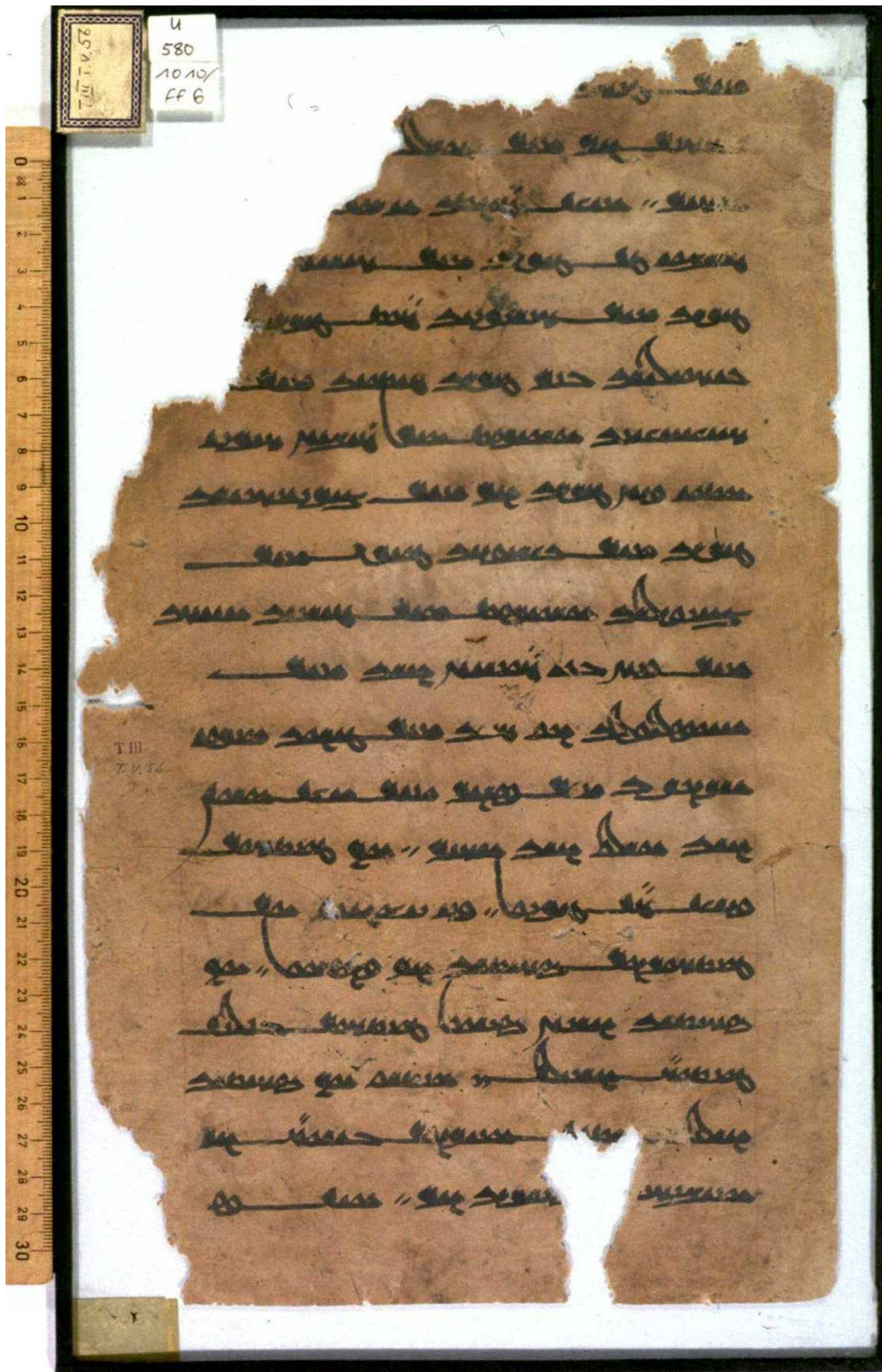

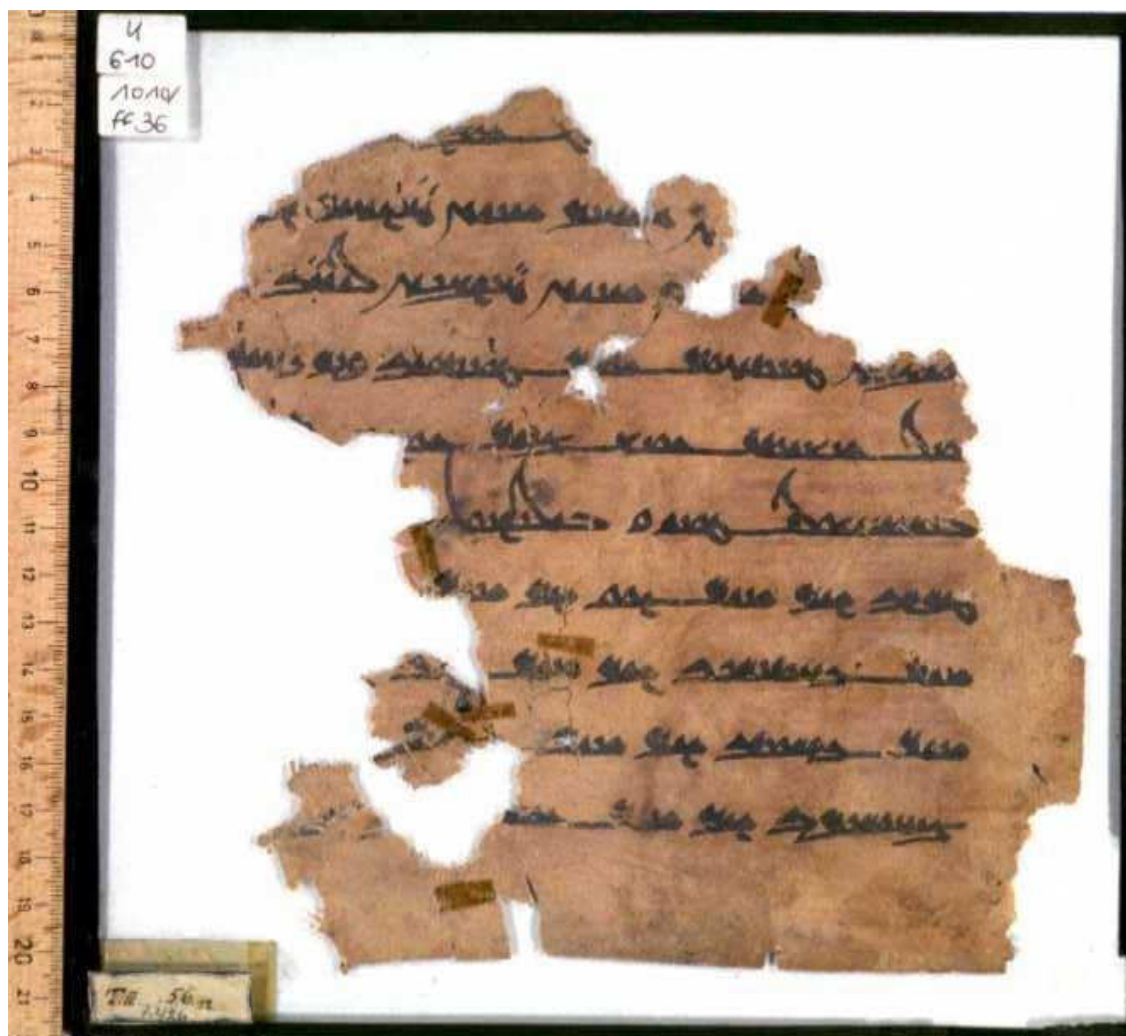

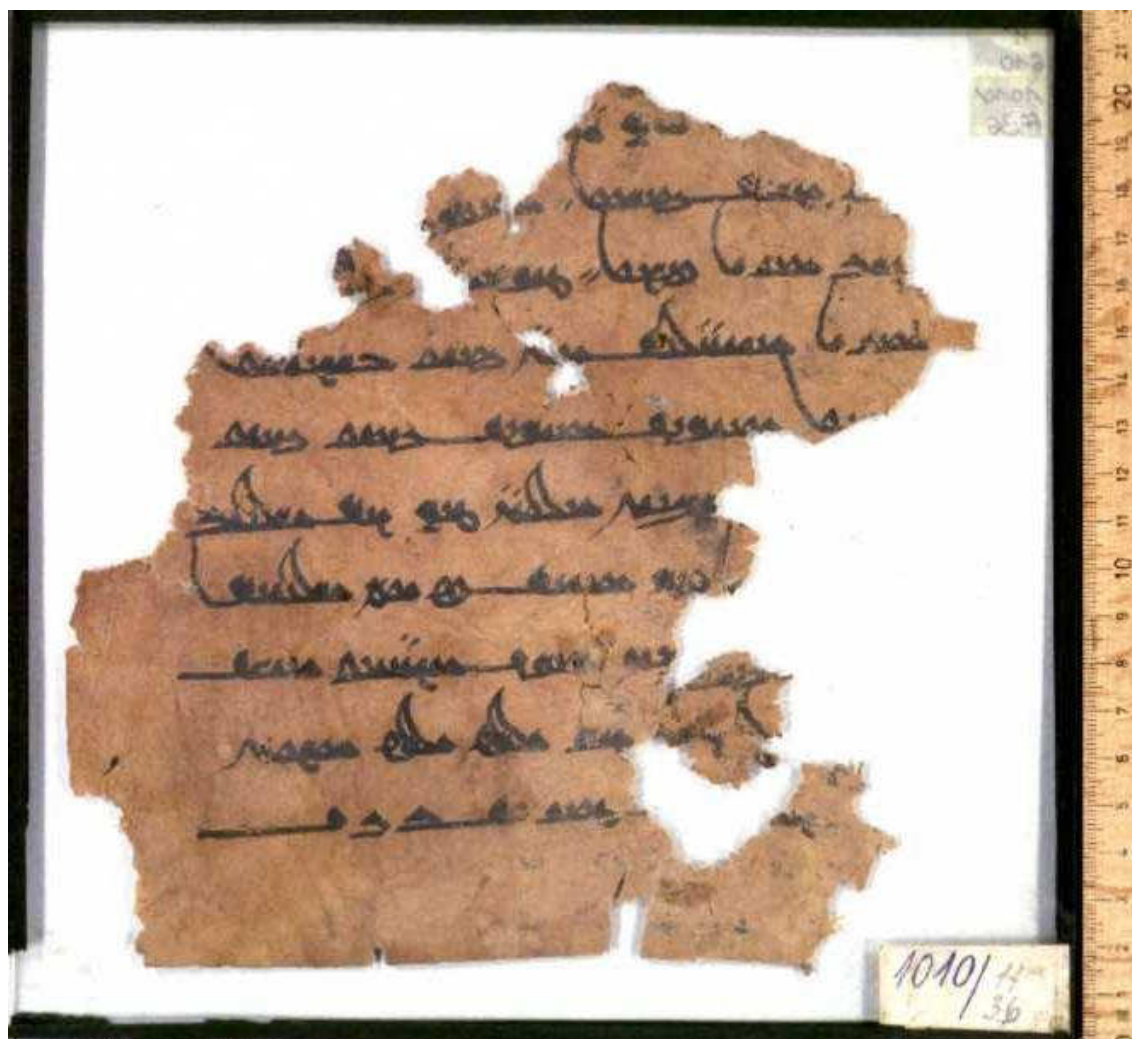

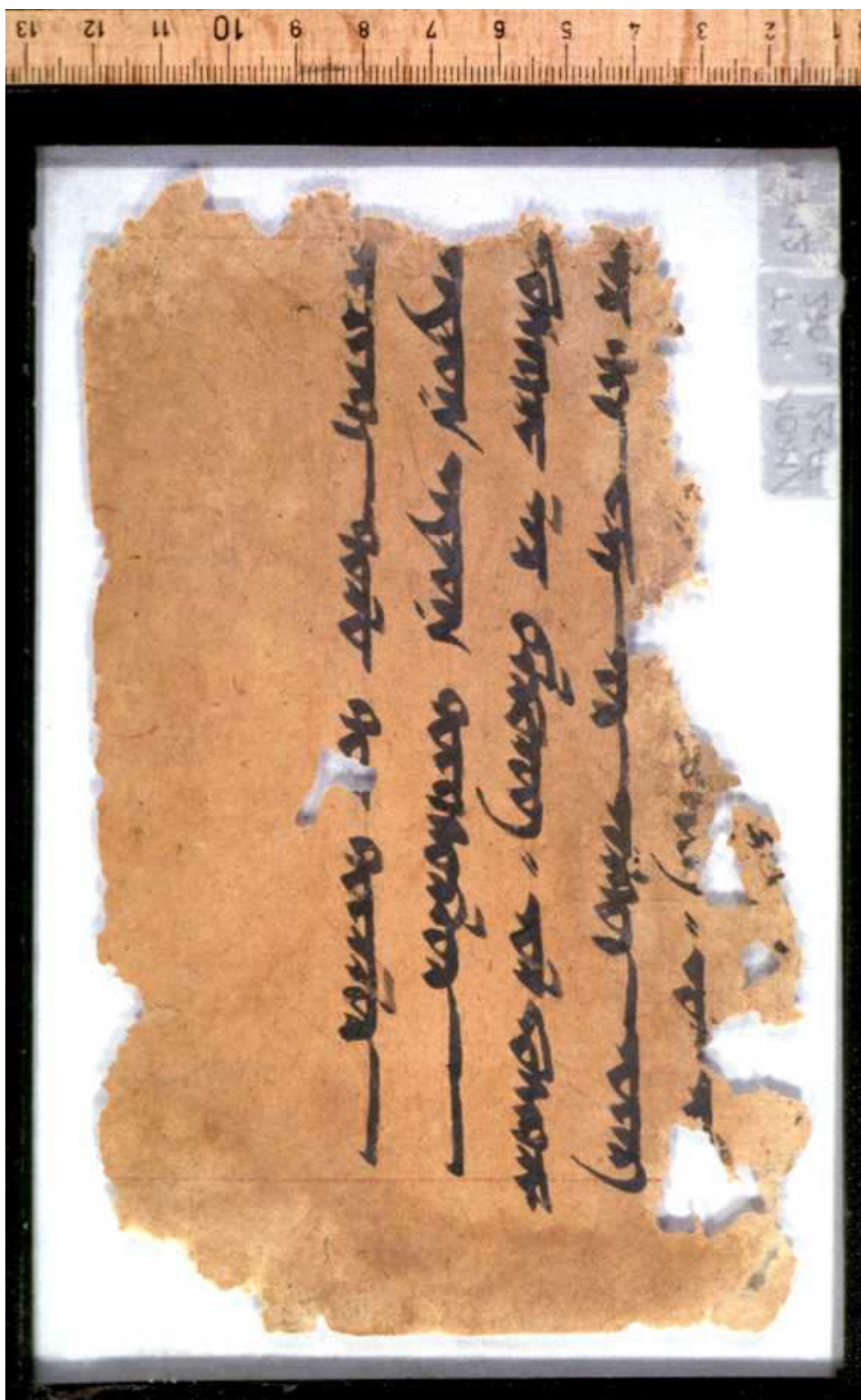

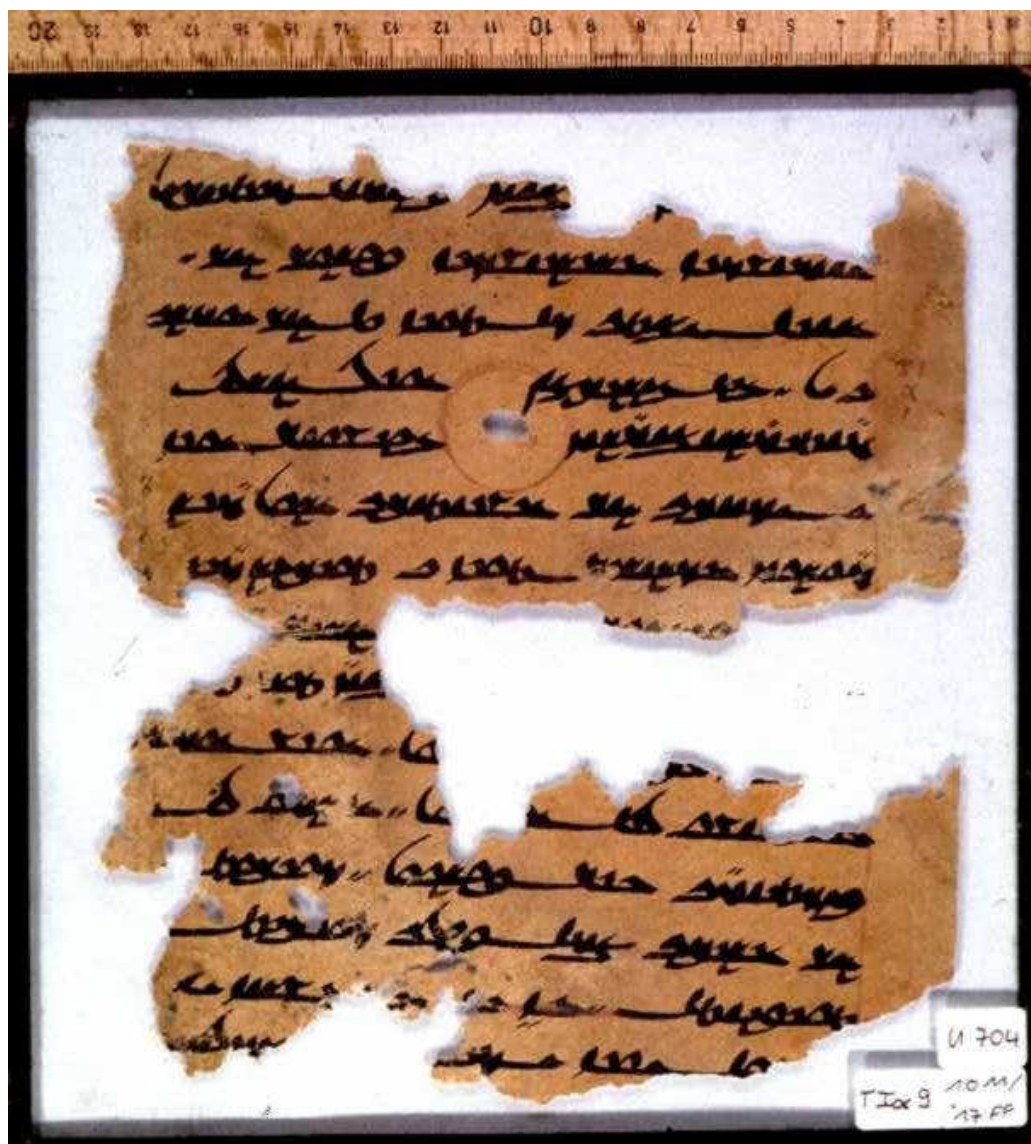

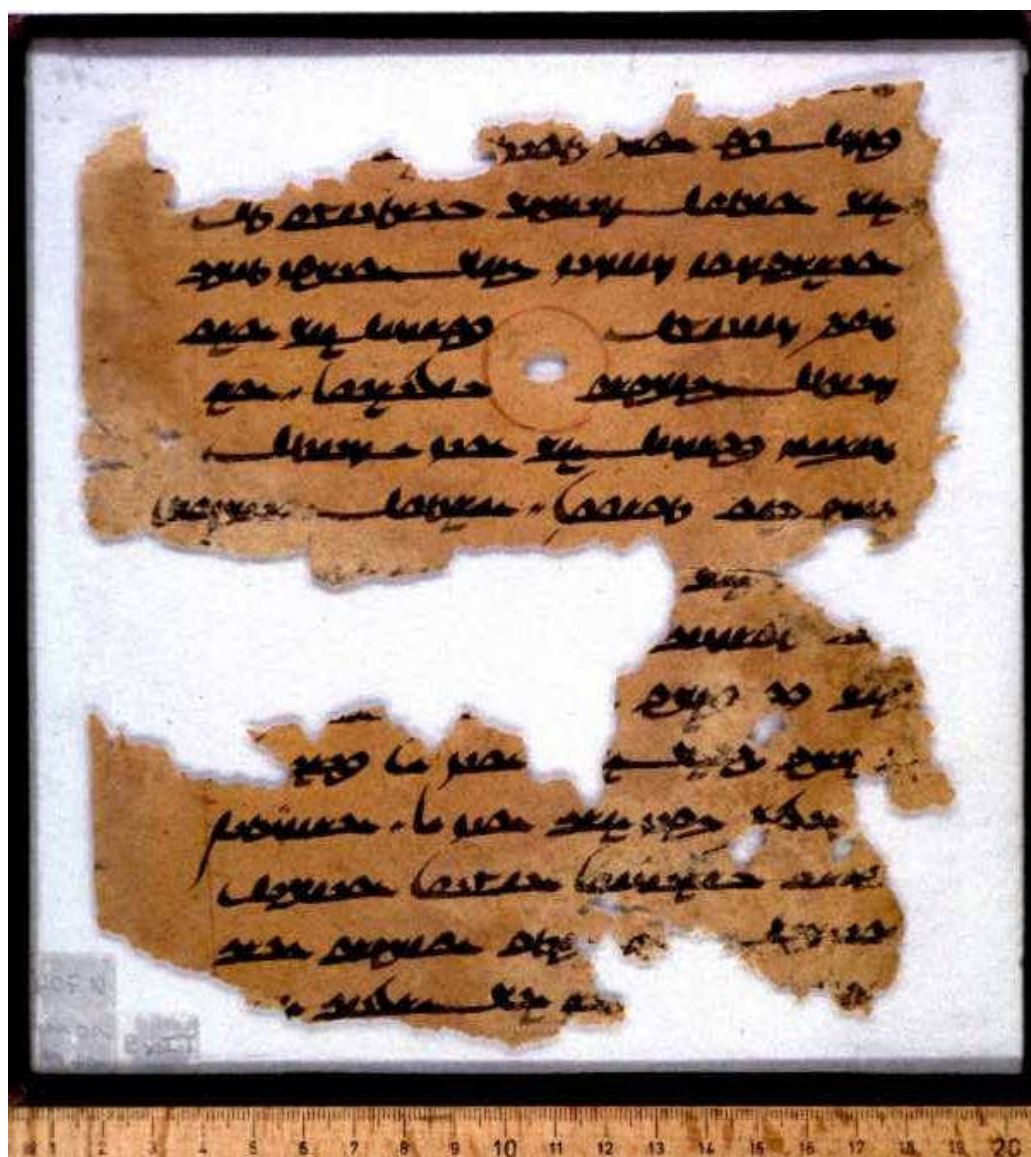

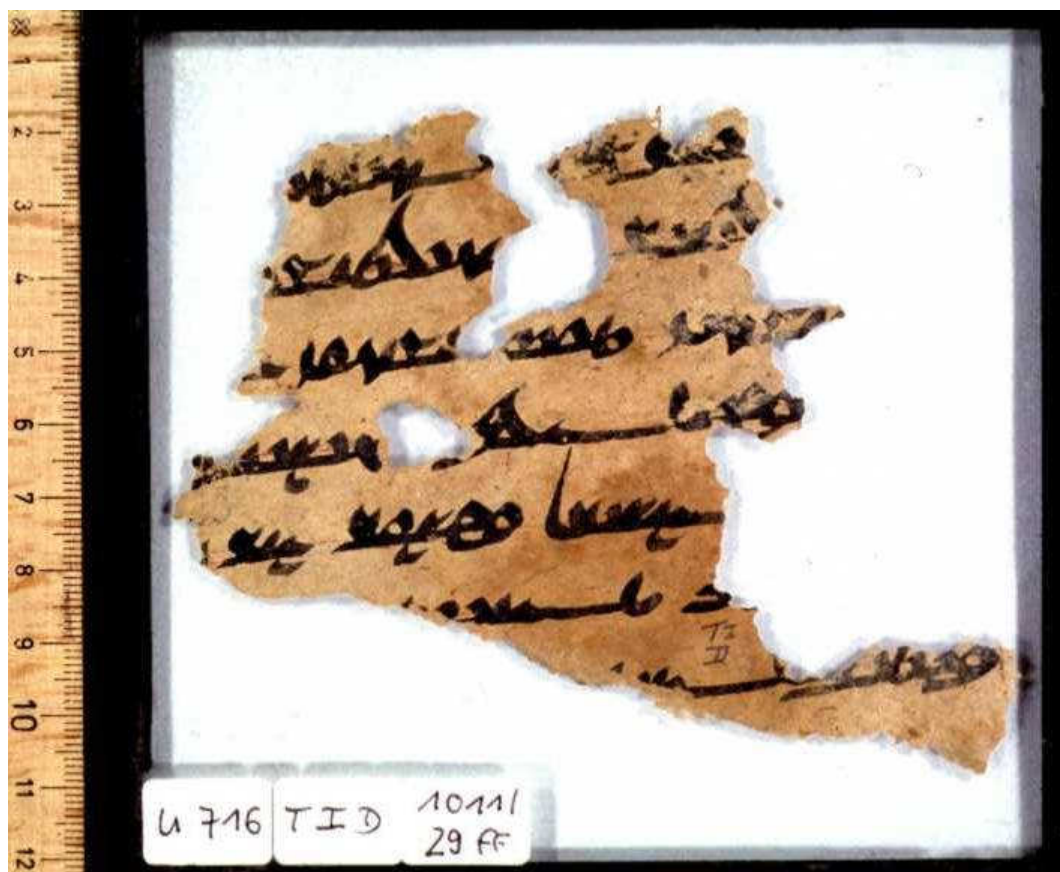

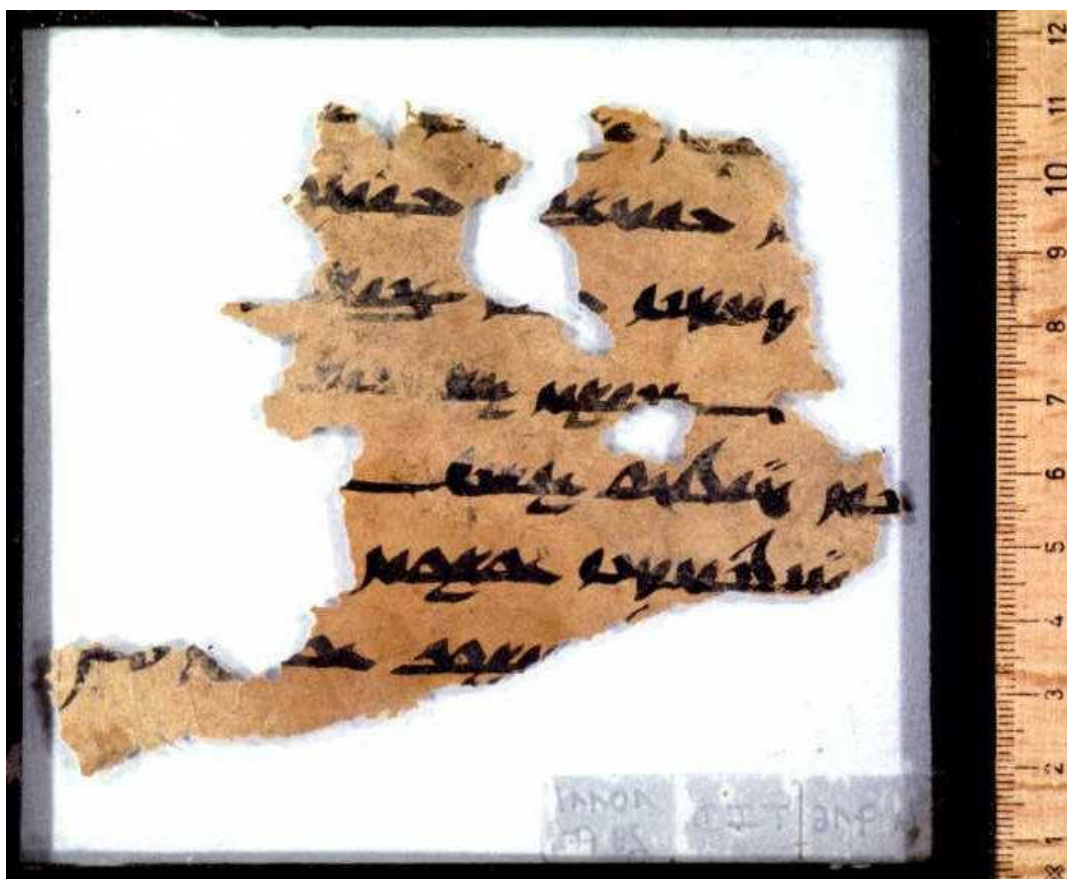

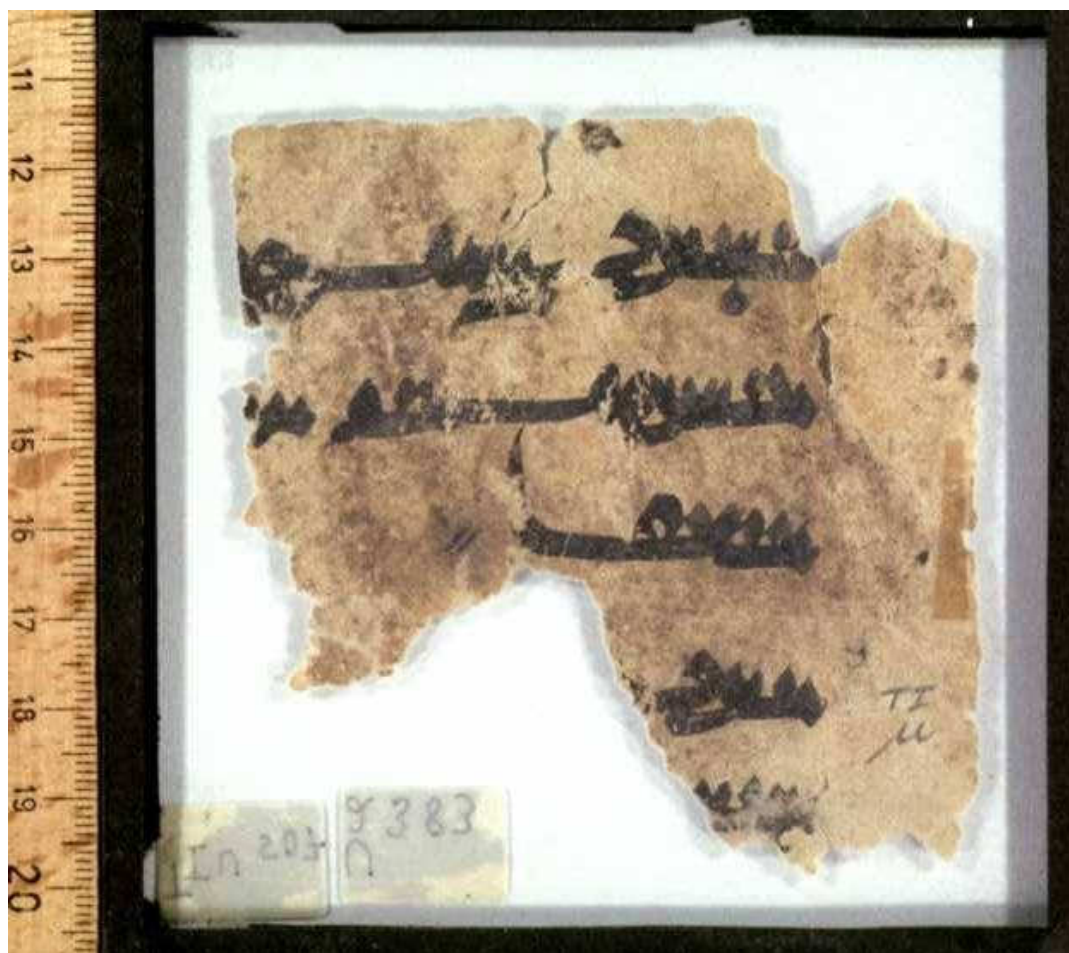

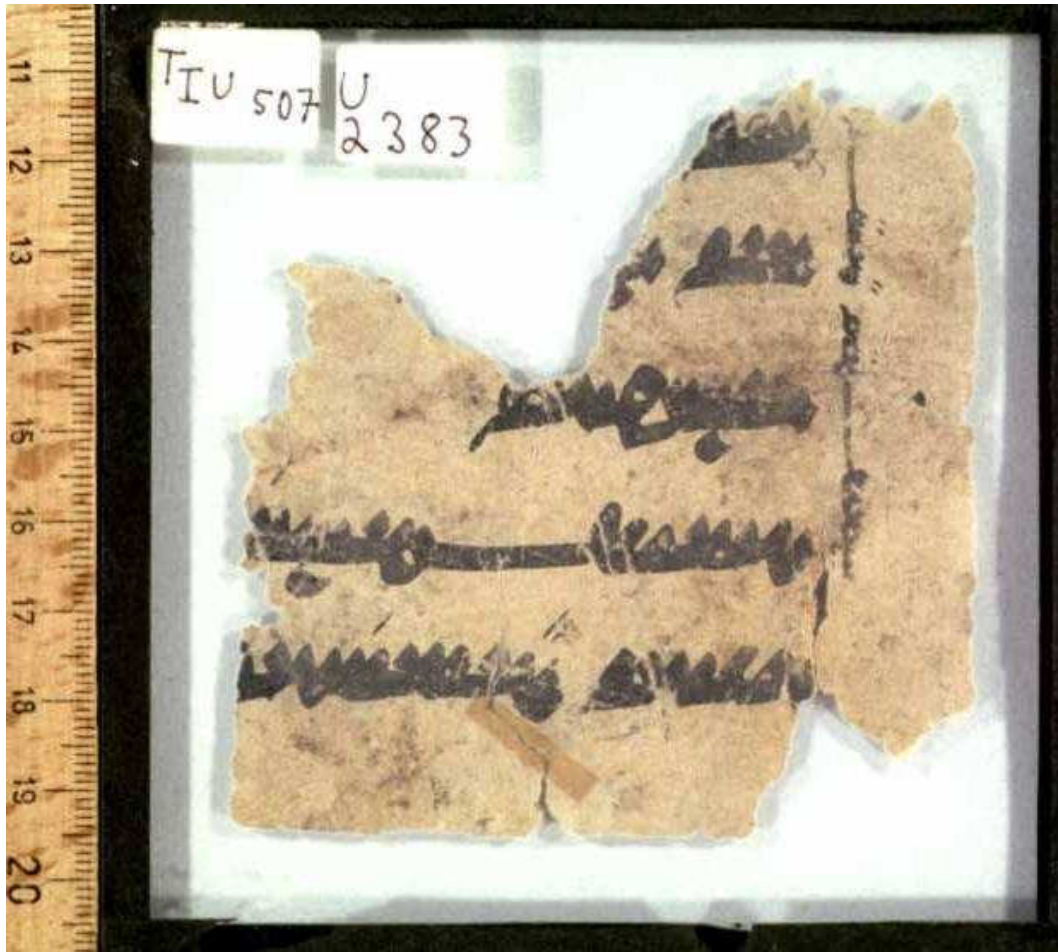

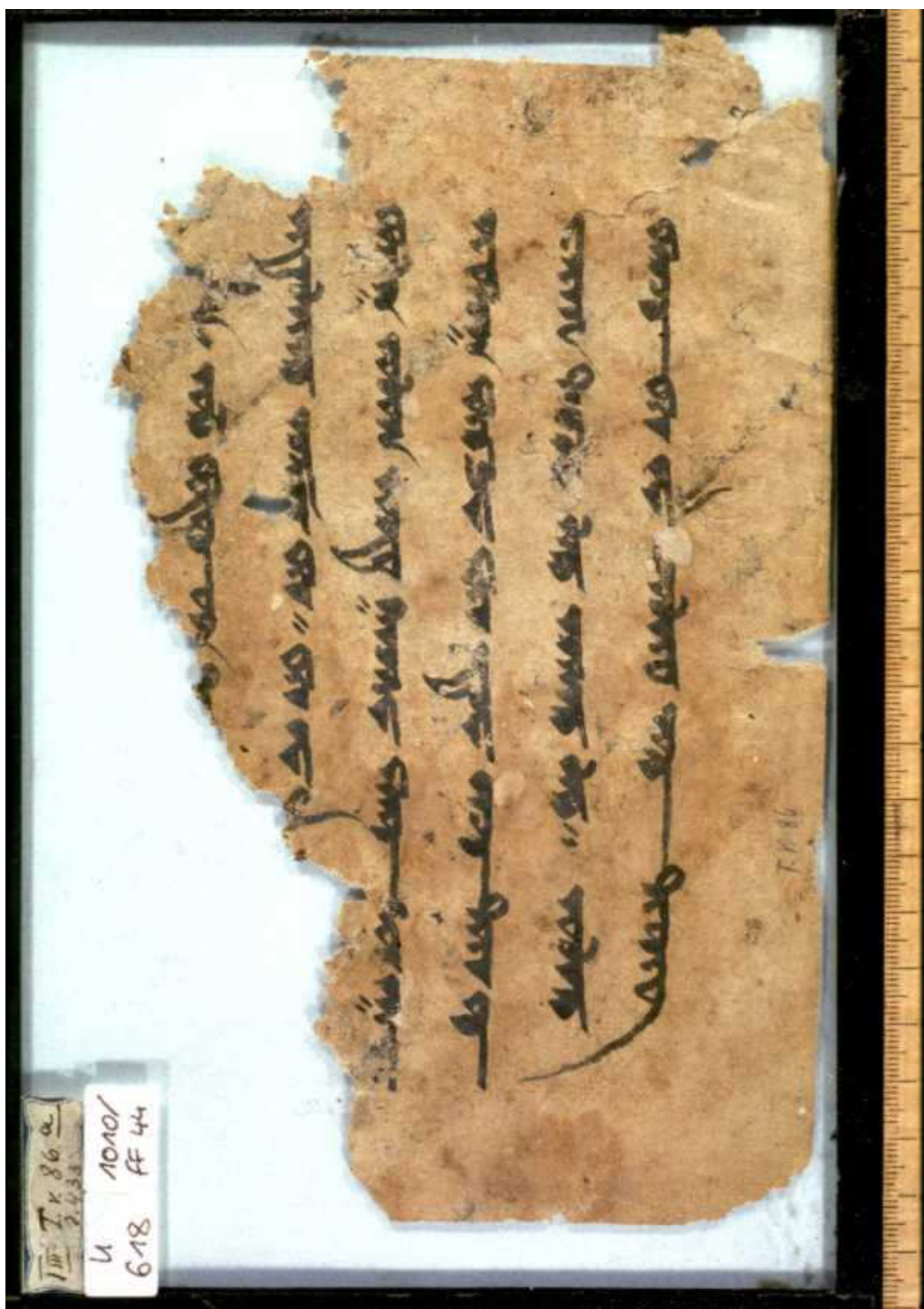

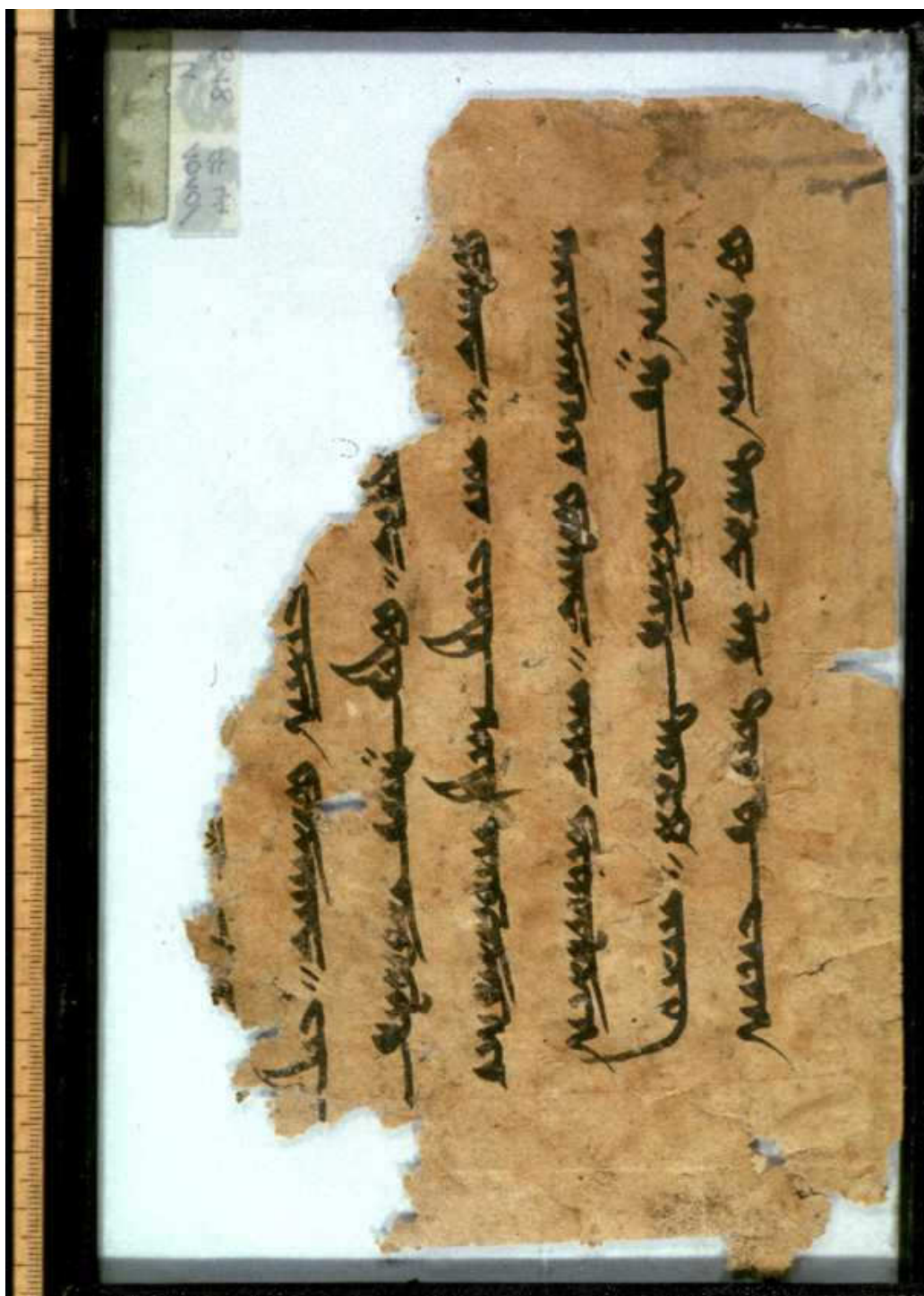

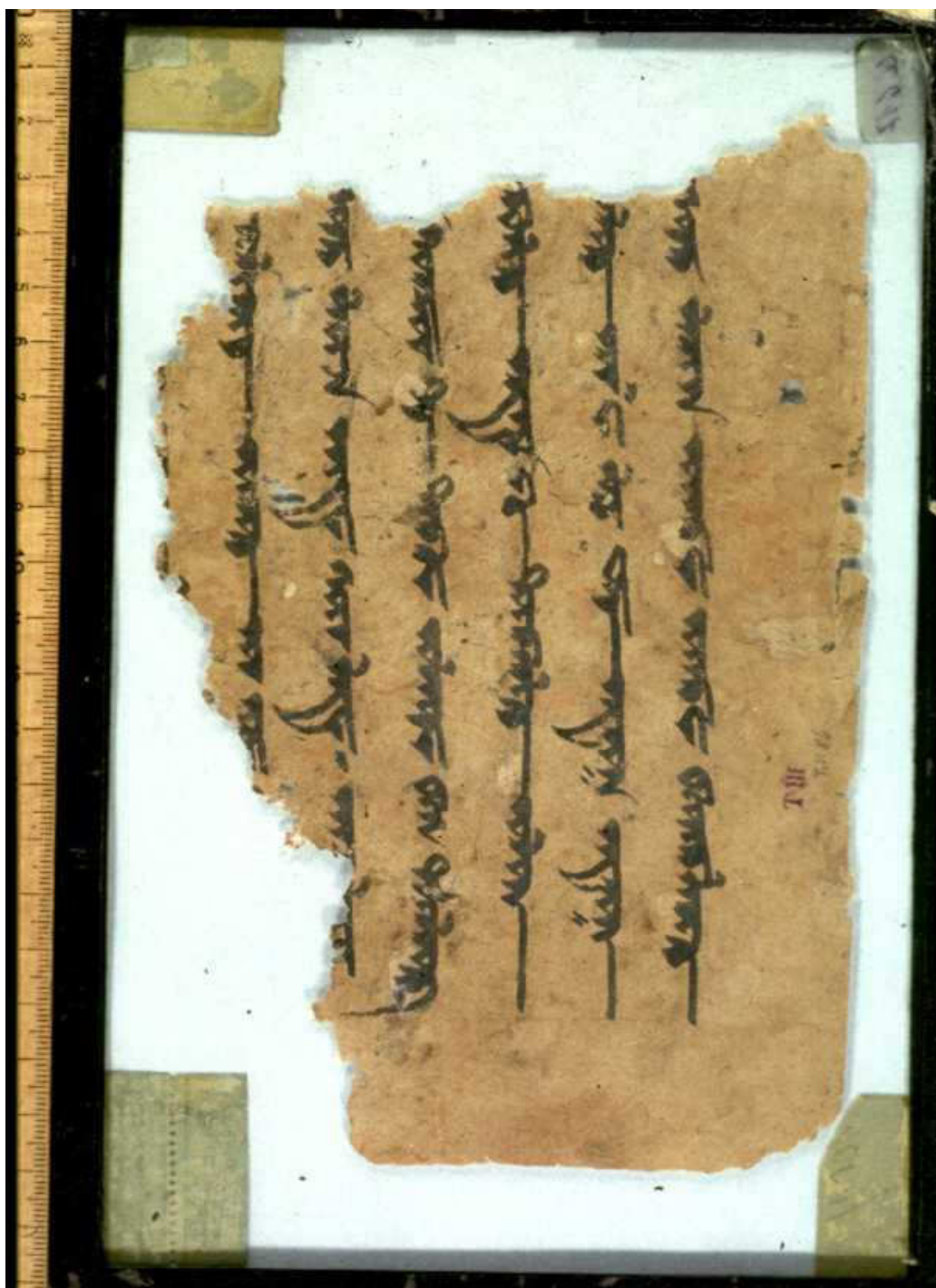

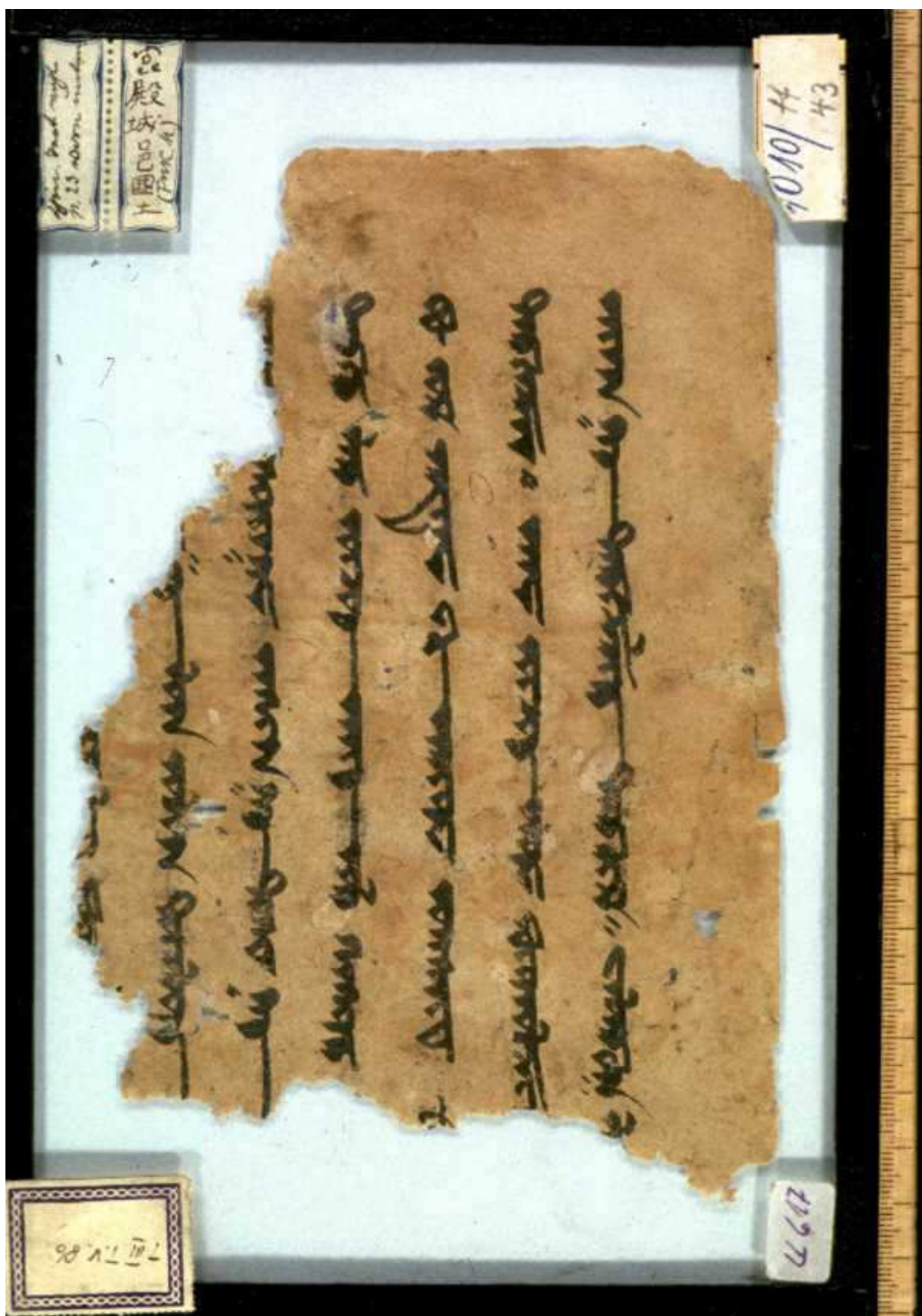

100
T. 86
2433

u 10101
618 ff 44
10101

[illegible]

1145 2321

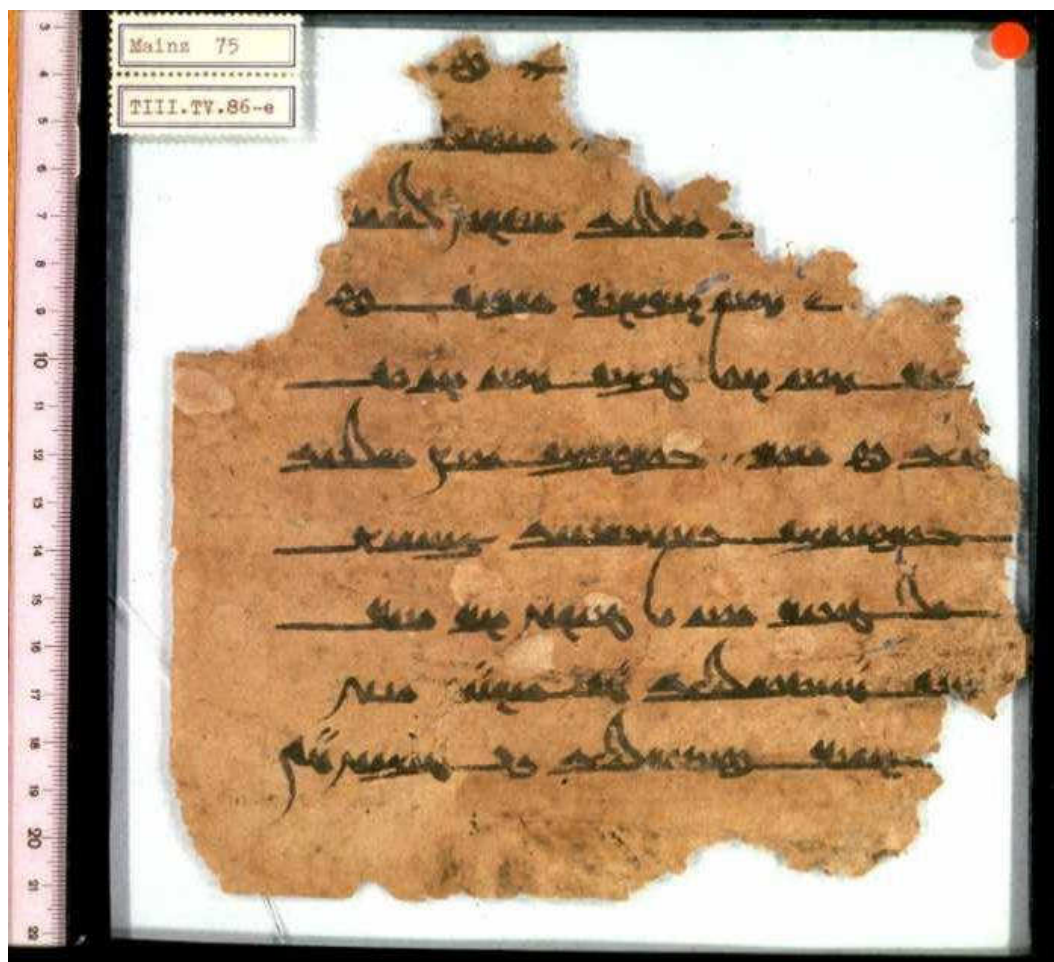

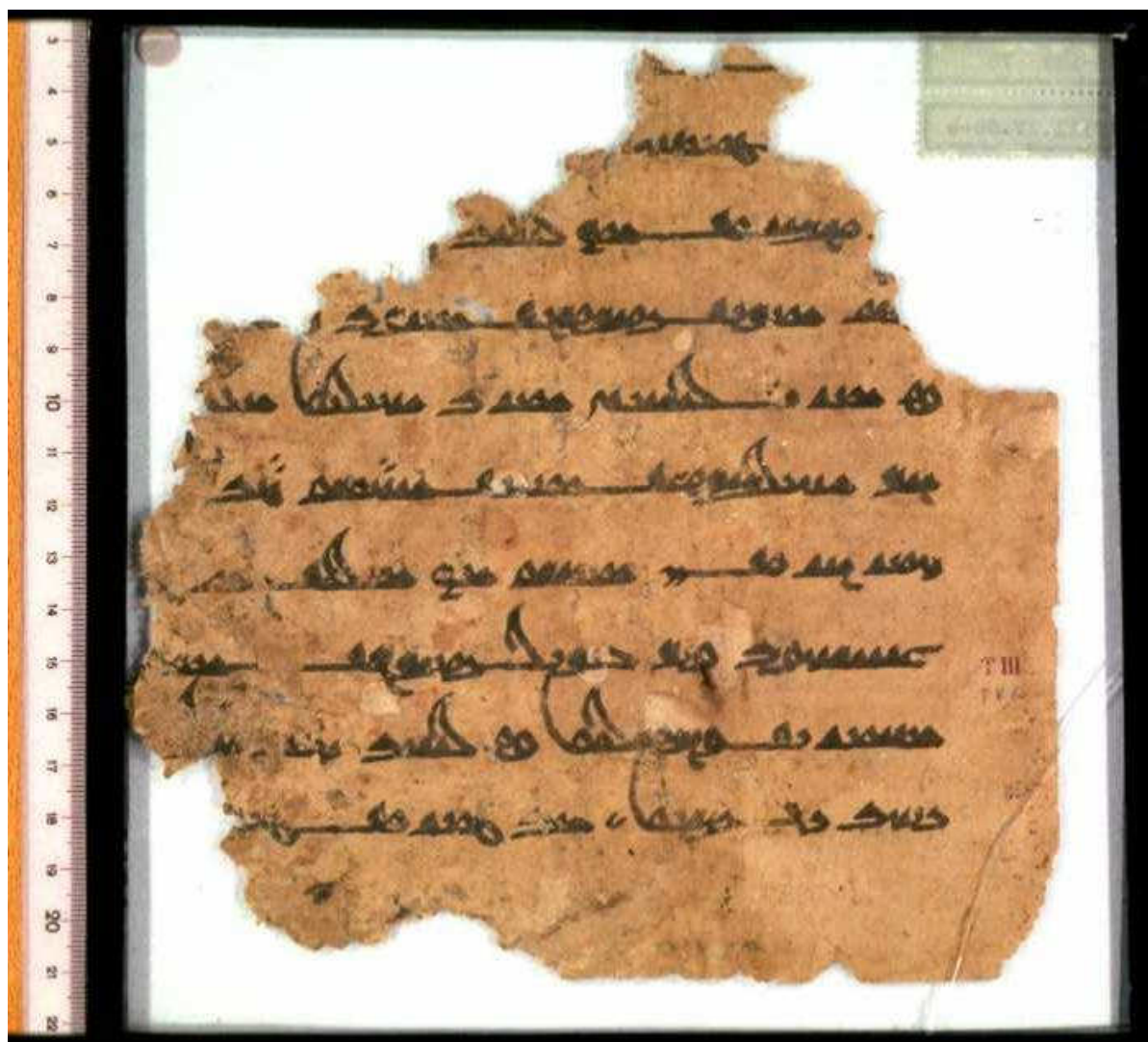

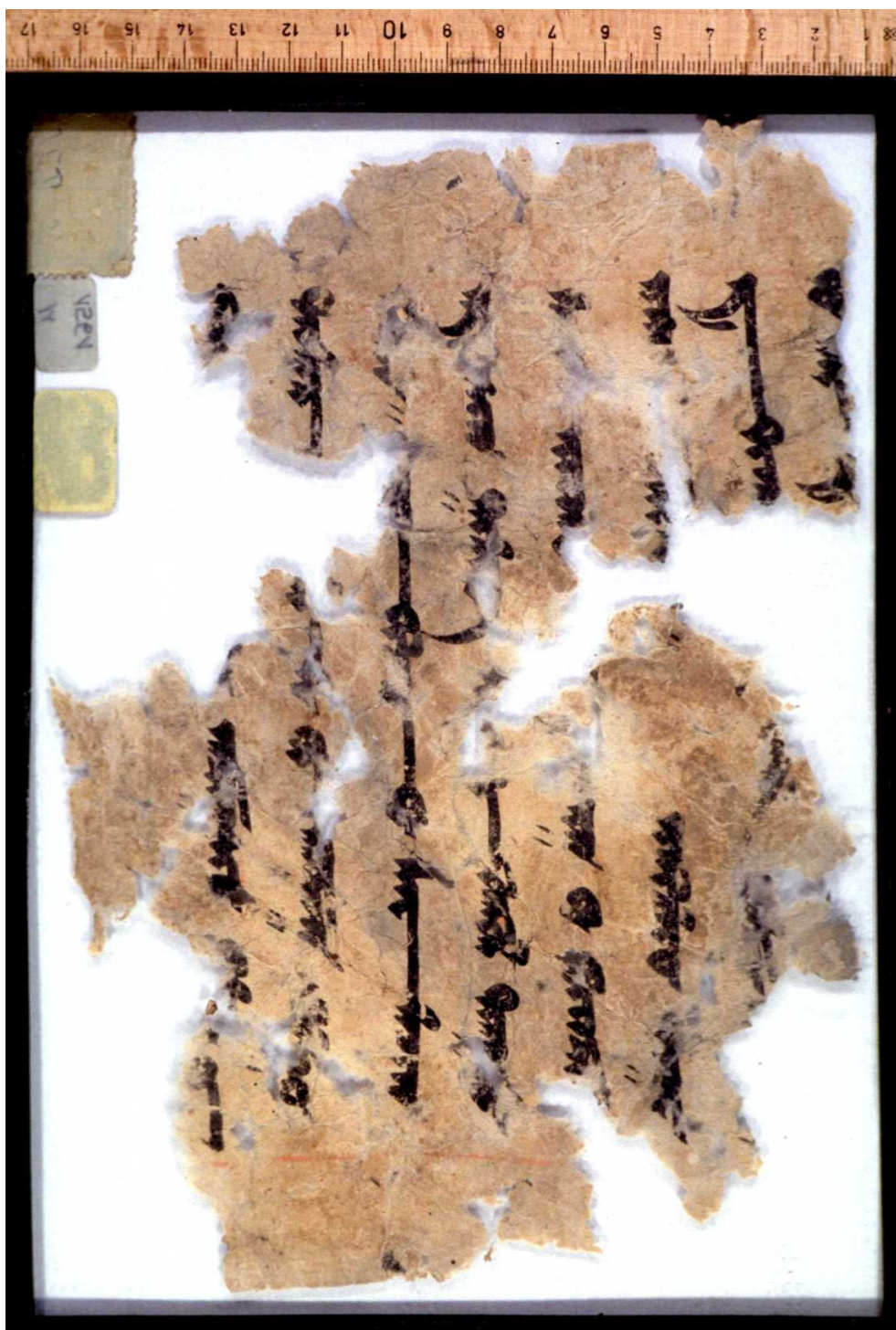

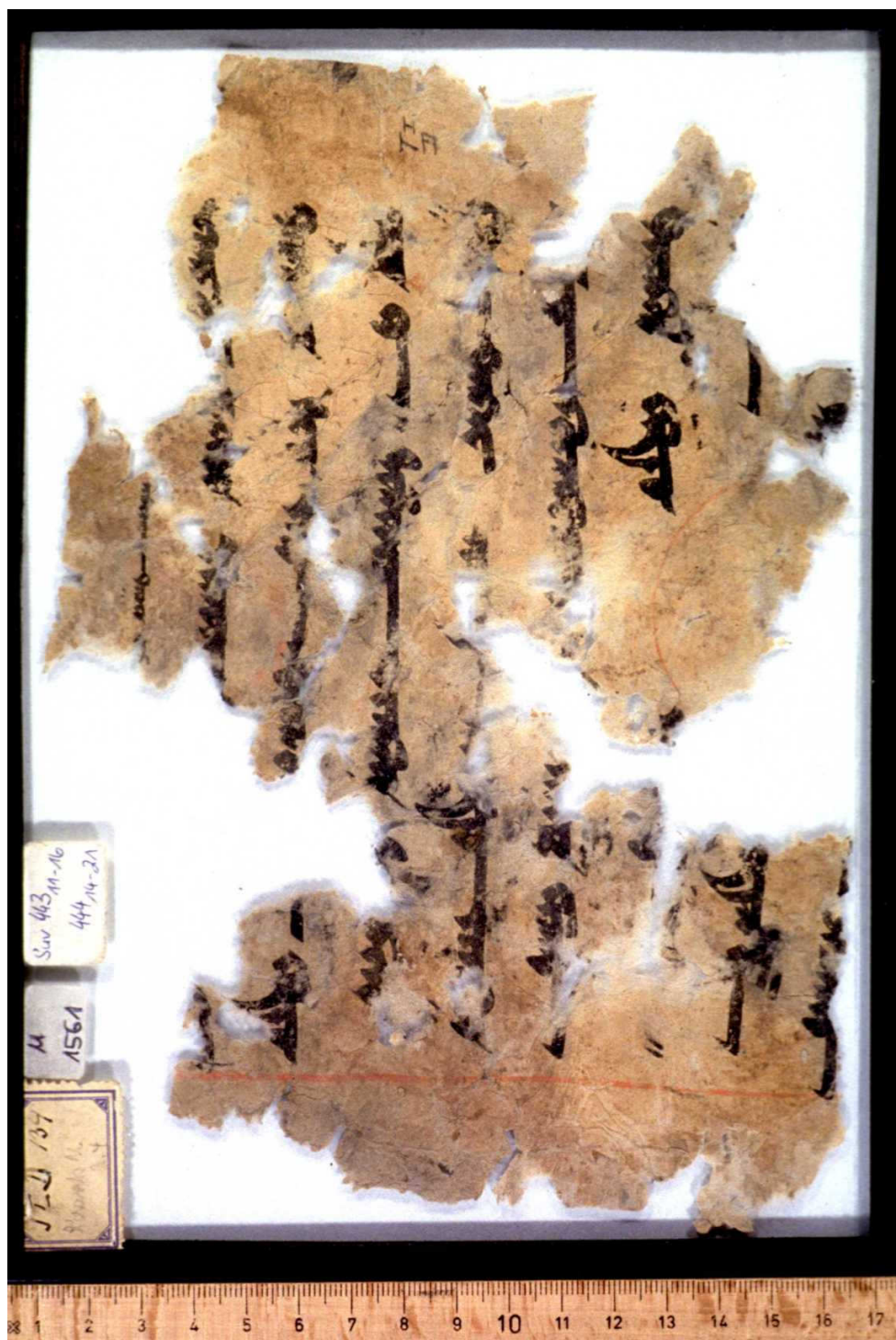

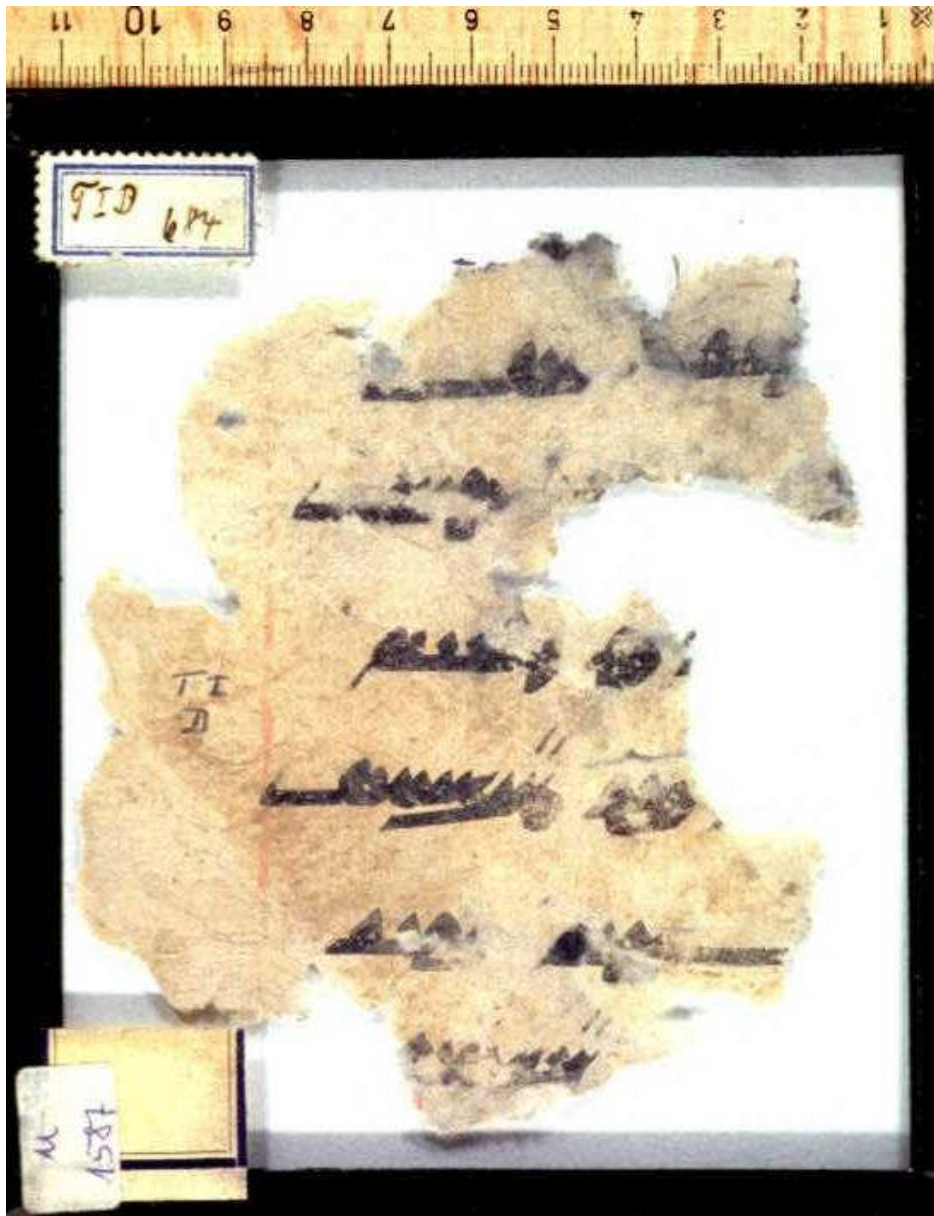

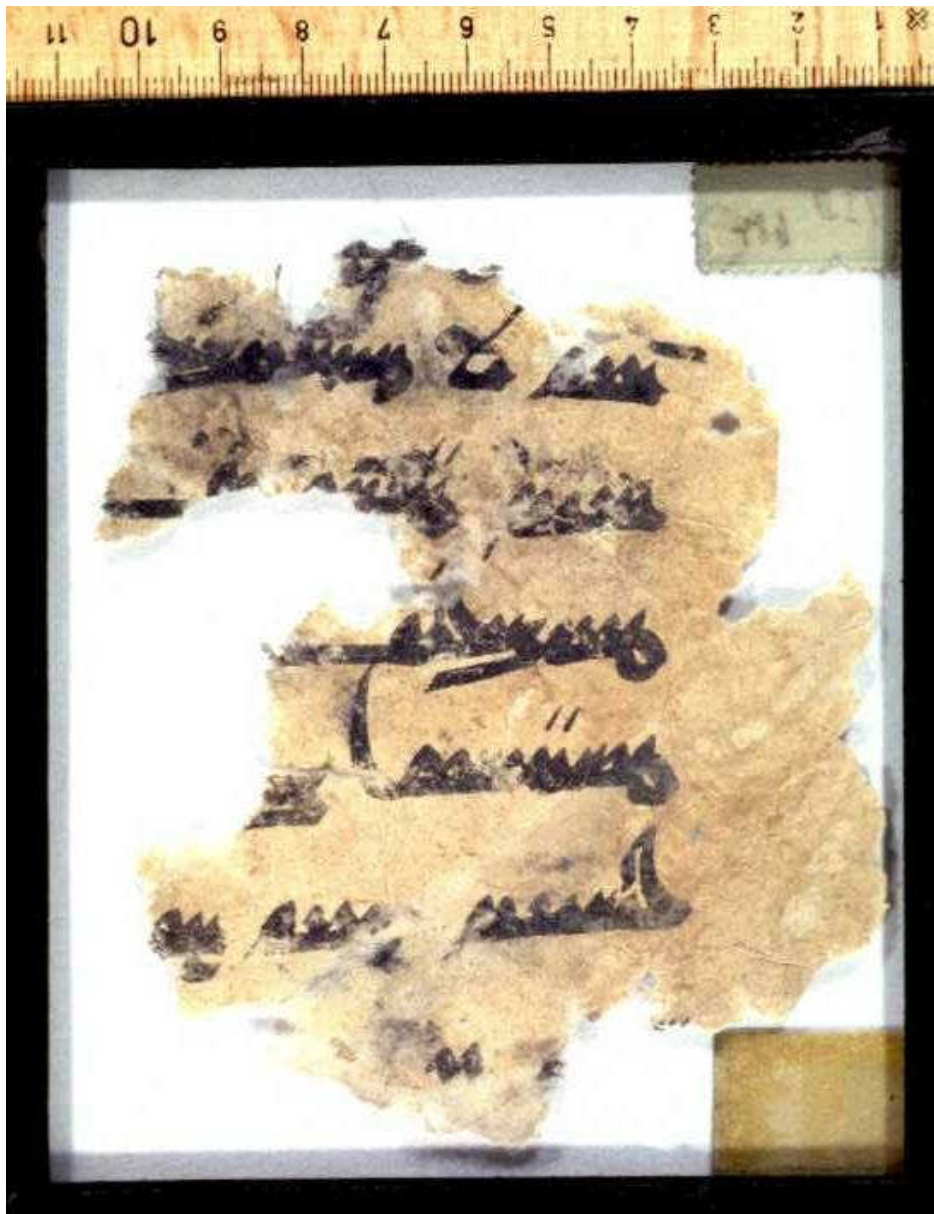

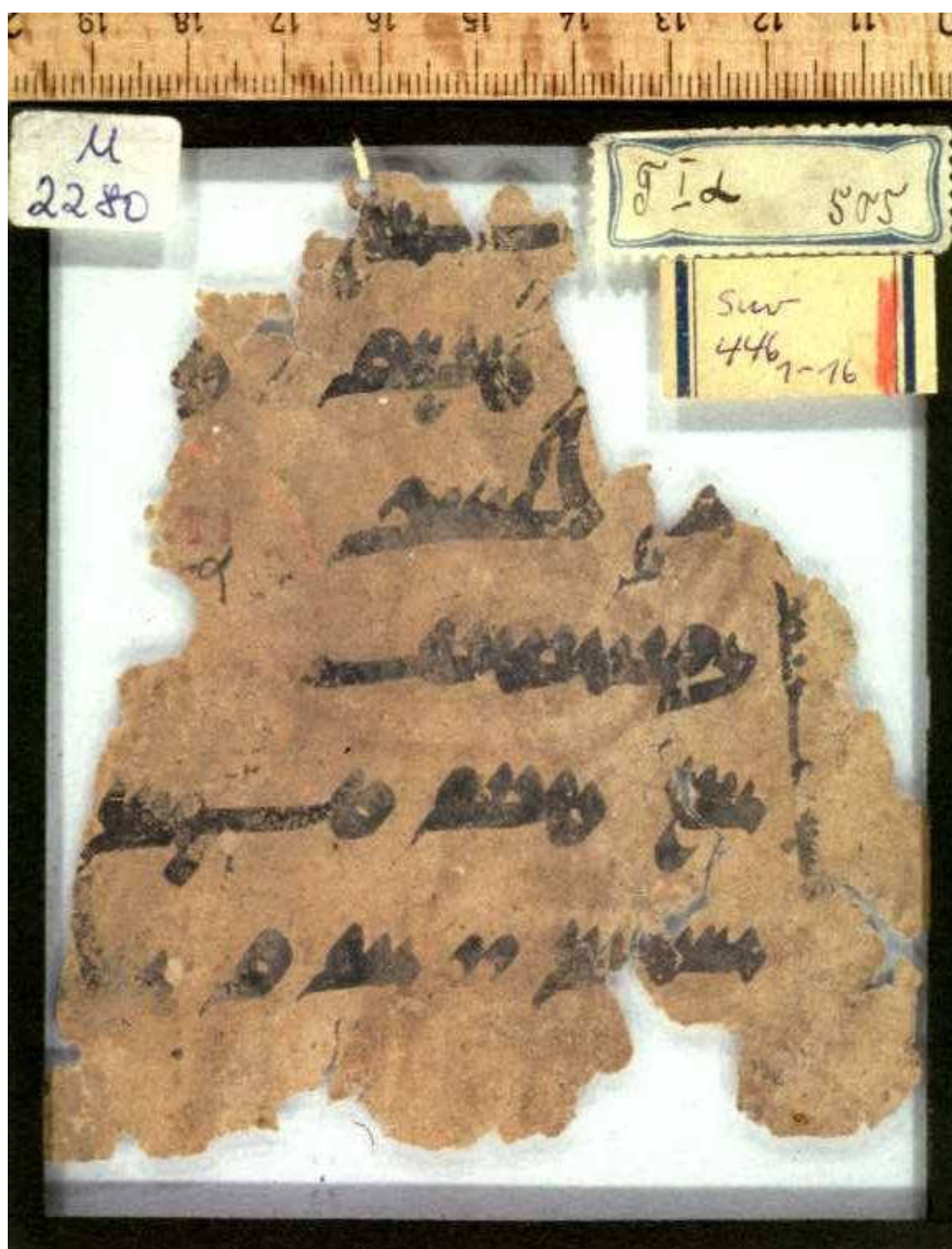

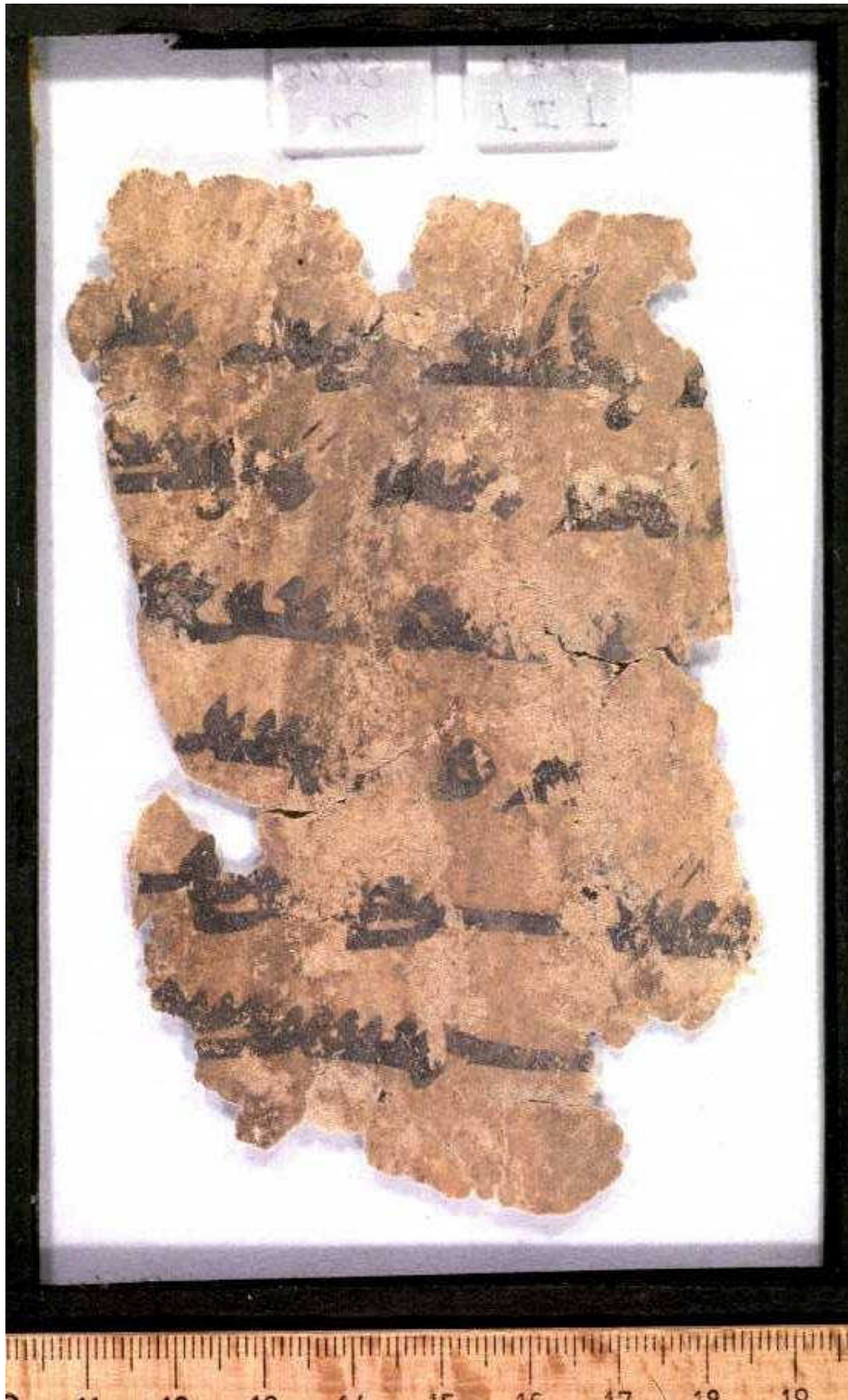

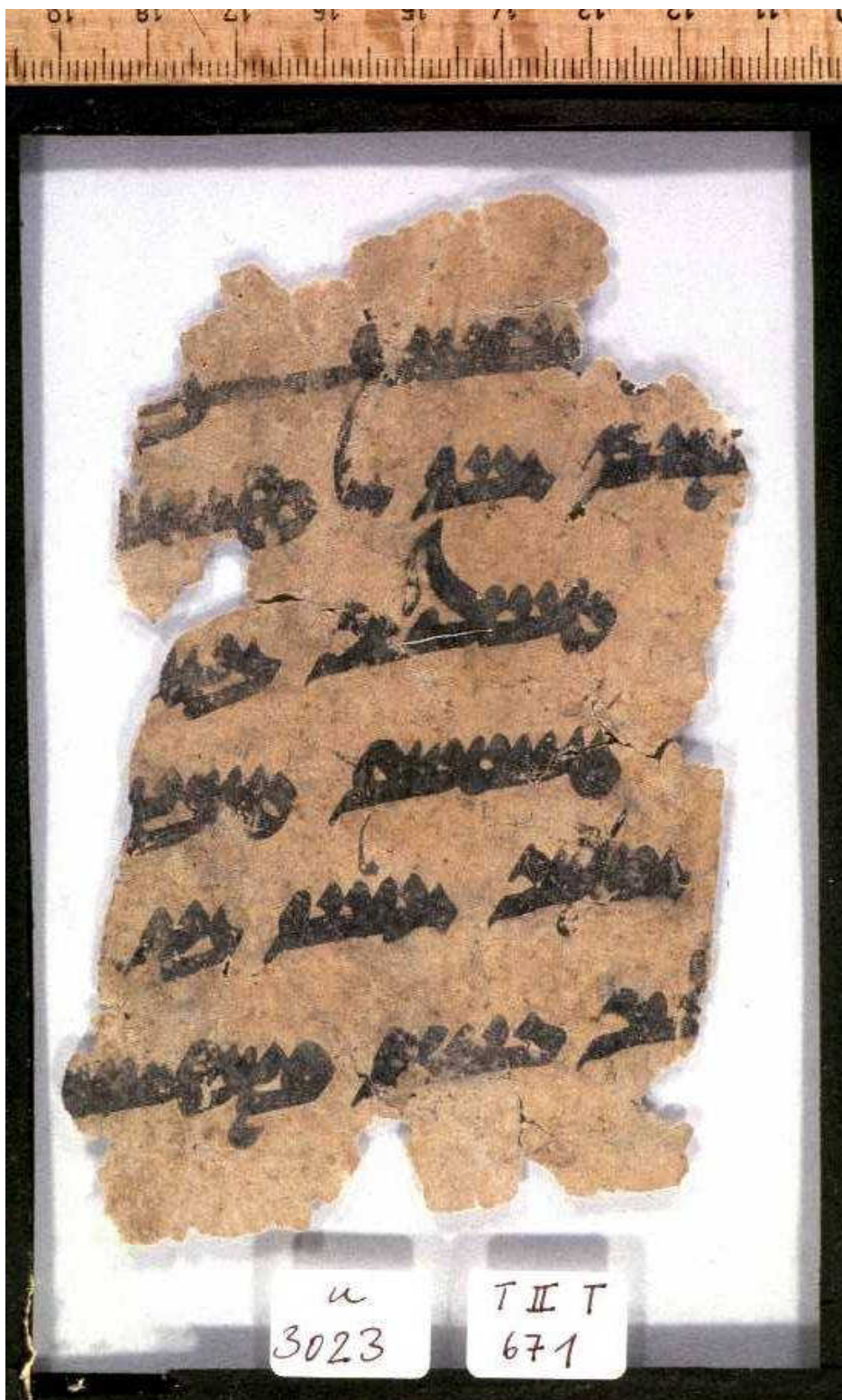

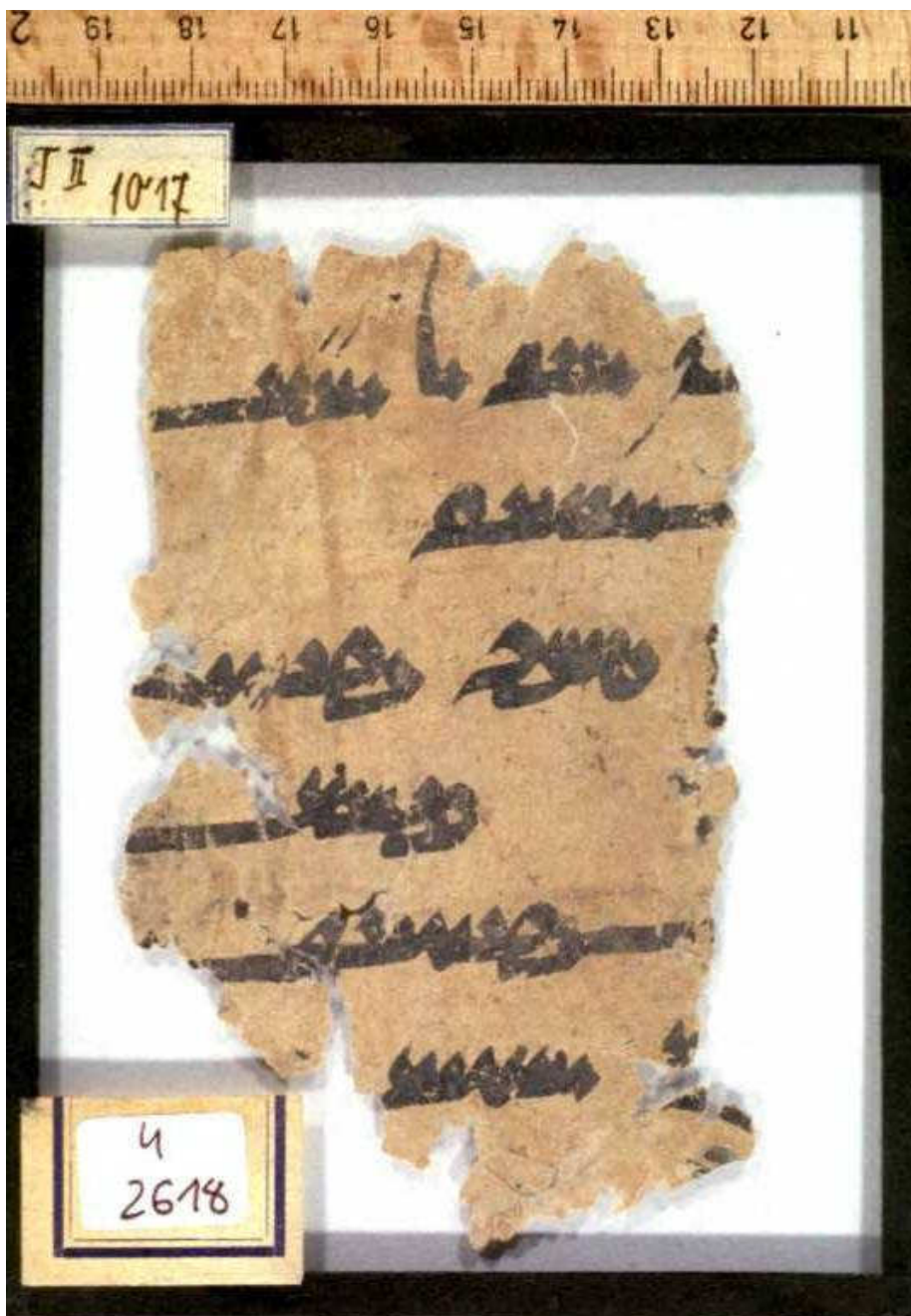

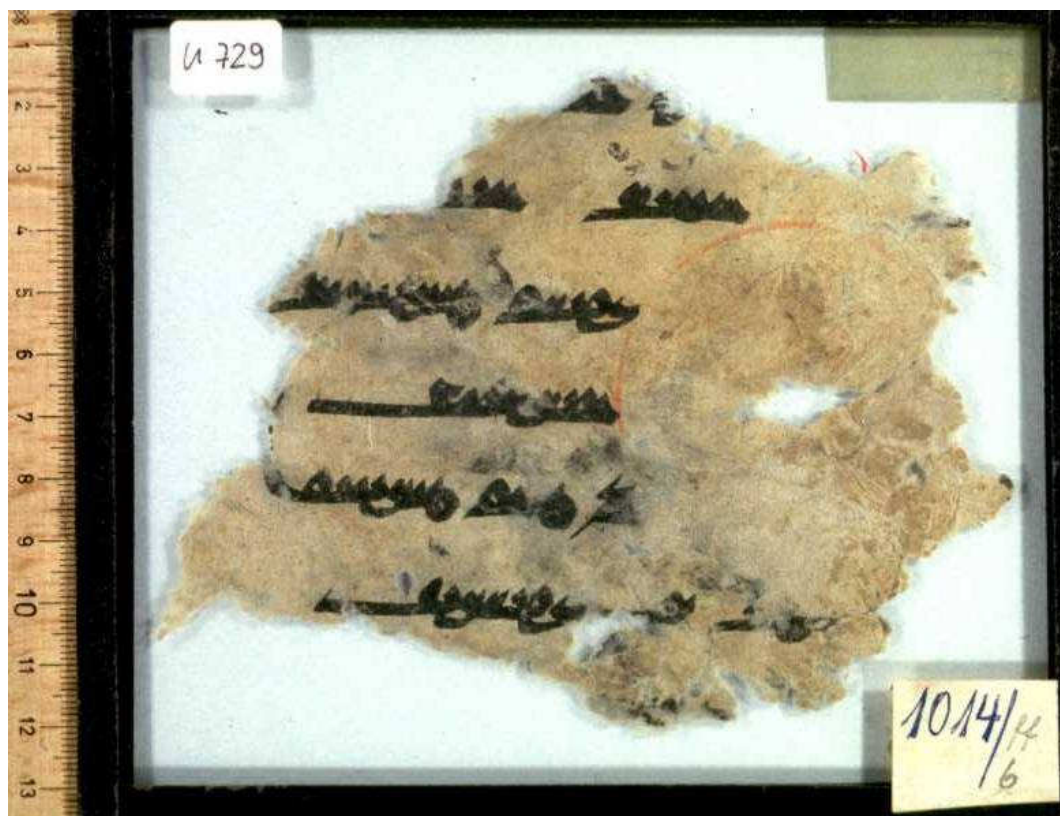

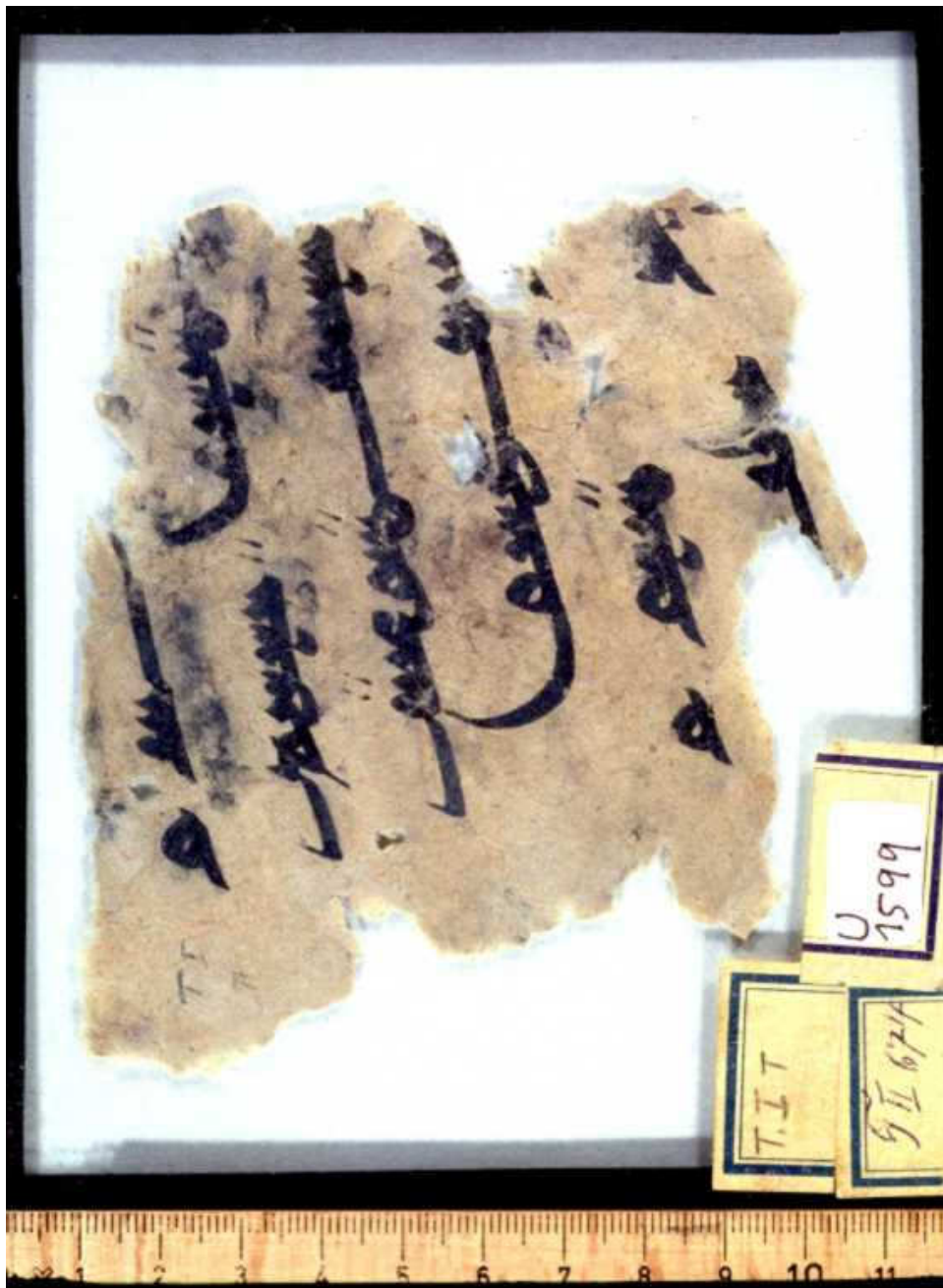

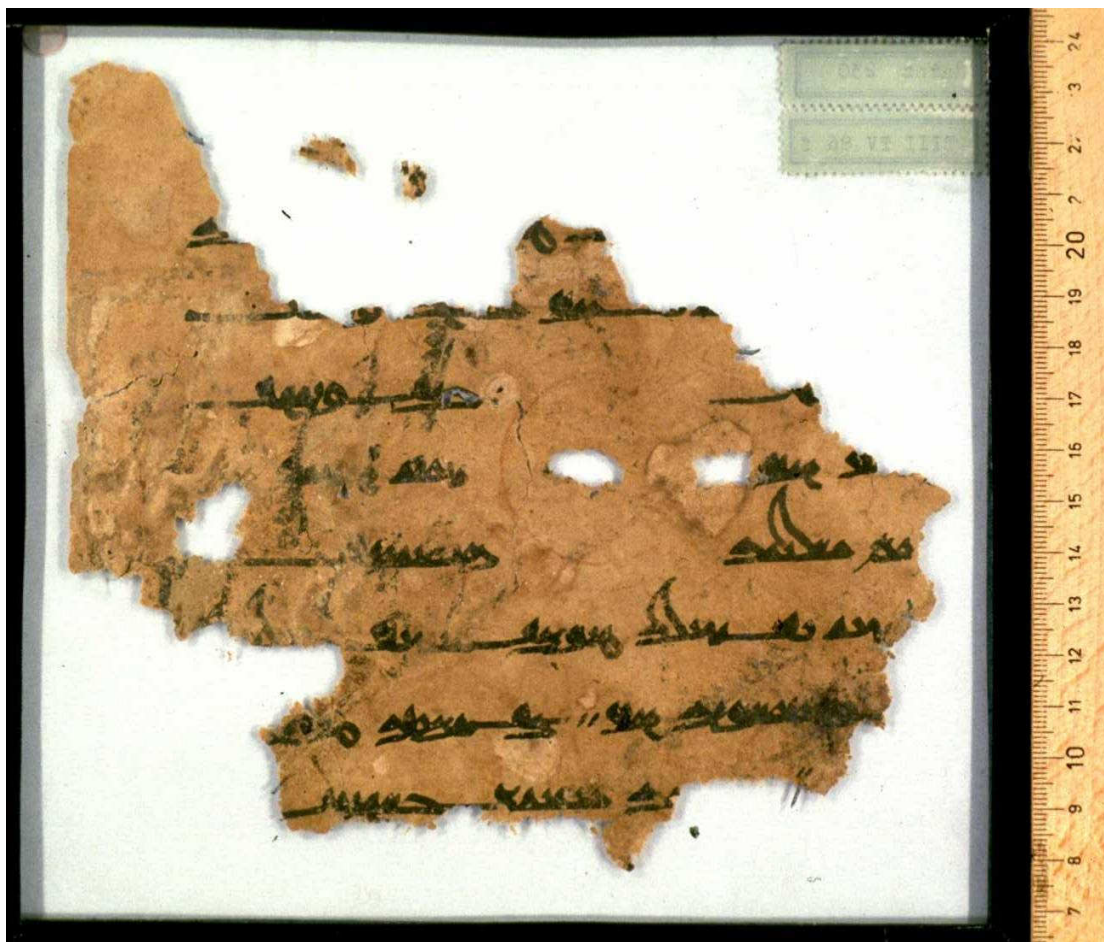

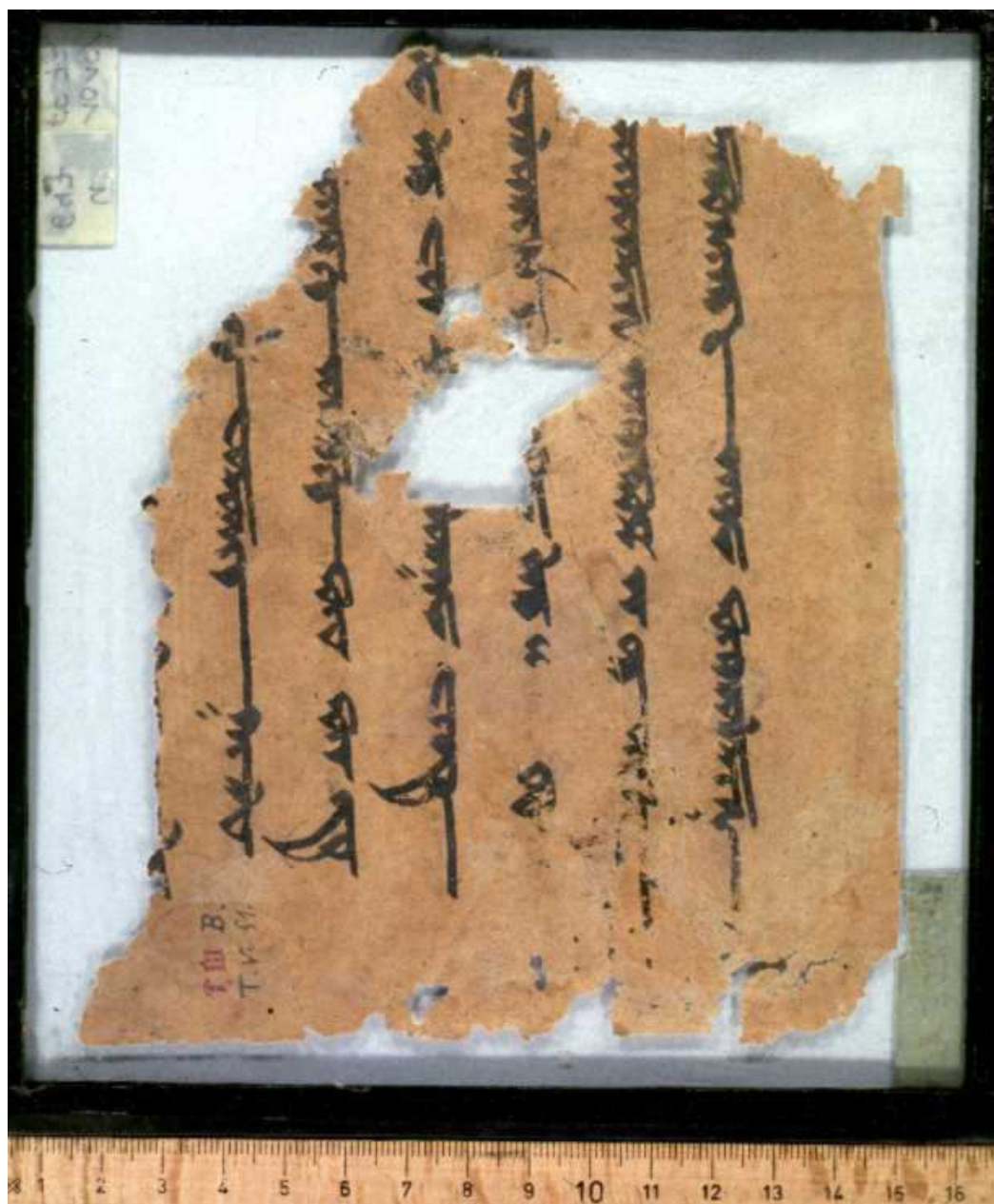

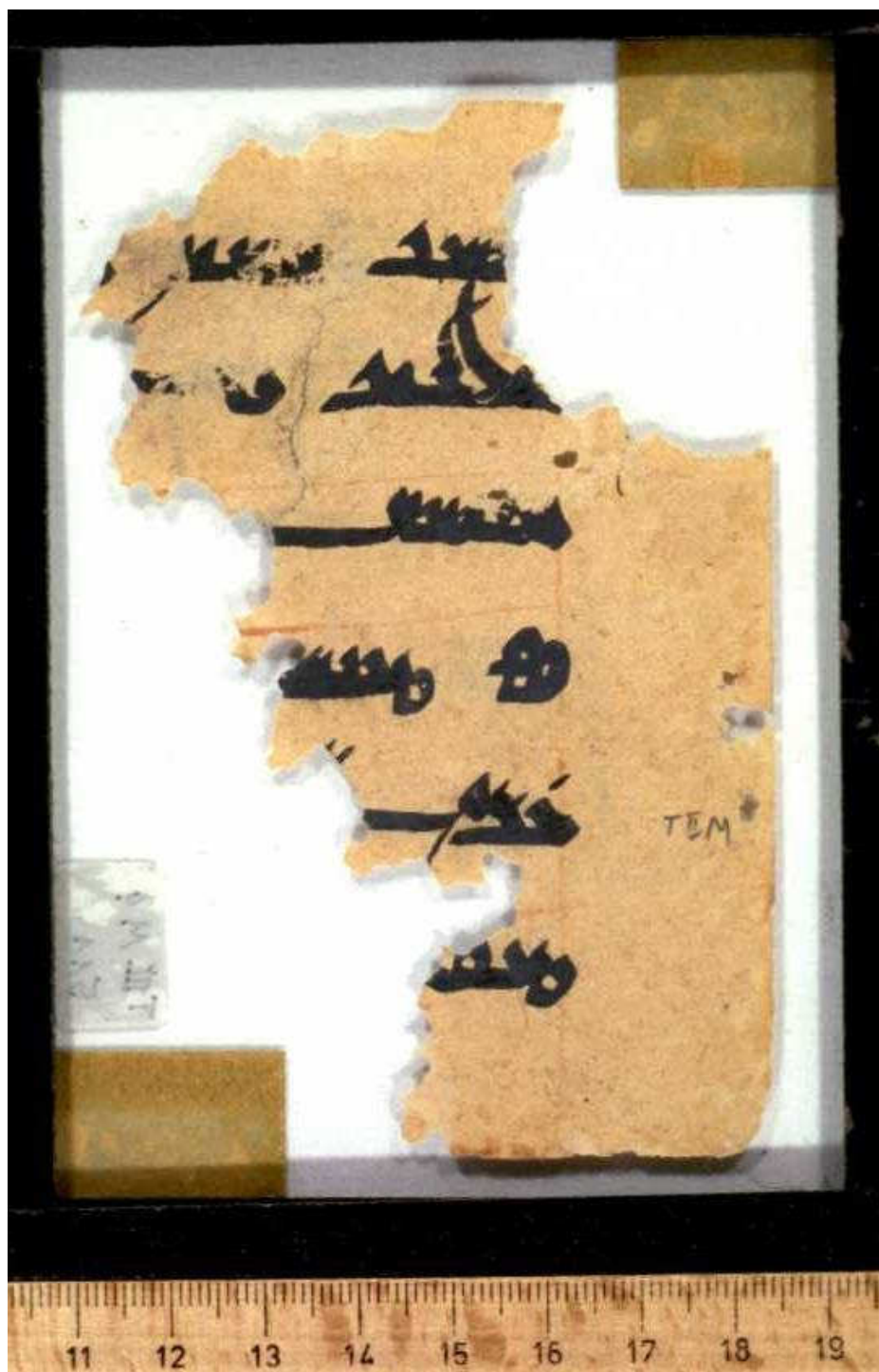

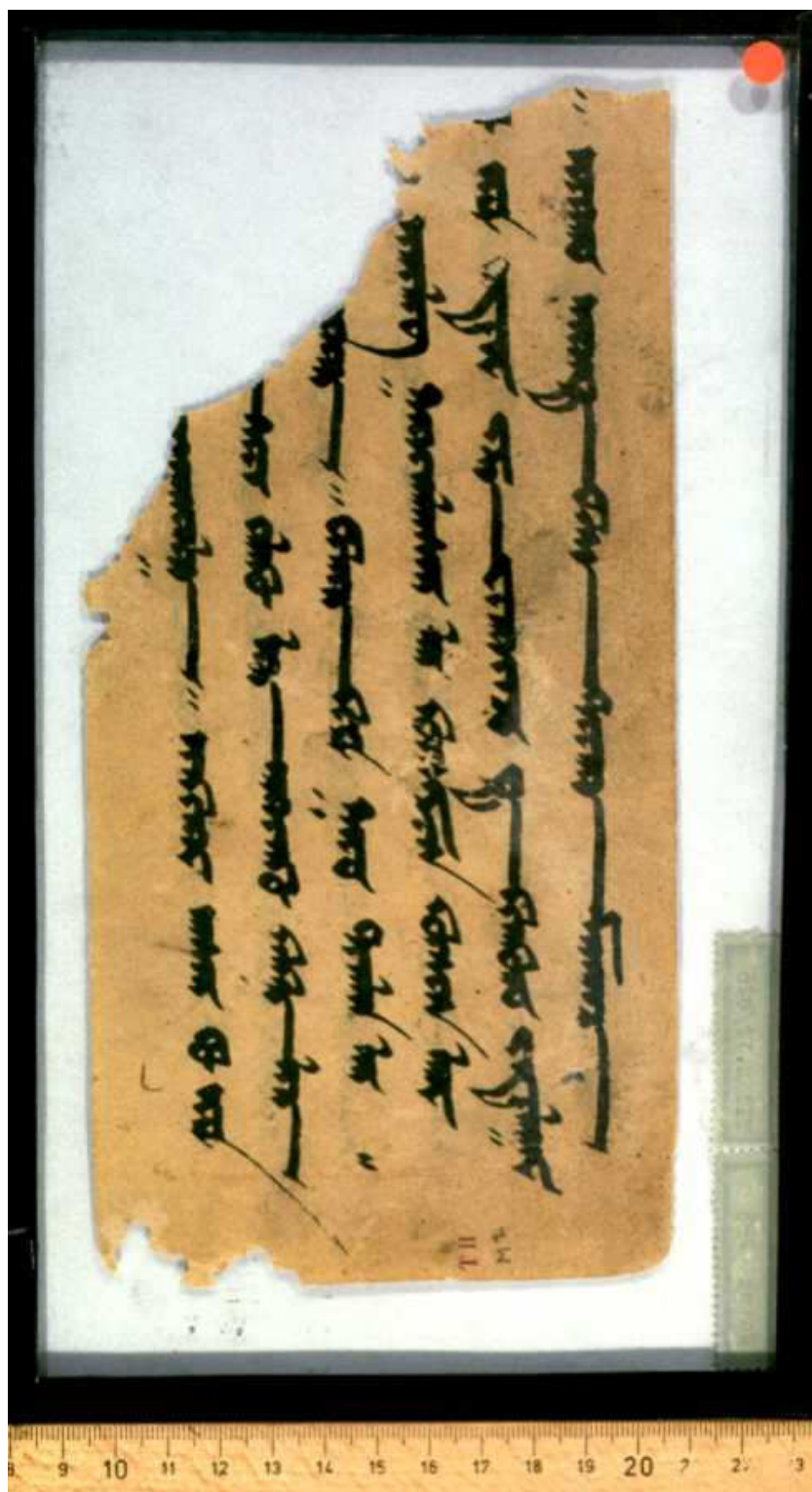

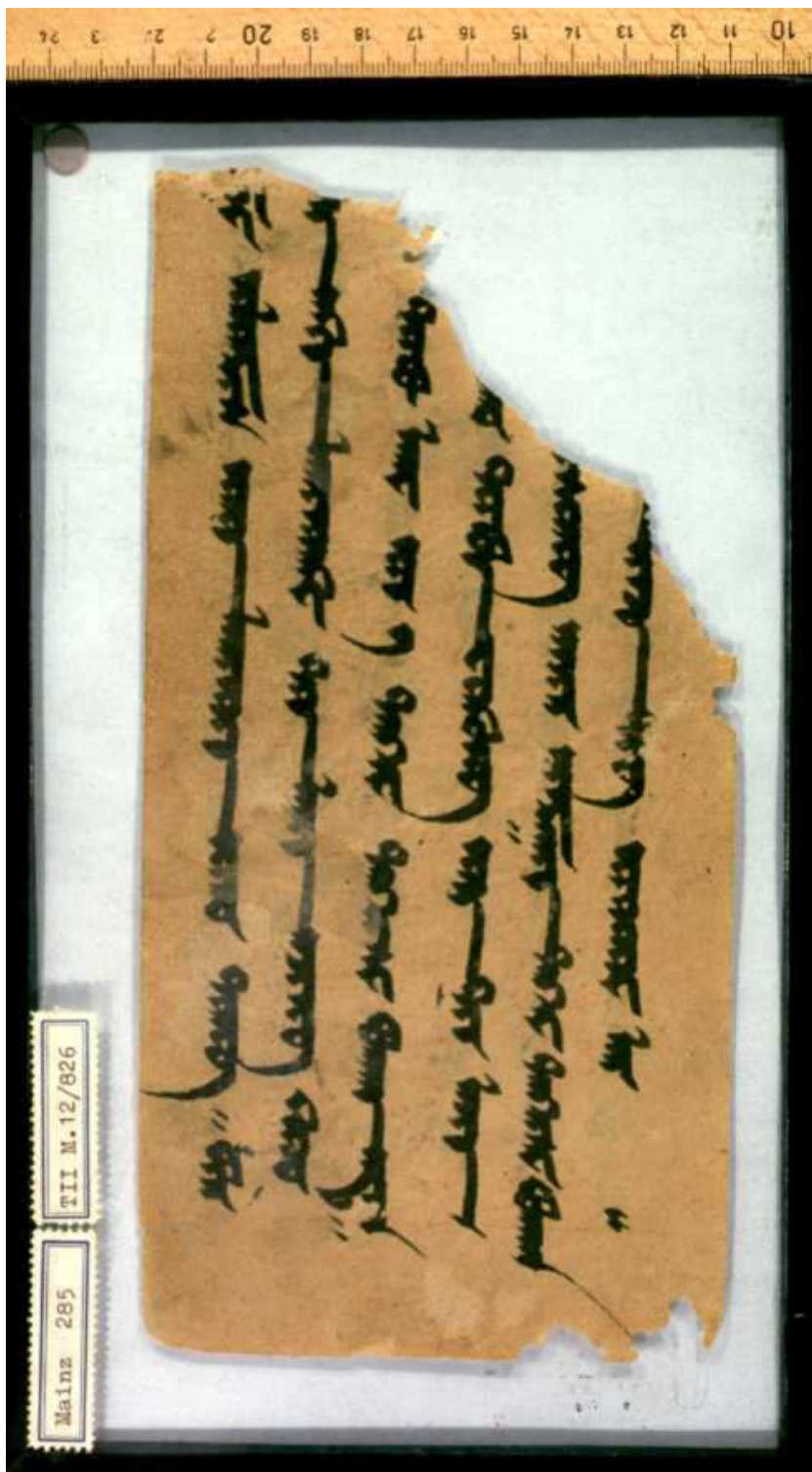

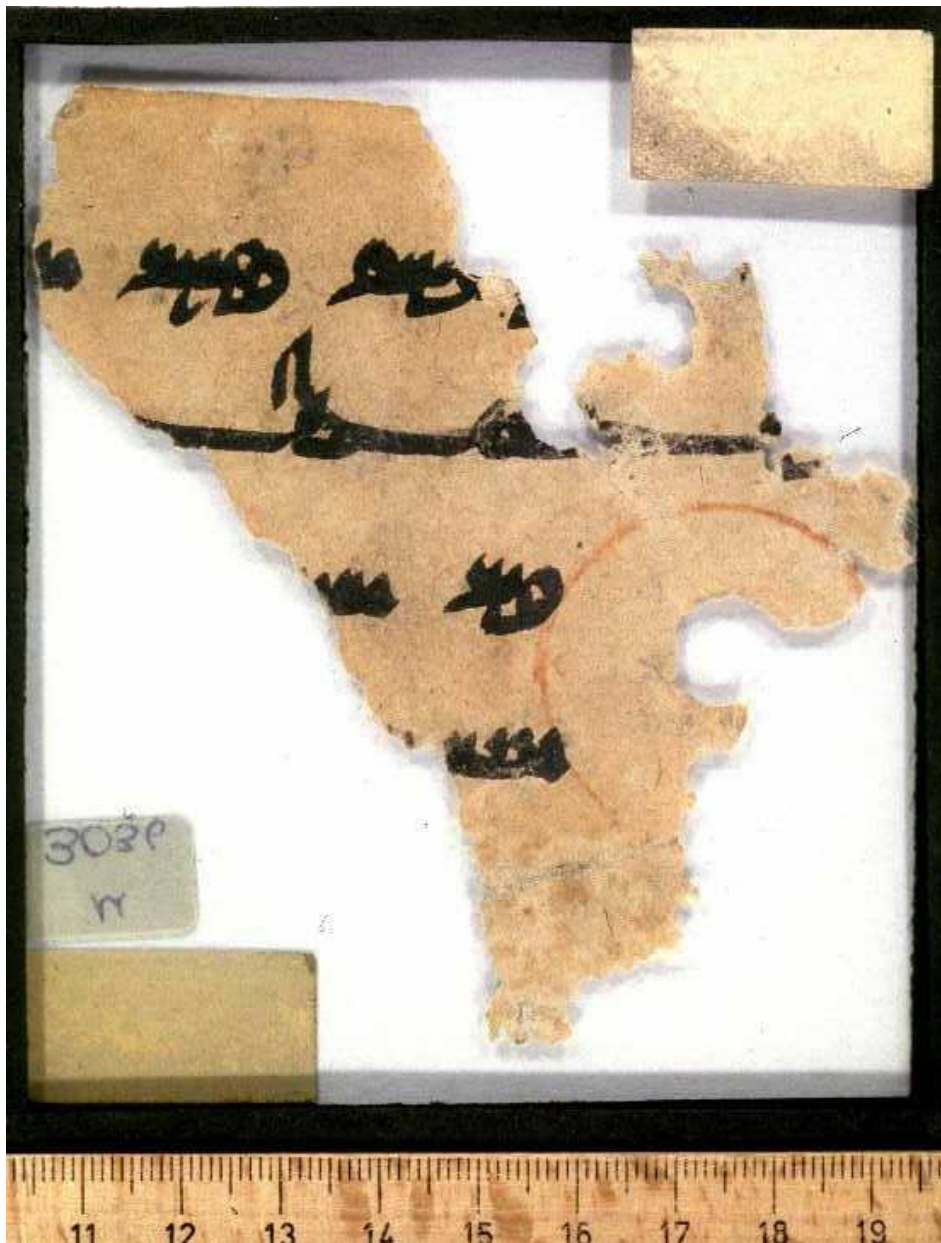

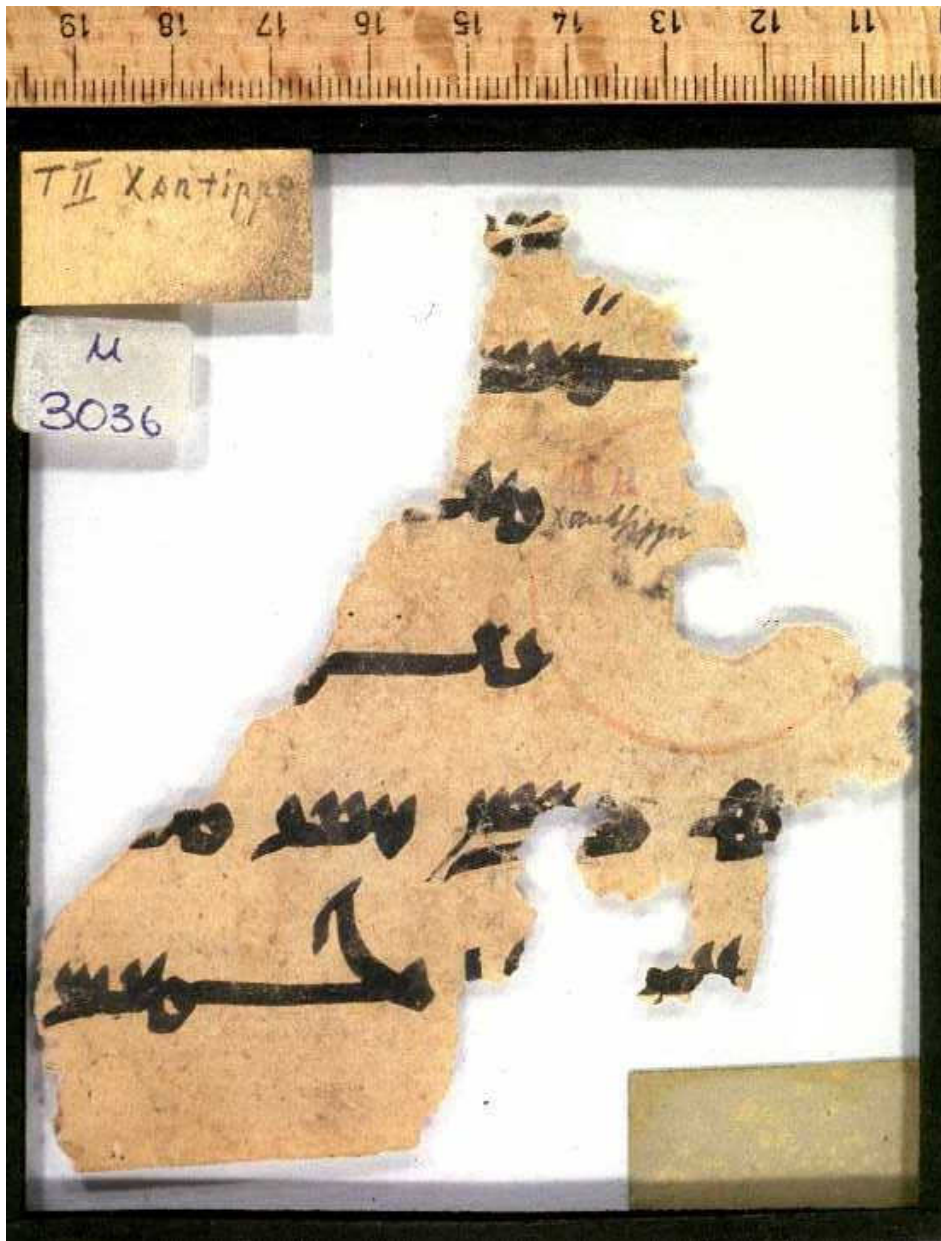

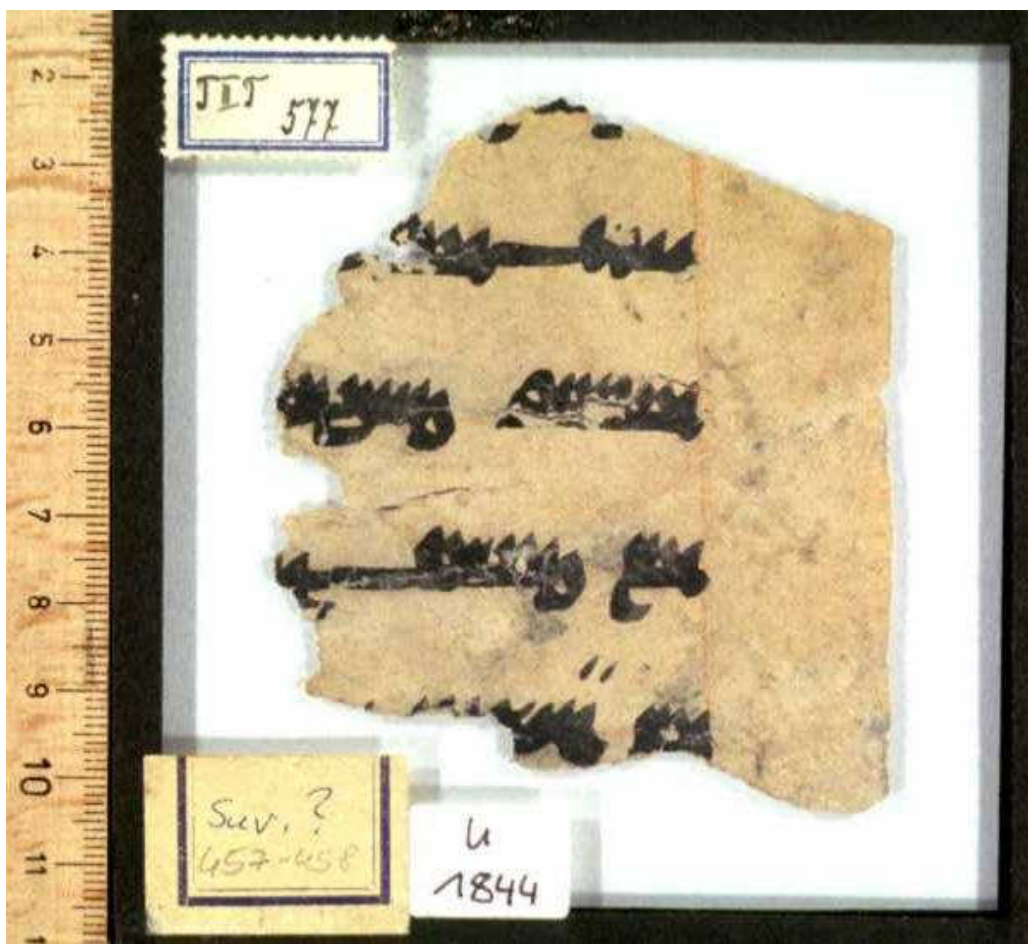

* Листа VI. 1 нѣтъ.

612

ומבשרם ודגם שרצים מכל נפש תחתיה מכל דבר
 ודגם ודגם מכלם .. שרצים חיים שרצים מכל
 ודגם מכל ודגם חיים שרצים מכל
 יבשה ודגם .. מכל נפש מכל ודגם
 5 דגם שרצים מכל שרצים מכל שרצים ודגם שרצים
 מכלם ודגם מכל מכל מכל מכלם ודגם
 ודגם ודגם מכלם ○ מכלם מכלם ודגם
 מכלם מכלם מכלם מכלם ודגם ודגם
 מכלם : מכל מכל ודגם מכלם
 10 מכלם מכלם מכלם מכלם מכלם
 מכל מכל מכל מכל מכל מכל
 מכלם .. מכל מכל מכלם מכלם
 ודגם מכלם מכלם מכלם ודגם .. ודגם
 מכלם מכלם מכלם מכלם ודגם מכלם
 15 מכלם ודגם מכלם מכלם מכלם
 מכלם .. מכל מכלם מכלם מכלם
 מכלם מכלם ○ מכלם מכלם מכלם
 מכלם מכלם מכלם מכלם מכלם
 מכלם ודגם מכלם מכלם ודגם
 20 מכלם : מכלם ודגם מכלם מכלם
 מכלם מכלם מכלם מכלם .. מכלם מכלם
 מכלם מכלם מכלם מכלם מכלם
 מכלם מכלם מכלם מכלם מכלם

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ .. וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 5 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 10 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 15 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 20 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ
 וְיִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ .. חֲסִיד חַדָּשׁ מִמּוֹדֵיךָ

וְהַיְהוּדִים יָדוּ שֶׁמֶר מִשְׁנֵהוּ וְהָיָה שֶׁ
 חֲדָשׁ יִבְרָךְ בְּחֻמֵּי יִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 יִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 מִבְּרָכָה יִבְרָךְ חֲדָשׁ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ יִבְרָךְ
 5 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ .. וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 שֶׁלֹּא יִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 יִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 10 חֲדָשׁ יִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 מִבְּרָכָה יִבְרָךְ חֲדָשׁ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 לְמַעַן יִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 15 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 20 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ
 וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ

שֶׁמֶט וּמִנְיָמָא דְחַמֵּר חַב חַב חַב
 חֲמִשָּׁה מִלְּפָנֶיךָ יֵלֶךְ מִלְּפָנֶיךָ חֲמִשָּׁה
 אֶת יֵלֶךְ : מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ וּמִלְּפָנֶיךָ חַב
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 5 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ .. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ .. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 יֵלֶךְ חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה ○ יֵלֶךְ יֵלֶךְ יֵלֶךְ
 חֲמִשָּׁה מִלְּפָנֶיךָ יֵלֶךְ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ יֵלֶךְ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ .. מִלְּפָנֶיךָ
 10 מִלְּפָנֶיךָ .. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ יֵלֶךְ
 מִלְּפָנֶיךָ וְיֵלֶךְ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ חַב מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 15 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ חֲמִשָּׁה מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ ○ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 20 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ

שִׁבְעָה יָמִים חֲדָשׁ חֲדָשׁ

וְיִשְׁמְעֵלֶיךָ יֵשׁ נִסָּא .. מִלְּפָנֶיךָ יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ
 יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ חֲדָשׁ מִלְּפָנֶיךָ
 יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 וְיָא שְׁמִיךָ : וְיָא שְׁמִיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 5 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ חֲדָשׁ יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ : יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ
 חֲדָשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 10 חֲדָשׁ יֵשׁ : מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 וְיָא מִלְּפָנֶיךָ יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 וְיָא חֲדָשׁ יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 וְיָא מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 15 יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ .. מִלְּפָנֶיךָ
 חֲדָשׁ יֵשׁ .. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ : יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 וְיָא מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ .. מִלְּפָנֶיךָ
 20 יֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ

שפיעות ודבר דורש

ממנו שפיעות מופיעה " שם ממנו

דבר שם שפיעות שם שם שם שם

וה שם שפיעות שפיעות שפיעות " שם

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות " שם שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות " שם שפיעות

שם שפיעות שם שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות " שפיעות שפיעות

שפיעות שם שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות " שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות " שפיעות שפיעות

שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות שפיעות

שִׁיבְתָּ דָבָר חֲזָרָה ..

וְהִשְׁתָּ מִמָּה שֶׁהָיָה מִפְּנֵי חֲדָשׁ חֲסִידָה
וְהִשְׁתָּ .. יָדָה שְׁלֹחַן מִדָּבָר חֲזָרָה וְהִשְׁתָּ
דָבָר חֲדָשׁ וְהִשְׁתָּ .. וְהִשְׁתָּ שֶׁ
יִשְׁתָּ מִמָּה שֶׁהָיָה וְהִשְׁתָּ : יִשְׁתָּ חֲדָשׁ מִמָּה שֶׁ
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה וְהִשְׁתָּ (..) שֶׁ
וְהִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה שֶׁ
חֲדָשׁ וְחֲזָרָה ○ מִדָּבָר חֲזָרָה יִשְׁתָּ
מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
חֲדָשׁ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ שֶׁלֹּא מִדָּבָר חֲזָרָה יִשְׁתָּ חֲדָשׁ מִדָּבָר חֲזָרָה
10 מִדָּבָר חֲזָרָה יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה וְהִשְׁתָּ : :
שֶׁלֹּא מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה וְהִשְׁתָּ
וְהִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ חֲדָשׁ מִדָּבָר חֲזָרָה וְהִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה
15 יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה .. וְהִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה ○ חֲדָשׁ מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה .. מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
20 יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה
יִשְׁתָּ מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה מִדָּבָר חֲזָרָה

10
 15
 20

מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד .. שְׂכָרָם יָדָה שְׂכָרָה
 יָדָה מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד שְׂכָרָה
 דָּבָר יָדָה מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד .. מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 שְׂכָרָה מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד .. מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 5 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד .. מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 יָדָה מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 10 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 15 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 20 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד
 מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד מִמֶּנּוּ מִן הַיָּד

* Листовъ VI. 20 и 21 нѣтъ.

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

*
מאמר

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..
שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..
שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

שֶׁבַחְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ ..

וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ יֵלֵךְ ॥ יָבֵא מִצֵּדֶק מִשְׁמֶלֶךְ
 שִׁיבֵם חֹמֶר עֲשֵׂה־בְּחַיִּים חֲסִידֵיךָ מִיִּשְׂרָאֵל
 יֵבֵא מִשְׁמַלְמֶלֶךְ יֵבֵא מִשְׁמַלְמֶלֶךְ יֵלֵךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 יֵלֵךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ ॥ חֹמֶר חֲסִידֵי
 10 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ ॥ שִׁבֵם וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ ॥ וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 15 חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 20 וּמִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ
 מִשְׁמַלְמֶלֶךְ מִשְׁמַלְמֶלֶךְ חֲסִידֵי מִשְׁמַלְמֶלֶךְ

5 שכלה שחזקוהו בן שורק שורק בן וועלעס
 חר ופ. ויעלעס שורק שורק בן וועלעס
 * שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
 שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
 10 שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
 15 שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
 20 שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס
 (ש) שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס שורק בן וועלעס

שִׁבְעִים — חֲמֵשׁ עָשָׂר ..

וְעִשְׂרִים .. שֵׁשׁ שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ עָשָׂר ..

שֶׁשׁ יָמִים שֶׁשׁ עָשָׂר שָׁלֹשׁ עָשָׂר ..

לְכֹרֶם יִשְׁכַּר שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

חֲמֵשׁ עָשָׂר .. וְעִשְׂרִים עָשָׂר שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

שֶׁשֶׁשׁ .. יִשְׁכַּר — יִשְׁכַּר לְכֹרֶם יִשְׁכַּר

שֶׁשֶׁשׁ .. וְעִשְׂרִים שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

שֶׁשֶׁשׁ .. יִשְׁכַּר וְעִשְׂרִים שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

וְעִשְׂרִים .. חֲמֵשׁ עָשָׂר שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

חֲמֵשׁ עָשָׂר וְעִשְׂרִים שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר ..

10 וְעִשְׂרִים עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר חֲמֵשׁ עָשָׂר ..

יִשְׁכַּר עָשָׂר עָשָׂר וְעִשְׂרִים יִשְׁכַּר (.) שֶׁשֶׁשׁ

שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר ..

שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר עָשָׂר וְעִשְׂרִים

יִשְׁכַּר עָשָׂר עָשָׂר וְעִשְׂרִים שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

15 וְעִשְׂרִים עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר ..

שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר עָשָׂר

חֲמֵשׁ עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר ..

שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר ..

20 שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר ..

עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר .. שֶׁשֶׁשׁ עָשָׂר

יִשְׁכַּר .. עָשָׂר עָשָׂר עָשָׂר ..

שִׁבְעִים שָׁמַר שִׁבְעִים ..

חֲסִידֵי שִׁמְשֹׁן בְּחִסְדֵּיהֶם : יִצְחָק שָׁמַר
 זָכַר שִׁמְשֹׁן שָׁב : יִצְחָק שָׁמַר וְדָוִד
 יָבִיב : וְהַ חֶדֶר שָׁמַר שָׁב : יִצְחָק
 שִׁבְעִים שִׁמְשֹׁן בְּחִסְדֵּיהֶם : יִצְחָק שָׁמַר
 5 שִׁבְעִים : יִצְחָק שִׁבְעִים חֲסִידֵי זָכַר שִׁבְעִים
 יָבִיב : יִצְחָק שָׁב וְדָוִד : יִצְחָק
 יָבִיב וְהַ חֶדֶר שָׁב : יִצְחָק שָׁב
 שִׁבְעִים יָבִיב : יִצְחָק שָׁב וְדָוִד שִׁבְעִים יָבִיב ..
 שָׁב וְדָוִד יָבִיב שִׁבְעִים : וְהַ חֶדֶר שָׁב
 10 וְדָוִד : יִצְחָק שִׁבְעִים שִׁבְעִים יָבִיב שָׁב ..
 שָׁב יָבִיב חֲסִידֵי זָכַר וְדָוִד יָבִיב : שִׁבְעִים
 חֲסִידֵי שִׁמְשֹׁן בְּחִסְדֵּיהֶם : יִצְחָק שָׁב וְדָוִד
 שִׁבְעִים : יִצְחָק שָׁב וְדָוִד שִׁבְעִים .. חֲסִידֵי
 יָבִיב יִצְחָק שָׁב שִׁבְעִים חֲסִידֵי שָׁב :
 15 יִצְחָק שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים
 יָבִיב שִׁבְעִים שִׁבְעִים : יִצְחָק שָׁב וְדָוִד שָׁב
 וְהַ חֶדֶר שִׁבְעִים שִׁבְעִים יָבִיב יָבִיב חֲסִידֵי
 חֶדֶר שִׁבְעִים שִׁבְעִים יָבִיב יָבִיב חֲסִידֵי
 20 שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים .. שָׁב וְדָוִד
 שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים ..
 שָׁב יָבִיב שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים ..
 שָׁב יָבִיב שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים שִׁבְעִים ..

وہ صرحہ : ہنمیر یما ہنمیر

حمہ سہ سہلہ : ہرحہ ہنم

ہسہ ہنمیر ہنم ہنمیر ہنم

وہنم : صہہ ہنم

وہنم : صہہ ہنم وہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

صرحہ ہنم : ○ : ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

ہنم ہنم ہنم ہنم ہنم

[سرم و هکت —]

[سرم لکریک —]

[سرم پسرک —]

سرم پسرک حاکم حاکم حاکم حاکم

سرم پسرک حاکم حاکم حاکم حاکم

سرم پسرک حاکم حاکم حاکم حاکم

سرم پسرک حاکم حاکم حاکم حاکم

سرم پسرک حاکم حاکم حاکم حاکم

سرم پسرک حاکم حاکم حاکم حاکم

* F. W. K. Muller, Uigurica p. 11 (T. III. 84) A. d. K. P. A. d. W. 1908.

王經。一切諸佛常念觀察一切菩薩之所恭敬。一切天龍常所供養。及諸天衆常生歡喜。一切護世稱揚讚歎。聲聞獨覺皆共受持。悉能明照諸天宮殿。能與一切衆生殊勝安樂。止息地獄餓鬼傍生諸趣苦惱。一切怖畏悉能除殄。所有怨敵尋即退散。飢饉惡時。能令豐稔。疾病苦惱皆令蠲愈。一切災變百千苦惱咸悉消滅。世尊。是金光明最勝王經。能爲如是安隱利樂。饒益我等。惟願世尊。於大衆中。廣爲宣說。我等四王并諸眷屬。聞此甘露無上法味。氣力充實。增益威光。精進勇猛神通倍勝。世尊。我等四王修行正法。常說正法。以法化世。我等令彼天龍藥叉健闍婆阿蘇羅揭路荼俱弊茶緊那羅莫呼羅伽及諸人王。常以正法而化於世。遮去諸惡。所有鬼神吸入精氣無慈悲者。悉令遠去。世尊。我等四王與二十八部藥叉大將并與無量百千藥叉。以淨天眼過於世人。觀察擁護此瞻部洲。世尊。以此因緣我等諸王名。護世者。又復於此洲中。若有國王。被他怨賊常來侵擾。及多飢饉疾疫流行。無量百千災厄之事。世尊。我等四王。於此金光明最勝王經。恭敬供養。若有慈獨法師。受持讀誦。我等四王。共往覺悟勸請其人。時彼法師由我神通覺悟力故。往彼國界。廣宣流布是金光明微妙經典。由經力故。令彼無量百千衰惱災厄之事悉皆除遣。世尊。若諸人王於其國內。有持是經。茲獨法師至彼國時。當知此經亦至其國。世尊。

時彼國王應往法師處。聽其所說。聞已歡喜。於彼法師恭敬供養。深心擁護。令無憂惱。演說此經利益一切。世尊。以是經故。我等四王皆共一心護是人王及國人人民。令離災患。常得安隱。世尊。若有慈獨法師。尼師波索迦。鄒波斯迦。持是經者。時彼人王隨其所須。供給供養。無乏少。我等四王令彼國主及以國人。悉皆安隱。遠離災患。世尊。若有受持讀誦是經典者。人王於此供養恭敬尊重讚歎。我等當令彼王於諸王中。恭敬尊重最爲第一。諸餘國王共所稱歎。大衆聞已。歡喜受持。

金光明最勝王經卷第五

金光明最勝王經卷第六

大唐三藏沙門義淨奉

制譯

四天王護國品第十二

爾時世尊。開四天王恭敬供養金光明經。及能擁護諸持經者。讚言善哉善哉。汝等四王。已於過去無量百千萬億佛所。恭敬供養尊重讚歎。植諸善根。修行正法。常說正法。以法化世。汝等長夜於諸衆生。常思利益。起大慈心。願與安樂。以是因緣。能令汝等現受勝報。若有入王。恭敬供養此金光明最勝經典。汝等應當勤加守護。令得安隱。汝諸四王及餘眷屬。無量無數百千藥叉護是經者。即是護持去來現在諸佛正法。汝

等四王及餘天衆并諸藥叉與阿蘇羅。共開戰時。常得勝利。汝等若能護持是經。由經力故。能除衆苦。怨賊飢饉及諸疾疫。是故汝等。若見四衆受持讀誦此經王者。亦應動心共加守護。爲除衰惱。施與安樂。爾時四天王。即從座起。偏袒右肩。右膝著地。合掌恭敬。白佛言。世尊。此金光明最勝經王。於未來世。若有國土城邑聚落山林曠野。隨所至處。流布之時。若彼國王。於此經典。至心聽受。稱歎供養。并復供給受持。是經四部之衆。深心擁護。令離衰惱。以是因緣。我護彼王及諸人衆。皆令安隱。遠離憂苦。增益壽命。威德具足。世尊。若彼國王。見於四衆受持經者。恭敬守護。猶如父母。一切所須。悉皆供給。我等四王常爲守護。令諸有情無不尊敬。是故我等并與無量藥叉諸神。隨此經王所流布處。潛身擁護。令無留難。亦當護念。聽是經人諸國王等。除其衰患。悉令安隱。他方怨賊皆使退散。若有入王聽是經時。隣國怨敵與如是念。當具四兵。壞彼國土。世尊。以是經王威神力故。是時隣敵更有異怨。而來侵擾於其境界。多諸災變。疫病流行。時王見已。即嚴四兵。發向彼國。欲爲討罰。我等爾時當與眷屬。無量無數諸神。各自隱形。爲作護助。令彼怨敵自然降伏。尚不敢來至其國界。豈復得有兵戈相罰。爾時佛告四天王。善哉善哉。汝等四王。乃能擁護如是經典。我於過去百千俱胝

那庖多劫修諸苦行得阿耨多羅三藐三菩提證一切智。今說是法。若有入王受持。是經恭敬供養者。爲消衰患。令其安隱。亦復擁護城邑聚落。乃至怨賊悉令退散。亦令一切瞻部洲內所有諸王。永無衰惱。閼譯之事。四王當知。此瞻部洲八萬四千城邑聚落。八萬四千諸人王等。各於其國受諸快樂。皆得自在。所有財寶豐足。受用不相侵奪。隨彼宿因而受其報。不起惡念。貪求他國。咸生少欲利樂之心。無有鬪戰。繫縛等苦。其土人民。自生愛樂。上下和睦。猶如水乳情相愛重。歡喜遊戲。慈悲謙讓。增長善根。以是因緣。此瞻部洲安隱豐樂。人民熾盛。大地沃壤。寒暑調和。時不乖序。日月星宿。常度無虧。風雨隨時。離諸災橫。資財財寶。皆悉豐盈。心無慳鄙。常行慈施。具十善業。若人命終多生天上。增益天衆。大王。若未來世有諸人王。聽受是經。恭敬供養。并受持是經。四部之衆。尊重稱讚。復欲安樂饒益汝等。及諸眷屬。無量百千諸衆。又衆是故。彼王當當聽受是妙經王。由得聞此正法之水。甘露上味。增益汝等身心勢力。精進勇猛。福德威光。悉令充滿。是諸人王若能至心聽受是經。則爲廣大希有供養。供養於我釋迦牟尼應正等覺。若供養我。則是供養過去未來現在百千俱胝那庖多佛。若能供養三世諸佛。則得無量不可思議功德之聚。以是因緣。汝等應當擁護彼王后妃眷屬。令無衰惱。及宮宅神。常受安樂功德。

難思，是諸國土，所有人民，亦受種種五欲之樂，一切惡事皆令消殄。

爾時四天王白佛言：世尊於未來世，若有人王，樂聽如是金光明經，爲欲擁護自身，后妃王子，乃至內宮諸姝女等，城邑宮殿皆得第一不可思議最上歡喜寂靜安樂，於現世中，王位尊高，自在昌盛，常得增長，復欲攝受無量無邊難思福聚，於自國土，令無怨敵及諸憂惱災厄事者，世尊，如是人王，不應放逸令心散亂，當生恭敬至誠殷重，聽受如是最勝經王，欲聽之時，先當莊嚴最上宮室王所，愛重顯敞之處，香水灑地，散衆名花，安置師子殊勝法座，以諸珍寶而爲校飾，張施種種寶蓋幢幡，燒無價香，奏諸音樂，其王爾時當淨澡浴，以香塗身，著新淨衣，及諸璎珞，坐小卑座，不生高舉，捨自在位，離諸憍慢，端心正念，聽是經王。於法師所，起大師想，復於宮內后妃王子姝女眷屬，生慈愍心，喜悅相視，和顏軟語，於自身心大喜充滿，作如是念：我今獲得難思殊勝廣大利益，於此經王，盛興供養，既敷設已，見法師至，當起虔敬渴仰之心。

爾時佛告四天王：不應如是不迎法師，時彼人王，應著純淨鮮潔之衣，種種璎珞，以爲嚴飾，自持白蓋，及以香花，備整軍儀，盛陳音樂，步出城闕，迎彼法師，運想虔恭，爲吉祥事。四王，以何因緣，令彼人王親作，如是恭敬供養，由彼人王舉足下足，步步

即是恭敬供養承事尊重百千萬億那由多諸佛世尊。復得超越如是劫數生死之苦。復於來世如是劫數。當受輪王殊勝尊位。隨其步步。亦於現世福德增長。自在爲王。咸應難思衆所欽重。當於無量百千億劫人天受用七寶宮殿。所在生處。常得爲王。增益壽命。言詞辯。人天信受。無所畏懼。有大名稱。咸共瞻仰。天上人中受勝妙樂。獲大力勢。有大威德。身相奇妙。端嚴無比。值天人師。遇善知識。成就具足。無量福聚。四王當知。彼諸人王。見如是等種種無量功德利益。故應自往奉迎法師。若一踰繕那。乃至百千踰繕那。於說法師應生佛想。還至城已。作如是念。今日釋迦牟尼如來應正等覺入我宮中。受我供養。爲我說法。我聞法已。卽於阿耨多羅三藐三菩提。不復退轉。卽是值遇百千萬億那由多諸佛世尊。我於今日。卽是種種廣大殊勝上妙樂具。供養過去未來現在諸佛。我於今日。卽是永拔娑摩王界地獄餓鬼傍生之苦。便爲已種無量百千萬億轉輪聖王釋梵天主善根種子。當今無量百千萬億衆生。出生死苦。得涅槃樂。積集無量無邊不可思議福德之聚。後當眷屬及諸人民皆蒙安隱。國土清泰。無諸災厄。毒害惡人他方怨敵。不來侵擾。遠離憂患。四王當知。時彼人王。應作如是尊重正法。亦於受持是妙經典。茲得悉弔尼鄔波索迦鄔波斯迦。供養恭敬尊重讚歎。所獲善根。先以勝福。施與汝

爾時四天王自佛言世尊。若有入王能作如是恭敬正法聽此經王。并於四衆持經之人。恭敬供養尊重讚歎時彼人王欲爲我等生歡喜故。當在一邊近於法座香水灑地。散衆名花安置處所。設四王座。我與彼王共聽正法。其王所有自利善根。亦以福分施及我等世尊。時彼人王請說法者昇座之時。便爲我等燒衆名香。供養是經世尊。時彼香煙於一頃上昇虛空。卽至我等諸天宮殿。於虛空中變成香蓋。我等天衆聞彼妙香。香有金光照耀。我等所居宮殿。乃至梵宮及以帝釋。大辯才天。大吉祥天。堅牢地神。正了知大將。二十八部諸衆叉神。大自在天。金剛密主。寶賢大將。訶利底母。五百眷屬。無熱惱池龍王。大海龍王所居之處。世尊如是等衆。於自宮殿見彼香煙一利那頃變成香蓋。聞香芬馥觀色光明。遍至一切諸天神宮。佛告四天王是香光明。非但至此宮殿變成香蓋放大光明。由彼人王手擎香鉢燒衆名香供養經時。其香煙氣於一頃遍至三千大千世界。百億日月。百億丈高山。百億四洲。於此三千大千世界一切天龍藥叉健闍婆阿蘇羅揭路。荼緊那羅。莫呼洛伽宮殿之所於虛空中充滿而住。種種香煙變成。

爾時十方有百千俱胝那更多。無量無數恒河沙等諸佛剎土。彼諸剎土。一切如來異口同音。於法座上。讚彼法師言。善哉善哉。善男子。汝於來世。以精勤力。當修無量百千苦行。具足資糧。超諸聖衆。出過三界爲最勝尊。當坐菩提樹王之下。殊勝莊嚴。能救三千大千世界有緣衆生。善能摧伏可畏形儀諸魔軍衆。覺了諸法最勝清淨甚深。無上正等菩提。善男子。汝當坐於金剛之座。轉於無上諸佛所。讚十二妙行甚深法輪。能擊無上最大法鼓。能吹無上極妙法螺。能建無上殊勝法幢。能然無上極明法炬。

能降無上甘露法雨，能斷無量煩惱怨結，能令無量百千萬億那由多有情，渡於無涯可畏大海，解脫生死無際輪迴，值遇無量百千萬億那由多佛。

爾時四天王復自佛言：世尊，是金光明勝王經，能於未來現在成就如是無量功德，是故人王。若得聞是微妙經典，即是已於百千萬億無量佛所種諸善根。於彼人王我當護念，復見無量福德利故。我等四王及餘眷屬無量百千萬億諸神，於自宮殿見是種種香煙雲蓋神變之時，我當隱蔽不現其身，爲聽法故。當至是王清淨嚴飾所止宮殿講法之處，如是乃至梵帝釋、大辯求天、大吉祥天、堅牢地神，正了知神、大將、二十八部諸藥叉神，大自在天、金剛密主、寶賢大將、訶利底母、五百眷屬、無熱惱池龍王、大海龍王、無量百千萬億那由多諸天藥叉，如是等衆爲聽法故，皆不現身。至彼人王殊勝宮殿莊嚴高座說法之所，世尊，我等四王及餘眷屬藥叉諸神，皆當一心共彼人王爲善知識。因是無上大法施主，以甘露味充足於我，是故我等擁護是王，除其衰患，令得安隱。及其宮殿城邑國土，諸惡災變悉令消滅。爾時四天王俱共合掌自佛言：世尊，若有入王於其國土，雖有此經，未嘗流布，心生捨離，不樂聽聞，亦不供養尊重讚歎，見四部衆持經之人，亦復不能尊重供養，遂令我等及餘眷屬無量諸天，不得聞此甚深妙法，背甘露味，失正法流，無有

六六五 金光明最勝王經卷第六

與其安樂如是禮已。次誦。薛室羅末卒。天
王如意末尼寶心神呪施。衆生隨意安樂。
爾時多聞天王。即於佛前說如意末尼寶心
呪曰。

南誦曷喇恒娜。相喇夜。野引。南誦薛室羅
末卒引也。

莫訶囉闍引也。恒姪他。四張四張。蘇母
蘇母。折茶茶。茶。折囉折囉。薩囉薩囉。

羯囉羯囉。枳哩枳哩。矩哩矩哩。母哩母
哩。主囉主囉。婆大也。頌食。我名某甲。

呢店頌他。達達。觀莎詞。南誦薛室羅末
卒也。莎詞囉那歌也。莎詞。曼奴喇他。針喇肺
喇。迦引也。莎詞。

受持呪時。先誦千遍。然後於淨室中。羅摩
塗地。作小壇場。隨時飲食。一心供養。常
然妙香。令烟不絕。誦前心呪。晝夜繫心。

惟自耳聞。勿令他解。時有薛室羅末卒王
子名。禪賦師。現童子形。來至其所。問言。

何故須喚我父。即可報言。我爲供養三寶。
事須財物。願當施與。時禪賦師聞是語已。

即還父所。白其父言。今有善人。發至誠
心。供養三寶。少乏財物。爲斯請召。其父

報曰。汝可速去。日日與彼一百。迦利沙波
拏。此是根本梵音。目只隨而隨。方不。定。或。是。貝。或。

拏。是。金。銀。銅。鐵。等。錢。然。摩。揭。陀。現。今。通。用。一。迦。利。沙。
波。拏。有。一。千。六。百。員。錢。雖。然。可。以。准。知。若。有。物。值。錢。處。不。定。

若。人。持。呪。得。成。就。者。獲。物。之。時。自。知。其。數。有。本。云。每。日。與。一。
百。兩。那。羅。即。金。錢。也。乃。至。盡。形。日。當。得。西。方。求。者。多。有。

神。除。不。至。心。也。
其持呪者。見是相已。知事得成。當須獨
處淨室。燒香而臥。可於床邊置一香篋。每
至天曉。觀其篋中。獲所求物。每得物時。

當日即須供養三寶。香花飲食。兼施貧乏。
皆令罄盡。不得停留。於諸有情。起慈悲
念。勿生瞋誑詭害之心。若起瞋者。即失神
驗。當可護心。勿令瞋恚。又持此呪者。於
每日中。憶我多聞天王。及男女眷屬。稱揚讚
歎。恒以十善。共相資助。令彼天等。福力增
明。衆善普臻。證菩提處。彼諸天衆。見是事
已。皆大歡喜。共來擁衛。持呪之人。又持呪
者。壽命長遠。經無量歲。永離三塗。常無災
厄。亦令獲得如意寶珠。及以伏藏。神通自
在。所願皆成。若求官榮。無不稱意。亦解
一切禽獸之語。

世尊。若持呪時。欲得見我自現者。可
於月八日或十五日。於白雲上。畫佛形
像。當用木膠雜彩。莊飾其畫像。人爲受
八戒。於佛左邊。作吉祥天女像。於佛右邊
作我多聞天王像。并畫男女眷屬之類。安置
座處。咸令如法。布列花彩。燒香名香。然
燈。續明晝夜無歇。上妙飲食。種種珍奇。發
殷重心。隨時供養。受持神呪。不得輕心。
請召我。時應誦此呪。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

guru bala bala suśuddhi hana hana
mapikanaka vajravaiḍūrya muktikā-
lamkṛta śarīrāya sarvasattvā (nām)
hitakāma Vaiśramanāśīya devipra-
dhāya ehy ehi mavilamba ghurṇa
ghurṇa prasāya prasāya dadhahi ma-
ma amakanamaya darsana-kāmasya
darśanan mama mana pariharadha
(ra) ya svāhā. ①利二一②③ ④那
十(引)夾註⑤⑥ ⑦也十(一)夾註⑧
⑨讚二無⑩ ⑪引十(下同)⑫⑬
⑭寧二寧⑮⑯ ⑰多⑱ ⑲迦
十(引)夾註⑳㉑ ㉒寧十(引)夾註
㉓㉔ ㉕寧二寧㉖㉗ ㉘寧二寧
㉙㉚ ㉛反二切㉜ ㉝寧二寧
㉞且二具㉟

南誦室利健那也。勃陀引也。南誦
薛室羅末卒也。藥叉囉闍引也。莫訶囉闍
阿地囉闍也。南誦室哩耶奇。莫訶提摩引
奇。但姪他。恒囉恒囉。咄囉咄囉。末囉
末囉。摩囉吐。摩囉吐。漢娜漢娜。末尼
羯囉迦。跋折囉。跋折囉。目底迦。訶訶。摩
訶。設喇囉。蒲引。薩婆。薩婆。訶訶。迦摩
薛室羅末卒。室喇夜提鼻。跋囉婆也。

①(天)一② ③Namo ratnatrayāya namo Vaiśramanāya mahārājāya tadyathā śīni śīni sūmu sūmu capḍa capḍa care care sa-
ra sara kara kara kīri kīri kuru kuru muru muru curu curu sīdāya (dharma) ātmanam nityam antara dhātu svāhā; namo Vaiś-
ramanāya svāhā dhanādāya svāhā mancratha paripūrikāya svāhā. ④野引一引也⑤⑥ ⑦茶二茶⑧⑨ ⑩根二根⑪ ⑫摩。Go-
maya. ⑬然二然⑭ ⑮譯賦師。Sainisi.依西藏譯。梵本缺此部分 ⑯迦利沙波拏。Kāṣapaṇa. ⑰推二推⑱ ⑲下同 ⑳日只二見㉑
見日② ㉒定二足⑳ ㉓波拏二波拏㉔ ㉕至二志㉖ ㉗至心二志心㉘ ㉙星二星㉚ ㉛推二推㉜ ㉝下同 ㉞日只二見㉟ ㊱Namah S-
ri-kṛpāya buddhāya namo Vaiśramanāya yakṣarājāya mahārājāya nanaḥ śrīye mahādevye tadyathā tara tara turu

遂是人爲除災厄。亦復令此持金光明最勝王經流通之者。及持呪人。於百步內光明照燭。我之所有千藥。又神亦常侍衛隨欲。驅使無不遂心。我說。實言。無有虛誑。惟佛證知。時多聞天王。說此呪已。佛言。善哉。天王。汝能破裂一切衆生貧窮苦網。令得富樂。說是神呪。復令此經廣行於世。時四天王俱從座起。偏袒一肩。頂禮雙足。右膝著地。合掌恭敬。以妙伽他。讚佛功德。

佛面猶如淨滿月。亦如千日放光明。目淨脩廣若青蓮。齒白齊密猶珂雪。佛德無邊如大海。無限妙寶積其中。智慧德水鎮恒盈。百千勝定咸充滿。足下輪相皆嚴飾。穀輶千輻悉齊平。手足。腕網遍莊嚴。猶如鵝王相具足。佛身光顯等金山。清淨殊特無倫匹。亦如妙高功德滿。故我稽首佛山王。相好如空不可測。逾於千月放光明。皆如焰幻不思議。故我稽首心無著。爾時四天王讚歎佛已。世尊亦以伽他而答之曰。

此金光明最勝經。無上十力之所說。汝等四王常擁護。應生勇猛不退心。此妙經寶極其深。能與一切有情樂。由彼有情安樂故。常得流通瞻部洲。於此大千世界中。所有一切有情類。饑寒傍生及地獄。如是苦趣悉皆除。住此南洲諸國王。及餘一切有情類。

由經威力常歡喜。亦使此中諸有情。賴此國土弘經故。若人聽受此經王。國土豐樂無違諍。能令他方賊退散。由此最勝經王力。如寶樹王在宅內。最勝經王亦復然。譬如澄潔清冷水。最勝經王亦復然。如人室有妙寶篋。最勝經王亦復然。汝等天主及天衆。若能依教奉持經。現法十方一切佛。見有讀誦及受持。若有能聽此經。常有百千藥叉衆。於此世界諸天衆。悉共聽受此經王。若人聽受此經王。增益一切人天衆。爾時四天王聞是頌已。歡喜踊躍。白佛言。世尊。我從昔來未曾得聞如是甚深微妙之法。心生歡喜。涕淚交流。舉身戰動。證不思議希有之事。以天曼陀羅花摩訶曼陀羅花。而散佛上。作是殊勝供養佛已。白佛言。世尊。我等四王各有五百藥叉眷屬。當當處處擁護。是經及說法師。以智光明而爲助。若於此經。所有句義。忘失之處。我皆令彼憶念不忘。并與陀羅尼殊勝法門。令得具足。復欲令此最勝經王所在之處。爲諸衆生廣宜流布。不速隱沒。爾時世尊。於大衆中。說是法時。無量衆生。皆得大智聰敏辯才。攝受無量福德之聚。離諸憂惱。發喜樂心。善明衆論。登出離道。不復退轉。速證菩提。

金光明最勝王經卷第六

金光明最勝王經卷第七

大唐三藏沙門義淨奉 制譯

無染著陀羅尼品第十三

爾時世尊。告具壽舍利子。今有法門。名無染著陀羅尼。是諸菩薩所修行法。過去菩薩之所受持。是菩薩母。說是語已。具壽舍利子。白佛言。世尊。陀羅尼者。是何句義。世尊。陀羅尼者。非方處。非非方處。作是語已。佛告舍利子。善哉善哉。舍利子。汝於大乘。已能發起。信解大乘。尊重大乘。如汝所說。陀羅尼者。非方處。非非方處。非法非非法。非過去。非未來。非現在。非事。非非事。非緣非非緣。非行非非行。無有法生亦無法滅。然爲利。益諸菩薩故。作如是說。於此陀羅尼功用。正道理趣勢力安立。即是諸佛功德。諸佛禁戒諸佛所學。

○寶言○實語○ ○天王○大王○ ○後○後○ ○說○說○ ○法○法○ ○(卷第七)○ ○起○起○ ○經○經○ ○說○說○ ○Jambalvipa. ○法○法○ ○(卷第七)○ ○起○起○ ○經○經○ ○說○說○

CHÜAN 6

XII. DIE BESCHÜTZUNG DES LANDES DURCH DIE VIER HIMMELSKÖNIGE

Nachdem zu jener Zeit der Erhabene gehört hatte, dass die vier Himmelskönige dem Goldglanz-Sūtra Huldigung und Ehrung erwiesen und alle die beschützten und beschirmten, die das Sūtra festhielten, pries er sie und sprach:

„Gut so, gut so, ihr vier Könige, ihr habt den vergangenen unermesslich (vielen) Hunderttausenden von Milliarden von Buddhas Huldigung und Ehrung erwiesen, sie hochgeachtet und gepriesen und (dadurch) die Wurzeln der guten (Werke) erzeugt, den rechten *dharma* ausgeübt, immerdar den rechten *dharma* verkündet, mit dem *dharma* die Welt bekehrt. Ihr habt (darum) lange Zeit immerdar der Wesen gedacht und sie gefördert und ein Herz des grossen Mitgefühls erstehen lassen, und weil ihr Wohlergehen zu spenden gelobt habt, aus diesem Grunde habt ihr nunmehr Vergeltung (dieser guten Taten) empfangen.

Wenn ein Menschenkönig diesem hervorragendsten Sūtra-Text Goldglanz Huldigung und Ehrung erweist, dann sollt ihr bemüht sein, ihn sorgsam zu beschützen, und ihn Wohlergehen erlangen lassen. Wenn ihr, die vier Könige samt eurem übrigen Gefolge und den unermesslich (vielen) und unzähligen Hunderttausenden von Yakṣas, dieses Sūtra beschützt und dadurch den rechten *dharma* der vergangenen, zukünftigen und gegenwärtigen Buddhas
427 C beschützt, dann werdet ihr, die vier Könige samt den übrigen Götterscharen, den Yakṣas und den Asuras, zur Zeit von Kämpfen immerdar siegreichen Nutzen erlangen. Wenn ihr dieses Sūtra beschützt und festhaltet, dann werdet ihr durch die Kraft des Sūtra die vielen Nöte, die Widersacher, die Hungersnöte und Seuchen beseitigen. Wenn ihr daher seht, dass die vier Gemeinden ¹⁾ diesen Sūtra-König annehmen, festhalten, lesen und rezitieren, dann sollt ihr auch eifrigen Sinnes sie sorgsam beschützen, ihre Bedrängnisse beseitigen und ihnen Wohlergehen gewähren.”

¹⁾ Mönche, Nonnen, Laienbrüder und Laienschwestern.

Zu jener Zeit erhoben sich die vier Himmelskönige von ihren Sitzen, entblössen die rechte Schulter, stellten das rechte Knie auf die Erde, legten die hohlen Handflächen zur Verehrung aneinander und sprachen zu Buddha:

„Erhabener, zu welcher Stätte auch immer, zu Ländern, Städten, Dörfern, Flecken, Bergen, Wäldern oder Einöden, dieser ganz ausgezeichnete Sūtra-König Goldglanz in zukünftigen Zeitaltern hingelangt und wann er sich dort ausbreitet, wenn dann jener Landeskönig diesen Sūtra-Text mit aufmerksamem Herzen anhört, festhält, preist, ehrt und weiterhin die Scharen der vier Klassen, die dieses Sūtra anhören und festhalten, mit dem Nötigen versorgt, sie mit aufrichtigem Herzen beschützt, sie von Bedrängnissen und Leiden frei sein lässt, dann werden wir aus diesem Grunde jenen König und die Menschen alle schützen, ganz für ihr Wohlergehen (sorgen), sie völlig von Kummer und Leiden befreien, ihre Lebenszeit mehren und sie mit Machtglanz ausstatten.“

Erhabener, wenn jener Landeskönig sieht, dass die vier Gemeinden das Sūtra fest annehmen, und er sie dann (deswegen) ehrt und beschirmt und sie, wie Eltern (es tun), mit allem, was sie wünschen, völlig ausstattet, dann werden wir, die vier Himmelskönige, ihn innerdar beschirmen und veranlassen, dass unter den Wesen keines ist, das ihn nicht hochachtet. Und darum werden wir samt den unermesslich (vielen) Yakṣas und göttlichen Wesen, wo immer dieses Sūtra sich verbreitet, unter Verbergung unserer Körper ihn beschützen und beschirmen und veranlassen, dass keine Schwierigkeiten mehr vorhanden sind. Auch werden wir der Menschen und der Könige, die dieses Sūtra anhören, gedenken und sie beschützen und (dadurch) ihr Ungemach beseitigen und sie alle Wohlergehen erlangen lassen und ihre Widersacher aus anderen Gegenden zur Umkehr zwingen und zerstreuen.

Wenn zur Zeit, in der der Menschenkönig dieses Sūtra anhört, seine Feinde aus dem benachbarten Lande diesen Gedanken haben: 'Wir wollen mit dem viergliedrigen Heere jenes Land bekriegen', dann werden, Erhabener, infolge der majestätischen Kraft dieses Sūtra ihrerseits die anderen Feinde (jenes) benachbarten Feindes kommen und ihn heimsuchen, und in dem Lande werden sich Missgeschicke und Seuchen verbreiten, und wenn dann der König dies gesehen hat und (daraufhin) sein viergliedriges Heer aufstellt und es gegen jenes Land entsendet in dem Wunsche, es zu

bekämpfen und zu unterwerfen¹⁾, dann werden wir samt unserem Gefolge, den unermesslich und unbegrenzt (vielen) Yakṣas und göttlichen Wesen, einzeln unter Verbergung unserer eigenen Gestalt (dem König) Schutz und Hilfe gewähren und veranlassen, dass jene Feinde ganz von selbst²⁾ zu Fall kommen und es nicht mehr wagen, in sein Landesgebiet zu kommen; wie sollte es dann überhaupt noch möglich sein, dass sie es mit Soldaten und Waffen bekämpfen!

Zu jener Zeit sprach Buddha zu den vier Himmelskönigen:

„Gut so, gut so, ihr vier Könige, dass ihr in dieser Weise den Sūtra-Text behütet und beschützt. Ich habe in vergangenen Hunderttausenden von Milliarden von *kalpas* vielerlei Mühseligkeiten auf mich genommen und (dadurch) die *anuttarasamyakṣambodhi* erlangt, das Allwissen erhalten und verkünde jetzt diesen *dharma*: Wenn ein Menschenkönig dieses Sūtra fest annimmt und ihm Huldigung und Ehrung erweist, dann (will ich) seine Missgeschicke zerstreuen und ihn Wohlergehen (erlangen) lassen; auch die Städte, Dörfer und Flecken (will ich) behüten und beschützen, sogar seine Feinde alle zur Umkehr zwingen und zerstreuen und auch veranlassen, dass sämtliche Könige, die sich in *Jambudvīpa* befinden, niemals mehr Bedrängnisse, Kämpfe und Streitigkeiten haben.“

Ihr vier Himmelskönige, ihr sollt wissen: Von den 84000 Menschenkönigen in den 84000 Städten, Dörfern und Flecken dieses *Jambudvīpa* wird ein jeder einzeln in seinem Lande das Glück des Lebensgenusses empfangen und die Machtvollkommenheit erhalten. Was an Schätzen und Kleinodien vorhanden ist, wird er in reichlicher Weise geniessen, ohne dass sie es sich einander entreissen. Gemäss jener Ursache (aus den) früheren (Existenzen) werden sie die Vergeltung davon empfangen, keine bösen Gedanken erstehen lassen und nicht begierlich nach den anderen Ländern streben. Alle werden sie bei geringen Wünschen ein Herz der Freude am Helfen entstehen lassen, und es wird keine Nöte an Kämpfen, Streit, Fesseln usw. geben. Das Volk, das in ihrem Lande wohnt, wird ganz von selbst Freude empfangen³⁾. Hoch und niedrig werden

¹⁾ Dem tib. *chas-te gñom-par bgyid-pa*, 'ausziehen und unterwerfen', entspricht die Variante 討伐 besser als 討罰.

²⁾ Statt 自然愛樂 mit der Variante 自然愛樂, dem im Tib. *ran-bzin-gyis bde-ba myoñ-bar 'gyur* entspricht.

friedlich zusammen harmonieren, und wie wenn Wasser und Milch (sich mischen), werden sie in ihrem Herzen sich einander lieben und achten; sie werden mit Freuden sich belustigen, Mitgefühl und Wohlwollen (an den Tag legen) und (auf diese Weise) die Wurzeln der guten (Werke) mehren. Aus diesem Grunde werden auf diesem *Jambudvīpa* Wohlergehen und reiche Freude sein; das Volk wird sehr zahlreich sein; die grosse Erde wird fruchtbarer Boden sein ¹⁾; Kälte und Hitze werden in rechter Harmonie und die Zeiten nicht in verkehrter Ordnung sein. Sonne, Mond und Konstellationen werden in ihren regelmässigen Bahnen keinen Fehler aufweisen ²⁾; Wind und Regen werden ihrer Zeit gemäss (auftreten); (die Wesen) werden von Missgeschicken frei bleiben; Eigentum, Schätze und Kleinodien werden in reicher Fülle sein; ohne Geiz und Habgier im Herzen werden (die Menschen) immer Freigebigkeit ³⁾ ausüben; sie werden mit den zehn guten Taten ⁴⁾ ausgestattet sein. Wenn diese Menschen dahinscheiden, so werden sie zum grossen Teil in den Himmeln (wieder)geboren werden und (so) die Menge der Götter vermehren.

Ihr grossen Könige, wenn in zukünftigen Weltaltern Menschenkönige da sind, die dieses Sūtra anhören und annehmen ⁵⁾, ihm Huldigung und Ehrung erweisen und die vier Gemeinden, die dieses Sūtra annehmen, hochachten und preisen ⁶⁾ und wenn ihr ferner wünscht, euch und euer Gefolge, die unermesslich (vielen) Hunderttausende von Yakṣa-Mengen, Wohlergehen (erlangen zu lassen) und in hohem Masse zu fördern, dann soll darum dieser König immerdar diesen wunderbaren Sūtra-König anhören und annehmen. Dadurch, dass er das Wasser dieses rechten *dharma* hört, diesen

¹⁾ 沃壤, Tib. *miñu dan ldan-pa*; S. 235, 26; 236, 23 steht für den chinesischen Ausdruck im Tib. besser: *beñd dan ldan-pa*, 'saftig'.

²⁾ 常度無虧, Tib. *shon-gyi gnas-las 'pho-zin 'gyur-ba med-par 'gyur*, 'werden von ihrem früheren Platz nicht wechseln'. Vgl. S. 309, Str. 77.

³⁾ Mit der Variante ist 惠施 ('Freigebigkeit', Tib. *shyin-pa*) statt 慧施 zu lesen.

⁴⁾ Vgl. S. 86, Anm. 4.

⁵⁾ 受; im Tib. steht *yons-su bsrus-pas*, 'beschützen'.

⁶⁾ Im Tib. folgt noch '*dod-pa* (vgl. '*dod-na*, S. 171, 30, das im Chinesischen keine Entsprechung hat): ... hochachten und zu preisen wünscht'. Der Aufbau des ganzen Satzes ist inhaltlich nicht recht klar.

ausgezeichneten Geschmack des Nektars, wird er die Stärke eures Körpers und Geistes mehren und veranlassen, dass ihr Energie besitzt, dass euer Heldenmut, eure Verdienste und euer Machtglanz ganz voll werden.

Wenn diese Menschenkönige mit ganzem Herzen dieses Sūtra anhören und annehmen, dann huldigen sie mit dieser erhabenen und kostbaren Huldigung mir, dem Śākyamuni, dem vollkommen Erleuchteten; wenn sie mir huldigen, dann huldigen sie den vergangenen, zukünftigen und gegenwärtigen hunderttausend *asaṃkhyeyas* von Buddhas; wenn sie den Buddhas der drei Zeiten huldigen, dann werden sie eine Fülle von unbegrenzten und unerdenklichen Verdiensten erlangen. Aus diesem Grunde soll ihr jenen König, die Königin und das Gefolge beschützen und veranlassen, dass sie keine Bedrängnisse und Leiden haben, dass ferner die (Schutz-)Gottheiten der Residenz immerdar Wohlergehen empfangen ¹⁾; dann werden Verdienste schwer ausdenken sein, die Leute, die in den Landesgebieten wohnen, werden die mannigfaltigen Freuden der fünf Luste ²⁾ empfangen, und alle bösen Dinge werden gänzlich zur Ruhe kommen.

Zu jener Zeit sprachen die vier Himmelskönige zu Buddha: „Erhabener, wenn in zukünftigen Weltaltern ein Menschenkönig da ist, der Freude daran hat, dieses Goldglanz-Sūtra anzuhören, und der sich selbst, die Königin, die Prinzen (und den übrigen Hofstaat) bis zu den Frauen des Harems zu schützen und zu schirmen wünscht und (wünscht), dass die Städte, Dörfer und die Residenz höchste, unerdenkliche Freude, Ruhe und Wohlergehen erlangen und dass während des gegenwärtigen Weltalters sein Königtum sich hält und gross wird, seine Machtvollkommenheit

¹⁾ Nach dem Tib., dem wir bei der Übersetzung gefolgt sind, ist der Satz damit zu Ende. Er ist im Tib. als konditionaler Vordersatz (*'god-par byed-na*) zum folgenden Satz gedacht. Nach der Setzung der japanischen Lesesezeichen ist die Auffassung eine andere: '... dass ferner die (Schutz-)Gottheiten der Residenz immerdar Wohlergehen empfangen und die Verdienste schwer ausdenken sind. Die Leute, die in den Landesgebieten wohnen, werden (dann) auch ...'.

²⁾ 五欲之樂, Str. *pañcākāma-guṇa*. Es handelt sich um die Freuden der fünf Sinne: Gestalt, Ton, Geruch, Geschmack und Berührung. Vgl. auch Mvy 5378, wo jedoch keine Aufzählung gegeben ist. Im *CHIAO-SHENG PA-SHU* (Chüan 5, S. 3b) findet sich noch eine andere Aufzählung: Schätze, (schöne)

gedeiht und sich beständig mehrt, und wenn er ferner wünscht, sich eine unermessliche, unbegrenzte und schwer auszuwendende Fülle von Glück anzusammeln und zu erhalten und in seinen eigenen Landgebiete keine Widersacher, keinen Kummer, keine Leiden und kein Missgeschick zu haben, Erhabener, ein solcher Menschenkönig darf keine Selbstsucht zeigen und sein Herz nicht in Unordnung gelangen lassen, er soll Ehrung erweisen und in voller Aufrichtigkeit und hoher Achtung den derartigen ganz ausgezeichneten Sūtra-König anhören und annehmen. Zu der Zeit, in der er ihn zu hören wünscht, soll er zuvor (in) seiner ganz ausgezeichneten Residenz einen weithin sichtbaren Platz, der ihm lieb ist, ausschmücken, den Boden mit duftendem Wasser besprengen¹⁾, vielerlei prächtige Blumen ausstreuen, dort einen ganz hervorragenden *dharmā*-Löwenthron aufstellen, ihn mit Kleinodien ausstatten, mannigfaltige Kleinodien-Sonnenschirme, -Banner und -Fahnen aufrichten, unschätzbare Wohlgerüche anzünden und Musikinstrumente ertönen lassen. Der König dieses Landes soll dann ein reines Bad nehmen, mit Wohlgerüchen seinen Körper salben, neue reine Kleider und Perlenketten anlegen, sich auf einen kleinen und niedrigen Sitz setzen, keine hochmütigen (Gedanken) hegen, seine Stellung als Selbstherrscher beiseite lassen, sich von Stolz freihalten, sein Herz in rechtem Gedanken ausrichten und dann diesen Sūtra-König anhören. In Beziehung auf den *dharmā*-Lehrer muss er (in sich) das Bewusstsein von einem grossen Lehrer erstehen lassen. Und weiter soll er gegenüber der Königin in seiner Residenz, den königlichen Prinzen, den Haremsfrauen und dem Gefolge ein Herz von Mitgefühl und Mitleid zeigen; (sie sollen) in Freude aufeinander blicken und mit freundlicher Miene sanft reden. In seinem eigenen Körper und Herzen muss er von grosser Freude ganz durchdrungen sein; er soll so denken: 'Ich werde jetzt einen schwer auszuwendenden, ganz ausgezeichneten und erhabenen Gewinn erlangen'. So soll er diesem Sūtra reiche Huldigung zuteil werden lassen. Wenn er dann (alles) vorbereitet hat und den *dharmā*-Lehrer hinkommensieht, dann soll er ein Herz von höchster Achtung und grösster Ehrerbietung erstehen lassen."

¹⁾ Im Tib. ist der Satz etwas anders konstruiert: 'Zu der Zeit, in der er den *dharmā* anzuhören wünscht, soll er zuvor die dem König liebe, ganz ausgezeichnete Residenz schmücken und an einem sichtbaren Platz duftendes Wasser sprengen' usw.

Zu jener Zeit sprach Buddha zu den vier Himmelskönigen:

„Man darf auf keinen Fall versäumen, dem *dharmā*-Lehrer in dieser Weise (zur Bewillkommung) entgegenzugehen: in dieser Zeit soll der Menschenkönig ganz *feine* und ganz neue Kleider und mannigfaltige Perlenketten anlegen¹⁾ und sich damit schmücken. Er selbst soll einen weissen Sonnenschirm und wohlriechende Blumen nehmen, sein Heer bereit machen, in reichlichem Masse Musikinstrumente arrangieren, zu Fuss aus dem Stadtor herausziehen, jenem *dharmā*-Lehrer entgegengehen (und) um des Segens willen auf höchste Ehrung bedacht sein¹⁾.

Ihr vier Könige, aus welchem Grunde soll jener Menschenkönig veranlasst werden, persönlich eine derartige Huldigung und Ehrung zu erweisen? Indem jener Menschenkönig seinen Fuss hebt und 428 C niedersetzt, so ist das bei jedem Schritt dasselbe, als wenn er hunderttausend Billionen der Buddhas, der Erhabenen, Huldigung entgegenbringt, und er wird dann eine ebenso grosse Zahl von *kalpas* über die Nöte des Saṃsāra hinwegkommen. Und weiter: Im zukünftigen Weltalter soll er eine ebenso grosse Zahl von *kalpas*, die ganz ausgezeichnete Stellung als *cakravartin*-König erhalten. Seinen einzelnen Schritten entsprechend werden sich auch im gegenwärtigen Zeitalter seine Verdienste mehren; als Selbstherrscher wird er die Königs(herrschaft) ausüben; sein Einfluss²⁾ wird

¹⁾ Übersetzung des letzten Satzteiles nicht sicher. Den Ausdruck **運想** verstehe ich im Sinne von **運意**, das im Japanischen mit *kōfu suru* ('planen') oder *kangaru* ('denken an') erklärt wird. Im Tib. ist die Auffassung eine andere: *lha-sis-kyi dños-po lhab-par lya-bai phyir gus-pai 'du-ses lskyed-nas*; hier wird **想** mit 'du-ses (Skr. *saṃjñā*, 'Bewusstsein') wiedergegeben und in Verbindung mit **運** (*laskyed-po*) übersetzt: 'nachdem er, um die Quintessenz (*dños-po* = **事**) des Segens (oder 'Glückes', Skr. *maṅgala*) zu erlangen, das Bewusstsein der Verehrung erzeugt hat'. Das letzte ist wohl so zu verstehen, dass der *dharmā*-Lehrer das Bewusstsein der Ehrung seitens des Königs hat. Es ist jedoch schwierig, diese tibetische Auffassung mit der Wortfolge im Chinesischen in Einklang zu bringen. — Inhaltlich vergleiche man zum Ganzen die Schilderung des Empfanges des Mönches MAHAKĀTYĀYANA durch den König UDRĀYANA und die Schilderung der Einholung des Buddhahabildes im Divyāvadāna, S. 559, 12 ff. und 547, 20 ff. (Nobels, Udrāyana, I, S. 60, 56 ff.).

²⁾ Unsicher; **感應** hat auch die Bedeutung 'angemessene Vergeltung' und wird wohl in diesem Sinne im Tibetischen verstanden (*nyam-par*

schwer auszudenken sein; die vielen (Leute)¹⁾ werden ihm hoch achten; unermesslich (viele) Hunderttausende von Millionen von *kalpas* lang wird er in den von Menschen und Göttern genossenen Palästen der sieben Kleinodien bei jeder (Wieder)geburt wohnen und immerdar die Königs(herrschaft) ausüben; er wird seine Lebenszeit mehren; durch die Wirkungskraft seiner Rede wird er bei Menschen und Göttern Vertrauen finden; es wird nichts geben, was ihn in Schrecken setzt; er wird grossen Ruhm besitzen; alle werden mit Ehrerbietung auf ihn blicken; unter den Göttern und unter den Menschen wird er ausgezeichnete Freude geniessen; er wird grosse Kraft und Energie erhalten und grossen Machtglanz besitzen; die Merkmale seines Körpers werden wunderbar und strahlend sein und ihresgleichen nicht haben; er wird dem Lehrer der Menschen und Götter (dem Buddha) begegnen, wird mit dem geistlichen Berater²⁾ zusammentreffen und eine unermessliche Fülle von Verdiensten zur Vollendung bringen und mit ihnen ausgestattet sein.

Ihr vier Könige sollt wissen: Weil jene Menschenkönige derartige mannigfaltige, unermessliche Förderung ihrer Verdienste sehen, sollen sie selbst dem *dharma*-Lehrer ein *yojana* weit bis hunderttausend *yojana* weit mit Ehrerbietung entgegengehen. Dem den *dharma* verkündenden Lehrer gegenüber soll (der Menschenkönig in sich) die Vorstellung des Buddha erzeugen. Wenn er dann wieder in seine Stadt³⁾ zurückgekehrt ist, dann soll er einen solchen Gedanken haben: 'Heute ist der Śākyamuni, der Tathāgata, der Arhat, der vollkommen Erleuchtete, in meine Residenz eingetreten⁴⁾

smiṇ-pa, Skr. *vipāka*, 'Reife, Vergeltung'. An einer anderen Stelle (S. 95: 4) steht aber dafür im Tibetischen *dge-ba*, 'Glück, Wohlergehen', und dies gäbe auch an unserer Stelle einen guten Sinn. Im Japanischen wird (*kannō*) im Sinne von 'Eindruck, Einfluss, Wirksamkeit, Begeisterung' gebraucht. — Im Skr. hat der Satzteil keine Entsprechung.

¹⁾ 衆, im Tib. mit *mañ-po kun-gyis*, 'von all den vielen', übersetzt. Doch würde man hier im Chinesischen nicht 衆, sondern ein Wort für 'alle' erwarten.

²⁾ Skr. *kalāyānamitra*. Vgl. S. 162, Anm. 2.

³⁾ Tib.: *gron dan gron-khyer*, 'in sein Dorf oder in seine Stadt'; statt 已 hat also dem Tibetischen offenbar 邑 (Tib. *gron*) vorgelegen; diese Lesung ist aber sicher unrichtig.

⁴⁾ Im Skr. steht hier und in allen folgenden Sätzen das Futurum.

und hat meine Huldigung entgegengenommen und mir den *dharma* verkündet. Nachdem ich den *dharma* gehört habe, habe ich die Nichtwiederkehr aus der *anuttarasamyaksambodhi* erlangt. Ich bin mit den Hunderttausenden von Milliarden der Buddhas, der Erhabenen, zusammengetroffen. Heute habe ich mit den mannigfaltigen, ganz ausgezeichneten und höchst wunderbaren Freude-gegenständen den vergangenen, zukünftigen und gegenwärtigen Buddhas Huldigung erwiesen. Heute habe ich für immer die Nöte der Welt des Königs Yama, der Hölle, der hungrigen Geister und der Tierleiber entwirrt. Ich habe den Samen der guten (Werke) von unermesslich (vielen) Hunderttausenden von Milliarden von Wesen aus den Nöten des Samsāra herausgezogen und das Glück des Nirvāṇa erlangt¹⁾. Ich habe die Fülle der unermesslichen, unbegrenzten und unerdenklichen Verdienste angesammelt, habe das Gefolge des Harems und alles Volk mit Glück ausgestattet, habe das Reich zu Ruhe und Wohlstand (kommen lassen)²⁾ (so dass) keine Missgeschicke mehr vorhanden sind, keine Schädigungen durch Gift³⁾ und keine bösen Menschen und dass aus anderen Gebieten keine Feinde kommen und (mein Reich) heimsuchen und ich (daher) von Kummer und Sorgen ganz frei bin.'

Ihr vier Könige sollt wissen: Wenn jene Menschenkönige in dieser Weise dem rechten *dharma* Huldigung erweisen⁴⁾ und auch den *bhikṣus*, *bhikṣuṇīs*, *upāsakas* und *upāsikās*⁵⁾, die diesen wunderbaren Sūtra-Text annehmen und festhalten, Huldigung und Ehrung erweisen, sie hochachten und preisen und (wenn sie) die Wurzeln der guten (Werke), die sie daraus erlangen, und die ausgezeichneten

¹⁾ Nach dem Tib. wohl eher: 'und (den Wesen) das Glück des Nirvāṇa verschafft' (*mya-han-las 'das-pai bde-ba-la bkod-do*). Der Satzteil hat im Skr. keine Entsprechung.

²⁾ 國土清泰. Nicht sicher. Für 清泰 hat das Tibetische *rab-tu 'zi-ba*, 'völlige Beruhigung'.

³⁾ 毒害, Tib.: *dag-gdag*.

⁴⁾ Wörtlich 'erweisen sollen' (應作 ...). Im Chinesischen sind sowohl Skr. *yadā*, 'wenn', (時) als auch der Optativ (*sakuryāt* usw.) wieder-gegeben.

⁵⁾ Vgl. S. 188, Anm. 3.

429 A Verdienste zuerst euch und eurem Gefolge darreichen ¹⁾ — jene Menschenkönige besitzen die ursächlichen Veranlassungen der guten Taten von grossen Verdiensten und werden daher im gegenwärtigen Zeitalter grosse Machtvollkommenheit erlangen, ihren Machtglanz fördern und mehren, mit Glück und wunderbaren Merkmalen ganz ausgestattet sein und alle ihre Feinde mit dem rechten *dharmā* völlig unterwerfen."

Zu jener Zeit sprachen die vier Himmelskönige zu Buddha:
„Erhabener, wenn ein Menschenkönig in dieser Weise dem rechten *dharmā* Huldigung erweist, diesen Sūtra-König anhört und den vier Gemeinden, die das Sūtra festhalten, Huldigung und Ehrung erweist, sie hochachtet und preist und (wenn dann) jener Menschenkönig in dem Wunsche, uns zu erfreuen, an der einen Stelle, nahe dem *dharmā*-Sitz, mit wohlriechendem Wasser den Boden besprengt, in Menge prächtige Blumen streut und an einem zurechtgemachten Platz einen Sitz der vier Himmelskönige herrichtet ²⁾, dann werden wir zusammen mit jenem König den rechten *dharmā* anhören ³⁾. Was der König an Wurzeln der guten (Werke) hat, die ihm selbst ⁴⁾

¹⁾ 施與; Tib. *yonis-su bsno-ba*, 'zueignen'. Der tibetische Ausdruck ist eigentlich die genaue Wiedergabe von Skr. *pariṇāmanā* (vgl. Skr.-Text, S. 44, Anm. 9). Im Skr. steht aber an unserer Stelle: *āgram pratyāṣaṃ dadyāt*, 'möge den Hauptanteil geben'.

²⁾ 安置處所設四王座. Im Tib. ist dieser Satz etwas anders aufgelöst: *rgyal-po chen-po bzi mehis-pai stan yan bsams-te bñi-bar gyur-na*, 'wenn er auch einen Sitz herrichtet und ausbreitet, auf dem sich die vier grossen Könige befinden'.

³⁾ Nach dem chinesischen Text allein wäre eher so zu übersetzen: 'dann soll (當); doch ist dadurch nur der Optativ im Skr. wiedergegeben, der, wie in dem Satz vorher [s. S. 197 Anm. 4; im Chinesischen steht dort 應], konditionale Bedeutung hat) jener Menschenkönig, weil er uns Freude zu bereiten wünscht, an der einen Stelle ... den Boden besprengen ... und ... einen Sitz der vier Könige herrichten; (dann werden) wir zusammen mit jenem König den rechten *dharmā* anhören'. Nach der japanischen Zeichensetzung ist die Konstruktion des Satzes wieder etwas anders, doch nicht befriedigend.

⁴⁾ Im Tib. steht sowohl für 自 als auch für das gleich folgende 我等 *bdag-cag-la*, 'uns'. Die Übersetzung des tibetischen Textes lautet: 'Was da ist der Anteil der Verdienste von irgendwelchen Wurzeln der guten (Werke), die uns nützen, soll dieser König auch uns zueignen'. Diese Auffassung entspricht aber wohl nicht dem Chinesischen. Für 自 wäre im Tib. *ran-la*, 'ihm selbst', zu erwarten.

nützen — einen Teil der Verdienste soll er auch uns spenden ¹⁾. Erhabener, wenn dann jener Menschenkönig (den *dharmā*-Lehrer) eingeladen hat, den *dharmā* zu verkünden, und wenn er dann seinen Thron besteigt, dann soll (der König) für uns viele prächtige Wohlgerüche abbrennen und diesem Sūtra Huldigung erweisen. Erhabener, im gleichen Augenblick mit dem Rauch der Wohlgerüche werden wir den Luftraum besteigen und darauf bis zu unseren und der Götter Palästen ²⁾ im Luftraum Wohlgeruch-Sonnenschirme hervorzaubern, und wir und die Götterscharen werden jenen wunderbaren Wohlgeruch riechen, und der Wohlgeruch wird, (weil) er goldenen Glanz besitzt, die Paläste, in denen wir wohnen, bis hin zu dem Palast des Brahman und den Stätten des Herrn Śakra, der grossen Göttin Sarasvatī, der grossen Göttin Śrī, der Erdgottheit Dīdhā, des grossen Generals Samjāya, der Gottheiten der achtundzwanzig Yakṣa-Klassen, des Gottes Maheśvara, des Herren der Guhyakas, Vajrapāni, des grossen Generals Mānibhadra, der Mutter Hārītī nebst ihrem Gefolge der fünfhundert (Söhne), des See-Nāga-Königs Anavataptā ³⁾ und des Nāga-Königs Sāgara (alle) erhalten. Erhabener, die derartigen (Götter-)Scharen werden in ihren eigenen Palästen sehen, dass jener Rauch der Wohlgerüche sich in einem einzigen Augenblick in Wohlgeruch-Sonnenschirme verzaubert hat, sie werden den Duft der Wohlgerüche riechen und sehen, dass die goldfarbenen Strahlen überallhin bis zu sämtlichen Palästen der Götter dringen."

Buddha sprach zu den vier Himmelskönigen:

„Diese Wohlgeruch-Strahlen werden nicht nur bis zu diesen Palästen in Wohlgeruch-Sonnenschirme verzaubert und (nicht nur bis dorthin) grosse Strahlen aussenden; wenn jene Menschenkönige mit den Händen die Räucherpfannen hochheben und all die prächtigen Wohlgerüche abbrennen und (so) dem Sūtra Ehrung erweisen, dann wird der Rauch dieser Wohlgerüche in demselben Augenblick (sogar) überallhin bis hin zu den Milliarden Sonnen

¹⁾ 施. Zum Tib. vgl. S. 108, Anm. 1.

²⁾ 宮殿 im Tib. mit *giad-med-khañ* (Skr. *vimāna*) übersetzt, ebenso in Z. 20 und 27; in Z. 12 dagegen mit *gnas* (Skr. *bhavana*). Im Skr. steht überall *bhavana*.

³⁾ 無執惱池龍王, Tib. *ktui rgyal-po ma-dros-pa*. Vgl. S. 203, 11 226, 7; 301, 21; Anavataptā transkribiert: S. 305, 7.

und Monden, den Milliarden Berg-Königen von Sumeru(-Bergen), den Milliarden der vier *devās* in dem Welt-Element der Dreitausend-grossen-Tausend dringen und zu dem Ort der Paläste sämtlicher Götter, Nāgas, Yakṣas, Gandharvas, Asuras, Garuḍas, Kinnaras, Mahoragas dieses Welt-Elementes der Dreitausend-grossen-Tausend (dringen) ¹⁾, wird im Luftraum, ihn ganz erfüllend, stehen bleiben, und der Rauch der mannigfaltigen Wohlgerüche wird in

429 B Wolken-Schirme verzaubert werden, und (da) diese Schirme von goldener Farbe sind, werden sie die Paläste der Götter alle erhellen. Was in dieser Weise im Welt-Element der Dreitausend-grossen-Tausend an mannigfaltigen Wohlgeruch-Wolken und Wohlgeruch-Schirmen vorhanden ist, alles dies (geschieht) kraft der Majestät dieses Goldglanz-Sūtra. Wenn all diese Menschenkönige die Räucherpflanzen in der Hand halten und (so) dem Sūtra Ehrung erweisen, werden die mannigfaltigen Wohlgeruch-Dämpfe nicht nur dieses Welt-Element der Dreitausend-grossen-Tausend durchdringen; in dem gleichen Augenblick werden sie auch die unermesslich und unbegrenzt (vielen), wie der Sand der Gaṅgā zahlreichen Hunderttausende von Milliarden Buddha-Lande der zehn Himmels-gegenden durchdringen, und im Luftraum über den Buddha-Landen werden sie zu Wohlgeruch-Schirmen verzaubert werden, und dass die goldene Farbe alles erhellt, wird ebenso sein. Dann werden jene Buddhas diese wunderbaren Wohlgerüche riechen ²⁾ und auf diese Wolken-Schirme ³⁾ und auch auf die goldenen Farben schauen ⁴⁾. Und nachdem all die Buddhas, die Erhabenen, zahlreich wie der Sand der Gaṅgā, in den Welten der zehn Himmelsgegenden, die magische Verwandlung offenbar gemacht haben, (werden) jene vielen Erhabenen alle zusammen darauf hinschauen und alle einstimmig den *dharm*a-Lehrer preisen mit den Worten: 'Gut so, gut so! Du grosser Mann, du hast in ausgedehnter Weise den der-

¹⁾ Im Skr.-Text werden noch weitere Welten genannt.

²⁾ 聞 im Tib. hier mit *rig-ciñ mkyen-pa* ('wissen und kennen') wiedergegeben, 176, 29 und 177, 2 dagegen mit *thor-ba* ('erkennen, empfinden'). Vgl. auch die folgenden Anmerkungen. Es sind hier respektvolle Worte anstelle der gewöhnlichen gewählt.

³⁾ 雲蓋 im Tib. hier mit *spring-gyi bla-re* ('Wolken-Baldachine') übersetzt, vorher (S. 177, 27; vgl. auch S. 89, 33; 173, 8 und 178, 8) mit *spring-gyi gdags*.

⁴⁾ 視; Tib. hier *gzigs-pa*, S. 177, II *mthob-ba*.

artigen sehr tiefen und wunderbaren Sūtra-Text weit verbreitet und vollendet (so) eine unermessliche, unbegrenzte und unerdenkliche Fülle von Verdiensten ¹⁾. Wenn jemand das derartige Sūtra anhört — das Mass der Verdienste, das er daraus erlangt, ist schon gross, um wieviel grösser aber erst dann, wenn er es niederschreibt, fest annimmt und liest, es anderen bekannt macht und gemäss dem, was verkündet ist, sich übt! Warum? Gute Söhne, ein Wesen, das diesen ganz ausgezeichneten Sūtra-König Goldglanz hört, wird aus der *andharasamyakambodhi* nicht wieder umkehren."

Zu jener Zeit priesen sämtliche Tathāgatas, die sich in jenen Hunderttausenden von *koṭi-nayutas* ²⁾, den unermesslich (vielen), unzähligen, (an Zahl) dem Sand der Gaṅgā gleichenden Buddha-Landen befanden, alle einstimmig jenen *dharm*a-Lehrer auf dem *dharm*a-Thron, indem sie sagten:

„Gut so, gut so, guter Sohn, du wirst in künftigen Weltaltern kraft (deiner) Energie unermesslich (viele) Hunderttausende von mühseligen Taten ausführen, wirst mit Fülle ³⁾ ausgestattet sein, über die Menge der Heiligen hinausgehen, aus den drei (Welt-) Elementen ⁴⁾ herauskommen ⁵⁾, ein ganz Ausgezeichneter werden, unter dem *bodhi*-Baum sitzen und mit den Hervorragendsten geschmückt sein. Du wirst im Welt-Element der Dreitausend-grossen-Tausend die Wesen, die die Veranlassung haben ⁶⁾, beschützen, wirst in rechter Weise alle Heere des Māra von furchtbarem Aussehen bezwingen und wirst aller *dharm*as und der ganz ausgezeichneten, völlig reinen, sehr tiefen, allerhöchsten und rechten *bodhi* ganz inne werden.

Guter Sohn, du wirst auf dem *vajra*-Thron sitzen, wirst das *dharm*a-Rad in Bewegung setzen, das allerhöchste, das von den Buddhas

¹⁾ Nach der tibetischen Auffassung ist der Zwischensatz schon hier zu Ende.

²⁾ Vgl. S. 15, Anm. 5.

³⁾ 資糧 (oder 糧), Tib. *thsoqs*. In der Mvy 830 wird Skr. *sambhāra* so wiedergegeben. Hier sind darunter wohl alle 'nötigen Gebrauchsgegenstände' zu verstehen, wofür im Tib. gewöhnlich *yo-byad* gesagt wird.

⁴⁾ Vgl. S. 105, Anm. 4.

⁵⁾ 出過, Tib. *nes-par 'byun-ba*, gewöhnlich Übersetzung von Skr. *mīryā*. Der Sinn ist demnach: 'du wirst aus dem Saṃsāra erlöst werden'.

⁶⁾ 有緣, Tib. *ryen dan ldan-pa*, Skr. etwa *pratyayaṇanāh*. Es sind hierunter wohl die Wesen zu verstehen, die im Zuge der ursächlichen Zusammenhänge ihrer Taten diese *śīṣṭi* Götter erlangen.

gepriesene, das mit den zwölf wunderbaren Arten ausgestattete ¹⁾, wirst die allerhöchste, sehr grosse *dharma*-Trommel schlagen, wirst die allerhöchste, ganz wunderbare *dharma*-Muschel blasen, wirst das allerhöchste, ganz ausgezeichnete *dharma*-Banner aufrichten, wirst die allerhöchste, ganz helle *dharma*-Fackel in Brand setzen, wirst den allerhöchsten Nektar-*dharma*-Regen herabfallen lassen, wirst die unermesslichen Fesseln der Feinde, (nämlich) der *kleśas*, völlig abschneiden, wirst die unermesslich (vielen) Billionen von *koṭi-nayūtas* der Lebewesen über das uferlose, furchtbare, grosse Meer hinübersetzen, wirst sie aus dem grenzenlosen Saṃsāra von Geborenwerden und Sterben erlösen und wirst mit den unermesslich (vielen) Billionen von *koṭi-nayūtas* der Buddhas zusammentreffen."

Zu jener Zeit sprachen die vier Himmelskönige wiederum zu Buddha:

„Erhabener, dieser ganz ausgezeichnete Sūtra-König Goldglanz vollendet in der zukünftigen und gegenwärtigen Zeit die derartigen unermesslichen Verdienste. Wenn daher ein Menschenkönig diesen ganz wunderbaren Sūtra-Text anhört, dann wird er bei den hunderttausend Milliarden Buddhas die Wurzeln der guten (Werke) hervorbringen. Wir werden (daher) jenen Menschenkönig beschützen und seiner gedenken. Und weil wir fern den Nutzen der unermesslichen Verdienste sehen, werden wir, die vier Könige mit unserem übrigen Gefolge und unermesslich (vielen) hunderttausend Milliarden göttlicher Wesen ²⁾, wenn wir in unseren Palästen den

¹⁾ Im Skr.-Text entspricht der Ausdruck *dvādaśākāram anuttara-dharmabrahmā*. Die 'zwölf Arten' ergeben sich in der folgenden Weise: 1. Man sieht jede der 'vier edlen Wahrheiten (*ārya-satyānaḥ*)': 'Dies ist das Leiden, dies ist die Entstehung des Leidens, dies ist die Aufhebung des Leidens, dies ist der Weg zur Aufhebung des Leidens'. 2. Man meditiert darüber: 'Die edle Wahrheit vom Leiden muss man erkennen, die Entstehung des Leidens muss man aufgeben, der Aufhebung des Leidens muss man sich inne werden, über den Weg zur Aufhebung des Leidens muss man meditieren'. 3. Man ist sich (wie der Arhat) völlig sicher: 'Das Leiden ist erkannt, die Entstehung des Leidens ist aufgegeben, der Aufhebung des Leidens ist man sich inne geworden, über den Weg zur Aufhebung des Leidens ist meditiert'. Die Skr.-Ausdrücke für diese 'drei Wege' sind der Reihe nach: *darśana-mārga*, *bhāvanā-mārga* und *asāṅga-mārga*. Die Verbindung der 'drei Wege' mit den 'vier edlen Wahrheiten' ergibt dann die 'zwölf Arten'. Vgl. Mvy 1308-24; Chiao-shENG FA-SHU, Chüan 11, S. 10b.

²⁾ 神; damit sind hier die Yakṣas gemeint, wie aus dem Skr. hervorgeht (vgl. auch S. 12, 18). Im Tib. ist 神 jedoch mit *yi-dags* übersetzt, dem sonst Skr. *preta* entspricht. Vgl. S. 207, Anm. 1.

mannigfaltigen Rauch der Wohlgerüche, die Wolken-Schirme und die göttlichen Verwandlungen sehen, indem wir unseren Körper unsichtbar machen, um den *dharma* anzuhören, zu der völlig reinen, prächtig ausgeschmückten Residenz dieses Königs gehen, wo der *dharma* erklärt wird. Und ebenso werden auch Brahman Saṃpatti, der Herr Śakra, die grosse Göttin Śarasvatī, die grosse Göttin Śrī, die Gottheit der Erde, Dṛghā, der grosse General Saṃjīyā, die achtundzwanzig Yakṣa-Gottheiten ¹⁾, Maheśvara ²⁾, Vajra(pāṇi), der Herr der Guhyakas ³⁾, der grosse General Māribhadra ⁴⁾, die Mutter Hārītī mit ihrem Gefolge der funfhundert (Söhne), der König der Nāgas des Sees, Anavatapta ⁵⁾, der König der Nāgas, der grosse Sāgara ⁶⁾, und die anderen unermesslich (vielen) Billionen von *koṭi-nayūtas* von Göttern und Yakṣas — die derartigen Scharen (werden), um den *dharma* anzuhören, alle, ohne ihren Körper zu zeigen, zu der ganz ausgezeichneten Residenz jenes Menschenkönigs gehen, zu dem geschmückten hohen Thron, wo der *dharma* verkündet wird.

Erhabener, wir, die vier Könige, werden mit unserem Gefolge und den Gottheiten der Yakṣas alle zusammen mit jenen Königen von ganzem Herzen zu Freunden des Guten ⁷⁾ werden, und dadurch, dass sie zu grossen Spenden-Herren des allerhöchsten *dharma* geworden sind, sind wir mit dem Geschmack des Nektars befriedigt worden. Deshalb werden wir diesen König beschützen; wir

¹⁾ 二十八諸藥叉神; im Tib. abweichend: *gnod-skyin-gyi-sde-dpon chen-po ṅi-ṣu-rtsa-rgyal*, 'die 28 grossen Heerführer (Generäle)'; so auch im Skr.: *aṣṭāvinśati-mahāyākṣasamūhayaḥ*. Nach XXII, 38 (im Skr.-Text XIV, 37) steht Saṃjīyā an der Spitze der 28 Yakṣas.

²⁾ Ebenfalls ein Yakṣa-König; vgl. XXII, 38 (Skr. XIV, 37).

³⁾ 金剛密主; Tib.: *lag-na-rdo-rje gzan-bat bdag-po*, 'der Herr der Guhyakas, Vajrapāṇi'. So auch im Skr.: *Vajrapāṇis ca Guhyakādhipatiḥ*. Man muss also annehmen, dass im Chinesischen hier 金剛 (vajra) Abkürzung für 金剛手 (*Vajrapāṇi*) ist. Ohne Berücksichtigung des Tibetischen wäre der chinesische Text zu übersetzen: 'der Herr der vajra-Guhyakas'. — Die Guhyakas gehören zu der Klasse der Yakṣas und bilden das Gefolge des Kubera.

⁴⁾ Vgl. XXII, 41 (Skr. XIV, 40).

⁵⁾ Vgl. S. 199, Anm. 3.

⁶⁾ 大海. Im Tib. steht nur *rgya-mḥs'o*, 'Sāgara', ohne 'gross'. Auch das Skr. hat bloss Sāgara.

⁷⁾ Skr. *satya-dāmiṭra*. Vgl. S. 162, Anm. 2.

werden seine Bedrängnisse beseitigen und ihn Wohlergehen erlangen lassen; und alle Sünden und alles Missgeschick in seiner Residenz, seinen Städten, seinen Dörfern und seinem Lande werden wir beseitigen."

Zu jener Zeit legten die vier Himmelskönige alle zusammen die hohlen Handflächen (zur Verehrung) aneinander und sprachen zu Buddha:

"Erhabener, wenn irgend ein Menschenkönig, obwohl dieses Sūtra in seinem Lande vorhanden ist, es doch noch nicht ¹⁾ weit verbreitet, sich im Herzen von ihm fernhält, keine Freude hat, es anzuhören, ihm auch keine Ehrung erweist, es nicht hochschätzt und preist, und obwohl er sieht, dass die vier Klassen der Wesen das Sūtra festhalten, er diese nicht hochachtet und ihnen keine Ehrung erweist und infolgedessen veranlasst, dass wir mit unserem Gefolge und den unermesslich (vielen) Göttern diesen sehr tiefen und wunderbaren *dharma* nicht zu hören bekommen und uns (daher) vom Geschmack des Nektars abwenden ²⁾ und (so) des Stromes des rechten *dharma* verlustig gehen und (darum) keinen Machtglanz und keine Stärke haben, (und wenn jener König auf diese Weise die Wiedergeburt in den) schlechten (Wiedergeburt-) Stätten mehr und (so) Menschen und Göttern grossen Schaden zufügt, so dass sie in den Strom von Geborenwerden und Sterben versinken und vom Wege des Nirvāṇa abirren — Erhabener, wenn wir, die vier Könige samt unserem Gefolge, den Yakṣas usw., den derartigen Sachverhalt sehen, dann werden wir das Gebiet verlassen und werden unseren Sinn nicht darauf richten, es zu beschützen. Und nicht nur wir werden diesen König verlassen, sondern auch die unermesslich (vielen) grossen guten göttlichen Wesen, die das Land beschützen, werden alle (das Land) verlassen und fortgehen. Und wenn wir das Land verlassen haben, dann wird es mannigfaltiges Unglück geben. (Der König) wird des Königtums verlustig gehen, kein Wesen wird mehr ein gutes Herz haben, und (so) werden sie dann einander in Fesseln legen, (einander) töten und Schaden zufügen, Zank und Streit haben, verleumden und intrigieren, und selbst die Unschuldigen wird man unterdrücken.

¹⁾ Statt 未常 ist mit der Variante wohl besser

²⁾ 背; Tib. *rgyab-khyis phyogs-pa*, '(einer Sache) den Rücken kehren'.

Krankheiten und Seuchen werden sich ausbreiten; Kometen ¹⁾ werden immer wieder erscheinen; zwei Sonnen werden auf einmal sichtbar werden; ausgedehnte Verfinsterungen (von Sonne und Mond) werden regellos sein ²⁾; schwarze und weisse Regenbogen werden unheilvolle Merkmale offenbaren; Sterne werden herabfallen; die Erde wird beben; aus dem Innern der Brunnen werden Geräusche kommen; schwere Regen und böse Winde werden sich nicht an die Jahreszeit halten; beständig werden Hungersnöte auftreten; das Korn wird nicht voll zur Reife kommen; Feinde aus anderen Gegenden werden in grosser Zahl (das Land) heimsuchen, und so wird das Volk im Lande vielerlei Unheil erfahren, und das Land wird keine Stätte mehr haben, wo man sich erheuen kann. Erhabener, wenn wir, die vier Könige samt den unermesslich (vielen) Hunderttausenden von Gottheiten und den alten guten Gottheiten, die das Land beschützen, uns ganz fern halten und fortgehen, dann werden solcherlei unermesslich (viele) Hunderttausende von unheilvollen und bösen Dingen entstehen.

Erhabener, wenn ein Menschenkönig sein Reich zu beschützen und immerdar das Glück der Lebensgenüsse zu empfangen wünscht, (wenn) er die Wesen alle Wohlergehen erhalten zu lassen wünscht, (wenn) er sämtliche Feinde zu unterjochen wünscht, wenn er in seinem eigenen Lande für immer Gedeihen zu erlangen wünscht (und wünscht), dass die rechte Lehre sich in der Welt weit ausbreitet, dass die Nöte und die schlechten *dharma*s ³⁾ sämtlich beseitigt werden, dann, Erhabener, müssen diese Länder-Herren notwendig diesen wunderbaren Sūtra-König anhören und annehmen und sie

¹⁾ 彗星, 'Komet', Tib. *gza'-jug* (Variante *gza'-ming*).

²⁾ 博 (Varianten: 博, 薄, 起無恒, 起無恒), wobei 無恒 Winden gesagt, dass sie sich 'regellos' erheben (vgl. S. 287, Anm. 1). An der obigen Stelle wird jedoch der Ausdruck anders wiedergegeben und der Satz übersetzt: *gza'-jug-pa-la* (das vorher Übersetzung von 慧星, 'Komet', war) *rgyun-chad-pa ma mchis-par 'gyur*, 'bei den Kometen wird keine Unterbrechung sein'. Das lässt sich mit dem chinesischen Text schwer in Einklang bringen.

³⁾ Das Tibetische übersetzt 苦惱惡法 ausführlicher: *sāng-bśad-gyi gnod-pa dan sāng-pa mi-dge-bai chos-rnams*, 'die Bedrängnisse der Nöte und die sündhaften und schlechten *dharma*s'. Nach Mvy 958, 959 entspricht *sāng-pa mi-dge-bai chos* Skr.: *bābakā akuśalā dharmāḥ*.

müssen auch denen, die das Sūtra lesen, rezitieren, annehmen und festhalten, Huldigung und Ehrung erweisen. (Dann) werden wir samt den unermesslich (vielen) Götter-Scharen durch die majestätische Kraft der Wurzeln der guten (Werke) dieses *dharma*-Hörens des Geschmackes des Nektars, des allerhöchsten *dharma* ¹⁾, teilhaftig werden und (so) uns und unser Gefolge und auch die übrigen himmlischen Wesen fördern, (so dass wir) alle ausgezeichneten Nutzen erlangen. Warum? Weil dieser Menschenkönig mit ganzen Herzen diesen Sūtra-Text angehört und angenommen hat.

Erhabener, wie der Gott Mahābrahman für die Wesen immerdar die weltlichen und die über die Welt hinausgehenden *śāstras* ²⁾ erklärt hat, hat auch der Herr Sakra mannigfaltige *śāstras* verkündet, und auch die die fünf Erkenntnisse ³⁾ (besitzenden) Rsis haben *śāstras* verkündet. Erhabener, obwohl es die vom Gott Brahman, vom Herrn Sakra, von den die fünf Erkenntnisse (besitzenden) Rsis unermesslich (viele) Hunderttausende von *koṭi-nayutas* von *śāstras* gibt — dieser ganz wunderbare Sūtra-Text Goldglanz, den der Buddha, der Erhabene, in seinem Mitgefühl und Erbarmen für die Scharen der Menschen und Götter verkündet hat, übertrifft die vorher verkündeten Hunderttausende-von-*koṭi-nayuta*-fach und kann (überhaupt) nicht (mit ihnen) verglichen werden. Warum (nicht)? Durch diesen regieren die Könige, die in *Jambudvīpa* vorhanden sind, mit dem rechten *dharma* die Welt und gewähren (so) den Wesen Wohl-ergehen, schützen sich selbst und ihr Gefolge und veranlassen, dass sie keine Nöte haben, dass die Feinde von der anderen Seite keinen Schaden zufügen, dass alles Böse sich weit entfernt; er lässt ferner die Missgeschicke des Reiches völlig verschwinden und veranlasst, dass (die Könige) mit dem rechten *dharma* regieren und dass (dadurch) keine Streitigkeiten (mehr) vorhanden sind. Darum sollen die Menschenkönige, jeder in seinem Reich, die *dharma*-Fackel anzünden und leuchten lassen, ohne dass eine Grenze dafür vorhanden ist, und (auf diese Weise) die Scharen der Götter und ihr (eigenes) Gefolge fördern. Erhabener, wir, die vier Könige, mit den unermesslich (vielen) Scharen der göttlichen Wesen und den Yakṣas

¹⁾ Vgl. S. 187, 5 f.

²⁾ Im Skr. würde entsprechen: *laukika-lokottarāṇi śāstrāṇi*.

³⁾ 五通; die fünf 'transzendenten Erkenntnisse (*abhijñā*)' sind dieselben wie die S. 64, Anm. 6, genannten, ohne die letzte. Vgl. auch CHIAO-SHENG FA-SHU, Chüan 5, S. 1b.

und den göttlichen Wesen ¹⁾, die sich in *Jambudvīpa* befinden, werden auf Grund dessen ²⁾ des Geschmackes des Nektars, des allerhöchsten *dharma*, teilhaftig werden, Machtfülle, Stärke und Glanz erlangen, und nichts wird es geben, womit (wir) nicht ausgestattet sind ³⁾. Alle Wesen werden Wohlergehen erlangen und in künftigen unermesslich (vielen) Hunderttausenden von unendlichen *nayutas* von *kulpas* immerdar das Glück des Lebensgenusses empfangen und dann weiter mit den unermesslich (vielen) Buddhas zusammentreffen ⁴⁾, die Wurzeln der guten (Werke) erzeugen und schliesslich der *anuttarasamyaksambodhi* teilhaftig werden. Derartige unermessliche und unbegrenzte ausgezeichnete Vorteile (sind es, dass) der Tathāgata, der Arhat, der vollkommen Erleuchtete, der mit seiner grossen Barmherzigkeit die Brahman-Scharen übertrifft, mit seiner grossen Weisheit über den Herrn Sakra hinausgeht und in der Ausübung aller (Arten von) Mühseligkeiten die fünf Erkenntnisse (besitzenden) Rsis übertrifft, den man (selbst wenn man es) Hunderttausende-von-Billionen-von-*koṭi-nayutas*-mal (tun würde), preisend nicht ermessen kann, für die Wesen den derartigen ganz wunderbaren Sūtra-Text ausführlich verkündet und (dadurch) veranlasst hat, dass alle Landesherren von *Jambudvīpa* und alle Menschenscharen die *dharma*-Weise in der Welt klar verstehen, (wie man danach) das Land regiert und die Menschen bekehrt und ermahnt und leitet. Kraft dessen, dass dieser Sūtra-König sich weit verbreitet ⁵⁾, erlangen alle Wohlergehen, und diese Vorteile der Verdienste (die daraus entstehen), diese alle hat der grosse Śākya-Lehrer in diesem Sūtra-Text in umfassender Weise durch die Kraft seiner Barmherzigkeit verbreitet. Erhabener,

¹⁾ 天神, wie vorher, wo es im Tib. mit *lha*, 'Götter', übersetzt ist. An dieser Stelle jedoch hat das Tib. *lha dan yi-dags*, 'Götter und Pretas'. Vgl. S. 202, Anm. 2.

²⁾ Auf Grund des Verhaltens der Könige.

³⁾ Oder auch: 'werden den Glanz (des) Machtglanzes (und der) Stärke erlangen ...'. Das Tib. übersetzt anders: 'werden die Stärke grossen Machtglanzes haben und mit Glanz (*od-kyi snan-lha*, wörtlich 'Glanzhelle') ausgestattet sein'.

⁴⁾ 值遇; Tib. aber *mñen-par bgyid-pa*, '(die Buddhas) erfreuen'.

⁵⁾ 流通; an Stelle dieses Ausdrucks, der gleich darauf wieder erscheint, steht im Tib. *byin-gyi rlabs*, dem etwa 威神 entspricht. Das Tib. ergibt: 'kraft der Majestät dieses Sūtra-Königs erlangen alle ...'.

aus diesem Grunde sollen die Menschenkönige usw. alle diesen wunderbaren Sūtra-König annehmen und festhalten, ihm Huldigung und Ehrung erweisen, ihn hochachten und preisen. Warum? Weil er wegen der derartigen unendlichen und ganz ausgezeichneten Verdienste alle fördert, darum heisst er der ganz ausgezeichnete Sūtra-König.“

Zu jener Zeit sprach der Erhabene wiederum zu den vier Himmelskönigen:

„Ihr, die vier Könige samt dem übrigen Gefolge und den unermesslich (vielen) Hunderttausenden von *koti-nayutas* von göttlichen Scharen, wenn ihr seht, dass jene Menschenkönige diesen Sūtra-Text mit ganzem Herzen anhören, ihm Huldigung und Ehrung erweisen, ihn hochachten und preisen, dann sollt ihr sie immerdar beschützen und ihre Bedrängnisse beseitigen, und dann werdet auch ihr (daraus) Wohlergehen erhalten. Wenn die vier Klassen (der Wesen) diesen Sūtra-König weit verbreiten, dann werden sie unter den Menschen und Göttern in umfassender Weise die Buddha-Geschäfte ausführen, und (dadurch) werden sie alle die unbegrenzt (vielen) Wesen fördern. Solche Menschen müsst ihr, die vier Könige, immerdar beschützen. Ihr dürft die derartigen vier Klassen (der Wesen) nicht aus einem anderen Grunde ¹⁾ einander heimsuchen lassen, (sondern) müsst veranlassen, dass es ihnen an Körper und Geist in völliger Ruhe wohlergeht und dass sie dann diesen Sūtra-König weit und breit bekannt machen, und müsst (so) veranlassen, dass sie ununterbrochen für alle Zukunft die Wesen fördern.“

Zu jener Zeit ²⁾ erhob sich der Himmelskönig VAISRAVANA von seinem Sitz und sprach zu Buddha:

„Erhabener, ich habe die *dhāraṇī*-Weise ³⁾ *Cintāmaṇi* ⁴⁾. Wenn ein Wesen diese freudig annimmt und festhält, dann sind die Verdienste unermesslich. Ich will (dann das Wesen) immerdar beschützen und veranlassen, dass jenes Wesen von den Nöten frei wird, Freude erlangt und die zwei Arten der Fülle ⁵⁾: Verdienst und Wissen, vollendet. Wer (die *dhāraṇī*) anzunehmen und festzuhalten

¹⁾ Aus irgendeinem Grunde.

²⁾ Vgl. S. 186, Anm. 1.

³⁾ Wörtlich: 'den *dhāraṇī*-dharma'. Tib. III hier *cho-ga* für *法*.

⁴⁾ 如意寶珠. 'Nach-Wunsch-Juwel'.

⁵⁾ 吝福: vgl. CHIAO-SHENG FA-SHU, Chüan 2, S. 16a.

wünscht, soll zuerst diesen Zauberspruch des Körperschutzes rezitieren.“

Hierauf verkündete er den Zauberspruch:

nan-mo pi-shih-ro-mo-nu-yeh | mo-ho-ho-ro-ro-shé-yeh | tan-chih-t'a | ro-ro-ro-ro | chü-nu-chü-nu | ch'ü-nu-ch'ü-nu | chü-nu-chü-nu | sa-lu-sa-lu | chieh-ro-chieh-ro | mo-ho-pi-chieh-ra-mo | mo-ho-pi-chieh-ra-mo | mo-ho-ro-ro-shé | ho-ro-chi'a | ho-ro-chi'a-tu man | er nenne selbst seinen eigenen Namen | sa-p'o-sa-to-nan ché so-ho ||

„Erhabener, wer diesen Zauberspruch rezitiert, soll einen weissen Faden siebenmal mit dem Zauberspruch besprechen und diesen einmal mit einem Knoten hinter dem Ellenbogen festbinden. Dann wird die Sache sicherlich gelingen. Man soll Räucherwerk nehmen, und zwar Bdelium ¹⁾, Sandel ²⁾, Kampfer ³⁾, Olibanum ⁴⁾, Tabernacmontana coronaria ⁵⁾ (und) Weihrauch ⁶⁾. Diese alle muss man zu gleichen Teilen zu einer Masse ⁷⁾ zusammenschmelzen, dann die Räucherplanke in die Hand nehmen, das Räucherwerk abbrennen und (dabei) Huldigung darbringen. (Hierauf muss man) ein völlig reines Bad nehmen, frische und reine Kleider anziehen, in einem stillen Hause den Zauberspruch rezitieren und mich, den

¹⁾ 安息, zu ergänzen 香, 'Wohlgernuch aus Parthien'. Tib. III und II (S. 276, 10) *gr-gul*, (Skr. *guggula*). Vgl. S. 235, Anm. 1.

²⁾ Transkribiert.

³⁾ 龍腦. Nicht in Tib. III; II (S. 276, 10): *ga-bur* (Skr. *karpūra*), 'Kampfer' (Dryobalanops aromatica GAERTN.). Vgl. STUART, Mat. med., S. 157 ff.; Dymock, Pharmacographia Indica, I, S. 197 ff.; Mvy 6258.

⁴⁾ 蘇合. Tib. III und II: *tu-rus-ka* (Skr. *turūṣka*), Likwidambar orientalis MILLER. Vgl. STUART, a.a.O., S. 243 f.; Dymock, a.a.O., I, S. 593 ff.; Mvy 6252.

⁵⁾ *lagara*, im Chinesischen und in Tib. III transkribiert. Vgl. S. 234, Anm. 11. In II steht statt dessen *agaru* (vgl. dazu S. 234, Anm. 9).

⁶⁾ 薰陸. *hsin-lu*, Transkription von Skr. *kunduru*, Boswellia (thurifera), Olibanum. Vgl. STUART, a.a.O., S. 71 f.; Dymock, a.a.O., I, S. 295 ff.; Tib. III steht dafür *ṣog*, das jedoch (irrtümlich?) zum vorausgehenden Ausdruck gezogen ist: *la-ka-rai ṣog*; vgl. Mvy 6260: *kunduru, ṣog-ṣpos*. II hat *ṣpos dhar-po*, 'weisser Wohlgernuch', ebenfalls ein Ausdruck für 'Weihrauch'.

Himmelskönig Vaiśramaṇa ¹⁾, (damit) herbeirufen. Dann soll man den Spruch hersagen:

nan-mo pi-shih-ro-mo-nu-yeh / nan-mo t'an-na-t'o-yeh / t'an-ni-shuo-ro-yeh / a-chieh-ch'ê a-po-rai-mi-ch'ê / t'an-ni-shuo-mo / po-ro-mo-chia-lau-ni-chia / sa-p'o-sa-to hsi-ch'ê-chên-ch'ê / mo-mo / seinen eigenen Namen (nenne er hier) / t'an-na-mo-nu-po-ra-yeh / ch'ê sui-yen-mo-chieh-ch'ê so-ho ||

Nachdem man diesen Zauberspruch volle sieben Mal rezitiert hat, (muss man) den Hauptzauberspruch rezitieren. Wenn jemand den Zauberspruch zu rezitieren wünscht, soll er zuvor unter Namensnennung den drei Kleinodien und dem Himmelskönig Vaiśramaṇa Ehrerbietung erweisen, Schätze spenden und den Wesen ihre Wünsche alle in Erfüllung gehen lassen; all das soll er zur Vollendung bringen und ihnen Wohlergehen gewähren. Nachdem er in dieser Weise geuhldigt hat, soll er darauf den Zauberspruch 'Quintessenz des Kleinods *Cintāmaṇi* des Himmelskönigs Vaiśramaṇa' rezitieren; (so) wird er den Wesen ihren Wünschen entsprechend Wohlergehen gewähren."

431 A

Zu jener Zeit verkündete der Himmelskönig Vaiśravaṇa angesichts des Buddha den Zauberspruch 'Quintessenz des Kleinods *Cintāmaṇi*':

nan-mo ho-ra-tan-no-tan-ra-yeh-yeh || nan-mo pi-shih-ro-mo-nu-yeh / mo-ho-ro-shê-yeh / tan-chih-t'a / ssü-mi-ssü-mi / su-mu-su-mu / chan-ch'a chan-ch'a / ch'ê-ro-chê-ro / sa-ro-sa-ro / chieh-ro-chieh-ro / chih-ri-chih-ri / chü-ru-chü-ru / mu-ru-mu-ru / chu-ru-chu-ru / so-ta-yeh o-t'an / meinen Namen, mu-chia ²⁾ / ni-tien o-t'a-la-tu so-ho / nan-mo pi-shih-ro-mo-nu-yeh so-ho / t'an-na-t'o-yeh so-ho / man-nu-ra-t'a-po-ri-fu-ra-chia-yeh so-ho ||

Zur Zeit, in der er den Spruch empfängt und festhält ³⁾, soll er ihn zuerst tausendmal rezitieren und hernach in einem reinen

¹⁾ Wenn, wie hier, transkribiert ist, dann lautet die Namensform *Vaiśramaṇa*. Die im Text vorher und nachher stehende Übersetzung 多聞 ergibt *Vaiśravaṇa*.

²⁾ 某甲, Skr. *amuka*, 'der und der'.

³⁾ 受持, Tib. 'don-pa, 'rezitieren'.

Hause ¹⁾ den Boden mit Kuhdung bestreichen, eine kleine Arena anfertigen, mit der zeiteitsprechenden Nahrung von ganzem Herzen Huldigung erweisen, fortwährend wunderbare Wohlgerüche abbrennen und veranlassen, dass das Rauch(aufsteigen) keine Unterbrechung hat. (Er soll,) wenn er den Hauptzauberspruch rezitiert, Tag und Nacht fest den Sinn darauf richten ²⁾, und er darf nicht das, was er von mir selbst mit seinem Ohre gehört hat, andere wissen lassen. Dann wird der Sohn des Königs Vaiśramaṇa, mit Namen JANARĀBHĀ ³⁾, seine Prinzengestalt zeigen, zu ihm kommen und ihn fragen: 'Warum mußt du meinen Vater rufen?' Darauf möge er ihm entgegnen: 'Um den drei Kleinodien Huldigung zu erweisen, habe ich Schätze nötig; ich bitte, dass (dein Vater) sie (mir) gewähren möge'. Nachdem JANARĀBHĀ diese Worte gehört hat, wird er zu seinem Vater zurückkehren und seinem Vater (dieses) mitteilen mit den Worten: 'Da gibt es jetzt einen guten Menschen, der mit ganzem Herzen den drei Kleinodien Huldigung erweist; da er arm an Schätzen ist, bittet er den Vater darum.' Sein Vater wird (ihm) entgegnen: 'Gehe du schnell hin und gib ihm jeden Tag hundert *kāṣṭhapaṇas* ⁴⁾! Wenn der, der den Zauberspruch festhält ⁵⁾, diese Merkmale gesehen hat, weiss er, dass die Angelegenheit zum Gelingen kommt. Er muss dann allein in einem reinen Zimmer Wohnung nehmen, Räucherwerk abbrennen und sich zur Ruhe legen. Er soll neben seinem Bett einen Räucherwerkbehälter hinstellen, jedesmal wenn es Tag wird, in diesen Behälter hineinschauen, was er an den erbetenen Dingen erlangt. Jedesmal wenn er Dinge erlangt hat, muss er an denselben Tage den drei Kleinodien mit Wohlgerüchen, Blumen und Speise und Trank Huldigung erweisen und in gleicher Weise auch an die Armen spenden. Alles soll er ganz ausgeben und nichts zurückhalten. In Beziehung auf die Wesen (soll er) den Gedanken des Mitgefühls und der

431 B

¹⁾ Tib.: 'in reinen Häusern'.

²⁾ 繫心; vgl. den ähnlichen Ausdruck 繫念 S. 4, 21 und 214, 4.

³⁾ 禪臧師, *je(n)-ni-ši*. Im Ug. (S. 244, 3) wie oben angenommen; Tib. II (S. 277, 24): *jinarsabha*.

⁴⁾ Im Chinesischen und Tib. transkribiert. Vgl. Mvy 9377, wo als Wert für einen *kāṣṭhapaṇa* 1600 *mṃṣon-bu* ('cowry'; Skr. *kāṣṭhaka*, vgl. Mvy 9374) angegeben ist. Im Ug. (S. 244, 22) wird erklärend hinzugefügt: 'Ein *kāṣṭhapaṇa* Gold beträgt tausend und sechs hundert Jartmak'.

⁵⁾ 持; Tib. 'don-pa, 'rezitieren'; vgl. S. 210, Anm. 3.

Barmherzigkeit erstehen lassen, und er darf kein Herz von Hass, falscher Schmeichelei und Verletzung erzeugen. Wer Hass erstehen lässt, der verliert die Erfüllung des Zaubers. Darum soll man immerdar sein Herz behüten und darf keinen Hass entstehen lassen. Und ferner, wer diesen Spruch festhält, der muss jeden Tag eingedenk sein, mich, den Himmelskönig Vaiśrava, (meine) Söhne und Töchter und (mein) Gefolge ¹⁾ zu verherrlichen und zu preisen, (muss uns) beständig mit den zehn guten (Taten) helfen und veranlassen, dass die Macht der Verdienste jener Götter sich mehr und mehr erhöht wird, dass die guten (Taten) alle den höchsten Grad erreichen und dass sie (so) der *bodhi* teilhaftig werden ²⁾. Wenn jene Götter diese Angelegenheit gesehen haben, dann werden sie alle grosse Freude empfinden, alle zusammen herbeikommen und den Menschen, der den Spruch festhält ³⁾, beschützen. Und ferner, wer den Spruch festhält, dessen Leben wird lang sein, und er wird unermesslich (viele) Jahre verbringen; stets wird er von den drei schlechten (Wiedergeburt-)Stätten frei bleiben und niemals Missgeschick haben. Und ferner wird (der Zauberspruch) ihn den Wunschedelstein, und damit verborgene Schätze, und die Machtvollkommenheit über die übernatürlichen Erkenntnisse ⁴⁾ erlangen lassen. Alles, was er wünscht, wird ihm in Erfüllung gehen. Wenn er das Glück guter Beamten erbittet, so wird (es) nicht (vorkommen), dass es nicht seinem Gedanken entspricht. Und er wird auch die Sprache aller Tiere ⁵⁾ verstehen.

Erhabener, wenn er den Zauberspruch festhält und wünscht, dass ich ihm meinen eigenen Körper zeige, dann soll er am achten oder am fünfzehnten Tage des Monats auf einen weissen Baumwoll-

¹⁾ Tib. II (S. 278, 16): 'das männliche und weibliche Gefolge'.

²⁾ Die Übersetzung des Satzes ist zweifelhaft. Es ist eher zu erwarten, dass die Götter die Verdienste des Menschen mehrten, der den Zauberspruch besitzt. Doch entspricht der Wortlaut des Chinesischen besser dem Obigen. Die tibetischen Übersetzungen geben keine Klarheit.

³⁾ Hier auch Tib. 'dzin-pa, 'festhalten', für 持.

⁴⁾ Im Chinesischen, in Tib. III und II Singular. Vgl. S. 206, Anm. 3. Die obige Übersetzung folgt Tib. II (S. 278, 26); Tib. III: 'die übernatürliche Erkenntnis und die Machtvollkommenheit'.

⁵⁾ Tib. III für 禽獸 (wörtlich: 'Vögel und wilde Tiere') *gan-zan*, 'Tiere'; Tib. II (S. 278, 28): *bya dan gan-zan*, 'Vögel und wilde Tiere'. Uig. (S. 245, 14 f.): 'Er wird die Sprache aller Vögel verstehen'. Vgl. S. 225 Anm. 5.

stoff ¹⁾ das Bild des Buddha zeichnen; (dabei) soll er Baumpaste und verschiedenartige Farben verwenden, soll den Maler, der dieses Bildnis ausmalt, die acht Gebote ²⁾ annehmen lassen. Auf der linken Seite des Buddha (soll) er ein Bild der Göttin Śrī anfertigen; auf der rechten Seite des Buddha soll er mein, des Gottes Vaiśrava-na, Bild herstellen; ferner (soll) er (mein) männliches und weibliches Gefolge hinzeichnen, (soll) eine Thron-Stätte (für das Bildnis) herrichten und der Vorschrift gemäss überall mannigfaltige Blumen austreuen, allerlei prächtiges Räucherwerk abbrennen und Lampen anzünden und hell sein lassen Tag und Nacht ohne Unterbrechung, (soll) mit ganz wunderbarem Trank und Speise, mannigfaltig und kostbar und selten, ein sehr ehrerbietiges Herz erzeugen und den Zeiten entsprechend ³⁾ Huldigung erweisen und dann den Zauberspruch empfangen und festhalten. Man darf keinen geringschätzen den Sinn erzeugen.

Wenn man mich einladet, dann soll man diesen Spruch rezitieren:

nan-mo shih-li-chien-na-ye | *p'o-l'o-ye* | *nan-mo pi-shih-ro-mo-nu-ye* | *yao-ch a-ro-shê-ye* | *mo-ho-ro-shê(-ye)* | *a-li-ro-shê-ye* | *nan-mo shih-ri-ya-i* | *mo-ho-l'i-pi-i* | *tan-chih-l'a* | *tan-ro-lan-ro* | *ta-ru-ta-ru* | *mo-ro-mo-ro* | *su-shuat-l'u* | *han-no-han-no* | *mo-ni-chieh-no-chia* | *po-chê-ro-pi-liu-li-ye* | *mu-li-chia-lêng-chi-ri-ch'i* | *shuo-ri-ro-i* | *po* | *sa-p'o-sa-to-hsi-ch'i-chia-mo* | *pi-shih-ro-mo-nu* | *shih-ri-ye-l'i-pi* | *po-ra-p'o-ye* | *i-hsi i-hsi* | *mo-pi-lan-p'o* | *ch'ü-ri-nu* | *ch'ü-ri-nu* | *mo-ra-so* | *mo-ra-so* | *ta-l'o-hsi* | *mo-mo a-mu-chia-na-mo-tsieh* | er selbst nenne seinen eigenen Namen | *ta-ri-shuo-na* | *chia-mo-tsieh* | *ta-ri-shuo-nan* | *mo-mo mo-na* | *po-ra-ho-ro-la-ye* | *so-ho* ||

431 C

Erhabener, wenn ich diesen Menschen, der den Spruch rezitiert, sehe und auch sehe, dass er (mir) derartige reichliche Huldigung erweist, dann werde ich ein Herz von mitfühlender Liebe und grosser Freude erzeugen. Ich werde dann meinen Körper verwandeln, die Gestalt eines kleinen Kindes annehmen oder das Aussehen eines alten Mannes oder eines Mönches annehmen, in der Hand

¹⁾ Mit der Variante 藥 statt 藥.

²⁾ Das sind die acht für die Laien gültigen Gebote, die sich auf das Fasten beziehen.

³⁾ Dies bezieht sich auf Trank und Speise. Tib.: *das gsum-du*, 'zu den drei Zeiten', nämlich morgens, mittags und abends.

das Kleinod *Cintāmani* halten und einen goldenen Behälter halten, in die Arena hineingehen, mit dem Körper Verehrung bezeugen, mit dem Mund die Namen des Buddha preisen und zu dem, der den Spruch festhält, sagen: 'Deiner Bitte entsprechend werde ich alles nach Wunsch (in Erfüllung gehen) lassen'. Sei es, dass er in einem Walddickicht verborgen sein (will), sei es, dass er Kleinodien herstellen (will), sei es, dass er wünscht, dass die Leute ihn alle gern haben, sei es, dass er Dinge von Gold, Silber usw. begehrt, (sei es, dass) die Zaubersprüche, die er festhält, ihm alle in Erfüllung gehen sollen, sei es, dass er die übernatürlichen Erkenntnisse wünscht, oder dass sein Leben lang sei und er ganz wunderbare Freuden habe: nichts wird es geben, was nicht seinem Herzen entspricht. Und jetzt verkünde ich die derartigen Dinge: Wenn er (nämlich) noch mehr erbittet, so werde ich alles gemäss seinem Wunsche zur Vollendung bringen, dass in keiner Weise seine Kleinodien sich erschöpfen (oder) er Mangel an Vorzügen leidet. Selbst wenn Sonne und Mond auf die Erde herunterfallen, mag dann die grosse Erde auch manchmal ihren Platz verändern, meine wahren Worte werden niemals leer sein. Immerdar wird er (darum) Wohlergehen erlangen und Freude seinem Herzen gemäss.

Erhabener, wenn jemand diesen Sūtra-König annimmt und festhält, liest und rezitiert, wenn er dann diesen Zauberspruch rezitiert, dann werden die Methoden ¹⁾, ohne dass er Ermüdung zeigt, schnell zur Erfüllung führen.

Erhabener, ich habe jetzt für diese armen, in Not geratenen und leidvollen Wesen diesen Zauberspruch verkündet und werde sie (dadurch) grossen Nutzen empfangen und Reichtum, Glück, Machtvollkommenheit und Freisein von Ungemach erlangen lassen. Und sogar das ganze Leben hindurch werde ich diese Menschen beschützen und ihnen folgen, um (alles) Missgeschick zu beseitigen. Und weiter werde ich veranlassen, dass diese Menschen, die das ganz ausgezeichnete Königs-Sūtra Goldglanz festhalten und verbreiten und diesen Zauberspruch festhalten, innerhalb von hundert Schritten von Glanz hell erstrahlen. Ich werde mit meinen tausend Yakṣa-Gottheiten immerdar ihnen aufwarten, und (da) sie nach ihrem Wunsche zu Diensten stehen, wird es nichts geben, was nicht

432 A

¹⁾ 法, Tib. *cho-ga*; die Vorschriften, nach denen der Zauberspruch anzuwenden ist.

nach ihrem Herzen ist. Die wahren Worte, die ich verkünde, haben nichts Falsches; Buddha allein bezeugt sie und kennt sie."

Nachdem dann der Himmelskönig Vaiśrava diesen Zauberspruch verkündet hatte, sprach Buddha:

"Gut so, Himmelskönig, (dass) du das Netz der Armut und der Nöte aller Wesen zerreisst und (dass) du sie Reichtum und Glück erlangen lässt und dass du diesen Zauberspruch verkündet hast und dadurch weiter veranlasst, dass sich dieses Sūtra weit in der Welt verbreitet."

Dann erhoben sich die vier Himmelskönige alle von ihren Sitzen, entblössen die eine Schulter, verehrten mit dem Haupte beide Flüsse (des Erhabenen), stellten das rechte Knie auf die Erde, legten die hohlen Handflächen (zur Verehrung) aneinander und priesen mit den wunderbaren *gāhās* die Tugenden des Buddha:

"Des Buddha Antlitz ist wie der reine Vollmond und auch wie tausend Sonnen, die ihre Strahlen aussenden. Seine Augen sind rein und langgestreckt wie der blaue Lotus. Seine Zähne sind weiss und lückenlos ¹⁾ und gleichen einer Muschel (oder) dem Schnee ²⁾. (1)

Des Buddha Tugenden sind grenzenlos wie das grosse Meer; grenzenlos (viele) wunderbare Kleinodien sind darin angehäuft. Von dem Wasser der Weisheitstugend ist es immerdar ganz angefüllt. Von den hunderttausend ausgezeichneten *saṃādhis* ist es ganz voll. (2)

Die Rad-Male unter den Füssen sind alle sehr schön. Radnabe, Radkranz und die tausend Speichen sind alle ganz gleichmässig. Mit einem Hand- und Fussnetz sind sie ringsum geschnückt (und so) gleichwie mit den Merkmalen des *hamsa*-Königs ausgestattet. (3)

Des Buddha Körperglanz gleicht dem Goldberg, ist ganz rein, ganz ausgezeichnet und hat keinen Vergleichsgegenstand; auch ist er wie der Meru-Berg mit Vorzügen angefüllt, und darum vorbeugen wir uns vor dem Berg-König Buddha ³⁾. (4)

Seine Merkmale und Schönheitszeichen sind wie der Luftraum unergündlich; tausend Monde übertreffend, senden sie Strahlen aus; wie Fata Morgana und Sinnestäuschung sind sie alle

¹⁾ Vgl. S. 158, Anm. 1.

²⁾ Im Tib. steht 'Schnee' nicht; vgl. S. 158, Anm. 2.

³⁾ Im Tib.: 'vor dir, dem Berg-König, dem Erhabenen'.

unerdenklich. Darum vorbeugen wir uns mit einem Herzen, das kein Hangen (an Leidenschaften) hat." (5)

Nachdem zu jener Zeit die vier Himmelskönige den Buddha gepriesen hatten, erwiderte der Erhabene mit den *gāhās*: „Dieses ganz ausgezeichnete Sūtra Goldglanz, das allerhöchste, das von den Buddhas¹⁾ verkündet worden ist, (müsst) ihr, die vier Könige, beschützen, und ihr sollt (dabei) einen heldenhaften, sich nicht (mehr) abwendenden Sinn hervorbringen. (6)

Dieses wunderbare Sūtra-Kleinod ist ausserordentlich tief und gibt sämtlichen Wesen Freude. Zum Wohlergehen für jene Wesen (sollt ihr es) immerdar in *Jambudvīpa* verbreiten. (7)

Sämtliche Wesenklassen in dieser Welt der grossen Tausend²⁾, die Pretas, die Tiere und die Hölle: all diese derartigen Stätten der Nöte (wird das Sūtra) ganz beseitigen. (8)

Alle Landeskönige, die in diesem südlichen³⁾ *dāvīpa* wohnen, 432 B und auch alle übrigen Wesenklassen werden sich kraft der Majestät des Sūtra immerdar freuen, werden Schutz empfangen und friedvolles Glück erhalten⁴⁾. (9)

Auch wird es veranlassen, dass hier (für) die Wesen alle Krankheiten und Nöte beseitigt werden und dass keine Räuber (mehr) da sind. Dadurch, dass sie das Sūtra im Lande weit verbreiten, wird (es im Lande) Wohlergehen (geben) und reiche Ernte, und es wird kein widriges Missgeschick vorhanden sein. (10)

Wenn jemand diesen Sūtra-König anhört und annimmt und (dann) Achtung und Vorteile von Schätzen erbitten möchte und, dass im Lande reiche Ernte sei und es keine Streitigkeiten (mehr) gebe, dann wird ihm dies alles so, wie er es sich im Herzen wünscht, völlig eintreten. (11);

Er wird die Räuber⁵⁾ aus anderen Gegenden zurücktreiben und zerstreuen, und im eigenen Lande wird es (dann) immerdar Wohlergehen (geben). Durch die Macht dieses ganz ausgezeichneten

¹⁾ 十力, wörtlich 'die die zehn Kräfte haben'; Skr. *daśabala*, eine häufige Bezeichnung des Buddha.

²⁾ Abgekürzt für 'die Welt der Dreitausend-grossen-Tausend'; Skr. *triśaśramahāśaśra-lokadhātu*.

³⁾ Im Tib. steht 'südlich' nicht.

⁴⁾ Vgl. Tibetischer Text, S. 192, Anm. 13.

⁵⁾ 賊, Tib. *deya*, 'Feinde, Widersacher'.

Sūtra-Königs wird (das Land) sich von allen Nöten trennen und keine Sorgen und Schrecken (mehr) haben. (12)

Wie der Kleinodien-Baumkönig, der im Hause steht, alle Gegenstände der Freude hervorbringt, ebenso gewährt auch dieser ganz ausgezeichnete Sūtra-König dem Menschenkönig ausgezeichnete Vorzüge. (13)

Ebenso wie ganz klares, reines und kühles Wasser die Hitze-Qualen von Hunger und Durst¹⁾ beseitigt, ebenso lässt auch dieser ganz ausgezeichnete Sūtra-König das Herz, das sich an Verdiensten freut, vollkommen (mit Befriedigung) erfüllt werden. (14)

Wie, wenn jemand im Hause einen Behälter von wunderbaren Kleinodien hat, es ihm entsprechend ihrem Genusse ganz nach seinem Herzen geht, ebenso auch diesem ganz ausgezeichneten Sūtra-König: die Verdienste werden seinem Wunsche gemäss sein, und (so) wird es ihm an nichts mangeln. (15)

Ihr, die Himmels-Herren samt den himmlischen Scharen, sollt diesem Sūtra-König Huldigung erweisen. Wenn (ihr), gestützt auf die Lehre, das Sūtra annehmt, dann werdet (ihr) mit Weisheit und Majestät ganz ausgestattet sein. (16)

Gegenwärtig schützen alle Buddhas der zehn Himmelsgegenden zusammen diesen Sūtra-König und gedenken seiner. Wenn sie (daher) sehen, dass er gelesen, rezitiert und festgehalten wird, dann (bringen sie) preisend diese ihre grosse Bewunderung mit den Worten 'Gut so!' (zum Ausdruck). (17)

Wenn jemand dieses Sūtra anhört, dann frohlockt er mit Körper und Herz und erzeugt Freude. Immerdar werden (dann) Hundert-tausende von Yakṣa-Scharen vorhanden sein, die dort, wo immer er weilt, diesen Menschen beschützen. (18)

Alle Götter-Scharen in diesem Welt-Element — ihre Zahl ist unermesslich und unerdenklich — werden alle zusammen diesen Sūtra-König anhören und annehmen, ihn in grosser Freude beschützen, und es wird kein Abwenden (mehr davon) geben. (19)

Wenn jemand diesen Sūtra-König anhört und annimmt, dann werden Machtglanz und Heldenmut immerdar sein eigen sein. Er wird (dadurch) alle Menschen- und Götterscharen²⁾ fördern und veranlassen, dass sie von Bedrängnissen frei werden und ihren Glanz mehren." (20)

¹⁾ Im Tib. nur 'Durst'.

²⁾ Im Tib. nur 'Menschenscharen'.

Nachdem zu jener Zeit die vier Himmelskönige diese *gāthās* gehört hatten, freuten sie sich und frohlockten und sprachen zu Buddha:

„Erhabener, wir haben früher noch niemals einen derartigen sehr tiefen, feinen und wunderbaren *dharma* zu hören bekommen.“

Im Herzen mitfühlende Freude erzeugend, flossen ihre Tränen, und ihr ganzer Körper ¹⁾ zitterte vor Erregung, und sie bezeugten (damit) ihr unerdenkliches Erstaunen. Und himmlische *mandāra*-Blumen und *mahāmandāra*-Blumen streuten sie auf Buddha. Nachdem sie dem Buddha diese ganz ausgezeichnete Huldigung dargebracht hatten, sprachen sie zu Buddha:

„Erhabener, wir, die vier Könige, werden ein jeder mit seinem
432 C Gefolge, den fünfhundert Yakṣas, immerdar überall dieses Sūtra und auch die Lehrer, die den *dharma* verkünden, beschützen und beschirmen und ihnen mit den Strahlen des Wissens helfen und sie schützen.

Wenn ²⁾ sie in diesem Sūtra einen Satz oder eine Bedeutung vergessen oder verlieren, dann werden wir alle veranlassen, dass sie sich daran erinnern und es nicht (mehr) vergessen, und wir werden ihnen (darum) das ganz ausgezeichnete *dharma*-Tor (der) *dhāraṇī* ³⁾ geben und (damit) veranlassen, dass sie vollkommenen Erfolg erlangen. Und weiter möchten wir veranlassen, dass dieser ganz ausgezeichnete Sūtra-König dort, wo er sich befindet, für die Wesen sich weit ausbreitet und nicht so bald wieder dahinschwindet.“

Als zu jener Zeit der Erhabene in der grossen Versammlung diesen *dharma* verkündet hatte, erlangten die unermesslich (vielen) Wesen alle grosse Intelligenz und rasches Disputiervermögen und sammelten (so) eine unermessliche Fülle von Verdiensten an. Sie wurden frei von Sorgen und Leiden, erzeugten ein Herz von grosser Freude, verstanden gut die vielen *śāstras*, bestiegen den Pfad der Erlösung und wurden, ohne wieder umzukehren, schnell der *bodhi* teilhaftig.

¹⁾ 舉身; Tib. *lus-kyi yan-lag*, 'die Glieder des Körpers'.

²⁾ Vgl. S. 186, Anm. 1.

³⁾ Es ist wohl nicht gemeint, dass die *dhāraṇī* den Namen 'Ganz ausgezeichnetes *dharma*-Tor' trägt.

ÖZGEÇMİŞ

Adı : Özlem

Soyadı : Ayazlı

Unvanı : Araştırma Görevlisi

Doğum Yeri : Velbert (Almanya), 05.05.1980

İş Adresi : Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Davutpaşa
Kampusü, A 1008

Mail: civelek.o@gmail.com, ocivelek@yildiz.edu.tr,

Eğitim Durumu

Lisans :

Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2002.

Yüksek Lisans

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akademik Kurslar

Yıldız Teknik Üniversitesi İngilizce Kursu.

Tezler

Garaib Hikayeler, Mersin Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Mezuniyet
Tezi - 2002)

Dindışı Eski Uyurca Metinlerin Karşılaştırmalı Sözvarlığı, Yıldız Teknik
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Master Tezi - 2005)

Editörlük

Mirzakarın Norbekov, *Aptalın Deneyimi Aklını Başına Toplama Rehberi, Aktif İyileşme ve Gözlüklerden Kurtulma*, Çev. Kabuljan Murzaev, Yay. Haz. Seda Toksoy-Özlem Civelek

Sibirische Studien, Sibirya İncelemeleri, Göttingen-İstanbul, adlı yılda iki kez çıkan dergide 2006 yılından beri yardımcı editörlük.

Proje

İngilizce-Rusça-Türkçe Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nde yardımcı asistanlık, Proje yürütücüleri: Prof. Dr. Mehmet Ölmez, Prof. Dr. Zühal Ölmez

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler

Civelek, Özlem. “Anadolu Ağızları ile Eski Türkçenin Sözvarlığı Yönünden Sibir Grubu Türk Dilleri İle Karşılaştırılması”, *Türkiye Türkçesi Ağızları Çalıştayı*, 18-19 Kasım 2005, Orient Enstitü, İstanbul.

Civelek, Özlem. “Altun Yaruk'ta Kapalı ê'li Sözcüklerin İmlasındaki İkilikler”, *Orta Asya'dan Anadolu'ya Alfabeler*, Eskişehir, 27-31 Mayıs 2007.

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler

Civelek, Özlem. “Tarihi Türk Dillerinden Günümüz Türk Dillerine Değın *karakuş* Sözcüğü Üzerine” *Türk Kültüründe Av Sempozyumu*, Marmara Üniversitesi, 15-16 Kasım 2006.

Civelek, Özlem. “Din Dışı Eski Uygurca Metinlerdeki Bazı Tarım Terimleri Üzerine”, *ICANAS*, Ankara 10-15 Eylül 2007.

Yayınlanmış uluslar arası bildiriler

Civelek, Özlem. “Karakuş”, *Av ve Avcılık Kitabı*, Ed. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, İstanbul 2008: 89-101

Uluslararası dergilerde yayınlanan makaleler

Civelek, Özlem. “Sözvarlığı Açısından Eski Türkçe ve Güney Sibiry Türk Dilleri”, *Sibirische Studien, Sibiry İncelemeleri*, Göttingen-İstanbul 2006: 69-104.

Civelek, Özlem. “Eski Türkçe Çuvaşça Söz Denklikleri 1. Ünlüyle Başlayanlar”, *Journal of Turkish Studies, Türklük Bilgisi Araştırmaları*, In Memoriam Şinasi Tekin III, Harvard University 2008: 107-119.

Tanıtma

Civelek, Özlem. “Max Scherberger, Das Mir‘agname Die Himmel und Höllenfahrt des Propheten Muḥammed in der osttürkischen Überlieferung, Arbeitmaterialien zum Orient, Bd 14, Würzburg 2003”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, 14 (2004): 197-2001.

Civelek, Özlem. “A. Melek Özyetgin, Eski Türk Vergi Terimleri”, Köksav yay., Ankara 2004, 250 s., *Türk Dilleri Araştırmaları*, 15 (2005): 219-222.

Civelek, Özlem. “ Politics of Language in the Ex-Soviet Muslim States, Jacob M. Landau, Barbara Kellner-Heinkele, London 2001,” *Türk Dilleri Araştırmaları*, 15 (2005): 235-237

Civelek, Özlem. “*Exploring the Eastern Frontiers of Turkic*, Ed. Marcel Erdal and Irina Nevskaya, Turcologica 60, Wiesbaden 2006”, *Sibirische Studien, Sibiry İncelemeleri*, Göttingen-İstanbul 2006:

Civelek, Özlem. “Jens Wilkens, Die drei Körper des Buddha (trikāya), Ein Beitrag zum Verständnis einer zentralen Lehre des Mahayana-Budhismus, Berlin, 2001”, *Türk Dilleri Araştırmaları* 17 (2007). 407-411

Katıldığı Seminerler

Kapadokya Yaz Okulu, “Eski Türk Kültürü ve Dili”, Uçhisar, 10-21 Eylül 2007.